XXXV. évfolyam

6. szám

2025. augusztus 18.

NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATÁNAK * HIVATALOS LAPJA *

NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÖZLÖNYE

A KÖZGYŰLÉS

2025. VIII.18-ÁN TARTOTT SORON KÍVÜLI ÜLÉSÉN HOZOTT HATÁROZATAI

SZÁM	TÁRGY	OLDAL

I.
A KÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI

66/2025. (VIII.18.) Kgy. h.	a NÓGRÁDI ENJOYPARK Nonprofit Kft. ügyvezetőjének kinevezése és a Társaság Alapító Okiratának módosítása	2
67/2025. (VIII.18.) Kgy. h	a TOP_PLUSZ-3.1.3-23-NG2-2024-00002 azonosítószámú, „Identitáserősítő és felzárkóztató programok Nógrád vármegyében” című projekt keretében elkészített „Nógrád Vármegye Szolgáltatási Út Térkép” és „Vármegyei Esélyteremtő Paktum” elfogadása	11
68/2025. (VIII.18.) Kgy. h	a Karancs-kápolna Alapítvány támogatása	640

I.
A KÖZGYŰLÉS HATÁROZATAI

66/2025. (VIII.18.) Kgy. h.

Tárgy: a NÓGRÁDI ENJOYPARK Nonprofit Kft. ügyvezetőjének kinevezése és a Társaság Alapító Okiratának módosítása

NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÖZGYŰLÉSE
66/2025. (VIII.18.) KGY. HATÁROZATA

1. Nógrád Vármegye Önkormányzatának Közgyűlése a NÓGRÁDI ENJOYPARK Nonprofit Kft. (3100 Salgótarján, Rákóczi út 36., a továbbiakban: Társaság) Ügyvezetőjének - 2025. szeptember 1. napjától határozott, 5 éves időtartamra 2030. augusztus 31. napjáig – Parditka Magdolnát ([redacted]) nevezi ki. Az ügyvezetői feladatok ellátása megbízási jogviszony keretében történik.
   A Közgyűlés felkéri Elnökét a szükséges intézkedések megtételére.

   Határidő: haladéktalanul
   Felelős: Skuczi Nándor, a Közgyűlés Elnöke

2. A Közgyűlés az ügyvezető részére bruttó 400.000-Ft, azaz négyszázezer forint megbízási díjat állapít meg.

   Határidő: haladéktalanul
   Felelős: Skuczi Nándor, a Közgyűlés Elnöke

3. A Közgyűlés a Társaság Alapító Okiratát a határozat 1. számú mellékletét képező tartalommal módosítja, az egységes szerkezetű Alapító Okiratot a 2. számú melléklet szerint elfogadja. A Közgyűlés felkéri Elnökét az Alapító Okirat-módosításnak és az egységes szerkezetbe foglalt Alapító Okiratnak az aláírására.

   Határidő: haladéktalanul
   Felelős: Skuczi Nándor, a Közgyűlés Elnöke

4. A Közgyűlés felkéri Elnökét és a Társaság Ügyvezetőjét, hogy a változásnak a cégnyilvántartásban történő átvezetése érdekében, a szükséges intézkedéseket tegye meg.

   Határidő: haladéktalanul
   Felelős: Skuczi Nándor, a Közgyűlés Elnöke
   Parditka Magdolna, a Társaság Ügyvezetője

Salgótarján, 2025. augusztus 18.

Skuczi Nándor s.k.
Nógrád Vármegye
Közgyűlésének Elnöke

Dr. Bagó József s.k.
Nógrád Vármegye Jegyzője

A 66/2025. (VIII. 18.) Kgy. határozat 1. sz. melléklete

ALAPÍTÓ OKIRAT
módosítása

Nógrád Vármegye Önkormányzata (3100 Salgótarján, Rákóczi út 36.), mint a **NÓGRÁDI ENJOYPARK Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság** (3100 Salgótarján, Rákóczi út 36., a továbbiakban: Társaság) alapítója, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény alapján, a Társaság 2022. június 23. napján kelt Alapító Okiratát az alábbiak szerint módosítja:

1.) Az Alapító Okiratnak – a Társaság ügyvezetőjéről rendelkező – 11.1. pontjának alábbi rendelkezése helyébe:

„11.1. A társaság ügyvezetője **2025. március 1. napjától határozott 5 éves időtartamra 2030. február 28. napjáig** önálló cégjegyzési jogosultsággal:

Név: **Bognár Zsófia** (an: [redacted])
Szül. hely, idő: [redacted]
Lakcím: [redacted]
Adóazonosító jele: [redacted]

A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését megbízási jogviszonyban látja el.”

az alábbi rendelkezés lép:

„11.1. A társaság ügyvezetője **2025. szeptember 1. napjától határozott, 5 éves időtartamra 2030. augusztus 31. napjáig** önálló cégjegyzési jogosultsággal:

Név: **Parditka Magdolna** (an: [redacted])
Szül. hely, idő: [redacted]
Lakcím: [redacted]
Ideiglenes tartózkodási hely: [redacted]
Adóazonosító jele: [redacted]

A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését megbízási jogviszonyban látja el.”

2.) Az Alapító Okirat fenti módosításokkal nem érintett rendelkezései változatlan tartalommal hatályban maradnak.

3.) Jelen módosító okirat 2025. szeptember 1. napján lép hatályba.

Salgótarján, 2025. augusztus 18.

Skuczi Nándor
Nógrád Vármegye Közgyűlésének
Elnöke

Készítettem és ellenjegyzem Salgótarjánban, 2025. augusztus ….. napján.
Dr. Lassán Csaba ügyvéd
KASZ azonosító: 36064382
Simon Ügyvédi Iroda, 3300 Eger, Foglár György u. 2. 1/3. sz.

A 66/2025. (VIII. 18.) Kgy. határozat 2. sz. melléklete

NÓGRÁDI ENJOYPARK
NONPROFIT KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG
ALAPÍTÓ OKIRATA

Alulírott Alapító – az Alapító Közgyűlésének 52/2021. (XI.18.) számú és az annak módosításáról szóló 47/2022. (VI.16.) közgyűlési határozatai alapján - a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról, és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény alapján nonprofit gazdasági társaságot hoz létre.

1./ A NONPROFIT TÁRSASÁG CÉGNEVE, SZÉKHELYE, TELEPHELYE(I), FIÓKTELEPE(I)

1.1. A társaság cégneve: **NÓGRÁDI ENJOYPARK Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság**

1.2. A társaság rövidített cégneve: **NÓGRÁDI ENJOYPARK Nonprofit Kft.**

1.3. A társaság székhelye, fióktelepei:

A társaság székhelye: **3100 Salgótarján, Rákóczi út 36. szám**
A cég székhelye egyben a központi ügyintézés helye is.

2./ A TÁRSASÁG ALAPÍTÓJA

Név:	**NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATA**
székhely:	3100 Salgótarján, Rákóczi út 36.szám
törzskönyvi az.szám:	735265
adószám:	15735265-1-12
KSH szám:	15735265841132112
Képviseletre jogosult neve:	Skuczi Nándor Tibor, a közgyűlés elnöke

3./ A TÁRSASÁG TEVÉKENYSÉGI KÖREI

3.1. Főtevékenység: 7990’25 Egyéb foglalás

3.2. A társaság egyéb tevékenységei:
5611’25 Éttermi, mozgó vendéglátás
6820’25 Saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
7491’25 Szabadalmi ügynöki tevékenység, marketing szolgáltatás
7911’25 Utazásközvetítés
8230’25 Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése
8561’25 Oktatási szolgáltatás szervezése
8551’25 Sport, szabadidős képzés
9329’25 M.n.s. szórakoztatás, szabadidős tevékenység
5510’25 Szállodai szolgáltatás
5520’25 Üdülési, egyéb átmeneti szálláshely-szolgáltatás
5530’25 Kempingszolgáltatás
5590’25 Egyéb szálláshely-szolgáltatás
5621’25 Rendezvényi étkeztetés
5622’25 Szerződéses étkeztetés és egyéb vendéglátás

6392’25 Egyéb infromációs szolgáltatás
7020’25 Üzletviteli, egyéb üzletvezetési tanácsadás
7220’25 Társadalomtudományi, humán kutatás, kísérleti fejlesztés
7320’25 Piac-, közvélemény-kutatás
7330’25 PR-tevékenység
7721’25 Szabadidős, sporteszköz kölcsönzése
7912’25 Utazásszervezés
8559’25 M.n.s. egyéb oktatás
8569’25 M.n.s. oktatást kiegészítő tevékenység
9122’25 Történelmi helyszíni, műemléki tevékenység
9623’25 Fürdő-, szauna-, gőzfürdő-szolgáltatás
5540’25 Szálláshely-szolgáltatás közvetítése
5612’25 Mozgó vendéglátás
6820’25 Saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
7499’25 M.n.s. egyéb szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
7911’25 Utazásközvetítés
8230’25 Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése
8299’25 M.n.s. egyéb üzletmenetet támogató szolgáltatás
8551’25 Sport, szabadidős képzés
9329’25 M.n.s. szórakoztatás, szabadidős tevékenység
A társaság engedélyhez kötött tevékenységet csak az engedély kézhezvétele után gyakorol.

Képesítéshez kötött tevékenységet, ha jogszabály – ide nem értve az önkormányzati rendeletet - kivételt nem tesz, a társaság csak akkor folytathat, ha e tevékenységben személyesen közreműködő tagjai, munkavállalói, illetve a társasággal kötött tartós polgári jogi szerződés alapján a társaság javára tevékenykedők között legalább egy olyan személy van, aki a jogszabályokban foglalt képesítési követelményeknek igazolt módon megfelel.

4./ A TÁRSASÁG MŰKÖDÉSÉNEK IDŐTARTAMA

4.1. A társaság működésének időtartama: **határozatlan.**

5./ A TÁRSASÁG TÖRZSTŐKÉJE

5.1. A társaság törzstőkéje: **3.000.000,-Ft, azaz Hárommillió forint**, amely 3.000.000,-Ft, azaz Hárommillió forint készpénzből áll, amely a törzstőke 100 százaléka.

6./ AZ ALAPÍTÓ TÖRZSBETÉTJE

Név/cégnév: **NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATA**
Törzsbetét összege: **3.000.000,-Ft**
Törzsbetét összetétele:
Készpénz: **3.000.000,-Ft**

Cégbejegyzésig szolgáltatandó összeg: **3.000.000,-Ft, azaz Hárommillió forint** mértéke a tag pénzbetétjének 100%-a, a szolgáltatás módja: befizetés a társaság pénzforgalmi számlájára/ a társaság házipénztárába.

7./ ÜZLETRÉSZ

7.1. A törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége az üzletrész, amely a társaság bejegyzésével keletkezik.

8./ AZ EGYSZEMÉLYES TÁRSASÁG MŰKÖDÉSE

8.1. Az egyszemélyes társaság a saját üzletrészét nem szerezheti meg.

8.2. Ha az egyszemélyes társaság az üzletrész felosztása vagy a törzstőke felemelése folytán új tagokkal egészül ki és így többszemélyessé válik, a tagok kötelesek az alapító okiratot társasági szerződésre módosítani.

9./ A TÁRSASÁG JOGÁLLÁSA

9.1. A társaság nonprofit korlátolt felelősségű társaságként működik.

9.2. A társaság tevékenységéből származó nyeresége nem osztható fel, hanem az a társaság vagyonát gyarapítja.

9.3. A társaság más társasági formába csak nonprofit jellegének megtartásával alakulhat át, csak nonprofit gazdasági társasággal egyesülhet, illetve csak nonprofit gazdasági társaságokká válhat szét.

10./ AZ ALAPÍTÓI HATÁROZAT

10.1. A legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben az alapító írásban határoz és a döntés az ügyvezetéssel való közléssel válik hatályossá.

10.2. A legfőbb szerv hatáskörét az alapító gyakorolja. Az alapító nevében az alapító elnöke jogosult döntéshozatalra, aki gyakorolja valamennyi, az alapítót megillető jogot. Az alapító évente legalább egyszer közgyűlésen köteles tárgyalni a társaság ügyeit, különösen, de nem kizárólagosan: éves üzleti tervét, éves beszámolóját.

10.3. Az alapító társaságot érintő határozatait Határozatok könyvében kell nyilvántartani, melynek vezetése az ügyvezető feladata. A nyilvántartásból ki kell tűnni a döntés tartalmának, meghozatala időpontjának, hatályának.

11./ A TÁRSASÁG ÜGYVEZETŐJE

11.1. A társaság ügyvezetője **2025. szeptember 1. napjától határozott, 5 éves időtartamra 2030. augusztus 31. napjáig** önálló cégjegyzési jogosultsággal:

Név: **Parditka Magdolna** (an: [redacted])
Szül. hely, idő: [redacted]
Lakcím: [redacted]
Ideiglenes tartózkodási hely: [redacted]
Adóazonosító jele: [redacted]

A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését megbízási jogviszonyban látja el.

11.2. Az ügyvezető a társaság belső működése körében a társasággal, illetve annak testületeivel, valamint más tisztségviselőivel kapcsolatos feladatait csak személyesen láthatja el, képviseletnek nincs helye. Az ügyvezető feladatát a társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el, e minőségben csak a jogszabályoknak, az alapító okiratnak, valamint az alapító határozatainak van alávetve.

Az ügyvezető képviseli a társaságot harmadik személyekkel szemben, valamint a bíróságok és más hatóságok előtt. Az ügyvezető az ügyek meghatározott csoportjaira nézve a gazdasági társaság munkavállalóit képviseleti joggal ruházhatja fel.

11.3. A társaság munkavállalói felett a munkáltatói jogokat az ügyvezető gyakorolja.

11.4. Az ügyvezető – a nyilvánosan működő részvénytársaságban való részvényszerzés kivételével – nem szerezhet részesedést a gazdasági társaságéval azonos tevékenységet főtevékenységként megjelölő más gazdálkodó szervezetben, továbbá nem lehet vezető tisztségviselő a társaságéval azonos főtevékenységet végző más gazdasági társaságban, illetve szövetkezetben, kivéve, ha az alapító ehhez írásban hozzájárul.

11.5. Az ügyvezető és közeli hozzátartozója, valamint élettársa nem köthetnek – a mindennapi élet szokásos ügyletei kivételével - a saját nevükben vagy javukra a társaság főtevékenysége körébe tartozó szerződéseket.
Fentiek megszegésével a társaságnak okozott kár megtérítésére vonatkozó igényt a kár bekövetkeztétől számított egy éven belül lehet érvényesíteni.

11.6. A társaság alapításának, létesítő okirat módosításának, a cégjegyzékbe bejegyzett jogoknak, tényeknek és adatoknak és ezek változásának, valamint törvényben előírt más adatoknak cégbírósági bejelentése az ügyvezető kötelessége, továbbá az üzletvezetés körébe tartozik mindazon kérdések eldöntése, amelyekről nem az alapító jogosult határozni. Az ügyvezető korlátlanul és egyetemlegesen felel azokért a károkért, amelyek a bejelentett adat, jog, vagy tény valótlanságából, illetve a bejelentés késedelméből, vagy elmulasztásából származnak.

11.7. Az ügyvezető a társaság ügyeiről szerzett értesülését üzleti titokként köteles megőrizni.
11.8. Az ügyvezető a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján köteles ellátni és a polgári jog általános szabályai szerint felel a gazdasági társasággal szemben a jogszabályok, a társasági szerződés, illetve az alapító által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségei felróható megszegésével a társaságnak okozott károkért.

12./ A CÉGJEGYZÉS MÓDJA

A cégjegyzés akként történik, hogy a társaság előírt, előnyomott, géppel vagy kézzel előírt teljes vagy rövidített cégszövege alá vagy fölé az ügyvezető a tisztség feltüntetésével önállóan írja a teljes nevét hiteles aláírás mintájának megfelelően.

13./ FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG

13.1. A társaságnál 3 tagból álló felügyelő bizottság működik.

A Felügyelő Bizottság tagjai **2022. június 23. napjától terjedő határozott 5 éves időtartamra 2027. június 23. napjáig**:

Név: **Farkas Attila**
Lakcím: [redacted]

Név: **Varga Béla**
Lakcím: [redacted]

Az alapító a 3 tagú Felügyelő Bizottság harmadik tagjának 2025. február 16. napjától az alábbi személyt választotta meg, megbízatásának lejárta 2027. június 23. napja.

Név: **Dócsné Sávolyi Henriett**
Lakcím: [redacted]

13.2. A felügyelő bizottság tevékenységét a hatályos jogszabályok szerint végzi.

13.3. A Felügyelő Bizottság testületként jár el. A felügyelő bizottság tagjai sorából elnököt választ, szükség esetén elnökhelyettest. A felügyelő bizottság tagjai személyesen kötelesek eljárni, képviseletnek a felügyelőbizottsági tevékenységben nincs helye. A felügyelő bizottság tagjait e minőségükben a gazdasági társaság tagja, részvényese, illetve munkáltatója nem utasíthatja. Az alapítói ülésen – amennyiben nem írásbeli szavazás van – a felügyelő bizottság tagjai tanácskozási joggal vesznek részt.

13.4. A Felügyelő Bizottság minden tagjának egy szavazata van. A felügyelő bizottság akkor határozatképes, ha mindhárom tag jelen van. A Felügyelő Bizottság határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

13.5. A Felügyelő Bizottság ellenőrzi a társaság működését és gazdálkodását, ennek keretében az ügyvezetőtől, a társaság munkavállalóitól tájékoztatást vagy felvilágosítást kérhet, továbbá megtekintheti a társaság könyveit és nyilvántartásait.
13.6. A Felügyelő Bizottság ügyrendjét maga állapítja meg, melyet az alapító hagy jóvá. A felügyelő bizottság ügyrendje lehetővé teheti, hogy a felügyelő bizottság ülésén a tagok nem személyes jelenléttel, hanem elektronikus hírközlő eszköz segítségével vegyenek részt. Ez esetben az ülés megtartásának részletes szabályait az ügyrendben kell megállapítani.

13.7. Ha a Felügyelő Bizottság tagjainak száma az alapító okiratban meghatározott létszám alá csökken, vagy nincs, aki az ülést összehívja, a gazdasági társaság ügyvezetése a felügyelő bizottság rendeltetésszerű működésének helyreállítása érdekében köteles az Alapító döntését kérni.

13.8. A Felügyelő Bizottság egyes ellenőrzési feladatok elvégzésével bármely tagját megbízhatja, illetve az ellenőrzést állandó jelleggel is megoszthatja a tagjai között.

13.9. A számviteli törvény szerinti beszámolóról a gazdasági társaság legfőbb szerve csak a felügyelő bizottság írásbeli jelentésének birtokában határozhat.

13.10. Ha a Felügyelő Bizottság megítélése szerint az ügyvezetés tevékenysége jogszabályba, az alapító okiratba, illetve a gazdasági társaság legfőbb szervének határozataiba ütközik, vagy egyébként sérti a gazdasági társaság, illetve a tag érdekeit, úgy 8 napon belül értesíti az alapítót és kéri az alapító testületének összehívását, és javaslatot tesz annak napirendjére.

14./ A TÁRSASÁG KÖNYVVIZSGÁLÓJA

14.1. A társaság könyvvizsgálója **2025. február 15. napjától terjedő, határozott, 2 éves időtartamra 2027. február 15. napjáig**:

Név: **UNIVERSAL AUDIT Könyvvizsgáló és Adótanácsadó Kft.**
Székhely: 3104 Salgótarján, Kölcsey út 19.
Cégjegyzékszáma: 12-09-002316
Kamarai nyilvántartási száma: 000592

Könyvvizsgálatért személyében eljáró könyvvizsgáló:
Név: **Győriné Új Mária**
Anyja neve: [redacted]
Lakcíme: [redacted]
Könyvvizsgálói száma: 000161

Nem lehet a társaság könyvvizsgálója, akivel szemben a Ptk.-ban meghatározott kizáró és összeférhetetlenségi okok fennállnak.

14.2. A könyvvizsgáló feladata, hogy gondoskodjon a számviteli törvényben meghatározott könyvvizsgálat elvégzéséről és ennek során mindenekelőtt annak megállapításáról, hogy a társaság számviteli törvény szerinti beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak, továbbá megbízható és valós képet ad-e a társaság vagyoni és pénzügyi helyzetéről, működésének eredményéről.

14.3. Ha a könyvvizsgáló megállapítja, illetve egyébként tudomást szerez arról, hogy a gazdasági társaság vagyonának jelentős csökkenése várható, vagy vagyonának olyan változását észleli, amely veszélyezteti a társasággal szembeni követelések kielégítését, illetve olyan körülményt, tényt észlel, mely a vezető tisztségviselők, vagy a felügyelőbizottsági tagok e minőségükben kifejtett tevékenységükért való felelősségét vonja maga után, köteles az alapítói jogkör gyakorlójának döntéshozatalát kezdeményezni. Ha a kezdeményezés nem vezet eredményre a könyvvizsgáló köteles a feltárt körülményről a társaság törvényességi felügyeletét ellátó bíróságot értesíteni.

14.4. A könyvvizsgáló feladatának teljesítése érdekében a társaság könyveibe betekinthet, a vezető tisztségviselőktől, illetve a társaság munkavállalóitól felvilágosítást kérhet, a társaság bankszámláit, ügyfélszámláit, könyvvezetését, szerződéseit megvizsgálhatja.

14.5. Amennyiben szükséges, a könyvvizsgálót tanácskozási joggal a felügyelő bizottság ülésére is meg lehet hívni, illetve a könyvvizsgáló maga is kezdeményezheti az üléseken való részvételét. Ez utóbbi esetben a könyvvizsgáló kérelme csak különösen indokolt esetben utasítható vissza.

15./ A TÁRSASÁG MEGSZŰNÉSE

15.1. A társaság megszűnik, ha:
- az alapító elhatározza a társaság jogutód nélküli megszűntetését,
- az alapító elhatározza a jogutódlással történő megszüntetését (átalakulását),
- a Cégbíróság törvényben meghatározott okok miatt megszünteti,
- jogszabály így rendelkezik.

A társaság a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg.

15.2. A társaság jogutód nélküli megszűnése esetében a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyon az alapítót illeti meg.

16./ ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

16.1. Azokban az esetekben, amikor a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a társaságot kötelezi arra, hogy közleményt tegyen közzé, a társaság e kötelezettségének a társaság a Cégközlönyben tesz eleget.

16.2. A jelen alapító okiratban nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról, és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

Kelt: Salgótarján, 2025. augusztus 18.

Az alapító aláírása:

_____

NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATA
Skuczi Nándor Tibor a közgyűlés elnöke

Készítettem, és ellenjegyzem:
Kelt: Salgótarján, 2025. augusztus …..
Dr. Lassán Csaba ügyvéd
KASZ azonosító: 36064382
Simon Ügyvédi Iroda
3300 Eger, Foglár György u. 2. 1/3. sz.

67/2025. (VIII.18.) Kgy. h.

Tárgy: a TOP_PLUSZ-3.1.3-23-NG2-2024-00002 azonosítószámú, „Identitáserősítő és felzárkóztató programok Nógrád vármegyében” című projekt keretében elkészített „Nógrád Vármegye Szolgáltatási Út Térkép” és „Vármegyei Esélyteremtő Paktum” elfogadása

NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÖZGYŰLÉSE
67/2025. (VIII.18.) KGY. HATÁROZATA

Nógrád Vármegye Önkormányzatának Közgyűlése a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 2.-4. §-ai és 10. § (3) bekezdés f) pontja alapján,

1./ elfogadja a „Nógrád Vármegye Szolgáltatási Út Térkép” és a „Vármegyei Esélyteremtő Paktum” című dokumentumokat az 1. és a 2. melléklet szerint.

2./ Az 1./ pontban foglaltakra tekintettel felkéri a közgyűlés elnökét, hogy a TOP_Plusz-3.1.3-23-NG-2024-00002 azonosítószámú, „Identitáserősítő és felzárkóztató programok Nógrád vármegyében” című projektnek az elfogadott, felülvizsgált „Nógrád Vármegye Szolgáltatási Út Térkép” és a „Vármegyei Esélyteremtő Paktum” dokumentumokhoz illeszkedő projektelemei megvalósításáról gondoskodjon.

Határidő: folyamatos
Felelős: Skuczi Nándor, a közgyűlés elnöke

Salgótarján, 2025. augusztus 18.

Skuczi Nándor s.k.
Nógrád Vármegye
Közgyűlésének Elnöke

Dr. Bagó József s.k.
Nógrád Vármegye Jegyzője

A 67/2025. (VIII. 18.) Kgy. határozat 1. sz. melléklete

Nógrád vármegye

Szolgáltatási Út Térkép

2025

Készítette: Nógrádi Fejlesztési Ügynökség

Tartalomjegyzék

I. Vezetői összefoglaló 3

II. Helyzetkép 6

1. Általános vármegyei helyzetkép 6

1.1. Humán erőforrás 6

1.2. Gazdasági helyzet 26

1.3. Infrastruktúra 27

2. Járásokról/járások településeiről általánosságban 30

III. Elérhető szolgáltatások a vármegyében 40

1. Egészségügyi alap- és szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások 40

1.1. Alapellátás 40

1.2. Szakellátás 82

1.3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások 94

2. Szociális alap- és szakellátás, valamint gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások 104

2.1. Szociális alapszolgáltatások 104

2.2. Szakosított ellátások 138

2.3. Gyermekjóléti alapellátások 161

2.4. Gyermekvédelmi szakellátások 208

3. Oktatás és oktatási intézmények 220

3.1. Köznevelési alapfeladatok 220

3.2 Egyéb oktatási-képzési feladatok 285

4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra 298

4.1. Lakásállomány, lakáskörülmények 298

4.2. Közszolgáltatások 320

4.3. Infrastruktúra 334

4.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok 346

5. Közösségi programok 361

5.1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 361

5.2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 379
5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek 389
5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok 399
5.5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések ... 408
5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok 415
5.7. Digitális kompetenciafejlesztés 425
IV. Melléklet 438
1.1. Ábrajegyzék 438
1.2. Táblajegyzék 439

I. Vezetői összefoglaló

1. Helyzetkép: Demográfia, Társadalmi Tendenciák

Nógrád vármegye hazai viszonylatban az egyik legnagyobb mértékű demográfiai csökkenést mutató térség: lakossága az elmúlt 25 évben mintegy 20%-kal zsugorodott, amely messze meghaladja az országos átlagot. A népesség elöregedése súlyosbodik: az öregedési index 94,7-ről 153,3-ra emelkedett 2001 és 2024 között. Az idősek aránya meghaladja az országos értékeket, és ezzel együtt az eltartottsági ráta is jelentősen nőtt. A természetes szaporulat hosszú távon negatív. Az élveszületések csökkennek, míg a halálozási arány magasabb az átlagnál. A belföldi migrációs mérleg az utóbbi években negatívba fordult, a fiatalabb, képzettebb rétegek elvándorolnak. Az iskolázottsági mutatók is kedvezőtlenebbek az országos átlagnál, különösen a felsőfokú végzettségűek aránya alacsony, és a roma közösségek iskolai hátrányai továbbra is érezhetőek. A megye roma népességének aránya folyamatosan nőtt, különösen a Szécsényi és Pásztói járásokban.

2. Egészségügyi helyzet és ellátás

Az egészségügyi alapellátás rendszere működik, de strukturálisan sérülékeny. A háziorvosi praxisok száma stagnál vagy csökken, sok helyen betöltetlenek a körzetek. 2023-ban csak 80 háziorvos és 18 házi gyermekorvos működött – csökkenő trend. A praxisok infrastruktúrája részben elavult, különösen falvakban.

A védőnői szolgálat jól működik, de emberhiányos. Az iskolai szűrésekben magas a részvétel, különösen a mozgásszervi problémák és elhízás gyakoriak. A kiszűrt gyermekek több mint 70%-a tovább vizsgálatra kerül. A fokozott gondozásra szoruló várandós anyák aránya 45% felett van – ez az ország egyik legmagasabb aránya.

A fogorvosi ellátás kritikus: sok praxis tartósan betöltetlen, kevés a fiatal fogorvos, a helyettesítés gyakori, főként kis településeken.

3. Szociális alap- és szakellátás, gyermekjólét

A szociális alapszolgáltatások (pl. házi segítségnyújtás, étkeztetés, nappali ellátás) minden járásban működnek, gyakran társulás formában. Az ellátás színvonala ingadozó, főként humánerőforrás- és infrastrukturális okokból.

A gyermekjóléti alapellátások (családsegítő szolgálat, gyermekjóléti központok) jól szervezettek. Kiemelt célcsoport a roma gyermekek és mélyszegénységben élő családok. A Jelenlét-házak fontos közösségszervező bázisként működnek több településen.

A gyermekvédelmi szakellátásban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a nevelőszülői hálózatok és a családba visszaintegrálás. Az átmeneti otthonok és gyermekotthonok elérhetők, de férőhelyhiányok előfordulnak.

4. Oktatás és iskolázottság

A vármegye iskolázottsági szintje országos viszonylatban az egyik legalacsonyabb. Felsőfokú végzettséggel a lakosság 13%-a rendelkezik, szemben a 20%-os országos átlaggal. A Szécsényi járásban ez az arány csupán 9%.

Pozitív trend, hogy az általános iskolai végzettség nélküli lakosság aránya csökken (23% → 11%), és nő az érettségivel rendelkezők aránya (20% → 29%). A térségi különbségek azonban jelentősek: városi térségek (pl. Salgótarján, Balassagyarmat) előnyösebb helyzetben vannak, míg a falusias térségek (Szécsény, Bátonyterenye) leszakadnak. A középfokú szakképzés aránytalanul orientált: kevés a piacképes, modern kompetenciákat nyújtó képzés.

5. Lakásállomány, közszolgáltatások, bűnözés

A megye lakásállománya öregedő, sok a komfort nélküli vagy alacsony komfortfokozatú ingatlan, különösen aprófalvas térségekben. A közműellátottság vegyes: víz, villany, gáz elérhetősége általános, de a szennyvízelvezetés, hulladékkezelés, távhő szolgáltatás főként a városokra koncentrálódik.

A bűnözési statisztikák alapján Nógrád nem tartozik a legsúlyosabban érintett megyék közé, de több településen jelen vannak a közbiztonsági problémák, különösen szegregált

lakóterületeken. Kiemelten szükséges a helyi bűnmegelőzési programok, például a közösségi rendőrség és prevenciós tevékenységek fejlesztése.

6. Közösségi programok és identitásépítés

A közösségi programok Nógrád vármegyében elsősorban szociális és társadalmi integrációs célt szolgálnak. Ezek jellemző formái:

- gyermekétkeztetési és nyári táborok,
- ifjúsági klubok, sport- és kulturális programok,
- roma integrációs programok,
- női foglalkoztatás és digitális kompetenciafejlesztés,
- helyi értékek bemutatása, közösségfejlesztési események (pl. „Vedd a nógrádit!”).

A programok legnagyobb arányban Salgótarjánban és Balassagyarmaton koncentrálódnak, de több kistelepülésen is sikerült stabil közösségi infrastruktúrát kiépíteni (pl. Szécsény, Ludányhalászi). Az identitás- és térségfejlesztési kezdeményezések egyre hangsúlyosabbak, főként civil és egyházi szereplők bevonásával.

II. Helyzetkép

1. Általános vármegyei helyzetkép

1.1. Humán erőforrás

Demográfia

2025-ben a vármegye lakónépessége (1. ábra) 180 469 fő volt. Nógrád vármegye lakosság szempontjából az 1980-as évek óta folyamatosan csökken. Az elmúlt 25 évben majd 20%-kal csökkent a népesség - ezzel szemben Magyarország lakónépessége csupán 6,5%-al csökkent. Így kimondható, hogy a vármegye népessége sokkal gyorsabban fogyott, mint a magyar átlag.

1. ábra Magyarország és Nógrád vármegye lakónépességének változása 2001 és 2025 között, a 2001 értékek arányában, január

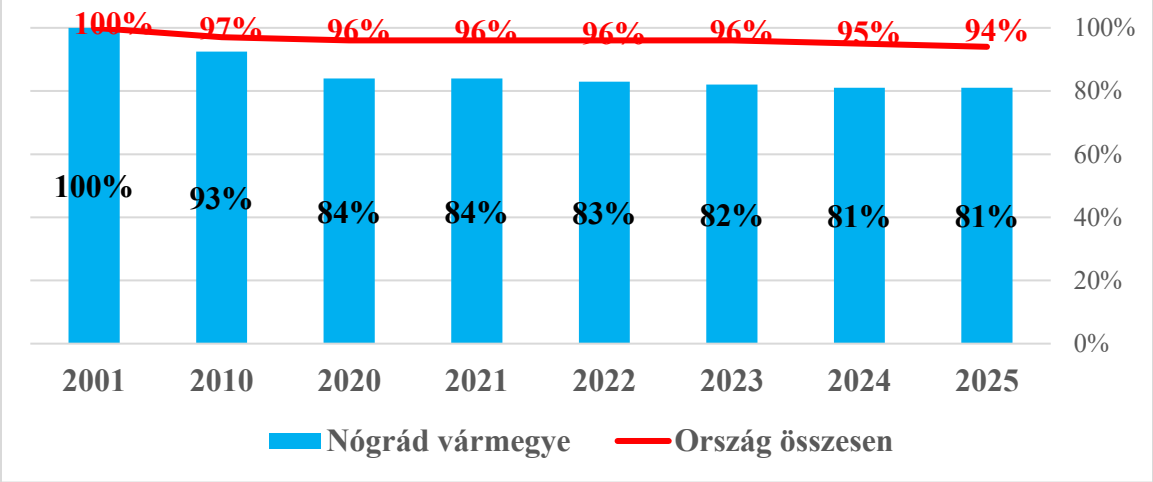

1. táblázat: A lakónépesség nem, Nógrád vármegye és országos adatok szerint 2001 és 2025 között, január 1.

Területi egység neve	Területi egység szintje	2001	2010	2020	2022	2023	2024	2025
Férfi								
Nógrád	vármegye	105 764	97 962	89 810	88 993	88 349	87 831	..
Ország összesen	ország	4 851 012	4 756 900	4 663 876	4 628 875	4 625 260	4 623 378	**4 606 000**
Nő								

Nógrád	vármegye	115841	106 955	95 825	94 325	93 689	92 638	..
Ország összesen	ország	5 349 286	5 257 424	5 025 500	4 981 528	4 974 484	4 961 249	**4 934 000**
Összesen								
Nógrád	vármegye	221 605	204 917	185 635	183 318	182 038	180 469	179 000
Ország összesen	ország	10 200 298	10 014 324	9 689 376	9 610 403	9 599 744	9 584 627	**9 540 000**

A lakónépesség korcsoporti bontásában Nógrád vármegye az országos tendenciákat követi. Az idős és az aktív népesség arányában van eltérés, melynek magyarázata a később bemutatásra kerülő migrációs hatás. Ennek eredményeként Nógrádban magasabb az idős népesség aránya.

2. táblázat A lakónépesség korcsoport, Nógrád vármegye és országos adatok eloszlása szerint, január 1.

		2001	**2010**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Nógrád vármegye	0-14 éves	17%	15%	14%	14%	14%	14%	14%	
Ország összesen	0-14 éves	17%	15%	15%	15%	15%	15%	15%	14%
Nógrád vármegye	15-64 éves	67%	67%	65%	64%	64%	64%	64%	
Ország összesen	15-65 éves	68%	69%	66%	65%	65%	65%	65%	65%
Nógrád vármegye	65-X éves	16%	18%	21%	22%	22%	22%	22%	
Ország összesen	65-X éves	15%	17%	20%	20%	20%	21%	21%	21%

3. táblázat Nógrád vármegye és az országos lakónépesség adatai korcsoport bontásban, január 1

Területi egység	**2001**	**2010**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
0-14 éves								
Nógrád	37 054	30 087	25 596	25 747	25 733	26 168	26 042	
Ország összesen	1 691 997	1 476 856	1 402 416	1 398 951	1 392 465	1 393 055	1 385 179	1 369 000
15-64 éves								
Nógrád	149 465	137 755	120 664	119 305	117 580	116 118	114 494	
Ország összesen	6 963 321	6 873 985	6 371 538	6 302 526	6 254 101	6 235 157	6 216 004	6 178 000
65-X éves								
Nógrád	35 086	37 075	39 375	40 101	40 005	39 752	39 933	
Ország összesen	1 544 980	1 663 483	1 915 422	1 949 984	1 963 837	1 971 532	1 983 444	1 993 000

Ország mindösszesen	10 200 298	10 014 324	9 689 376	9 651 461	9 610 403	9 599 744	9 584 627	9 540 000

2001 és 2024 között jelentős változások figyelhetők meg a családi állapotok megoszlásában, mind Nógrád vármegyében, mind az országos szinten. A házasok aránya csökken, míg a nőtlenek/hajadonok és elváltak aránya nő. Az özvegyek aránya enyhén csökken, valószínűleg demográfiai és egészségügyi tényezők miatt. Nógrád vármegye adatai nagyjából követik az országos trendet, kisebb eltérésekkel (pl. magasabb özvegy-arány, alacsonyabb nőtlen-arány a korábbi években).

- Nőtlenek és hajadonok aránya fokozatosan nőtt. Nógrádban 19%-ról 28%-ra, országosan 23%-ról 30%-ra emelkedett.
- A házasságban élők aránya csökkent. Nógrádban 46%-ról 37%-re, országosan 44%-ről 37%-re esett vissza.
- Az özvegyek aránya kis mértékben csökkent, különösen 2024-re. Nógrádban 11%-ról 10%-ra, országosan 10%-ról 8%-ra változott.
- Az elváltak aránya emelkedett. Nógrádban 7%-ról 11%-ra, országosan 7%-ról 10%-ra nőtt.

4. táblázat A 15 éves és annál idősebb népesség, családi állapot szerinti eloszlása - Nógrád vármegyében és országosan, január 1

	Nógrád vármegye	**Ország összesen**
2001, Nőtlen, hajadon	19%	23%
2012, Nőtlen, hajadon	25%	28%
2024, Nőtlen, hajadon	28%	30%
2001, Házas	46%	44%
2012, Házas	39%	38%
2024, Házas	37%	37%
2001, Özvegy	11%	10%
2012, Özvegy	11%	10%
2024, Özvegy	10%	8%
2001, Elvált	7%	7%
2012, Elvált	10%	10%
2024, Elvált	11%	10%

5. táblázat Nógrád vármegyében és országosan a 15 éves és annál idősebb népesség nem, családi állapot, szerinti bontásban, január 1.

	Férfi		Nő		Összesen	
	Nógrád vármegye	**Ország összesen**	**Nógrád vármegye**	**Ország összesen**	**Nógrád vármegye**	**Ország összesen**
2001 Nőtlen, hajadon	25 764	1 310 072	16 968	968 996	42 732	2 306 929
2012 Nőtlen, hajadon	30 352	1 561 038	21 298	1 231 761	51 650	2 792 799
2024 Nőtlen, hajadon	29 470	1 616 894	20 469	1 261 349	49 939	2 878 243
2001 Házas	51 000	2 219 431	51 482	2 240 007	102 482	4 459 438
2012 Házas	39 527	1 868 971	39 416	1 877 352	78 943	3 746 323
2024 Házas	33 538	1 754 393	33 270	1 774 676	66 808	3 529 069
2001 Özvegy	3 645	152 713	20 886	836 694	24 531	989 407
2012 Özvegy	3 379	151 992	19 746	818 088	23 125	970 080
2024 Özvegy	2 773	128 656	15 180	659 520	17 953	788 176
2001 Elvált	6 451	303 098	8 355	449 429	14 806	752 527
2012 Elvált	8 862	403 127	11 125	579 306	19 987	982 433
2024 Elvált	8 601	411 422	11 126	592 538	19 727	1 003 960

Nógrád vármegyében az elmúlt két évtizedben nőtt az idős népesség aránya, miközben a gyermeknépesség eltartottsági rátája csökkent, majd 2024-re enyhén emelkedett. Az idős népesség eltartottsági rátája jelentősen megugrott: 2001-ben még 23,5% volt, 2024-re pedig már 34,9%, meghaladva az országos átlagot is. Ennek következtében az eltartott népesség aránya is emelkedett, 2024-re Nógrádban elérve az 57,6%-ot. Az öregedési index drasztikusan nőtt, 2001-es 94,7-ről 153,3-ra 2024-re, ami az idősödő társadalom egyértelmű jele. A vármegye demográfiai helyzete tehát egyértelműen az elöregedés irányába mutat.

6. táblázat: Eltartottsági ráták, öregedési index Nógrád vármegyében és országosan, január 1.

	Nógrád vármegye	**Országos összesen**
A gyermeknépesség eltartottsági rátája, 2001	24,8	**24,3**
A gyermeknépesség eltartottsági rátája, 2012	21,2	**21,1**
A gyermeknépesség eltartottsági rátája, 2024	22,7	**22,3**
Az idős népesség eltartottsági rátája, 2001	23,5	**22,2**
Az idős népesség eltartottsági rátája, 2012	26,7	**24,6**

Az idős népesség eltartottsági rátája, 2024	34,9	**31,9**
Az eltartott népesség rátája, 2001	48,3	**46,5**
Az eltartott népesség rátája, 2012	47,8	**45,7**
Az eltartott népesség rátája, 2024	57,6	**54,2**
Öregedési index, 2001	94,7	**91,3**
Öregedési index, 2012	126,0	**116,4**
Öregedési index, 2024	153,3	**143,2**

Az aktív korú lakosságra egyre nagyobb eltartási teher hárul, különösen az idősek számának növekedése miatt. Az öregedési folyamat gyorsabb Nógrádban, mint az országos átlag szerint. Ezek a trendek hosszú távon gazdasági és társadalmi kihívásokat vetítenek előre (pl. nyugdíjrendszer, egészségügy, munkaerőpiac).

- Az élveszületések száma Nógrádban 2001-ben 9,3 ezrelék volt, 2024-re ez 8,3-ra csökkent. Országosan hasonló a csökkenés: 9,6 → 8,9.
- Halálozási arány magasabb Nógrádban, és 2021-ben tetőzött (20,9 ezrelék), 2024-re 15,6-ra mérséklődött. Országosan is hasonló trend figyelhető meg.
- A természetes fogyás (születések – halálozások különbsége) Nógrádban súlyosbodott: 2001-ben –5,5 ezrelék, 2024-ben már –7,3.
- Országosan is csökkenés van, de valamivel enyhébb (2024: –6,7 ezrelék).
- Házasságkötések száma nőtt: Nógrádban 2001-ben 3,4 ezrelék, 2021-ben 7,5, de 2024-re visszaesett 5,8-ra.
- Válások száma csökkent: Nógrádban 2001-ben 2,3 ezrelék, 2024-re 1,3-ra.
- Belföldi vándorlás 2020-ban pozitív volt Nógrádban (+2,5 ezrelék), de 2024-re –1,9-re csökkent.
- Nemzetközi vándorlás Nógrádban 2020 óta pozitív, 2024-ben +2,2 ezrelék.
- Nógrádban a népesség tényleges fogyása 2001-ben –4,5 ezrelék volt, 2023-ra –8,7-re nőtt, 2024-ben javult –4,7-re.
- Országosan a népességcsökkenés is fokozatosan nőtt, de kevésbé drasztikusan.

7. táblázat A népmozgalom főbb arányszámai Nógrád vármegyében és országosan

	2001	**2010**	**2020**	**2021**	**2022**	2023	2024
Élveszületések ezer lakosra							
Nógrád vármegye	9,3	8,2	9,9	9,8	9,2	9,1	8,3
Ország összesen	9,5	9,0	9,5	9,7	9,2	8,9	8,1
Halálozás ezer lakosra							
Nógrád vármegye	14,6	14,8	17,4	20,9	17,1	15,8	15,6
Ország összesen	13,0	13,0	14,6	16,2	14,2	13,4	13,3
Természetes szaporodás, fogyás (-) ezer lakosra							
Nógrád vármegye	-5,2	.6,6	-7,5	-11,1	-7,9	-6,7	-7,2
Ország összesen	-3,4	-4,0	-5,0	-6,5	-5,0	-4,5	-5,2
Csecsemőhalandóság ezer élveszülöttre							
Nógrád vármegye	8,2	4,8	3,8	4,4	4,2	4,9	4,0
Ország összesen	8,1	5,3	3,5	3,3	3,6	3,1	3,8
Házasságközés ezer lakosra							
Nógrád vármegye	4,0	3,3	6,6	7,2	6,3	4,6	4,7
Ország összesen	4,3	3,6	6,9	7,5	6,7	5,2	4,9
Válás ezer lakosra							
Nógrád vármegye	2,3	2,5	1,4	1,7	1,7	1,6	1,9
Ország összesen	2,4	2,4	1,5	1,9	1,8	1,8	1,8
Belföldi vándorlási különbözet ezer lakosra							
Nógrád vármegye	0,5	-8,5	2,5	-0,6	-1,3	-3,1	-1,9
Ország összesen	-	-	-	-	-	-	-
Nemzetközi vándorlási különbözet ezer lakosra							
Nógrád vármegye	0,2	0,4	2,4	1,8	2,2	1,1	0,0
Ország összesen	1,0	1,2	1,1	2,2	3,9	2,9	0,5
Tényleges szaporodás, fogyás (-) ezer lakosra							
Nógrád vármegye	-4,5	-14,7	-2,6	-10,0	-7,0	-8,7	-9,2
Ország összesen	-2,5	-2,9	-3,9	-4,3	-1,1	-1,6	-4,7

Kevesebb gyerek születik, miközben sok az elhalálozás - főként idősebb korban. A népesség természetes fogyása folyamatos, s ezt tovább nehezíti a vándorlás. Ez a tényező az elsődleges ok Nógrád vármegye lakosságszámának – országos átlagot meghaladó – csökkenésében. Kevesebben válnak el, és a házasságkötések száma is ingadozik. Nógrád vármegye helyzete kedvezőtlenebb az országos átlagnál a legtöbb mutatóban, különösen a természetes fogyás és belföldi elvándorlás terén.

8. táblázat Állandó belföldi vándorlás Nógrád vármegyében és országosan

Területi egység neve	**2001**	**2010**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Állandó belföldi odavándorlások száma							
Nógrád vármegye	4 731	4 277	5 747	6 492	6 391	4 701	5 250
Ország összesen	213 853	202 158	264 891	307 028	286 784	220 981	242 800
Állandó belföldi elvándorlások száma							
Nógrád vármegye	4 679	4 906	5 748	6 610	6 345	5 023	5 500
Ország összesen	216 853	202 158	264 891	307 028	286 784	220 981	242 800
Állandó belföldi vándorlási különbözet							
Nógrád vármegye	52	-629	-1	-118	46	-322	-300
Vármegyén belüli állandó belföldi vándorlások száma							
Nógrád vármegye	2 844	2 830	3 246	3 686	3 630	2 718	3 100
Ország összesen	117 393	103 637	135 264	153 373	142 598	109 089	119 250

2001 és 2022 között a cigány (roma) népesség száma minimálisan emelkedett mind országosan, mind Nógrád vármegyében. Magyarországon a cigány nemzetiséghez tartozók száma 205 ezerről közel 210 ezerre nőtt. Nógrád vármegyében az emelkedés látványosabb: 9 950 főről 12 488 főre. A legnagyobb roma népesség a Salgótarjáni járásban található (2022-ben 3 885 fő), míg a legkisebb a Rétsági járásban (647 fő). Minden járásban emelkedett a cigány népesség száma, különösen a Bátonyterenyei és Szécsényi járásokban, jelezve a térség etnikai összetételének lassú átalakulását.

Ugyanakkor kiemelendő, hogy a roma nemzetiség tényleges arányát ezen számok nem tükrözik reálisan. Az önbevallásos és mások által megítélt precepciók ebben az esetben jelentősebb eltérést jelentenek. A válaszadók nemzetiséghez való tartozásának jelzését is befolyásolja e csoporthoz való tartozás külső társadalmi megítélése és az asszimilációs törekvések.

9. táblázat A romák száma az országos, Nógrád vármegye és járásainak bontásában

	2001	**2011**	**2022**
Település, járás, vármegye, régió: Magyarország			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	10 198 315	9 937 628	9 603 634
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	205 720	315 583	209 909
Település, járás, vármegye, régió: Nógrád vármegye			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	220261	202427	182459
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	9950	15489	10827
Település, járás, vármegye, régió: Balassagyarmati járás			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	43424	40326	36606
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	1334	1932	1655
Település, járás, vármegye, régió: Bátonyterenyei járás			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	24433	21789	18878
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	1524	1775	1059
Település, járás, vármegye, régió: Pásztói járás			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	34058	31729	29415
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	2021	2874	2374
Település, járás, vármegye, régió: Rétsági járás			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	25929	24395	24222
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	622	839	647
Település, járás, vármegye, régió: Salgótarjáni járás			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	71439	64601	55769
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	3122	5383	3208

Település, járás, vármegye, régió: Szécsényi járás			
Nemzetiséghez tartozó összes kérdés alapján	20978	19587	17569
Cigány (roma) nemzetiséghez tartozó	1327	2686	1884

Országos szinten a románok vallók aránya 2001 és 2011 között jelentősen emelkedett (2,0% → 3,2%), de 2022-re ez 2,2%-ra csökkent. Nógrád vármegyében viszont folyamatos emelkedés látható: a románok vallók aránya a roma népességen belül nőtt (4,8% → 5,2%), a teljes vármegye lakosságához viszonyítva pedig 4,5%-ról 5,9%-ra nőtt 2022-re.

Járásonként eltérő mértékben vállalják roma identitásukat:

- A legmagasabb arányban a Széchényi (10,7%) és Pásztói járásban (8,1%) vallják magukat románok.
- A legalacsonyabb arányt a Rétsági járásban találjuk (2,7% a Nógrád megyei roma népességből).

Összességében Nógrád vármegyében a roma identitás felvállalása erősödött, és egyre nagyobb arányt képviselnek a népességen belül, különösen a déli és keleti járásokban.

10. táblázat A romák arányai az országos, Nógrád vármegye és járásainak vonatkozásában

	2001	**2011**	**2022**
Magyarországon románok vallók aránya a teljes népesség arányában	2,0%	3,2%	2,2%
Nógrád vármegyében románok vallók aránya, a románok vallók arányában	4,8%	4,9%	5,2%
Nógrád vármegyében románok vallók aránya, a megye népességének arányában	4,5%	7,7%	5,9%
A Balassagyarmati járás románok vallók aránya Nógrád vármegye románok valók arányában	13,4%	12,5%	15,3%
A Bátonyterenyei járás románok vallók aránya Nógrád vármegye románok valók arányában	15,3%	11,5%	9,8%
A Pásztói járás románok vallók aránya Nógrád vármegye románok valók arányában	20,3%	18,6%	21,9%
A Rétsági járás románok vallók aránya Nógrád vármegye románok valók arányában	6,3%	5,4%	6,0%
A Salgótarjáni járás románok vallók aránya Nógrád vármegye románok valók arányában	31,4%	34,8%	29,6%

A Szécsényi járás romának vallók aránya Nógrád vármegye romának valók arányában	13,3%	17,3%	17,4%
A Balassagyarmati járás romának vallók aránya a járás lakóinak arányában	3,1%	4,8%	4,5%
A Bátonyterenyei járás romának vallók aránya a járás lakóinak arányában	6,2%	8,1%	5,6%
A Pásztói járás romának vallók aránya a járás lakóinak arányában	5,9%	9,1%	8,1%
A Rétsági járás romának vallók aránya a járás lakóinak arányában	2,4%	3,4%	2,7%
A Salgótarjáni járás romának vallók aránya a járás lakóinak arányában	4,4%	8,3%	5,8%
A Szécsényi járás romának vallók aránya a járás lakóinak arányában	6,3%	13,7%	10,7%

Iskolázottság

Az 2. ábra a 2022-es adatok alapján mutatja be a 7 éves és annál idősebb lakosság legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerinti megoszlását országos szinten, valamint Nógrád vármegyében. A vizsgált népesség országos szinten több mint 8,9 millió főt, míg Nógrádban közel 170 ezer főt jelent. Az adatok alapján markáns különbségek figyelhetők meg a két terület között, különösen a felsőfokú végzettségűek arányában.

Magyarországon a teljes vizsgált népesség 20%-a rendelkezik egyetemi, főiskolai vagy más felsőfokú oklevéllel. Ezzel szemben Nógrád vármegyében ez az arány csupán 13%, ami jelentős, 7 százalékpontos különbséget jelent. Ez a különbség nemcsak statisztikailag szignifikáns, hanem társadalmi és gazdasági szempontból is fontos jelzés. A felsőfokú végzettség hiánya szoros összefüggést mutat a térségek munkaerőpiaci helyzetével, jövedelmi viszonyaival és fejlődési lehetőségeivel. A felsőoktatásban való részvétel alacsonyabb szintje Nógrádban tehát hozzájárulhat a régió leszakadásához és versenyképességének gyengüléséhez.

Emellett az is látható, hogy Nógrádban magasabb arányban találunk olyanokat, akik csak általános iskolai végzettséggel rendelkeznek. Az általános iskola 8. évfolyamát végzettek aránya 26% a vármegyében, míg országosan ez az érték 20%. Továbbá Nógrádban az érettségit nem adó középfokú végzettséggel rendelkezők aránya is meghaladja az országos szintet (22% szemben a 19%-kal). Mindez arra utal, hogy a magasabb iskolai végzettségi szintek elérése kevésbé jellemző ebben a térségben.

Összességében a grafikon rávilágít arra, hogy Nógrád vármegye iskolázottsági szintje elmarad az országos átlagtól, különösen a felsőfokú végzettségek tekintetében. A különbségek egyértelműen jelzik az oktatás terén fennálló területi egyenlőtlenségeket, amelyek hosszú távon hatással lehetnek a régió társadalmi-gazdasági fejlődésére.

2. ábra A 7 éves és annál idősebb népesség aránya a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, Magyarországon és Nógrád vármegyében 2022-ben[1]

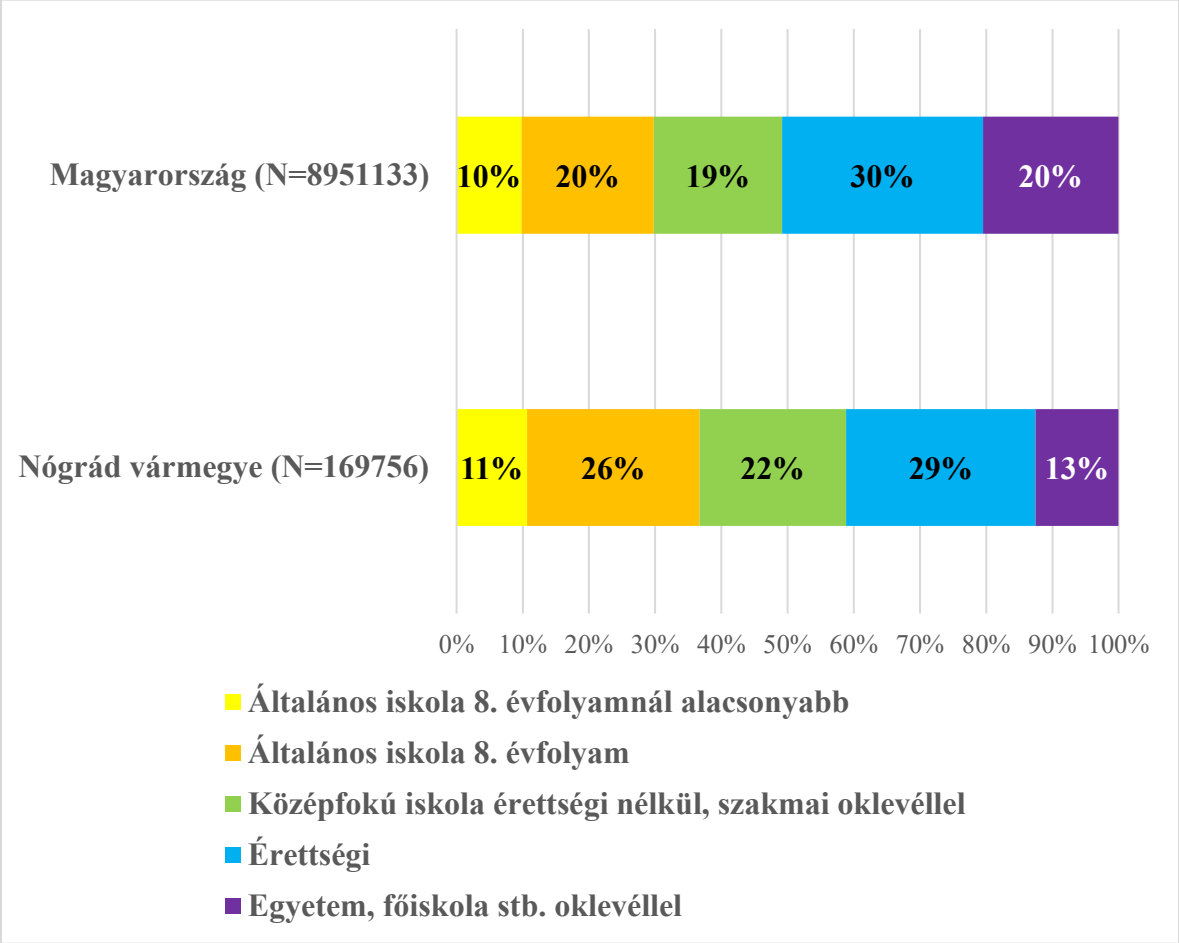

Az 3. ábra Nógrád vármegye 7 éves és annál idősebb lakosságának iskolai végzettség szerinti megoszlását mutatja be három időpontban: 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben. A hosszú távú trendek jól láthatóvá teszik a megye képzettségi szerkezetének átalakulását, amely egyértelmű javuló tendenciát mutat az iskolai végzettségi szintek emelkedése irányába.

[1] Forrás: KSH

A legszembetűnőbb változás a felsőfokú végzettségűek arányának folyamatos növekedése (bár, ahogy fentebb láthattuk így is elmarad még az országostól!). Míg 2001-ben a lakosságnak mindössze 6%-a rendelkezett egyetemi vagy főiskolai oklevéllel, ez az arány 2011-re 9%-ra emelkedett, majd 2022-re már elérte a 13%-ot. Ez azt jelzi, hogy az elmúlt két évtizedben Nógrád vármegyében fokozatosan nőtt azok száma, akik felsőoktatásban vettek részt és diplomát szereztek, ami fontos előrelépés az oktatási színvonal és a humán tőke fejlesztése szempontjából.

Ezzel párhuzamosan jelentősen csökkent az alacsony végzettséggel rendelkezők aránya. Azok aránya, akik legfeljebb az általános iskola 8. évfolyamát végezték el, 2001-ben még 34% volt, ami 2011-re 30%-ra, 2022-re pedig 26%-ra mérséklődött. Még látványosabb a csökkenés azok körében, akik az általános iskola 8. osztályát sem fejezték be: arányuk 2001-ben 23%, 2011-ben 15%, 2022-ben pedig már csak 11% volt. Ez azt jelzi, hogy egyre kevesebben maradnak ki az alapfokú oktatásból, és nő azok száma, akik legalább középfokú végzettséget szereznek.

A középfokú végzettségi szinteken (érettségi nélküli szakképzettség, illetve érettségi) is enyhe emelkedés figyelhető meg, különösen az érettségit szerzők arányában, amely 20%-ról 29%-ra nőtt 2001 és 2022 között. Ez tovább erősíti azt a pozitív tendenciát, hogy a megye lakosságának képzettsége folyamatosan javul.

Összegzésként elmondható, hogy Nógrád vármegyében az elmúlt két évtizedben a lakosság iskolai végzettsége számottevően javult. Csökkent az alacsony végzettséggel rendelkezők aránya, miközben nőtt a közép- és különösen a felsőfokú végzettségűek aránya.

3. ábra A 7 évesnél idősebb népesség aránya Nógrád vármegyében a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben[2]

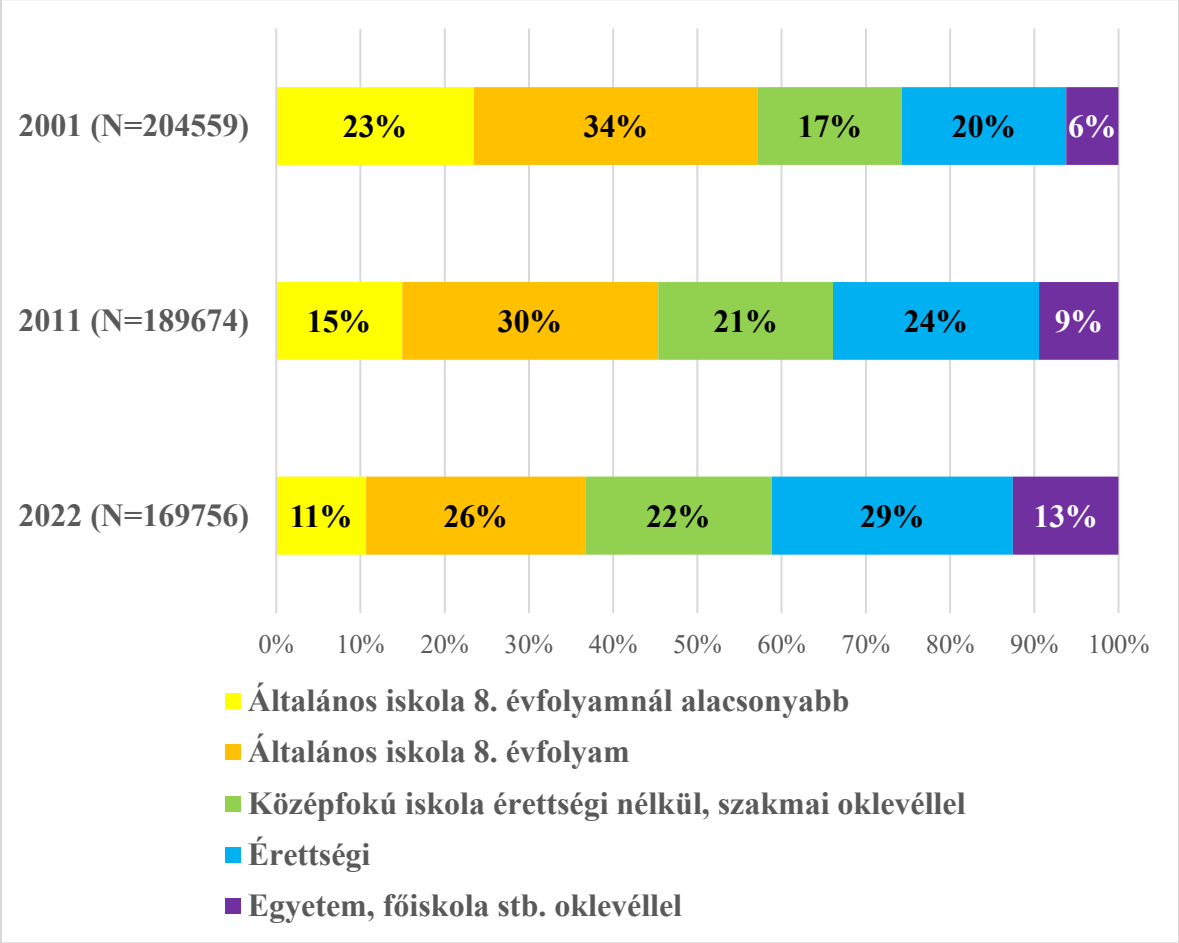

Az 4. ábra Nógrád vármegye járásainak iskolai végzettség szerinti megoszlását mutatja 2022-ben. A grafikon részletes képet ad arról, hogyan alakul az iskolázottság területi eloszlása a megyén belül, és jól kirajzolódnak a különbségek az egyes járások között.

Általánosságban elmondható, hogy a felsőfokú végzettségűek aránya minden járásban alacsonyabb az országos átlagnál, ugyanakkor jelentős eltérések mutatkoznak a megyén belül is. A legkedvezőbb helyzet a Salgótarjáni járásban figyelhető meg, ahol az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya eléri a 15%-ot. Ez meghaladja a megyei átlagot (13%), és messze a legmagasabb a megyén belül. A második helyen a Balassagyarmati és Rétsági járás állnak 13%-kal. A legkedvezőtlenebb mutató a Szécsényi járásban látható,

[2] Forrás: KSH

ahol mindössze 9% rendelkezik felsőfokú végzettséggel, ami négy százalékponttal marad el a megyei átlagtól.

A másik oldalon, az alacsony végzettségi szintek arányában is jelentős különbségek láthatók. Az általános iskolát sem végzettek aránya a Szécsényi járásban a legmagasabb (13%), míg a Balassagyarmati, Bátonyterenyei és Salgótarjáni járásban csak 10% körüli ez az érték. Hasonlóan magas a csak általános iskolát végzettek aránya is Szécsény térségében (32%), ezzel szemben Balassagyarmaton ez csak 23%.

A középfokú végzettségek (szakmai oklevéllel vagy érettségivel) arányai kevésbé szóródnak, de itt is megfigyelhető például, hogy a Bátonyterenyei járásban viszonylag magas, 24%-os a szakmai végzettségűek aránya, míg a Pásztói járásban ez az arány alacsonyabb, 20%. Az érettségivel rendelkezők aránya pedig mindenhol 24–31% között mozog, a legmagasabb értéket a Balassagyarmati járás mutatja (31%).

Összefoglalva, a grafikon világosan rámutat arra, hogy Nógrád vármegyén belül jelentős területi különbségek mutatkoznak az iskolai végzettség szintjei között. A központi fekvésű, városiasabb járások (pl. Salgótarjáni) kedvezőbb mutatókkal bírnak, míg a kisebb, perifériás térségek – különösen a Szécsényi járás – jelentősen elmaradnak.

4. ábra A 7 évesnél idősebb népesség aránya Nógrád vármegye járásaiban a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint (2022) [3]

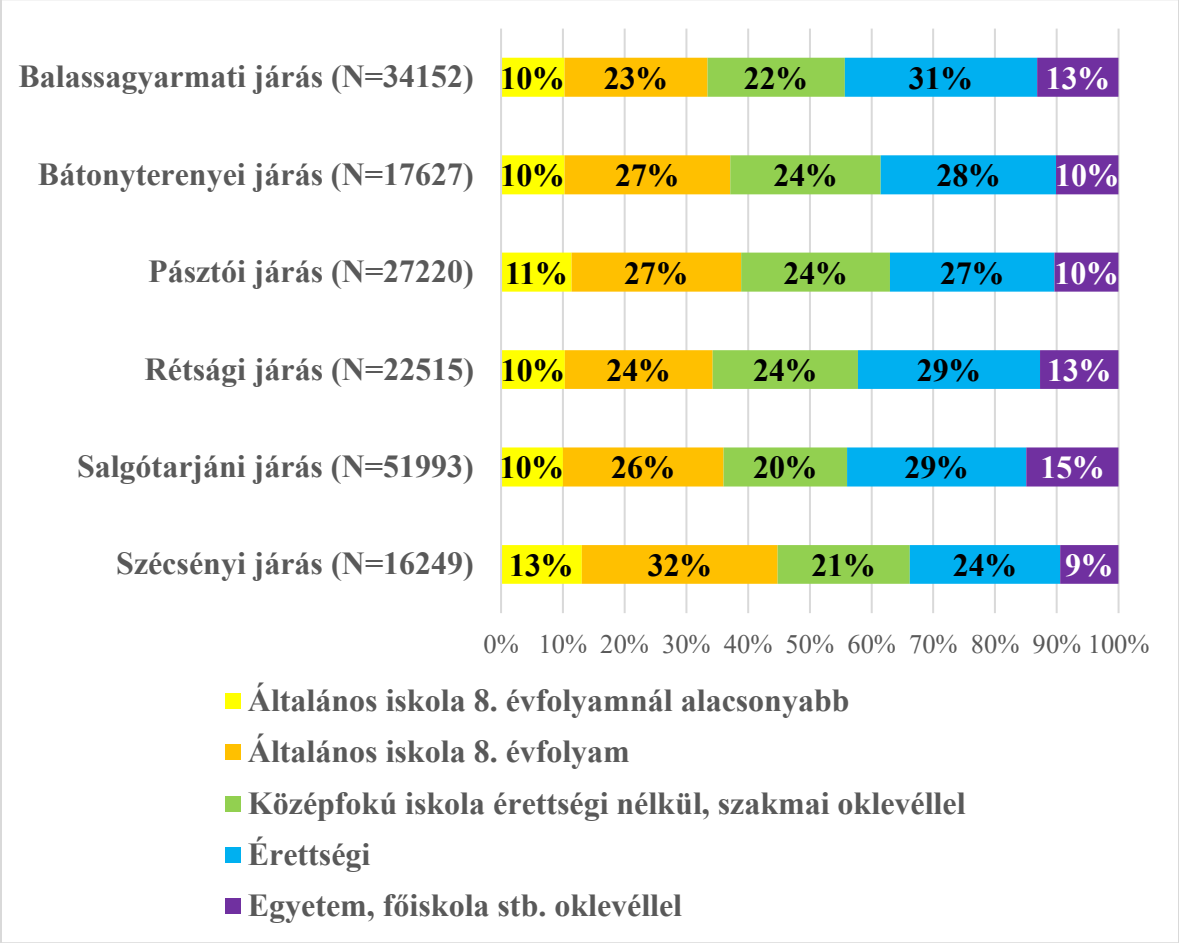

Foglalkoztatás

A foglalkoztatás szempontjából leggyakrabban vizsgált, 15-64 éves életkorú népesség száma Nógrád vármegyében 2010 és 2024 között folyamatosan csökkent. 2010-ben még 137,9 ezer munkavállalási korú személy élt a vármegyében, 2024-re létszámuk 112,1 ezer főre csökkent. A 15-64 éves közötti személyek 18 százalékot meghaladó csökkenése lényegesen magasabb, mint az ország egészére, ugyanebben az időszakban jellemző 9,6 százalékos csökkenés.

[3] Forrás: KSH

A foglalkoztatottak száma ebben az időszakban Nógrád megyében is emelkedett. Az emelkedő tendencia azonban csak az időszak első felében, 2011 és 2018 között volt egyenletes, gyors ütemű. A 2011-es 63,6 ezres létszám 2018-ra 84 ezer főre bővült. 2018-at követően azonban egészen 2021-ig csökkent a foglalkoztatottak száma. 2021-ben 77,1 ezer Nógrád megyei személy volt foglalkoztatott, ami a 2014-2015-ös szintnek felelt meg. 2022-ben és 2023-ban már 80 ezer főt közelíti a foglalkoztatottak száma a vármegyében, azonban még ez is elmarad a 2017-es adatoktól. A 2024-es adatok a vármegyében a foglalkoztatottak számának kismértékű csökkenését mutatják, ebben az évben 76,5 ezer fő dolgozott a vármegyében.

5. ábra A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása Nógrád vármegyében, 2010-2024 (fő)

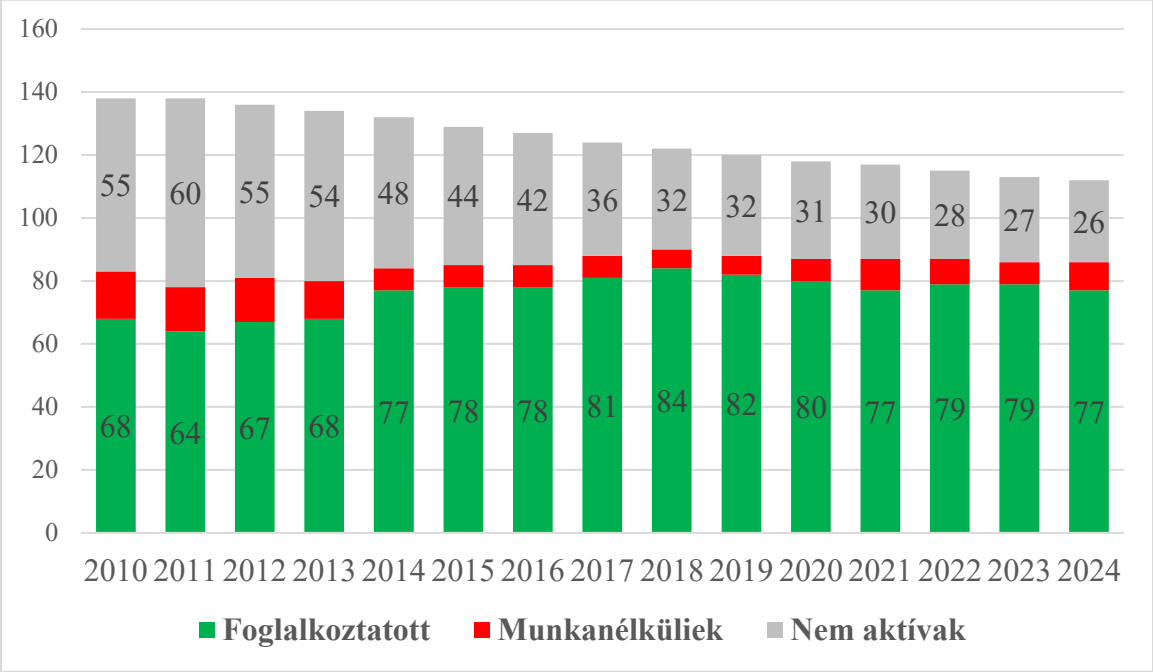

Az országos tendenciákkal összevetve Nógrád megyében 2018-ig kifejezetten erősen, az átlagos meghaladó mértékben bővült a foglalkoztatás, azonban jelentős volt a 2018-at követő visszaesés is. Az országos foglalkoztatási mutatók 2022-re már újra elérték, meghaladták a 2019-es év adatait, 2023-ban és 2024-ben pedig ezen a szinten maradtak, tehát mondhatjuk, hogy a munkaerőpiac túllendült a Covid válság kedvezőtlen hatásain.

Eközben a Nógrád vármegyei foglalkoztatási mutatók már 2020 előtt romlani látszottak és 2022-sem érték el a korábbi értékeket. A 2024-es év újabb, kismértékű csökkenést mutatott. A megyei foglalkoztatás csökkenése csak részben magyarázható a Covid miatti általános visszaeséssel, a megtorpanás mögött más tényezők is ott vannak.

11. táblázat Foglalkoztatási mutatók Nógrád vármegyében - 1

Év	Foglalkoztatási ráta, %	Nyilvántartott álláskeresők száma	180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya
2020	*67,5*	11 274	*37,3*
2021	*66,1*	10 130	*44,6*
2022	*68,9*	9 783	*47,1*
2023	*69,9*	9 120	*46,6*
2024	*68,3*	9 585	*42,0*

A megyében a munkanélküliek[4] száma dinamikusan csökkent 2010 és 2019 között, számuk 2019-ben alig 6,1 ezer fő volt, ami a 2010-es létszám alig 40 százalékát jelenti. A munkanélküliek létszáma, az országos tendenciákkal megegyezően a 2020-2021-es években megemelkedett. A 2010-és 2018 közötti csökkenés Nógrád vármegyében ugyan jelentős volt, de az országos tendenciától még ezzel a jelentős csökkenéssel is elmaradt. A munkanélküliek számának újbóli növekedése is az ország más részeinél hamarabb, megindult és 2021-ben 9,5 ezer fővel tetőzve az országos mértéket meghaladó mértékű emelkedést mutatott. A 2022-2023-as években 7-7,5 ezer fős, alacsonynak tekinthető szinten maradt a munkanélküliek száma, azonban 2024-ben, az országos tendenciákkal megegyezően ismét emelkedett a létszámuk.

A 15-64 éves korcsoportra vonatkoztatott foglalkoztatási ráta Nógrád megyében 2010 és 2018 között jelentős mértékben 49,2-ről 68,9 százalékra emelkedett, ami kiugró, dinamikus javulást jelent. 2010-ben még közel 8 százalékponttal volt elmaradva az országos átlagtól, 2018-ig ez a hátrány 3 százalékpont alá csökkent. A foglalkoztatási ráta emelkedése az Észak-Magyarországi régió más megyéinek értékeit is meghaladta. Ez az mutatja, hogy ebben az időszakban Nógrád vármegyében a foglalkoztatás az országos átlagot

[4] Itt az ILO definíció szerint értelmezett munkanélküliek adatai szerepelnek

meghaladóan bővült és a térség felzárkózott, lemaradását felszámolta a munkavállalás legfontosabb mutatóinak tekintetében.

A tartós munkanélküliek aránya az álláskeresők számának csökkenésével ellentétesen jelentősen növekedett. A munkaerőpiac bővülésével fokozatosan és folyamatosan kilépnek az munkaerőpiacon hasznosítható tudásokkal és képességekkel rendelkezők és a csökkenő állományon belül emelkedik a rendkívül rossz foglalkoztatási esélyekkel rendelkező személyek aránya. A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya Nógrád vármegyében 2022-2023-ban az 50 százalékot közelítette. Az érintett személyek munkaerőpiaci rehabilitációját nem lehet csak foglalkoztatási eszközökkel biztosítani, esetükben komplex szociális, életvezetési, esetleg oktatási problémamegoldásra lehet szükség a foglalkoztatási rendszer meglévő eszközein túl.

2018-at követően azonban megtorpant a javuló tendencia, a 2019 és 2021 között romlott a foglalkoztatási ráta. Ebben az időszakban a foglalkoztatottak számának enyhe csökkenése, a munkanélküliek létszámának emelkedése mellett a foglalkoztatási rátának csak kismértékű csökkenése mögött inkább áll a gazdaságilag aktív korú népesség létszámának csökkenése, mint a foglalkoztatási mutatók javulása. A 2022-es évtől a foglalkoztatottak számának stagnálása és a munkavállalási korú népesség csökkenése a foglalkoztatási ráta emelkedését eredményezte, 2023-ban közel 70 százalékos volt Nógrád vármegye foglalkoztatási rátája, ami korábban nem látott csúcsot jelent és 2024-ben is csak kismértékű csökkenést hozott a rátában a foglalkoztatási létszámok csökkenése.

12. táblázat Foglalkoztatási mutatók Nógrád vármegyében - 2

Év	Foglalkoztatottak, ezer fő	Aktivitási arány, %	Foglalkoztatási ráta, %	Munkanélküliségi ráta, %	Üres álláshelyek száma, db	Üres álláshelyek aránya, %
2010	67,9	*60,0*	*49,2*	*18,0*	195	0,6
2011	63,6	*56,5*	*46,5*	*17,7*	282	0,9
2012	67,0	*59,6*	*49,6*	*16,8*	269	0,9
2013	67,5	*59,4*	*50,6*	*14,8*	317	0,9
2014	76,5	*63,6*	*58,4*	*8,2*	356	1,0
2015	78,3	*66,2*	*60,8*	*8,1*	509	1,5
2016	77,8	*66,9*	*61,4*	*8,2*	679	2,0
2017	81,4	*71,1*	*65,1*	*8,3*	569	1,7

2018	84,0	*74,1*	*68,9*	*7,0*	639	2,1
2019	81,5	*73,0*	*67,9*	*6,9*	712	2,3
2020	79,8	*73,5*	*67,5*	*8,2*	581	2,0
2021	77,1	*74,2*	*66,1*	*10,9*	662	2,2
2022	79,2	*75,4*	*68,9*	*8,6*	732	2,4
2023	79,4	*76,0*	*69,9*	*8,1*	726	2,4
2024	76,5	*76,7*	*68,3*	*11,0*	580	2,0

Nógrád vármegyében a foglalkoztatottak számának visszaesése elsősorban a 25-44 év közötti, középfokú végzettséggel rendelkező alkalmazottakat érintette. A csökkenésben ágazatok szerint a feldolgozóipar és a mezőgazdaság emelhető ki. Az önálló, alkalmazottakat nem foglalkoztató vállalkozók, valamint az alkalmi munkások, napszámosok száma még emelkedett is 2018 és 2022 között, de ez a kis létszámot érintő növekedés sem tudta kompenzálni a szakközépiskolai, technikumi végzettséggel, gimnáziumi érettségivel rendelkező alkalmazottak számának csökkenését. A közfoglalkoztatásban résztvevők számának csökkenése, 2018–at követően szintén hozzájárult az aktív személyek számának csökkenéséhez.

A vármegye munkaerőpiaci helyzetének jelentős javulását mutatja a munkanélküliségi ráta folyamatos csökkenése a 2010-es években. A 2010-ben még 18 százalékos ráta 2019-re 7 százalék alá csökkent. A Covid időszakban az ország más területeihez hasonlóan itt is megugrott a munkanélküliség, azonban a vármegyében ezt követően nem csökkent vissza a korábbi szintre ez a mutató. A 2024-es évben újra magasnak tekinthető, 11 százalékos munkanélküliségi rátát látunk a vármegyében. Eközben az üres álláshelyek száma és aránya is növekvő tendenciát mutat, ami mutatja, hogy a munkaerőpiaci kereslet és kínálat nincs összhangban. A munkaerőpiacon keletkező új igények nincsenek összhangban az álláskeresők igényeivel, képességeivel.

A gazdaságilag nem aktív népesség száma Nógrád vármegyében 2010 és 2024 között 55,1 ezerről 26,1 ezer főre csökkent. Az 50 százalékot is meghaladó csökkenés az országos tendenciánál is nagyobb arányú volt, az ország egészét tekintve ennél kisebb mértékű, 46 százalékos volt az inaktív népesség létszámának csökkenése. Nógrád vármegyében a vizsgált időszak szinte minden évében csökkenést mutatott az inaktívok létszáma, egyedül

2019-ben volt látható kisebb bővülés a megelőző évhez képest, de 2019-et követően folytatódott a csökkenő tendencia.

A munkaerőpiaci adatok azt mutatják, hogy Nógrád vármegyében a 2010 és 2018 között kiugróan javultak a foglalkoztatási mutatók, a korábban leszakadó megye felzárkózott az ország többi részéhez. Azonban 2018-at követően a korábbi pozitív folyamatok meggyengültek, az ország egészét jellemző 2020-2021-es negatív hatások a megyében már korábban jelentkeztek és erőteljesebb következményekkel jártak.

13. táblázat Foglalkoztatási mutatók Nógrád vármegyében - 3

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma	Ebből: nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma	Álláskeresési járadékban részesültek száma	Szociális ellátásban részesültek száma	Közfoglalkoztatásban részt vevő (havi adatok éves átlaga) (fő)
2010	19 368	1 807	2 641	7 511	-
2011	18 744	1 771	2 274	8 089	-
2012	20 081	2 372	1 291	9 248	-
2013	11 440	1 389	1 010	4 066	4 412
2014	14 151	1 897	1 068	5 223	6 739
2015	13 213	1 575	1 025	5 497	8 199
2016	10 900	1 192	916	4 499	8 015
2017	10 296	951	922	4 069	6 648
2018	10 474	983	1 052	3 828	5 122
2019	10 233	855	1 079	3 288	4 108
2020	11 274	1 040	932	4 066	3 679
2021	10 130	873	882	3 757	3 683
2022	9 783	640	847	3 253	2 571
2023	9 120	511	993	2 775	2 866
2024	9 585	645	994	2 465	2 926

A vizsgált időszakban a vármegyére a nyilvántartott álláskeresők és a pályakezdő álláskeresők számának jelentős csökkenése volt jellemző, mindkét létszám közel feleződött 2010-et követően. Különösen jelentős volt a visszaesés a 2015-2016-os időszakban a közfoglalkoztatási programok felfutásának köszönhetően. A 2023-2024-es évekig a közmunka létszámának jelentős csökkenése mellett is egyenletesen csökkent az regisztráltak száma is.

Nógrád vármegyében 2022-ben már a legtöbb mutatóban javulás látszott a korábbi évhez képest, egyértelmű volt a javuló tendencia. Az ország egésze 2022-re már elérte, meghaladta a legtöbb mutatóban a covid válság előtti értékeket, Nógrád megye mutatói még az alatt voltak. A 2022-2023-as évek a foglalkoztatottak és a munkanélküliek létszámának stagnálását és az inaktív népesség létszámának csökkenését hozta, ami meglátszott a csúcsra futó foglalkoztatási és aktiválási rátán. Ezek a kedvező tendenciák a 2024-es csökkenő foglalkoztatási és növekvő munkanélküliségi adatokkal kissé megtorpanni látszanak.

1.2. Gazdasági helyzet

GDP

Nógrád vármegye gazdasági teljesítménye országos összevetésben a legalacsonyabb szinten áll. 2022-ben az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) értéke 3 136 ezer forint volt, amellyel Nógrád a vármegyék között az utolsó helyen szerepelt. Ez az érték nemcsak az országos átlagtól marad el jelentősen – amely abban az évben 6,8 millió forintot tett ki –, hanem még annak a felét sem éri el. A legmagasabb GDP-t Budapest produkálta, ahol az egy főre jutó mutató mintegy 2,1-szerese volt az országos átlagnak. A fővárost Fejér és Győr-Moson-Sopron vármegyék követték, melyek az országos értéket 2,8, illetve 2,6%-kal haladták meg. Az összes többi vármegye elmaradt az átlagtól, de ilyen mértékű lemaradás, mint Nógrádban, sehol sem volt tapasztalható. 2022-ben a legfejlettebb és a legfejletlenebb vármegye – vagyis Budapest és Nógrád – között 4,6-szeres különbség volt az egy főre jutó GDP tekintetében, míg ez az eltérés 2000-ben még „csak” 3,8-szeres volt. Ez ugyanakkor nem jelent automatikus tendenciát a területi különbségek folyamatos mélyülésére: 2010-től kezdődően több ipari beruházás és a hozzájuk kapcsolódó feldolgozóipari fejlesztés révén néhány vármegye felzárkózása elindult. Ennek hatására a relatív szórás is csökkent: míg 2022-ben a területi egységek értékei az országos átlagtól átlagosan 51%-kal tértek el, Budapest nélkül számolva ez az arány 27% volt, ami a vármegyék közötti gazdasági különbségek mérséklődését jelzi.

2025 áprilisára Nógrád vármegyében összesen 24 034 vállalkozás működött, melyek közül 19 229 önálló vállalkozásként volt bejegyezve. Ez azt jelenti, hogy a gazdasági szereplők mintegy 80%-a egyéni vállalkozóként van jelen a megyei gazdaságban. Az ilyen arányú mikrovállalkozói dominancia a gazdaság szerkezetének elaprózottságára utal, és jól rímel a GDP-értékek alacsony szintjére. A kisvállalkozások jellemzően alacsony tőkeerejűek, kevés foglalkoztatottal működnek, és kevésbé tudnak hozzájárulni a magasabb hozzáadott értékű termeléshez. Nógrád vármegye tehát nemcsak a gazdasági teljesítményét tekintve áll az országos rangsor végén, hanem vállalkozási struktúrája is olyan képet mutat, amely a szerkezeti gyengeségek fennmaradását és újratermelődését valószínűsíti.

1.3. Infrastruktúra

Nógrád vármegye infrastruktúrájának állapota és fejlettsége jelentős területi különbségeket mutat, amelyeket földrajzi adottságok, településszerkezet és közlekedési hálózat egyaránt befolyásol. A megyét átszelő hegyvidéki területek – különösen a Cserhát és a Mátra – kedvezőtlenül hatnak az utak állapotára, a közlekedési kapcsolatokra és ezzel együtt a szolgáltatások elérhetőségére is. A közúti közlekedés domináns szerepben van, míg a vasút háttérbe szorul, és csak korlátozott jelentőséggel bír – több mellékvonal megszűnt vagy kihasználatlan. A megyében 2023-ban mintegy 961 km közút volt, de ezek minősége változó, különösen a mellékutak állapota gyenge. Összességében Nógrád vármegye közlekedési és infrastrukturális helyzete jelentős területi különbségeket mutat. A központi városok (Salgótarján, Balassagyarmat, Pásztó) megfelelő elérhetőséggel és szolgáltatási kapacitással rendelkeznek, míg a kisebb települések – különösen a járások peremén – gyakran küzdenek elszigeteltséggel, közlekedési hátrányokkal és alacsony szintű közterületi fejlettséggel. Az infrastrukturális beruházások célzott tervezése, valamint a közösségi közlekedés és fenntartható mobilitás fejlesztése kulcsszerepet játszhat a térségi esélyegyenlőség javításában.

A közlekedés a társadalom és a gazdaság működésének egyik alapvető feltétele, amelynek színvonala egyben a gazdasági fejlettség egyik fokmérője is. A különböző közlekedési módok közül kitüntetett jelentőségű a közúti közlekedés.

A vármegyei közúthálózat nagyobb részét a mellékutak teszik ki. Az országos főútvonalakból kettő halad át a megyén 84 km hosszban, míg a másodrendű főutak hossza 86 km. A vármegye nemzetközi elérhetősége a szlovákiai R2-es gyorsforgalmi út Losonc és Zólyom közötti szakaszának kiépítésével javult.

A járások közötti különbségek az infrastruktúra elérhetőségében és minőségében jól körvonalazódnak. A Balassagyarmati járás központja közlekedés-földrajzi szempontból kedvező helyzetben van, jó vasúti és buszos összeköttetéssel, növekvő parkolási kapacitással és a kerékpáros közlekedés támogatásával. A községek többsége azonban viszonylag távol fekszik a járás székhelyétől, és az úthálózat állapota helyenként problémás.

A Bátonyterenyei járásban is kiépült helyközi és helyi buszhálózat működik, kiegészítve a Hatvan–Somoskőújfalu vasútvonallal. A kerékpárút-hálózat itt még kezdeti stádiumban van, de 2023-ban megvalósult önálló szakasz kiépítése is történt. A községek nagy része könnyen elérhető, de a szegregált lakóövezetek közül nem mindegyik kapcsolódik megfelelően a közlekedési hálózathoz.

A Pásztói járás Nógrád legnagyobb kiterjedésű járása, és a 21-es főút mentén elhelyezkedő települések jó közúti kapcsolatot élveznek. A járás középpontját képező Pásztó földrajzi fekvése előnyös, de a külterületi utak állapota sok kívánnivalót hagy maga után. A távolabbi települések (pl. Erdőkürt, Kálló, Erdőtarcsa) lakosai a közlekedési nehézségek miatt inkább Pest megyei városokat választanak ügyintézésre vagy ellátásra. A vasúti kapcsolat elérhető ugyan, de nem versenyképes az autóbuszjáratokkal, amelyek sűrűsége sem mindig kielégítő.

A Rétsági járás nyugati fekvéséből adódóan szorosabb kapcsolatot ápol a közép-magyarországi régióval, és a 2-es főút jelenléte kedvező közúti kapcsolatokat biztosít. A vasúti közlekedés viszont több szakaszon megszűnt. A községek általában közel fekszenek a járásszékhelyhez, ami elősegíti a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést. A kerékpárút-hálózat viszont itt is szűkös.

Salgótarján, a megye székhelyeként, kiemelt szerepet tölt be a közigazgatási, oktatási és egészségügyi ellátásban. A város viszonylag jó közúti kapcsolatokkal rendelkezik (21-es,

22-es főutak), de a Főváros felé vezető gyorsforgalmi út (M3) távolsága nehezíti a kereskedelmi és gazdasági fejlődést. A város vasúti elérhetősége közepes színvonalú. Fejlesztései elsősorban a járdák, utak, akadálymentesítés és zöldterületek javítására irányulnak. A járás többi településének közlekedési elérhetősége változó; több helyen komoly infrastrukturális hiányosságokat tártak fel, és a távolabbi falvakból a központ csak nehezen közelíthető meg.

A Szécsényi járás viszonylag kompakt, a községek kis távolságra helyezkednek el a járásszékhelytől. A közlekedés leginkább buszokra épül, a vasúti közlekedés több szakaszon leállt. A települések fejlesztési célkitűzései között az utak és járdák felújítása szerepel első helyen, míg a szabadidős infrastruktúra – játszóterek, parkok – kiépítettsége erősen korlátozott.

Az egész megye közös jellemzője, hogy szinte minden településen találhatók kiépítetlen utak vagy járdaszakaszok. A közterületi zöldfelületek és játszóterek elérhetősége is egyenetlen, több település teljesen hiányt szenved ezekből. A fejlesztési dokumentumok alapján az önkormányzatok fő céljai az úthálózat javítása, járdaépítés, parkosítás, valamint a közszolgáltatások fizikai elérhetőségének növelése.

2. Járásokról/járások településeiről általánosságban

Nógrád vármegye egy vidéki jellegű, erősen községi szerkezetű térség, kevés várossal és alacsony népsűrűséggel. A lakosság többsége kis településeken él, míg országosan sokkal kiegyenlítettebb az eloszlás a városok és községek között.

14. táblázat A településtípusok száma Nógrád vármegyében és országosan

Területi egység neve	Megyei jogú városok, főváros száma	Városok száma	Nagyközségek száma	Községek száma	Települések száma
Nógrád vármegye	1	5	-	125	131
Ország összesen	26	322	127	2 680	3 155

A települések 95%-a község Nógrádban (125 község a 131-ből), ami csak a népesség 60%-át is adja ki. Nincs nagyközség, szemben az országos 127-tel. Kevés város (5) és egy megyei jogú város (Salgótarján) található a vármegyében. A népességsűrűség alacsony, mivel a teljes vármegyei lakosság (kb. 180 ezer fő) mindössze kb. 1,9%-a az ország össznépességének.

15. táblázat A lakónépesség eloszlása településtípus szerint Nógrád vármegyében és országosan

Területi egység neve	Megyei jogú városok, főváros népessége	Városok népessége	Nagyközségek népessége	Községek népessége	Települések népessége
Nógrád vármegye	30 910	41 280	-	108 279	180 469
Ország összesen	3 645 348	3 085 261	465 730	2 388 288	9 584 627

Összesen 131 település, ezek közül: 125 község (közel 95%), öt város, és egy megyei jogú város: Salgótarján, a vármegye székhelye. A legtöbb község a Balassagyarmati és Salgótarjáni járásokban található (28–28). Minden járásban legalább egy városi jogállású település van, melyek járási központokként működnek.

16. táblázat: Nógrád vármegyei járásianak jellemzői

A járások	**község**	**megyeszékhely, megyei jogú város**	**város**	**összesen**
Balassagyarmati járás	28		1	**29**
Bátonyterenyei járás	7		1	**8**
Pásztói járás	25		1	**26**
Rétsági járás	24		1	**25**
Salgótarjáni járás	28	1		**29**
Szécsényi járás	13		1	**14**
összesen	**125**	**1**	**5**	**131**

A Balassagyarmati járás Nógrád vármegye egyik legnagyobb járása, 29 településsel, köztük egy várossal, Balassagyarmattal. A járás lakónépessége közel 36 ezer fő, melynek több mint egyharmada a járási központban él. A települések többsége kis lélekszámú község, alacsony népsűrűséggel, ami jól tükrözi a térség aprófalvas jellegét. A teljes terület

meghaladja az 53 ezer hektárt, ami viszonylag nagy, de a lakónépességhez mérten a népsűrűség alacsonynak számít.

17. táblázat: Balassagyarmati járás jellemzői

Települések	Lakónépesség	Lakások száma	Terület (hektár)
Balassagyarmat	13 917	6 747	2 333
Becske	483	282	1 566
Bercel	1 746	711	3 590
Cserháthaláp	352	172	1 047
Cserhátsurány	693	365	1 880
Csesztve	326	179	1 625
Csitár	370	193	1 685
Debercsény	89	52	543
Dejtár	1 287	554	2 142
Drégelypalánk	1 342	631	2 218
Érsekvadkert	3 467	1 387	5 538
Galgaguta	598	286	1 589
Herencsény	542	284	3 318
Hont	517	307	2 410
Hugyag	896	326	1 090
Iliny	145	88	646
Ipolyszög	548	220	607
Ipolyvece	748	352	1 383
Magyarnándor	1 052	464	1 867
Mohora	923	367	1 595
Nógrádkövesd	645	293	899
Nógrádmarcal	436	198	1 993
Őrhalom	1 007	395	1 746
Patak	858	405	1 615
Patvarc	714	283	784
Szanda	518	409	2 148
Szécsénke	195	127	978
Szügy	1 377	518	1 950
Terény	347	245	2 435
Végösszeg	**36 138**	**16 840**	**53 220**

Bátonyterenyei járás Nógrád vármegye középső részén található, és 8 településből áll, köztük Bátonyterenye városa a járás központja. A legnépesebb település a járásközpont Bátonyterenye (11 118 fő), míg a legkisebb lélekszámú Szuha (570 fő). A települések zöme

kisebb falvas szerkezetű, de Bátonyterenye városi ranggal bír, és a lakosság több mint fele itt él. A járásra jellemző a mérsékelt népsűrűség és a viszonylag kiterjedt terület.

18. táblázat: Bátonyterenyei járás jellemzői

Települések neve	Lakónépesség	Lakások száma	Terület (hektár)
Bátonyterenye	11 118	5 739	7 892
Dorogháza	956	564	1 768
Mátramindszent	700	425	1 673
Mátranovák	1 529	1 042	2 697
Mátraterenye	1 642	872	2 813
Mátraverebély	1 682	811	1 840
Nemti	653	428	1 106
Szuha	570	373	1 756
Végösszeg	**18 850**	**10 254**	**21 545**

A Pásztói járás Nógrád vármegye délkeleti részén található, és 26 településből áll, köztük Pásztó városa a járás központja. A járás népességének közel 30%-a a központi településen, Pásztón él (8 455 fő). A területre jellemző a szórt falvas településszerkezet, több kis lélekszámú faluval, például Garáb (50 fő) és Kutasó (85 fő). Területileg a járás viszonylag nagy, így alacsony népsűrűség és erőteljes vidéki karakter jellemzi.

19. táblázat: Pásztói járás jellemzői

Települések neve	Lakónépesség	Lakások száma	Terület (hektár)
Alsótold	232	114	786
Bér	369	203	2 549
Bokor	91	66	675
Buják	1 918	918	5 304
Csécse	803	411	2 173
Cserhátszentiván	111	114	1 066
Ecseg	1 148	512	2 410
Egyházasdengeleg	419	214	1 574
Erdőkürt	459	266	2 172
Erdőtarcsa	500	230	1 507
Felsőtold	121	103	1 083
Garáb	50	38	820
Héhalom	936	402	1 867

Jobbágyi	1 876	820	1 784
Kálló	1 665	515	3 697
Kisbágyon	402	195	1 024
Kozárd	177	127	644
Kutasó	85	69	605
Mátraszőlős	1 457	663	2 917
Palotás	1 505	765	1 707
Pásztó	8 455	4 165	7 260
Szarvasgede	396	207	999
Szirák	1 094	427	1 909
Szurdokpüspöki	1 795	893	2 670
Tar	1 728	832	2 734
Vanyarc	1 130	500	3 223
Végösszeg	**28 922**	**13 769**	**55 159**

Rétsági járás Nógrád vármegye nyugati részén található, 25 településből áll, köztük Rétság városa a járás központja. A népesség viszonylag egyenletesen oszlik meg, bár a legnagyobb települések – mint Diósjenő (2 859 fő), Rétság (2 635 fő), Romhány (2 108 fő) és Nagyoroszi (1 894 fő) – népességüknél és lakásállományuknál fogva kiemelkednek. A járásban több kis falu is található, például Horpács, Pusztaberki és Szente, ahol a lakónépesség 300 fő alatt van.

20. táblázat: Rétsági járás jellemzői

Települések neve	Lakónépesség	Lakások száma	Terület (hektár)
Alsópetény	564	304	1 968
Bánk	739	406	990
Berkenye	774	307	1 346
Borsosberény	857	381	2 026
Diósjenő	2 859	1 185	5 750
Felsőpetény	549	264	1 450
Horpács	154	96	672
Keszeg	722	310	995
Kétbodony	443	238	1 305
Kisecset	207	152	862
Legénd	441	248	1 841
Nagyoroszi	1 894	840	4 003
Nézsa	1 175	495	1 867
Nógrád	1 634	736	2 954

Nógrádsáp	898	377	1 547
Nőtincs	1 158	530	2 047
Ősagárd	299	161	1 092
Pusztaberki	190	115	685
Rétság	2 635	1 169	1 987
Romhány	2 108	925	2 547
Szátok	566	167	895
Szendehely	1 648	668	1 004
Szente	280	161	753
Tereske	665	307	1 703
Tolmács	678	343	1 214
Végösszeg	**24 137**	**10 885**	**43 503**

A Salgótarjáni járás Nógrád vármegye legnépesebb járása, amelyet 28 település alkot, köztük Salgótarján, a megye székhelye is. Salgótarján városa dominál a járásban, több mint 30 ezer lakosával, ami a teljes lakosság több mint felét adja. A második legnépesebb település Somoskőújfalu (2 015 fő), mely lényegében összenőtt Salgótarjánnal, majd Karancslapujtő (2 419 fő) következik. A járásra erősen urbanizált központ (Salgótarján), és kisebb, gyakran domb- és hegyvidéki falvak jellemzők. A települések többsége kis lélekszámú, sok község lakossága 1 000 fő alatt van (pl. Zabar, Márkháza, Sámsonháza).

21. táblázat: Salgótarjáni járás jellemzői

Települések neve	Lakónépesség	Lakások száma	Terület (hektár)
Bárna	915	453	1 539
Cered	985	548	3 858
Egyházasgerge	659	359	1 537
Etes	1 285	686	1 580
Ipolytarnóc	418	199	1 366
Karancsalja	1 391	624	1 254
Karancsberény	676	379	2 314
Karancskeszi	1 638	798	3 168
Karancslapujtő	2 419	1 037	1 935
Karancsság	1 185	413	2 139
Kazár	1 603	759	3 039
Kisbárkány	132	101	803
Kishartyán	513	252	895
Litke	746	328	1 816
Lucfalva	574	214	1 410
Márkháza	220	109	631

Mátraszele	873	465	1 697
Mihálygerge	506	282	1 106
Nagybárkány	640	242	884
Nagykeresztúr	230	102	820
Rákóczibánya	502	301	457
Ságújfalu	936	374	1 203
Salgótarján	30 910	18 054	9 300
Sámsonháza	244	152	1 271
Somoskőújfalu	2 015	1 069	1 017
Sóshartyán	867	301	1 214
Szilaspogony	319	167	1 440
Vizslás	1 157	538	1 012
Zabar	456	220	1 817
Végösszeg	**55 014**	**29 526**	**52 522**

A Szécsényi járás Nógrád vármegye egyik kisebb népességű, de történelmileg és kulturálisan jelentős térsége, amely 14 településből áll. A járás központja Szécsény, amely közel 5 200 fővel a legnépesebb település. A többi település kis- és közepes lélekszámú, általában 500–1 500 fő közötti lakossággal rendelkezik. Szécsényi járás egy vidékies, történelmi jelentőségű térség, ahol a központi szerepet Szécsény, míg a turisztikai vonzerőt főként Hollókő biztosítja.

A járás falusias jellegű, viszonylag alacsony népsűrűséggel és nagy kiterjedésű külterületekkel. A térségben a mezőgazdaság és a vidéki életforma a meghatározó, néhány kisebb ipari és szolgáltatóegységgel.

22. táblázat: Széchényi járás jellemzői

Települések neve	Lakónépesség	Lakások száma	Terület (hektár)
Endrefalva	1 135	443	1 323
Hollókő	294	218	518
Ludányhalászi	1 425	469	2 113
Magyargéc	785	288	1 235
Nagylóc	1 429	683	3 912
Nógrádmegyer	1 522	575	2 277
Nógrádsipek	613	303	2 012
Nógrádszakál	570	249	1 872
Piliny	577	273	1 604

Rimóc	1 545	675	2 925
Szalmatercs	471	187	758
Szécsény	5 155	2 476	4 567
Szécsényfelfalu	399	220	822
Varsány	1 488	630	2 558
Végösszeg	**17 408**	**7 689**	**28 496**

Szegregátumok[5]

A 2011 évi népszámlálás adataiból a KSH elkészítette az Ország szegregációs térképét, amelyet egyes települések vezetői számára a Belügyminisztérium kérésre rendelkezésre bocsátott. Domokos Veronika 2010-ben az NFÜ megbízásából készített, a KOR IH 2010-es adatgyűjtésre támaszkodó elemzése[6] országos szinten 823 települést jelölt meg, ahol a kistérségi koordinátorok adatfelvétele szerint van szegregátum.[7] (lásd az alábbi ábra).

[5] A szegregátumokról szóló rész a 2020-ban készült SZÚT alapján készült Frissebb adatok nem állnak rendelkezésre.
[6] Domokos V. (2010): Szegény-és cigánytelepek, városi szegregátumok területi elhelyezkedésének és infrastrukturális állapotának elemzése különböző (közoktatási, egészségügyi, településfejlesztési) adatforrások egybevetésével. Készült az NFÜ megbízásából
[7] A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó, A Telepszerű Lakhatás Kezelését megalapozó szakpolitikai stratégia; 2015. Budapest, EMMI Szociális Ügyekért Felelős Államtitkárság
https://www.kormany.hu/download/3/a6/40000/Lakhat-Strat.pdf

6. ábra: Telepek, szegregátumok száma és elhelyezkedése

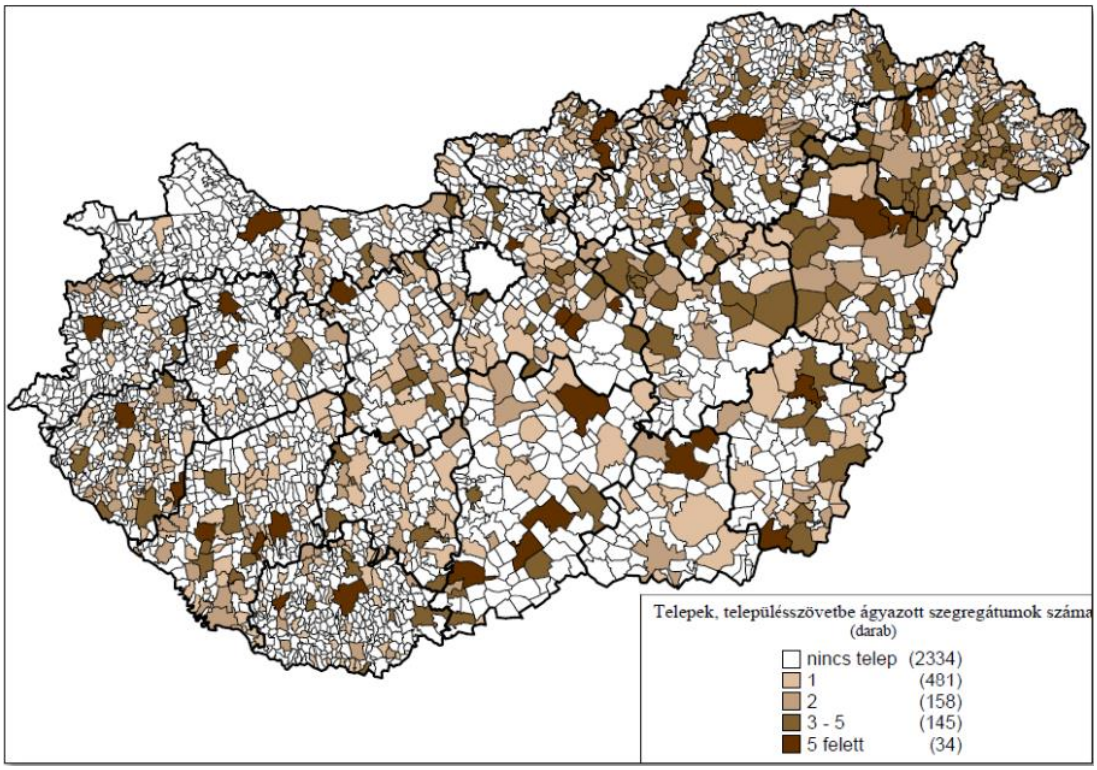

Nógrád megye városai tekintetében a Terület-és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) keretében 2014-ben elkészített megyei területfejlesztési koncepciók és településfejlesztési stratégiák tartalmaztak a KSH térképén a szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett városi területek lehatárolása mentén erre vonatkozó információt. *„A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendeletben foglaltak szerint ilyen szegregátumok, illetve veszélyeztetett területek városaink közül mindössze Bátonyterenyén, illetve Pásztón találhatók.”*[8]

Salgótarján esetében *„A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (TOP-6.9.1.-16)” projektre beadott pályázati bemutatkozó anyag tartalmaz információt a fejlesztésre szoruló területekről. „Salgótarján Megyei Jogú Város*

[8] Nógrád megye Integrált Területi Programja; 2016. június 15. Nógrád Megye Önkormányzata; https://www.nograd.hu/files/terfejl/ITP2016junius15.pdf

belterületén (KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján, és a 342/2014. (XII.19.) Korm. rendelettel módosított szegregációs mutatók alapján) 11 db szegregátum és 4 db szegregációval veszélyeztetett lehatárolt terület található."[9]

2009 évben Bátonyterenye kistérség[10] a TÁMOP-5.2.1. Gyerekesély program országos kiterjesztésének szakmai-módszertani megalapozása és a program kisérése című kiemelt projekt keretében feltérképezte a kistérséghez tartozó települések szegregált településrészeit. *„A kistérség önkormányzatai négy településen nyolc szegregátumot azonosítottak be"*[11]

A tanulmányban Bátonyterenyén 5 szegregált területet nevesítenek, Mátranovák, Mátraterenye települések egy-egy településrészét, és a jelenleg Salgótarjáni járáshoz tartozó Kisbárkány település egy településrészét említik.

A Salgótarjáni járásból Márkháza, Nagybárkány, Lucfalva, Kisbárkány, Nagykeresztúr, Sámsonháza, Salgótarján, Sóshartyán, Zabar települések szerepeltek a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által kezdeményezett felmérésben, mint településen belüli lakóhelyi szegregációval érintett települések.[12]

[9] Forgách-telepi Komplex Programok TOP-6.9.1.-16.-ST1-2017-00001; http://www.nmckkszsz.hu/index.php/palyazati-programjaink/forgach-telepi-komplex-programok

[10] A kistérségi felosztás 1994 és 2014 között földrajzilag összefüggő, elsősorban területfejlesztési és statisztikai célokat szolgáló területi egységként volt használatos. Fontos, hogy nem a felsőbb közigazgatási szintek kihelyezett szerveinek illetékességi területét határozta meg. 2013 évtől államigazgatási területi egységként alakították ki újra az 1983-ban megszüntetett járásokat, amelynek területi felosztása nem esett egybe a kistérségi felosztással.

[11] Kistérségi Tükör; 2009, Bátonyterenye; MTA Gyermekszegénység elleni program https://gyerekesely.tk.mta.hu/uploads/files/batonyterenye_tukor_vegleges.pdf

[12] Esélyteremtő Programterv, „Területi együttműködést segítő programok kialakítása a Salgótarjáni járásban, a Helyi Esélyegyenlőségi Programok célkitűzéseinek megvalósítása érdekében." ÁROP 1.A.3-2014-0091; 2015. Salgótarjáni Megyei Jogú Város Önkormányzata

III. Elérhető szolgáltatások a vármegyében

1. Egészségügyi alap- és szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások

1.1. Alapellátás

1.1.1. Megelőző ellátások

Nógrád vármegyében jelentős probléma a túlsúly és az elhízás gyermekkorban. A túlsúlyos gyermekek aránya sokkal magasabb, mint az alultápláltaké, ami a mozgáshiányos életmódot és a rossz táplálkozási szokásokat jelzi a megyében. A szűrési rendszer hatékony, a kiszűrt esetek nagy részét valóban megerősítik az orvosok. Fontos az egészséges életmódot támogató iskolai programok erősítése, sportolási lehetőségek bővítése, valamint a családok egészségtudatosságának fejlesztése a védőnői és iskolai szintű tanácsadáson keresztül.

23. táblázat: Iskolavédőnői vizsgálatok során szűrt/megvizsgált tanulók létszáma szűrővizsgálati típusonként, Nógrád vármegyében és országosan (2023/2024. tanév) 1. [13]

Szűrés	Vármegyenév	Testtömeg-mérés	Testi fejlettség> 90 percentil	Testi fejlettség <3 percentil
Az összes megvizsgáltak	Nógrád	9 124	-	-
	Összesen	658 788	-	-
Összes szűrésre kötelezettből megvizsgáltak	Nógrád	8 418	-	-
	Összesen	527 868	-	-
Összes kiszűrtek	Nógrád	1 670	1 395	266
	Összesen	104 413	88 473	17 191
A szűrésre kötelezettek	Nógrád	8 612	-	-
	Összesen	539 016	-	-
A szűrésre kötelezettekből a kiszűrtek	Nógrád	1 537	1 293	240
	Összesen	82 810	70 610	13 771

[13] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Összes kiszűrt gyermekek közül az iskola /szak /háziorvoshoz küldöttek	Nógrád	1 261	1 091	190
	Összesen	81 646	70 221	13 833
Az iskola /szak / háziorvoshoz küldött gyermekeknél az orvos igazolta a felmerült gyanút	Nógrád	1 130	959	173
	Összesen	73 801	63 580	12 169
Kiszűrtek közül gondozásba vett gyermekek	Nógrád	1 014	975	166
	Összesen	63 917	54 927	10 537

A szűrési részvétel magas és a kiszűrt gyermekek több mint 70%-át továbbküldik orvosi vizsgálatra, és jelentős részük visszakerül az egészségügyi ellátás rendszerébe.

24. táblázat: Iskolavédőnői vizsgálatok során szűrt/megvizsgált tanulók létszáma szűrővizsgálati típusonként, Nógrád vármegyében és országosan (2023/2024. tanév) 2. [14]

Szűrés	Vármegyenév	Magasság	Látásélesség	Színlátás	Hallás vizsgálat
Az összes megvizsgáltak	Nógrád	9 120	9 097	5 457	8 938
	Összesen	656 565	644 877	272 235	592 787
Összes szűrésre kötelezettből megvizsgáltak	Nógrád	8 418	8 395	2 413	8 396
	Összesen	526 668	527 121	143 377	512 808
Összes kiszűrtek	Nógrád	153	1 227	114	126
	Összesen	30 658	92 861	5 941	8 664
A szűrésre kötelezettek	Nógrád	8 573	8 611	2 718	8 612
	Összesen	537 450	539 101	149 456	533 197
A szűrésre kötelezettekből a kiszűrtek	Nógrád	148	1 096	49	112
	Összesen	24 359	74 970	3 285	6 666
Összes kiszűrt gyermekek közül az iskola	Nógrád	113	1 026	83	120
	Összesen	15 387	81 304	4 658	7 094

[14] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

/szak /háziorvoshoz küldöttek					
Az iskola /szak / háziorvoshoz küldött gyermekeknél az orvos igazolta a felmerült gyanút	Nógrád	79	714	72	65
	Összesen	12 232	69 080	4 206	5 123
Kiszűrtek közül gondozásba vett gyermekek	Nógrád	69	544	50	47
	Összesen	9 107	52 356	3 284	3 996

Nógrád vármegyében magas a részvétel az iskolai egészségügyi szűréseken. Leggyakoribb egészségügyi probléma: a mozgásszervi eltérés (29,5% kiszűrt arány). Pajzsmirigy, vérnyomás és higiénés problémák kisebb arányban fordulnak elő, de fontos a követésük. A kiszűrt gyermekek jelentős része további vizsgálatra kerül, és közülük sokakat gondozásba is vesznek.

25. táblázat: Iskolavédőnői vizsgálatok során szűrt/megvizsgált tanulók létszáma szűrővizsgálati típusonként, Nógrád vármegyében és országosan (2023/2024. tanév) 3. [15]

Szűrés	Vármegye-név	Pajzsmirigy tapintásos vizsgálata	Mozgá-sszervek	Vér-nyomás	Általános személyi higiéne	Tetvesség vizsgálat
Az összes megvizsgáltak	Nógrád	7 904	9 122	9 011	11 341	13 171
	Összesen	536 889	651 313	643 268	776 578	812 174
Összes szűrésre kötelezettből megvizsgáltak	Nógrád	6 992	8 408	8 403	9 732	12 707
	Összesen	437 143	527 230	526 618	630 284	761 752
Összes kiszűrtek	Nógrád	94	2 729	206	371	316
	Összesen	4 629	196 427	31 924	11 376	16 767
A szűrésre kötelezettek	Nógrád	7 168	8 612	8 612	10 062	12 770
	Összesen	448 398	539 322	538 576	644 118	776 003
A szűrésre kötelezettekből a kiszűrtek	Nógrád	85	2 538	182	193	290
	Összesen	3 219	158 861	24 474	7 681	13 643

[15] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Összes kiszűrt gyermekek közül az iskola /szak /háziorvoshoz küldöttek	Nógrád	90	2 268	187	-	-
	Összesen	3 795	164 061	22 780	-	-
Az iskola /szak / háziorvoshoz küldött gyermekeknél az orvos igazolta a felmerült gyanút	Nógrád	44	1 927	99	-	-
	Összesen	2 741	143 797	14 407	-	-
Kiszűrtek közül gondozásba vett gyermekek	Nógrád	20	829	121	-	-
	Összesen	2 002	100 203	11 284	-	-

1.1.2. Háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátások

Nógrád vármegyében a házi- és gyermek háziorvosi ellátás szerkezete vegyes, jellemzőek a felnőtt, gyermek, valamint a kisebb településeken működő vegyes praxisok. A legnagyobb kihívást az orvoshiány és az elöregedő orvos állomány jelenti. Több körzet betöltetlen, és csak helyettesítéssel működik. A praxisok száma az elmúlt időszakban érdemben nem változott.

Az infrastruktúra állapota vegyes: városokban elfogadható, kisebb településeken gyakran felújításra szorul. A közlekedési nehézségek és a rendelők közti nagy távolság megnehezítik az ellátás elérését, különösen gyermekek számára, ahol önálló gyermekpraxis kevés helyen érhető el.

A problémák enyhítésére a vármegye fejlesztési programokat indított, például praxisvásárlási és letelepedési támogatásokat, valamint több szereplőt összefogó közösségi alapellátási központokat hoztak létre. Ezek célja az ellátás színvonalának javítása és hosszútávon fenntartható működés biztosítása.

26. táblázat: Háziorvosi és házi gyermekorvosi praxisok száma Nógrád vármegyében[16]

	2018. év	**2019. év**	**2020. év**	**2021. év**	**2022. év**	**2023. év**
Háziorvosi praxisok száma (db)	134	134	133	133	134	133
Házi gyermekorvosi praxisok száma (db)	24	24	23	23	24	23

Balassagyarmati járás

27. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Balassagyarmati járás településein[17]

A járási települések	Betöltött vegyes háziorvosi körzetek	Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltött gyermek háziorvosi körzetek	Gyógyszertárak
Balassagyarmat	0	6	3	7
Bercel	1	0	0	1
Dejtár	1	0	0	1
Drégelypalánk	1	0	0	1
Érsekvadkert	0	1	1	1
Ipolyvece	0	0	0	1
Magyarnándor	1	0	0	1
Nógrádkövesd	0	1	0	1
Őrhalom	1	0	0	0
Szügy	1	0	0	1
Terény	1	0	0	0

[16] Forrás: NEAK
[17] Forrás: NEAK

Bátonyterenyei járás

28. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein[18]

A járási települések	Betöltött vegyes háziorvosi körzetek	Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltött gyermek háziorvosi körzetek	Gyógyszertárak
Bátonyterenye	0	5	2	2
Dorogháza	0	0	0	1
Mátramindszent	1	0	0	0
Mátraterenye	1	0	0	1
Mátraverebély	1	0	0	0
Nemti	1	0	0	1

Pásztói járás

29. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Pásztói járás településein[19]

A járási települések	Betöltött vegyes háziorvosi körzetek	Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltött gyermek háziorvosi körzetek	Gyógyszertárak
Buják	1	0	0	1
Csécse	1	0	0	1
Cserhátszentiván	1	0	0	1
Ecseg	1	0	0	1
Héhalom	1	0	0	0

[18] Forrás NEAK

[19] Forrás: NEAK

Jobbágyi	0	0	0	1
Kálló	0	0	0	1
Palotás	1	0	0	1
Pásztó	0	4	1	3
Szirák	0	0	0	1
Szurdokpüspöki	1	0	0	1
Tar	1	0	0	1
Vanyarc	1	0	0	1

Rétsági járás

30. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Rétsági járás településein[20]

A járási települések	Betöltött vegyes háziorvosi körzetek	Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltött gyermek háziorvosi körzetek	Gyógyszertárak
Diósjenő	0	1	1	1
Nagyoroszi	1	0	0	1
Nézsa	1	0	0	1
Nógrád	0	1	0	1
Nógrádsáp	1	0	0	1
Nőtincs	2	0	0	1
Rétság	0	1	1	1
Romhány	0	0	1	1

Salgótarjáni járás

[20] Forrás: NEAK

31. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Salgótarjáni járás településein[21]

A járási települések	Betöltött vegyes háziorvosi körzetek	Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltött gyermek háziorvosi körzetek	Gyógyszertárak
Cered	1	0	0	1
Egyházasgerge	1	0	0	1
Etes	1	0	0	0
Karancsalja	1	0	0	0
Karancskeszi	0	0	0	1
Karancslapujtő	1	0	0	0
Karancsság	1	0	0	1
Kazár	1	0	0	1
Mátraszele	1	0	0	0
Ságújfalu	0	0	0	1
Salgótarján	0	17	4	9
Vizslás	1	0	0	1

Szécsényi járás

32. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Szécsényi járás településein[22]

A járási települések	Betöltött vegyes háziorvosi körzetek	Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltött gyermek háziorvosi körzetek	Gyógyszertárak
Endrefalva	0	0	0	1

[21] Forrás: NEAK
[22] Forrás: NEAK

Ludányhalászi	1	0	0	0
Nagylóc	0	0	0	1
Rimóc	1	0	0	1
Szécsény	0	3	2	2
Varsány	1	0	0	1

Balassagyarmai járás

33. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Balassagyarmati járás településein[23]

Település	Betöltetlen vegyes háziorvosi körzetek	Betöltetlen felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek háziorvosi körzetek
Balassagyarmat		1	
Cserhátsurány	1		
Drégelypalánk	1		
Érsekvadkert		1	
Mohora	1		

Bátonyterenyei járás

34. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Bátonyterenyei járás településein[24]

Település	Betöltetlen vegyes háziorvosi körzetek	Betöltetlen felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek háziorvosi körzetek

[23] Forrás: NEAK

[24] Forrás: NEAK

Bátonyterenye		2	1
Mátranovák	1		

Pásztói járás

35. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Pásztói járás településein[25]

Település	Betöltetlen vegyes háziorvosi körzetek	Betöltetlen felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek háziorvosi körzetek
Jobbágyi	1		
Kálló	1		
Mátraszőlős	1		
Pásztó			1

Rétsági járás

36. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Pásztói járás településein[26]

Település	Betöltetlen vegyes háziorvosi körzetek	Betöltetlen felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek háziorvosi körzetek
Borsosberény	1		
Diósjenő		1	
Rétság		1	
Romhány		2	

[25] Forrás: NEAK
[26] Forrás: NEAK

Szirák	1		
Tereske	1		

Salgótarjáni járás

37. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Salgótarjáni járás településein[27]

Település	Betöltetlen vegyes háziorvosi körzetek	Betöltetlen felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek háziorvosi körzetek
Bárna	1		
Karancskeszi	1		
Karancslapujtő	1		
Litke	1		
Nagybárkány	1		
Salgótarján		4	5
Somoskőújfalu	1		
Sóshartyán	1		

Szécsényi járás

38. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Szécsényi járás településein[28]

Település	Betöltetlen vegyes háziorvosi körzetek	Betöltetlen felnőtt háziorvosi körzetek	Betöltetlen gyermek háziorvosi körzetek

[27] Forrás: NEAK
[28] Forrás: NEAK

Endrefalva	1		
Nagylóc	1		
Nógrádmegyer	1		

39. táblázat: Háziorvosok és házi gyermekorvosok száma Nógrád vármegyében[29]

Időszak	Háziorvosok száma (fő)	Házi gyermekorvosok száma (fő)
2018. év	95	20
2019. év	91	19
2020. év	90	18
2021. év	83	18
2022. év	83	18
2023. év	80	18

40. táblázat: Háziorvoshoz és házi gyermekorvoshoz bejelentkezések száma Nógrád megyében[30]

Időszak	Háziorvosokhoz bejelentkezettek száma (fő)	Házi gyermekorvosokhoz bejelentkezettek száma (fő)
2018. év	168 662	19 594
2019. év	167 737	19 334
2020. év	168 007	18 846
2021. év	166 520	18 937
2022. év	165 025	19 408
2023. év	161 360	19 246

1.1.3. Fogorvosi alapellátások, fogorvosi ügyeleti ellátások

Nógrád vármegyében a fogászati alapellátás elsősorban települési önkormányzatok által fenntartott praxisokon keresztül működik. A praxisok többsége területi ellátási kötelezettséggel rendelkezik, de jellemző az is, hogy egy-egy praxis több kistelepülést is ellát. Jellemzője a szakemberhiány, különösen a kisebb településeken; az elöregedett praxisállomány és az új fogorvosok letelepedésének alacsony hajlandósága. Több praxis

[29] Forrás: NEAK
[30] Forrás: NEAK

hosszabb ideje betöltetlen, helyettesítéssel működik. A kistelepülési szerkezet sajátossága okán jellemzően vegyes az alapellátás.

Balassagyarmati járás

41. táblázat Fogorvosi alapellátás a Balassagyarmati járás településein (2025.04.) [31]

A járási települések	**Betöltött vegyes fogorvosi körzetek**	**Betöltött felnőtt fogorvosi körzetek**	**Betöltött gyermek fogorvosi körzetek**
Balassagyarmat	0	0	5
Bercel	0	0	1
Drégelypalánk	0	0	1
Érsekvadkert	0	0	1
Herencsény	0	0	1
Magyarnándor	0	0	1
Nógrádkövesd	0	0	1
Szügy	0	0	1

Bátonyterenyei járás

42. táblázat Fogorvosi alapellátás a Bátonyterenyei járás településein (2025.04.) [32]

A járási települések	**Betöltött vegyes fogorvosi körzetek**	**Betöltött felnőtt fogorvosi körzetek**	**Betöltött gyermek fogorvosi körzetek**
Bátonyterenye	0	0	6
Dorogháza	0	0	1
Mátranovák	0	0	2

Pásztói járás

43. táblázat Fogorvosi alapellátás a Pásztói járás településein (2025.04.) [33]

A járási települések	**Betöltött vegyes fogorvosi körzetek**	**Betöltött felnőtt fogorvosi körzetek**	**Betöltött gyermek fogorvosi körzetek**

[31] Forrás: NEAK
[32] Forrás: NEAK
[33] Forrás: NEAK

Buják	0	0	1
Kálló	0	0	1
Pásztó	0	0	4
Szirák	0	0	1
Vanyarc	0	0	2

Rétsági járás

44. táblázat Fogorvosi alapellátás a Rétsági járás településein (2025.04.) [34]

A járási települések	**Betöltött vegyes fogorvosi körzetek**	**Betöltött felnőtt fogorvosi körzetek**	**Betöltött gyermek fogorvosi körzetek**
Diósjenő	0	0	1
Nagyoroszi	0	0	1
Nézsa	0	0	1
Nógrádsáp	0	0	1
Nőtincs	0	0	1
Rétság	0	0	1
Romhány	0	0	1
Szendehely	0	0	1

Salgótarjáni járás

45. táblázat Fogorvosi alapellátás a Salgótarjáni járás településein (2025.04.) [35]

A járási települések	**Betöltött vegyes fogorvosi körzetek**	**Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek**	**Betöltött gyermek háziorvosi körzetek**
Cered	0	0	1
Karancslapujtő	0	0	2
Kazár	0	0	1
Mihálygerge	0	0	1
Salgótarján	0	7	10
Somoskőújfalu	0	0	1

[34] Forrás: NEAK
[35] Forrás: NEAK

Szécsényi járás

46. táblázat Fogorvosi alapellátás a Szécsényi járás településein (2025.04.) [36]

A járási települések	**Betöltött vegyes háziorvosi körzetek**	**Betöltött felnőtt háziorvosi körzetek**	**Betöltött gyermek háziorvosi körzetek**
Szécsény	2	0	6

47. táblázat Hiányzó fogorvosi ellátások száma és típusa Nógrád vármegyében, járásonként és településenként (2025.04.) [37]

Település	**Vegyes**
Balassagyarmati járás	
Bercel	1
Drégelypalánk	1
Érsekvadkert	1
Nógrádkövesd	1
Bátonyterenyei járás	
Bátonyterenye	5
Mátranovák	1
Pásztói járás	
Pásztó	2
Vanyarc	2
Salgótarjáni járás	
Cered	1
Lucfalva	1
Mihálygerge	1
Salgótarján	4
Szécsényi járás	
Szécsény	2

1.1.4. A védőnői és az iskola-egészségügyi ellátások

Nógrád vármegyében a védőnői hálózat kiterjedt, de szakemberhiány és területi egyenlőtlenségek nehezítik a folyamatos ellátást. A 2025. áprilisi NEAK adatszolgáltatás

[36] Forrás: NEAK
[37] Forrás: NEAK

alapján Nógrád vármegyében 84 védőnő dolgozott. A védőnők fontos szerepet töltenek be a gyermekek fejlődésének nyomon követésében, az egészségnevelésben, valamint a családok támogatásában.

Az iskola-egészségügyi szolgálat rendszeresen végez szűrővizsgálatokat az iskoláskorúaknál (pl. testtömeg, látás, hallás, mozgásszervek, vérnyomás, higiéné). A szűrések alapján több esetben szükség volt orvosi vizsgálatra vagy gondozásba vételre, leggyakrabban mozgásszervi és látásproblémák miatt.

Főbb problémák:

- Védőnőhiány főleg kistelepüléseken.
- Túlterheltség, több település ellátása egy szakemberrel.
- Infrastrukturális hiányosságok, elöregedő szakembergárda.
- Az iskolaorvosokkal való együttműködés nem mindenhol egységes.

48. táblázat Azon települések (járásonként), ahol betöltetlen védőnői státusz található (2025.04[38]

	Járások				
	Balassagyarmati	**Bátonyterenyei**	**Pásztói**	**Salgótarjáni**	**Szécsényi**
Települések	Becske	Bátonyterenye	Alsótold	Cered	Herencsény
	Csitár	Mátraverebély	Bér	Egyházasgerge	Hollókő
	Debercsény		Cserhátsurány	Etes	Ludányhalászi
	Hugyag		Cserhátszentiván	Karancsság	Nagylóc
	Iliny		Egyházasdengeleg	Mihálygerge	Nógrádszakál
	Magyarnándor		Erdőkürt	Ságújfalu	
	Őrhalom		Erdőtarcsa	Salgótarján	
	Szanda		Felsőtold	Szilagpogony	
	Terény		Garáb	Zabar	
			Héhalom		
			Kálló		
			Mátraszőllős		
			Palotás		
			Szirák		
			Vanyarc		

[38] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

49. táblázat Azon települések (járásonként), ahol többfajta védőnői szolgálat működik (2025.04) [39]

Szolgálat telephelye (település)	Szolgálat típusa
Balassagyarmati járás	
Balassagyarmat	Iskola
	Területi
Drégelypalánk	Területi
	Vegyes
Bátonyterenyei járás	
Bátonyterenye	Iskola
	Területi
Pásztói járás	
Pásztó	Iskola
	Területi
	Vegyes
Salgótarjáni járás	
Salgótarján	Iskola
	Területi
Szécsényi járás	
Szécsény	Iskola
	Területi
	Vegyes

50. táblázat Azon települések, ahol területi/vegyes típusú szolgálat működik (2025.04.) [40]

Szolgálat telephelye (település)	**Szolgálat típusa**	
	Területi	**Vegyes**
Balassagyarmati járás		
Bercel		X
Cserhátsurány		X
Dejtár		X
Érsekvadkert		X
Magyarnándor		X
Mohora	X	X
Nógrádkövesd		X

[39] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[40] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Őrhalom		X
Szügy		X
Terény		X
Bátonyterenyei járás		
Mátramindszent	X	
Mátranovák		
Mátraterenye		
Mátraverebély		
Nemti		
Pásztói járás		
Alsótold	X	
Buják		X
Ecseg		X
Héhalom		X
Jobbágyi		X
Kálló		X
Mátraszőlős	X	
Palotás		X
Szirák		X
Szurdokpüspöki		X
Tar		X
Vanyarc	X	X
Rétsági járás		
Alsópetény		X
Borsosberény		X
Diósjenő		X
Nógrád		X
Nógrádsáp		X
Nőtincs		X
Rétság		X
Romhány	X	
Szendehely		X
Tereske		X
Salgótarjáni járás		
Bárna		X
Cered		X
Egyházasgerge	X	
Etes		X
Karancsalja		X

Karancskeszi		X
Karancslapujtő		X
Karancsság		X
Kazár		X
Litke		X
Nagybárkány		X
Ságújfalu		X
Somoskőújfalu		X
Sóshartyán		X
Vizslás	X	X
Szécsényi járás		
Endrefalva		X
Ludányhalászi		X
Nagylóc		X
Nógrádmegyer		X
Rimóc		X
Varsány		X

Az elmúlt öt év adatai alapján Nógrád vármegyében a gyermekek egészségügyi szűrővizsgálatai stabil és magas lefedettséget mutatnak. A gyermekek száma 2018 és 2023 között fokozatosan emelkedett, 4 891 főről 5 202 főre nőtt, ami közel 6,4%-os növekedést jelent. Ezzel párhuzamosan a megvizsgált gyermekek száma is emelkedett, minden évben megközelítette vagy meg is haladta a regisztrált gyermekek számát. Ez azt jelzi, hogy a vármegye szűrési tevékenysége jól szervezett és hatékony.

A vizsgálati adatok alapján megállapítható, hogy Nógrád vármegyében az egészségügyi alapellátás – különösen a gyermekek rendszeres szűrővizsgálatai – országos és régiós szinten is kiemelkedően teljesít.

51. táblázat A védőnői körzetekben nyilvántartott 0-6 évesek gondozása[41]

Időszak	**Gyermekek száma (fő)**			**Megvizsgáltak száma (fő)**		
	Magyarország	**Észak-Magyarország**	**Nógrád vármegye**	**Magyarország**	**Észak-Magyarország**	**Nógrád vármegye**
2018. év	262 210	32 262	4 891	256 454	31 406	4 787
2019. év	267 597	33 229	4 979	262 449	32 538	4938
2020. év	266 320	33 120	5 026	258 669	32 148	4 966
2021. év	270 324	33 666	5 098	265 342	32 927	5 034
2022. év	269 146	33 385	5 097	265 184	32 820	5 055
2023. év	266 020	33 580	5 202	262 796	33 111	5 183

2023 során Nógrád vármegyében 2 562 várandós anyát tartottak nyilván, ebből 1 153 fő – az esetek több mint 45%-a – fokozott gondozást igényelt, ami országos szinten is magas arányt jelent. Ez arra utal, hogy a térségben jelentős szükség van szorosabb egészségügyi követésre és támogatásra a várandósság ideje alatt.

A védőnői szolgálat aktívan működött: 6 332 védőnői látogatást tettek várandós anyákhoz, ami biztosítja a gondozás folyamatosságát és a személyes támogatás jelenlétét.

Járási bontásban:

- A legtöbb várandós anyát a Salgótarjáni járásban tartották nyilván (772 fő), ahol 409 esetben volt szükség fokozott gondozásra, és 1 725 védőnői látogatás történt.
- A Balassagyarmati és Bátonyterenyei járásokban 437, illetve 290 várandóst gondoztak, ezekben 1 225 és 762 látogatást regisztráltak.
- A legkevesebb látogatás a Szécsényi járásban volt (727 eset), itt 320 várandós anya közül 119 igényelt fokozott figyelmet.

[41] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

52. táblázat Védőnői körzetekben nyilvántartott várandós anyák és 0-6 éves gyermekek gondozása (2023) - 1[42]

Terület	Az évfolyamán nyilvántartott várandós anyák száma (fő)	Fokozott gondozást igényő várandós anyák száma (fő)	Váarandós anyáknál tett védőnői látogatások száma (eset)
Magyarország	134 309	52 499	277 719
Nógrád vármegye	2 562	1 153	6 332
Balassagyarmati járás	437	153	1 225
Bátonyterenyei járás	290	152	762
Pásztói járás	391	139	988
Rétsági járás	352	181	905
Salgótarjáni járás	772	409	1 725
Szécsényi járás	320	119	727

53. táblázat Védőnői körzetekben nyilvántartott várandós anyák és 0-6 éves gyermekek gondozása (2023) - 2[43]

Terület	A 0-6 éves gyermekeknél történt védőnői látogatások száma (eset)	A 0-6 éves gyermekek részére nyújtott védőnői tanácsadások száma (eset)	Területi védőnői állások száma (fő)
Magyarország	2 044 667	1 859 447	4 039
Nógrád vármegye	47 030	39 244	93
Balassagyarmati járás	8 494	5 665	18
Bátonyterenyei járás	6 621	4 633	10

[42] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

[43] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Pásztói járás	8 076	6 847	17
Rétsági járás	6 285	5 220	13
Salgótarjáni járás	12 838	12 788	26
Szécsényi járás	4 716	4 091	9

2018 és 2023 között Nógrád vármegyében stabilan magas maradt a fokozott gondozást igénylő várandós anyák száma, évről évre 1 150–1 220 fő között alakult. Ez az érték ugyan abszolút számban nem változott drámaian, de arányában a várandósok nagy részét érinti – az országos átlaghoz képest kiemelkedően magas arányt mutat.

54. táblázat: Fokozott gondozást igénylő várandós anyák száma (fő) [44]

Terület	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022. év	2023. év
Magyarország	50 093	49 218	50 046	51 814	51 912	52 499
Észak-Magyarország	8 030	7 660	7 906	7 951	8 103	7 873
Nógrád vármegye	1 168	1 196	1 214	1 192	1 170	1 153

Nógrád vármegyében az iskolaorvosi ellátás a gyermekek egészségügyi alapellátásának fontos része, amely a védőnői szolgálattal szoros együttműködésben működik. Az ellátás keretében az iskoláskorú gyermekek rendszeres egészségügyi szűréseken, állapotfelméréseken és prevenciós tanácsadáson vesznek részt. A rendszer működik, de az ellátás színvonala és hozzáférhetősége javítható lenne a humánerőforrások bővítésével, eszközfejlesztéssel és a hátrányos helyzetű területeken célzott beavatkozásokkal.

55. táblázat: Iskolaorvosi jelentéseket beküldő orvosok és védőnők száma vármegyei és régiós bontásban (2023/2024. tanév) [45]

Vármegye	Orvos összesen	Védőnő összesen
Bács-Kiskun	104	160
Baranya	85	110
Békés	67	105

[44] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[45] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Borsod-Abaúj-Zemplén	149	263
Budapest - Főváros	178	225
Csongrád-Csanád	71	115
Fejér	96	111
Győr-Moson-Sopron	98	125
Hajdú-Bihar	101	127
Heves	64	99
Jász-Nagykun-Szolnok	85	105
Komárom-Esztergom	65	79
Nógrád	**54**	**61**
Pest	186	248
Somogy	84	135
Szabolcs-Szatmár-Bereg	170	229
Tolna	65	88
Vas	62	84
Veszprém	82	88
Zala	68	86
Összesen:	**1934**	**2643**

56. táblázat Azon oktatási intézmények száma járásonként és településenként, ahol nincsen iskolaorvos (2025.04.)[46]

Település	**Oktatási intézmények száma**
Balassagyarmati járás	
Balassagyarmat	6
Ipolyvece	1
Magyargéc	2
Mohora	1
Pásztói járás	
Erdőkürt	2
Erdőtarcsa	1
Jobbágyi	2
Kálló	2
Mátraszőlős	1
Rétsági járás	
Borsosberény	2
Tereske	2
Salgótarjáni járás	

[46]Tagovodák, tagiskolák külön szerepelnek a statisztikában, Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Bárna	2
Karancskeszi	2
Salgótarján	16
Somoskőújfalu	2
Szécsényi járás	
Hollókő	2
Nagylóc	2
Nógrádmegyer	2

1.1.5. Az otthoni szakápolások és otthoni hospice ellátások

Nógrád megyében az otthoni szakápolás és hospice ellátás biztosítja, hogy a betegek a lehető legjobb színvonalú ellátásban részesüljenek otthoni környezetben. Ez különösen előnyös a betegek és családjaik számára, mert csökkenti a kórházi tartózkodást és támogatja az önálló életvitelt vagy a méltóságteljes életvéget. A szolgáltatásokat különböző szervezetek nyújtják, mely valamennyi településen elérhető. A valós elérést a tényleges távolságok és a fennálló humánerő kapacitások erősen korlátozzák.

Balassagyarmati járás

57. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Balassagyarmati járás településein[47]

Ellátási terület	**Hospice szolgáltatások**	**Otthoni szakápolás**
Balassagyarmat	X	X
Becske	X	X
Bercel	X	X
Cserháthaláp	X	X
Cserhátsurány	X	X
Csesztve	X	X
Csitár	X	X
Debercsény	X	X
Dejtár	X	X
Drégelypalánk	X	X
Érsekvadkert	X	X

[47] Forrás: NEAK

Galgaguta	X	X
Herencsény	X	X
Hont	X	X
Hugyag	X	X
Iliny	X	X
Ipolyszög	X	X
Ipolyvece	X	X
Magyarnándor	X	X
Mohora	X	X
Nógrádkövesd	X	X
Nógrádmarcal	X	X
Őrhalom	X	X
Patak	X	X
Patvarc	X	X
Szanda	X	X
Szécsénke	X	X
Szügy	X	X
Terény	X	X

Bátonyterenyei járás

58. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Bátonyterenyei járás településein[48]

Ellátási terület	**Hospice szolgáltatások**	**Otthoni szakápolás**
Bátonyterenye	X	X
Dorogháza	X	X
Mátramindszent	X	X
Mátranovák	X	X
Mátraterenye	X	X
Mátraverebély	X	X
Nemti	X	X
Szuha	X	X

[48] Forrás: NEAK

Pásztói járás

59. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Pásztói járás településein[49]

Ellátási terület	**Hospice szolgáltatások**	**Otthoni szakápolás**
Alsótold	X	X
Bér	X	X
Bokor	X	X
Buják	X	X
Csécse	X	X
Cserhátszentiván	X	X
Ecseg	X	X
Egyházasdengeleg	X	X
Erdőkürt	X	X
Erdőtarcsa	X	X
Felsőtold	X	X
Garáb	X	X
Héhalom	X	X
Jobbágyi	X	X
Kálló	X	X
Kisbágyon	X	X
Kozárd	X	X
Kutasó	X	X
Mátraszőlős	X	X
Palotás	X	X
Pásztó	X	X
Szarvasgede	X	X
Szirák	X	X
Szurdokpüspöki	X	X
Tar	X	X
Vanyarc	X	X

[49] Forrás: NEAK

Rétsági járás

60. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Rétsági járás településein[50]

Ellátási terület	**Hospice szolgáltatások**	**Otthoni szakápolás**
Alsópetény	X	X
Bánk	X	X
Berkenye	X	X
Borsosberény	X	X
Diósjenő	X	X
Felsőpetény	X	X
Horpács	X	X
Keszeg	X	X
Kétbodony	X	X
Kisecset	X	X
Legénd	X	X
Nagyoroszi	X	X
Nézsa	X	X
Nógrád	X	X
Nógrádsáp	X	X
Nőtincs	X	X
Ősagárd	X	X
Pusztaberki	X	X
Rétság	X	X
Romhány	X	X
Szátok	X	X
Szendehely	X	X
Szente	X	X
Tereske	X	X
Tolmács	X	X

[50] Forrás: NEAK

Salgótarjáni járás

61. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Salgótarjáni járás településein[51]

Ellátási terület	**Hospice szolgáltatások**	**Otthoni szakápolás**
Bárna	X	X
Cered	X	X
Egyházasgerge	X	X
Etes	X	X
Ipolytarnóc	X	X
Karancsalja	X	X
Karancsberény	X	X
Karancskeszi	X	X
Karancslapujtő	X	X
Karancsság	X	X
Kazár	X	X
Kisbárkány	X	X
Kishartyán	X	X
Litke	X	X
Lucfalva	X	X
Márkháza	X	X
Mátraszele	X	X
Mihálygerge	X	X
Nagybárkány	X	X
Nagykeresztúr	X	X
Rákóczibánya	X	X
Ságújfalu	X	X
Salgótarján	X	X
Sámsonháza	X	X
Somoskőújfalu	X	X
Sóshartyán	X	X
Szilaspogony	X	X
Vizslás	X	X
Zabar	X	X

[51] Forrás: NEAK

Szécsényi járás

62. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Szécsényi járás településein[52]

Ellátási terület	**Hospice szolgáltatások**	**Otthoni szakápolás**
Endrefalva	X	X
Hollókő	X	X
Ludányhalászi	X	X
Magyargéc	X	X
Nagylóc	X	X
Nógrádmegyer	X	X
Nógrádsipek	X	X
Nógrádszakál	X	X
Piliny	X	X
Rimóc	X	X
Szalmatercs	X	X
Szécsény	X	X
Szécsényfelfalu	X	X
Varsány	X	X

Balassagyarmati járás

63. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Balassagyarmati járás településein[53]

A járási települések	Koher Bt.	NŐVÉR-CENTRUM Bt.	NRG-I Kft.	ÓNODY 2000. Bt.	Szécsény és Térsége Egészségügyi Centrum	TÁBITA Bt.	Veszelka Nándorné
Balassagyarmat	X	X	X				
Becske		X					
Bercel		X					

[52] Forrás: NEAK
[53] Forrás: NEAK

Cserháthaláp	X		X				
Cserhátsurány	X		X				
Csesztve	X		X				
Csitár			X				
Debercsény		X					
Dejtár	X		X				
Drégelypalánk	X						
Érsekvadkert	X		X				
Galgaguta	X						
Herencsény	X						
Hont	X						
Hugyag			X				
Iliny			X				
Ipolyszög			X				
Ipolyvece	X						
Magyarnándor		X					
Mohora	X		X				
Nógrádkövesd	X						
Nógrádmarcal	X		X				
Őrhalom	X		X				
Patak			X				
Patvarc	X						
Szanda	X						
Szécsénke	X						
Szügy	X		X				
Terény	X						

Bátonyterenyei járás

64. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Bátonyterenyei járás településein[54]

A járási települések	Koher Bt.	NŐVÉR-CENTRUM Bt.	NRG-I Kft.	ÓNODY 2000. Bt.	Szécsény és Térsége Egészségügyi Centrum	TÁBITA Bt.	Veszelka Nándorné
Bátonyterenye	X		X				
Dorogháza			X	X			
Mátramindszent	X						
Mátranovák	X						
Mátraterenye	X						
Mátraverebély				X			
Nemti			X	X			
Szuha	X						

[54] Forrás: NEAK

Pásztói járás

65. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Pásztói járás településein[55]

A járási települések	Koher Bt.	NŐVÉR-CENTRUM Bt.	NRG-I Kft.	ÓNODY 2000. Bt.	Szécsény és Térsége Egészségügyi Centrum	TÁBITA Bt.	Veszelka Nándorné
Alsótold	X						
Bér	X						
Bokor	X						
Buják	X		X				
Csécse	X		X				
Cserhátszentiván	X						
Ecseg	X						
Egyházasdengeleg	X						
Erdőkürt	X						
Erdőtarcsa	X						
Felsőtold	X						
Garáb	X						
Héhalom	X						
Jobbágyi	X						
Kálló	X						
Kisbágyon	X						
Kozárd	X						
Kutasó	X						
Mátraszőlős	X						
Palotás	X						

[55] Forrás: NEAK

Pásztó	X						
Szarvasgede	X						
Szirák	X						
Szurdokpüspöki	X						
Tar	X						
Vanyarc		X					

Rétsági járás

66. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Rétsági járás településein[56]

A járási települések	Koher Bt.	NŐVÉR-CENTRUM Bt.	NRG-I Kft.	ÓNODY 2000. Bt.	Szécsény és Térsége Egészségügyi Centrum	TÁBITA Bt.	Veszelka Nándorné
Alsópetény		X					
Bánk			X				
Berkenye			X				
Borsosberény	X						
Diósjenő	X						
Felsőpetény	X		X				
Horpács	X						
Keszeg		X					
Kétbodony	X						
Kisecset	X						
Legénd		X					
Nagyoroszi	X						

[56] Forrás: NEAK

Nézsa		X					
Nógrád	X		X				
Nógrádsáp		X					
Nőtincs	X		X				
Ősagárd	X		X				
Pusztaberki			X				
Rétság	X		X				
Romhány	X						
Szátok	X						
Szendehely			X				
Szente	X						
Tereske	X						
Tolmács			X				

Salgótarjáni járás

67. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Salgótarjáni járás településein[57]

A járási települések	Koher Bt.	NŐVÉR-CENTRUM Bt.	NRG-I Kft.	ÓNODY 2000. Bt.	Szécsény és Térsége Egészségügyi Centrum	TÁBITA Bt.	Veszelka Nándorné
Bárna	X						
Cered			X				
Egyházasgerge		X					
Etes		X				X	
Ipolytarnóc		X					

[57] Forrás: NEAK

Karancsalja		X					
Karancsberény		X					
Karancskeszi		X					
Karancslapujtő		X					
Karancsság		X	X				
Kazár			X			X	
Kisbárkány		X	X			X	
Kishartyán		X	X				
Litke		X					
Lucfalva			X			X	
Márkháza			X				
Mátraszele	X					X	
Mihálygerge		X					
Nagybárkány		X	X				
Nagykeresztúr		X	X				
Rákóczibánya			X				
Ságújfalu		X	X				
Salgótarján	X	X	X	X		X	X
Sámsonháza	X		X			X	
Somoskőújfalu		X	X			X	X
Sóshartyán		X	X			X	
Szilaspogony			X				
Vizslás			X			X	
Zabar			X				

Szécsényi járás

68. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Szécsényi járás településein[58]

A járási települések	Koher Bt.	NŐVÉR-CENTRUM Bt.	NRG-I Kft.	ÓNODY 2000. Bt.	Szécsény és Térsége Egészségügyi Centrum	TÁBITA Bt.	Veszelka Nándorné
Endrefalva			X		X		
Hollókő			X		X		
Ludányhalászi			X		X		
Magyargéc		X					
Nagylóc			X		X		
Nógrádmegyer		X					
Nógrádsipek			X				
Nógrádszakál			X		X		
Piliny			X				
Rimóc		X	X		X		
Szalmatercs		X	X				
Szécsény		X	X		X		
Szécsényfelfalu			X				
Varsány			X		X		

[58] Forrás: NEAK

Balassagyarmati járás

69. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Balassagyarmati járás településein[59]

A járási települések	Koher Bt.	NRG-I Kft.	TÁBITA Bt.
Balassagyarmat	X	X	
Becske	X		
Bercel	X		
Cserháthaláp		X	
Cserhátsurány		X	
Csesztve		X	
Csitár		X	
Debercsény		X	
Dejtár		X	
Drégelypalánk	X		
Érsekvadkert		X	
Galgaguta	X		
Herencsény		X	
Hont	X		
Hugyag		X	
Iliny		X	
Ipolyszög	X	X	
Ipolyvece	X		
Magyarnándor		X	

[59] Forrás: NEAK

Mohora		X	
Nógrádkövesd	X		
Nógrádmarcal		X	
Őrhalom		X	
Patak		X	
Patvarc		X	
Szanda		X	
Szécsénke	X		
Szügy		X	
Terény		X	

Bátonyterenyei járás

70. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Bátonyterenyei járás településein[60]

A járási települések	Koher Bt.	NRG-I Kft.	TÁBITA Bt.
Bátonyterenye	X	X	X
Dorogháza		X	
Mátramindszent	X	X	
Mátranovák	X		
Mátraterenye	X	X	X
Mátraverebély	X	X	X
Nemti		X	
Szuha	X	X	

[60] Forrás: NEAK

Pásztói járás

71. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Pásztói járás településein[61]

A járási települések	Koher Bt.	NRG-I Kft.	TÁBITA Bt.
Alsótold	X		
Bér	X		
Bokor	X		
Buják	X		
Csécse	X		
Cserhátszentiván	X		
Ecseg	X		
Egyházasdengeleg	X		
Erdőkürt	X		
Erdőtarcsa	X		
Felsőtold	X		
Garáb	X		
Héhalom	X		
Jobbágyi	X		
Kálló	X		
Kisbágyon	X		
Kozárd	X		
Kutasó	X		
Mátraszőlős	X	X	
Palotás	X		

[61] Forrás: NEAK

Pásztó	X		
Szarvasgede	X		
Szirák	X		
Szurdokpüspöki	X		
Tar	X	X	
Vanyarc	X		

Rétsági járás

72. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Rétsági járás településein[62]

A járási települések	Koher Bt.	NRG-I Kft.	TÁBITA Bt.
Alsópetény		X	
Bánk		X	
Berkenye		X	
Borsosberény	X		
Diósjenő	X		
Felsőpetény		X	
Horpács	X		
Keszeg		X	
Kétbodony	X		
Kisecset	X		
Legénd	X		
Nagyoroszi	X		
Nézsa		X	

[62] Forrás: NEAK

Nógrád		X	
Nógrádsáp		X	
Nőtincs		X	
Ősagárd		X	
Pusztaberki	X		
Rétság		X	
Romhány	X		
Szátok	X		
Szendehely		X	
Szente	X		
Tereske	X		
Tolmács		X	

Salgótarjáni járás

73. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Salgótarjáni járás településein[63]

A járási települések	Koher Bt.	NRG-I Kft.	TÁBITA Bt.
Bárna	X	X	X
Cered	X	X	X
Egyházasgerge		X	
Etes	X	X	X
Ipolytarnóc		X	
Karancsalja	X	X	X

[63] Forrás: NEAK

Karancsberény		X	
Karancskeszi	X	X	X
Karancslapujtő	X	X	X
Karancsság	X	X	X
Kazár	X	X	X
Kisbárkány	X	X	X
Kishartyán		X	
Litke		X	
Lucfalva	X	X	X
Márkháza	X	X	X
Mátraszele	X	X	X
Mihálygerge		X	
Nagybárkány	X	X	X
Nagykeresztúr	X	X	X
Rákóczibánya		X	
Ságújfalu	X	X	X
Salgótarján	X	X	X
Sámsonháza	X	X	X
Somoskőújfalu	X	X	X
Sóshartyán		X	
Szilaspogony	X	X	X
Vizslás	X	X	X
Zabar	X	X	X

Szécsényi járás

74. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Szécsényi járás településein[64]

A járási települések	Koher Bt.	NRG-I Kft.	TÁBITA Bt.
Endrefalva	X	X	X
Hollókő	X	X	X
Ludányhalászi	X	X	X
Magyargéc		X	
Nagylóc	X	X	X
Nógrádmegyer		X	
Nógrádsipek		X	
Nógrádszakál		X	
Piliny	X	X	X
Rimóc	X	X	X
Szalmatercs	X	X	X
Szécsény	X	X	X
Szécsényfelfalu		X	
Varsány		X	

1.2. Szakellátás

1.2.1. Járóbeteg szakellátások

A járóbeteg-ellátás a vármegyeszékhely, Salgótarján mellett a nagyobb városokban és községekben is szervezett. Az intézmények közé tartoznak a járóbeteg szakrendelők,

[64] Forrás: NEAK

rendelőintézetek, valamint a háziorvosi praxisok. A szakrendelések jellemzően a helyi kórházakhoz kapcsolódtak, ahol a betegek ambulánsan kaptak szakorvosi ellátást.

A leggyakoribb járóbeteg-szakrendelések a belgyógyászat, sebészet, gyermekgyógyászat, nőgyógyászat, szemészet, bőrgyógyászat és fogászat. A pszichiátriai és neurológiai járóbeteg-ellátás is jelen van, igaz kisebb kapacitással.

A lakosság számára viszonylag könnyen elérhető volt a járóbeteg-ellátás, különösen Salgótarján környékén. A kisebb településeken azonban a szakellátáshoz való hozzáférés nehezebb, gyakran a betegeknek utazniuk kellett a központi intézményekbe.

75. táblázat A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 1[65]

	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1200 – klinikai onkológia, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1201 – sugárterápia, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés, 12 – Klinikai onkológia szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	97	0	97
Balassagyarmati járás	27	0	27
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	15	0	15
Rétsági járás	0	0	0
Salgótarjáni járás	55	0	55
Szécsényi járás	0	0	0

[65] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

76. táblázat A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 2[66]

	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1900 - tüdőgyógyászat, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1903 – tüdőgyógyászati és légzésrehabilitáció, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1904 - tüdőszűrés, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 19 – Tüdőgyógyászat (pulmonológia) szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	254	0	0	254
Balassagyarmati járás	91	0	0	91
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás	50	0	0	50
Rétsági járás	10	0	0	10
Salgótarjáni járás	83	0	0	83
Szécsényi járás	20	0	0	20

77. táblázat A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 3[67]

	2021 Járóbeteg szakrendelés; 0800 bőr- és nemibeteg-ellátás, heti szakorvosi óraszám (óra)	2022 Járóbeteg szakrendelés; 0800 bőr- és nemibeteg-ellátás, heti szakorvosi óraszám (óra	2023 Járóbeteg szakrendelés; 0800 bőr- és nemibeteg-ellátás, heti szakorvosi óraszám (óra
Nógrád vármegye	156	85	156
Balassagyarmati járás	31	0	31
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	20	0	20
Rétsági járás	8	0	8
Salgótarjáni járás	85	85	85
Szécsényi járás	12	0	12

[66] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[67] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

78. táblázat: A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 4[68]

	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1800 - pszichiátria, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1801 - addiktológia, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1803 - pszichiátriai gondozás, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1804 - pszichiátriai rehabilitáció, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	220	48		0
Balassagyarmati járás	110	42		0
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás	37	0		0
Rétsági járás	8	0		0
Salgótarjáni járás	45	6		0
Szécsényi járás	20	0		0

79. táblázat: A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 5[69]

	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1805 - pszichoterápia, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1806 - addiktológiai rehabilitáció, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 18 - Pszichiátria szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 2300 - gyermek- és ifjúságpszichiátria, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	0	0	268	72
Balassagyarmati járás	0	0	152	21
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás	0	0	37	10
Rétsági járás	0	0	8	0
Salgótarjáni járás	0	0	51	41
Szécsényi járás	0	0	20	0

[68] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

[69] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

80. táblázat: A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 6[70]

	2023 Járóbeteg szakrendelés; 2301 - gyermek- és ifjúságpszichiátriai rehabilitáció, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 2302 - gyermek- és ifjúság-addiktológia, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 23 - Gyermek- és ifjúságpszichiátria szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	0	0	72
Balassagyarmati járás	0	0	21
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	0	0	10
Rétsági járás	0	0	0
Salgótarjáni járás	0	0	41
Szécsényi járás	0	0	0

1.2.2. Fogorvosi szakellátás

81. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 1[71]

	2021 Járóbeteg szakrendelés; 1301 – dento-alveoláris sebészet, heti szakorvosi óraszám (óra)	2022 Járóbeteg szakrendelés; 1301 – dento-alveoláris sebészet, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1301 – dento-alveoláris sebészet, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	50	30	50
Balassagyarmati járás	20	0	20
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	0	0	0
Rétsági járás	0	0	0
Salgótarjáni járás	30	30	30
Szécsényi járás	0	0	0

[70] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[71] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

82. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 2[72]

	2021 Járóbeteg szakrendelés; 1302 – fogszabályozás, heti szakorvosi óraszám (óra)	2022 Járóbeteg szakrendelés; 1302 – fogszabályozás, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1302 – fogszabályozás, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	60	60	60
Balassagyarmati járás	0	0	0
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	0	0	0
Rétsági járás	0	0	0
Salgótarjáni járás	60	60	60
Szécsényi járás	0	0	0

83. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 3[73]

	2021 Járóbeteg szakrendelés; 1306 – fogászati röntgen, heti szakorvosi óraszám (óra)	2022 Járóbeteg szakrendelés; 1306 – fogászati röntgen, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 1306 – fogászati röntgen, heti szakorvosi óraszám (óra)
Nógrád vármegye	60	30	60
Balassagyarmati járás	30	0	30
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	0	0	0
Rétsági járás	0	0	0
Salgótarjáni járás	30	30	30
Szécsényi járás	0	0	0

84. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 4[74]

	2021 Járóbeteg szakrendelés; 13 – fogászati ellátás szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)	2022 Járóbeteg szakrendelés; 13 – fogászati ellátás szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)	2023 Járóbeteg szakrendelés; 13 – fogászati ellátás szakmai főcsoport, heti szakorvosi óraszám (óra)

[72] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[73] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[74] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

Nógrád vármegye	170	120	170
Balassagyarmati járás	50	0	50
Bátonyterenyei járás			
Pásztói járás	0	0	0
Rétsági járás	0	0	0
Salgótarjáni járás	120	120	120
Szécsényi járás	0	0	0

85. táblázat: Fogorvosi szakellátás Nógrád vármegye településein (2025.04.) [75]

	Szakellátás		
Település	**Fogyatékkal élő felnőttek szakellátása**	**Röntgen**	**Szájsebészet**
Salgótarján		2	1
Szécsény	1		

1.2.3. Fekvőbeteg-szakellátás

A fekvőbeteg szakellátás Nógrád vármegyében széles spektrumú, központi intézmények köré szervezett, de területi egyenlőtlenségek, szakemberhiány és korlátozott kapacitások jellemzik.

Fő intézmények:

- Szent Lázár Vármegyei Kórház (Salgótarján), mely a vármegye legnagyobb fekvőbeteg-ellátó intézménye, amely széles körű szakellátást biztosít (belgyógyászat, sebészet, szülészet-nőgyógyászat, onkológia stb.).
- Balassagyarmati Dr. Kenessey Albert Kórház- Rendelőintézet: Szintén fontos egészségügyi központ, kisebb mértékben, de hasonló szakellátási profilokkal.
- Kisebb intézmény Pásztón, ahol részben szociális-geriátriai, vagy rehabilitációs fekvőbeteg-szolgáltatásokat nyújtanak.

A vármegyei fekvőbeteg-szakellátás alapvető orvosi szakterületeken működik:

- Belgyógyászat, sebészet, traumatológia

[75] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

- Nőgyógyászat és szülészet, gyermekgyógyászat
- Neurológia, pszichiátria
- Tüdőgyógyászat, urológia, onkológia

Speciális ellátások: bizonyos ellátásokat csak regionális vagy országos centrumokban végeznek (pl. szívsebészet, idegsebészet), így a betegeket szükség esetén más megyékbe irányítják tovább.

Az ágyszám és betegforgalom: az országos átlagnál alacsonyabb, mivel a vármegye kis népsűrűségű és elöregedő társadalommal bír. A sürgősségi ellátás központosított formában a salgótarjáni és balassagyarmati kórházakban működik.

86. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 1[76]

	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 0100 – belgyógyászat (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 05 – csecsemő és gyermekgyógyászat szakami főcsoport (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 0406 – nőgyógyászat (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 06 – fül-orr-gégegyógyászat szakmai főcsoport (db)
Nógrád vármegye	215		0	
Balassagyarmati járás	55		0	
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás	80		0	
Rétsági járás				
Salgótarjáni járás	80		0	
Szécsényi járás				

[76] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

87. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 2[77]

	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 12 – klinikai onkológiai szakmai főcsoport (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 10 – ortopédia-traumatológia szakami főcsoport (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 09 – neurológiai szakmai főcsoport (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 1800 – pszichiátria (db)
Nógrád vármegye				15
Balassagyarmati járás				15
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás				0
Rétsági járás				
Salgótarjáni járás				0
Szécsényi járás				

88. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 3[78]

	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 1804 – pszichiátriai rehabilitáció (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 1806 – addiktológiai rehabilitáció (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 1900 – tüdőgyógyászat (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 18 – pszichiátria szakmai főcsoport(db)
Nógrád vármegye	110	15	23	140
Balassagyarmati járás	110	15	23	140
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás	0	0	0	0
Rétsági járás				
Salgótarjáni járás	0	0	0	0
Szécsényi járás				

[77] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

[78] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

89. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 4[79]

	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 7305 – szakápolás (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 7306 – felnőtt hospice-palliatív ellátás (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 7310 – gyermek palliatív ellátás (db)	2023 Működő krónikus kórházi ágy, 73 – betegápolási szakmai főcsoport(db)
Nógrád vármegye	27	35	0	62
Balassagyarmati járás	27	15	0	42
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás	0	0	0	0
Rétsági járás				
Salgótarjáni járás	0	20	0	20
Szécsényi járás				

90. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 5[80]

	2023 Működő aktív kórházi ágy, 0100 – belgyógyászat (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 0500 – csecsemő- és gyermekgyógyászat (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 0800 – bőr- és nemibeteg-ellátás (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 0600 – fül-orr-gégegyógyászat(db)
Nógrád vármegye	94	21	15	21
Balassagyarmati járás	49	14	0	0
Bátonyterenyei járás				
Pásztói járás				
Rétsági járás				
Salgótarjáni járás	45	18	15	21
Szécsényi járás				

[79] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

[80] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

91. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 6[81]

	2023 Működő aktív kórházi ágy, 10 – ortopédiai szakmai főcsoport (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1000 – ortopédia (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 0101 gerincsebészet (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1002 – traumatológia(db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1200 – klinikai onkológia(db)
Nógrád vármegye	101	21	0	90	30
Balassagyarmati járás	6	0	0	15	0
Bátonyterenyei járás					
Pásztói járás					
Rétsági járás					
Salgótarjáni járás	96	21	0	75	30
Szécsényi járás					

92. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 7[82]

	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1201 – sugárterápia (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 12 – klinikai onkológiai szakmai főcsoport (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 13 fogászati ellátás szakmai főcsoport (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1800 – pszichiátria (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1801 – addiktológia (db)
Nógrád vármegye	10	40		88	17
Balassagyarmati járás	0	0		88	17
Bátonyterenyei járás					
Pásztói járás					
Rétsági járás					
Salgótarjáni járás	10	40		0	0
Szécsényi járás					

[81] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

[82] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

93. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 8[83]

	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1804 – pszichiátriai rehabilitáció (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1900 – tüdőgyógyászat (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 1806 addiktológiai rehabilitáció (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 18 – pszichiátria szakmai főcsoport (db)	2023 Működő aktív kórházi ágy, 73 – betegápolási szakmai főcsoport (db)
Nógrád vármegye		34		88	6
Balassagyarmati járás		34		88	6
Bátonyterenyei járás					
Pásztói járás					
Rétsági járás					
Salgótarjáni járás		0		0	0
Szécsényi járás					

Járványidőszakban (2020–2022) erőteljes visszaesés figyelhető meg, amit 2023-ban kismértékű javulás követett, de még mindig nem tért vissza a 2018–2019-es szintre. Nógrád minden évben alacsonyabb ágykihasználtság mutatókkal rendelkezik, mint az országos vagy az észak-magyarországi átlag.

94. táblázat Fekvőbeteg-gyógyintézetek ágyszáma és betegforgalma - 1[84]

Időszak	**Engedélyezett kórházi ágyak száma (db)**			**Működő kórházi ágyak száma (db)**			**Kórházi ágykihasználási százalék (%)**		
	Magyarország	Észak-Magyarország	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország	Nógrád vármegye

[83] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[84] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

2018. év	69 296	8 501	1 479	68 112	8 389	1 479	73	71	66
2019. év	69 150	8 491	1 479	67 806	8 323	1 479	72	70	65
2020. év	70 831	8 609	1 479	67 529	8 162	1 479	55	54	52
2021. év	70 782	8 609	1 479	66 655	8 185	1 479	50	48	44
2022. év	69 923	8 554	1 479	65 541	8 115	1 479	53	52	48
2023. év	69 178	8 460	1 499	63 470	7 606	1 464	63	62	55

Nógrád vármegyében az ápolási idő jellemzően hosszabb, mint országosan vagy a régióban melynek oka lehet a magasabb súlyossági fok, a több idős/krónikus beteg, vagy akár a finanszírozási ösztönzők. Az egynapos ellátások száma alacsony, de dinamikusan nő, ami az ellátás modernizálódását tükrözi, s a költséghatékonysági szempontok fokozottabb érvényesülését. Az ágykihasználtság továbbra is alacsony.

95. táblázat Fekvőbeteg-gyógyintézetek ágyszáma és betegforgalma - 2[85]

Időszak	**A kórházi ápolás átlagos tartalma (2019-től – nap)**			**Teljes ápolási idő (nap)**			**Egynapos ellátási esetek száma (eset)**		
	Magyarország	Észak-Magyarország	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország	Nógrád vármegye
2019. év	8	9	10	17 657 832	2 132 821	340 778			
2020. év	8	9	13	14 583 450	1 750 295	342 215			
2021. év	7	8	10	11 930 975	1 381 079	237 094	208 258	22 385	2 469
2022. év	7	8	9	12 480 034	1 496 221	243 377	285 189	30 976	3 839
2023. év	7	8	9	14 414 932	1 682 046	277 920	307 851	30 510	3 927

1.3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

1.3.1 Szülészeti ellátás

Szülészeti ellátás a Szent Lázár Vármegyei Kórházban (Salgótarján) és a Kenessey Albert Kórházban (Balassagyarmat): biztosított.

[85] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

96. táblázat: Nógrád vármegye szülészeti ellátásának fontosabb adatai 2023[86]

Kórházi ágyak száma december 31-én	60
Osztályokról elbocsátott betegek száma összesen	3282
*ebből eltávozott	3259
*ebből más osztályra került	22
*ebből elhunyt	1
Egynapos ellátási esetek száma	813
Teljesített ápolási napok száma összesen	21280
Ápolás átl. tart (nap)	3,16
Ágykihasználtság %	48,58
Halálozási %	0,03

1.3.2 Orvosi rehabilitáció

97. táblázat: Nógrád vármegye orvosi rehabilitációs ellátásának fontosabb adatai 2023[87]

Kórházi ágyak száma december 31-én	237
Osztályokról elbocsátott betegek száma összesen	1630
*ebből eltávozott	1523
*ebből más osztályra került	97
*ebből elhunyt	10
Egynapos ellátási esetek száma	0
Teljesített ápolási napok száma összesen	86505
Ápolás átl. tart (nap)	32,1
Ágykihasználtság %	58,3
Halálozási %	1,03

1.3.3 Betegszállítás

Nógrád vármegyében a betegszállítás elsődleges szervezője az Országos Mentőszolgálat (OMSZ), amely országos hatáskörrel látja el a közfinanszírozott betegszállítási feladatokat, de az OMSZ mellett néhány magánszolgáltató is működik szerződéses formában.

[86] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet
[87] Forrás: Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Intézet

A vármegyét a hegyes-dombos vidék, a ritkán lakott települések, sokszor rossz útviszonyokkal jellemzik, így a szállítás időigényes és logisztikailag nehéz. Továbbá több kistelepülésen nincs elérhető orvosi szakrendelés, így a betegszállítás kulcsfontosságú a hozzáférés biztosításához.

98. táblázat: A betegszállítás adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (1) [88]

Időszak	Betegszállító állomás száma (db)			Összes betegszállító gépkocsi (db)		
	Magyarország	Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	Nógrád vármegye
2016. év	69	10	4	728	92	20
2017. év	66	8	4	699	86	19
2018. év	63	7	3	660	93	22
2019. év	60	7	3	717	93	22
2020. év	60	7	3	726	100	24
2021. év	60	7	3	726	100	24
2022. év	58	7	3	725	100	24
2023. év	58	7	3	719	100	24

99. táblázat: A betegszállítás adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (2) [89]

Időszak	Betegkísérő közreműködésével végzett szállítás (eset)			Kíséretet nem igénylő szállítás (eset)		
	Magyarország	Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	Nógrád vármegye
2016. év	789 924	131 426	26 836	1 431 024	181 827	28 496

[88] Forrás: Országos Mentőszolgálat

[89] Forrás: Országos Mentőszolgálat

2017. év	794 198	123 390	31 057	1 336 244	172 859	25 417
2018. év	749 611	126 490	34 292	1 299 460	168 583	25 863
2019. év	689 767	101 512	23 731	1 335 281	189 884	36 890
2020. év	609 279	84 363	18 566	1 154 334	163 314	31 438
2021. év	589 989	78 409	16 687	1 078 694	151 770	27 518
2022. év	566 469	81 816	12 075	1 119 745	152 597	26 479
2023. év	553 911	87 259	16 969	1 202 002	161 551	33 762

100. táblázat: A mentőfeladat adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (1) [90]

Időszak	**Mentés (fő=esetszám)**			**Mozgóőrség (fő=esetszám)**		
	Magyarország	**Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)**	**Nógrád vármegye**	**Magyarország**	**Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)**	**Nógrád vármegye**
2014. év	693 273	88 618	14 335	1 864	255	15
2015. év	716 511	87 173	13 897	3 315	372	56
2016. év	735 112	87 531	14 280	3 891	454	53
2017. év	759 498	93 595	15 313	5 348	476	49
2018. év	804 920	104 932	16 903	5 019	486	46
2019. év	804 446	102 448	15 987	5 191	515	72
2020. év	825 953	109 300	17 709	3 202	263	25
2021. év	940 722	117 903	19 840	4 986	460	57
2022. év	932 457	116 399	19 504	5 044	530	70
2023. év	960 659	121 210	20 398	5 035	568	84

Az adatok alapján elmondható, hogy egyre nagyobb arányban van szükség életveszélyes, vagy kritikus állapotú betegek intenzív szállítására, miközben a hagyományos mentőszállítások csökkennek. Az ellátórendszer átalakulása (pl. egynapos ellátások terjedése, sürgősségi triázs fejlesztése) hozzájárulhatott a mentőszállítások csökkenéséhez, míg az őrzött szállítások növekedése a betegek súlyosabb állapotára vagy az idősebb populáció arányának növekedésére is utalhat.

[90] Forrás: Országos Mentőszolgálat

Nógrád vármegyére jellemző a nagy ingadozás, amely a vármegye kisebb mérete és alacsonyabb népsűrűsége miatt érzékenyebben reagál a rendszer változásaira.

101. táblázat: A mentőfeladat adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (2) [91]

Időszak	Őrzött szállítás (fő=esetszám)			Mentőszállítás (fő=esetszám)		
	Magyarország	Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	Nógrád vármegye	Magyarország	Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád)	Nógrád vármegye
2014. év	95 000	17 414	1 838	294 173	38 751	4 368
2015. év	97 204	21 990	1 983	272 804	36 678	3 936
2016. év	90 327	20 110	2 056	245 860	33 854	3 461
2017. év	82 970	16 194	2 301	243 872	31 606	3 341
2018. év	80 993	11 333	2 189	234 628	30 042	3 597
2019. év	95 053	7 095	404	222 750	34 115	5 283
2020. év	102 020	8 313	1 136	176 168	25 434	3 628
2021. év	106 263	9 194	1 508	151 666	22 332	2 931
2022. év	109 817	9 645	1 383	143 798	20 170	2 772
2023. év	113 815	10 997	1 772	131 588	17 907	2 514

1.3.4 Mozgó szakorvosi szolgálat

A vármegyében három szolgáltató nyújt mozgó szakorvosi szolgálatot: a Balassagyarmati Dr. Kenessey Albert Kórház – Rendelőintézet, a Nógrád Vármegyei Szent Lázár Kórház és a Pásztói Margit Kórház.

[91] Forrás: Országos Mentőszolgálat

Balassagyarmati járás

102. táblázat A Balassagyarmati járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat[92]

A járási települések	**Gyermekgyógyászat**	**Nőgyógyászat**
Bercel	X	X
Cserhátsurány	X	X
Dejtár	X	X
Drégelypalánk	X	X
Érsekvadkert		X
Ipolyszög		X
Magyarnándor		X
Mohora	X	X
Nógrádkövesd		X
Őrhalom	X	X
Patvarc		X
Szügy	X	X
Terény	X	X

Bátonyterenyei járás

103. táblázat A Bátonyterenyei járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat[93]

A járási települések	**Gyermekgyógyászat**	**Nőgyógyászat**
Bátonyterenye		X
Mátramindszent	X	X
Mátranovák	X	X
Mátraterenye	X	X
Mátraverebély	X	X
Nemti	X	X

[92] Forrás: NEAK
[93] Forrás: NEAK

Pásztói járás

104. táblázat A Pásztói járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat[94]

A járási települések	**Gyermekgyógyászat**	**Nőgyógyászat**
Buják	X	X
Csécse	X	X
Cserhátszentiván	X	X
Ecseg	X	X
Héhalom	X	X
Jobbágyi	X	X
Kálló	X	X
Mátraszőlős		X
Palotás	X	X
Szirák	X	X
Szurdokpüspöki	X	X
Tar	X	X
Vanyarc	X	X

Rétsági járás

105. táblázat A Rétsági járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat[95]

A járási települések	**Gyermekgyógyászat**	**Nőgyógyászat**
Borsosberény	X	X
Diósjenő		X
Keszeg	X	X
Nagyoroszi	X	X
Nézsa	X	X
Nógrád		X
Nógrádsáp	X	X
Nőtincs	X	X
Rétság		X
Romhány		X
Tereske	X	X

Salgótarjáni járás

[94] Forrás: NEAK
[95] Forrás: NEAK

106. táblázat A Salgótarjáni járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat[96]

A járási települések	**Gyermekgyógyászat**	**Nőgyógyászat**
Bárna	X	X
Cered	X	X
Egyházasgerge	X	X
Etes	X	X
Karancsalja	X	X
Karancskeszi	X	X
Karancslapujtő	X	X
Karancsság	X	X
Kazár	X	X
Litke	X	X
Mátraszele	X	X
Nagybárkány	X	X
Somoskőújfalu		X
Sóshartyán	X	X
Vizslás	X	X

Szécsényi járás

107. táblázat A Szécsényi járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat[97]

A járási települések	**Gyermekgyógyászat**	**Nőgyógyászat**
Endrefalva	X	X
Ludányhalászi	X	X
Nagylóc	X	X
Nógrádmegyer	X	X
Rimóc	X	X
Varsány	X	X

Az egészségügyi alap- és szakellátások vármegyei szintű összegzése

Nógrád vármegye egészségügyi rendszere küzd a humánerőforrás-hiánnyal, a területi egyenlőtlenségekkel és az elöregedő infrastruktúrával, ugyanakkor a kórházak és rendelőintézetek működnek, és folyamatosan igyekeznek fejleszteni a szolgáltatásaikat –

[96] Forrás: NEAK
[97] Forrás: NEAK

korábban EU-s forrásokból. A kihívások leküzdéséhez hosszú távú szakmapolitikai támogatás és a fiatal szakemberek letelepedésének ösztönzése szükséges.

Általános kihívások:

- Idősödő népesség: Az egészségügyi ellátás iránti igény folyamatosan növekszik.
- Az egészségügyi ellátórendszer munkatársainak korfája egyre idősebb.
- A folyamatos egészségtechnológiai fejlődés egyre drágább beavatkozásokat igényel, melyet egyre kevesebb helyen lehet költséghatékonyan nyújtani.
- Alacsony egészségtudatosság: Sok esetben a prevenció és szűrés iránti érdeklődés alacsony, ami növeli a krónikus betegségek arányát.
- Területi egyenlőtlenségek, mely nehezíti az egyenlő hozzáférést az egészségügyi ellátásokhoz.

Alapellátás (háziorvosi, fogorvosi, védőnői szolgálat)

- Létszámhiány: Az egyik legnagyobb problémát a háziorvos- és fogorvosi praxisok betöltetlensége jelenti. Számos körzet tartósan helyettesítéssel működik, különösen a kisebb településeken.
- Elöregedő orvostársadalom: A praxisok jelentős részét nyugdíjhoz közel álló vagy már nyugdíjas orvosok látják el.
- Területi egyenlőtlenségek: A városokban (pl. Salgótarján, Balassagyarmat) jobban elérhetőek az alapellátások, míg a kisebb, elzártabb falvakban korlátozottabb az egészségügyi jelenlét.
- A legtöbb településen elérhető védőnői szolgálat, még a kisebb falvakban is, de sokszor egy védőnő több települést is ellát. A védőnők száma nem mindenhol elégséges. Elöregedő szakembergárda és pályaelhagyás jellemzi a területet.

Szakellátás

- Központi szereplők:
    - Salgótarjáni Szent Lázár Vármegyei Kórház – a vármegye legnagyobb egészségügyi intézménye, fekvő- és járóbeteg-ellátással.

    - Balassagyarmati Dr. Kenessey Albert Kórház – szintén kulcsszerepet tölt be a szakellátásban.
- Szűkös szakemberállomány: Több szakterületen (pl. szülészet, pszichiátria, gyermekgyógyászat) hiányoznak a megfelelő számú szakorvosok.
- Technikai lemaradás: Bár történt eszközfejlesztés uniós forrásból, az infrastruktúra több helyen még mindig elmarad a korszerű színvonaltól.

Mentőszolgálat és sürgősségi ellátás

- Az Országos Mentőszolgálat jelen van a vármegyében, de a ritkán lakott, domborzatilag tagolt térségekben a kijutási idő hosszabb.
- A sürgősségi ellátás elérhetősége Salgótarjánban és Balassagyarmaton biztosított, de a térség peremén élőknek hosszabb utat kell megtenniük.

2. Szociális alap- és szakellátás, valamint gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás keretében nyújtott szolgáltatások

2.1. Szociális alapszolgáltatások

A szociális szolgáltatások rendszerét a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény foglalja egységes keretbe, mely a szolgáltatásokat két alapvető kategóriába sorolja: szociális alapszolgáltatások, szakosított ellátások.

A Szoctv. 57. § alapján a szociális alapszolgáltatások körébe tartoznak a falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, a támogató szolgáltatás, az utcai szociális munka és a nappali ellátások.

A szociális alapszolgáltatások célja az igénybe vevő segítése a saját otthonában és lakókörnyezetében az önálló életvitel fenntartásában. Az alapszolgáltatások széleskörű működtetése tehermentesíti a szakellátások terheltségét, mert csak az alapszolgáltatási körben meg nem oldható problémákkal és szükségletekkel lépnek igénylők ellátási igényeikkel a szakellátások körébe.

2.2.1. Települési alapszolgáltatások

A települési alapszolgáltatások közé tartozó falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás célja az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről gondoskodnak, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan, vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk, fogyatékosságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük, vagy hajléktalanságuk miatt.

A házi gondozó feladatai ellátása során segítséget nyújt ahhoz, hogy az ellátást igénybe vevő fizikai, mentális, szociális szükséglete saját környezetében, életkorának, élethelyzetének és egészségi állapotának megfelelően, meglévő képességeinek fenntartásával, felhasználásával, fejlesztésével biztosított legyen.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú, vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

Balassagyarmati járás

108. táblázat Települési alapszolgáltatások a Balassagyarmati járás településein, 2024

A járási települések	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Balassagyarmat		1	1	1	1	1
Becske	1		1			
Bercel			1	1		
Cserháthaláp	1		1			
Cserhátsurány			1			
Csesztve	1		1			
Csitár	1		1			
Debercsény	1		1			
Dejtár			1			
Drégelypalánk			1			
Érsekvadkert			1			
Galgaguta	1		1			
Herencsény	1		1			
Hont	1		1			
Hugyag	1		1			

Iliny	1		1			
Ipolyszög	1		1			
Ipolyvece			1			
Magyarnándor	1		1			
Mohora			1			
Nógrádkövesd	1		1			
Nógrádmarcal	1		1			
Őrhalom			1			
Patak	1		1			
Patvarc	1		1			
Szanda		1	1			
Szécsénke	1		1			
Szügy			1	1		
Terény	1		1			

A Balassagyarmati járás településein falugondnoki szolgáltatás 19 településen, tanyagondnoki szolgáltatás két településen érhető el. Szociális étkeztetés a járás minden településén elérhető, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Házi segítségnyújtást biztosító szolgáltató Balassagyarmat, Bercel és Szügy településen működik.

A Balassagyarmat Kistérség Szociális Szolgáltató Központ a házi segítségnyújtás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatást elérhetővé teszi a járás többi településén élők számára is. A járás településein tehát a szociális alapszolgáltatások közül a házi segítségnyújtás elérhetőnek tekinthető akkor is, ha a településen nincs önálló szolgáltató. Utcai szociális munka szolgáltatását Balassagyarmaton a Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete biztosít.

A Magyar Vöröskereszt egyik legfontosabb, alapvető fiziológiai szükségletet kielégítő szolgáltatása a népkonyha fenntartása. Az ételadagokat a Balassagyarmati Fegyház- és Börtön főzőkonyhája készíti el. Átlagosan 102 főnek nyújtanak segítséget ezzel a mindennapok során, köztük egyre nagyobb számban vannak azok, akik lakhatással rendelkeznek ugyan, de a lakásfenntartási költségek emelkedése miatt a saját élelmezésükre kevés erőforrás áll rendelkezésükre.

Balassagyarmat a kötelező alapszolgáltatásokon túl önként vállalt feladatként biztosítja a tanyagondnoki szolgáltatást a város belterületétől és az elérhető szolgáltatásoktól távolabb

eső Nyírjes, Homoki szőlő, illetve Homoki dűlők területén. A Balassagyarmati Szent Erzsébet Idősek Otthona biztosítja a szociális étkeztetést a járásközponton kívül Ipolyszög és Patvarc területén is.

Magyarnándor településen a falugondnoki szolgáltatás a Berceli „Belső-Cserhát" gyermekjóléti és családsegítő társulás keretében valósul meg, a településen található konyha Debercsény, Magyarnándor és Cserháthaláp községek közös tulajdona, működtetést vállalkozóval kötött szerződés útján látják el, a cserháthalápi óvodai étkeztetés és szociális étkeztetés ennek segítségével megoldott.

Csesztve községben a falugondnok közreműködésével biztosítják a házi segítségnyújtást. A településen nincs közétkeztetést biztosító konyha, a közétkeztetést a szügyi Intézmények Konyhája látja el. Nógrádkövesd és Szécsénke települések szociális étkeztetését a Nógrádkövesdi óvoda konyhájáról biztosítják.

A járás településein a szociális alapszolgáltatások működtetése és fenntartása esetén problémát okoz, hogy Balassagyarmaton a Szent Erzsébet Idősek Otthona főzőkonyhája a magas üzemidő miatt felújításra szorul. Ez a konyha a szociális étkeztetés keretében egyúttal kiszolgáltja az időseket, fogyatékkal élőket, pszichiátriai és szenvedélybetegeket.

További nehézséget jelent a járás településein az alapszolgáltatások fenntartásában, hogy 2022. december 31-én megszűnt a Szügyi Szociális és Gyermekjóléti Társulás, ami a szociális alapellátásokat, mint a falugondnoki szolgálatot, a házi segítségnyújtást, az étkeztetést és a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást Csesztve, Nógrádmarcal és Szügy községekkel társulva biztosította. Ezt követően a települési önkormányzatok saját maguk látják el a közétkeztetési feladatokat, főzőkonyha hiányában vásárolt szolgáltatás igénybevételével.

Balassagyarmat város és a járás egészének társadalma öregszik, ami növeli az idősek ellátására vonatkozó ellátási igényeket. Az öregedési index balassagyarmati mutatója meghaladja a magyarországi átlagot. Nő a gondozásra szoruló idős emberek száma, akiket családtagjaik szakemberek segítségének az igénybevétele nélkül nem tudnak ellátni. A fogyatékkal élők egyenlő hozzáférése nem minden élethelyzetben, ügyintézés során biztosított. A középületek akadálymentesítése még nem teljes körű. A települések

többségében nincsenek pontos adat a fogyatékkal élőkről, számukról és jellemző problémáikról, igényeikről.

Bátonyterenyei járás

109. táblázat Települési alapszolgáltatások a Bátonyterenyei járás településein, 2024

A járási települések	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Bátonyterenye			1	1	1	
Dorogháza	1		1			
Mátramindszent	1		1			
Mátranovák			1			
Mátraterenye			1	1		
Mátraverebély			1			
Nemti	1		1			
Szuha	1		1			

A Bátonyterenyei járás településein falugondnoki szolgáltatás 4 településen érhető el. Szociális étkeztetés a járás mind a 8 településén működik, önállóan, társulás keretében, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Házi segítségnyújtás Dorogháza kivétel elérhető a járás településein, azonban szolgáltató csak Bátonyterenye és Mátraterenye településen működik.

Bátonyterenyén az önkormányzat az általa fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között biztosítja az étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatásokat.

Mátraterenye és Mátranovák községek Mátraterenye székhellyel mikro térségi társulást alapítottak. A társulási feladatok közé tartozik a család- és gyermekjóléti szolgáltatás, a

szociális- és gyermekétkeztetés, a házi segítségnyújtás biztosítása a két településen. Mátraverebély település az étkeztetést vásárolt szolgáltatás keretében látja el.

A járás többi településén, ahol nincs helyben házi segítségnyújtást biztosító szolgáltató a szolgáltatást a Bátonyterenye Városi Szociális és Gyermekjóléti Központ útján biztosítják.

A járás 8 településének mindegyikén elérhetők a szociális alapszolgáltatások, legalább az étkeztetés, de jellemzően e mellett a házi segítségnyújtás is.

A járás településein a szociális alapszolgáltatások fenntartása és működtetése esetén nehézséget jelent, hogy magas a szegregált lakókörnyezetben, elégtelen lakáskörülmények között élő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma. Az idősek száma növekszik, magas az egyedül élők aránya, ami fokozottan terheli az ellátórendszer dolgozóit.

Pásztói járás

110. táblázat Települési alapszolgáltatások a Pásztói járás településein, 2024

A járási települések	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Alsótold	1		1			
Bér	1		1			
Bokor	1		1	1		
Buják			1	1		
Csécse	1		1	1		
Cserhátszentiván	1		1	1		
Ecseg			1	1		
Egyházasdengeleg	1		1	1		
Erdőkürt	1		1	1		
Erdőtarcsa	1		1	1		

Felsőtold	1		1	1		
Garáb	1		1			
Héhalom		1	1	1		
Jobbágyi			1	1		
Kálló			1	1		
Kisbágyon	1		1			
Kozárd	1		1			
Kutasó	1		1	1		
Mátraszőlős			1	1		
Palotás			1	1		
Pásztó			1	1		
Szarvasgede	1		1			
Szirák			1			
Szurdokpüspöki						
Tar						
Vanyarc			1			

A Pásztói járás településein falugondnoki szolgáltatás 14 településen, tanyagondnoki szolgáltatás egy településen érhető el. Szociális étkeztetés a járás minden településén elérhető, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével.

Házi segítségnyújtást biztosító szolgáltató összesen 16 településen működik. Alsótold jelenleg a közétkeztetést Jobbágyi, Szurdokpüspöki és Térsége Szociális Társulás keretében szolgáltatási szerződéssel biztosítja. Bér településen a szociális alapszolgáltatási feladatokat (szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, nappali ellátás), szintén a Kistérségi Társulás munkaszervezetével kötött feladatellátási szerződéssel működtetik.

Kisbágyon településen a házi segítségnyújtás szolgáltatást feladatellátási szerződés keretében tudják biztosítani. Palotás településen található Palotási Mikrotérségi Gyermekjóléti és Családsegítő Társulás bevonásával. Szarvasgede település a házi segítségnyújtást Palotás Község Önkormányzatával kötött megállapodás alapján biztosítja.

Kozárd településen a közétkeztetést szintén feladatellátási szerződés keretében tudja biztosítani az önkormányzat. A házi segítségnyújtás szolgáltatási a Jobbágyi, Szurdokpüspöki és Térsége Szociális Társulás bevonásával biztosítják. Pásztó Város Önkormányzata a Pásztói Gondozási Központ keretin belül biztosítja a szociális alap- és

szakellátásokat. Szirákon a házi segítségnyújtást a Balassagyarmat Kistérség Többcélú Társulása látja el feladatellátási szerződés útján. Tar településen a szociális alapszolgáltatásokat az a Jobbágyi-Szurdokpüspöki és Térsége Szociális Társulás, valamint Szurdokpüspöki Község Önkormányzata Család és Gyermekjóléti Szolgálata útján biztosítja.

A járás településein tehát a szociális alapszolgáltatások közül az étkeztetés, házi segítségnyújtás elérhetőnek tekinthető minden településen akkor is, ha a településen nincs önálló szolgáltató.

A járás településein az alapszolgáltatások működtetése során problémát jelent, hogy a közszolgáltatásokat biztosító intézmények nem teljeskörűen akadálymentesek.

Rétsági járás

111. táblázat Települési alapszolgáltatások a Rétsági járás településein, 2024

A járási települések	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Alsópetény	1		1			
Bánk			1	1		
Berkenye			1			
Borsosberény	1		1			
Diósjenő			1			
Felsőpetény			1			
Horpács	1		1			
Keszeg			1	1		
Kétbodony	1		1			
Kisecset	1		1			
Legénd	1		1			
Nagyoroszi			1	1		
Nézsa			1			
Nógrád			1			
Nógrádsáp	1		1			

Nőtincs			1			
Ősagárd	1		1			
Pusztaberki	1		1			
Rétság			1			
Romhány			1	1		
Szátok	1		1			
Szendehely			1			
Szente	1		1			
Tereske	1		1			
Tolmács	1		1	1		

A Rétsági járás településein falugondnoki szolgáltatás 13 településen érhető el. Szociális étkeztetés a járás mind a 25 településén működik, önállóan, társulás keretében, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Házi segítségnyújtás Bánk, Keszeg, Nagyoroszi, Romhány, Tolmács településen működik. Rétságon a közétkeztetést vállalkozási szerződéssel látja el az önkormányzat. A házi segítségnyújtás biztosítása a Nagyoroszi székhelyű Közös Szolgáltató Központ bevonásával történik.

Alsópetény a házi segítségnyújtást, valamint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást a Nagyoroszi székhelyű Nyugat-Nógrád Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálati Társulás útján biztosítja. Bánkon a szociális étkeztetést főzőkonyha hiányában külső beszállító útján, az óvoda tálalói konyháján biztosítja az önkormányzat.

Borsosberényben a házi segítségnyújtás, valamint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás Rétság Kistérség Többcélú Társulás szervezésében történik. Diósjenő településen a házi segítségnyújtás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás is társulás formájában működtetett szolgáltatón keresztül érhető el. Keszegen az önkormányzat vásárolja az ételt a Vác és Vidéke Nonprofit Kft-től, saját főzőkonyhát nem üzemeltet. Nógrádon az önkormányzat a közétkeztetést az Angyalvár Óvoda épületében működtetett saját fenntartású konyhával oldja meg. Nógrádsápon az önkormányzat az általános iskolában, óvoda és mini bölcsődében szervezi a közétkeztetést.

A járás településein tehát a szociális alapszolgáltatások közül az étkeztetés, házi segítségnyújtás elérhetőnek tekinthető minden településen akkor is, ha a településen nincs önálló szolgáltató.

A Rétsági járás településein a szociális alapszolgáltatások működtetése esetén megfigyelhető, hogy a szociális ellátásokat igénylők száma folyamatosan csökken a romák és mélyszegénységben élők között is, a szociális étkezést is egyre kevesebben veszik igénybe. A járásközpont település a szociális alapszolgáltatások biztosítását külső partnerek, vállalkozó bevonásával tudja biztosítani. A járási, kistérségi társulás keretébe biztosított házi segítségnyújtás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás több településen térítési díjas szolgáltatásként érhető el, ami csökkentette az igénybevételt és az érdeklődést a szolgáltatások iránt.

Salgótarjáni járás

112. táblázat Települési alapszolgáltatások a Salgótarjáni járás településein, 2024

A járási települések	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Bárna	1		1			
Cered			1			
Egyházasgerge	1		1			
Etes		1	1	1		
Ipolytarnóc	1		1			
Karancsalja			1			
Karancskeszi		1	1			
Karancsság			1			
Kazár			1	1		
Kisbárkány	1		1			
Kishartyán	1		1			
Litke	1		1			
Lucfalva	1		1			
Márkháza			1			
Mihálygerge	1		1			
Nagybárkány			1			

Nagykeresztúr	1		1			
Rákóczibánya	1		1			
Ságújfalu	1		1			
Salgótarján			1	1		1
Sámsonháza	1		1			
Somoskőújfalu			1			
Sóshartyán	1		1	1		
Szilaspogony	1		1			
Vizslás		1	1			
Zabar	1		1			

A Salgótarjáni járás településein falugondnoki szolgáltatás 15 településen, tanyagondnoki szolgáltatás három településen érhető el. Szociális étkeztetés a járás minden településén elérhető, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Házi segítségnyújtást biztosító szolgáltató Etes, Kazár, Salgótarján és Sóshartyán településen működik. A Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott a Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központ (ESZK) székhelyén és telephelyein látja el a szociális törvényben meghatározott szociális alapszolgáltatásokat. Bárna község a Hegymenet Club Térségi Szociális Intézménnyel együttműködve népkonyha szolgáltatást biztosít.

Salgótarjánban az önkormányzat a Baptista Szeretetszolgálat Országos Szociális Segítő Központ útján 9 osztóponton működtet népkonyhát 2023. október 1. napjától. Ezeken az osztópontokon szintén a hét minden napján napi egy adag étel kerül kiosztásra az arra rászorulók részére. Jelenleg napi 400 fő veszi igénybe a népkonyhai ellátást.

Utcai szociális munka szoláltatást Salgótarjánban a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott Horizont Nappali Ellátó Központ biztosít. A járás településein tehát a szociális alapszolgáltatások közül a házi segítségnyújtás elérhetőnek tekinthető akkor is, ha a településen nincs önálló szolgáltató.

A járás területén a szociális alapszolgáltatások biztosítása és fenntartása tekintetében nehézséget jelent, hogy a járás településen sok esetben a Salgótarjánnal kötött Társulási Megállapodás alapján biztosítják a szociális alapszolgáltatásokat. Ezért sok településen helyben nem működik szolgáltató. A társulási megállapodással az egyes települések

törvényi kötelezettségeiknek ugyan megfelelnek, de a szolgáltatás települési igénybevétele alacsonyabb, mint a szolgáltatásokat helyben üzemeltető településeken. A szociális és egészségügyi szolgáltatások igénybevételének lehetőségeiről az érintettek körében kevés az ismeret, de az időseket ellátó intézmények száma, kapacitása is kevésnek minősíthető. A közintézmények és közterületek akadálymentessége nem tekinthető teljesen megoldottnak, ami a fogyatékkal élők esetén szintén nehézséget okoz az igénybevétel tekintetében.

Szécsényi járás

113. táblázat Települési alapszolgáltatások a Szécsényi járás településein, 2024

A járási települések	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Endrefalva			1	1		
Hollókő	1		1	1		
Ludányhalászi			1		1	
Magyargéc		1	1	1		
Nagylóc		1	1	1		
Nógrádmegyer		1	1	1		
Nógrádsipek	1		1	1		
Nógrádszakál	1		1			
Piliny	1		1			
Rimóc			1	1		
Szalmatercs	1		1			
Szécsény			1	1		
Szécsényfelfalu	1		1			
Varsány			1			

A Szécsényi járás települései közül 6 helyen működik falugondnoki szolgáltatás. Magyargéc, Nagylóc és Nógrádmegyer községek tanyagondnoki szolgáltatást működtetnek a település külterületi lakónak ellátása érdekében. A járás településein a szociális étkeztetés elérhető a rászoruló személyek részére, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével.

Szalmatercs településen nem működik szociális étkeztetést biztosító szolgáltató, azonban a szociális étkeztetés Karancsság Község Önkormányzata által biztosítottnak tekinthető. A falugondnok segítségével biztosítják a rászorulók részére a szolgáltatást.

A Szécsény és Térsége Humánszolgáltató és Intézményfenntartó Társulásnak a járás mind a 14 önkormányzat a tagja. A Szécsény és Térsége Humánszolgáltató Központ biztosítja a házi segítségnyújtás szolgáltatást azokon a településeken is, ahol nem működik helyben szolgáltató.

A járás településein tehát a szociális alapszolgáltatások közül az étkeztetés, házi segítségnyújtás elérhetőnek tekinthető minden településen akkor is, ha a településen nincs önálló szolgáltató.

2.2.2. Családsegítés

A szociális alapszolgáltatások célja az igénybevevő segítése a saját otthonában és lakókörnyezetében az önálló életvitel fenntartásában, csak amennyiben ez ebben a szolgáltatási körben nem megoldható, úgy lép az ellátás a szakellátások körébe. A Szoctv. 57. § alapján a szociális alapszolgáltatások körébe tartozik a családsegítő szolgáltatás.

A szolgáltatás keretében biztosított családsegítés olyan személyek és családok számára nyújtott szolgáltatás, amelyek a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szorulnak. Célja a krízishelyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése és az életvezetési képesség megőrzése.

A családsegítést a család- és gyermekjóléti szolgálat működteti a gyermekjóléti szolgáltatással egyben.

A szolgáltatás keretében a szolgáltató családok segítése érdekében jelzéssel él a jegyző, a járási hivatal, a szociális, egészségügyi szolgáltató, intézmény, a pártfogói felügyelői és a jogi segítségnyújtói szolgálat a családsegítést nyújtó szolgáltató felé, ha segítségre szoruló családról, személyről szereznek tudomást. A jelzés alapján a családsegítést nyújtó szolgáltató feltérképezi az ellátási területen élő szociális és mentálhigiénés problémákkal küzdő családok, személyek körét, és személyesen tájékoztatja őket a családsegítés céljáról, tartalmáról.

114. táblázat A Családsegítő szolgáltatás főbb adatai Nógrád vármegyében

Családsegítő szolgálatok által ellátott települések (db)	131
Családsegítő szolgálattal kapcsolatban álló összes igénybe vevő (a szolgálat telephelye szerint) (fő)	7432
Családsegítő szolgálattal kapcsolatban álló összes igénybe vevő (igénybe vevők lakóhelye szerint) (fő)	7537
Családsegítő szolgáltatást igénybe vevők (fő)	4305
Családsegítő szolgáltatást igénybe vevők hozott problémái összesen (eset)	3946

A vármegye összes települését lefedik az itt működő családsegítő szolgálatok. A családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást az elérhető adatok szerint 4305 fő vette igénybe rendszeresen. A családsegítő szolgáltatással kapcsolatban álló személyek köre ennél magasabb volt. A szolgálatok telephelye és az egyének lakóhelye szerint vizsgálva is mintegy 7,5 ezer főnek segítenek a szolgálatok.

Balassagyarmati járás

115. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Balassagyarmati járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Balassagyarmat	1	1
Bercel		1
Őrhalom		1

A Balassagyarmati járásban három településen működik család és gyermekjóléti szolgálat. A járásközponton túl Bercel és Őrhalom községekben vannak családsegítő telephelyek. Balassagyarmaton Család- és gyermekjóléti központ működik.

Balassagyarmat korábban is élt a társulás adta kedvezőbb fenntartási és működtetési helyzettel a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait illetően. 2004-ben 29 település összefogásával, Balassagyarmat központi szerepével jött létre a Balassagyarmat Kistérség Többcélú Társulása, amely kezdetben sokszínű szerepet vállalt magára az önkormányzati feladat- és hatáskörökből. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat három településen (Balassagyarmat, Patvarc, Ipolyszög), balassagyarmati székhellyel látja el feladatait.

Sok szülő számára okoz problémát a gyermekek szünidőben történő elhelyezése, év közben a délutáni, tanulást segítő, a gyermekek harmonikus fejlődését szolgáló programokon való részvétele. A rászoruló gyermekek számára a költségtérítéses táborok, foglalkozások nem elérhetőek. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a nyári szünidőben legalább kétszer egy hetes tábort szervez a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára.

Őrhalom község Iliny, Csitár és Hugyag településekkel közösen 2013-ban hozta létre az Őrhalmi Családsegítő és Gyermekjóléti Intézményfenntartó Társulást, a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások biztosítására. A Társulás Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálata egyszemélyes szolgálatként működik, egy szakképzett családsegítő alkalmazásával.

A Berceli Közös Önkormányzati Hivatal 2020. január 1-jével alakult meg Bercel székhellyel, kirendeltsége Terény településen működik. A községben a Berceli „Belső-Cserhát" Család- és Gyermekjóléti Társulás végzi a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást. A társulásnak 2022. július 1. napjától a következő települések a tagjai: Bercel, Becske, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Debercsény, Galgaguta, Herencsény, Magyarnándor, Mohora, Nógrádkövesd, Nógrádmarcal, Szanda, Szécsénke, Szügy és Terény. A családsegítő rendszeresen látogatja a rászoruló családokat, segít ügyeik intézésében.

Bátonyterenyei járás

116. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Bátonyterenyei járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Bátonyterenye	1	1
Mátraterenye		1

A Bátonyterenyei járásban a járásszékhely város önkormányzata az általa fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között biztosítja a család és gyermekjóléti szolgáltatásokat. Bátonyterenye Város Önkormányzata a város kistérségéhez tartozó önkormányzatokkal társult és a társulásból létrejött Bátonyterenye Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Társulása. A Társulás ma már nem lát el feladatot, de korábban fenntartója volt a szociális központ intézményrendszerének, ami 2017-ben Bátonyterenye Városi Szociális és Gyermekjóléti Központ néven átkerült az Önkormányzat fenntartása alá. Ez az intézmény kistérséghez tartozó többi településen is szociális alapszolgáltatásokat nyújt.

Mátraterenye és Mátranovák önkormányzata több kötelező feladatot közösen, társulásban oldja meg. Mátraterenyei Közös Önkormányzati Hivatal Mátraterenye és Mátranovák település önkormányzati feladatait egy intézmény keretén belül látja el. A Mátrai Önkormányzati Társulás szintén Mátraterenye és Mátranovák községek társulásával közös

feladatok, mint házi segítségnyújtás, család-és gyermekjólét, szociális- és gyermekétkeztetés, óvoda és bölcsőde fenntartása, céljából jött létre.

A roma kissebség szempontjából is fontos, hogy Bátonyterenyén a szegregációs terület szociális ellátását a Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ látja el. Az intézmény jó színvonalú, hatékony, korszerű, probléma-érzékeny, helyben hozzáférhető, a törvényi előírásoknak megfelelő szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat biztosít jól felkészült, szociálisan elkötelezett, szakképzett alkalmazottjai révén.

Pásztói járás

117. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Pásztói járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Buják		1
Ecseg		1
Mátraszőlős		1
Palotás		1
Pásztó	1	1
Szurdokpüspöki		1
Vanyarc		1

Pásztó Város Önkormányzatának feladatkörébe tartozik a hatósági feladatokhoz kapcsolódó gyermekek védelmére irányuló tevékenység, valamint a speciális szolgáltatások biztosítása. A Pásztói Gondozási Központ Család és Gyermekjóléti Központja a Pásztói Járás 26 településére kiterjedően látja el feladatait. Pásztói Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a Család- és Gyermekjóléti Központon belül külön szakmai egységként működik és Pásztó közigazgatási területén látja el integráltan a család- és gyermekjóléti feladatokat.

Bujákon a település önállóan látja el a család és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait. A gyermekjóléti alapellátást a településen 1 fő családgondozó látja el a családsegítő feladatok

mellett önálló gyermekjóléti szolgáltatóként az önkormányzat alkalmazásában, feladatát megfelelő szakképzettséggel végzi.

Ecseg településen az önkormányzat biztosítja a szociális igazgatás hatósági feladatait és a település szociálpolitikai ellátórendszerének koordinálását. Korábban egyes fontos feladatokat térségi koordináció keretében láttak el, azonban 2013. július 1-től azonban a Pásztó Kistérség Többcélú Társulása megszűnt, így a szociális feladatok ellátását Ecseg Község Önkormányzata vette át. Más településeken, így Mátraszőlősön is a Gyermekjóléti szolgáltatás feladatait az önkormányzat önállóan látja el. Itt a Mátraszőlősi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a gyermekjóléti szolgáltatást és családsegítést 1 fő szakképzett családgondozóval látja el.

A járásban van példa azonban a társulás keretében történő működtetésre is. Palotás községben az önkormányzat szociális alapellátás tekintetében fennálló feladatait és intézményeit többségében társulás, vagy közös feladat-ellátásos formában működteti. A Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltató a család és gyermekjóléti feladatokat is így valósítja meg. A társulások többségének székhelye Palotás. A település Helyi Esélyegyenlőségi Programjában is hangsúlyozza, hogy a társulás forma az alapellátás színvonalának és gazdaságosságának javulását eredményezi. Palotás a Mikrotérségi Gyermekjóléti és Családsegítő Társulás keretében a környező településeket ellátó szervezet székhelye.

A járásban újabb négy települést összefogva Szurdokpüspöki székhellyel működik a család és gyermekjóléti szolgálat 1 fő családsegítő alkalmazásával. A család és gyermekjóléti szolgáltatást ez a szervezet négy településen (Szurdokpüspöki, Alsótold, Kozárd, Tar) nyújtja. Vanyarc községben a települési önkormányzat társulási formában működteti a Családsegítő Szolgálatot, mely társulás a családsegítést és a gyermekjóléti tevékenységet foglalja magába, a társulás székhelye Vanyarc, tagjai még Bér, Szirák Kálló és Erdőtarcsa települések.

Rétsági járás

118. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Rétsági járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Nagyoroszi		1
Rétság	1	

Rétság településen 2017. január 6. napjával vette kezdetét a Rétsági Család- és Gyermekjóléti Központ működése. A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti szolgálatnak a Gyvt. 39. §, a 40. § (2) bekezdése és az Szt. 64. § (4) bekezdése szerinti általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt,

A Nyugat - Nógrád Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat társulási megállapodás alapján látja el gyermekjóléti ellátást, illetve a családsegítést a járás településein. A társulás használatában álló épület egykor bölcsődeként funkcionáló épület jelenleg a társulást alkotó 31 település tulajdonában van

A Szolgálat két szakmai alapfeladatot lát el: a gyermekjóléti ellátást, illetve a családsegítést. A Szolgálatnál jelenleg kilenc fő látja el a 25 településen lévő feladatokat. Ellátási szerződéssel a Társulásban, további 6 községben, az „Együtt a gyermekekért" Család- és Gyermekjóléti Szolgálat látja el a szakmai feladatokat. A családsegítők területi felosztásban végzik a munkát. Egy nagy, egy közepes és egy kis lélekszámú település tartozik egy-egy szakemberhez, ahol a családokkal és a jelzőrendszerrel személyesen tartja a kapcsolatot.

A Társulást alapító községek közül Alsópetény, Felsőpetény, Nézsa, Nőtincs, Ősagárd, Szendehely községeket az „Együtt a gyermekekért" Nonprofit Közhasznú Gyermekjóléti Szolgálat Betéti Társaság látja el ellátási szerződés keretében. A Bt. központja Vácon található.

A Nagyoroszi Közös Szociális Szolgáltató Központ a Társulás ellátási területéhez tartozó településeken működik (Alsópetény, Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Felsőpetény, Horpács, Kétbodony, Kisecset, Legénd, Nagyoroszi, Nézsa, Nógrád, Nógrádsáp, Nőtincs, Ősagárd, Pusztaberki, Rétság, Szátok, Szendehely, Szente és Tereske községek).

Salgótarjáni járás

Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Salgótarjáni járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Salgótarján	1	1

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása 2016-tól működik és 29 tagönkormányzatból áll. A Társulás illetékességi területe a Salgótarjáni járás valamennyi településére kiterjed, ennek értelmében a Társulás jelenleg a Salgótarjáni járás minden településén lát el feladatot. A Társulás által fenntartott intézmény a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja (ESZK) és telephelyei látja el a törvényekben meghatározott szociális alapszolgáltatásokat és egyes szakosított ellátásokat, valamint gyermekjóléti alapellátási és egészségügyi alapellátási feladatokat.

A Gyvt. alapján Salgótarjánban biztosított, személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások a gyermekjóléti szolgáltatás, a gyermekek napközbeni ellátása, valamint a gyermekek átmeneti gondozása. A törvény 2017. január 1-jétől hatályos módosítása szerint a gyermekjóléti központ kizárólag járásszékhely település és megyei jogú város fenntartásában működhet. Salgótarjánban a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatai elsődlegesen az ESZK-hez tartoznak. A központ a gyermekjóléti szolgálat általános szolgáltatási feladatain túl speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt. A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet lát el, valamint szakmai támogatást nyújt az ellátási területén működő gyermekjóléti szolgálatok számára.

Szécsényi járás

119. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Szécsényi járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Ludányhalászi		1
Szécsény	1	1

Szécsény és Térsége Humánszolgáltató Központ vezetésével működik a Szécsény településen a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat. A Pásztói járásban a Család és gyermekjóléti szolgálatok a hátránykompenzáló szolgáltatások közül a településen a szünidői étkeztetést, valamint a család- és gyermekjóléti szolgáltatást biztosítják. Szécsény településen hátránykompenzáló szolgáltatásnak tekinthető a családsegítő szolgálat, és az iskolaintézmény által szervezett nyári tábor is.

Ludányhalászi településen működik a Volent Lajos Család- és Gyermekjóléti Szolgálat családsegítő szolgálat, amely 2021.01.01-én kezdte el a feladatellátását.

2.2.3. Nappali ellátások

A nappali ellátás napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére biztosít lehetőséget hajléktalan személyek és elsősorban a saját otthonukban élő, 18. életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek. Igénybe vehetik az ellátást 18. életévüket betöltött fekvőbeteg, gyógyintézeti kezelést nem igénylő pszichiátriai betegek, illetve szenvedélybetegek is, továbbá harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes, vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek.

A nappali ellátás keretében igény szerint megszervezik az ellátottak – ide nem értve az idős személyeket – napközbeni étkeztetését is. Rendkívül indokolt esetben nappali ellátás olyan fogyatékos személyek részére is biztosítható, akire nézve szülője vagy más hozzátartozója gyermekgondozási segélyben, gyermekgondozást segítő ellátásban, gyermeknevelési

támogatásban, gyermekek otthongondozási díjában vagy ápolási díjban részesül. Vonatkozó jogszabályok 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet.

A nappali ellátások tekintetében a demens személyek nappali ellátása esetében fontos tény, hogy a szociális törvény a demens, demencia szót is csak 1-1 alkalommal használja, önállóan alapszolgáltatási szinten nem definiálja ezt az ellátást. A szakmai rendelet szerint viszont a demens személyek nappali ellátása már önálló feladat (szakmai rendelet 84/A. §), amely megszervezhető önálló intézményi formában, illetve más nappali ellátás részeként. A szolgáltatói nyilvántartásról szóló rendelet (369/2013. (X.24.) Korm. r.) szerint az időskorúak nappali ellátásán belül értelmezi ezt a formát, eszerint ha az engedélyes a nappali ellátás keretében demens személyek ellátását is vállalja, és megfelel az ehhez szükséges jogszabályi feltételeknek, az erre vonatkozó adatot kell jelölni a nyilvántartásban.

Balassagyarmati járás

120. táblázat Nappali ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Balassagyarmat	2	80	0	2	4
Bercel	15	0	0	0	0
Cserhátsurány	0	0	13	0	0
Csitár	0	0	15	0	0
Érsekvadkert	0	0	17	0	0
Iliny	0	0	17	0	0

Balassagyarmaton a civil kezdeményezésből született Napsugár Nyugdíjas Klub aktív közössége mellett intézményes formában a Szent Erzsébet Idősek Otthona keretei között működik az idősek nappali ellátása. Bercelen az időskorúak nappali ellátását hosszú éveken keresztül a Gondozási Központ végezte a községben, mely 2017-től humánerőforrás hiány miatt befejezte működését. Az önkormányzat hosszabb távú tervei között szerepel ennek újraindítása megújuló keretek között.

Balassagyarmati Kistérség Többcélú Társulása által fenntartott Szociális Szolgáltató Központ az általa nyújtott szolgáltatásokat kibővítette a nappali ellátások több területére. A fogyatékos személyek nappali ellátása szolgáltatás infrastrukturális beruházásához a TOP-4.2.1-15 pályázat támogatásával, közel 100 millió forintos beruházással valósulhatott meg az épület felújítása. A megvalósított intézményben működik a fogyatékos személyek nappali ellátása, továbbá itt valósult meg a szenvedélybetegek és a pszichiátriai betegek nappali ellátása is.

Balassagyarmat város a Hajléktalanokat Ellátó Egyesített Intézményben a Magyar Vöröskereszttel kötött ellátási szerződés útján biztosítja az Szt. szerinti népkonyhát és a hajléktalan személyek nappali ellátását.

A Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény telephelyén Bercel községben működik a Napfény Otthon, melynek működési területe értelmi fogyatékos személyek vonatkozásában Nógrád vármegyére, súlyosan látássérült értelmi fogyatékosok esetében pedig valamennyi vármegyére és a fővárosra is kiterjed. Az intézmény Bercel községben nappali ellátást működtet fogyatékkal élő személyek részére.

Cserhátsurány településen a Szent Miklós Gondozási Központ, mint szolgáltató intézménye útján a Szent István Szociális Szolgáltató telephelye által jogosult és képes idősek részére nappali ellátást nyújtani.

Csitár, Iliny és Őrhalom településeken 2009 óta társult Idősek Klubja működött, Őrhalom kiválásával, 2013-ban megalakították a Csitár-Iliny Községek Intézményfenntartó Társulását, melynek keretében működik a Csitár-Iliny Községek Társult Idősek Klubja. A Társult Idősek Klubja mindkét településen külön telephelyen látja le az idősek nappali ellátását.

Érsekvadkerten már 35 éve működik az „Öregek Egyesített Szociális Intézménye” (ÖESZI), amely az Szt. előírása szerinti alapellátás keretében egy önkormányzati fenntartású nappali ellátást nyújtó intézmény. A 20 férőhelyes, személyes gondoskodást nyújtó intézmény olyan idős emberek számára biztosít napi háromszori - egyszeri meleg - étkezést, akik saját otthonukban élnek, de önmaguk ellátására részben képesek. Az intézményben, amely önálló, e célra kialakított épület, gondozásban részesülnek, kényelmesen elvégezhetik alapvető higiéniai szükségleteiket és tartalmasan eltölthetik a napközbeni időt.

Balassagyarmaton a HEP megalkotását megelőző, szociális, gyermekjóléti, köznevelési szakemberek részvételével zajló Fórumon szintén elhangzott, hogy nemcsak a felnőtt korú fogyatékosok nappali ellátására lenne szükség, a 18 éven aluliakat fogadó nappali ellátás valódi segítséget jelentett sok család számára. Bercelen az idősek nappali ellátásának hiánya okoz gondot. A bezárt intézmény miatt az idősek körében nagyobb esély az elmagányosodásra, izolációra.

Bátonyterenyei járás

121. táblázat Nappali ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Bátonyterenye	11	2	21	2	1

Bátonyterenyén 1969 óta működik idősek nappali ellátása. A Segítőkéz Idősek Klubja 25 személy számára biztosít nappali ellátást, illetve ezen belül napi háromszori étkeztetést, foglalkoztatást és tisztálkodási lehetőséget. A városban az önkormányzat az általa

fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között ötféle nappali ellátást biztosít a személyes gondoskodást nyújtó alapellátások közül. Az intézményben időskorúak nappali ellátása és ezen belül a demenciában szenvedők ellátása, fogyatékkal élők nappali ellátása, hajléktalanok nappali ellátása, pszichiátriai betegek nappali ellátása és szenvedélybetegek nappali ellátása működik. A szolgáltatások elsősorban Bátonyterenye város területén élő idős személyeknek, hajléktalanoknak, szociális helyzetük miatt krízishelyzetbe került személyeknek, szenvedélybetegeknek, pszichiátriai betegeknek kíván ellátást biztosítani.

122. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Bátonyterenyei járás településein, 2023

A járási települések	Demens személyek nappali ellátása
Bátonyterenye	1

Önkormányzati fenntartású intézmény a Fogyatékosok Napközi Otthona (FONO), ahol látás-, mozgás-, hallás-, értelmi- és halmozottan fogyatékos személyek - átlagosan 11 fő - napi ellátását biztosítják szakszerű gondozók, ápolók segítségével. A fogyatékosok nappali intézménye lehetőséget nyújt a saját otthonukban lévő, fogyatékkal élő emberek részére az intézményben való napközbeni benntartózkodásra, gondoskodik az étkeztetésükről, alapvető higiéniai ellátásukról, közösségi életükről, szabadidőjük hasznos, tartalmas eltöltéséről, biztosítja a családi gondoskodás pótlását: fizikai, mentális, pszicho-szociális és egészségügyi segítségnyújtás révén.

A Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ 2020. év szeptemberétől alapszolgáltatásként biztosítja a Hajléktalanok Nappali Ellátását. A nappali melegedő lehetőséget biztosít a hajléktalan, vagy hajléktalanszerű életet élő személyeknek az Integrált Nappali Ellátások szolgáltatásainak elérésére. Lehetőséget nyújt a nappali tartózkodásra, különösen a téli időszakban. Hiánypótló szolgáltatás, mert korábban csak a Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ egyéb szolgáltatásait (családsegítés, étkeztetés, idősek nappali ellátása) tudták igénybe venni.

Pásztói járás

123. táblázat Nappali ellátások a Pásztói járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Pásztó	0	0	57	0	0
Szurdokpüspöki	0	0	23	0	0

Pásztó Város Önkormányzata a Pásztói Gondozási Központ keretin belül biztosítja a szociális alap- és szakellátásokat, a gyermekjóléti alapellátásokat, valamint a család- és nővédelmi egészségügyi gondozást. Az integráltan működő intézmény idősek és demens személyek nappali ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ, idősek otthona; szervezeti egységeken belül látja el feladatait. Az Idősek Klubja akadálymentesített, nyugodt szép környezetben és korszerű tárgyi feltételek között segíti Pásztón, Hasznoson és Mátrakeresztesen élő időskorú, közösségi életet és a társaságot szerető lakosságot. Az idősek és a demens betegek nappali ellátásaként az idősek klubja fontos része az otthonukban élő idősek életének, hiszen csökkenti az egyedüllét és a magány érzését, segítséget nyújt a társas kapcsolatok ápolásában, információk megszerzésében,a tartalmas időtöltésben és hozzájárul a napi életritmus megtartásához.

124. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Pásztói járás településein, 2023

A járási települések	Demens személyek nappali ellátása
Pásztó	1

Szurdokpüspöki	1

Szurdokpüspöki településen két idősek és demens személyek ellátását biztosító idősek klubját tart fenn az önkormányzat, egyet a jakabi és egyet a püspöki településrészen. A Jobbágyi-Szurdokpüspöki és Térsége Szociális Társulás tagja a Jakabi Idősek és Demens Személyek Klubjában biztosítja az Időskorúak nappali ellátását. A Jakabi Idősek Klubjának férőhely száma 20 fő, jelenleg 15 fő veszi igénybe a szolgáltatást. A Püspöki Idősek és Demens Személyek Klubjában szintén nappali ellátás, illetve házi segítségnyújtás működik.

Rétsági járás

125. táblázat Nappali ellátások a Rétsági járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Diósjenő	0	0	41	0	0
Nagyoroszi	0	0	12	0	0

A Rétsági járásban Nagyoroszi település Nagyoroszi Közös Szociális Szolgáltató Társulás keretében Szociális Szolgáltató Központot működtet. Az intézmény célja: az ellátási területen lévő szociálisan rászorult személyek részére gondoskodást nyújtó alap szociális ellátásokat biztosítson. A Szolgáltató Központ telephelyekkel rendelkezik Nagyorosziban, ahol az Idősek Klubja 15 férőhellyel működik és Diósjenőn, ahol az Idősek Klubja 45 férőhellyel üzemel.

A szociális alapellátás fejlesztése érdekében Nagyorosziban az új Idősek Napközi Otthonának építése valósult meg. Az új beruházás eredményeképpen méltó körülmények

fogadják az igénybe vevő idős személyeket. Az intézmény elsősorban Nagyoroszi és Horpács időskorú lakossága számára alapszolgáltatásként tudja biztosítani a rászorulók számára a nappali gondozási-ápolási ellátást.

A Rétségi járásban Diósjenőn működik a Nagyoroszi Közös Szociális Szolgáltató Társulás fenntartásában a társulás másik nappali ellátást működtető telephelye. A Nagyoroszi Közös Szociális Szolgáltató Központ működteti a 45 férőhelyes Diósjenő Idősek Klubját is.

Salgótarjáni járás

126. táblázat Nappali ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Kazár	0	0	26	0	0
Cered	0	0	30	0	0
Rákóczibánya	0	0	26	0	0
Salgótarján	17	18	91	10	10
Somoskőújfalu	0	0	20	0	0
Sóshartyán	0	0	23	0	0
Szilaspogony	0	0	23	0	0

Salgótarjánban két idősek klubja is működik. A klubokban elsősorban a saját otthonukban élő, idős emberek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra és alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére. A szolgáltatás célja a családi gondoskodáspótlása szociális és mentális segítségnyújtás révén, az idős ember szociális helyzetének javítása, egyedüllétének megszüntetése, a tétlenséggel járó káros hatások megelőzése, valamint egészségi és higiéniai viszonyainak javítása, továbbá a településén élő, rászoruló számára a nappali ellátás elérhetőségének biztosítása.

127. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	Demens személyek nappali ellátása
Salgótarján	1
Somoskőújfalu	1

Sóshartyán községben az idősek nappali ellátását az önkormányzat a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása útján biztosítja a Társulással kötött társulási megállapodása alapján. Szilaspogony településen társulási formában, a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása keretében működik a településen az Idősek Klubja.

Salgótarjánban a Félsziget Napközi- és Lakóotthon - a Társulás fenntartásában lévő ESZK önálló intézményegységeként - biztosítja az Sztv. 65/F. (1) bekezdés c) pontja szerinti fogyatékossággal élő személyek nappali ellátását. A fogyatékkal élők nappali ellátását igénybe vevők részére szociális, egészségi, mentális állapotuknak megfelelő, napi életritmust biztosító szolgáltatás nyújtását, személyre szóló gondozást, fejlesztést − a Társulás fenntartásában lévő ESZK önálló intézményegységeként −a salgótarjáni Félsziget Napközi- és Lakóotthon biztosítja. Az Abigél Közhasznú Egyesület kérelemmel fordult az Önkormányzathoz, hogy az általa már működtetett fogyatékos személyek nappali ellátása mellett biztosítson nappali ellátást a 18. életévüket betöltött autista személyek részére; ennek megvalósítása folyamatban van.

Kazár településen az Idősek klubja a 18. életévét betöltött, egészségi állapota vagy idős kora miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaga ellátására részben képes személyek napközbeni gondozására, tartózkodására szolgál. Az intézmény az elsődleges prevenció céljával segítséget nyújt a mentálisan sérült, krízisben lévő személyek részére is.

Rákóczibányán társulási fenntartásában működik az idősek klubja, a szolgáltatást 26 fő veszi igénybe. A tagok a klubban lehetőséget kapnak testi és szellemi frissességük megőrzésére.

Somoskőújfalun Társulási formában, a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása keretében működik a Naplemente Idősek Klubja, amely nappali foglalkoztatást, és egyszeri meleg étkezést biztosít az arra rászorulóknak.

Salgótarjánban az ESZK keretein belül a Horizont Nappali Ellátó Központban valósul meg a szenvedélybetegek nappali ellátása. Az ellátása olyan otthon közeli ellátási forma, ahol a szenvedélybetegség különböző szakaszaiban lévő, adott intézményben más-más motiváltságú, személyes bevonódás mértékét tekintve eltérő helyzetben lévő addiktív problémával küzdő személyek szociális ellátása történik.

A szenvedélybetegek nappali ellátása az önkéntességre és a speciális segítő programokra épülve biztosítja az ellátást igénybe vevők igényei alapján a felvilágosító, tanácsadó, tájékoztató, kulturális, szabadidős, képzési, átképzési állásközvetítő, védett lakhatást elősegítő, lakossági és családi programok szervezését és lebonyolítását, valamint alacsonyküszöbű és ártalomcsökkentő szolgáltatást nyújt.

Szécsényi járás

128. táblázat Nappali ellátások a Szécsényi járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Endrefalva	0	0	22	0	0
Magyargéc	0	0	20	0	0
Nagylóc	0	0	67	0	0
Szécsény	0	0	4	0	0

A szécsényi járásban a 4 településen működik idősek nappali ellátása. Endrefalván a szociális étkeztetést, házi segítségnyújtást, idősek nappali ellátását a települési önkormányzat a Remény Alapszolgáltatási Központon keresztül biztosítja. A Remény Alapszolgáltatási Központot 2015-ben újították fel az ÉMOP-4.2.1/A-11-2012-0044 számú pályázaton elnyert 57,70 millió forintos támogatásból. Az új épület az akadálymentesítés szabályainak is megfelel. Szécsény településen a TEIR adatai szerint 4 fő az igénybe vevők létszáma 2023-ra vonatkozóan.

129. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Szécsényi járás településein, 2023

A járási települések	Demens személyek nappali ellátása
Magyargéc	1

A Nagylóci Szociális Alapszolgáltatási Intézményfenntartó Társulás létrehozásával a kölcsönös előnyök és az arányos teherviseléscéljából a szociális alapszolgáltatások közül az étkeztetést, házi segítségnyújtást, jelzőrendszeres házi segítségnyújtást és nappali

ellátást magas szakmai és ellátási színvonalon személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat biztosít.

Nagylóc önkormányzata a Nagylóci Szociális Alapszolgáltatási Intézményfenntartó Társulás tagjaként az alapellátási feladatokat és az idősek nappali ellátását biztosítja a Nagylóci Szociális Alapszolgáltatási Központ útján. Az Idősek Klubja itt akár 60 idős, rászoruló személy részére biztosítja a nappali ellátást, ahol 3 főszakképzett gondozó gondoskodik az ellátásukról.

Magyargéc önkormányzata a személyes gondoskodást nyújtó nappali ellátások közül az idősek nappali ellátását, valamint a demens személyek nappali ellátását biztosítja Magyargéc településen a Nagylóci Szociális Alapszolgáltatási Központ keretében.

2.2.4. Közösségi ellátások

Közösségi ellátás keretében közösségi alapellátások nyújthatók a pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek részére. A közösségi alapellátás keretében biztosítani kell a lakókörnyezetben történő segítségnyújtást az önálló életvitel fenntartásában, a meglévő képességek megtartását, illetve fejlesztését, a háziorvossal és a kezelőorvossal való kapcsolattartás révén. Továbbá az ellátás során a szolgáltatást igénybe vevő állapotának folyamatos figyelemmel kísérését, a pszichoszociális rehabilitációt, a szociális és mentális gondozást, az orvosi, vagy egyéb terápiás kezelésen, szolgáltatásban, szűrővizsgálaton való részvétel ösztönzését és figyelemmel kísérését megkereső programok szervezését az ellátásra szoruló személyek elérése érdekében. A közösségi ellátások igénybevétele önkéntes és térítésmentes.

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén életvitelük önállóságának megőrzése mellett.

A támogató szolgálat az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz való hozzájutást biztosítja (speciális személyi szállítás, szállító szolgálat működtetése). Ilyen

alapvető szükségletnek tekinthető az egészségügyi-szociális ellátásokhoz, valamint a fejlesztő tevékenységhez való hozzájutáshoz a személyi és eszközfeltételek biztosítása. A támogató szolgáltatás a nappali intézményekbe történő eljutást segíti, így a gyógypedagógiai segítségnyújtást, készségfejlesztést. A társadalmi beilleszkedés érdekében információval, tanácsadással, ügyintézéssel segíti a fogyatékos személyeket, jelnyelvi tolmácsszolgálat elérhetőségét biztosítva. Háztartási segítséget nyújt a fogyatékos személyek speciális szükségleteihez igazodóan. Elősegíti a családi, közösségi, kulturális, és szabadidős kapcsolatokban való egyenrangú részvételt. Munkavállalást segítő szolgáltatásokat is nyújt.

130. táblázat Közösségi ellátások Nógrád vármegyében

Közösségi ellátásban részesülő pszichiátriai betegek (fő)	129
Közösségi ellátásban részesülő szenvedélybetegek (fő)	141
Támogató szolgáltatásban részesülők (fő)	398

Nógrád vármegyében Pszichiátriai betegek részére nyújtott közösségi alapellátás Bátonyterenye, Salgótarján és Balassagyarmat településeken biztosított. Ezt az ellátási formát a 2024-ben összesen 129 különböző személy vette igénybe legalább egy alkalommal.

Szenvedélybetegek részére nyújtott közösségi alapellátás Bátonyterenye, Salgótarján, Balassagyarmat mellett Szécsény településen is működik. A szolgáltatást igénybe vevő személyek száma 141 volt a 2024-es adatok szerint. Salgótarjánban ez mellett Szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás is elérhető. Itt pontosabb létszámadatokat a szolgáltatás jellege miatt nem lehet megadni.

Támogató szolgáltatásokat működtető szervezet Nógrád vármegyében Salgótarján, Bercel, Érsekvadkert, Balassagyarmat és Bátonyterenye településen működik. Ebben a szolgáltatási formában az érintettek, a szolgáltatást legalább egyszer igénybe vevők szám közel 400 fő volt a 2024-es adatok szerint.

A megyeszékhelyen a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja pszichiátriai betegek részére és szenvedélybetegek részére nyújt közösségi alapellátást, valamint alacsonyküszöbű ellátást is biztosít a rászoruló szenvedélybetegek részére.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a személyes gondoskodás körébe tartozó szociális ellátásokat a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja (ESZK) útján működteti. Az ESZK keretein belül a Horizont Nappali Ellátó Központban a szenvedélybetegek nappali ellátása mellett közösségi ellátások is elérhetők pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek részére. A Horizont Nappali Ellátó biztosítja a támogató szolgáltatást is az igénylők részére.

A Balassagyarmat Kistérség Szociális Szolgáltató Központ által nyújtott szolgáltatások közé tartozik a pszichiátriai és szenvedélybetegek közösségi ellátása és a támogató szolgáltatások biztosítása a rászoruló személyek részére a járás területén. A városban az Értelmi Fogyatékossággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége Nógrád Megyei Közhasznú Egyesület is működtet támogató szolgáltatást.

Bátonyterenyén a Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ biztosítja közösségi ellátásokat pszichiátriai és szenvedélybetegek részére, valamint az alacsony küszöbű ellátásokat.

A Balassagyarmati és a Rétsági járás területén működik a Kolping Támogató Szolgálat – Érsekvadkert és Térsége szolgálat. A támogató szolgálat célja a fogyatékkal élő személyeknek és családtagjaiknak saját lakóhelyükön, lakókörnyezetükben történő speciális, egyéni igényekre szabott segítése, a családban, társadalmi státuszban való megtartás, a visszailleszkedés és a fogyatékosságból adódó hátrányok enyhítése, az elszigetelődés csökkentése és az életminőség javítása érdekében. Szolgáltatásaik közé tartozik a szállítás, az ellátottjaink eljuttatása az önálló munkavégzéshez, tanulmányok folytatásához, szociális és egészségügyi szolgáltatások igénybevételéhez, a közszolgáltatások, szolgáltatások, közösségi programok, kulturális, művészeti, sport, szabadidős tevékenységek, családi kapcsolatok helyszínére. Gépjárműveik akadálymentesítettek, amelyek kerekes székes, mozgásukban korlátozott személyek

szállítására is alkalmasak. A szolgálat gondozást is végez az ügyfelek személyes állapotának és képességeinek, készségeinek figyelembevételével végzi, amelynek célja az önálló életvitel megtartása, lehetőségként javítása.

A Balassagyarmati járásban található Bercel településen, a Nógrád vármegyei Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény telephelyeként működő Napfény Otthon szociális alapellátás keretében támogató szolgáltatást is működtet.

2.2. Szakosított ellátások

2.2.1. Tartós bentlakásos ellátások

Az idősek otthonában az 1993. évi III. tv – ben meghatározott négy órát meghaladó gondozási szükséglettel rendelkező, de rendszeres fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő, az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személy látható el.

Fogyatékos személyek otthonában az a fogyatékos személy gondozható, akinek oktatására, képzésére, foglalkoztatására, gondozására csak intézményi keretek között van lehetőség.

A pszichiátriai betegek otthonába az a krónikus pszichiátriai beteg vehető fel, aki az ellátás igénybevételének időpontjában nem veszélyeztető állapotú, akut gyógyintézeti kezelést nem igényel, és egészségi állapota, valamint szociális helyzete miatt önmaga ellátására segítséggel sem képes.

A szenvedélybetegek otthona a kábítószert használó, a gyógyszert kóros mértékben fogyasztó, valamint egyéb hasonló függőséget okozó anyaggal (szerrel) visszaélő személyek gondozását végzi, akik önálló életvitelre időlegesen nem képesek, és gyógyintézeti kezelést nem igényelnek.

A hajléktalanok otthonában olyan hajléktalan személy gondozását kell biztosítani, akinek az ellátása átmeneti szálláshelyen, rehabilitációs intézményben nem biztosítható és kora, egészségi állapota miatt tartós ápolást, gondozást igényel

Balassagyarmati járás

131. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2024

A járási települések	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Balassagyarmat	X			1	X
Bercel	X	X		1	X

Balassagyarmat 1979. január 1-jétő fenntartója a Szent Erzsébet Idősek Otthonának, önként vállaltfeladatként, a kötelező feladataink ellátása mellett. Az intézmény térségi szerepet tölt be, ellátási területe Nógrád megye, lakóinak zöme azonban mégis Balassagyarmatról és vonzáskörzetéből kerül ki. Az intézmény a működéshez szükséges szakmai személyzet alkalmazásával teljes körű ápolást gondozást nyújt az idős emberek számára, beleértve a mentális gondozást és az egészségügyi ellátást is.

A Szent Erzsébet Idősek Otthona hatályos működési engedélye szerint 185 férőhellyel rendelkezik, további 7 férőhelyet a fogyatékos személyek otthona ellátás számára biztosítanak.

A Balassagyarmati járásban Bercel településen van a székhelye az ERECT Szociális Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság fenntartásában működő Rózsák Völgye Szociális Otthonnak. Az intézményben idősek otthona 53 férőhellyel és pszichiátriai betegek otthona 89 férőhellyel működik. Bercel településen működik Nógrád vármegye Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézményének Berceli telephelye, a Harmónia Otthon, amely 52 férőhelyen nyújt ápolást, gondozást nyújtó intézményi ellátást fogyatékkal élő személyeknek.

Bátonyterenyei járás

132. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2024

A járási települések	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Bátonyterenye	X				

Szakosított ellátás tekintetében Bátonyterenyén működik Nógrád Vármegye Ezüstfenyő Idősek Otthona, amely intézményben 210 férőhellyel működik az Idősek Otthona. A városi HEP –ben szerepel, hogy ez az intézmény fogyatékos személyek számára is biztosít ellátást, azonban ez a működési engedélyek nyilvántartása alapján nem igazolható.

A nem települési fenntartásban álló, nagy bentlakásos intézmények szervezetileg és a társas kapcsolatokat tekintve is elkülönülten működnek a telephelyük településétől és az itt élő személyektől. A kifejezetten nagy létszámú intézmények nem, vagy csak érintőlegesen jelennek meg a települési HEP-ben, Bercel település esetén a bentlakásos intézmény helyben élőnek minősülő ellátottjaival indokolták a település kedvezőtlen demográfiai adatait. Bátonyterenyén az ellátottak és a településen élők gyér kapcsolataira utal, hogy a HEP-ben a bentlakásos intézmény napirendjének szigorúsága. Figyelni kell a kapcsolatok ápolásának lehetőségére és módjára intézményen kívüli személyekkel, intézményen belüli párkapcsolatok alakulására.

Pásztói járás

133. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Pásztói járás településein, 2024

A járási települések	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Kálló	X				
Pásztó	X				

Pásztó Város Önkormányzata a Pásztói Gondozási Központ keretin belül biztosítja a szociálisalap- és szakellátásokat, a gyermekjóléti alapellátásokat, valamint a család és nővédelmi egészségügyi gondozást. Az integráltan működő intézmény idősek és demens személyek nappali ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ fenntartása mellett egy idősek otthonát is működtet. A jelenleg 52 férőhelyes intézmény megnyitása óta jó színvonalú állandó bentlakást biztosít a város és a környék idős embereinek. Megállapítható, hogy ennél jóval nagyobb befogadó képességű állandó bentlakást nyújtó otthon is nagymértékű kapacitással működhetne. Az igénylők száma folyamatosan 20 fölötti.

A Pásztói járásban a Kállói Idősek Otthona férőhelyeinek összes száma 42 fő. Az intézmény a Kállói Idősek Otthona Szociális Nonprofit Kft. fenntartásában működik. A települési HEP alapján igény szerint fogyatékkal élő személyek részére is tud bentlakásos elhelyezést biztosítani, azonban a működési engedélyek nyilvántartása alapján ez nem igazolható.

Rétsági járás

134. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Rétsági járás településein, 2024

A járási települések	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Diósjenő				X	
Romhány	X				

A Rétsági járásban, Diósjenő településen működik Nógrád vármegye Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézményének fenntartásában a Dr. Göllesz Viktor Rehabilitációs Intézet és Ápoló Gondozó Otthon. Ez az ápolást, gondozást nyújtó intézmény 172 fő férőhellyel fogyatékos személyek otthonaként működik.

Romhány Község Önkormányzata a Szociális Szolgáltató Központon keresztül a szociális alapfeladatok mellett idősek nappali ellátását és az idősek tartós elhelyezését is ellátja. Romhány a többi környező településhez hasonlóan sajnos elöregedő település, ezért különösen fontos az időskorúakról való gondoskodás. A nyugdíjasok közül településünkön a nők száma meghaladja a férfiak számát. Szükséges az egyedülálló idős nők segítése az intézményesített szolgáltatások biztosításával.

Salgótarjáni járás

135. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2024

A járási települések	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Cered	X				
Kazár	X				
Salgótarján	X				

Salgótarjánban a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület fenntartásában működik a Gondviselés Háza - Baglyaskő Időskorúak Otthona. A Gondviselés Háza Baglyaskő Időskorúak Otthona a székhelyen 150 fő, a Füleki úti telephelyen, 74 férőhelyen biztosítja a vonatkozó jogszabályban meghatározott gondozási szükséglettel rendelkező, de rendszeres fekvőbeteg gyógyintézeti kezelést nem igénylő, a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személyek számára a teljes körű ápolást, gondozást (összesen 214 férőhelyen). A Petőfi úti székhelyen 80, a Füleki úti telephelyen 24, (összesen 104) férőhelyen intenzív gondozást, demens ellátást nyújt. Az Intézmény működési területe: országos 2013. január 01-jétől a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működött, 2017. novembertől a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület fenntartásában működik.

A Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Cered településen működteti a 22 fős férőhellyel rendelkező ápolást, gondozást biztosító Idősek Otthonát.

A Salgótarjáni járásban Kazár településen működik a Nógrád megyei Ezüstfenyő Idősek Otthona Szépvölgyi Idősek Otthona.

Szécsényi járás

136. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Szécsényi járás településein, 2024

A járási települések	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Ludányhalászi		X	X	X	
Nógrádmegyer	X				
Nógrádszakál	X				
Szécsény	X				

Ludányhalásziban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában, a Nógrád Megyei Kirendeltség illetékességi területén működik az Ipolypart Integrált Szociális Intézmény, amely csaknem 100 esztendeje biztosít ellátást rászoruló emberek számára. Az egykori Kastély falai között kezdetben szeretetotthon működött, majd az 1960-as évektől pszichiátriai betegek, fogyatékkal élők, később pedig szenvedélybetegek is elhelyezést kaptak az egyre bővülő modern épületekben. Az intézmény ellátási területe Nógrád vármegye, de az ország minden területéről vannak itt lakók. Férőhelyeinek száma 400 fő, melyből 230 fő pszichiátriai beteg, 100 fő fogyatékkal élő, és 50 fő szenvedélybetegséggel küzdő lakó. Ezen felül 20 fővel a lakóotthonban pszichiátriai betegek rehabilitációs ellátása zajlik.

A járásban Nógrádmegyer településen működik a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat Intézményfenntartó Központ fenntartásában a Virágsziget Gondozási Központ, amely 34 fős Idősek Otthonában nyújt ápolás, gondozást a rászorulók részére.

A Szécsény településen működik a Ferences Szegénygondozó Nővérek fenntartásában a Ferences Betánia Idősek Otthona és Testvéri Közössége, amely 30 fős Idősek Otthonában nyújt ápolás, gondozást a rászorulók részére. A városban az EBM Trade szolgáltat fenntartásában is működik egy Idősek Ápoló Otthona, amely 49 fő részére biztosítja az

ellátást. A szolgáltató a Nógrádszakáll településen működő Hortenzia Idősek Otthonát ideiglenesen szünetelteti, az ellátott személyeket a felújított szécsényi telephelyükre beköltöztették.

Nógrádszakáll községben a Szécsényi "Derűs öregkorért" Alapítvány fenntartásában működik az Idősek Ápoló Otthona, amely 10 fő részére nyújt ápolást, gondozást biztosító ellátásokat.

2.2.2. Átmeneti elhelyezés

Az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények – a hajléktalanok átmeneti szállása és éjjeli menedékhelye kivételével – ideiglenes jelleggel, legfeljebb egy évi időtartamra teljes körű ellátást biztosítanak.

Átmeneti elhelyezést nyújtó intézményben ellátásra jogosult aki önmaga ellátására, otthonában időlegesen nem képes személy (időskorúak gondozóházában és pszichiátriai és szenvedélybetegek átmeneti otthonában), illetve azon fogyatékos személy, akinek elhelyezése a családban átmenetileg nem biztosított, vagy az átmeneti elhelyezést a család tehermentesítése teszi indokolttá (fogyatékosok gondozóházában), továbbá azon hajléktalan személy, akinek éjszakai pihenése és időleges elhelyezése nem megoldott hajléktalanok éjjeli menedékhelyén és átmeneti szállásán.

Balassagyarmati járás

137. táblázat Átmeneti elhelyezés a Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	Időskorúak gondozóháza	Fogyatékos személyek gondozóháza	Pszichiátriai betegek átmeneti otthona	Szenvedélybetegek átmeneti otthona	Éjjeli menedékhely	Hajléktalan személyek átmeneti szállás
Balassagyarmat	X				X	X

Balassagyarmaton a Hajléktalanokat Ellátó Egyesített Intézmény által nyújtott szolgáltatások közé tartozik a hajléktalan személyek átmeneti szállása. Balassagyarmat Város Önkormányzata több mint húsz évvel ezelőtt, 1997-ben kötött ellátási szerződést a Magyar Vöröskereszttel a hajléktalanok átmeneti szállójának működtetésére. A Hajléktalanokat Ellátó Egyesített Intézmény többféle szolgáltatásával, szociális munkájával sokat tesz az otthon nélkül maradtak ellátásáért. A város a Magyar Vöröskereszttel kötött ellátási szerződésútján biztosítja az Szt. szerinti népkonyhát és a hajléktalan személyek nappali ellátását. Balassagyarmaton működik egy 20 férőhelyes átmeneti szálló is a hajlék nélküliek részére, valamint éjjeli menedékhely 15 férőhellyel. Ezt egészíti ki a szociális munkások által végzett utcai szociális munka.

A városban működő Szent Erzsébet Idősek Otthona hatályos működési engedélye szerint 2024-ben már nem rendelkezett idős személyek részére átmeneti ellátást adó Időskorúak Gondozóháza szolgáltatással, ezt a szolgáltatást csak a korábbi időszakban nyújtotta az intézmény.

Bátonyterenyei járás

A Bátonyterenyei járásban nincs átmenetei elhelyezés.

Pásztói járás

A Pásztói járásban nincs átmenetei elhelyezés.

Rétsági járás

A Rétsági járásban nincs átmenetei elhelyezés.

Salgótarjáni járás

138. táblázat Átmeneti elhelyezés a Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	Időskorúak gondozóháza	Fogyatékos személyek gondozóháza	Pszichiátriai betegek átmeneti otthona	Szenvedélybetegek átmeneti otthona	Éjjeli menedékhely	Hajléktalan személyek átmeneti szállás
Salgótarján					X	X

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központja útján 40 fős férfi és 20 fős női átmeneti szálló szolgáltatást biztosít hajléktalan személyek részére. Az Egészségügyi- Szociális Központ működteti a városban a 20 fő befogadóképességű Nappali Melegedő és Éjjeli Menedékhelyet is.

A krízishelyzetbe kerültek számára a Magyar Vöröskereszt Menedék Átmeneti Otthona nyújt segítséget. A Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt.

Szécsényi járás

A Szécsényi járásban nincs átmenetei elhelyezés.

2.2.3. Lakóotthonok

A lakóotthon ellátást nyújt az önmaga ellátására részben képes és lakóotthonba kerülése időpontjában a 16. életévét betöltött, de az öregségi nyugdíjkorhatárt még el nem ért személyek részére. A lakóotthoni ellátás lehetőséget ad arra, hogy a szolgáltatás minél harmonikusabban illeszkedjen az ellátottak egészségi állapotához, önellátásuk mértékéhez, kihangsúlyozva autonómiájuk minél magasabb szintű megtartását.

Pszichiátriai és szenvedélybetegek otthonába az a pszichiátriai, szenvedélybeteg személy helyezhető el, aki önellátásra legalább részben képes, elégséges jövedelemmel rendelkezik az új életforma költségeinek viseléséhez és folyamatos tartós ápolást, felügyeletet nem igényel.

A pszichiátriai és szenvedélybetegek rehabilitációs célú lakóotthonában különböző ellátási csoportba tartozó személyek is elhelyezhetők, ha egyéni rehabilitációs programjuk, egyéni fejlesztési tervük az együttműködést lehetővé teszi.

Fogyatékos személyek lakóotthona lehet rehabilitációs vagy ápoló, gondozó célú lakóotthon. A fogyatékos személyek ápoló, gondozó célú lakóotthonában az a fogyatékos személy is elhelyezhető, aki a lakóotthonban való elhelyezés általános feltételeitől eltérően önmaga ellátására nem képes, és folyamatos tartós ápolást, felügyeletet igényel.

Balassagyarmati járás

139. táblázat Lakóotthonok a Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthona	Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona	Pszichiátriai betegek lakóotthona[98]	Szenvedélybetegek lakóotthona
Balassagyarmat		X		

Balassagyarmaton a Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény működteti a Napsugár Lakóotthont, ahol Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona működik 12 férőhellyel.

Bátonyterenyei járás

A Bátonyterenyei járásban nincsenek lakóotthonok.

Pásztói járás

A Pásztói járásban nincsenek lakóotthonok.

Rétsági járás

A Rétsági járásban nincsenek lakóotthonok.

[98] Itt a Pszichiátriai betegek rehabilitációs célú lakóotthona adatai szerepelnek

Salgótarjáni járás

140. táblázat Lakóotthonok a Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthona	Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona	Pszichiátriai betegek lakóotthona[99]	Szenvedélybetegek lakóotthona
Salgótarján		X		

Salgótarjánban a Félsziget Napközi- és Lakóotthon - a Társulás fenntartásában lévő ESZK önálló intézményi egységeként - biztosítja az fogyatékossággal élő személyek nappali ellátását, valamint fogyatékos személyek ápoló- gondozó célú lakóotthoni ellátását. A fogyatékossággal élő személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona – mint szakosított ellátási forma - ellátottjai azok a fogyatékos személyek – ideértve az autista személyeket is -, akik életkoruk, egészségi állapotuk, önellátásuk mértéke szerint teljes körű ellátást, ápolásgondozást, valamint szükség szerint foglalkoztatást, és egyéb habilitációs, rehabilitációs jellegű ellátást igényelnek.

[99] Itt a Pszichiátriai betegek rehabilitációs célú lakóotthona adatai szerepelnek

Szécsényi járás

141. táblázat Lakóotthonok a Szécsényi járás településein, 2023

A járási települések	Fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthona	Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona	Pszichiátriai betegek lakóotthona[100]	Szenvedélybetegek lakóotthona
Ludányhalászi			X	

Ludányhalásziban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában, a Nógrád Megyei Kirendeltség illetékességi területén működik az Ipolypart Integrált Szociális Intézmény, amely csaknem 100 esztendeje biztosít ellátást rászoruló emberek számára. Az intézmény ellátási területe Nógrád vármegye, de az ország minden területéről vannak itt lakók. A közel 400 fős integrált intézményben fogyatékkal élők és szenvedélybetegséggel küzdő személyek bentlakásos ellátása mellett 20 fős lakóotthonban pszichiátriai betegek rehabilitációs ellátása is zajlik.

2.2.4. Rehabilitációs intézmények

A rehabilitációs intézmény a bentlakók önálló életvezetési képességének kialakítását, illetve helyreállítását szolgálja. A rehabilitációs intézményi keretek között indokolt biztosítani annak a rászoruló személynek az elhelyezését, akinek az egészségi, a pszichés, a mentális, a szociális állapota a rehabilitáció több területén, együttesen zajló, komplex, átfogó segítséget igényel és ennek hatékony megoldása ambuláns formában vagy más intézményi keretek között nem valósítható meg.

Rehabilitációs intézményben ellátásra jogosult az önmaga ellátására pillanatnyilag nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személy, akinek önálló életvezetési képessége

[100] Itt a Pszichiátriai betegek rehabilitációs célú lakóotthona adatai szerepelnek

azonban kialakítható, vagy helyreállítható, egészségi, pszichés, mentális és szociális állapota a rehabilitáció több területén, együttesen zajló, csak ezen intézményi keretek között megvalósítható komplex, átfogó segítséget igényel.

A rehabilitációs intézmény az ellátást igénybe vevők habilitációja, rehabilitációja (a továbbiakban: rehabilitáció) mellett biztosítja szükség szerint a rászorulók egészségi állapota szerinti ápolását, gondozását is. Az ellátást igénybe vevő ápolását, gondozását az intézményben elkülönítetten kell megszervezni.

A fogyatékos személyek rehabilitációs intézménye azoknak a fogyatékos, valamint mozgás-, illetőleg látássérült személyeknek az elhelyezését szolgálja, akiknek oktatása, képzése, átképzése és rehabilitációs célú foglalkoztatása csak intézményi keretek között valósítható meg. Az intézmény előkészíti az ott élők családi és lakóhelyi környezetbe történő visszatérését, valamint megszervezi az intézményi ellátás megszűnését követő utógondozást. A fogyatékos személyek rehabilitációs intézménybe való bekerülést megelőzően pálya és munka alkalmassági vizsgálatot kell végezni.

Pszichiátriai betegek, illetve szenvedélybetegek rehabilitációs intézményében azt a 18. életévét betöltött pszichiátriai beteget, illetve 16. életévét betöltött szenvedélybeteget kell ellátni, aki rendszeres, vagy akut gyógyintézeti kezelésre nem szorul és utógondozására nincs más mód. A szenvedélybeteg és pszichiátriai betegek estében a rehabilitációs intézmény alapvető feladata az alapbetegség kompenzálását követően az ellátott társadalmi reintegrációjának elősegítése, felkészítése az önálló életvitelre. A hajléktalanok rehabilitációs intézménye annak az aktív korú, munkaképes, hajléktalan személynek az elhelyezését szolgálja, akinek szociális ellátása ily módon indokolt, és aki önként vállalja a rehabilitációs célú segítőprogramokban való részvételt.

Balassagyarmati járás

142. táblázat Rehabilitációs intézmények a Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	Pszichiátriai betegek rehabilitációs intézménye	Szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye	Fogyatékos személyek rehabilitációs intézménye	Hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye
Bercel			X	

A Balassagyarmati járásban Bercel községben működik a Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény, több telephelyen. A berceli Harmónia Otthon 52 férőhelyen nyújt rehabilitációs célú ápolást, gondozást fogyatékkal élő személyeknek. Az intézmény működési területe értelmi fogyatékos személyek vonatkozásában Nógrád vármegyére, súlyosan látássérült értelmi fogyatékosok esetében pedig valamennyi vármegyére és a fővárosra is kiterjed.

Az intézmény elsősorban tanköteles koron túli, értelmi fogyatékos személyek ápolását és gondozását látja el, akiknek képzése, foglalkoztatása és ellátása kizárólag intézményi keretek között biztosítható. Emellett az intézmény rehabilitációs ellátást nyújt olyan enyhe vagy középsúlyos értelmi és látássérült, illetve enyhe vagy középsúlyos értelmi fogyatékos felnőttek számára, akiknek képzése, átképzése és rehabilitációs célú foglalkoztatása szintén csak intézményi környezetben valósítható meg. Továbbá az intézmény ápoló-gondozó célú lakóotthont is működtet értelmi fogyatékos személyek számára.

Bátonyterenyei járás

A Bátonyterenyei járásban nincsenek rehabilitációs intézmények.

Pásztói járás

A Pásztói járásban nincsenek rehabilitációs intézmények.

Rétsági járás

143. táblázat Rehabilitációs intézmények a Rétsági járás településein, 2023

A járási települések	Pszichiátriai betegek rehabilitációs intézménye	Szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye	Fogyatékos személyek rehabilitációs intézménye	Hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye
Diósjenő			X	

A Rétsági járásban, Diósjenő településen működik Nógrád vármegye Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézményének fenntartásában a Dr. Göllesz Viktor Rehabilitációs Intézet és Ápoló Gondozó Otthon. Ez a nagy létszámú és fő profiljában fogyatékos személyek otthonaként működő nyújtó intézmény 10 fő férőhellyel fogyatékos személyek rehabilitációs intézményeként is működik.

Salgótarjáni járás

A Salgótarjáni járásban nincsenek rehabilitációs intézmények.

Szécsényi járás

A Szécsényi járásban nincsenek rehabilitációs intézmények.

2.2.5. Támogatott lakhatás

A támogatott lakhatás a fogyatékos személyek, a pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek részére biztosított ellátás, amely az életkornak, egészségi állapotnak és önellátási képességnek megfelelően, az ellátott önálló életvitelének fenntartása, illetve elősegítése érdekében biztosítja a lakhatási szolgáltatást, az önálló életvitel fenntartása, segítése érdekében mentálhigiénés, szociális munka körébe tartozó és egyéb támogató technikák alkalmazásával végzett esetvitelt és az ellátott életkörülményeinek figyelemmel kísérését biztosító kísérő támogatást. A támogatott lakhatás ezeken felül erre vonatkozó igény esetén magában foglalja az étkezést, az ápolás-gondozást, a fejlesztést, a társadalmi életben való részvételt segítő szolgáltatásokat is.

Balassagyarmati járás

144. táblázat Támogatott lakhatás a Balassagyarmati járás településein, 2024

A járási települések	Támogatott lakhatás fogyatékos személyek részére	Támogatott lakhatás pszichiátriai betegek részére	Támogatott lakhatás szenvedélybetegek részére
Bercel	X		

A Balassagyarmati járásban Bercel községben működik a Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény, több telephelyen. A Napfény Otthon támogatott lakhatás szolgáltatást biztosít fogyatékkal élő személyek részére.

A támogatott lakhatás három célcsoportja közül a fogyatékos személyeket célzó szolgáltatás alapvető célja az életkornak és egészségi állapotnak, önellátási képességnek

megfelelő, önálló életvitel fenntartása, elősegítése. A támogatott lakhatás tehát nem egy nagy létszámú, bentlakásos szociális intézmény, amely szükségszerűen elvágja az ellátott otthonához vezető szálakat. Sokkal inkább egy otthonszerű gondoskodás, ahol gondozók vezetésével, de mégis önálló keretek között élik a lakók a mindennapjaikat. A lakhatás mellett mentálhigiénés gondozás, a közszolgáltatások hozzáféréséhez való segítségnyújtás, készségfejlesztés, háztartási segítségnyújtás, szállítás is a szolgáltatás része az egyéni komplex szükségletfelmérés eredményétől függően.

Bátonyterenyei járás

A Bátonyterenyei járásban nincsen támogatott lakhatás.

Pásztói járás

A Pásztói járásban nincsen támogatott lakhatás.

Rétsági járás

A Rétsági járásban nincsen támogatott lakhatás.

Salgótarjáni járás

A Salgótarjáni járásban nincsen támogatott lakhatás.

Szécsényi járás

A Szécsényi járásban nincsen támogatott lakhatás.

A szociális alap- és szakosított ellátások vármegyei szintű összegzése

A szociális alapszolgáltatások célja az igénybe vevő segítése a saját otthonában és lakókörnyezetében az önálló életvitel fenntartásában, amennyiben ez ebben a szolgáltatási körben nem megoldható, úgy lép az ellátás a szakellátások körébe. Az 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendeletben leírt szolgáltatási elemek szerint nézve az alapszolgáltatások közös ismérve a lakhatási szolgáltatás hiánya.

Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt a rászorult személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni. A szakellátások közös jellemzője, hogy a lakhatási szolgáltatásra épülnek, illetve napi huszonnégy órás, folyamatos működéshez, gondozási-ápolási tevékenységhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket, szakmai kritériumokat kell biztosítaniuk.

Nógrád vármegyében egy évben közel 13 ezer ember kerül kapcsolatba a szociális alap és szakosított ellátásokkal. Ez a létszám a vármegye teljes lakosságának több mint 7 százaléka. Az igénybe vevők és igénybevételi esetek száma főként a szolgáltatások és ellátások elérhetőségének függvénye. A településeken összeállított Helyi Esélyegyenlőségi Programok sok esetben utalnak arra, hogy egy időseket, fogyatékkal élőket célzó, vagy bármilyen más ellátás hiányzik, nem elérhető a településen, ami értelemszerűen csökkenti az ellátórendszer által elért személyek számát. A települési HEP-ek olyan esetekben is beszámolnak az igénybevétel csökkenéséről, amikor a szolgáltatás a költségek növekedése miatt ingyen igénybe vehető helyett költségtérítéses lett.

Az évben legalább egy alkalommal valamilyen szociális alap, vagy szakosított ellátást igénybe vevőknek a járás lakosságához viszonyított aránya a Rétsági és a Salgótarjáni járásban 5,5 százalékos volt, a Balassagyarmati és a Bátonyterenyei járásokban 7,2 – 7,3 százalék között volt ez az arány. A Szécsényi járásban a lakosság 9,5 százalékát tették ki az igénybevevők, a Pásztó járásban pedig 10,5 százalékra volt tehető ez az arány.

145. táblázat Települési alapszolgáltatások Nógrád vármegye járásaiban, 2024

A járások	Falugondnoki szolgáltatás	Tanyagondnoki szolgáltatás	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Utcai szociális munka
Balassagyarmati	18	2	29	3	1	1
Bátonyterenyei	4	0	8	2	1	0
Pásztói	14	1	24	16	0	0
Rétsági	13	0	25	5	0	0
Salgótarjáni	15	3	26	4	0	1
Szécsényi	6	3	14	8	1	0

Nógrád vármegyében 70 településen, a települések felén működik már falugondnoki szolgáltatás és további 9 településen működik a tanyagondnoki szolgáltatás is. Ez a települési szolgáltatás nagy népszerűségnek örvend a települések vezetői és a HEP-ek leírásai alapján az ellátott személyek körében is. Olyan települések esetén is látható igény fogalmazódott meg a szolgáltatás iránt, ahol a lakosság létszáma miatt nem támogatott ez az ellátási forma.

Szociális étkezéssel gyakorlatilag minden településen elérik a rászoruló lakosságot. Azokon a településeken, ahol helyben nem elérhető a szolgáltatás más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével biztosítják az étkezést, sok esetben a falugondnoki szolgáltatás bevonásával.

Házi segítségnyújtás szolgáltatást biztosító szolgáltató összesen 38 településen működik, azonban települési társulások keretében a vármegye összes települése ellátottnak tekinthető. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás jellemzően az az ellátási forma, melyet 1-1 szolgáltató a járás számos településén élő igénybe vevők részére szolgáltat. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás iráni igények és az igénybe vevők száma is csökkent az utóbbi években. A csökkenő igénybevételek mögött részben az áll, hogy egyes helyeken

a korábban ingyenesen igénybe vehető szolgáltatás a fenntartási költségek jelentős emelkedése miatt már csak térítési díjjal vehető igénybe. A szolgáltatás iránti igényeket tovább csökkenti a kormányzat által országosan bevezetett és működtetett Gondosóra Program, ami hasonló ellátási szükségletekre jelent megoldást, mint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.

Az utcai szociális munka jellemzően a hajléktalan személyeket célzó ellátásokhoz kapcsolódik és azokon a településeken érhető el, ahol más, hajléktalan személyekre irányuló szolgáltatás, mint nappali ellátás, vagy éjjeli menedékhely is működik. Nógrád vármegyében a működési engedélyek nyilvántartása szerint a két nagyobb városban, Salgótarjánban és Balassagyarmaton működik utcai szociális munka.

146. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Nógrád vármegyében, 2023

A járások	A települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Balassagyarmati	**Balassagyarmat**	1	1
	Bercel		1
	Őrhalom		1
Bátonyterenyei	**Bátonyterenye**	1	1
	Mátraterenye		1
Pásztói	**Buják**		1
	Ecseg		1
	Mátraszőlős		1
	Palotás		1
	Pásztó	1	1
	Szurdokpüspöki		1
	Vanyarc		1
Rétsági	**Nagyoroszi**		1
	Rétság	1	
Salgótarjáni	**Salgótarján**	1	1
Szécsényi	**Ludányhalászi**		1
	Szécsény	1	1

Család- és Gyermekjóléti Központok a vonatkozó törvényi szabályozásnak megfelelően a járás és megyeszékhelyeken működnek. Család- és Gyermekjóléti szolgálatoknak a vármegye 16 településén volt szervezetük, ezek azonban ellátták járásuk többi települését

is. A települési HEP-ek alapján is megállapítható, hogy helyben működő, vagy más településről átjáró gondozókkal minden település ellátottnak tekinthető.

147. táblázat Nappali ellátások Nógrád vármegyében, 2023

A járások	Fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Hajléktalan személyek nappali melegedőjét igénybe vevők (fő)	Idősek nappali ellátását igénybe vevők (idősek klubja) (fő)	Pszichiátriai betegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)	Szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők (fő)
Balassagyarmati	17	80	62	2	4
Bátonyterenyei	11	2	21	2	1
Pásztói	0	0	80	0	0
Rétsági	0	0	53	0	0
Salgótarjáni	17	18	239	10	10
Szécsényi	0	0	113	0	0

A nappali ellátások esetén az igénybe vevők átlagos létszáma az idősek nappali ellátásában volt a legmagasabb. Nógrád vármegyében naponta közel 600 idős személy tölti napjait, a társas kapcsolatokat, alapvető higiéniai szükségletek kielégítését biztosító intézményekben. Erre az ellátási formára különösen igaz, hogy az igénybevételek száma az elérhetőségüktől, rendelkezésre állástól függ. A kisebb településen élők sok esetben nem tudják igénybe venni a helyben nem elérhető szolgáltatást. A hajléktalan nappali ellátás átlagos igénybe vevőinek száma 100 főre tehető, döntő többségük Balassagyarmaton vette igénybe ezt az ellátási formát. A fogyatékkal élő nappali ellátásai már sokkal kevesebb helyen érhetők el, mint az idősek klubjai, itt már felmerül, hogy ezt a szolgáltatást már jórészt egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek veszik igénybe. A fogyatékos személyek nappali ellátását igénybe vevők átlagos létszáma a 2023-as adatok szerint 45 fő volt.

Pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek nappali ellátását igénybe vevők száma 14-15 fő volt a vármegyében. Az igénybevételek többsége Salgótarjánban volt,

Balassagyarmaton elérhető még mind a két nappali ellátási forma, itt az igénybe vevők átlagos létszáma alacsonyabb volt.

148. táblázat Tartós bentlakásos ellátások Nógrád vármegyében, 2024

A járások	Idősek otthona	Pszichiátriai betegek otthona	Szenvedélybetegek otthona	Fogyatékos személyek otthona	Hajléktalanok otthona
Balassagyarmati	2	1	0	2	0
Bátonyterenyei	1	0	0	0	0
Pásztói	2	0	0	0	0
Rétsági	1	0	0	1	0
Salgótarjáni	3	0	0	0	0
Szécsényi	3	1	1	1	0

Tartós bentlakást biztosító intézmények a vármegye minden egyes járásában megtalálhatók. Idősek otthona minden járásban működik, a Salgótarjáni és a Szécsényi járásban három településen is van Idősek Otthona, a megyében pedig összesen 12 településen érhető el ez a szolgáltatás. Fogyatékos személyek otthona 4 településen, Pszichiátriai betegek otthona pedig két településen érhető el. A szolgáltatók sok esetben nagy létszámú, széles szolgáltatási palettával rendelkező szervezetek, mint a Balassagyarmaton a Szent Erzsébet Idősek Otthona, Ludányhalásziban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működő Ipolypart Integrált Szociális Intézmény, a Gondviselés Háza - Baglyaskő Időskorúak Otthona Salgótarjánban, vagy a Dr. Göllesz Viktor Otthon Diósjenőn.

2.3. Gyermekjóléti alapellátások

A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni ellátások, személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások körében a törvény négy kategóriát hozott létre, a gyermekjóléti szolgáltatást, a gyermekek napközbeni ellátását, a gyermekek átmeneti gondozását, és utoljára (2019-től) a gyermekek esélynövelő szolgáltatásait. A gyermekjóléti alapellátás lényege, hogy segítsen a családoknak abban, hogy a gyermekeik a családjukban nőhessenek fel, így a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult igénybe venni kedvezményeket, mint az ingyenes gyermekétkeztetés, szünidei gyermekétkeztetés, továbbá évente kétszer pénzbeli támogatással is jár.

Nógrád vármegyében a 2023-as adatok szerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma 9,1 ezer fő volt, ami lakónépességhez viszonyítva, 1000 főre vetítve 50,6 főt jelent.

Balassagyarmati járás

149. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Balassagyarmat	122	14	36	31	5	27
Becske	18	0	2	13	1	3
Bercel	8	1	0	2	0	1
Cserháthaláp	16	13	2	11	0	5
Cserhátsurány	15	13	7	7	2	5

Csesztve	20	10	4	6	2	2
Csitár	19	14	9	8	1	1
Debercsény	0	0	0	0	0	0
Dejtár	104	0	45	27	16	31
Drégelypalánk	125	0	88	15	16	7
Érsekvadkert	127	65	87	15	13	21
Galgaguta	7	0	6	0	0	4
Herencsény	27	9	1	16	0	0
Hont	5	2	3	0	1	1
Hugyag	163	123	127	34	2	2
Iliny	3	0	0	0	0	0
Ipolyszög	48	34	6	33	16	51
Ipolyvece	38	35	6	29	3	1
Magyarnándor	37	30	13	17	2	8
Mohora	45	19	16	13	7	11
Nógrádkövesd	0	0	2	0	2	2
Nógrádmarcal	17	13	4	6	8	7
Őrhalom	52	17	10	44	0	0
Patak	60	39	0	30	5	13
Patvarc	19	5	6	5	0	22
Szanda	9	3	3	0	0	2
Szécsénke	0	0	0	0	0	0
Szügy	48	26	8	5	5	4
Terény	14	11	6	5	0	3

A Balassagyarmati járásban Csesztve, Dejtár, Drégelypalánk, Hugyag, Ipolyszög és Patak településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek 1000 lakosra vetített értéke meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Hugyag településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya. A balassagyarmati Család- és Gyermekjóléti Központ intézményvezetőjének elmondása szerint a látkörükbe került családokban a veszélyeztetettség jelenthet gazdasági vagy mentális veszélyeztetettséget. Előbbi esetében a család anyagi körülményei, a gyermek élelmezésére, a lakás komfortjára, fűtésére, az egyéb életfeltételekre fordítható kiadások korlátozottsága okán tapasztalnak beavatkozási kényszert pl. alultápláltság, elhanyagoltság).

A nyilvántartások szerint a szünidei étkezésben részesített gyerekek száma a vármegyében az 5000 főt közelítette, ami 1000 lakosra vetítve 27,6 fős arányszámot eredményez. A nyilvántartás pontossága azonban megkérdőjelezhető, mert sok település a HEP-ben az itt

feltüntetett számnál lényegesen magasabb számú gyermek szünidei étkeztetéséről számolt be. Balassagyarmaton a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek részére az étkezés szünidőben is térítésmentesen biztosított. A városban működő roma nemzetiségi önkormányzat tevékenysége részét képezi a hátrányos helyzetű családok megsegítése. A téli hónapokban ezért tartós élelmiszert, meleg ételt, ruhaneműt osztanak, karácsonyi csomagot állítanak össze számukra.

Balassagyarmat Város Önkormányzata 2022. évben a három szünet időszakában biztosított meleg ételt azon hátrányos/halmozottan hátrányos gyermekek körében, akik azt igényelték. A városban, intézményes formában akár a Magyar Vöröskereszt, valamint a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat dolgozik a hátrányos helyzetű emberek, családok megsegítésén. Dejtáron a veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma 2019-2022 között csökkenést mutatott, 2019-ben 52 veszélyeztetett kiskorú gyermek volt, ez a szám 2022-ben 29 főre csökkent és a 2023-as adatok is hasonlóak (31 fő). A településen a veszélyeztetett, illetve védelembe vett gyermekek családjára jellemző, hogy általában a szülők alacsony iskolai végzettségűek, maximum általános iskolai végzettségű, munkanélküli, vagy közfoglalkoztatott. Ezen a településen a szünidei gyermekétkeztetés ugyan a település rászorulók részére biztosított természetbeni támogatásainak részét képezi, de a települési HEP szerint ezt a szülők nem vették igénybe.

Bercel településen a konyha hétvégente nem üzemel, de az önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a szülő kérelmére a déli meleg főétkezést a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére ingyenesen biztosítja a törvényben meghatározott keretek között.

Hugyag településen a gyermekek közel 70%-a halmozottan hátrányos helyzetű, szüleik legmagasabb iskolai végzettsége sokszor a 8 általánost sem éri el. Az itt élők közül sokan, a 2023-as adatok szerint 163 fő részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben. Ennek ellenére az elmúlt években a védelembe vett, illetve veszélyeztetett kiskorúak száma alacsony maradt.

A járás településeinek többségében, így Magyarnándoron, Szügyön, Patakon a települési önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a déli meleg főétkezést a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére ingyenesen biztosítja. Őrhalomban. ahol a gyermekek jelentős része hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű a szünidei étkezés minden igénylő részére biztosított.

Bátonyterenyei járás

150. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023

A járási települések	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Bátonyterenye	464	170	199	117	104	145
Dorogháza	51	39	12	27	2	0
Mátramindszent	43	30	12	18	0	8
Mátranovák	41	20	20	23	4	4
Mátraterenye	132	76	2	90	11	7
Mátraverebély	176	127	69	61	20	25
Nemti	51	32	1	31	11	26
Szuha	6	0	0	0	0	0

A Bátonyterenyei járásban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos létszáma a 2023-as adatok szerint az 1000 főt közelítette, a megállapított hátrányos helyzetű gyermekek száma meghaladta a 300 főt, ezen felül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 367 fő volt a 2023-as adatok szerint.

A Bátonyterenyei járásban Dorogháza, Mátramindszent, Mátraterenye, Mátraverebély és Nemti településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek 1000

lakosra vetített értéke meghaladta a megyére jellemző átlagot. Az adatok szerint Mátraterenye, Mátraverebély településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma, aránya főként Nemti településen minősíthető magasnak.

Bátonyterenyén is megfigyelhető a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők számának jelentős csökkenése, melyet feltételezhetően nem a Bátonyterenyén élő hátrányos helyzetű családok életminőségének, anyagi helyzetének a javulása eredményezett, hanem az, hogy a törvényben meghatározott egy főre eső jövedelemhatár az évek folyamán egyáltalán nem emelkedett és ennek következménye a jogosultak számának szűkülése.

Bátonyterenyén a teljes lakosság 5,82 %-a 647 fő él a szegregátumokban, ennek is a 44 %-a a Várhegy és a Dankó úton. A hátrányos, halmozottan hátrányos gyermekek közül 119 él szegregátumban (337 gyerek 35,31 %-a). A szegregációs terület szociális ellátását a Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ látja el. A városban az óvoda nagy hangsúlyt fektet és pedagógiai programjában is megjeleníti, működteti a „Sokan sokfélék vagyunk” - Integrációs Óvodai Fejlesztő Programot, melyben cél a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek településen belüli teljes körű óvodáztatásával biztosítani az esélyegyenlőség, továbbá a gyermekcsoportokban a hátrányos helyzetű gyermekek egyenlő elosztásával biztosítani a szegregációmentességet.

A járás településeinek többségében a szünidei gyermekétkeztetésnél az ellátottak köre maradt csak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezménnyel rendelkező hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részesülhettek az ingyenes szünidei gyermekétkeztetésben. Nemti községben a szünidei étkezés szerződés útján biztosított.

Mátraterenyén a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek számában 2017-ben majdnem elérte a 200 főt, a későbbi években pedig nem ment 150 fő alá számuk. A 2023-as adat már csak 132 főt mutat, ami ugyancsak a jövedelmi határ változatlanságának következménye. A település gyermekkorú lakosságának kb. 20-30%-a a szegregátumként kezelt Jánosakna településrészen él. Közülük 50 fő részesül rendszeres

gyermekvédelmi kedvezményben, melyek közül mind hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű. Mátraterenye településen a hátrányos helyzetű gyermekeknek lehetősége van igénybe venni a szünidei gyermekétkeztetést.

Pásztói járás

151. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Pásztói járás településein, 2023

A járási települések	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Alsótold	0	0	0	0	0	0
Bér	29	7	3	0	1	5
Bokor	1	1	0	0	0	0
Buják	128	40	82	6	13	39
Csécse	44	18	23	3	0	0
Cserhátszentiván	0	0	0	0	0	0
Ecseg	159	117	110	28	6	30
Egyházasdengeleg	23	9	8	0	4	3
Erdőkürt	10	3	4	0	0	2
Erdőtarcsa	29	24	8	14	0	7
Felsőtold	2	0	0	0	0	0
Garáb	0	0	0	0	0	0
Héhalom	50	8	7	22	3	5
Jobbágyi	152	0	94	14	7	18
Kálló	322	142	172	101	34	103
Kisbágyon	5	0	0	0	0	1
Kozárd	0	0	0	0	0	0
Kutasó	5	0	0	0	0	0
Mátraszőlős	74	85	32	24	2	2
Palotás	8	0	3	0	1	6
Pásztó	318	185	60	133	7	55
Szarvasgede	8	0	1	0	0	2

Szirák	119	111	17	67	12	37
Szurdokpüspöki	15	3	0	3	0	3
Tar	108	65	0	90	8	14
Vanyarc	70	27	3	56	14	44

A Pásztói járásban a megállapított hátrányos helyzetű gyermekek száma meghaladta a 600 főt, ezen felül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 561 fő volt a 2023-as adatok szerint.

A Pásztói járásban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma 1678 fő volt. A járásban Bér, Buják, Ecseg, Jobbágyi, Kálló és Szirák településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek 1000 lakosra vetített értéke meghaladta a megyére jellemző átlagot. Az adatok szerint különösen Kálló, Szirák és Ecseg településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma, aránya főként Kálló településen minősíthető magasnak.

Pásztón telepszerű szegregált lakókörnyezetben élő gyermekek iskolai, óvodai ellátása biztosított. Az önkormányzat a gyermekek családja jövedelmi és vagyoni helyzetének figyelembevételével rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesíti őket, illetve a szülők kérelmére megállapítja a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetüket. A városban a szünidei gyermekétkeztetést az önkormányzat az étel elvitelével biztosítja.

Ecsegen a gyermekek nagy része rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül. A szegregált, telepszerű, vagy szegregációval veszélyeztetett környezetben élő gyermekek aránya a lakónépességhez viszonyítva 25% körül mozog, ami magasabb a nem veszélyeztetett környezetben élők gyermekek arányánál. A településen élő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek nagy része hátrányos helyzetű, de jelentős a halmozottan hátrányos helyzetűek száma is. Ezeknek a gyermekeknek tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézségei vannak, valamint hajlamosak az agresszióra és a tiltott dolgok (dohányzás, alkohol, drog) használatára. Bujákon is magas a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya. Buják Község Önkormányzata szünidei gyermekétkeztetés keretében a déli meleg főétkezést ingyenesen biztosítja a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő,

halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére a tavaszi, nyári, őszi és téli szünidőben, munkanapokon. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma a kiskorú gyermekek számához képest magas és a védelembe vett 18 év alattiak aránya magas Bujákon.

Kállón a szegregált, telepszerű lakókörnyezetben minden gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű. A munkanélküliség, az alacsony bérek, a magas lakásfenntartási költségek, a nehéz helyzetben lévő emberek életvezetési hibái következtében a gyermekek ellátatlanokká, hátrányos helyzetűvé, esetleg veszélyeztetetté válnak. Egyre gyakrabban előfordul az elhanyagolás, bántalmazás. A kiskorú gyermekeket folyamatosan, figyelemmel kíséri a Családsegítő-és Gyermekjóléti Szolgálat, a Védőnői Szolgálat, valamint a gyámhatóság.

Szirákon a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek háromnegyede a település valamelyik szegregált területen él. A Család és Gyermekjóléti Szolgáltatási Társulás szerint egyre magasabb a 18 év alattiak aránya a lakosságban, melynek oka jellemzően a roma nők korai gyermekvállalása. A gyermeknevelésnek nincsenek meg az optimális feltételei (pl.: megfelelő lakhatás, munkahely, stabil párkapcsolat, érettség a szülői szerepre) annak ellenére, hogy a pedagógusok, az orvosok, illetve a védőnő részéről megtörténik a felvilágosítás.

Mátraszőlősön nem működik általános iskola, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek abban az oktatási intézményben étkeznek ingyenesen, ahová tanulni járnak. Mátraszőlősön meleg étel formájában biztosítják a rászoruló gyermekek számára a szünidei étkeztetést. A veszélyeztetett gyermekek többsége a mélyszegénységben élő családokból kerül ki, viszont a védelembe vett gyermekek közül sokan nem a mélyszegénységben élő családok gyermekei. Jobbágyi településen is probléma, hogy a mélyszegénységben élő gyermekek közül otthon sokan nem jutnak megfelelő mennyiségű egészséges táplálékhoz. Ezért nagy jelentőségű az önkormányzat által szervezett intézményekben történő közétkeztetés. Bér településen a gyermekek részére az egyszeri meleg ételt a Pásztói Laci Bá' konyhája szállítja, vásárolt szolgáltatással megoldott a szünidei gyermekétkeztetés. A településen a gondozásban lévő gyermekek nagy része magatartási problémákból adódóan került a szolgálat látóterében. Ezt alátámasztja az a tény, hogy sok gyermek magatartászavarral, illetve teljesítményzavarral

küzdő. A családok életmódja, életvitele, iskolázatlansága, helytelen nevelési attitűdök, rossz lakhatási körülmények felerősíthetik, generálhatják a veszélyeztetettség kialakulását, meglétét.

A szünidei gyermekétkeztetés biztosítása nehézséget jelenthet azokon a kistelepüléseken, ahol helyben nem működik iskola. Csécse községben az intézményi étkeztetés a tanítási időszakban megoldott. A nyári étkeztetés az óvodába járó gyermekek körében helyben biztosított, a többieknek más településen.

Rétsági járás

152. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Rétsági járás településein, 2023

A járási települések	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Alsópetény	13	3	7	0	0	0
Bánk	0	3	3	0	0	1
Berkenye	0	0	0	0	0	1
Borsosberény	31	10	6	0	1	20
Diósjenő	47	17	24	0	3	16
Felsőpetény	1,5	0	0	0	0	1
Horpács	1	0	0	0	0	1
Keszeg	0	0	0	0	1	1
Kétbodony	11	7	1	3	0	4
Kisecset	6	3	1	2	0	0
Legénd	18	5	5	0	0	0
Nagyoroszi	41	9	0	17	3	6
Nézsa	8	0	4	0	0	0
Nógrád	10	1	1	0	1	1
Nógrádsáp	20	3	9	3	0	15
Nőtincs	2	0	0	0	0	2

Ősagárd	0	0	0	0	0	0
Pusztaberki	0	0	0	0	0	0
Rétság	35	9	19	0	5	3
Romhány	88	74	74	0	3	23
Szátok	119	73	0	104	11	22
Szendehely	5	0	0	3	0	9
Szente	4	3	2	0	0	0
Tereske	44	30	17	13	11	15
Tolmács	1,5	0	0	0	0	1

A Rétsági járásban kevéssel meghaladta az 500 főt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők átlagos létszáma. A megállapított hátrányos helyzetű gyermekek száma 173 fő volt, ezen felül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma további 145 fő volt a 2023-as adatok szerint.

A Rétsági járásban Tereske és Szátok településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek 1000 lakosra vetített értéke meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Szátok településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya.

A szünidei gyermekétkeztetés biztosítása jogszabályokban előírt feladata a településeknek, azonban ezt a szülők kérelmére kell biztosítani. Az iskolával nem rendelkező kistelepülések esetén előfordulhat, hogy szünidőben is az iskola településén biztosítják az étkezés lehetőségét. Rétságon a 2023-as adatok szerint 9 gyermek részesült szünidei étkezésben, a települési HEP szerint 2021-ben szülői kérelemre az erre jogosultak nem vették igénybe a szünidei étkeztetést. Az alacsony, hiányzó részesülő létszámok mögött más települések esetén is a szülői igények hiánya, az étkezés igénybevételének nehézségei állhatnak. Legénd esetén a szünidei gyermekétkeztetést az önkormányzat a nézsai főzőkonyhából szállítja, más települések is szállítással, vásárolt szolgáltatással oldják meg a szünidei étkeztetést.

A járás településein, az egész vármegyében, sőt országosan is megfigyelhető folyamatoknak megfelelően csökken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma. Legénd község esetén is elmondható, 2017-hez képest 2022-re a

rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma majdnem a felére csökkent, amiben nagy szerep van a minősítéshez szükséges jövedelmi határ változatlanságának is.

Tereske községben az önkormányzat 2016-tól megszervezi és biztosítja a szünidei gyermekétkeztetést a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére és ezt a szolgáltatás folyamatosan sokan igénybe is veszik. A községben a helyi gyermekvédelemben dolgozó szakemberek tapasztalata szerint különös odafigyelést igényelnek a rossz szociális és lakhatási körülmények közt, széthulló családokban élő, a család életmódja miatt veszélyeztetett, bántalmazott, törődés és szeretethiányban felnővő, a családban súlyos beteget ápoló, mentálisan és személyiségükben sérült, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek.

Szátok község nem rendelkezik sem óvodával, sem iskolával, így az intézményi étkeztetés a környező településeken, főként Tereskén valósul meg. Az óvodás korú gyermekek a Tereskei Zöld Udvar Óvodába járnak, utaztatásuk költségeihez Szátok Községi Önkormányzat hozzájárul. A szünidei gyermekétkeztetés is az iskolák, óvodák közreműködésével érhető el. A településen a gyermekjóléti szolgálatot az önkormányzatok társulása alapján a Nagyoroszi székhelyű Nyugat-Nógrád Család- és Gyermekjóléti Szolgálat látja el. Szátokon a nyilvántartásban szereplő gyermekek és családok a lakhatási nehézségek, családok eladósodása, a társadalmi értékek és értékrend súlyos zavara, a család gyermekre ható pozitív befolyásának csökkenése miatt kerülnek a szolgáltatás látókörébe.

Salgótarjáni járás

153. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Bárna	70	47	49	11	3	17
Cered	61	31	43	5	2	14
Egyházasgerge	106	88	43	43	2	19
Etes	106	73	19	86	37	56
Ipolytarnóc	68	61	53	12	0	19
Karancsalja	17	15	12	5	1	6
Karancsberény	0	0	2	0	0	2
Karancskeszi	113	41	23	50	16	28
Karancslapujtő	164	42	54	53	7	23
Karancsság	332	332	0	332	8	28
Kazár	121	33	67	10	0	16
Kisbárkány	0	0	0	0	0	0
Kishartyán	28	26	12	14	3	3
Litke	148	123	70	54	7	23
Lucfalva	84	56	32	32	2	20
Márkháza	38	26	22	11	0	19
Mátraszele	25	25	11	10	0	4
Mihálygerge	24	20	8	12	0	3
Nagybárkány	89	32	45	44	8	21
Nagykeresztúr	7	5	2	3	0	0
Rákóczibánya	52	30	15	28	13	16
Ságújfalu	108	56	23	58	4	16
Salgótarján	1057	120	62	721	118	309
Sámsonháza	22	16	7	12	0	0
Somoskőújfalu	47	20	6	21	0	12
Sóshartyán	194	201	7	194	9	24
Szilaspogony	54	56	21	33	17	38
Vizslás	52	7	18	0	0	2
Zabar	87	69	72	9	6	53

A Salgótarjáni járásban kevéssel meghaladta az 3000 főt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők átlagos létszáma. A megállapított hátrányos helyzetű gyermekek száma közel 800 fő, ezen felül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma további 1863 fő volt a 2023-as adatok szerint.

A Salgótarjáni járásban Egyházasgerge, Ipolytarnóc, Karancsság, Litke, Lucfalva, Márkháza, Nagybárkány, Ságújfalu, Sóshartyán, Szilaspogony és Zabar településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek lakosokra vetített aránya meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Karancsság, Sóshartyán és Litke településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek száma, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya.

Salgótarjánban a szünidei gyermekétkeztetés megszervezése feladatként jelenik meg a gyámügyi igazgatásban, melyet jegyzői hatáskörben, gyámhatósági eljárás keretén belül a Hatósági Iroda végez. Az étkeztetés lebonyolításában évek óta a Salgótarjáni Közoktatási Intézmények Gazdasági Szolgálata (KIGSZ) nyújt segítséget.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulás az Önkormányzat konzorciumi partnerségével sikeresen pályázott gyermekeket sújtó nélkülözés újra termelődésének megakadályozására és a gyermekek esélyeinek növelésére irányuló helyi projektek megvalósítására. A program során a Társulás, mint kedvezményezett egy széles körű összefogáson, helyi szükségleteken alapuló, integrált térségi programot valósított meg a járás településein élő gyermekek és családjaik, különösen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózási esélyének növelése érdekében. A pályázat keretében hat vidéki, és kettő salgótarjáni jelenlétházat működtetett a Társulás, illetve a fenntartási időszakban működnek jelenleg is, a pályázatba lévő települések önkormányzatainak fenntartásában. Salgótarjánban a két jelenlétház két szegregált területen (Zagyvapálfalva és Baglyasalja) található, hogy ezzel is növelje az ott élő gyermekek esélyeit, a családok lehetőségeit.

Ipolytarnócon az önkormányzat saját konyháján kapacitás hiánya miatt a szünidei étkeztetés nem megoldható, így a meleg étkeztetést vásárolt szolgáltatással látják el. A

meleg ebéd helyben történő elfogyasztására nincs lehetőség, így az ebéd valamennyi gyermek részére éthordóban kiadagolva kerül átadásra.

Zabaron és Szilaspagony településeken is emelkedik a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak száma. Az elszegényedést, a képzetlenséget, a rossz lakhatási körülményeket, a foglalkoztatottság hiányát mutatja, hogy a jogosult gyermekek többsége hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül. Zabar településen 87 gyermek részesül rendszeres gyermekvédelmi támogatásban, többségük halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül. A kedvezményben részesülő óvodás és általános iskolás gyermekek ingyenes étkeztetésben részesülnek. Számukra az önkormányzat megszervezi a szünidei gyermekétkeztetést is.

Sóshartyánban is magas a halmozottan hátrányos gyermekek aránya, ezen belül a veszélyeztetett gyerekek száma, ezért az önkormányzatunk pályázati forrásból Jelenlét-házát hozott létre a gyermekeket érő hátrányok csökkentése érdekében. A Jelenlét-házat 2022. évben a hatékonyabb feladatellátás érdekében átadta a Baptista Szeretetszolgálatnak.

Nagybárkány településen majdnem minden gyermek hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű, akik elsősorban anyagi, családi, lakhatási okok miatt felelnek meg a besorolási kritériumoknak, vagy azért, mert a szüleik aluliskolázottak, a legtöbbnek nincs meg a 8 befejezett osztály sem. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben ma már egyre kevesebben részesülnek, éppen annak köszönhetően, hogy sok szülő az elsődleges munkaerő-piacon talált munkát, így jövedelme magas a minősítéshez.

Karancsság községben a szegregátumban élő gyermekek mindegyike hátrányos helyzetű (HH), illetve halmozottan hátrányos helyzetűek, az iskolás és óvodás gyermekek 90%-ban roma származásúak. A településen a szünidei étkeztetésről az önkormányzat által fenntartott konyha gondoskodik, valamint együttműködik a helyi Magyar Máltai Szeretet Szolgálat által működtető FETE megvalósítókkal. Lucfalván a gyermekétkeztetést az oktatási intézményekben veszik igénybe a tanév ideje alatt, míg a szünidőben az önkormányzat térítésmentesen biztosítja a szünidei étkeztetést a gyermekek számára.

Szécsényi járás

154. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Szécsényi járás településein, 2023

A járási települések	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Endrefalva	216	153	111	72	6	8
Hollókő	0	6	0	2	0	0
Ludányhalászi	84	73	27	27	4	21
Magyargéc	126	121	20	85	15	7
Nagylóc	158	117	59	100	21	26
Nógrádmegyer	259	188	133	93	9	32
Nógrádsipek	12	11	11	0	0	4
Nógrádszakál	143	118	11	104	6	32
Piliny	42	31	15	18	6	14
Rimóc	208	216	88	135	16	51
Szalmatercs	48	39	23	16	3	4
Szécsény	111	17	24	5	18	2
Szécsényfelfalu	23	20	16	6	1	2
Varsány	134	143	92	16	7	8

A Szécsényi járásban kevéssel meghaladta az 1500 főt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők átlagos létszáma. A megállapított hátrányos helyzetű gyermekek száma 6300 fő, ezen felül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma további 679 fő volt a 2023-as adatok szerint.

A Szécsényi járásban Endrefalva, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádszakál, Rimóc, Szalmatercs és Varsány településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek lakosokra vetített aránya meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Nógrádszakál, Endrefalva és Nógrádmegyer településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek száma, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya.

Endrefalván a veszélyeztetett gyermekek közül mindenki hátrányos helyzetűek csoportjába tartozik. Vannak köztük halmozottan hátrányos helyzetűek is. Ezek a családok alacsony iskolai végzettséggel, kevés jövedelemmel rendelkeznek. A védelembe vettek többségét nem ők adják. A gyermekek felügyelete a szülők munkanélküliségével, az óvoda és iskola egész napos felügyeletével az év nagy részében megoldott kivéve a nyári szünetet. Erre az időszakra jelent megoldást a Jelenlétház, a 2018. évben először kéthetes nyári tábort szerveztek a gyermekek részére.

Nógrádmegyeren a védelembe vett kiskorúak száma hullámzó tendenciát mutat. A településen működő Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat társulás formában működik, a Szécsény Térsége Humánszolgáltató Társulás keretében látja el feladatát. A korábbi években inkább iskolai hiányzás miatt került sor védelembe vételre. A sok hiányzás miatt az iskolában nem osztályozhatók, így még a magántanulói státusz ad lehetőséget tanulmányaik folytatására. Ma már egyre inkább elhatalmasodó probléma a családok megélhetési gondja, a gyermekek elhanyagoltsága, és a fiatalkorúak által elkövetett szabálysértések számának emelkedése.

Varsány községben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján 2023-ban 121 gyermek volt jogosult kedvezményes étkeztetésre. A gyermekétkeztetést a Varsányi Rozmaring Étterem útján biztosítják szolgáltatás vásárlásával. A gyermek lakosság nagy része hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű.

Szalmatercs községben a gyermekjóléti és családsegítési feladatokat a Szécsényi Kistérség Humánszolgáltató Intézményfenntartó Társulása látja el. A védelembe vett kiskorúak száma 2021-es évtől kiugró emelkedést mutatott, viszont a veszélyeztetett kiskorúak száma csökkent. A korábbi években inkább iskolai hiányzás miatt volt szükség a védelembevételre, a jelenlegi helyzetben már felmerülő probléma, a családok megélhetése, az egyéb családi konfliktusok, és felmerül a gyermekek elhanyagoltsága is. A környezet és a szakemberek odafigyelése, a jelzőrendszer azonnali, több lábon álló működésének szinten tartása, javítása elengedhetetlen. A település nem rendelkezik óvodával és iskolával, a gyerekek más településeken járnak óvodába, iskolába, az étkeztetési adatok többsége nem követhető nyomon. A szünidei gyermekétkeztetés esetén a gyermekek meleg második fogást kapnak egyszer használatos műanyag dobozban, melyet a Szécsényfelfaluban működő konyha biztosít.

Rimócon a Gyermekjóléti Szolgálatot a Szécsény Térsége Humánszolgáltató Társulás tartja fenn. A településen 1 fő családsegítő és 1 fő esetmenedzser dolgozik. A veszélyeztetett gyermekek feltérképezése, illetve a veszélyeztető körülmények megszüntetésének elősegítése érdekében a gyermekjóléti szolgálat kapcsolatot tart a jelzőrendszeri tagokkal, a jegyzővel, a családokkal és az oktatási intézményekkel (óvoda, iskola). 2016-tól meredeken emelkedett a védelembe vett gyermeke száma. 2021-ben enyhe csökkenés tapasztalható, 2023-ban 16 gyermeket kellett védelembe venni, ami még mindig kifejezetten magas arányt jelent.

2.3.1. Gyermekjóléti szolgáltatások

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. A gyermekjóléti szolgáltatás feladata a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése.

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A családok segítése érdekében veszélyeztetettséget és krízishelyzetet észlelő jelzőrendszer működik. A jegyző, a járási hivatal, továbbá a szociális, egészségügyi szolgáltató, intézmény, valamint a gyermekjóléti szolgálat, a pártfogói felügyelői és a jogi segítségnyújtói szolgálat jelzi, az egyesületek, az alapítványok, a vallási közösségek és a magánszemélyek jelezhetik a családsegítést nyújtó szolgáltatónak, intézménynek, ha segítségre szoruló családról, személyről szereznek tudomást.

Balassagyarmati járás

155. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Balassagyarmati járás, 2023

A járási települések	**Család- és gyermekjóléti központok**	**Család- és gyermekjóléti szolgálatok**
Balassagyarmat	X	X
Bercel		X
Őrhalom		X

A Balassagyarmati járásban három településen működik család és gyermekjóléti szolgálat. A járásközponton túl Bercel és Őrhalom községekben vannak családsegítő telephelyek. Balassagyarmaton Család- és gyermekjóléti központ működik. Balassagyarmat korábban is élt a társulás adta kedvezőbb fenntartási és működtetési helyzettel a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait illetően. 2004-ben 29 település összefogásával, Balassagyarmat központi szerepével jött létre a Balassagyarmat Kistérség Többcélú Társulása, amely kezdetben sokszínű szerepet vállalt magára az önkormányzati feladat- és hatáskörökből. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat három településen (Balassagyarmat, Patvarc, Ipolyszög), Balassagyarmat székhellyel látja el feladatait.

Őrhalom község Iliny, Csitár és Hugyag településekkel közösen 2013-ban hozta létre az Őrhalmi Családsegítő és Gyermekjóléti Intézményfenntartó Társulást, a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások biztosítására. A Társulás Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálata egyszemélyes szolgálatként működik, egy fő szakképzett családsegítő alkalmazásával.

A Berceli Közös Önkormányzati Hivatal 2020. január 1-jével alakult meg Bercel székhellyel, kirendeltsége Terény településen működik. A községben a Berceli „Belső-Cserhát" Család- és Gyermekjóléti Társulás végzi a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatot. A társulásnak 2022. július 1. napjától a következő települések a tagjai: Bercel, Becske, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Debercsény, Galgaguta, Herencsény, Magyarnándor, Mohora, Nógrádkövesd, Nógrádmarcal, Szanda, Szécsénke, Szügy és Terény. A családsegítő rendszeresen látogatja a rászoruló családokat, segít ügyeik intézésében.

Bátonyterenyei járás

156. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Bátonyterenyei járás, 2023

A járási települések	**Család- és gyermekjóléti központok**	**Család- és gyermekjóléti szolgálatok**
Bátonyterenye	X	X
Mátraterenye		X

A Bátonyterenyei járásban a járásszékhely város önkormányzata az általa fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között biztosítja a család és gyermekjóléti szolgáltatásokat. Bátonyterenye Város Önkormányzata a város kistérségéhez tartozó önkormányzatokkal társult és a társulásból létrejött Bátonyterenye Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Társulása. A Társulás ma már nem lát el feladatot, de korábban fenntartója volt a szociális központ intézményrendszerének, ami 2017-ben Bátonyterenye Városi Szociális és Gyermekjóléti Központ néven átkerült az Önkormányzat fenntartása alá. Ez az intézmény kistérséghez tartozó többi településen is szociális alapszolgáltatásokat nyújt.

Mátraterenye és Mátranovák önkormányzata több kötelező feladatot közösen, társulásban old meg. Mátraterenyei Közös Önkormányzati Hivatal Mátraterenye és Mátranovák település önkormányzati feladatait egy intézmény keretén belül látja el. A Mátrai Önkormányzati Társulás szintén Mátraterenye és Mátranovák községek társulásával közös feladatok, mint házi segítségnyújtás, család-és gyermekjólét, szociális- és gyermekétkeztetés, óvoda és bölcsőde fenntartása, céljából jött létre.

Pásztói járás

157. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Pásztói járás, 2023

A járási települések	Család- és gyermekjóléti központok	Család- és gyermekjóléti szolgálatok
Buják		X
Ecseg		X
Mátraszőlős		X
Palotás		X
Pásztó	X	X
Szurdokpüspöki		X
Vanyarc		X

A Pásztói Gondozási Központ Család és Gyermekjóléti Központja a Pásztói Járás 26 településére kiterjedően látja el feladatait. Pásztói Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a Család- és Gyermekjóléti Központon belül külön szakmai egységként működik és Pásztó közigazgatási területén látja el integráltan a család- és gyermekjóléti feladatokat.

Palotás térségében a gyermekvédelem és családsegítés a Palotási Miktotérségi Gyermekjóléti és Családsegítő Társulás keretében valósul meg, jelenleg öt település bevonásával. Palotás községben az önkormányzat szociális alapellátás tekintetében fennálló feladatait és intézményeit többségében társulás, vagy közös feladat-ellátásos formában működteti, így Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltató a család és gyermekjóléti feladatokat is így valósítja meg.

A gyermekjóléti szolgálat által megcélzott kliens csoport a veszélyeztetett, valamint a hátrányos helyzetben lévő 18. év alatti gyermekek és fiatalok. Fontos feladat lenne a veszélyeztetettség megelőzése, a hátrányos helyzet megszüntetése, ám erre nincs meg a megfelelő anyagi, tárgyi, személyi feltétel. A veszélyeztetettség első fontos feltétele a szülők munkaviszonyának megteremtése Családgondozásban részesülők, azok a gyermekek és családjaik, akik önként kérik, vagy elfogadják a felkínált segítséget. Ők azok, akiknél lassan eredményt lehet elérni.
Bujákon a település önállóan látja el a család és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait. A gyermekjóléti alapellátást a településen 1 fő családgondozó látja el a családsegítő feladatok

mellett önálló gyermekjóléti szolgáltatóként az önkormányzat alkalmazásában, feladatát megfelelő szakképzettséggel végzi.

Ecseg településen az önkormányzat biztosítja a szociális igazgatás hatósági feladatait és a település szociálpolitikai ellátórendszerének koordinálását. Korábban egyes fontos feladatokat térségi koordináció keretében láttak el, azonban 2013. július 1. napjával azonban a Pásztó Kistérség Többcélú Társulása megszűnt, így a szociális feladatok ellátását Ecseg Község Önkormányzata vette át. Más településeken, így Mátraszőlősön is a Gyermekjóléti szolgáltatás feladatait az önkormányzat önállóan látja el. Itt a Mátraszőlősi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a gyermekjóléti szolgáltatást és családsegítést 1 fő szakképzett családgondozóval látja el.

A járásban újabb négy települést összefogva Szurdokpüspöki székhellyel működik a család és gyermekjóléti szolgálat 1 fő családsegítő alkalmazásával. A család és gyermekjóléti szolgáltatást ez a szervezet négy településen (Szurdokpüspöki, Alsótold, Kozárd, Tar) nyújtja. Vanyarc községben a települési önkormányzat társulási formában működteti a Családsegítő Szolgálatot, mely társulás a családsegítést és a gyermekjóléti tevékenységet foglalja magába, a társulás székhelye Vanyarc, tagjai még Bér, Szirák Kálló és Erdőtarcsa települések.

Rétsági járás

158. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Rétsági járás, 2023

A járási települések	**Család- és gyermekjóléti központok**	**Család- és gyermekjóléti szolgálatok**
Nagyoroszi		X
Rétság	X	

Rétság településen 2017. január 6. napjával vette kezdetét a Rétsági Család- és Gyermekjóléti Központ működése. A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti szolgálatnak általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és

szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt,

A Nyugat - Nógrád Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat társulási megállapodás alapján látja el gyermekjóléti ellátást, illetve a családsegítést a járás települései. A társulás használatában álló épület egykor bölcsődeként funkcionáló épület jelenleg a társulást alkotó 31 település tulajdonában van. A Szolgálat két szakmai alapfeladatot lát el: a gyermekjóléti ellátást, illetve a családsegítést. A Szolgálatnál jelenleg kilenc fő látja el a 25 településen lévő feladatokat. Ellátási szerződéssel a Társulásban, további 6 községben, az „Együtt a gyermekekért" Család- és Gyermekjóléti Szolgálat látja el a szakmai feladatokat. A családsegítők területi felosztásban végzik a munkát. Egy nagy, egy közepes és egy kis lélekszámú település tartozik egy-egy szakemberhez, ahol a családokkal és a jelzőrendszerrel személyesen tartja a kapcsolatot.

A Társulást alapító községek közül Alsópetény, Felsőpetény, Nézsa, Nőtincs, Ősagárd, Szendehely községeket az „Együtt a gyermekekért" Nonprofit Közhasznú Gyermekjóléti Szolgálat Betéti Társaság látja el ellátási szerződés keretében. A Bt. központja Vácott található.

A Nagyoroszi Közös Szociális Szolgáltató Központ a Társulás ellátási területéhez tartozó településeken működik (Alsópetény, Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Felsőpetény, Horpács, Kétbodony, Kisecset, Legénd, Nagyoroszi, Nézsa, Nógrád, Nógrádsáp, Nőtincs, Ősagárd, Pusztaberki, Rétság, Szátok, Szendehely, Szente és Tereske községek).

Salgótarjáni járás

159. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Salgótarjáni járás, 2023

A járási települések	**Család- és gyermekjóléti központok**	**Család- és gyermekjóléti szolgálatok**
Salgótarján	X	X

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása 2016-tól működik és 29 tagönkormányzatból áll. A Társulás illetékességi területe a Salgótarjáni járás valamennyi

településére kiterjed, ennek értelmében a Társulás jelenleg a Salgótarjáni járás minden településén lát el feladatot. A Társulás általa fenntartott intézmény a Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központja (ESZK) és telephelyei látja el a törvényekben meghatározott szociális alapszolgáltatásokat és egyes szakosított ellátásokat, valamint gyermekjóléti alapellátási és egészségügyi alapellátási feladatokat.

A Gyvt. alapján Salgótarjánban biztosított, személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások a gyermekjóléti szolgáltatás, a gyermekek napközbeni ellátása, valamint a gyermekek átmeneti gondozása. A törvény 2017. január 1-jétől hatályos módosítása szerint a gyermekjóléti központ kizárólag járásszékhely település és megyei jogú város fenntartásában működhet. Salgótarjánban a család- és gyermekjóléti szolgálat feladatai elsődlegesen az ESZK-hez tartoznak. A központ a gyermekjóléti szolgálat általános szolgáltatási feladatain túl speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt, a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet lát el, valamint szakmai támogatást nyújt az ellátási területén működő gyermekjóléti szolgálatok számára.

Szécsényi járás

160. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Szécsényi járás, 2023

A járási települések	**Család- és gyermekjóléti központok**	**Család- és gyermekjóléti szolgálatok**
Ludányhalászi		X
Szécsény	X	X

Szécsény és Térsége Humánszolgáltató Központ vezetésével működik a Szécsény településen a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat. A szécsényi járásban a Család és gyermekjóléti szolgálatok a hátránykompenzáló szolgáltatások közül a településen a szünidői étkeztetést, valamint a család- és gyermekjóléti szolgáltatást biztosítják. Szécsény településen hátránykompenzáló szolgáltatásnak tekinthető a családsegítő szolgálat, és az iskolaintézmény által szervezett nyári tábor is.

Ludányhalászi településen működik a Volent Lajos Család- és Gyermekjóléti Szolgálat családsegítő szolgálat, amely 2021.01.01-én kezdte el a feladatellátását.

2.3.2. Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátásai egy olyan szolgáltatás és intézménycsomag, ami kifejezetten a gyermekek szükségleteire fókuszál. Elsődlegesen a köznevelési intézményrendszerbe belépés előtti időszakra (20 hetes kortól 3 éves korig) nyújt szolgáltatást ez az ellátás, de a jogszabályokban meghatározott esetekben bizonyos szolgáltatási formákban végig kíséri a gyermekeket egészen a tankötelezettségi időszak végéig. Az ellátások közös jellemzője, hogy a gyermek a családjában él, az ellátások csak a nappali időszakra (illetve annak egy részére) szólnak. Az igénybevétel a szülő kérelmére, önkéntes alapon történik.

A gyermekek napközbeni ellátása életkornak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkoztatást és étkeztetést biztosít azon gyermekek számára, akiknek napközbeni ellátását szüleik, törvényes képviselőik nem tudják biztosítani, munkavégzés, képzés, vagy betegség miatt. A gyermekek napközbeni ellátásának formája lehet a bölcsődei ellátás, a napközbeni gyermekfelügyelet, és az alternatív napközbeni ellátás.

Balassagyarmati járás

161. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Balassagyarmati járás településein, 2023 (fő)

A járási települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Balassagyarmat	56	28	0	8	66	23	0	7
Bercel	0	0	0	8	0	0	0	7
Érsekvadkert	0	0	0	8	0	0	0	7
Patvarc	12	0	0	0	12	0	0	0
Szügy	12	0	0	0	12	0	0	0

Balassagyarmat évtizedek óta folyamatosan biztosítja a bölcsődei ellátást az itt élő családok számára. Az önkormányzati fenntartású bölcsőde jelenleg két feladat-ellátási helyen működik, a város két szélső keleti-nyugati pólusán. A Balassagyarmat Városi Bölcsődében a fizikai korlátok miatt csoport indítására rendelkeznek engedéllyel, 56 férőhellyel. A városi férőhelyek bővítése érdekében hozta létre Balassagyarmat a Városi Bölcsőde Manóvár Mini Bölcsődét, ami legfeljebb 8 befogadott férőhellyel gazdagítja az elérhető bölcsődei férőhelyek számát. A város bölcsődei ellátását színesíti a Játékváros Családi Bölcsőde, amely szintén megújulni és bővülni tudott az elmúlt években. Jelenleg négy 7 fős gyermekcsoporttal működik, új feladat-ellátási helyen.

Bercel településen működik a Berceli Csemete-kert Óvoda, Bölcsőde és Mini Bölcsőde pedig 3 óvodai, 2 bölcsődei és 1 mini bölcsődei csoporttal önkormányzati fenntartásban. Bercelen 2019-ben nyitotta meg kapuit a mini bölcsőde az óvoda részeként 7 férőhellyel, melynek kezdettől fogva teljes volt a kihasználtsága, sőt, jelentős többletigény is

mutatkozott. Ennek a problémának a megoldását hivatott elérni a 2023-ban megnyitott. 24 gyermek befogadására alkalmas bölcsőde.

Érsekvadkert önkormányzata a korábban két helyszínen működő óvoda helyett egy korszerű, jól felszerelt és minden igényt kielégítő óvodát alakított ki, önálló, nagy épületben. Az óvoda mellett mini bölcsőde is üzemel, ami nagymértékben megkönnyíti a kisgyermekes édesanyák visszatérését a munkába.

Szügy településen 2017. szeptember 1-től a bölcsődei és az óvoda ellátást a két intézmény egyesítésével létrehozott közös igazgatású Szügyi Csupa kaland Óvoda és Bölcsőde biztosítja a településen. A bölcsődében egy, az óvodában három csoport működik. Elsősorban a közigazgatási területen belül, lakó-, illetve tartózkodási hellyel rendelkező gyermekeket veszik fel a bölcsődébe. Szabad férőhely terhére a környező településekről is kerülhetnek be gyermekek. Patvarcon 2022-ben nyitott meg a 12 férőhelyes Patvarci Mesesziget Bölcsőde. Ez az intézmény a 1,5-3 éves korú gyermekeknek is biztosítja a napközbeni ellátását. A bölcsődébe 11 gyermek jár.

Bátonyterenyei járás

162. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Bátonyterenyei járás településein, 2023 (fő)

A járási települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Bátonyterenye	64	0	0	0	64	0	0	0

Mátranovák	12	0	0	0	10	0	0	0
Mátraterenye	12	0	0	0	12	0	0	0

Bátonyterenyén a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását a Városi Bölcsőde biztosítja két telephellyel Napsugár Bölcsőde (Nagybátony településrészen), Mesekert Bölcsőde (Kisterenye településrészen). Mindkét bölcsőde pályázati forrásból felújításra került. A 2021. év decemberétől a jelentős bővítésnek köszönhetően a két bölcsödében összesen 64 férőhely áll rendelkezésre. Kisterenye településrészen a Napsugár bölcsőde férőhelyeinek száma 40 főre bővült. Az épület teljes felújítása megtörtént, illetve bővítették is.

A bölcsődei ellátás, mint szolgáltatás funkciója már nemcsak a szülők munkavégzésének támogatása, hanem a gyermekek egészséges fejlődésének segítése, jóllétének biztosítása, a szocializáció, a közösségi létre való felkészítés, az esélykiegyenlítés, hanem esetenként a környezeti kockázati tényezők felismerése és kezelése is.

Mátranovák településen 2022. október 1-jétől működik bölcsőde. A településen a Mátrai Önkormányzati Társulás keretében működteti a 24 férőhelyes 2 csoportos Kerekerdő Bölcsődét. Jelenleg, 1 csoport működik, átlagosan 8 fővel. Mátraterenye, Nádújfalu település részén 2020 szeptemberében kezdte meg működését az 12 fős Aprajafalva Bölcsőde. Az önkormányzat a bölcsődei és az óvodai ellátás biztosítását a Mátrai Önkormányzati Társulás szerinti együttműködési formában látja el.

Pásztói járás

163. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Pásztói járás településein, 2023 (fő)

A járási települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Jobbágyi	12	0	0	0	12	0	0	0
Kálló	12	0	0	0	12	0	0	0
Palotás	0	8	0	0	0	8	0	0
Pásztó	14	0	0	0				
Szurdokpüspöki	0	8	0	0				

A pásztói gyermekek bölcsődei és Óvodai nevelése a Pásztó Városi Óvoda és Bölcsődében folyik. A városban a 0-3 éves korú gyermekek száma folyamatosan növekszik, ezért szükséges a bölcsődei férőhelyek számának növelése. Pásztón jelenleg két önkormányzati fenntartású bölcsőde működik. A korábban is elérhető Pásztói Óvoda és Bölcsőde Tagintézményeként, 14 férőhellyel. Pásztó Cserhát lakónegyed, önkormányzati tulajdonban lévő, eddig kihasználatlan, beépítetlen területen jött létre 2024-ben az új bölcsődei intézmény, amely 28 férőhelyes kialakításával egyrészről a szülői igények kielégítéséhez, másrészről a foglalkoztatási lehetőségek bővítéséhez járul hozzá helyi szinten.

Szurdokpüspöki Kincseskert Óvoda és Bóbita Bölcsőde látja el a településen a kisgyermeknevelés intézményes feladatait. Az intézményben a maximálisan felvehető gyermekek száma 50 fő. A településen működik a Váci Egyházmegye fenntartásában a Bárka Bölcsőde (családi Bölcsőde). 2022. évben befejeződött a kétcsoportos Bóbita

Bölcsődeépítése. 2023 októberétől a többcélú intézményként működő Szurdokpüspöki Kincseskert Óvodatelephelyeként, új építésű épületben fogadja a kisgyermekeket. 2023 októberétől az önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma 28 fő, a beírt gyermekek száma év végén 22 fő.

Jobbágyi településen a 12 férőhelyes Jobbágyi Tipegő Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Palotáson a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat fenntartásában 2024. június 1-jétől nyitott meg a Pitypang Mini Bölcsőde, amely 2 mini bölcsődei csoportban összesen 16 gyermek bölcsődei gondozását tudja biztosítani.

Kálló községben óvodai, bölcsőde, mini bölcsőde is működik. 2020 óta az óvoda már öt csoporttal működött, amikor a növekvő igények kiszolgálására, TOP-os pályázati forrásból 2021 januárjától egy bölcsődei csoporttal kiegészült az ellátás.

Rétsági járás

164. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Rétsági járás településein, 2023 (fő)

A járási települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Berkenye	14	0	0	0	13	0	0	0
Diósjenő	12	0	0	0	14	0	0	0
Nagyoroszi	12	0	0	0	12	0	0	0
Nézsa	14	0	0	0	12	0	0	0
Nógrádsáp	0	0	0	8	0	0	0	7
Nőtincs	12	0	0	0	12	0	0	0

Romhány	14	0	0	0	12	0	0	0
Szendehely	12	0	0	0	12	0	0	0
Szente	14	0	0	0	13	0	0	0
Tereske	0	0	0	8	0	0	0	6

Diósjenő településen a 12 férőhelyes Aranydió Óvoda – Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Berkenyén 2021 szeptemberében került átadásra az egycsoportos Berkenyei Wunderland Óvoda és Bölcsőde 14 férőhelyes bölcsődei részlege. Tereskén 2021-től 8 személyes mini Bölcsőde várja a piciket. A szülők részéről felmerült igények szerint várja a gyerekeket a bölcsőde, általában azon gyermekek veszik igénybe, akiknek a szülei dolgoznak.

Szente község önkormányzata Kétbodony és Kisecset önkormányzataival társulásban a Szentei Bóbita Óvoda, Bölcsőde és Konyha fenntartásával biztosítja a bölcsődés korú és hároméves kortól az óvodás gyermekek napközbeni ellátását, továbbá egészséges étkezésüket.

Nézsán 2020 évtől bölcsőde is működik, ezzel segítve a gyermekek napközbeni elhelyezését. A 100%-ban pályázati forrásból létesített bölcsőde a meglévő óvoda épületének telkén került kialakításra. A kezdetben 12 gyermek befogadására létesített bölcsőde 2022-ben már 14 gyermek befogadására képes. A bölcsődei szolgáltatás vállalja a szülők/hozzátartozók munkaidejéhez igazodó hosszabb és rugalmas nyitvatartási idő megvalósítását is.

Szendehely településen a Szendehelyi Német Nemzetiségi Önkormányzat fenntartásában álló 12 férőhelyes Szendehelyi Német Nemzetiségi Meserét Óvoda és Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Rétságon 2024-től a város önkormányzatának fenntartásában álló Rétsági Minimanó Bölcsőde biztosítja a kisgyermekek ellátását 12 fős intézményében.

Nagyorosziban 2021-től működik bölcsőde 12 férőhellyel. Az intézmény a Nagyoroszi Nefelejcs Óvoda és Bölcsőde összevonásával jött létre. Romhányban a települési HEP-ban már korábban is jelentős hiányosságnak tekintett bölcsődei ellátás 2023-tól valósult meg.

Romhány Község Önkormányzata fenntartásában álló 14 férőhelyes Aranyalma Óvoda és Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Nógrádsápon a Hétszínvirág Óvoda és Mini Bölcsőde hét bölcsődei férőhellyel rendelkezik, megfelelő létszámban tudja fogadni valamennyi 1-6 éves korú kisgyermeket, rugalmas nyitvatartási idővel segíti a munkavállaló édesanyákat. Nőtincs településen a Nőtincsi Vár- Lak Óvoda és Bölcsőde működik, az alapító okirat szerint12 fő férőhellyel.

Salgótarjáni járás

165. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Salgótarjáni járás településein, 2023 (fő)

A járási települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Bárna	0	0	0	7	0	0	0	7
Karancslapujtő	24	0	0	0	22	0	0	0
Mátraszele	0	0	0	7	0	0	0	7
Salgótarján	52	36	0	24	50	39	0	22
Sóshartyán	12	0	0	0	12	0	0	0

Salgótarján az ESZK szervezeti keretein belül működő Százszorszép bölcsődben 52 férőhelyen tudnak bölcsődei ellátást igénybe venni. A Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde keretein belül két mini bölcsőde működik. A kétcsoportos Bocsoda Minibölcsőde 2019. februártól működik 14 fős férőhellyel, a Tündérkert Minibölcsőde egy csoporttal, 2020-tól működik 7 fővel. Ezen kívül a városban két családi bölcsőde is fogadja a kisgyermekeket.

A Futrinka-meseház Nonprofit Kft. által fenntartott családi bölcsőde 5 férőhelyen, az „Éljünk Együtt Alapítvány” fenntartásában működtetett családi bölcsődékben 16 férőhelyen nyújt szolgáltatást. Mindkét bölcsőde működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt.

Mátraszelén 2021 decemberétől a Mátraszelei Gárdonyi Géza Óvoda és Mini Bölcsőde 7 fős férőhellyel nyújt ellátást a kisgyermekes családoknak.

Karancslapujtő községben 2023-ban egy pályázati támogatásból a 24 férőhelyes Karancslapujtői Kastélykert Óvoda és Bölcsőde kezdte meg működését. Az intézmény teljes kihasználtsággal működik. Ez is bizonyítja, hogy nagyon nagy segítséget jelent azoknak a szülőknek, akik munkájuk miatt nem tudják megoldani 3 év alatti gyermekük napközbeni felügyeletét, gondozását. Bárna községben a Bárnai Csicsergő Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha 7 fős férőhelyen nyújt ellátást a kisgyermekek részére.

Sóshartyánban 2018 óta működik egy 12 férőhelyes bölcsőde, közös intézményt alkotva a korábbi óvodával. Így jött létre a Sóshartyáni Szivárvány Óvoda és Bölcsőde. A bölcsődei ellátás segíti a kisgyermekes anyukák munkába való elhelyezkedését, ezzel is csökkentve esetleges kiszolgáltatottságukat, anyagi függőségüket.

Szécsényi járás

166. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Szécsényi járás településein, 2023 (fő)

A járási települések	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)	Bölcsődébe beírt gyermekek (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a családi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a munkahelyi bölcsődékben (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek a mini bölcsődékben (fő)
Nógrádmegyer	0	0	0	7	0	0	0	7
Szécsény	26	0	0	0	25	0	0	0

Szécsényben a gyermekek napközbeni ellátása a Manóvár Gyerekház feladatkörébe tartozik. A bölcsődei ellátást a Szécsény Cseperedő Óvoda és Bölcsőde intézmény keretében működik. A városban a bölcsőde teljes kihasználtsággal működik.

Nógrádmegyer Község Önkormányzata 2021. évben a Nógrádmegyeri Napsugár Óvoda átszervezéséről döntött és többcélú óvoda-bölcsőde köznevelési intézményt hozott létre. A maximum 7 fő ellátását biztosító mini bölcsőde 2021. szeptember 1. naptól Nógrádmegyeri Napsugár Óvoda és Mini Bölcsőde néven működik.

A gyermekek napközbeni ellátásai egy olyan szolgáltatás és intézménycsomag, ami kifejezetten a gyermekek szükségleteire fókuszál. Elsődlegesen a köznevelési intézményrendszerbe belépés előtti időszakra (20 hetes kortól 3 éves korig) nyújt szolgáltatást ez az ellátás, de a jogszabályokban meghatározott esetekben bizonyos szolgáltatási formákban végig kíséri a gyermekeket egészen a tankötelezettségi időszak végéig. Az ellátások közös jellemzője, hogy a gyermek a családjában él, az ellátások csak

a nappali időszakra (illetve annak egy részére) szólnak. Az igénybevétel a szülő kérelmére, önkéntes alapon történik.

Balassagyarmati járás

167. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	bölcsődei ellátás	napközbeni gyermekfelügyelet	alternatív napközbeni ellátás
Balassagyarmat	X		
Bercel	X		
Dejtár		X	
Érsekvadkert	X		
Patvarc	X		
Szügy	X		

A Balassagyarmati járásban a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat fenntartásában működik Dejtáron a Boldog Ceferino Napközbeni Gyermekfelügyelet Hálózat Néri Szent Fülöp Napközbeni Gyermekfelügyelet ellátása 7 fős férőhellyel. Alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató nincs a járásban.

A járás 5 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 134 férőhellyel. A működő bölcsődék részletes, településenkénti bemutatása az előző fejezetben található.

Bátonyterenyei járás

168. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Bátonyterenyei járás településein, 2023

A járási települések	bölcsődei ellátás	napközbeni gyermekfelügyelet	alternatív napközbeni ellátás
Bátonyterenye	X		
Mátranovák	X		
Mátraterenye	X		

A Bátonyterenyei járásban nem működik sem napközbeni gyermekfelügyeletet, sem pedig alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató.

A járás 3 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 86 férőhellyel. A működő bölcsődék részletes, településenkénti bemutatása az előző fejezetben található.

Pásztói járás

169. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Pásztói járás településein, 2023

A járási települések	bölcsődei ellátás	napközbeni gyermekfelügyelet	alternatív napközbeni ellátás
Jobbágyi	X		
Kálló	X	X	
Palotás	X		
Pásztó	X		
Szurdokpüspöki	X		
Vanyarc		X	

A Pásztói járásban Kálló településen a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat fenntartásában működik a Boldog Ceferino Napközbeni Gyermekfelügyelet Hálózat Szent

Pál Napközbeni Gyermekfelügyelet ellátása 7 fős férőhellyel. Ez az ellátás az egyházmegye cigánypasztorációs hálózatának részeként működik. A Ceferino-háznak nevezett helyen az evangelizációs közösség tagjai önazonosságot erősítő tánccsoportot, ima közösséget és családi napközihez hasonló napközbeni gyermekfelügyeletet biztosítanak.

A fenntartó Vanyarc településen is működtet a Kállóihoz hasonló Ceferinó-házat, amelynek keretében napközbeni gyermekfelügyelet szolgáltatást is biztosítanak 7 fő férőhellyel, a Boldog Ceferino Napközbeni Gyermekfelügyelet Hálózat Szent Ferenc Napközbeni Gyermekfelügyeletet. Alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató nincs a járásban.

A járás 5 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 52 férőhellyel. A működő bölcsődék részletes, településenkénti bemutatása az előző fejezetben található.

Rétsági járás

170. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Rétsági járás településein, 2023

A járási települések	bölcsődei ellátás	napközbeni gyermekfelügyelet	alternatív napközbeni ellátás
Berkenye	X		
Diósjenő	X		
Nagyoroszi	X		
Nézsa	X		
Nógrádsáp	X		
Nőtincs	X		
Romhány	X		
Szendehely	X		
Szente	X		
Tereske	X		

A Rétsági járásban nem működik sem napközbeni gyermekfelügyeletet, sem pedig alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató.

A járás 10 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 113 férőhellyel. A működő bölcsődék részletes, településenkénti bemutatása az előző fejezetben található.

Salgótarjáni járás

171. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	bölcsődei ellátás	napközbeni gyermekfelügyelet	alternatív napközbeni ellátás
Bárna	X		
Karancslapujtő	X		
Mátraszele	X		
Salgótarján	X		
Sóshartyán	X		

A Salgótarjáni járásban nem működik sem napközbeni gyermekfelügyeletet, sem pedig alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató.

A járás 5 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 159 férőhellyel. A működő bölcsődék részletes, településenkénti bemutatása az előző fejezetben található.

Szécsényi járás

172. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Szécsényi járás településein, 2023

A járási települések	bölcsődei ellátás	napközbeni gyermekfelügyelet	alternatív napközbeni ellátás
Ludányhalászi			X
Nógrádmegyer	X		
Szécsény	X		

A Szécsényi járásban Ludányhalászi településem működik a helyi önkormányzat fenntartásában a Kuckó Játszóház és Ifjúsági Klub, ahol alternatív napközbeni ellátást biztosít a település kisgyermekes lakói részére. A szolgáltatás keretében délelőtt a 6 év alatti gyermekkel érkező szülők részére, délután pedig a 6-18 éves korú gyermekek részére biztosítanak szocializációt elősegítő, preventív foglalkozásokat.

A járás 3 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 32 férőhellyel. A működő bölcsődék részletes, településenkénti bemutatása az előző fejezetben található.

2.3.3. Gyermekek átmeneti gondozása

A gyermek átmeneti gondozása a gyermek ideiglenes, teljes körű ellátása, ha a szülő egészségügyi körülménye, életvezetési problémája, indokolt távolléte vagy más akadályoztatása miatt a gyermek nevelését a családban nem tudja megoldani. A gyermek átmeneti gondozását a szülői felügyeletet gyakorló szülő, vagy más törvényes képviselő (szülő) kérelmére vagy beleegyezésével biztosítják.

Gyermekek átmeneti otthonában az a családban élő gyermek helyezhető el, aki átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül marad, vagy elhelyezés hiányában ezek nélkül maradna, valamint akinek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett. A gyermekek átmeneti otthona segítséget nyújt - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - a gyermek családjába történő visszatéréséhez.

Gyermekek átmeneti gondozását biztosító ellátások Nógrád vármegye járásai közül csak a Salgótarjáni járás három településén, Salgótarjánban, Etesen és Zabaron működnek.

173. táblázat Gyermekek átmeneti gondozása a Salgótarjáni járás településein, 2024

A járási települések	Helyettes szülők	Gyermekek átmeneti otthona	Családok átmeneti otthona
Etes			X
Salgótarján			X
Zabar		X	

Etes településen, a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása keretein belül a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központ fenntartásában működik a 16 férőhelyes Családok átmeneti otthona. A gyerekek átmeneti otthona hasonló formában Zabar településen működteti a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központ. Ezekben az intézményekben a krízishelyzetben lévő gyermekek és szükség szerint az anya rendkívüli elhelyezése biztosítható.

A megyeszékhelyen a gyermekek átmeneti gondozását az ESZK keretein belül a Családok Átmeneti Otthona és a Gyermekek Átmeneti Otthona, valamint a Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona biztosítja. A Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt. Ezek az otthonok ún. várólistát nem vezetnek, hiszen a bejelentkezők akut problémával küzdenek, melynek orvosolására azonnal szükség van. Sajnos előfordul, hogy telítettség miatt az otthonok nem tudják befogadni a segítségre szorulókat.

2.3.4. Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások körében a törvény négy kategóriát hozott létre, a gyermekjóléti szolgáltatást, a gyermekek napközbeni ellátását, a gyermekek átmeneti gondozását, és utoljára (2019-től) a gyermekek esélynövelő szolgáltatásait.

A Biztos Kezdet Gyerekház célja a szociokulturális hátrányokkal küzdő, elsősorban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és az óvodába még nem járó gyermek számára együttesen nyújtott társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás biztosítása.

A Biztos Kezdet Gyerekház a gyermek sikeres óvodai beilleszkedése, valamint a gyermek és a család sikeres társadalmi integrációja érdekében együttműködik különösen a család- és gyermekjóléti szolgálattal/központtal, a védőnői szolgálattal, az óvodával, a helyben elérhető egyéb szolgáltatást nyújtó intézménnyel, valamint szükség esetén a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyéb tagjaival.

A tanoda elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, vagy hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok számára nyújtott, önkéntesen igénybe vehető társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás. A tanoda a kötelező tanórai foglalkozásokat követően, ill. tanítási szünetekben segíti elő a szociokulturális hátrányok kompenzálását, a tanulmányok folytatását, a társadalomba való sikeres beilleszkedést, az életpálya-tervezést és a szabadidő hasznos eltöltését.

Balassagyarmati járás

174. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Balassagyarmati járás településein, 2023

A járási települések	Biztos Kezdet Gyerekház	Tanoda
Mohora		X

Balassagyarmaton sem Tanoda, sem Biztos Kezdet Gyermekház nem működik. A Balassagyarmati járás területén Mohora községben a Cinka Panna Roma Kulturális Egyesület fenntartásában működik a Rácz Aladár Tanoda, 30 gyermek bevonásával. A tanoda program azzal a céllal jött létre, hogy segítse azokat a tanulókat, akik számára önmagában sem a család, sem az iskola nem tud megfelelő feltételeket biztosítani a sikeres iskolai előrehaladáshoz, a továbbtanuláshoz.

Bátonyterenyei járás

175. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Bátonyterenyei járás településein, 2023

A járási települések	Biztos Kezdet Gyerekház	Tanoda
Bátonyterenye		X
Dorogháza	X	
Mátraterenye	X	X
Mátraverebély		X

A Bátonyterenyei járás területén két településen van Biztos Kezdet Gyermekház és három településem működik Tanoda. Dorogháza-Újtelepen működik a Biztos Kezdet Picurka Gyerekház, ahová a 0-3 éves korosztály járhat a szülővel, és hivatott segítséget nyújtani a szülőknek, gyerekeknek egyaránt. A Biztos Kezdet Picurka Gyerekház segítséget nyújt a hátrányos helyzetű családok részére játékos fejlesztéssel, receptklubbal, sütés-főzési lehetőséggel, fejlesztőpedagógusi és logopédusi szolgáltatással, életmód tanácsadással, különböző védőnői rendezvényekkel. Segíti a gyermekek óvodába való beilleszkedését is. A helyi Óvoda és Általános Iskola gondolva a hozzájuk hamarosan érkező gyerekekre, teljes együttműködésre törekszik a Biztos Kezdet Picurka Gyerekházzal.

A Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége a környék legnagyobb roma civil szervezete, az elmúlt években tanoda-hálózatot épített ki

Bátonyterenyén és a környező településeken. Bátonyterenyei központjukban harminc, főleg hátrányos helyzetű roma gyerek kompetenciafejlesztésével foglalkoznak.

A Mátraterenyei Szalmaszál Egyesület célja a tanoda fenntartásával a Mátraterenyén élő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű roma és nem roma családok, munkanélküliek, gyermekek, diákok életkörülményeinek javítása, társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése. A hátrányos helyzetű tanulóknak itt lehetőségük van esetleges lemaradásaik pótlására, korszerű, otthonaikban nem hozzáférhető eszközök használatára. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat2009 óta a Mátraterenyei Szalmaszál Egyesület együttműködő partnereként részt vesz a Tanoda Programban.

A Mátraterenyei Szalmaszál Egyesület a tanoda mellett létrehozta az Együtt – közösen, értük! Biztos Kezdet Gyerekházat, ahol a település legfiatalabb tagjai és családjaik részére fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő szolgáltatásokat.

Mátraverebélyen a Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége működtet tanodád, melynek célja: a helyben élő hátrányos helyzetű gyermekek támogatása, segítése a szegénységi csapdából való kikerülés lehetőségének támogatása az oktatás, nevelés, a szabadidős programok biztosította lehetőségek megteremtésével.

Pásztói járás

176. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Pásztói járás településein, 2023

A járási települések	Biztos Kezdet Gyerekház	Tanoda
Ecseg	X	
Kálló	X	

A Pásztói járásban két településen, Kállón és Ecsegen működik Biztos Kezdet Gyermekház. A 2018-ban EFOP pályázati támogatásból indult el Kálló községben a Biztos Kezdet Gyerekház. A Biztos Kezdet Program esélyt ad a programban részt vevő, általános iskolás kor alatti, különösen 0-5 éves korú gyermekek, valamint családjaik számára, hogy

a gyermekek életének legkorábbi időszakában segítséget kapjanak a testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésükhöz. A problémák korai felismerése, a programhoz kapcsolódó szakemberek folyamatos támogatása, a gyermekekkel és a szülőkkel való közvetlen foglalkozás hozzájárul a programban részt vevő gyermekek sikeres iskolakezdéséhez, iskolai kudarcok csökkentéséhez.

Ecsegen a Cserháti Romákért Egyesület fenntartásában 2019-től működik a Szívecske Biztos Kezdet Gyerekház a 3 év alatti gyermekek fejlesztésének elősegítése érdekében.

Rétsági járás

A Rétsági járásban jelenleg nem működnek gyermekek esélynövelő szolgáltatásait biztosító szervezetek.

Salgótarjáni járás

177. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Salgótarjáni járás településein, 2023

A járási települések	Biztos Kezdet Gyerekház	Tanoda
Etes	X	X
Karancslapujtő	X	
Karancsság	X	
Lucfalva		X
Salgótarján		X

Salgótarjánban a tanoda elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő vagy hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára nyújtott, önkéntesen igénybe vehető társadalmi felzárkózást segítő, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó, prevenciós szolgáltatást. A tanoda a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokon való részvétel idején kívül, valamint a tanítási szünetekben segíti elő a

szociokulturális hátrányok kompenzálását, a tanulmányok folytatását, a társadalomba való sikeres beilleszkedést, az életpálya-tervezést és a szabadidő hasznos eltöltését.

A tanoda a szolgáltatásait a helyi sajátosságokra és a gyermekek egyéni szükségleteire építve, a szülők bevonásával, a gyermek nevelési-oktatási intézményével, a család- és gyermekjóléti szolgálattal, a család- és gyermekjóléti központtal, a helyben elérhető egyéb, az érintett korosztály számára szolgáltatást nyújtó intézménnyel, valamint szükség esetén a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyéb tagjával együttműködve nyújtja. Tanodai keretek között történik a különböző népi hagyományok ápolása és feleleventése, kulturális tevékenység, kulturális programok szervezése, tehetséggondozás.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Salgótarján Önkormányzatával konzorciumban valósította meg az „Esély gyermekeinknek” című pályázatot. A projekt 2017.november 1-től-2022. április 30-ig tartott. A projekt célcsoportját a salgótarjáni járás 13 település/településrész 0-18 éves korú lakossága, különösen a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesült gyermekek és családtagjaik jelentették.

A projekt eredményeként 7 településen/településrészen 8 jelenlétház működik. A projekt célkitűzése jövőkép kialakítása, a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, helyi cselekvő közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése, megerősítése. Kiemelten fontos az önkéntesek és civil szerveztek szerepvállalása a jelenlétházak működésében.

Lucfalván a Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége a települési tanoda fenntartója. mely saját leírásuk szerint különböző oktatási lehetőségeket és választékos programokat biztosít a gyerekeknek.

Etes községben a Didaktika Egyesület fenntartásában működik a Kilátó Tanoda és a Kilátó Biztos Kezdet Gyerekház. A 0-3 éves korig tartó foglalkozások alkalmával a hátrányos helyzetű gyerekek fejlődéséhez szükséges játékok, felzárkóztató foglalkozásokon vehetnek részt. Az iskoláskorú gyerekek számára biztosított a délutáni tanulás, felkészülés, felzárkózás, újismeretek elsajátítása, illetve háztartási ismeretekkel is színesítik programjaikat.

Karancsságon 2018- óta működik az Igazgyöngy Biztos Kezdet Gyermekház, ahová a 0-3 éves kor közötti gyermekek elhelyezést tudják biztosítani. Karancslapujtőn a Biztos Kezdet Gyermekház 2019-ben kezdte megműködését. A Karancsvölgyi Roma Fiatalokért Egyesület fenntartásában álló Mazsola Biztos Kezdet Gyerekház, ahol az anyukák segítséget és támogatást kapnak a gyermekek neveléséhez, ellátásához, programok szervezésével színesebbé, ingergazdagabbá teszik a legkisebbek életét, a foglalkozási napokon ellátást is kapnak.

Szécsényi járás

178. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Szécsényi járás településein, 2023

A járási települések	Biztos Kezdet Gyerekház	Tanoda
Endrefalva	X	
Magyargéc	X	
Nagylóc	X	
Nógrádszakál	X	
Rimóc	X	
Szécsény	X	
Varsány	X	

A Szécsényi járásban hét településen is működik Biztos Kezdet Gyermekház.

Az Endrefalva településen több éve működik a Csiri-Biri Gyerekház, ahol a 0-3 éves korú, főleg halmozottan hátrányos gyermekek szülőjükkel naponta ott tölthetik napjuk nagy részét. Az ott dolgozóktól megtanulhatják, a gyermekükkel való foglalkozást, együtt játszást, életvezetési tanácsadást, egészséges táplálkozás módját, ételek készítését, továbbá nagy segítséget jelent azoknak a szülőknek, akiknek, nincs vezetékes vizük, automata mosógépük, hogy itt lehetőségük van a mosásra. Mindezek ellenére a gyerekház nincs kihasználva, kevés halmozottan hátrányos gyermek jár oda az anyukával, valamint a

mosási lehetőséget sem vették eddig igénybe. A kihasználatlanság oka, hogy a gyermekek a szülők felügyeletével tartózkodhatnak a foglalkozásokon, igény szerint, pedig a szülőnélküli felügyeletre lenne szükség.

Magyargécen az önkormányzat a felzárkóztatás, az életkörülmények javítása és a gondolkodásmód változtatás érdekében 2006-tól működteti a településen a Magyargéci „Mézeskalács" Biztos Kezdet Gyerekházat. A Biztos Kezdet Gyerekház célja a szociokulturális hátrányokkal küzdő, elsősorban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és az óvodába még nem járó gyermek számára együttesen nyújtott társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás biztosítása.

Nagylócon 2010-től működik a Biztos Kezdet Százszorszép Gyerekház. A Gyerekház a településen élő hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű 0-3 éves gyereket nevelő családoknak nyújt szolgáltatást, a település összes kisgyerekes családja számára nyitott. A Gyerekház szolgáltatásai térítésmentesek. A Gyerekház által nyújtott szolgáltatások segítik a képességek kibontakozását, személyi és tárgyi környezetet biztosít állandó szakember vezetése mellett, rugalmasan alkalmazkodik a helyi igényekhez és biztosítja a választás lehetőségét

A Varsányi Biztos Kezdet Napsugár Gyerekház 2006. szeptembertől működik a településen. Kezdetben a helyi önkormányzat és a Szécsényi Gyerekesély Program együttműködésével. 2009 októberétől a TÁMOP projekt keretében üzemelt, majd 2012 szeptemberétől állami normatíva biztosított a fenntartásához. A gyermekház ellátási területe kiterjed a szomszédos Nógrádsipek területére is.

Rimóc településen működik a Rimóci Biztos Kezdet Napraforgó Gyerekház. A Biztos Kezdet program alapgondolata az esélyek megteremtése, illetve a képességek kibontakoztatásának biztosítása. A Gyerekház célcsoportja: a hátrányos helyzetű családokban élő 0-5 éves csecsemők és kisgyerekek és az őket nevelő szülők. A gyermekházban reálislehetőség nyílik az eltérő élethelyzetből induló gyermekek számára a lehető legkorábban történő probléma-felismerésre, a korai, célzott képesség fejlesztésre,

a nagyon koránjelentkező hátrányok mérséklésére, a lemaradás, kirekesztődés elkerülésére.

Szécsény városban a gyermekek napközbeni ellátását a bölcsőde és óvoda mellett a Manóvár Biztos Kezdet Gyermekház is szolgálja. Nógrádszakálon működik a Szivárvány Biztos Kezdet Gyerekház, ami 0-3 éves szociokulturális hátrányokkal küzdő gyermekek és családjaik részére nyújt esélynövelő szolgáltatást. Szalmatercs településen 2024-től a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület fenntartásában működik a Czinka Panna Tanoda.

2.4. Gyermekvédelmi szakellátások

A gyermekvédelmi szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, a nevelésbe vett gyermekotthont nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását.

Az ellátás biztosítható gyermekotthonban, nevelőszülőnél, vagy ápolást, gondozást nyújtó intézményben vagy támogatott lakhatásban. Ezek az intézmények elláthatják az átmeneti gondoskodás alatt állókat is, azonban ez az ellátási forma nem tartozik a gyermekvédelmi szakellátási formák közé.

A gyermekek tartós nevelésbe vétele a gyermekvédelmi szakellátás keretébe tartozó hatósági intézkedés. Otthont nyújtó ellátást biztosít azon gyermek számára, akinek nincs szülői felügyeletet gyakorló szülője, és kirendelt gyám útján nem lehet gondoskodni neveléséről, vagy szülei hozzájárultak ismeretlen személyek által történő örökbefogadásához.

Az otthont nyújtó ellátás keretén belül figyelembe veszik a gyermekek eltérő gondozási igényét, melynek megfelelően. Különleges ellátást biztosítanak a tartósan beteg, fogyatékos, ill. a 3 év alatti gyermekek számára. Speciális ellátást kell biztosítani a súlyos pszichés tüneteket mutató, a súlyos magatartási és beilleszkedési zavarokat, vagy súlyos antiszociális zavarokat mutató gyermekek számára. Ezen felül az alkohol, drog, és egyéb pszichoaktív szert használó gyermek számára is speciális ellátást nyújtanak. Különleges és speciális ellátást együttesen kell biztosítani a különleges és speciális szükségletet

egyidejűleg mutató gyermek számára (kettős szükséglet). A speciális és különleges ellátás kiterjed a gyermek korához, állapotához és szükségleteihez igazodó oktatásra, szakképzésre, foglalkoztatásra, valamint ápolására, szocializációjára és reszocializációjára, továbbá habilitációs és rehabilitációs kezelésére is.

2.4.1. Otthont nyújtó ellátások

Balassagyarmati járás

179. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023

		Gyermekotthonok			
A járási települések	Nevelőszülői ellátás	Otthont nyújtó ellátás - Gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Különleges gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Lakásotthon	Otthont nyújtó ellátás - Speciális lakásotthon
Balassagyarmat		X		X	
Szanda	X				

A Balassagyarmati járásban a járásszékhelyen működő Reménysugár Gyermekotthon a fogyatékos és halmozottan sérült gyerekek számára nyújt bentlakásos elhelyezést. Az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermekek számára az Ipolyparti Fészek Lakásotthonban való elhelyezésre van lehetőség. A krízishelyzetbe jutott családok, édesanyák elhelyezésére azonban nem működik a városban intézmény.

A Balassagyarmati járásban Szanda településen 2024-től működik a Metropolita Egyesület a Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat. A hálózatban gyermekeket gondozó nevelőszülők száma mára közelíti a 40 főt.

Bátonyterenyei járás

180. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023

		Gyermekotthonok			
A járási települések	Nevelőszülői ellátás	Otthont nyújtó ellátás - Gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Különleges gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Lakásotthon	Otthont nyújtó ellátás - Speciális lakásotthon
Bátonyterenye				X	

Bátonyterenyén a Szeged-Csanádi Egyházmegye fenntartásában működik a Szent Fausztina és a Szent Ágoston Lakásotthon 12-12 férőhellyel. A lakásotthonok 12 férőhelyen, biztosítják a gyermekek teljes körű ellátását. A gyermekek számára otthont nyújtó épület kétszintes családi ház.

Pásztói járás

181. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Pásztói járás településein, 2023

		Gyermekotthonok			
A járási települések	Nevelőszülői ellátás	Otthont nyújtó ellátás - Gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Különleges gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Lakásotthon	Otthont nyújtó ellátás - Speciális lakásotthon
Pásztó			X		
Tar				X	

Pásztón működik a Pásztói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola és Kollégium, ahol jelenleg egy iskola és a pedagógiai szakszolgálat mellett működik a 20 férőhelyes, különleges gyermekotthoni szolgáltatást nyújtó Liliom Gyermekotthon.

Tar településen a Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ működteti a 12 férőhelyes Vadvirág Lakásotthont.

Rétsági járás

182. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Rétsági járás településein, 2023

		Gyermekotthonok			
A járási települések	Nevelőszülői ellátás	Otthont nyújtó ellátás - Gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Különleges gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Lakásotthon	Otthont nyújtó ellátás - Speciális lakásotthon

Szátok		X	X		

A Rétségi járásban Szátok településen működik a Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ fenntartásában a különleges gyermekotthoni szolgáltatást nyújtó, 12 férőhelyes Százszorszép Gyermekotthon és a 34 férőhelyes Margaréta Gyermekotthon is.

Salgótarjáni járás

183. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023

		Gyermekotthonok			
A járási települések	Nevelőszülői ellátás	Otthont nyújtó ellátás - Gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Különleges gyermekotthon	Otthont nyújtó ellátás - Lakásotthon	Otthont nyújtó ellátás - Speciális lakásotthon
Mátraszele				X	
Ságújfalu					X
Salgótarján	X	X			

Mátraszelén működik a Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ fenntartásában a 12 férőhelyes Nefelejcs Lakásotthon. Az otthon feladata a kiskorú gyermekek, illetve önjogúvá vált, utógondozói ellátást igénybe vevő fiatalok teljes körű ellátása.

A Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ fenntartásában működő Biztos Kiút Gyermekotthon Napraforgó csoportja Ságújfalun található egy szép nagy kertes családi házban. Ebben a lakásotthonban 9-14 fő speciális és különleges szükségletű fiúk teljes körű ellátását biztosítja az itt dolgozó 6 fős szakembergárda / pszichológus, fejlesztő pedagógus, ügyintéző és a gyermekvédelmi gyámok. Legfontosabb feladatuk a bűnelkövető magatartás megfékezése, a haza- gondozás, a kikerülés utáni életre való felkészítés.

Az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat fenntartásában a Nógrád Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat 12 fős gyermekotthont működtet Salgótarjánban. A Fészek Befogadó Gyermekotthon 2024-től ideiglenesen befogadó gyermekotthoni szolgáltatást nyújt a krízishelyzetbe került gyermekek részére.

A megyeszékhelyen van a Nógrád Vármegyei Nevelőszülői Hálózat központja is. A Nógrád vármegyei Nevelőszülői hálózat 2020. július 1-jén csatlakozott a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatóhoz. A nevelőszülők a vármegye 33 településén végzik nevelőszülői hivatásukat. A nevelőszülői hálózatban gyermeket nevelő szülők száma mára megközelíti a 70 főt.

Szécsényi járás

A Szécsényi járás területén jelenleg nem működnek gyermekotthonok és a nevelőszülői ellátás központja is a járás területén kívül esik.

2.4.2. Utógondozói ellátás

Az otthont nyújtó ellátás keretén belül figyelembe veszik a gyermekek eltérő gondozási igényét. Nagykorúvá vált fiatalok esetében az utógondozói ellátás keretében van lehetőség lakhatást, és szükség szerint további ellátást biztosítani azoknak a fiataloknak, akinek utógondozói ellátását a gyámhatóság elrendelte. Utógondozói ellátás kérhető, amennyiben köznevelési, vagy felsőfokú tanulmányokat folytat a nagykorúvá vált fiatal, ha nem tudja biztosítani önellátását, vagy ha szociális intézményben történő elhelyezésére vár.

Otthont nyújtó ellátást biztosíthat nevelőszülő, gyermekotthon, vagy fogyatékosokat ápoló-gondozó bentlakásos intézmény, illetve fogyatékos személyek vagy pszichiátriai betegek lakóotthona.

Balassagyarmati járás

184. táblázat Utógondozói ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023

	Utógondozás és utógondozói ellátás			
A járási települések	Nevelőszülői hálózat	Gyermekotthon	Lakásotthon	Különleges gyermekotthon
Balassagyarmat		X	X	
Szanda	X			

A Balassagyarmati járásban a járásszékhelyen működő Reménysugár Gyermekotthon utógondozás keretében is bentlakásos elhelyezést nyújt a fogyatékos és halmozottan sérült gyerekek számára. Az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermekek számára az Ipolyparti Fészek Lakásotthonban ugyancsak lehetőség van utógondozási szolgáltatásra.

A Balassagyarmati járásban Szanda településen 2024-től működik a Metropolita Egyesület a Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat. A hálózatban az utógondozást is végző, gyermekeket gondozó nevelőszülők száma mára közelíti a 40 főt.

Bátonyterenyei járás

185. táblázat Utógondozói ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023

	Utógondozás és utógondozói ellátás			
A járási települések	Nevelőszülői hálózat	Gyermekotthon	Lakásotthon	Különleges gyermekotthon
Bátonyterenye			X	

Bátonyterenyén a Szeged-Csanádi Egyházmegye fenntartásában működő Szent Fausztina és a Szent Ágoston Lakásotthon utógondozási tevékenységet is végez az ellátottak részére. A lakásotthonok 12 férőhelyen, biztosítják a gyermekek és az utógondozottak teljeskörű ellátását.

Pásztói járás

186. táblázat Utógondozói ellátások a Pásztói járás településein, 2023

	Utógondozás és utógondozói ellátás			
A járási települések	Nevelőszülői hálózat	Gyermekotthon	Lakásotthon	Különleges gyermekotthon
Balassagyarmat				X
Szanda			X	

Pásztón működik a Pásztói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola és Kollégium, ahol jelenleg egy iskola és a pedagógiai szakszolgálat mellett működik a 20 férőhelyes, különleges gyermekotthoni szolgáltatást nyújtó Liliom Gyermekotthon, ahol utógondozói szolgáltatást is nyújtanak.

Tar településen a Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ működteti a 12 férőhelyes Vadvirág Lakásotthont, ahol a gondozottak részére lehetőség van utógondozói szolgáltatás igénybevételére is.

Rétsági járás

187. táblázat Utógondozói ellátások a Rétsági járás településein, 2023

	Utógondozás és utógondozói ellátás			
A járási települések	Nevelőszülői hálózat	Gyermekotthon	Lakásotthon	Különleges gyermekotthon
Szátok		X		

A Rétségi járásban Szátok településen működik a Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ fenntartásában a különleges gyermekotthoni szolgáltatást nyújtó, 12 férőhelyes Százszorszép Gyermekotthon és a 34 férőhelyes Margaréta Gyermekotthon is. Ezekben a gyermekotthonokban lehetőség van utógondozói szolgáltatásra is.

Salgótarjáni járás

188. táblázat Utógondozói ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023

	Utógondozás és utógondozói ellátás			
A járási települések	Nevelőszülői hálózat	Gyermekotthon	Lakásotthon	Különleges gyermekotthon
Mátraszele			X	
Salgótarján	X		X	

Mátraszelén működik a Nógrád Vármegye Gyermekvédelmi Központ fenntartásában a 12 férőhelyes Nefelejcs Lakásotthon. Az otthon feladata a kiskorú gyermekek, illetve önjogúvá vált, utógondozói ellátást igénybe vevő fiatalok teljes körű ellátása.

Salgótarjánban a Szociális és Gyermekvédelmi Központ fenntartásában a Nógrád Megyei Gyermekvédelmi Központ külső férőhelyen biztosított utógondozói ellátást nyújt 6 férőhelyen.

A megyeszékhelyen van a Nógrád Vármegyei Nevelőszülői Hálózat központja is. A Nógrád vármegyei Nevelőszülői hálózat 2020. július 1-jén csatlakozott a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatóhoz. A nevelőszülők utógondozói ellátást is végeznek a vármegye 33 településén. A nevelőszülői hálózatban gyermeket nevelő szülők száma mára megközelíti a 70 főt.

Szécsényi járás

A Szécsényi járás településein jelenleg nem működnek utógondozói ellátások.

A gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások vármegyei szintű összegzése

A vármegye egészét tekintve a gyermekjóléti alap és szakellátások tekintetében figyelembe vehető népességi adatok szerint 32,7 ezer főre tehető a 18 év alatti fiatalkorú lakosok száma és ebből 5,5 ezer főre a 3 év alatti kisgyermek száma.

A vármegye járásai közül a Szécsényi és a Pásztói járásban a megyei átlag felett volt a 18 év alattiak aránya, a Salgótarjáni és a Bátonyterenyei járásban pedig elmaradt a fiatalok aránya a vármegye egészére jellemző értéktől.

Nógrád vármegyében a 2023-as adatok szerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma 9,1 ezer fő volt, ami 18 év alatti állandó népesség 27,9 százalékát érte el. Ezt az értéket a Szécsényi járásban a kedvezményben részesítettek aránya jelentősen meghaladta (44,5%). Magasabb volt a megyei értéknél a Salgótarjáni járásra (33,9%) és a Pásztói járásra (30,9%) jellemző érték. A Bátonyterenyei járásban (29,1%) a megyei átlagnak megfelelő volt a kedvezményben részesítettek átlaga, a Rétsági (11,3%) és a Balassagyarmati járásokban (18,2%) pedig a megyei átlag alatt maradt ez az érték.

189. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Nógrád vármegye járásaiban, 2023

A járások	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Balassagyarmati	1 164	496	497	372	107	234
Bátonyterenyei	964	494	315	367	152	215
Pásztói	1 678	845	627	561	112	376
Rétsági	502	250	173	145	39	142
Salgótarjáni	3 272	1 651	798	1 863	263	791
Szécsényi	1 561	1 253	630	679	112	211
összesen	**9 139**	**4 989**	**3 040**	**3 987**	**785**	**1 969**

A nyilvántartások szerint a szünidei étkezésben részesített gyerekek száma a vármegyében az 5000 főt közelítette, ami 1000 lakosra vetítve 27,6 fős arányszámot eredményez. A nyilvántartás pontossága azonban megkérdőjelezhető, mert sok település a HEP-ben az itt

feltüntetett számnál lényegesen magasabb számú gyermek szünidei étkeztetéséről számolt be.

A vármegyében a megállapított hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma meghaladta a 7 ezer főt. Különösen magas a hátrányos helyzetben élő gyermeke aránya a teljes fiatalkorú lakossághoz viszonyítva a Salgótarjáni és a Szécsényi járásokban.

A védelembe vett gyermekek száma a 800 főt közelítette a vármegye egészét tekintve, arányuk a 18 év alatti gyermekekhez viszonyítva 2.4 százalékos. A Bátonyterenyei járásban ennél lényegesen magasabb (4,6%) volt a védelembe vett gyermekek aránya, a Pásztó járásban pedig messze elmaradt ettől az értéktől (0,9%). A veszélyeztetett gyermekek aránya ugyancsak a Pásztói járásban volt a legalacsonyabb, a legmagasabb arányszámot pedig a Salgótarjáni járásban láthatunk.

Nógrád vármegyében az állandó lakosság száma 188,5 ezer fő volt 2023-ban, ebből 5,5 ezer fő volt a 3 év alatti gyermekek száma. A vármegye járásai közül a Szécsényi és a Pásztói járásokban a vármegyei átlag felett volt a 0-2 évesek teljes lakossághoz viszonyított aránya, a Salgótarjáni és a Rétségi járásban megfelelt a megyei átlagnak, a Balassagyarmati és a Bátonyterenyei járásban pedig a vármegyei átlag alatt volt a kisgyermekek aránya.

190. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek Nógrád vármegye járásaiban, 2023 (fő)

A járások	Működő bölcsődei férőhelyek (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a családi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a munkahelyi bölcsődékben (db)	Működő bölcsődei férőhelyek a mini bölcsődékben (db)
Balassagyarmati	80	28	0	24
Bátonyterenyei	88	0	0	0
Pásztói	38	16	0	0
Rétsági	104	0	0	16
Salgótarjáni	88	36	0	38
Szécsényi	26	0	0	7
összesen	424	80	0	85

A vármegyében a 2023-as adatok szerint összesen 589 bölcsődei férőhely működött, a családi és mini bölcsődei férőhelyeket is figyelembe véve. A vármegyében az egy bölcsődei férőhelyre jutó 3 év alatti gyermekek száma 9,3 volt. A Rétsági és a Bátonyterenyei járásokban a vármegyei átlag alatt maradt az egy férőhelyre jutó gyerekek száma (6,1 – 6,2 fő), és a Balassagyarmati járásban sem volt ez az érték sokkal magasabb (7,7). A Salgótarjáni járásban már 10, 3 gyerek jutott egy bölcsődei férőhelyre, a Szécsényi és a Pásztó járásokban pedig meghaladta a 17 főt ez a mutató.

A vármegye 131 településéből összesen 33 helyen érhető el bölcsődei ellátás, vagy napközbeni gyermekfelügyelet, vagy alternatív napközbeni ellátás, ami a vármegyére jellemző településszerkezetet figyelembe véve megfelelőnek tekinthető. A kisgyermekek számát figyelembe véve a Szécsényi és a Pásztói járás tekinthető a kisgyermekek nappali ellátása tekintetében kevéssé ellátott területeknek. Ezekben a járásokban a szolgáltatások további fejlesztése indokolt.

A vármegyében gyermekek átmeneti gondozása csak a Salgótarjáni járásban érhető el. Az ellátórendszer más elemei jó esetben pótolni tudják az átmeneti gondozást biztosító intézmények megye egészét nézve egyenlőtlennek tekinthető eloszlását.

Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai a vármegye 131 településéből 19-ben érhetők el. A bölcsődékből kevéssé ellátott Szécsényi járás 7 településén is működik Biztos Kezdet Gyermekház. A Bátonyterenyei és a Salgótarjáni járásokban három településen is elérhető a tanoda. Azonban ezekre az esélynövelő szolgáltatásokra továbbra is sokkal több településen lenne szükség.

3. Oktatás és oktatási intézmények[101]

3.1. Köznevelési alapfeladatok

3.1.1. Óvodai ellátás[102]

Balassagyarmati járás

191. táblázat Óvodai ellátás a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai csoportok száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodába beírt gyermekek száma/csoport	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek (integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermek nélkül)[103]	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek száma (fogyatékosság szerinti bontást összevonva kezelve)	Óvodapedagógusok	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma[104][105]
Balassagyarmat	7	603	21	466	22	13	2%	54	152	51	33
Becske	1	25	1	13	13	0	0%	4	1	2	1
Bercel	1	75	3	60	20	0	0%	2	1	9	5
Cserháthaláp	1	25	31	15	0	0	20%	0	2	2	1
Cserhátsurány	1	25	26	19	1	0	0%	0	0	2	1
Csesztve	1	25	1	22	22	0	5%	2	0	2	1

[101] Az egyes járások esetében kizárólag azokat a településeket tüntetjük fel, amelyekben megtalálható a vizsgált intézménytípus (pl. óvoda)

[102] Az óvodai adatok esetében előfordulhat, hogy azok iskolai adatokat is tartalmaznak. Ennek oka, hogy bizonyos intézmények egyszerre látnak el óvodai és iskolai feladatokat, így a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekekre vonatkozó adatok nem különíthetők el intézményi szinten.
Ezért kérjük, az adatok értelmezésekor vegyék figyelembe, hogy az alábbi intézmények esetében az óvodai és iskolai adatok összevonva jelenhetnek meg:

- Illyés Gyuláné Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium
- Mosoly Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Pásztói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

[103] Az óvodai feladatellátási helyek száma oszloptól a hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya oszlopig az adatok forrása a TEIR. Időszak: 2023

[104] A halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek oszloptól a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma oszlopig az adatok forrása: OH KIR. Időszak: 2024. október

[105] Minden pedagógus benne van, aki teljes/rész munkaidőben, vagy megbízási szerződéssel dolgozik.

Csitár	1	25	1	15	15	0	13%	5	0	1	2
Dejtár	1	50	2	34	17	0	41%	4	2	6	2
Drégelypalánk	1	75	2	31	16	0	42%	3	1	4	4
Érsekvadkert	1	150	n.a.	133	n.a.	0	15%	4	3	9	13
Galgaguta	1	50	2	31	16	0	0%	0	0	4	2
Herencsény	1	25	1	24	24	0	0%	6	0	2	1
Hont	1	30	1	17	17	0	0%	0	0	2	1
Hugyag	1	50	2	42	21	0	69%	3	2	5	3
Ipolyszög	1	30	1	18	18	0	28%	8	0	2	1
Ipolyvece	1	44	2	26	13	0	4%	5	0	3	2
Magyarnándor	1	45	2	40	20	0	20%	6	0	2	4
Mohora	1	42	2	39	20	0	8%	1	1	3	4
Nógrádkövesd	1	25	1	14	14	0	0%	0	0	3	1
Nógrádmarcal	1	25	1	15	15	0	13%	1	0	2	1
Őrhalom	1	25	1	15	15	0	0%	10	8	5	3
Patak	1	50	2	37	19	0	0%	6	0	4	2
Patvarc	1	30	1	23	23	0	0%	4	1	2	1
Szanda	1	20	1	7	7	0	0%	0	0	2	1
Szügy	1	75	3	53	18	0	6%	2	0	6	4
Terény	1	25	1	12	12	0	8%	2	0	2	1

A Balassagyarmati járás óvodai ellátása általánosságban stabilnak mondható, ugyanis a járásban lévő 29 település esetén 26-ban van óvoda. Három településen, jelenleg nem üzemel óvodai ellátás: Debercsény, Iliny és Szécsénke. Ugyanakkor a települések közötti jelentős különbségek komoly kihívásokat jelentenek. A járás központjában, Balassagyarmaton jól kiépített, korszerű intézményhálózat működik: hét feladatellátási helyen, 603 férőhellyel és 21 csoporttal biztosított az óvodai nevelés, amelyet 51 fő szakképzett óvodapedagógus és 33 fő nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő szakember támogat. Az óvodák kihasználtsága folyamatosan magas, a beírt gyermekek száma 466 fő, így az átlagos csoportlétszám 22 fő körül alakul, ami optimális működési feltételeket biztosít.

A kisebb településeken jellemzően egyetlen óvodai feladatellátási hely található, többnyire 20–75 férőhely közötti kapacitással, és 3–6 vegyes életkorú csoporttal. Az óvodák kihasználtsága ezekben az esetekben változó: Bercelen például három csoportban 60 gyermek nevelkedik, míg Szandán mindössze 7 gyermek alkot egyetlen csoportot. A gyermeklétszám alakulása jól tükrözi a járás belső szerkezetét: a nagyobb, központi fekvésű településeken (pl. Bercel, Magyarnándor, Érsekvadkert, Szügy) stabil a beíratott

gyermekek száma, míg az aprófalvas térségekben (pl. Szécsénke, Nógrádmarcal, Csitár) a létszám évről évre csökken.

A férőhelyek összességében elegendőnek mondhatók, de a beírt gyermekek száma alapján egyes kisebb településeken – például Szandán és Nógrádkövesden – már most is kérdéses az óvodák hosszú távú fenntarthatósága. A kistelepülési óvodákban általában 2–3 fő óvodapedagógus dolgozik, amely megfelel a minimális szakmai elvárásoknak, ugyanakkor a szakszolgálati háttér (pl. fejlesztőpedagógusok, logopédusok) sok helyen térségi szintű ellátáson alapul.

A járás sajátossága, hogy bár az óvodai férőhelyek száma megfelelő, a bölcsődei ellátás sok helyen hiányzik, vagy alacsony kapacitással működik. Bercelen, Hugyagon, Magyarnándoron már létrehoztak vagy terveznek mini bölcsődéket, de ezek nem képesek a teljes igényt kielégíteni, különösen a 0–3 éves korosztály esetében. A korai nevelési szolgáltatások szűkössége hátráltatja a kisgyermekes szülők munkavállalását, és csökkenti a gyermekek korai fejlesztési esélyeit.

Balassagyarmat járás térszerkezete élesen elkülöníti a város és a nagyobb községek helyzetét a kisebb, szórványtelepülések helyzetétől. Balassagyarmat óvodái nemcsak saját lakosságukat, hanem környező települések gyermekeit is fogadják, így térségi szintű ellátási központ szerepét töltik be. A nagyobb falvakban (pl. Bercel, Érsekvadkert, Magyarnándor, Szügy) szintén stabil gyermeklétszám és jól működő óvodai hálózat található.

Ezzel szemben a kisebb településeken – például Szanda, Nógrádkövesd, Szécsénke, Csitár – az alacsony gyermeklétszám miatt középtávon az óvodák fenntarthatósága kérdéses. A csökkenő népesség, az elvándorlás, valamint a demográfiai apadás miatt a településeken egyre gyakoribbá válhat az intézményi összevonás, vagy körzetesítés szükségessége.

A hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek óvodai ellátáshoz való hozzáférése szintén jelentős eltéréseket mutat a járáson belül. Hugyagon például a hátrányos helyzetű óvodások aránya kiemelkedően magas, eléri a 69%-ot, míg Bercelen, Galgagután, vagy Patakon gyakorlatilag nem regisztráltak HH/HHH gyermekeket. Az

adatok alapján megállapítható, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek koncentrációja elsősorban a kisebb, periférikus településeken jellemző.

A hátrányos helyzetű gyermekek számára szinte minden településen biztosítottak a szociális támogatási formák: az ingyenes óvodai étkeztetés, a szünidei gyermekétkeztetés, valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénybevétele általános gyakorlat. Ezek a szolgáltatások alapvető fontosságúak az óvodai integráció sikeressége szempontjából. Ugyanakkor több helyen – például Becskén és Hugyagon – az óvodai beíratásban még mindig jelentős akadályt jelent a roma családok körében tapasztalható bizalmatlanság.

Bátonyterenyei járás

192. táblázat Óvodai ellátás a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai csoportok száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodába beírt gyermekek száma/csoport	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek (integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermek nélkül)	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek száma (fogyatékosság szerinti bontást összevonva kezelve)	Óvodapedagógusok	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Bátonyterenye	5	445	16	365	23	0	9%	15	8	31	31
Dorogháza	1	30	1	28	28	0	4%	4	3	1	3
Mátramindszent	1	25	1	17	17	0	0%	1	0	2	1
Mátranovák	1	50	2	52	26	0	10%	2	1	4	2
Mátraterenye	1	50	2	55	28	0	2%	7	4	5	3
Mátraverebély	1	60	2	43	22	0	37%	7	4	4	2
Nemti	1	25	1	12	12	0	0%	11	2	2	1
Szuha	1	25	1	17	17	0	6%	0	1	1	2

A Bátonyterenyei járásban az óvodai ellátás elérhetősége formálisan minden településen biztosított, ugyanakkor az ellátás minősége, kapacitása és hozzáférhetősége településenként jelentős különbségeket mutat. A járás központjában, Bátonyterenyén, több telephelyen működik a Bátonyterenyei Városi Óvoda, amely megfelelő férőhelyekkel (445 férőhely), 16 óvodai csoporttal és stabil személyi állománnyal (31 óvodapedagógus, 31 segítő) rendelkezik. Az óvodai nevelés városi szinten, szilárd alapokon nyugszik, a csoportok átlagos létszáma 23 fő, amely jó kihasználtságot jelez. Ugyanakkor a szegregátumokból érkező hátrányos helyzetű gyermekek integrációja továbbra is kihívást jelent. A hátrányos helyzetű gyermekek aránya 9%, a halmozottan hátrányos helyzetűek száma 15 fő. A roma gyermekek aránya magasabb az egyes óvodai csoportokban, ami az óvodai szegregáció veszélyét hordozza, noha az intézmény formálisan törekszik a vegyes csoportok kialakítására. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő óvodások aránya szintén emelkedett, ami a szociális támogatások szükségességét jelzi.

Dorogházán az óvodai férőhelyek megfelelőek, a kihasználtság közel teljes, a hátrányos helyzetű gyermekek aránya alacsony (4%). Mátranovákon a férőhelyek száma elegendő, a csoportok jól kihasználtak, de a hátrányos helyzetű gyermekek aránya magasabb (10%), főként a szegregátumból érkező gyermekek miatt.

Mátraterenyén az óvodai ellátás stabil, de a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya (7 fő) figyelmet igényel. Mátraverebélyen a férőhelyek kihasználtsága jó, ugyanakkor a hátrányos helyzetű óvodások aránya kiugróan magas, 37%, amely jelentős szociális terhet ró az intézményre.

Mátramindszenten és Szuhán az óvodai ellátás fizikailag biztosított, a kihasználtság jó, de Szuhán a szociális háttér miatt fokozott figyelemre lenne szükség. Nemtiben a férőhelyek kihasználtsága alacsony, viszont a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya nagyon magas (11 fő a 12 beírt gyermekből), ami komoly kihívást jelent az ellátás minősége szempontjából.

A települési szintű adatok alapján a legfontosabb összefüggés, hogy az óvodai esélyegyenlőség megvalósítása elsősorban nem a férőhelyek számán, hanem a társadalmi

háttérből fakadó akadályok leküzdésén múlik. A szociális helyzet, a szülői együttműködés hiánya, az információs deficit, valamint a szegregált lakókörnyezetekből érkező gyermekek helyzete döntően befolyásolja az óvodai ellátás sikerességét.

A hátrányos helyzetű csoportok óvodai ellátáshoz történő hozzáférésében tapasztalható problémák településenként eltérnek. Bátonyterenyén a szegregátumokból érkező gyermekek aránya magas, és bár az intézmény törekszik a vegyes csoportok kialakítására, a tényleges integráció szociális és kulturális akadályokba ütközik. Dorogházán, Mátranovában és Mátraterenyén a hátrányos helyzetű gyermekek jelenléte jelentős, de kezelhető. Mátraverebélyben, Nemtiben és Szuhán viszont különösen magas a szociális hátrányok koncentrációja, amely a korai gondozás lehetőségek korlátozott hozzáférésével együtt az iskolai sikeresség kockázati tényezője.

Pásztói járás

193. táblázat Óvodai ellátás a Pásztói járás településein

A járási települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai csoportok száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodába beírt gyermekek száma/csoport	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek (integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermek nélkül)	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek száma (fogyatékosság szerinti bontást összevonva kezelve)	Óvodapedagógusok	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Bér	1	22	1	20	20	0	10%	0	0	1	3
Buják	1	75	3	72	24	0	21%	0	2	9	5
Csécse	1	50	2	46	23	0	9%	0	2	5	2
Ecseg	1	50	2	49	25	0	67%	7	1	3	4
Egyházasdengeleg	1	25	1	21	21	0	24%	5	0	1	2

Erdőkürt	1	25	n.a.	20	n.a.	0	10%	0	0	1	2
Erdőtarcsa	1	25	14	18	1	0	39%	6	1	1	2
Héhalom	1	35	2	38	19	0	5%	4	0	4	2
Jobbágyi	1	75	3	55	18	0	24%	9	3	5	5
Kálló	1	125	5	101	20	0	36%	67	5	7	13
Kisbágyon	1	25	1	17	17	0	0%	0	4	2	1
Mátraszőlős	1	50	2	51	26	0	6%	13	3	6	4
Palotás	1	60	2	57	29	0	0%	0	0	4	3
Pásztó	5	327	13	312	24	11	4%	52	108	27	19
Szarvasgede	1	25	1	22	22	0	0%	0	1	2	1
Szirák	1	50	0	45	n.a.	0	7%	10	4	5	5
Szurdokpüspöki	1	90	3	74	25	0	0%	0	0	6	4
Tar	1	50	2	37	19	0	0%	12	1	3	2
Vanyarc	1	75	2	44	22	0	0%	12	0	3	6

Pásztó járás óvodai ellátásának áttekintése alapján megállapítható, hogy a települések túlnyomó többségében formálisan biztosított az óvodai nevelés, azonban az ellátás hozzáférhetősége, minősége és különösen az esélyegyenlőség érvényesülése jelentős eltéréseket mutat. A következő településeken azonban nem üzemel óvoda: Alsótold, Bokor, Cserhátszentiván, Felsőtold, Garáb, Kozárd és Kutasó. A településszintű adatokat tartalmazó táblázat tanúsága szerint az óvodai férőhelyek és a beíratott gyermekek száma nagyon széles skálán mozog: a legkisebb intézményekben (pl. Bér, Egyházasdengeleg) 20 fő körüli gyermeklétszám mellett egyetlen óvodapedagógus dolgozik, míg a járási központban, Pásztón, több mint 300 beíratott gyermekkel és 20 feletti szakemberlétszámmal működik az óvoda.

Az ellátás intézményi struktúrája tehát erősen centralizált: a nagyobb lélekszámú, központi fekvésű településeken – mint Pásztó, Szurdokpüspöki, Mátraszőlős – komplexebb intézmények találhatók, míg a kis falvakban az óvodai ellátás gyakran egyetlen csoportos, alacsony kapacitású formában van jelen. Ez önmagában még nem lenne akadálya a hozzáférésnek, azonban a helyi HEP-ek által bemutatott tényleges problémák rámutatnak: a kistelepülési óvodák esetében gyakori a szakemberhiány, az infrastrukturális elmaradás, valamint a speciális nevelési igényű, vagy a hátrányos helyzetű gyermekek ellátásának hiányossága.

A HEP-ek alapján kiemelhető, hogy különösen súlyos a helyzet azokban a településekben, ahol magas a hátrányos helyzetű gyermekek aránya. Ilyen például Ecseg, ahol az óvodások 67%-a hátrányos helyzetű vagy Kálló (36%) is hasonló mutatókkal rendelkezik. Ezeken a településeken nemcsak a gyermekek szociális háttere jelent kihívást, hanem az is, hogy az ellátórendszer nem tud kielégítő válaszokat adni: kevés a gyógypedagógus, hiányzik a fejlesztőszoba, és a szakemberek gyakran nem rendelkeznek elégséges módszertani támogatással az integrált neveléshez.

A hátrányos helyzetű gyermekek óvodai integrációját több településen is akadályozza a közlekedési infrastruktúra hiányossága. A HEP-ekben például Szirák és Vanyarc esetében is megjelenik, hogy a környező falvakból érkező gyermekek bejárása nehézkes, miközben ezek a települések már így is korlátozott kapacitással működnek. Vanyarcon például az iskola már nem működik, így az óvoda vált az egyetlen köznevelési intézménnyé, amely túlterhelt, és a növekvő elvárások ellenére nem bővült a szolgáltatási kör, vagy az eszközállomány.

A járásban érzékelhető az inkluzív neveléshez szükséges feltételek hiánya is. Számos településen – különösen a kis falvakban – a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása formálisan megjelenik ugyan a HEP-ek célkitűzései között, de az ehhez szükséges humán és anyagi erőforrások nem állnak rendelkezésre. Több dokumentum rögzíti, hogy a gyermekek beilleszkedési nehézségeire, családi problémáira nincs megfelelő reakció – se óvodapszichológus, se fejlesztőpedagógus, se mentorprogram nincs helyben.

A helyi HEP-ekben több jó gyakorlat is megjelenik, például közös fenntartású intézmények működtetése (pl.: Vanyarc–Szirák–Bér), vagy az óvodán kívüli szolgáltatások bevonása (falugondnoki szolgálat, családsegítő, közösségi programok). Mindezek azonban eseti és nem rendszerszintű megoldások, amelyek nem tudják önmagukban ellensúlyozni az ellátórendszer strukturális gyengeségeit.

A jövőre nézve elengedhetetlen a települések közötti kapacitások jobb összehangolása, a mobil szakemberek biztosítása, valamint a szülői közösségek tudatos bevonása a nevelési folyamatokba. A hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése csak úgy valósulhat meg, ha a szolgáltatások nemcsak elérhetőek, hanem megfelelő minőségűek, befogadóak

és fenntarthatóak is – jelenleg azonban a Pásztói járás több településén éppen ezek hiányoznak leginkább.

Rétsági járás

194. táblázat Óvodai ellátás a Rétsági járás településein

A járási települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai csoportok száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodába beírt gyermekek száma/csoport	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek (integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermek nélkül)	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek száma (fogyatékosság szerinti bontást összevonva kezelve)	Óvodapedagógusok	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Bánk	1	25	1	17	17	0	6%	0	1	4	2
Berkenye	1	25	1	24	24	0	0%	0	0	2	1
Borsosberény	1	40	2	28	14	0	4%	0	0	3	2
Diósjenő	1	100	4	87	22	0	13%	1	3	9	7
Felsőpetény	1	25	1	17	17	0	0%	0	0	1	1
Keszeg	1	25	1	27	27	0	0%	0	0	2	1
Legénd	1	25	1	7	7	0	14%	0	0	1	1
Nagyoroszi	1	80	4	73	18	0	0%	1	0	8	5
Nézsa	1	50	2	49	25	0	8%	0	0	5	3
Nógrád	1	75	3	57	19	0	0%	0	0	5	5
Nógrádsáp	1	50	2	34	17	0	0%	0	2	3	3
Nőtincs	1	44	2	45	23	0	0%	0	0	4	3
Ősagárd	1	25	1	10	10	0	0%	0	0	1	1
Rétság	1	120	4	83	21	0	11%	1	1	8	6
Romhány	1	88	3	82	27	0	13%	3	1	7	4
Szendehely	1	75	3	80	27	0	0%	0	0	8	5
Szente	2	75	3	63	21	0	2%	0	1	7	5
Tereske	1	50	2	27	14	0	15%	15	2	3	2
Tolmács	1	40	2	25	13	0	0%	0	0	0	3

Rétság járásban 19 településen működik helyi szinten óvodai ellátás és 6 településen nem (Alsópetény, Horpács, Kétbodony, Kisecset, Pusztaberki és Szátok). Az intézmények többsége egycsoportos, kis férőhelyszámú intézmény, kivételt a nagyobb települések – például Rétság, Diósjenő, Romhány – jelentenek, ahol három-négy csoport működik, nagyobb beíratott gyermeklétszámmal és magasabb pedagóguslétszámmal. A legnagyobb intézmény Rétságon található, ahol 120 férőhelyen 83 gyermek jár óvodába, míg például Legénd esetében mindössze 7 beíratott gyermek szerepel a 25 férőhelyes egycsoportos intézményben, ami az alacsony kihasználtság és hatékonyság kérdését is felveti.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hozzáférése terén jelentős különbségek mutatkoznak a járáson belül. A kvantitatív adatok szerint Tereskén a beíratott gyermekek 15%-a halmozottan hátrányos helyzetű, és szintén magas arány (13%) tapasztalható Romhányban és Diósjenőn. A HEP-ek szövegei ezekre az arányokra reflektálva kiemelik, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek otthoni környezete gyakran nem tudja biztosítani az óvodai nevelés által megkövetelt alapokat – Tereskén például külön hangsúlyozzák, hogy a pedagógiai munka részben a családi szocializáció hiányosságait kénytelen pótolni. Nagyorosziban a dokumentum a fejlesztési naplóban vezetett - napi pedagógiai beavatkozásokat ír elő a HHH gyermekekre vonatkozóan.

Bár formailag minden település biztosítja az integrált oktatást, több HEP rámutat, hogy a kisebb falvakban nincs elérhető gyógypedagógus, vagy fejlesztő szakember, így az SNI vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarokkal küzdő gyermekek támogatása nagyrészt a helyi óvodapedagógusokra hárul, akik nem minden esetben rendelkeznek megfelelő szaktudással. Erre utal például a Nógrádsáp és Nézsa községek HEP-je, ahol a speciális nevelési igényű gyermekeket ugyan ellátják, de szakképzett segítség hiányában a fejlesztés hatékonysága kérdéses lehet.

Salgótarjáni járás

195. táblázat Óvodai ellátás a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai csoportok száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodába beírt gyermekek száma/csoport	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek (integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermek nélkül)	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek száma (fogyatékosság szerinti bontást összevonva kezelve)	Óvodapedagógusok	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Bárna	1	40	1	31	31	0	39%	0	0	3	1
Cered	1	50	1	25	25	0	32%	1	2	4	2
Egyházasgerge	1	30	1	30	30	0	20%	11	1	2	1
Etes	1	50	2	52	26	0	6%	17	0	4	2
Ipolytarnóc	1	25	1	25	25	0	56%	2	3	1	2
Karancsalja	1	50	2	49	25	0	0%	2	1	4	2
Karancskeszi	1	75	3	74	25	0	8%	9	3	6	5
Karancslapujtő	1	75	20	75	4	0	9%	7	2	8	4
Karancsság	1	75	3	71	24	0	7%	50	6	6	4
Kazár	1	50	2	38	19	0	24%	2	0	4	2
Kishartyán	1	25	1	18	18	0	6%	2	0	2	1
Litke	1	28	1	28	28	0	64%	8	1	1	3
Lucfalva	1	50	2	32	16	0	19%	9	1	3	2
Mátraszele	1	25	1	25	25	0	12%	0	1	2	2
Mihálygerge	1	30	1	27	27	0	19%	5	0	1	3
Nagybárkány	1	50	2	34	17	0	35%	7	3	2	2
Rákóczibánya	1	30	1	29	29	0	24%	2	0	2	3
Ságújfalu	1	45	2	52	26	0	21%	12	3	7	2
Salgótarján	12	1232	41	960	23	21	2%	158	219	66	62
Sámsonháza	1	33	2	26	13	0	4%	3	3	4	3
Somoskőújfalu	1	50	2	55	28	0	2%	5	1	4	2
Sóshartyán	1	75	3	66	22	0	11%	39	8	5	5
Szilaspogony	1	25	1	25	25	0	24%	0	1	2	1
Vizslás	1	50	2	51	26	0	12%	1	2	5	2
Zabar	1	25	n.a.	23	n.a.	0	74%	3	4	2	1

Salgótarján járás óvodai ellátásának elemzése alapján megállapítható, hogy a 29 település közül 25-ben működik helyben óvodai feladatellátási hely, vagyis településszintű óvodai ellátás biztosított. Négy településen – Karancsberény, Kisbárkány, Márkháza és Nagykeresztúr – azonban nincs helyben működő óvoda.

Ez a formális lefedettség kedvező kiindulási alapot biztosít, ugyanakkor az ellátás tényleges elérhetősége, minősége, valamint az esélyegyenlőség érvényesülése komoly területi és társadalmi különbségeket mutat. A statisztikai adatok szerint az óvodai férőhelyek, a csoportok száma, valamint a beíratott gyermekek létszáma jelentős szórást mutat: a központi szerepet betöltő Salgótarjánban 12 intézmény működik, ahol 41 csoportban közel 960 gyermek jár óvodába, miközben több kisebb településen – például Kishartyánban, Mátraszelén, Ipolytarnócon – egyetlen csoport és néhány tucat gyermek alkotja az intézményt. A járás központján kívül legfeljebb 2-3 csoporttal működnek az óvodák, a kihasználtság pedig néhol aránytalan: míg Sóshartyánban például három csoportot működtetnek 66 gyermekkel, addig Karancslapujtőn ugyanekkora gyermeklétszám mellett húsz csoport szerepel az adatokban, ami adminisztratív eltérésekre, vagy osztott ellátási struktúrára utalhat.

A járás területi struktúráját és demográfiai adottságait tekintve az óvodai ellátás széttagolt, és az ellátórendszer leginkább a nagyobb központi települések – például Salgótarján, Karancslapujtő vagy Karancsság – köré szerveződik, ahol több pedagógus és segítő dolgozik, stabilabb a működés, és az SNI-ellátás is elérhető. Ezzel szemben a kisebb falvakban – mint Zabar, Egyházasgerge, Mihálygerge vagy Litke – gyakori a minimális pedagóguslétszám, a szakemberhiány, valamint a túlterhelt, vagy hiányzó segítői státusz. Ezeken a településeken sokszor csupán egy óvodapedagógus dolgozik, segítő nélkül, ami különösen problémás ott, ahol magas a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya.

A Helyi Esélyegyenlőségi Programok kiemelt hangsúlyt fektetnek a hátrányos helyzetű gyermekek ellátására, és az adatok alapján egyértelműen kirajzolódnak a járáson belüli feszültségek. Míg Salgótarjánban mindössze 2% a hátrányos helyzetű gyermekek aránya, több településen ez az érték drámaian magas: Zabarban 74%, Litkén 64%, Ipolytarnócon 56%, Bárnán 39% és Nagybárkányban 35%. Ezek a települések egyben infrastrukturálisan

is elmaradottak, ahol az alacsony szülői iskolázottság, a jövedelmi szegénység és a közlekedési akadályok együttesen jelentkeznek. A HEP-ek több esetben is utalnak arra, hogy a gyermekek rendszeres óvodába járását nemcsak a formális elérhetőség, hanem a szállítás, a szülői motiváció, vagy a távolság is hátráltatja – különösen azokon a településeken, ahol nem működik aktív falugondnoki szolgálat, vagy szociális szállítás.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátása szintén széttöredezett és egyenlőtlen. Míg Salgótarjánban 66 fő részesül integrált ellátásban, több kistelepülésen – például Kishartyánban, Karancsalján, vagy Mihálygergén – nem szerepel SNI gyermek az adatokban, ami nagy valószínűséggel nem a probléma hiányát, hanem a diagnosztizálás és fejlesztés hiányát jelzi. A HEP-ek alapján sok településen nem érhető el utazó gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, vagy logopédus és a pedagógusok gyakran nem rendelkeznek a megfelelő kompetenciákkal a különleges nevelési igényű gyermekek integrált oktatásához. A fejlesztőszobák, speciális eszközök, vagy differenciált módszertani eszköztár HEP szerint is hiányzik, így az SNI gyermekek tényleges integrációja sok helyen csupán deklarált.

Szécsényi járás

196. táblázat Óvodai ellátás a Szécsényi járás településein

A járási települések	Óvodai feladatellátási helyek száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai csoportok száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodába beírt gyermekek száma/csoport	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermek (integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermek nélkül)	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya	Halmozottan hátrányos helyzetű óvodások	Sajátos nevelési igényű óvodás korú gyermekek száma (fogyatékosság szerinti bontást összevonva kezelve)	Óvodapedagógusok	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Endrefalva	1	50	2	38	19	0	63%	13	4	4	4
Hollókő	1	18	1	17	17	0	0%	1	0	2	2
Ludányhalászi	1	50	2	51	26	0	14%	4	2	5	2
Magyargéc	1	30	1	28	28	0	21%	0	1	2	2
Nagylóc	1	52	94	48	1	0	27%	15	1	4	5
Nógrádmegyer	1	60	2	51	26	0	45%	14	6	3	4
Nógrádsipek	1	25	1	13	13	0	15%	0	0	2	1
Nógrádszakál	1	50	2	35	18	0	14%	23	0	3	2
Piliny	1	25	1	20	20	0	15%	1	2	1	2
Rimóc	1	75	2	47	24	0	21%	21	1	3	4
Szécsény	2	200	8	188	24	0	2%	4	23	20	12
Szécsényfelfalu	1	25	1	16	16	0	25%	1	0	2	1
Varsány	1	60	2	50	25	0	34%	5	0	4	2

A Szécsényi járás óvodai ellátásának áttekintése alapján megállapítható, hogy a települések többségében formálisan biztosított az óvodai nevelés (ez alól csak Szalmatercs kivétel), azonban az ellátás elérhetősége, minősége és különösen az esélyegyenlőség érvényesülése jelentős különbségeket mutat. A településszintű adatok szerint az óvodai férőhelyek és a beíratott gyermekek száma széles skálán mozog: Szécsényben például nyolc csoportban 188 gyermek jár óvodába (24 gyermek/csoport), míg Nógrádsipeken egyetlen csoport működik, ahol mindössze 13 gyermek vesz részt a nevelésben. A járás központján kívül

egyedül Nagylócon és Rimócon működik két csoportnál több, minden más településen egy vagy két kis létszámú csoport biztosítja az ellátást.

A településszerkezet és a demográfiai különbségek miatt az óvodai ellátás strukturálisan rendkívül széttagolt: a központi fekvésű, nagyobb népességű települések – mint Szécsény, Varsány vagy Ludányhalászi – képesek több csoportot működtetni, viszonylag stabil óvodapedagógusi állománnyal, míg a kisebb falvakban gyakori a szakemberhiány, az alacsony kihasználtság és az eszközhiány. Szécsény városában az ellátás jól szervezett, 23 óvodapedagógus és 12 segítő munkatárs látja el a feladatokat, ezzel szemben például Nógrádsipeken és Szécsényfelfaluban csak két-két pedagógus dolgozik, és gyakori a fluktuáció, ami a gyermekek fejlesztésének folyamatosságát veszélyezteti.

A HEP-ekben különösen hangsúlyos a hátrányos helyzetű gyermekek ellátásának kérdése. A települési adatok szerint a legmagasabb arány Endrefalván (63%), Nógrádmegyeren (45%) és Varsányban (34%) található, míg Szécsényben ez az arány mindössze 2%. Az ilyen mértékű különbség nemcsak a szociális háttérben mutatkozik meg, hanem az ellátórendszer reakcióképességében is. A magas hátrányos helyzetű arányt mutató településeken több HEP is rögzíti, hogy sem gyógypedagógus, sem fejlesztőpedagógus nem áll rendelkezésre, és hiányoznak az integrált neveléshez szükséges feltételek, például fejlesztőszoba vagy módszertani támogatás. Különösen kritikus a helyzet Magyargécen, Rimócon és Nógrádszakálban, ahol a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma is kiemelkedő, viszont nincs megfelelő szakmai háttér ezen gyermekek támogatására.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása szintén súlyos hiányosságokat mutat. A járás teljes területén mindössze néhány település jelentett ilyen gyermekeket – például Ludányhalászi (2 fő), Nógrádmegyer (6 fő) és Szécsény (4 fő) –, azonban a HEP-ekből kiderül, hogy ez nem feltétlenül a probléma hiányát, hanem inkább a diagnosztizálás és regisztrálás hiányosságait jelzi. Emellett az óvodapedagógusok sem rendelkeznek megfelelő kompetenciákkal az SNI gyermekek ellátásához, amit például a Nógrádszakáli HEP is rögzít, kiemelve a fejlesztő pedagógus hiányát és az integráció nehézségeit.

Több településen – különösen a kistelepülések esetében – a HEP-ek problémaként jelölik meg a közlekedési lehetőségek hiányosságait is. Az óvodák megközelíthetősége –

különösen azok számára, akik nem a központi részén laknak a falvaknak – korlátozott, és nem mindenhol működik aktív falugondnoki, vagy szociális szállítói szolgálat.

3.1.2. Általános iskolai ellátás[106]

Balassagyarmati járás

197. táblázat Általános iskolai ellátás a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma az általános iskolában	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban[107]	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma az általános iskolákban	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma az általános iskolákban[108]	Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók száma (fogyatékosság szerint bontás nélkül összevonva kezelve)	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma[109]
Balassagyarmat	5	67	1361	20	47%	5%	76	218	62	152	199	156	35
Bercel	1	10	196	20	48%	1%	9	10	6	14	11	18	6
Cserhátsurány	1	8	112	14	61%	5%	8	11	3	8	5	16	0
Dejtár	1	8	132	17	45%	32%	26	46	4	16	8	13	2
Drégelypalánk	1	1	20	20	0%	75%	2	n.a.	n.a.	n.a.	1	3	2
Érsekvadkert	2	14	265	19	8%	13%	17	25	8	17	14	25	7
Galgaguta	1	1	21	21	24%	0%	0	n.a.	n.a.	n.a.	0	2	0

[106] Az általános iskolai adatok esetében előfordulhat, hogy azok óvodai és középiskolai adatokat is tartalmaznak. Ennek oka, hogy bizonyos intézmények egyszerre látnak el óvodai és iskolai feladatokat, így a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekekre vonatkozó adatok nem különíthetők el intézményi szinten.
Ezért kérjük, az adatok értelmezésekor vegyék figyelembe, hogy az alábbi intézmények esetében az óvodai és iskolai adatok összevonva jelenhetnek meg:

- Illyés Gyuláné Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium
- Mosoly Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Pásztói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

[107] Az általános iskolai feladatellátási helyek száma oszloptól a hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya oszlopig az adatok forrása a TEIR. Időszak: 2023

[108] A halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók oszloptól a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma oszlopig az adatok forrása: OH KIR. Időszak: 2024. október

[109] Minden pedagógus benne van, aki teljes/rész munkaidőben vagy megbízási szerződéssel dolgozik

Magyarnándor	1	8	109	14	55%	10%	20	19	5	13	6	15	5
Nógrádkövesd	1	1	18	18	28%	0%	3	n.a.	n.a.	n.a.		n.a.	n.a.
Őrhalom	1	5	45	9	51%	31%	23	n.a.	n.a.	n.a.	11	4	1
Patak	1	8	104	13	27%	0%	21	13	7	10	12	13	2
Szügy	1	7	104	15	52%	14%	12	16	2	6	5	13	2
Terény	2	7	49	7	76%	8%	1	0	0	1	1	8	1

A Balassagyarmati járás általános iskolai ellátásának struktúrája összességében stabil, ugyanakkor jelentős településenkénti különbségekkel terhelt. A járás központjában, Balassagyarmaton öt általános iskolai feladatellátási hely működik, ahol 67 osztályban összesen 1361 tanuló folytat nappali oktatást. Az osztályok átlagos létszáma 20 fő, ami kedvezőnek tekinthető a térségi átlagnál, ugyanakkor figyelemre méltó, hogy a tanulók közel fele, 47%-a más településekről jár be.

A kisebb településeken az általános iskolai ellátás rendszerint néhány osztályos intézmények keretében zajlik. Például Bercelen egy feladatellátási hely működik, 10 osztállyal és 196 tanulóval, míg Cserhátsurányban 8 osztályban 112 diák tanul, Dejtáron pedig hasonlóan 8 osztályban 132 gyermek jár iskolába. Ezeken a községekben a bejáró tanulók aránya 45–61% között mozog, ami jól tükrözi e települések térségi oktatási központ szerepét.

A legkisebb falvak helyzete jóval sérülékenyebb: Galgaguta és Nógrádkövesd esetében például csupán egy-egy osztály működik alacsony, 18–21 fős létszámmal. Terény különösen kritikus helyzetben van, ahol bár két feladatellátási hely üzemel, a tanulói összlétszám mindössze 49 fő, így egy osztályra átlagosan csak 7 tanuló jut. Ez a rendkívül alacsony feltöltöttség hosszú távon az intézmények fenntarthatóságát veszélyezteti.

Balassagyarmat városközponti szerepe megkérdőjelezhetetlen a járás oktatási térképén: nemcsak saját lakosságát, hanem a környező településekről bejáró diákok tömegeit is ellátja. A 47%-os bejáró arány ennek a központi szerepnek a világos bizonyítéka. Második szintű oktatási központként Bercel, Dejtár, Érsekvadkert, Patak és Szügy emelhető ki, ahol a tanulói létszám stabil, és az iskolák részben saját, részben a környező kisebb települések gyermekeit is fogadják.

Ezzel szemben a kisebb falvakban – például Galgagután, Nógrádkövesden, Őrhalomban és Terényben – a csökkenő tanulólétszám miatt egyes osztályok feltöltöttsége kritikusan alacsony, 7–9 fő között mozog, ami nemcsak pedagógiai, hanem gazdaságossági szempontból is komoly fenntartási kérdéseket vet fel. A folyamatos demográfiai csökkenés miatt ezen iskolák hosszú távú fennmaradása egyre inkább kérdésessé válik.

A járás általános iskolai ellátásának súlyos problémái közé tartozik, hogy a kistelepülések iskoláiban tapasztalható folyamatos tanulólétszám-csökkenés az iskolabezárások vagy intézményi összevonások kockázatát növeli. A bejáró tanulók aránya több helyen extrém magas, például Terényben a tanulók 76%-a nem helyi lakos, ami hosszú távon aláássa a helyi közösségek oktatási bázisát és megtartó erejét.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók koncentrációja szintén jelentős problémát jelent, különösen Drégelypalánkon, ahol a hátrányos helyzetű tanulók aránya eléri a 75%-ot, Dejtáron 32%-ot, Őrhalomban pedig 31%-ot. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma is magas, például Balassagyarmaton 218 fő, míg Dejtáron 46 fő igényel ilyen támogatást.

A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók ellátása szintén kihívást jelent: Balassagyarmaton például 62 fő SNI-s tanulót integrálnak az általános iskolai rendszerbe, de kisebb településeken is jelentős számú SNI-s gyermek tanul, mint például Bercelen 6 fő, Érsekvadkerten pedig 8 fő.

A hátrányos helyzetű gyermekek általános iskolai hozzáférése településenként jelentős eltérést mutat. Drégelypalánk, Dejtár, Őrhalom és Szügy kiemelkednek a magas HH/HHH arányokkal. Bár az általános iskolákban a felzárkóztató programok, az ingyenes étkeztetés és a szociális támogatások általában elérhetők, az utazási költségek, a családi háttér gyengesége és a tanulási motiváció hiánya komoly akadályt jelent az iskolai sikeresség szempontjából.

Bátonyterenyei járás

198. táblázat Általános iskolai ellátás a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma az általános iskolában	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma az általános iskolákban	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma az általános iskolákban	Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók száma (fogyatékosság szerint bontás nélkül összevonva kezelve)	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Bátonyterenye	3	37	828	22	15%	12%	117	103	22	54	41	75	9
Dorogháza	1	8	169	21	58%	10%	26	18	6	9	9	15	1
Mátranovák	1	8	201	25	47%	8%	14	4	5	8	9	14	1
Mátraterenye	1	2	28	14	0%	4%	17	n.a.	n.a.	n.a.	3	5	0
Mátraverebély	1	4	21	5	0%	5%	19	n.a.	n.a.	n.a.	1	2	1

A Bátonyterenyei járásban az általános iskolai ellátás formálisan biztosított, ugyanakkor jelentős területi és társadalmi különbségek tapasztalhatók a települések között. A járás legnagyobb központja, Bátonyterenye városa három általános iskolai feladatellátási helyet működtet, 37 osztállyal és 828 tanulóval a nappali oktatásban. Az átlagos osztálylétszám 22 fő. A bejáró tanulók aránya 15%, ami mérsékelt térségi vonzásra utal. A hátrányos helyzetű tanulók aránya 12%, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóké 117 fő. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma 103, az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulóké 22 fő, emellett 54 tanuló küzd beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézségekkel. A pedagógusok száma 75 fő, a közvetlenül oktatást segítő munkakörben pedig 9 fő dolgozik, ami a városi szinten viszonylag stabil

ellátottságot mutat. A városban ugyanakkor öt szegregátum is létezik, amelyek az oktatási esélyegyenlőséget jelentősen befolyásolják. A roma gyermekek helyzete különösen nehéz, lakóhelyi elkülönülésük fokozza az oktatási egyenlőtlenségeket, annak ellenére, hogy formális iskolai szegregáció nincs.

A kisebb települések közül Dorogháza és Mátranovák is saját általános iskolát tart fenn, de mindkét helyen a bejáró tanulók aránya magas, 58%, illetve 47%, ami arra utal, hogy ezek az intézmények térségi szerepet töltenek be. Az egy osztályra jutó tanulók száma Dorogházán 21, Mátranovában pedig 25 fő. Mindkét helyszínen mérsékelt, 8–10%-os hátrányos helyzetű arány jellemző, de a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma érzékelhető. A szociális háttér hatása itt is jelen van, de az oktatásba történő bevonás, a közösségi integráció kiegyensúlyozottabb, mint a legkisebb településeken.

A kisebb községekben – Mátraterenyén, Mátraverebélyen, Nemtin és Szuhán – súlyosabb problémák tapasztalhatók. Mátraterenyén és Mátraverebélyen ugyan működik helyben általános iskola, de a tanulólétszám nagyon alacsony: Mátraterenyén 28, Mátraverebélyen mindössze 21 fő jár iskolába. Az osztálylétszámok extrém alacsonyak, különösen Mátraverebélyen, ahol egy osztályra átlagosan 5 tanuló jut. Ez oktatásszervezési, fenntarthatósági és pedagógiai szempontból is kihívást jelent. Nemtiben és Szuhán az általános iskolai oktatás már nem helyben érhető el, a gyermekek más településekre ingáznak. Ez az utazás különösen a hátrányos helyzetű gyermekek esetében jelent nehézséget, hiszen a szociális helyzetük miatt sokszor az utazás költségei is problémát okoznak, vagy a szülői támogatás hiánya miatt az iskolába járás rendszeressége is sérülhet.

A települési szintű adatok alapján a járásra vonatkozó legfontosabb összefüggés az, hogy az oktatási esélyegyenlőség megteremtését elsősorban nem az intézményi férőhelyek hiánya, hanem a társadalmi háttérből fakadó szociális, anyagi és kulturális akadályok nehezítik. A szegénység, a munkanélküliség, az alacsony iskolai végzettség, valamint a szegregált lakókörnyezetek jelenléte közvetlenül rontják a gyermekek oktatási esélyeit, különösen Bátonyterenyén, Mátranovában és Mátraterenyén. A legsúlyosabb problémák ezekhez a területekhez köthetők, ahol a roma közösségek helyzete és a szociális hátrányok halmozódása egyértelműen rontja az iskolai teljesítményt, a továbbtanulási esélyeket és a társadalmi integráció lehetőségét.

Pásztói járás

199. táblázat Általános iskolai ellátás a Pásztói járás településein

A járási települések	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma az általános iskolában	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma az általános iskolákban	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma az általános iskolákban	Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók száma (fogyatékosság szerint bontás nélkül összevonva kezelve)	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Buják	1	9	151	17	1%	24%	9	16	6	8	8	12	1
Csécse	1	8	145	18	59%	11%	6	16	7	0	9	12	3
Ecseg	2	8	85	11	0%	44%	14	39	1	9	7	10	1
Erdőkürt	1	1	16	16	19%	0%	0	n.a.	n.a.	n.a.	0	3	0
Héhalom	1	7	107	15	73%	13%	13	18	3	12	9	11	2
Jobbágyi	1	7	77	11	0%	46%	4	n.a.	n.a.	n.a.	3	3	0
Kálló	2	13	226	17	0%	35%	119	52	10	8	24	17	4
Palotás	1	8	180	23	46%	0%	3	n.a.	n.a.	n.a.	8	15	2
Pásztó	3	48	889	19	42%	4%	91	78	15	43	134	95	13
Szirák	1	8	146	18	21%	6%	87	35	2	0	7	9	3
Szurdokpüspöki	1	8	140	18	26%	3%	3	5	1	6	4	14	2
Tar	1	8	123	15	33%	11%	64	46	5	26	9	16	2

Pásztó járás általános iskolai ellátása jelentős eltéréseket mutat a települések között. A járás településszintű adatai alapján világosan kirajzolódik, hogy az iskolák mérete, a tanulói létszám, valamint a hátrányos helyzetű tanulók aránya alapján kettős struktúra jellemzi a térséget: míg néhány központi település (mint Pásztó, Palotás vagy Szurdokpüspöki)

nagyobb léptékű intézményekkel rendelkezik, addig a kisebb falvakban – például Csécsén, Ecsegen, Kállón – az iskolák alacsony létszámmal, korlátozott erőforrásokkal működnek, gyakran rendkívül nagy arányban kiszolgáltatott helyzetű tanulókat fogadva.

A legfontosabb különbség a tanulók társadalmi hátterében mutatkozik. A hátrányos helyzetű tanulók aránya több településen is rendkívül magas: Kállón az általános iskolai tanulók 35%-a, Ecsegen 44%-a, Jobbágyin 46%-a tartozik ebbe a csoportba. Ezek a számok önmagukban is aggasztóak, ám még súlyosabb problémára világítanak rá, ha figyelembe vesszük, hogy ezek az intézmények gyakran nem rendelkeznek sem megfelelő humán kapacitással, sem infrastrukturális feltételekkel ahhoz, hogy hatékonyan kezelni tudják a tanulók halmozott hátrányait.

A pedagóguslétszám egyenlőtlensége is jelentős. Míg például Pásztón 95 pedagógus dolgozik 889 tanulóra, addig Szirákon mindössze 9 pedagógus lát el 146 tanulót – vagyis az ott dolgozók rendkívül túlterheltek. Ez az aránytalanság közvetlenül hat a tanulói teljesítményre, a tanórai differenciálás lehetőségére, valamint a szociális hátrányokból fakadó lemaradások kompenzálására. További problémát jelent, hogy a kis létszámú iskolák gyakran nem tudják biztosítani azokat a kiegészítő szolgáltatásokat sem, amelyek a szociális készségek, a közösségi élmények vagy a tanuláshoz való pozitív viszony fejlesztését szolgálnák. A HEP-ek például rendszeresen említik, hogy a roma gyermekek körében kiemelten fontos lenne a készségfejlesztő programok, alternatív oktatási módszerek bevezetése, azonban ezekre sem idő, sem szakember, sem anyagi forrás nem áll rendelkezésre.

A tanulók jelentős része nemcsak anyagi, hanem kulturális és szociális tőkehiányban is szenved. Ezeket az iskolákat a HEP-ek gyakran mint „felzárkóztatási célpontokat” említik, azonban a felzárkóztatás feltételei csak korlátozottan állnak rendelkezésre. Az integrált oktatás, vagyis a sajátos nevelési igényű tanulók közös nevelése szintén problémás: több településen nincs adat erre vonatkozóan, ami azt sugallja, hogy az ellátás rendszerszintű kidolgozottsága hiányzik.

Rétsági járás

200. táblázat Általános iskolai ellátás a Rétsági járás településein

A járási települések	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma az általános iskolában	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma az általános iskolákban	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma az általános iskolákban	Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók száma (fogyatékosság szerint bontás nélkül összevonva kezelve)	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Borsosberény	1	8	93	12	34%	10%	3	11	2	9	5	16	0
Diósjenő	1	8	138	17	4%	12%	0	12	4	12	6	21	3
Felsőpetény	1	1	9	9	0%	0%	0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Keszeg	1	1	17	17	0%	0%	0	n.a.	n.a.	n.a.	2	2	1
Nagyoroszi	1	8	154	19	19%	3%	11	7	1	8	4	14	3
Nézsa	1	9	190	21	52%	2%	6	8	2	7	4	18	5
Nógrád	1	8	184	23	33%	0%	2	0	3	8	3	16	2
Nógrádsáp	1	3	42	14	40%	5%	14	n.a.	n.a.	n.a.	2	4	0
Nőtincs	1	6	82	14	27%	0%	0	0	0	9	2	12	4
Rétság	1	13	281	22	33%	3%	1	6	7	20	10	22	4
Romhány	2	10	161	16	30%	24%	6	30	3	8	10	16	4
Szendehely	1	8	186	23	37%	1%	2	2	4	9	4	24	4
Tereske	2	6	82	14	83%	5%	63	22	2	5	3	10	2
Tolmács	1	1	24	24	8%	0%	0	n.a.	n.a.	n.a.	1	2	0

Rétság járás települései közül több helyen működik helyben általános iskola, ugyanakkor az ellátás struktúrája egyenlőtlenül oszlik meg. Néhány település – például Rétság, Nézsa, Nagyoroszi és Romhány – stabil intézményi háttérrel rendelkezik, több osztállyal és magas tanulólétszámmal. Ezzel szemben számos kisebb község – mint Tolmács, Keszeg vagy Felsőpetény – csak minimális, egészen kis létszámú oktatási feladatellátást biztosít,

jellemzően egyetlen osztállyal és alacsony gyermeklétszámmal. Ezeken a helyeken az iskolák fenntartása gazdaságtalan, a pedagógiai környezet szűkös, a nevelőmunkát segítő munkatársak száma elenyésző.

A bejáró tanulók aránya kiemelkedően magas Tereske (83%) és Nézsa (52%) településen, ami azt jelzi, hogy ezek az iskolák nemcsak saját lakosaikat, hanem a környező települések gyermekeit is ellátják. A bejárók jelenléte ugyanakkor logisztikai és szervezési kihívásokat is felvet, különösen az iskolabusz-ellátottság, tanórán kívüli programok elérhetősége vagy az esélyegyenlőségi szempontok érvényesítése terén.

A tanulói összetétel vizsgálata alapján egyértelmű, hogy a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya jelentős különbségeket mutat a települések között. Diósjenő iskolájában a tanulók közel 12%-a ilyen státuszú, és Romhány is 24%-os arányt jelez. Ezek az adatok kiemelik a térség társadalmi különbségeit, és felhívják a figyelmet arra, hogy az oktatási intézményeknek nem csupán pedagógiai, hanem szociális szerepük is van. Az ilyen községekben az iskoláknak kompenzálnia kell a tanulók otthoni hiányosságait: étkeztetés, fejlesztőpedagógia, iskolapszichológus, vagy mentorprogramok segítségével.

A sajátos nevelési igényű (SNI), illetve beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel (BTMN) küzdő tanulók szintén jelen vannak szinte minden nagyobb intézményben, legnagyobb arányban Rétságon és Romhányban. Ezek a tanulók többségében integrált formában vesznek részt az oktatásban, ami elvileg biztosítja számukra a befogadó szemléletű nevelési környezetet. Ugyanakkor a dokumentumokból kiderül, hogy a tényleges inklúzió minősége – különösen a kisebb iskolákban – korlátozott, hiszen nem mindenhol áll rendelkezésre megfelelő számú fejlesztőpedagógus vagy pszichológus.

A pedagógushiány nem általános probléma a járásban, de több iskolában – különösen a kisebb településeken – a nevelői és segítői státuszok betöltése nehézkes, ami tovább gyengíti az intézmények alkalmazkodóképességét a sajátos igényű vagy hátrányos helyzetű tanulók esetében. A kistelepülési iskolák közül Felsőpetény és Tolmács példája mutatja, hogy az alacsony gyermeklétszám mellett minimális pedagógusi gárdával

működnek, ami kérdésessé teszi a pedagógiai differenciálás, az egyéni fejlesztés vagy az alternatív oktatási módszerek alkalmazhatóságát.

Salgótarjáni járás

201. táblázat Általános iskolai ellátás a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma az általános iskolában	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma az általános iskolákban	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma az általános iskolákban	Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók száma (fogyatékosság szerint bontás nélkül összevonva kezelve)	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Bárna	1	2	32	16	0%	34%	4	n.a.	n.a.	n.a.	1	4	0
Cered	1	8	160	20	71%	39%	33	42	4	17	9	16	2
Etes	1	3	58	19	5%	47%	15	n.a.	n.a.	n.a.	3	4	0
Karancsalja	2	8	150	19	63%	15%	8	4	10	10	15	17	2
Karancskeszi	1	2	25	13	32%	8%	14	n.a.	n.a.	n.a.	3	3	1
Karancslapujtő	1	15	298	20	49%	34%	57	13	11	29	19	31	3
Karancsság	1	9	162	18	27%	9%	119	58	6	21	11	16	3
Kazár	2	11	231	21	63%	26%	32	47	3	10	11	27	2
Litke	1	8	120	15	38%	38%	46	44	6	4	8	11	2
Lucfalva	2	8	123	15	60%	24%	45	44	2	21	8	15	1
Mátraszele	1	1	22	22	9%	9%	2	n.a.	n.a.	n.a.	2	3	0
Nagybárkány	1	2	29	15	14%	28%	10	n.a.	n.a.	n.a.	4	4	0
Ságújfalu	1	8	131	16	47%	8%	50	1	4	7	8	12	3
Salgótarján	10	122	2261	19	22%	2%	390	199	42	157	277	213	43
Somoskőújfalu	1	8	123	15	39%	0%	28	n.a.	n.a.	n.a.	10	21	2
Sóshartyán	1	3	48	16	4%	4%	46	n.a.	n.a.	n.a.	3	5	1

Salgótarján járás általános iskolai ellátásának áttekintése alapján megállapítható, hogy a 29 településből mindössze 16-ban működik helyben általános iskolai feladatellátási hely. Ez az alacsony arány komoly ellátási hiányokra utal, különösen a kisebb települések esetében, ahol az iskoláskorú gyermekek más községek oktatási intézményeibe kényszerülnek bejárni. A településszintű statisztikai adatok és a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) alapján egyértelműen kirajzolódnak a térségi különbségek: az ellátás elérhetősége, minősége és az esélyegyenlőség megvalósulása településenként jelentős eltéréseket mutat.

A járás központja, Salgótarján kiemelkedő szerepet tölt be: 10 iskolai feladatellátási helyen, 122 osztályban összesen 2 261 tanuló tanul, ami a teljes járási tanulólétszám kétharmadát teszi ki. A város oktatási rendszere kiterjedt és jól szervezett, a pedagógusállomány jelentős (277 fő), és magas a nevelő és oktató munkát segítő szakemberek száma is (43 fő). Az integrált oktatás feltételei biztosítottak: 157 beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN), valamint 42 sajátos nevelési igényű (SNI) tanuló részesül megfelelő ellátásban. Ugyanakkor a városban a hátrányos helyzetű (HH) tanulók aránya mindössze 2%, miközben több mint 300 halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanuló jár ide, ami azt mutatja, hogy a város térségi szerepe nemcsak az ellátás volumenében, hanem a hátrányos helyzetű gyermekek integrálásában is kulcsfontosságú.

A legmagasabb HH arányt Etes (47%), Cered (39%), Litke (38%), Karancslapujtő (34%) és Bárna (34%) mutatja. Ezeken a településeken a HEP-ek kiemelik, hogy az iskolák tanulóállományának jelentős része szociálisan hátrányos családi háttérből érkezik, sok esetben alacsony iskolázottságú, munkanélküli szülőkkel. A HHH tanulók száma különösen magas Karancságon (119 fő), Karancslapujtőn (57 fő), Lucfalván (45 fő), Cereden (33 fő) és Litkén (46 fő). Ezek az iskolák gyakran túlterheltek, a pedagógiai eszköztáruk korlátozott, a szakemberhiány állandósult probléma. A HEP-ek szerint a tanulók között gyakoriak a tanulási és magatartási problémák, amelyek kezeléséhez nem áll rendelkezésre megfelelő módszertani és személyi háttér. Például Cered iskolájában 17

tanuló küzd beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézségekkel, azonban mindössze két segítő szakember áll rendelkezésre.

A kis létszámú intézmények – például Mátraszele (1 osztály, 22 tanuló), Nagybárkány (2 osztály, 29 tanuló) vagy Bárna (2 osztály, 32 tanuló) – különösen sérülékenyek. Ezekben az iskolákban az oktatás gyakran összevont osztályokban zajlik, alacsony pedagóguslétszámmal és minimális támogatószemélyzettel. A HEP-ek több helyen is megemlítik, hogy az ilyen intézményekben nincs megfelelő fejlesztőpedagógusi, vagy gyógypedagógusi támogatás, és a tanulók egyéni szükségleteit nem tudják kielégíteni. Az SNI gyermekek integrációja sokszor formális: az ellátáshoz szükséges eszközök, módszerek és szakmai háttér hiányoznak.

A közlekedési nehézségek szintén visszatérő problémaként jelennek meg, különösen azokban a településekben, ahol az általános iskolai ellátás hiányzik, vagy csak alapszinten működik. A HEP-ek szerint Karancsalja, Kazár és Lucfalva esetében is gyakori, hogy a tanulók napi szinten több kilométert utaznak, gyakran hiányos közlekedési infrastruktúrával. A bejárók aránya ezekben a településekben eléri a 60%-ot is, ami megterheli a családokat és az iskolai közösségeket is. A falugondnoki szolgálatok és iskolabuszok csak részben képesek kezelni a problémát, így a tanulók leterheltsége, hiányzásai és tanulmányi lemaradásai gyakran e körülményekre vezethetők vissza.

A gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma is erős szórást mutat a járásban: Karancságon 58 fő, Ceredben és Litkén 44–46 fő kap ilyen jellegű támogatást, ami egyértelmű jelzője a tanulói szegénység koncentrálódásának. A HEP-ek szerint ezekben az iskolákban gyakoriak a hiányzások, a tanulási kudarcok, a szülői együttműködés hiánya, és a társadalmi hátrányok újra termelődése.

Szécsényi járás

202. táblázat Általános iskolai ellátás a Szécsényi járás településein

A járási települések	Általános iskolai feladatellátási helyek száma	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban	Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók száma az általános iskolában	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók a nappali oktatásban	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma az általános iskolákban	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma az általános iskolákban	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma az általános iskolákban	Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók száma (fogyatékosság szerint bontás nélkül összevonva kezelve)	Pedagógusok száma	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma
Endrefalva	1	8	123	15	17%	34%	35	37	5	15	13	14	5
Hollókő	1	1	19	19	37%	0%	4	n.a.	n.a.	n.a.	1	2	0
Ludányhalászi	1	8	124	16	51%	11%	46	33	2	14	7	14	3
Magyargéc	1	6	94	16	46%	10%	75	54	7	4	9	11	2
Nagylóc	1	2	31	16	0%	19%	22	n.a.	n.a.	n.a.	0	3	1
Nógrádmegyer	1	8	110	14	1%	28%	55	45	6	5	12	13	4
Piliny	1	1	20	20	0%	20%	7	n.a.	n.a.	n.a.	3	2	1
Rimóc	2	8	115	14	0%	37%	48	41	6	4	12	11	4
Szécsény	2	25	600	24	46%	7%	24	42	12	33	29	54	6
Szécsényfelfalu	1	1	23	23	35%	13%	5	n.a.	n.a.	n.a.	0	2	0
Varsány	1	9	126	14	20%	51%	18	60	4	10	9	14	6

Szécsény járás általános iskolai ellátásának áttekintése alapján megállapítható, hogy csak három településen nem működik a járásban – Nógrádsipek, Nógrádszakál, Szalmatercs - köznevelési intézmény. A rendelkezésre álló adatok szerint a járásban 13 általános iskolai feladatellátási hely működik 11 településen: Szécsény és Rimóc két-két iskolát tart fenn, a többi településen egy-egy iskola működik. Az iskolai osztályok száma településenként 1 és 25 között változik, ami rendkívül egyenetlen hozzáférési és nevelési feltételeket jelez.

A tanulók számát tekintve Szécsény kiemelkedik: két intézményében 600 gyermek tanul 25 osztályban, az osztálylétszám itt 24 fő, és a tanulók közel fele (46%) más településről jár be. Ez a tény egyrészt a városi iskolák kapacitására és vonzerejére utal, másrészt azt is jelzi, hogy a környező kisebb települések ellátása nem elegendő, vagy nem megfelelő. Ezzel szemben Pilinyben, Szécsényfelfaluban, vagy Hollókőn csak egy-egy osztály működik 19–23 fős létszámmal. Ezek az intézmények évfolyam-összevonásokkal dolgoznak, ami korlátozza a tanulók differenciált fejlesztésének lehetőségeit, különösen a sajátos nevelési igényű, vagy tanulási problémákkal küzdő gyermekek esetében.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók arányát tekintve a járás iskolái között még látványosabb az eltérés. Varsányban a tanulók több mint fele (51%) HH-státuszú, míg Szécsényben ez az arány mindössze 7%. Hasonlóan magas a hátrányos helyzetű tanulók aránya Rimóc (37%), Endrefalva (34%) és Nógrádmegyer (28%) esetében is. Ezek a települések gyakran elszigeteltek, a lakosság jelentős része alacsony iskolai végzettségű, és a HEP-ek alapján számos család szociális ellátórendszerhez kötötten él.

A szakemberhiány, a szakos ellátottság hiányosságai, valamint a pedagógusfluktuáció szintén rendszeresen visszatérő problémaként jelenik meg a HEP-ekben. Több iskola esetében (pl. Magyargéc, Varsány, Nógrádmegyer) a pedagógusok elöregedő korfája, vagy a hiányzó fejlesztőszakemberek okoznak komoly gondot. Ez különösen súlyosan érinti azokat az iskolákat, ahol magas a tanulási nehézségekkel küzdő diákok aránya, de nincs fejlesztőpedagógus, vagy csak alkalmi jelleggel, külsős szakemberként érkezik. A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók száma több településen is jelentős – például Endrefalván (15 fő), Ludányhalásziban (14 fő), Szécsényben (33 fő) –, ugyanakkor ezekre a problémákra helyben gyakran nincs szakmai válasz.

A bejáró tanulók aránya alapján elmondható, hogy az oktatási mobilitás leginkább a városi központokat – Szécsényt (46%) és Ludányhalászit (51%) – érinti. Itt nemcsak a nagyobb kapacitás, hanem a szülők iskolaválasztási preferenciái is szerepet játszanak. A kistelepüléseken élők egy része már alsó tagozatban is inkább nagyobb településre íratja gyermekét, ha teheti – ez a HEP-ek tanúsága szerint különösen a hátrányos helyzetű

családok esetében nem mindenhol biztosított, mivel a szállítási lehetőségek, az ingázás és az intézményi beilleszkedés további nehézséget jelenthet.

3.1.3. Középfokú oktatás

Balassagyarmati járás

203. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 1

A járási települések		gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Balassagyarmat	Feladatellátási helyek száma (db)[110]	4	2	4	2
	Pedagógusok száma (fő)[111]	82	15	n.a.	n.a.
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	9	3	n.a.	n.a.
	Tanulók száma (fő)	783	68	780	402

[110] A feladatellátási helyek és a tanulók létszámára vonatkozó adatok forrása a TEIR. Időszak: 2023.
[111] A pedagógusok és a nevelő/oktató munkát végzők létszámára vonatkozó adatok forrása: OH KIR. Időszak: 2024. október. A létszámban benne van minden pedagógus, aki teljes/rész munkaidőben vagy megbízási szerződéssel dolgozik.

204. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 2

A járási települések	Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű tanulók száma[112]					Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma				
		szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban[113]	szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban
Balassagyarmat	48%	n.a.	12	5	n.a.	12	n.a.	36	22	n.a.	36

[112] A középiskolai adatok esetében előfordulhat, hogy azok óvodai és általános adatokat is tartalmaznak. Ennek oka, hogy bizonyos intézmények egyszerre látnak el óvodai és iskolai feladatokat, sőt egyes szakiskolák egyben készségfejlesztő iskolák is, így a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekekre vonatkozó adatok nem különíthetők el intézményi szinten.
Ezért kérjük, az adatok értelmezésekor vegyék figyelembe, hogy az alábbi intézmények esetében az óvodai és iskolai adatok összevonva jelenhetnek meg:

- Illyés Gyuláné Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium
- Mosoly Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
- Pásztói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

A HH és HHH tanulók létszámára vonatkozó adatok forrása: OH KIR. Időszak: 2024.

[113] A készségfejlesztő iskolák adatai megegyeznek a szakiskola adataival, ezért a duplikáció.

205. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 3

A járási települések	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma[114]				Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Balassagyarmat	7	0	n.a.	n.a.	6	6	n.a.	n.a.

206. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 4

A járási települések	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló száma[115]			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Balassagyarmat	5	0	n.a.	n.a.

Balassagyarmat járás középfokú oktatása erőteljesen központosított rendszerben működik. Kizárólag Balassagyarmat városában érhetők el középfokú oktatási formák. A városban négy gimnázium, négy technikum vagy szakgimnázium, valamint két szakképző iskola és

[114] Az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók létszámára és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók létszámára vonatkozó adatok forrása: OH KIR. Időszak: 2024. október

[115] A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók létszámára vonatkozó adatok forrása: OH KIR. Időszak: 2024. október

két szakiskola szolgálja a járás fiataljainak középfokú oktatását. Ez a központi szerep alapvetően biztosítja ugyan a középfokú oktatás formális elérhetőségét, ugyanakkor jelentős területi egyenlőtlenségeket is eredményez.

A középfokú oktatásban részt vevő tanulók száma összesen 2033 fő, közülük 783 tanuló gimnáziumba, 780 fő technikumba, 402 diák szakképző iskolába, míg 68 tanuló szakiskolába jár. A pedagógus-ellátottság különösen a gimnáziumokban kedvező, ahol 82 szaktanár végzi az oktatási feladatokat, ami biztosítja a magas színvonalú tanulást.

A járás többi településén, különösen a kisebb falvakban és községekben középfokú intézmények nem működnek. Ennek következtében a tanulók naponta kénytelenek ingázni Balassagyarmatra, ami a térségi közlekedési infrastruktúra hiányosságai miatt jelentős terhet jelent. A középfokú intézményekbe járó tanulók közel 48%-a más településről érkezik, ami jól érzékelteti a központosítás mértékét és a periférikus településeken élők helyzetének nehézségeit.

Különösen fontos kiemelni a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók középfokú hozzáférésének jellemzőit. Az adatok szerint a hátrányos helyzetű tanulók döntő része szakképző iskolákba, vagy technikumokba iratkozik be, míg a gimnáziumokban az arány rendkívül alacsony: mindössze 12 fő hátrányos helyzetű tanuló folytat tanulmányokat gimnáziumban, míg a technikumokban és szakképző iskolákban egyaránt 36-36 fő. Ez a tendencia világosan mutatja, hogy a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók számára a gimnáziumi képzés kevésbé elérhető, és inkább a szakmai irányú oktatást választják, ahol rövidebb képzési idő alatt képesítést szerezhetnek.

A kiemelten hátrányos helyzetű településeken, mint Hugyag, Őrhalom vagy Ipolyszög, már általános iskolai szinten is magas a HH/HHH tanulók aránya, amely középfokú szinten is érezteti hatását. Bár földrajzilag ezek a települések sincsenek messze Balassagyarmattól, a családok anyagi helyzete, a közlekedési költségek és a tanulási motiváció alacsony szintje miatt a középiskolai továbbtanulás itt különösen nehézkes. Sok tanuló, vagy a legegyszerűbb szakképzési formát választja, vagy már az általános iskola után nem folytatja tanulmányait, amennyiben betöltötte a 16 évet (lemorzsolódik).

A Balassagyarmati járás középfokú oktatási rendszere tehát formálisan minden tanuló számára hozzáférhető, de a valós lehetőségek és az oktatáshoz való esélye a hozzáférés között komoly eltéréseket mutatnak. A hátrányos helyzetű tanulók továbbra is kisebb eséllyel jutnak be gimnáziumi képzésbe, nagyobb valószínűséggel szorulnak szakiskolai és szakképző irányba, miközben a közlekedési, anyagi és szociális hátrányok tovább mélyítik a járás belső egyenlőtlenségeit.

Bátonyterenyei járás

207. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 1

A járási települések		gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Bátonyterenye	Feladatellátási helyek száma (db)	1	0	2	1
	Pedagógusok száma (fő)	n.a.	0	n.a.	n.a.
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	n.a.	0	n.a.	n.a.
	Tanulók száma (fő)	30	0	107	128

208. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 2

A járási települések	Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű tanulók száma					Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma				
		szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban	szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban
Bátonyterenye	72%	n.a.		n.a.	n.a.		n.a.		n.a.	n.a.	

209. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 3

A járási települések	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma				Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Bátonyterenye	n.a.		n.a.	n.a.	n.a.		n.a.	n.a.

210. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 4

A járási települések	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Bátonyterenye	n.a.		n.a.	n.a.

A Bátonyterenyei járás középfokú oktatási kínálata elsősorban a központi településhez, Bátonyterenyéhez kötődik. A városban egy gimnáziumi feladatellátási hely, két technikumi/szakgimnáziumi hely és egy szakképző iskola működik. A gimnáziumban 30 tanuló tanul, míg a technikum és a szakképző iskola összesen 235 tanulót lát el nappali tagozaton. A szakiskolai és készségfejlesztő ellátás jelenleg nem elérhető, és az oktató-nevelő munkát segítő munkatársak száma a legtöbb középiskolai intézményben nem elérhető vagy nem áll rendelkezésre. A településre jellemző, hogy a középfokú tanulók 72%-a más településről érkezik be Bátonyterenyére, ami egyértelműen mutatja a város térségi központi szerepét.

A járás többi településén – így Mátranovákon, Mátraverebélyen, Mátraterenyén, Nemtin, Szuhán és Dorogházán – nem található középfokú intézmény. Ezeken a településeken élő fiatalok számára a középfokú oktatáshoz való hozzáférés fizikai értelemben kizárólag más településre történő bejárással vagy kollégiumi elhelyezéssel oldható meg. Ez különösen problémás a hátrányos helyzetű tanulók esetében, akiknek családi, anyagi vagy közlekedési okokból korlátozott lehetőségük van a rendszeres és sikeres iskolalátogatásra.

A HEP-ek alapján a középfokú továbbtanulás egyik legnagyobb akadálya a járás kistelepülésein a családok alacsony iskolázottsági szintje, a továbbtanulást támogató

szemlélet hiánya, valamint a szülők információhiánya. Mátranovák, Mátraverebély és Mátraterenye esetében többször is hangsúlyosan szerepel a dokumentumokban, hogy a 8. osztályt követően több tanuló kiesik az oktatási rendszerből, nem jelentkezik középfokú képzésbe, vagy ha igen, nem tudja azt befejezni. A lemorzsolódás mögött gyakran szociális problémák, motiválatlanság, illetve az iskolai teljesítményhez szükséges családi háttértámogatás hiánya áll.

A hátrányos helyzetű tanulók középfokú oktatáshoz való hozzáférése tehát elsősorban azokban a településekben korlátozott, ahol sem helyi elérhetőség, sem stabil közlekedési kapcsolat nem biztosított. Bátonyterenye képes ellátni ezt a szerepet, azonban az oda bejáró HH és HHH tanulók támogatása speciális figyelmet igényelne, különösen mentori, tanulássegítő vagy szociális alapon működő ösztöndíjrendszerek formájában. A HEP-ek több helyen rögzítik, hogy az iskolai lemorzsolódás, az alacsony végzettségi szint öröklődése és a társadalmi mobilitás hiánya közvetlenül kapcsolódik a középfokú oktatás elérhetőségéhez és minőségéhez.

Pásztói járás

211. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 1

A járási települések		gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Pásztó	Feladatellátási helyek száma (db)	2	1	0	0
	Pedagógusok száma (fő)	46	2	0	0
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	4	n.a.	0	0
	Tanulók száma (fő)	381	9	0	0
Szirák	Feladatellátási helyek száma (db)	0	0	0	1

	Pedagógusok száma (fő)	0	0	0	4
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	0	0	0	0
	Tanulók száma (fő)	0	0	0	39

212. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 2

A járási települések	Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű tanulók száma					Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma				
		szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban	szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban
Pásztó	41%			7		1			4		20
Szirák	33%	8					101				

213. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 3

A járási települések	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma				Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Pásztó	5	0			15	0		
Szirák				0				18

214. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 4

A járási települések	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Pásztó	6	0		
Szirák				0

A Pásztói járásban kizárólag Pásztón és Szirákon van középfokú intézmény. A járás többi településén – így például, Csécsén, Kállón vagy Szarvasgedén – nem működik gimnázium, technikum, szakképző iskola.

A HEP-ek hangsúlyozzák, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számára a középfokú oktatáshoz való hozzáférés nem automatikus. Több település – például Ecseg vagy Csécse – esélyegyenlőségi programjai külön kiemelik, hogy a továbbtanulás egyik legnagyobb akadálya a közlekedés, a szülői háttér gyengesége, valamint az alacsony iskolai motiváció, ami gyakran az általános iskolai kudarcok következménye.

Pásztói járás középfokú oktatása rendszerszinten erősen koncentrált, társadalmilag pedig szelektív. Bár a formális elérhetőség biztosított Pásztón, a tényleges hozzáférés szűk rétegek kiváltsága marad. A járás kisebb településein élő, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók számára a középfokú oktatás nemhogy esélynövelő, hanem gyakran esélyszűkítő intézménnyé válik, hiszen az elvárásokhoz nem társul megfelelő támogatás. Ennek következménye a korai iskolaelhagyás, az alacsony végzettség és a munkaerőpiaci kiszorulás, ami egyben újratermeli a társadalmi kirekesztést és a szegénység generációs öröklődését.

A HEP-ek javaslatai között szerepel a bejárás támogatása, a célzott ösztöndíjprogramok bevezetése, a középfokú intézmények fejlesztése és a pályaorientáció megerősítése már az általános iskola alsó évfolyamain. Az iskolai sikerhez szükséges környezet kialakítása nemcsak infrastrukturális, hanem szakmai, mentálhigiénés és szociális szinten is elengedhetetlen. Amíg ezek nem épülnek be rendszerszinten a középfokú oktatásba, addig a járás peremtelepülésein élő fiatalok valódi esélyei továbbra is korlátozottak maradnak.

Rétsági járás

A Rétsági járásban nincs olyan település, ahol lenne középfokú oktatás.

Salgótarjáni járás

215. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 1

A járási települések		gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Salgótarján	Feladatellátási helyek száma (db)	5	3	6	4
	Pedagógusok száma (fő)	101	3	1	n.a.
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	5	1	0	n.a.
	Tanulók száma (fő)	843	36	1089	424

216. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 2

A járási települések	Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű tanulók száma					Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma				
		szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban[116]	szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban
Salgótarján	60%		14	7		14		38	21		38

[116] A készségfejlesztő iskolák adatai megegyeznek a szakiskola adataival, ezért a duplikáció. Van egy gimnázium, ami egyszerre szakgimnázium, technikum és szakképző intézmény is. Ebben az esetben már nem duplikáltuk az adatokat, hanem a gimnáziumi részhez írtuk be az adatokat.

217. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 3

A járási települések	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Salgótarján	9	0	n.a.	n.a.

218. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 4

A járási települések	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma				Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Salgótarján	19	0	n.a.	n.a.	6	5	n.a.	n.a.

A Salgótarjáni járás középfokú oktatási rendszerének vizsgálata alapján megállapítható, hogy az intézményrendszer Salgótarján városába koncentrálódik, ahol az összes középfokú feladatellátási hely működik. A városban öt gimnáziumi, három szakképző iskolai, hat technikumi és egy szakközépiskolai/készségfejlesztő feladatellátási hely található. A középfokú oktatás tehát kizárólag Salgótarjánban érhető el, ami azt jelenti, hogy a járás

többi 28 települése középfokú ellátás szempontjából teljesen ellátatlan, a tanulók számára a továbbtanulás lehetősége az ingázás révén valósul meg.

Az adatok szerint a Salgótarjánban tanuló diákok száma összesen 2 392 fő, ebből 843 tanuló gimnáziumban, 1 089 technikumban, 424 szakképző iskolában, míg 36 tanuló készségfejlesztő iskolában vesz részt a nappali tagozatos oktatásban. A tanulók 60%-a más településről jár be, ami jól mutatja, hogy a középfokú oktatás nemcsak a város, hanem az egész járás fiataljai számára központi szerepet tölt be. A magas bejárási arány ugyanakkor súlyos infrastrukturális és szociális következményekkel járhat: a közlekedés, a napirend összehangolása, a családok terhelése, valamint az iskolai közösségekbe való beilleszkedés szempontjából is hátrányt jelent.

A középfokú oktatásba való belépés szempontjából különösen fontos a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya. A HH tanulók száma összesen 38 fő gimnáziumban, 14 fő szakképző iskolában, míg a HHH tanulók száma eléri a 38 főt gimnáziumban és 21 főt szakképző iskolában. A számokból jól látszik, hogy a hátrányos helyzetű tanulók elsősorban a szakképzési irányokban jelennek meg nagyobb arányban, de viszonylag magas a jelenlétük a gimnáziumi képzésben is, ami arra utalhat, hogy bizonyos intézmények inkluzív módon képesek őket befogadni. Ugyanakkor a HEP-ek több helyen hangsúlyozzák, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számára a középfokú oktatásba való belépés akadályozott: a tanulási nehézségek, az alacsony iskolai teljesítmény, a szülői támogatás hiánya, valamint a közlekedési nehézségek mind hozzájárulnak ahhoz, hogy sok esetben a tanulók nem érik el, vagy nem tudják megtartani a középfokú képzési jogviszonyukat.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók (BTMN) a gimnáziumban 9 fővel vannak jelen, de a technikumi és szakképző iskolai adatokat nem tették közzé („n.a.” megjelölés szerepel), ami rávilágít arra is, hogy a rendszer adatkezelése és az ellátotti kör nyomon követése nem mindenhol biztosított. Az SNI tanulók esetében 19 fő integráltan oktatott tanulóról van adatunk a gimnáziumokban, míg a szakképző és technikumi adatok ismét nem állnak rendelkezésre. Ez a hiány szintén a HEP-ek által is jelzett probléma: az SNI tanulók ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételek több

intézményben csak részben, vagy egyáltalán nem állnak rendelkezésre, miközben az igény jelen van.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma is jelentős: 65 fő a gimnáziumokban, 50 fő a szakképző iskolákban, ami a szociális hátrányok koncentrálódását mutatja az oktatási rendszer felsőbb szintjein is. A HEP-ek rámutatnak arra, hogy e tanulók esetében a tanulmányi sikeresség sokszor nem az iskolán belüli körülményeken múlik, hanem azon, hogy milyen külső támogatások – ösztöndíjak, mentorprogramok, szociális segítség – állnak rendelkezésre.

Szécsényi járás

219. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 1

A járási települések		gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Szécsény	Feladatellátási helyek száma (db)	1	0	1	1
	Pedagógusok száma (fő)	15	0	n.a.	n.a.
	Nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben dolgozók létszáma (fő)	1	0	n.a.	n.a.
	Tanulók száma (fő)	124	0	75	128

220. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 2

A járási települések	Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban	Hátrányos helyzetű tanulók száma					Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma				
		szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban	szakképző iskolákban	szakiskolában	gimnáziumokban	technikumokban, szakgimnáziumokban	készségfejlesztő iskolákban
Szécsény	65%	n.a.		11	n.a.		n.a.		4	n.a.	

221. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 3

A járási települések	Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók száma				Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Szécsény	2		n.a.	n.a.	2		n.a.	n.a.

222. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 4

A járási települések	Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló száma			
	gimnázium	szakiskola és készségfejlesztő	technikum, szakgimnázium	szakképző iskola
Szécsény	3		n.a.	n.a.

A Szécsényi járás középfokú oktatási ellátásának áttekintése alapján megállapítható, hogy a középfokú oktatás intézményrendszere erősen centralizált, és kizárólag Szécsény városához köthető. A városban három középfokú intézménytípus működik: egy gimnázium, egy technikum és egy szakképző iskola. Szakiskola és készségfejlesztő iskola ugyanakkor nem működik a térségben, így az alacsonyabb iskolai előképzettséggel rendelkező tanulók számára helyben nincs középfokú alternatíva. Ez strukturális hiányosság, amely elsősorban a leginkább támogatásra szoruló tanulói csoportokat – például a tanulási nehézségekkel vagy sajátos nevelési igénnyel élő fiatalokat – érinti hátrányosan.

A három működő intézmény összesen 327 tanulót fogad: a gimnáziumba 124 fő jár, a technikumba 75 fő, a szakképző iskolába pedig 128 fő. A pedagógusok száma a gimnáziumban 15 fő, és egy nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkatárs is dolgozik. A technikum és a szakképző iskola esetében nem áll rendelkezésre részletes adat a pedagóguslétszámról, ugyanakkor a HEP-ek alapján ezek az intézmények is érdemi szakmai tevékenységet folytatnak, sőt, az ipari képzés helyi elérhetősége révén fontos térségi funkciót látnak el.

A középfokú képzésekre járó tanulók 65%-a más településről jár be Szécsénybe, ami jól mutatja a járási központ kiemelt szerepét. Ez azonban azt is jelzi, hogy a többi településen a középfokú oktatáshoz való hozzáférés közlekedéshez, lakóhelyhez és szociális háttérhez kötött. A HEP-ek – különösen Magyargéc, Endrefalva, Nógrádmegyer, Rimóc – egyöntetűen kiemelik, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számára a középfokú oktatás elérése nemcsak intézményi, hanem anyagi és logisztikai kihívás is. A rendszeres, megbízható iskolabusz-ellátás hiánya, az alacsony szülői támogatás és a lakhatási problémák mind akadályozzák a bejárást.

A táblázatok szerint a hátrányos helyzetű tanulók száma a gimnáziumban 11 fő, a halmozottan hátrányos helyzetűek száma 4 fő. Az SNI tanulók közül 2 fő integráltan tanul a gimnáziumban, és ugyanennyi tanul beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézségekkel (BTMN) küzd. Ezek az arányok ugyan nem kiugróan magasak, de a HEP-ek alapján valószínűsíthető, hogy a térség több településéről érkező fiatalok rejtve hordozzák ezeket a problémákat, amelyek nem mindig kerülnek azonosításra, vagy az intézményi támogatás nem megfelelően strukturált.

A szakiskola és készségfejlesztő képzések hiánya a térség egyik legsúlyosabb strukturális problémája. A HEP-ek szerint többen nem a képességeikhez mérten kerülnek be gimnáziumi vagy technikumi képzésekbe, hanem „nincs más választás” alapon. Ez az iskolatípus-mismatch (képzési illeszkedési hiány) gyakran korai kudarchoz, végzettség nélküli iskolaelhagyáshoz vezet. A technikumba és szakképző iskolába beiratkozók közül sokan első generációs középfokú tanulók, akik családi minták, tanulási rutinok és szociális háttér nélkül próbálnak megfelelni a képzés követelményeinek – támogatás nélkül.

3.1.4. További köznevelési feladatok[117]

Balassagyarmati járás

223. táblázat További köznevelési feladatok a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása
Balassagyarmat	X	X	X	X	-	X	X		
Bercel			X						
Érsekvadkert			X						
Nézsa			X						
Nógrád			X						
Nőtincs			X						
Őrhalom		X							
Romhány			X						
Szügy			X						

A Balassagyarmati járásban a köznevelési alapellátáson túl elérhető további köznevelési feladatok – mint a készségfejlesztő oktatás, fejlesztő nevelés, alapfokú művészetoktatás, kollégiumi ellátás, pedagógiai szakszolgáltatások – térségi szinten egyenlőtlenül oszlanak el. A szolgáltatások többsége Balassagyarmaton koncentrálódik, míg a kisebb települések nagy része csak korlátozott mértékben vagy egyáltalán nem rendelkezik ilyen lehetőségekkel.

[117] Az itt szereplő adatok forrása az OH KIR. Időszak: 2024. október

A készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás kizárólag Balassagyarmaton érhető el, míg fejlesztő nevelés-oktatás Balassagyarmaton és Őrhalomban is biztosított. Ez lehetőséget ad a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésére, de a szolgáltatások földrajzi koncentrációja jelentős területi hátrányokat eredményez a periférikus településeken élők számára.

Az alapfokú művészetoktatás elérhetősége viszonylag kedvezőbb képet mutat: Bercel, Érsekvadkert, Nézsa, Nógrád, Nőtincs, Romhány és Szügy településein működik ilyen oktatási forma, amely a tehetséggondozásban és a szabadidős lehetőségek bővítésében játszik fontos szerepet. Ugyanakkor ezen oktatási formák elérhetősége is jelentős települési egyenlőtlenségeket mutat.

Kollégiumi ellátás kizárólag Balassagyarmaton áll rendelkezésre, amely fontos lehetőséget biztosít a távolabbról érkező középiskolai tanulók számára, különösen azok számára, akik hátrányos helyzetük miatt nem tudnának napi szinten ingázni. Azonban a férőhelyek korlátozott száma miatt nem minden rászoruló tanuló tudja igénybe venni ezt a lehetőséget.

Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás jelenleg nem érhető el a járás településein, amely különösen hátrányosan érinti a roma/cigány származású tanulókat, hiszen így kevés támogatás áll rendelkezésre kulturális identitásuk megőrzésére és fejlesztésére.

A pedagógiai szakszolgáltatás Balassagyarmaton helyben működik, így biztosított a logopédiai, fejlesztőpedagógiai, pszichológiai tanácsadási és gyógytestnevelési szolgáltatás. Emellett Balassagyarmaton utazó gyógypedagógusi és utazó konduktori hálózat is működik, amely a kisebb települések sajátos nevelési igényű gyermekei számára biztosítja az ellátást. Bár ezek az utazó szolgáltatások elvileg elérhetők a járás egész területén, a kapacitások szűkössége miatt a fejlesztések sok esetben hosszú várakozási idővel, csökkentett óraszámban, vagy időszakosan valósulnak meg.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek nevelés-oktatása nem szervezetten működik a járásban, csupán Balassagyarmaton van lehetőség egyedi esetek kezelésére, ami egyes súlyos állapotú gyermekek számára akadályt jelenthet a folyamatos iskolai integrációban.

A további köznevelési feladatok elérhetősége a Balassagyarmati járásban rendkívül koncentrált. Balassagyarmat városa gyakorlatilag az egyedüli szolgáltató központ, míg a

kisebb települések nagy részén ezek a szolgáltatások csak részlegesen, vagy egyáltalán nem érhetők el. Az alapfokú művészetoktatás néhány nagyobb településen megjelenik, de fejlesztő nevelés, készségfejlesztés, pedagógiai szakszolgálati és szakszolgáltatási ellátás szinte kizárólag a központi városhoz kötött. A járás belső térszerkezete így komoly oktatási esélyegyenlőségi különbségeket eredményez, amelyeket tovább súlyosbítanak a közlekedési nehézségek, a szociális problémák és a családok anyagi helyzete.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók számára a további köznevelési szolgáltatásokhoz való hozzáférés különösen korlátozott. A fejlesztő és készségfejlesztő nevelés helyi elérhetőségének hiánya, valamint az utazás nehézségei miatt a HH/HHH tanulók sok esetben kiszorulnak ezekből a programokból.

A periférikus településeken élő hátrányos helyzetű gyermekek – például Hugyagon, Őrhalomban, Szécsénkén, Szandán – csak ritkán tudnak részt venni fejlesztő foglalkozásokon vagy szakszolgálati ellátásokon, mivel azok eléréséhez napi szintű utazásra lenne szükség, ami sok család számára anyagilag és szervezésileg is megterhelő. Az utazó gyógypedagógusi és konduktori hálózat korlátozott kapacitása tovább nehezíti a rászoruló tanulók folyamatos fejlesztését, így sok esetben a szolgáltatások részleges mértékben vagy hosszú várakozási idő után vehetők csak igénybe.

A Balassagyarmati járásban a további köznevelési feladatok formálisan rendelkezésre állnak, azonban elérhetőségük rendkívül egyenlőtlen. A központosított szolgáltatási szerkezet, a közlekedési nehézségek, valamint a szociális hátrányok miatt a kisebb települések tanulói – különösen a HH/HHH gyermekek – sok esetben nem tudják igénybe venni a szükséges fejlesztési és tehetséggondozási lehetőségeket. A köznevelési esélyegyenlőség megvalósítása érdekében elengedhetetlen lenne a térségi szolgáltatások kapacitásbővítése, az utazó szolgáltatások megerősítése és a helyi szintű fejlesztési lehetőségek bővítése.

Bátonyterenyei járás

224. táblázat További köznevelési feladatok a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása
Bátonyterenye			X			X			
Dorogháza			X						
Mátranovák			X						

A Bátonyterenyei járás településein a köznevelési alapfeladatokon túlmutató, kiegészítő nevelési-oktatási szolgáltatások (pl. alapfokú művészetoktatás, szakszolgálatok) csak korlátozottan érhetők el, és elsősorban a központi településre, Bátonyterenyére koncentrálódnak. A táblázati adatok szerint a járásban csak három településen – Bátonyterenyén, Dorogházán és Mátranovában – érhető el alapfokú művészetoktatás, míg a pedagógiai szakszolgáltatások, az utazó gyógypedagógusi hálózat és a pedagógiai szakmai szolgáltatások kizárólag Bátonyterenyén vannak jelen. Készségfejlesztő vagy fejlesztő iskolai nevelés, kollégiumi ellátás és hídprogramok egyetlen településen sem működnek jelenleg.

A HEP-ek alapján a járásban Bátonyterenye központi szerepe kiemelkedő, hiszen itt koncentrálódnak azok a szolgáltatások, amelyek a sajátos nevelési igényű (SNI), tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő vagy hátrányos helyzetű gyermekek támogatását szolgálnák. A városban működik a pedagógiai szakszolgálat, az utazó szakemberhálózat, valamint az alapfokú művészetoktatás is biztosított, amely lehetőséget ad a tehetséggondozásra, készségfejlesztésre is. Emellett Bátonyterenye látja el a járási szintű

feladatokat is, így a gyermekvédelmi, szociális és oktatási szakmai támogatások zöme innen indul.

A járás kisebb településein – különösen Mátraverebély, Mátraterenye, Nemti, Szuha – az ilyen jellegű szolgáltatások vagy teljesen hiányoznak, vagy csak korlátozott formában, esetenként, utazó szakemberek révén jelennek meg. A HEP-ek alapján Mátraverebélyben és Mátraterenyén például a logopédusok és gyógypedagógusok utazó formában járnak ki, állandó, helyben működő szakmai támogatás nincs. A fejlesztő nevelés és készségfejlesztő programok, amelyek a súlyosan hátrányos vagy SNI gyermekek számára nyújthatnának támogatást, egyik településen sem elérhetők, pedig több helyen magas a HHH gyermekek aránya.

A HEP-ek közös megállapítása szerint a további köznevelési feladatokhoz való hozzáférést nemcsak a fizikai távolság, hanem a szociális és információs hátrányok is korlátozzák. Különösen jellemző ez a roma közösségek esetében, ahol a gyermekek nagy arányban szorulnának rá fejlesztésre, tehetséggondozásra vagy egyéni pedagógiai támogatásra, de ezekhez ritkán jutnak hozzá. A szolgáltatások hiánya, valamint a szülők iskolázatlansága, információhiánya együtt nehezíti a korai felismerést, a beavatkozást, illetve a sikeres iskolai előmenetelt.

Pásztói járás

225. táblázat További köznevelési feladatok a Pásztói járás településein

A járási települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása
Csécse			X							
Kálló			X							
Pásztó	X	X	X	X			X	X		
Szirák			X							
Szurdokpüspöki			X							
Tar			X							

A Pásztói járásban a további köznevelési feladatokhoz való hozzáférés települési szinten rendkívül szórt, szűk körre korlátozódik, és erőteljes területi egyenlőtlenségek jellemzik. A rendelkezésre bocsátott táblázat adatai, valamint a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) alapján egyértelműen megállapítható, hogy a köznevelléshez kapcsolódó speciális szolgáltatások, mint például a fejlesztő nevelés-oktatás, a kollégiumi ellátás, vagy a pedagógiai szakszolgálatok döntően egy központi településre: Pásztóra koncentrálódik, míg a járás többi településén ezek elérhetősége vagy korlátozott, vagy teljesen hiányzik.

Pásztó kiemelkedik a járás települései közül: itt elérhető a fejlesztő nevelés-oktatás, alapfokú művészetoktatás, kollégiumi ellátás, valamint a pedagógiai szakszolgáltatások teljes spektruma, beleértve a gyógypedagógiai utazó hálózatot, az utazó logopédust, és az utazó konduktort is. Ez a koncentráció azonban éppen azok számára jelent akadályt, akik a leginkább rászorulnának ezekre a szolgáltatásokra, de más településen élnek. A táblázat tanúsága szerint gyakorlatilag egyetlen további köznevelési feladat sem érhető el helyben,

ami a HEP-ek tükrében is megerősítést nyer: ezek a községek gyakran sem logopédust, sem fejlesztőpedagógust nem tudnak biztosítani, és a gyermekek fejlesztése, különösen a hátrányos helyzetűeké, csak eseti, kiszálló ellátások révén történik, amelyek gyakran rendszertelenek, illetve idő- és kapacitáshiány miatt nem kielégítőek.

Szirákon, amely a járásban szintén jelentősebb településnek számít, szinte semmilyen további köznevelési feladat nem elérhető a táblázat alapján, annak ellenére, hogy a helyi HEP kiemeli: a településen élő tanulók között magas a hátrányos helyzetűek aránya, és az iskolai lemorzsolódás mértéke is aggasztó. A HEP külön nevesíti, hogy az iskolába járó gyermekek nagy része szociálisan nehéz helyzetű családból érkezik, akik számára elengedhetetlen lenne a fejlesztőpedagógiai, mentálhigiénés és szociális támogató rendszer.

A legsúlyosabb probléma tehát az, hogy éppen a leginkább rászoruló tanulói csoportok – különösen a roma és hátrányos helyzetű gyermekek – élnek olyan településeken, ahol a köznevelési rendszer további szolgáltatásai nem, vagy csak korlátozottan érhetőek el. A hiányzó szolgáltatások különösen a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók esetében okoznak súlyos következményeket, akik megfelelő támogatás nélkül gyakran már az általános iskola alsó évfolyamain kudarcot élnek meg, és ez alapvetően meghatározza későbbi tanulási pályájukat is.

Rétsági járás

226. táblázat További köznevelési feladatok a Rétsági járás településein

A járási települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása
Borsosberény			X							
Nézsa			X							
Nógrád			X							
Nógrádsáp			X							
Nőtincs			X							
Nőtincs			X							
Rétság			X				X			
Romhány			X							
Tereske			X							

A Rétsági járás településein a köznevelési feladatellátás legnagyobb része az óvodai és általános iskolai szintekre korlátozódik, a kiegészítő és speciális nevelési szolgáltatások elérhetősége viszont jelentős hiányosságokat mutat. A legszélesebb kínálattal Rétság városa rendelkezik, ahol az alapfokú művészetoktatás mellett, egyes pedagógiai szakszolgáltatások is elérhetők. A többi településen a további köznevelési feladatok jelenléte szórványos, többségük kizárólag az alapfokú művészetoktatásra korlátozódik.

Az adatokból jól látható, hogy a fejlesztő nevelés-oktatás, a készségfejlesztő iskolai képzések, valamint a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek oktatásának lehetősége teljesen hiányzik a járás egészéből. Ezek a feladatok – amennyiben igény merül fel rájuk – csak más térségek intézményein keresztül, utazással érhetők el, ami jelentős akadályt jelent a rászoruló tanulók számára, különösen, ha hátrányos helyzetű családból származnak.

A pedagógiai szakszolgáltatás (pl. logopédia, pszichológiai tanácsadás, gyógypedagógiai ellátás) hivatalosan több községben is biztosított, például Tereskén, Romhányban, Rétságon, Nőtincsen és Borsosberényben. Ugyanakkor a HEP-ek alapján ezek a szolgáltatások több esetben heti vagy havi szinten csak egyszer elérhetők, gyakran utazó szakemberek közreműködésével. Ez nemcsak az ellátás rendszerességét, de annak minőségét is befolyásolja – például a rendszeres logopédiai fejlesztés vagy a pszichológiai tanácsadás csak korlátozottan áll a gyermekek rendelkezésére. Az utazó gyógypedagógusi hálózat néhány helyen működik, de jellemzően csak az SNI-s tanulók legszükségesebb támogatását tudja biztosítani.

A HEP-ek alapján kiemelhető, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek számára a fenti ellátások hiánya különösen súlyos következményekkel jár. Mivel ezek a tanulók gyakran szorulnának egyéni fejlesztésre, mentálhigiénés támogatásra vagy alternatív pedagógiai módszerekre, a speciális szolgáltatások hiánya tovább mélyíti a meglévő oktatási esélykülönbségeket. A problémát tetézi, hogy a szülők gyakran nem rendelkeznek kellő információval, lehetőséggel vagy motivációval a szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez, így a gyermek ellátatlansága tartóssá válik.

A Rétsági járásban a további köznevelési feladatok hozzáférése egyenetlen, a legtöbb településen csak az alapellátás biztosított. A fejlesztő és gyógypedagógiai szolgáltatások főként utazó szakemberekre épülnek, és csak időszakosan elérhetők, ami különösen a hátrányos helyzetű vagy sajátos nevelési igényű tanulók számára jelent súlyos hátrányt. A térségi szinten átgondolt, közös szervezésű szolgáltatásfejlesztés elengedhetetlen lenne a valódi esélyegyenlőség biztosításához.

Salgótarjáni járás

227. táblázat További köznevelési feladatok a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása
Cered			X							
Karancsalja			X							
Karancslapujtő			X							
Karancsság			X							
Kazár			X							
Litke			X							
Lucfalva			X							
Ságújfalu			X							
Salgótarján	X	X	X	X			X	X	X	
Somoskőújfalu			X							
Sóshartyán			X							

A Salgótarjáni járás további köznevelési feladatainak elérhetőségét vizsgálva egyértelműen kirajzolódik a szolgáltatások erőteljes központosulása, a szakmai támogató rendszerek szűkös területi lefedettsége, valamint a hátrányos helyzetű tanulók korlátozott hozzáférése. A járás 29 településéből csupán néhányban érhető el fejlesztő, művészeti, vagy speciális pedagógiai szolgáltatás – ezek többsége alapfokú művészetoktatás formájában jelenik meg. A köznevelési kiegészítő funkciók – mint például a kollégiumi elhelyezés, fejlesztő nevelés-oktatás, utazó gyógypedagógusi hálózat, pedagógiai szakszolgálat – többsége továbbra is kizárólag Salgótarjánhoz kötődik.

A táblázat alapján alapfokú művészetoktatás összesen tíz településen érhető el: Cered, Karancsalja, Karancslapujtő, Karancsság, Kazár, Litke, Lucfalva, Ságújfalu,

Somoskőújfalu és Sóshartyán. Ez a művészeti nevelés térségi kiterjedtsége szempontjából előrelépést jelent, azonban a HEP-ek egyértelműen jelzik, hogy ezen ellátások elérhetősége gyakran csak formális. Több település – például Cered, Litke és Karancsság – HEP-je is kiemeli, hogy bár az alapfokú művészetoktatás intézményesen jelen van, a tanulók számára valódi hozzáférés korlátozott az anyagi terhek, az utazási nehézségek, illetve a szülői tudatosság hiánya miatt. A hátrányos helyzetű családok körében gyakran az alapkompetenciák megszerzése is nehézséget okoz, így a művészeti neveléshez való hozzáférés másodlagossá válik – annak ellenére, hogy az ilyen típusú foglalkozások hozzájárulhatnának a gyermekek sikeresebb iskolai pályájához.

A HEP-ek alapján egyértelmű, hogy a fejlesztő nevelés-oktatás, a pedagógiai szakszolgálatok, az utazó szakemberhálózat és a kollégiumi ellátás továbbra is kizárólag Salgótarján városában érhető el teljeskörűen. A városban működik a járási pedagógiai szakszolgálat, és innen indul az utazó gyógypedagógusi és konduktori hálózat is. A HEP-ek azonban több esetben – például Zabar, Egyházasgerge vagy Szilaspogony esetében – rögzítik, hogy a szakemberhiány, a túltelítettség és a területi hátrányok miatt a szolgáltatások csak rendszertelenül, vagy egyáltalán nem jutnak el a periférián élő gyermekekhez. A szükséges fejlesztések elmaradása gyakran újratermeli a tanulási lemaradásokat, az iskolai kudarcokat és hosszú távon az iskolai lemorzsolódást is.

A kollégiumi ellátás kizárólag Salgótarjánban érhető el, ami különösen fontos a középfokú oktatásban tanuló, kis településről érkező diákok számára. A HEP-ek szerint azonban a kollégiumi férőhelyek száma korlátozott, és a szociálisan hátrányos helyzetű családok részéről gyakran bizalmatlanság vagy kulturális elutasítás tapasztalható a bentlakásos formával szemben. Ez különösen jellemző a roma családok esetében, akik számára a közös nevelési színterek nem minden esetben jelentenek biztonságos alternatívát.

A speciális nevelési igényű gyermekek ellátásához kapcsolódó szolgáltatások – mint a fejlesztő nevelés-oktatás, hídprogramok, vagy a tartósan beteg gyermekek oktatása – gyakorlatilag csak Salgótarjánban jelennek meg intézményes formában. Ezek hiánya a többi településen azt eredményezi, hogy a gyermekek ellátása gyakran csak papíron történik meg, a tényleges fejlesztési munka elmarad, vagy családi önszerveződésre, eseti

megoldásokra szorítkozik. A HEP-ek szerint ez nemcsak a tanulók iskolai előmenetelét veszélyezteti, hanem a családok mentális és fizikai terheit is növeli.

Szécsényi járás

228. táblázat További köznevelési feladatok a Szécsényi járás településein

A járási települések	Készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás	Fejlesztő nevelés-oktatás	Alapfokú művészetoktatás	Kollégiumi ellátás	Kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás	Hídprogramok	Pedagógiai szakszolgáltatás	Utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése	Pedagógiai szakmai szolgáltatás	Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelés-oktatása
Endrefalva			X							
Hollókő			X							
Ludányhalászi			X							
Magyargéc			X							
Nagylóc			X							
Nógrádmegyer			X							
Szécsény			X				X			
Varsány			X							

A Szécsényi járásban a további köznevelési feladatokhoz való hozzáférés településszinten rendkívül korlátozott, szinte teljesen hiányzik a strukturált, egységes ellátási rendszer. A táblázat alapján egyetlen olyan köznevelési forma sincs, amely minden településen elérhető lenne – sőt, több fontos feladatellátási típus, mint például a készségfejlesztő iskola, a fejlesztő nevelés-oktatás, a kollégiumi ellátás, a kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás, vagy a tartósan gyógykezelt gyermekek oktatása egyetlen településen sem működik a járásban.

A legszélesebb körben elérhető köznevelési szolgáltatás az alapfokú művészetoktatás, amely nyolc településen, köztük Szécsényben, Magyargécen, Ludányhalászin, Nagylócon

és Varsányban is jelen van. A HEP-ek ugyanakkor megjegyzik, hogy ezek az oktatási formák gyakran korlátozott óraszámban és kevés művészeti ágban működnek, leginkább zene vagy néptánc szakkörök formájában. A programok elérésében leginkább a település központjához közelebb élők részesülnek, míg a periférikus lakókörnyezetben élő, különösen hátrányos helyzetű gyermekek számára ezek sokszor csak formálisan hozzáférhetők.

Pedagógiai szakszolgáltatás kizárólag Szécsényben működik intézményesen. Azonban a HEP-ekből kiderül, hogy a valós elérhetőség ettől jelentősen eltér: a környező falvakban – például Magyargéc, Rimóc, Nagylóc – részben, vagy eseti jelleggel van jelen logopédus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, többnyire a Nógrád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szécsényi Tagintézményének közreműködésével. Magyargécben például 6 óvodás részesül logopédiai fejlesztésben, és az iskolában is dolgozik fejlesztőpedagógus. Rimóc iskolája szintén ellátott, és nyitott az SNI tanulók integrált nevelésére, kooperatív tanulásszervezési módszereket is alkalmaznak.

Ezzel szemben más településeken – például Szécsényfelfalu, Nógrádsipek, Nógrádszakál – a HEP-ek kifejezetten rögzítik, hogy nincs helyben elérhető gyógypedagógus vagy fejlesztőszakember, és az utazó szolgáltatások sem rendszeresek. A térségi ellátás így nemcsak területileg széttagolt, hanem időben és minőségben is kiszámíthatatlan. A dokumentumok szerint az utazó szakemberek – ha egyáltalán eljutnak ezekre a településekre – gyakran csak félévente vagy egy tanéven belül egyszer-egyszer jelennek meg, így a szükséges intenzív fejlesztés nem biztosítható.

További súlyos hiányosság, hogy a járás egyik településén sem működik utazó gyógypedagógiai, vagy konduktori hálózat, pedagógiai szakmai szolgáltatás, vagy bármilyen célzott fejlesztés tartósan beteg gyermekek számára. Ez azt jelenti, hogy a leginkább rászoruló tanulók, akik állapotuk vagy élethelyzetük miatt nem tudnak részt venni a köznevelés napi folyamataiban, teljesen ellátás nélkül maradnak.

A HEP-ek több helyen – különösen Magyargéc, Endrefalva, Nagylóc – hangsúlyozzák, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek szakszolgáltatásokhoz való hozzáférése egyenlőtlen, és leginkább informális szinten működik. Gyakori, hogy a szülők nem kapnak megfelelő

tájékoztatást a lehetőségekről, vagy a család életkörülményei nem teszik lehetővé, hogy éljenek a fejlesztő szolgáltatásokkal. Az utazás, a kapcsolatfelvétel vagy a tanuló beilleszkedésének támogatása nincs intézményesen segítve.

A jövőben elengedhetetlen egy járási szintű, rendszeres utazó szakértői hálózat kiépítése, a pedagógiai szakszolgálatok kapacitásbővítése, valamint a településeken belüli tájékoztatás és beavatkozási gyakorlatok erősítése. A cél az, hogy a köznevelés valóban minden gyermek számára elérhető, támogató és esélyteremtő környezetet jelentsen a Szécsényi járásban.

3.1.5. Felnőttoktatás[118]

Balassagyarmati járás

229. táblázat Felnőttoktatás a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Általános iskola	Gimnázium	Technikum, szakgimnázium	Szakképző iskola (szakközépiskola)	Szakiskola
Balassagyarmat		133			

A Balassagyarmati járásban a felnőttoktatási lehetőségek rendkívül koncentráltan, szinte kizárólag Balassagyarmat városában érhetők el. Az adatok alapján a járásban mindössze Balassagyarmaton működik intézményesített felnőttoktatás, ahol jelenleg 133 fő vesz részt különböző köznevelési típusú felnőttképzési formákban. A képzési formák között

[118] Az itt szereplő adatok forrása az OH KIR. Időszak: 2024. október

megtalálható az általános iskolai végzettség megszerzésére irányuló felnőttoktatás, valamint középfokú, szakképzési irányú tanulmányok is (gimnáziumi, technikumi, szakképző iskolai keretek között).

A járás többi településén – beleértve a kisebb városokat és falvakat – nem működik helyben felnőttoktatási intézmény vagy tagozat. Ez azt eredményezi, hogy a felnőttkorban iskolai végzettséget pótolni kívánó személyek kizárólag Balassagyarmatra való bejárással tudnak tanulmányokat folytatni.

A Balassagyarmati járás felnőttoktatási rendszerét a teljes központosítottság jellemzi. A képzési lehetőségek, az infrastruktúra és a szaktanári háttér Balassagyarmaton összpontosul. Ez a struktúra kedvező azoknak, akik a városban élnek, vagy könnyen tudnak közlekedni, azonban súlyos hátrányokat jelent a járás kisebb, periférikus településein élők számára. A közlekedési nehézségek, az anyagi korlátok és az alacsony szintű információáramlás miatt a járás nagy részében a felnőttoktatáshoz való hozzáférés korlátozott. Azok a személyek, akik például Hugyagon, Őrhalomban, vagy Szécsénkén élnek, napi szintű bejárásra kényszerülnének Balassagyarmatra, ami sok esetben anyagilag és szervezésileg is megvalósíthatatlan.

A hátrányos helyzetű településeken élő felnőttek (például Hugyagon, Őrhalomban, Szandán) számára a Balassagyarmatra való rendszeres bejárás nem reális opció. Sok esetben már az utazási költségek fedezése is problémát jelentene, nem beszélve az időráfordításról, különösen, ha a tanulmányok mellett munkavállalási kötelezettségeik is vannak. Ez a helyzet azt eredményezi, hogy a hátrányos helyzetű lakosság körében a felnőttoktatási részvétel rendkívül alacsony, így a társadalmi mobilitás lehetősége is tovább szűkül.

Bátonyterenyei járás

A Bátonyterenyei járásban nincs olyan település, ahol lenne felnőttoktatás.

Pásztói járás

A Pásztói járásban nincs olyan település, ahol lenne felnőttoktatás.

Rétsági járás

A Rétsági járásban nincs olyan település, ahol lenne felnőttoktatás.

Salgótarjáni járás

230. táblázat Felnőttoktatás a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Általános iskola	Gimnázium	Technikum, szakgimnázium	Szakképző iskola (szakközépiskola)	Szakiskola
Salgótarján	84	165			

A Salgótarjáni járásban a felnőttoktatás elérhetősége erősen központosított, intézményi szinten kizárólag Salgótarján városához kötődik. Az elérhető adatok szerint a városban 84 fő vesz részt általános iskolai felnőttoktatásban és további 165 fő gimnáziumi rendszerű felnőttképzésben. Technikumi, szakképző iskolai, vagy szakiskolai felnőttoktatásra vonatkozó adatok nem szerepelnek, ami a gyakorlatban az ilyen típusú képzések hiányára vagy szórványos jelenlétére utal. A járás többi településén – a HEP-ek és statisztikai visszajelzések alapján – felnőttoktatási lehetőség nem áll rendelkezésre helyben, ami különösen súlyosan érinti az alacsony iskolai végzettségű, munkanélküli, vagy inaktív lakosságot.

A Helyi Esélyegyenlőségi Programok következetesen jelzik, hogy a felnőttképzés – különösen az alapfokú iskolai végzettséget nem szerzett felnőttek számára – elengedhetetlen lenne a foglalkoztathatóság növelése, az alapkompetenciák megerősítése és a szegénység újra termelődésének megakadályozása érdekében. A HEP-ek szerint

azonban több tényező is akadályozza a hátrányos helyzetű csoportok bevonását ezekbe a képzésekbe. Egyrészt a települések többségében teljes mértékben hiányzik a helyben elérhető felnőttoktatási infrastruktúra. Másrészt a közlekedési lehetőségek – különösen a kistelepüléseken – korlátozottak, a napi ingázás Salgótarjánba idő- és költségigényes, és gyakran nem vállalható az érintettek számára. Harmadrészt sokan – különösen az alacsony iskolázottságú roma felnőttek – bizalmatlanok az intézményes képzési formákkal szemben, és hiányoznak azok a szociális támogató mechanizmusok (mentorálás, szociális munkás jelenlét, egyéni kísérés), amelyek a visszacsatolást és a megtartást biztosítanák.

A HEP-ek többsége, köztük a Salgótarjáni is, utal arra, hogy az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező felnőttek aránya továbbra is jelentős, különösen a roma lakosság körében. Ez a probléma koncentráltan jelenik meg például Karancsságon, Litkén, Zabarban vagy Ceredben, ahol a korai iskolaelhagyás és az alacsony szülői iskolázottság jellemző. Ezeken a településeken különösen nagy igény lenne helyben vagy mobil formában megvalósított, rugalmas felnőttoktatási programokra.

Szécsényi járás

A Szécsényi járásban nincs olyan település, ahol lenne felnőttoktatás.

3.2 Egyéb oktatási-képzési feladatok[119]

Balassagyarmati járás

231. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Balassagyarmat	X	X	X	X	X	

A Balassagyarmati járásban az egyéb oktatási-képzési feladatok – mint a korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai és iskolai pszichológiai ellátás, tehetséggondozás, valamint a pályaválasztási tanácsadás – hozzáférhetősége erőteljesen központosított. Ezek a szolgáltatások kizárólag Balassagyarmat városában érhetők el intézményesített formában. A kisebb települések – beleértve a nagyobb községeket is, mint például Bercel, Érsekvadkert vagy Szügy – nem rendelkeznek önállóan helyben működő ellátással e szolgáltatási területeken. Így a járás egész területéről Balassagyarmatra kell bejárni a gyermekeknek és családjaiknak, ha korai fejlesztésre, logopédiai terápiára, gyógytestnevelésre vagy pszichológiai tanácsadásra van szükség. A tehetséggondozás szintén Balassagyarmaton központosul, döntően a középfokú oktatási intézmények (gimnáziumok, technikumok) keretei között zajlik. A kisebb településeken tehetséggondozó műhelyek, helyi pályaorientációs programok nincsenek, vagy csak nagyon esetleges formában valósulnak meg.

[119] Az itt szereplő adatok forrása az OH KIR. Időszak: 2024. október

A Balassagyarmati járás belső szerkezete egyértelműen rámutat arra, hogy az egyéb oktatási-képzési feladatok ellátásának lehetőségei Balassagyarmatra koncentrálódnak. Ez a szerkezet a városi lakosság számára megfelelő ellátást biztosít, ugyanakkor a járás kisebb településein élők számára súlyos hozzáférési korlátokat teremt. A járás perifériku s településein – például Hugyagon, Őrhalomban, Szécsénkén vagy Szandán – élő családok számára a szolgáltatások elérése rendszeres utazást igényelne Balassagyarmatra, ami nemcsak időben, hanem költségekben is komoly megterhelést jelent. Az alacsony népsűrűségű, szórványtelepülések esetében ez a helyzet különösen súlyos, mivel a közösségi közlekedés korlátozott, sokszor napi néhány járatra korlátozódik.

A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók számára az egyéb oktatási-képzési szolgáltatásokhoz való hozzáférés még szűkebb lehetőségeket kínál. Bár elvileg számukra is nyitottak ezek a szolgáltatások, a közlekedési nehézségek, az anyagi terhek, valamint a szülői támogatottság hiánya miatt gyakran nem tudnak részt venni korai fejlesztésben, logopédiai terápián vagy pszichológiai ellátásban. A HEP-ek szerint például Hugyagon, Őrhalomban vagy Szécsénkén számos gyermek szorulna fejlesztő szolgáltatásokra (pl. logopédia, fejlesztőpedagógia), azonban az ellátás tényleges igénybevételét korlátozza a távolság és az ingázási lehetőségek hiánya. A tehetséggondozási programokhoz való hozzáférés szintén jelentősen beszűkül a hátrányos helyzetű településeken, hiszen ezek a programok elsősorban Balassagyarmaton működnek, a szállítás és a rendszeres részvétel nehézségei miatt pedig sok tehetséges, de hátrányos helyzetű gyermek nem tud bekapcsolódni ezekbe a lehetőségekbe.

A legsúlyosabb problémát az egyenlőtlen hozzáférés jelenti: az, hogy az egyéb oktatási-képzési feladatok kizárólag Balassagyarmaton érhetők el, a kisebb települések tanulóit – különösen a HH/HHH gyermekeket – szisztematikusan hátrányos helyzetbe hozza. A közlekedési korlátok, az anyagi problémák, a családok korlátozott mobilitása, valamint a szolgáltatásokról való alacsony szintű információáramlás tovább növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket.

A Balassagyarmati járásban az egyéb oktatási-képzési feladatok formálisan elérhetők, de a valós hozzáférési lehetőségek erősen egyenlőtlenek. A városi központosítás, a közlekedési és szociális akadályok, valamint a perifériku s települések kiszolgáltatottsága súlyosan

érinti a hátrányos helyzetű tanulókat. A jövőbeni fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani a térségi szolgáltatások bővítésére, az utazási támogatások biztosítására és a helyi szintű tehetséggondozási, fejlesztési programok indítására.

Bátonyterenyei járás

232. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Bátonyterenye	X	X	X	X	X	

A Bátonyterenyei járásban az egyéb oktatási-képzési feladatok – mint a korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai-iskolai pszichológiai támogatás, tehetséggondozás és pályaválasztási tanácsadás – kizárólag Bátonyterenyén érhetők el teljeskörűen. A Nógrád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Bátonyterenyei Tagintézménye biztosítja ezeket a szolgáltatásokat a térségben, heti rendszerességgel látva el az intézményeket logopédusokkal, fejlesztőpedagógusokkal, gyógypedagógusokkal és pszichológusokkal.

A táblázat szerint azonban a járás többi településén – így például Mátranovákon, Mátraterenyén, Mátraverebélyen, Nemtin, Szuhán vagy Dorogházán – nincsenek helyben elérhető egyéb oktatási-képzési szolgáltatások. Ezekre csak utazó szakemberek révén, ritkábban vagy eseti alapon van lehetőség. A HEP-ek külön is említik, hogy például

Mátraverebélyen és Mátraterenyén logopédiai és fejlesztő pedagógiai ellátás csak utazó szakemberekkel, időszakosan történik meg.

Ez az egyenlőtlen hozzáférés különösen súlyosan érinti a hátrányos helyzetű gyermekeket, akik számára az iskolai sikeresség szempontjából elengedhetetlen lenne a korai felismerés és a fejlesztési lehetőségek biztosítása. Az SNI tanulók, a BTM (beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő) gyermekek, valamint a tehetséggondozást igénylő diákok sok esetben nem kapják meg időben a szükséges támogatást. A HEP-ek szerint ez a hátrányos helyzetű tanulók lemaradásához, lemorzsolódásához, sőt az oktatási rendszerből való kieséséhez is vezethet, ha nem történik célzott beavatkozás.

Pásztói járás

233. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Pásztói járás településein

A járási települések	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Pásztó	X	X	X	X	X	

A Pásztói járásban az egyéb oktatási-képzési feladatok – mint a korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai-iskolai pszichológiai szolgáltatások, tehetséggondozás és pályaválasztási tanácsadás – elérhetősége rendkívül szűk körre korlátozódik: ezek kizárólag Pásztón érhetők el intézményesített, rendszeres formában. A táblázat alapján más településeken ezek a szolgáltatások egyáltalán nem szerepelnek, és ezt megerősítik a helyi esélyegyenlőségi programok (HEP-ek) is, amelyek rendre kiemelik az ilyen jellegű

ellátások hiányát. Ez különösen aggasztó annak fényében, hogy a járás számos kistelepülésén magas a hátrányos helyzetű, beilleszkedési vagy tanulási nehézséggel küzdő gyermekek aránya, akik számára ezek a szolgáltatások elengedhetetlenek lennének az iskolai sikeresség és hosszú távú társadalmi beilleszkedés szempontjából.

Pásztón – mint járási központban – biztosított minden olyan szolgáltatás, amely egy komplex gyermekfejlesztési és támogatási rendszer részét képezheti: működik korai fejlesztés, logopédia, gyógytestnevelés, iskolapszichológiai ellátás, tehetséggondozás és pályaorientációs tanácsadás. Ez a város méretének, intézményi struktúrájának és humánerőforrásának köszönhető, és egyértelműen kiemeli Pásztó központi szerepét a térségi köznevelési rendszerben. Ugyanakkor ez az erőforrás-koncentráció éppen azokat rekeszti ki az ellátásból, akik a kisebb, elszigeteltebb településeken élnek, és sok esetben hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetűek.

A HEP-ek alapján több településen – például Ecsegen, Kállón, Szarvasgedén vagy Csécsén – rendszeresen előfordul, hogy a gyermekek tanulási vagy beilleszkedési problémákkal küzdenek, ugyanakkor sem helyben, sem elérhető távolságban nincs olyan szakember, aki segíthetné őket. A szülők gyakran nem rendelkeznek elegendő ismerettel vagy anyagi lehetőséggel ahhoz, hogy ezeket a szolgáltatásokat távolabb elérjék, így a gyermekek a szükséges fejlesztések nélkül nőnek fel. A problémák halmozódnak: a korai felismerés elmarad, a tanulási hátrányok súlyosbodnak, a motiváció csökken, végül a lemorzsolódás kockázata megnő.

A HEP-ek javaslatai alapján elengedhetetlen lenne a szolgáltatások decentralizálása, utazó szakemberhálózat kialakítása, a pályaorientációs programok kiterjesztése a teljes járásra, valamint a korai fejlesztésekhez való hozzáférés biztosítása minden gyermek számára, földrajzi és szociális helyzettől függetlenül.

Rétsági járás

234. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Rétsági járás településein

A járási települések	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Rétság	X	X	X	X	X	

A Rétsági járásban az egyéb köznevelési és képzési feladatok – mint a korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, pszichológiai támogatás, tehetséggondozás vagy pályaválasztási tanácsadás – döntő többségükben kizárólag Rétságon érhetők el helyben. A járás többi településén e szolgáltatások hivatalosan nem működnek, így azokhoz a gyermekek és családjaik csak bejárással vagy utazó szakemberek közreműködésével férhetnek hozzá. A helyi elérhetőség hiánya különösen hátrányosan érinti azokat a gyermekeket, akik számára ezek a szolgáltatások nem csupán támogató jellegűek, hanem a sikeres iskolai beváláshoz vagy fejlődéshez nélkülözhetetlenek lennének.

A hátrányos helyzetű családok számára ezek az akadályok halmozottan jelentkeznek. A közlekedés hiánya, a szolgáltatásokhoz szükséges adminisztrációs lépések ismeretlensége miatt sok gyermek eleve nem jut hozzá azokhoz a fejlesztésekhez, amelyek megelőzhetnék a tanulási kudarcokat.

Salgótarjáni járás

235. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Salgótarján	X	X	X	X	X	X

A járás településszintű adatai szerint az egyéb – azaz nem formális köznevelési intézményi – oktatási-képzési feladatokhoz való hozzáférés erősen központosított. A korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai és iskolai pszichológiai szolgáltatás, tehetséggondozás és pályaválasztási tanácsadás kizárólag Salgótarjánban érhető el rendszeresen és intézményesített formában. A járás többi településén – bár elvileg a szolgáltatásokat a Nógrád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat biztosítja – az ellátás eléréséhez szükséges utazás, az ellátók leterheltsége és a családok korlátozott mobilitása miatt ezek az ellátások gyakorlatilag csak részlegesen, vagy egyáltalán nem érvényesülnek.

A HEP-ek alapján a legkritikusabb terület a korai fejlesztés. A járás számos kistelepülésén – így például Zabarban, Egyházasgergén vagy Litkén – már az óvodába lépés előtti életkorban is megjelennek azok a szociális, nyelvi és mozgásbeli hátrányok, amelyek indokolnák a fejlesztés korai megkezdését. A HEP-ek szerint azonban a gyermekek gyakran későn kerülnek felismerésre, és a diagnosztizálás is elmarad, vagy jelentős késéssel történik meg, főként a szülői tájékozatlanság, a háziorvosi irányítás gyengesége, valamint az elérhető szakemberek hiánya miatt. A Salgótarjáni járásban kizárólag a megyeszékhelyen működik korai fejlesztő központ, ahová azonban sok család nem tud rendszeresen bejárni.

A logopédiai ellátás hiánya szintén visszatérő probléma a HEP-ekben. A legtöbb kistelepülésen (például Karancsság, Sámsonháza, Szilaspogony) nem biztosított helyben a logopédus jelenléte, és a szakszolgálat heti egyszeri, eseti jelenléte sem elegendő az érintett gyermekek megfelelő ellátásához. A kisgyermekkori beszédhibák gyakran iskoláskorra sem javulnak, és komoly hátrányt jelentenek az olvasás-írás elsajátításában, ami hosszú távon rontja a tanulási pályát.

A gyógytestnevelés, amely az SNI vagy mozgásszervi problémákkal küzdő tanulók számára kötelező fejlesztés lenne, szintén csak Salgótarjánban érhető el intézményesen. A HEP-ek szerint a környező településeken tanuló diákok – bár orvosi javaslatuk lenne – gyakran nem tudják igénybe venni a szolgáltatást sem iskolán belül, sem azon kívül, mivel a szakszolgálati hálózat nem képes a fizikai jelenlét biztosítására, és a szülők nem tudják biztosítani az utaztatást.

Az óvodai és iskolai pszichológiai ellátás szinte teljes egészében hiányzik a járás kistelepülésein. A HEP-ek gyakran számolnak be pszichés problémákkal küzdő gyermekekről – különösen a halmozottan hátrányos helyzetű családokból érkező tanulóknál –, ám a pszichológus jelenléte esetleges, gyakran csak krízishelyzet esetén történik beavatkozás. A pedagógusok teherbírása véges, sokszor nem tudják kezelni a problémás viselkedésű, traumatizált, vagy figyelemzavaros gyermekeket, a szakszerű háttér nélkülözése pedig tovább nehezíti a befogadó pedagógiai környezet kialakítását.

A tehetséggondozás és a pályaválasztási tanácsadás formálisan ugyan a pedagógiai szakszolgálati feladatkör része, de a HEP-ek szerint ezek a tevékenységek alig valósulnak meg a kistelepüléseken. A tehetséges tanulók kiszűrése és támogatása elsősorban a pedagógusok lelkesedésén múlik, intézményi programokra, pályázati forrásokra vagy célzott programokra csak Salgótarjánban van lehetőség. A pályaorientáció a legtöbb helyen ad hoc módon, külső programok nélkül, sokszor sztereotip megközelítésben zajlik, ami különösen hátrányos a roma származású vagy szegénységben élő fiatalok esetében. Ők gyakran nem ismerik a képzési rendszer lehetőségeit, és továbbtanulási döntéseiket nem informált módon hozzák meg, ami tovább fokozza a lemorzsolódást és a szakképzetlenséget.

Szécsényi járás

236. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Szécsényi járás településein

A járási települések	Korai fejlesztés	Logopédiai ellátás	Gyógytestnevelés	Óvodai és iskolai pszichológiai ellátás	Tehetséggondozás	Pályaválasztási tanácsadás
Szécsény	X	X	X	X	X	

A Szécsényi járás egyéb oktatási-képzési feladatainak elérhetőségét vizsgálva megállapítható, hogy a térségben ezek a szolgáltatások rendkívül korlátozottan, gyakorlatilag kizárólag Szécsény városában érhetők el. A táblázat szerint a járás egyetlen településén sem működik rendszeres pályaválasztási tanácsadás, és az olyan alapvető támogató funkciók, mint a korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, iskolapszichológiai szolgáltatás vagy a tehetséggondozás, kizárólag Szécsényben biztosítottak.

Ez a központosított struktúra azt eredményezi, hogy a kisebb, hátrányos helyzetű települések tanulói a járás szintjén teljesen ki vannak szolgáltatva a szécsényi központ elérhetőségének – amely viszont területileg, közlekedési szempontból és információs hozzáférés alapján is korlátozottan működik.

A korai fejlesztés fontosságát a HEP-ek különösen hangsúlyozzák, tekintettel arra, hogy több településen is megjelenik a kisgyermekkori fejlődési elmaradás, azonban a gyermekek nagy része nem jut el időben szakemberhez, vagy ellátatlan marad

A gyógytestnevelés szintén csak Szécsényben elérhető, így a járás azon tanulói, akik mozgásszervi vagy ortopédiai problémákkal küzdenek, helyben nem részesülnek fejlesztő testnevelésben, ami hosszabb távon további hátrányokat eredményezhet.

Az iskolapszichológiai ellátás a legtöbb falusi intézmény számára teljesen ismeretlen, pedig a HEP-ek szinte mindenhol kiemelik az érzelmi elhanyagolás, a családi problémák, valamint a magatartási és tanulási zavarok jelenlétét. Ezek az esetek szakember híján az iskolai nevelők vállát terhelik, miközben sokuk nem rendelkezik megfelelő eszköztárral ezek kezelésére. Szécsényben ugyanakkor pszichológus elérhető az intézményekben, és működik bizonyos szintű tanácsadási háttér – de ez nem terjed ki a járás egészére.

A jövőben szükséges lenne a járási szintű kiegészítő szolgáltatások decentralizálása, utazó szakértői hálózatok megerősítése, valamint a pályaválasztási tanácsadás mielőbbi bevezetése. Ezek nélkül a járás nem lesz képes biztosítani, hogy az oktatási rendszer valóban támogatást nyújtson minden tanuló kibontakozásához.

Az oktatási-képzési szolgáltatások vármegyei szintű összegzése

Nógrád vármegye oktatási és képzési rendszere strukturálisan teljes lefedettséget biztosít: minden járásban megtalálhatók a köznevelési alapintézmények (óvodák, általános iskolák), a járási székhelyeken pedig legalább részleges középfokú képzési kínálat is elérhető. A formális hozzáférés azonban nem jelenti automatikusan az esélyegyenlőségi szempontból egyenlő hozzáférést, különösen nem a szociálisan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek számára.

Az oktatási rendszer kettős képet mutat: míg a városi központokban jól felszerelt, pedagógusokkal stabilan ellátott intézmények működnek, addig a periférikus, kis lélekszámú településeken strukturális gyengeségek, szakemberhiány, alacsony gyermeklétszám és rossz infrastrukturális környezet jellemző.

Jelentősebb járási szintű eltérések

Óvodai ellátás

Balassagyarmati járásban az óvodai hálózat stabil, de az aprófalvas térségekben (pl. Szandán, Nógrádkövesden) alacsony a gyermeklétszám, ami a hosszú távú fenntarthatóságot veszélyezteti. A fejlesztőpedagógusi háttér sok helyen csak térségi szintű.

Pásztói járásban éles szociális különbségek mutatkoznak: Ecsegen a gyermekek 67%-a hátrányos helyzetű, míg Palotáson vagy Szurdokpüspökin nincs ilyen státuszú beírt gyermek. A közlekedési nehézségek (pl. Vanyarc, Szirák) súlyosbítják az ellátáshoz való hozzáférést.

Salgótarjáni járásban különösen nagy a szociális hátrány koncentrációja a falvakban: Zabar (74%), Litke (64%) kiugró adatokkal szerepel. Salgótarjánban ezzel szemben 2% a HH gyermekek aránya, ugyanakkor itt koncentrálódik az SNI gyermekek fejlesztése is.

Szécsényi járásban a szétaprózott településszerkezet miatt az intézmények fenntartása nehézkes. Szécsény integrált központi szerepet tölt be, de a falvak (pl. Szécsényfelfalu, Nógrádsipek) ellátottsága gyenge, sok helyen hiányzik a fejlesztő személyzet.

Általános iskolai ellátás

A nagyobb járási központok (Salgótarján, Pásztó, Balassagyarmat) stabil, sokosztályos iskolákkal rendelkeznek, míg a kistelepüléseken gyakori az egy- vagy kétosztályos intézmény, ami nem teszi lehetővé a tantárgyi differenciálást és a speciális fejlesztéseket.

A legnagyobb szociális koncentrációk a következő településeken jelentkeznek:

- Drégelypalánk (75% HH),
- Cered (39% HH),
- Kálló (35% HH),
- Varsány (51% HH).

Az SNI és BTMN tanulók integrációja papíron biztosított, de a legtöbb járásban nem áll rendelkezésre elegendő fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus vagy pszichológus. A fejlesztőszobák, korszerű eszközök hiánya sok településen az integráció formális jellegét mutatja.

Középfokú képzés

- A középfokú oktatás centralizált, a képzési formák a városi központokban összpontosulnak:
- Balassagyarmat.
- Bátonyterenye
- Pásztó
- Salgótarján:
- Szécsény

Középfokú hozzáférés problémái:

- A tanulók jelentős része napi szinten több kilométert utazik (pl. Karancsalja, Lucfalva), gyakran hiányos közlekedési infrastruktúrával.
- Több település HEP-je szerint a középfokú intézményekhez való fizikai hozzáférés (pl. busszal való bejutás) és a szülői támogatás hiánya miatt a tanulók jelentős része nem jelentkezik vagy lemorzsolódik.
- Rétsági járásban nincs középfokú oktatás

Lemorzsolódás problémája:

- A Bátonyterenyei, Szécsényi és Pásztói járásban is dokumentált, hogy sok diák a 8. osztály után nem tanul tovább, vagy a középiskolai tanulmányait nem tudja befejezni.
- A gimnáziumi képzésekben elvétve jelennek meg HH tanulók – ez egyértelműen mutatja az esélykülönbségeket.
- Területi különbségek: A vármegye belső oktatási térképe centrum-periféria logikát követ. A járási központok fejlettebb infrastruktúrával és magasabb szakemberlétszámmal rendelkeznek, míg a kistelepülések kiszolgáltatottabbak és sérülékenyebbek.

Szakemberhiány: Szinte minden járás dokumentuma tartalmazza, hogy hiányzik a rendszerből:

- fejlesztőpedagógus,
- gyógypedagógus,
- iskolapszichológus,
- logopédus.

Szociális hátrány újratermelődése: Az intézmények sok esetben épp azoknak a tanulóknak nem tudnak megfelelő segítséget nyújtani, akik számára az iskolai siker lenne az egyetlen esély a társadalmi mobilitásra.

Rendszerszintű válaszok hiánya: A pozitív példák (pl. tanodák, falugondnoki szolgálat, közös intézményfenntartás) nem tudnak rendszerszintű ellensúlyt képezni a strukturális problémákkal szemben.

4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra

4.1. Lakásállomány, lakáskörülmények

Nógrád vármegye lakásállománya stagnáló tendenciát mutat, miközben az új lakások építése rendkívül alacsony szinten van. Míg 2022-ben 79 új lakás épült, 2023-ban már csupán 38 a vármegyében.[120] A meglévő lakások komfortfokozata általában megfelelő, de bizonyos alapvető közművek hiánya még mindig problémát jelent egyes területeken. 2022-ben 33, 2023-ban 31 lakás szűnt meg vármegyei szinten, 85%-a avulás miatt. Azon belül is főként a községekben történt ezen okból lakás megszűnés.

A helyi esélyteremtési paktumok és fejlesztési programok alapján úgy tűnik, hogy a települések ebből a stagnálni látszó tendenciából való kimozdulás lehetőségeként a lakásállomány megújításának, az alapvető közművek kiépítésének és a fiatal családok letelepedésének ösztönzését látják megoldásként.

2022-es rendelkezésre álló adat alapján a nem lakott lakások aránya a lakásállományban 15% volt a vármegyében.[121] Országos összehasonlításban a megyei rangsor 6. helyén áll, az első harmadban szerepel, ahol a legmagasabb a nem lakott lakások aránya. A korábbi, 2011-es népszámlálási megyei adatok 12%-os nem lakott lakás arányt mutatnak.

A 2022-es adatok szerint a vármegye lakásállományának 54%-a összkomfortos, a 2011-es adatokhoz (44%) viszonyítva javuló tendenciát mutat. De még így sem sikerült a vármegyei rangsor utolsó előtti pozícióján javítani. A komfort nélküli és szükséglakások aránya 6% 2022-ben. A negyedik helyen van a vármegyei rangsor élén, mint legmagasabb arányú komfort nélküli és szükséglakás állománnyal rendelkező terület. Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye előzi meg néhány tized százalékkal.

A lakások 5%-ában nincs vezetékes víz, 6%-ában nem megoldott a szennyvíz elvezetése. A lakások 54%-a központosított fűtéssel rendelkezik. A 2011-es adatokhoz (52%) képest 2%-os bővülés látható a fűtési rendszer központosításában.

---

[120] KSH Tájékoztatási adatbázis; Lakásépítés, megszűnés

[121] KSH Népszámlálási adatbázis; A lakások legfontosabb jellemzői településenként

A lakások vezetékes internet ellátottsága 2022-ben 59%-os volt.

Szegregációval érintett települések száma a Bátonyterenyei járásban feltűnően sok a járási települések között, 8-ból 5 településen is található szegregátum. Jellemzően a bányaterületek gazdasági aktivitásának megszűnésével alakultak ki, szegényedtek el ezek a részek.

A Pásztói járásban 6 településen is jelöltek szegregált településrészt a Helyi Esélyegyenlőségi Programok, ez nagyjából a települések ¼-ét jelenti. Itt egy településen a szegregáció megszűnését jelentették. Köszönhetően az építőipar fellendülésének, ahol a képzetlen munkaerő foglalkoztatására nagy számban volt kereslet, így a korábban érintett családok anyagi lehetőségei kedvezően alakultak. A Szécsényi járás nem érintett szegregációs problémával.

A lakhatási nehézségek nagyobb arányban sújtják a mélyszegénységben élőket, és azokat, akik egyedül kell viseljék a lakásfenntartás költségeit. Az idős korosztály számára a lakások állag-megóvását célzó tevékenységek elvégzése okozhat problémát, míg a többgyermekes családok, főként a hátrányos helyzetű, alacsony jövedelmű, vagy munkanélküliséggel érintett családok esetében a fenntartás és felújítás költségeinek előteremtése jelent nehézséget. A települések a lakásfenntartással kapcsolatos eladósodás fő okaként a lakáshitelek törlesztőrészletének inflációját, illetve a rezsiköltségek drasztikus emelkedését jelölték meg.

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a roma lakosság, gyakran élnek rossz lakáskörülmények között. A megye több településén tértek ki a Helyi Esélyegyenlőségi Paktumban arra, hogy a szegregációkban magasabb arányban élnek roma származásúak, és közöttük jellemzőbb a szegénység koncentrációja. A roma populációra becslések állnak rendelkezésre, a 2022-es népszámlálási adatok alapján a vármegye lakosságának 6%-a vallotta magát roma származásúnak. Az adatok alapján a szegregációs jellemzőkkel nem érintett Szécsényi járásban a legmagasabb, 10%-os a roma arány.[122] A

[122] KSH népszámlálási adattábla

Pásztói járás településén, Szirákon a lakosság 50%-a vallotta magát a népszámláláskor roma származásúnak, itt 2 terület is szegregációs jellegű.

Néhány települési Önkormányzat a szegregáció fogalmát is azonosítja a roma kisebbség koncentrált jelenlétével: "Szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor egy-egy településrészen a különböző társadalmi rétegek, *etnikai csoportok* lakóhelye erősen elkülönül egymástól." - Ezen a településen lakosságnak a 29%-a vallotta magát 2022-ben roma származásúnak. Más helyen a szegregációs kérdéskör kifejtésének kezdő mondata a következő: "A roma lakosság jelentős része …. községben a következő öt utca által határolt szegregátumban lakik. Élnek még roma családok elszórtan a településen, viszont ők nem képeznek szegregátumot." Ez utóbbinál a roma lakosság aránya a népszámlálás szerint 8%.

A gyermekek helyzete a komfort nélküli és szükséglakásokban lakó családok esetében kritikus, a szegregátumokban jellemzően magas a hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű státuszú gyermekek száma.

Balassagyarmati járás

237. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Lakások száma	Nem lakott lakások száma	Szociális bérlakások száma	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások száma	Vízvezetékkel ellátott lakások száma	Csatornával rendelkező lakások száma	Lakások száma, ahol 10 négyzetméternél kisebb terület jut egy lakóra	Vezetékes internettel ellátott lakások száma	Háztartási villamos energiafogyasztók	Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Távfűtésbe bekapcsolt lakás	Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások
Balassagyarmat	6 746	631	102	73	6 695	6 680	40	4 819	8 355	4 297		6 498
Becske	280	69	na	32	251	248		140	286	131		211
Bercel	713	110		36	679	678		428	749	437		579
Cserháthaláp	172	22		9	163	163	3	85	161	90		141
Cserhátsurány	365	72		56	312	309		170	368	193		264
Csesztve	179	46		23	158	156		75	242	81		122
Csitár	193	33		28	165	164	3	95	180	98		106
Debercsény	52	15			51	50		25	57	34		42
Dejtár	555	65		28	531	527	8	316	564	320		464
Drégelypalánk	631	80		71	562	560	6	339	641	374		456
Érsekvadkert	1 387	123		52	1 338	1 336	8	902	1 390	848		1 238
Galgaguta	286	46		14	274	273		166	289	163		238
Herencsény	284	57		39	248	246		103	290	138		
Hont	307	68		22	287	284		163	322	145		212

Hugyag	326	25		48	281	279		157	304	111		173
Iliny	88	18		20	70	68		37	90	36		63
Ipolyszög	220	9		16	205	204	3	113	220	138		175
Ipolyvece	352	40		26	327	326	3	218	362	211		296
Magyarnándor	464	33	5	21	447	446	3	287	471	274		413
Mohora	367	33		20	349	347	5	215	415	172		316
Nógrádkövesd	293	37	5	11	283	282		161	302	183		237
Nógrádmarcal	199	24		28	172	171	3	102	204	86		143
Őrhalom	395	29		20	375	375	4	248	408	249		331
Patak	405	69		35	373	371	5	188	413	205		318
Patvarc	283	13		30	255	253	3	192	319	171		237
Szanda	409	167		55	361	355		149	435	213		
Szécsénke	127	41		17	112	110		57	132	72		96
Szügy	517	14		22	499	495	5	380	553	371		459
Terény	245	102		31	214	212		72	236	97		

A Balassagyarmati járás a második legtöbb lakással rendelkező járás a vármegyében. 29 településen összesen 16840 lakás található, melyből 14749 lakásban élnek életvitelszerűen.[123] Ez a lakásállomány 88%-a.

Kiemelkedően magas a nem lakott lakások aránya Szanda és Terény településeken. 41-42%

A legkevesebb lakással Debercsény rendelkezik, a település 52 lakásából 15 üresen áll. Nincs komfort nélküli, vagy szükséglakás a településen. A második legkevesebb lakásszámú település Iliny, 18 lakásban nincs lakó, itt viszont a komfort nélküli és szükséglakások aránya 23%. A település 88 lakásából 20 db érintett hiányossággal. A

[123] 2022-es adatok alapján

lakások 80%-ban van vezetékes víz, 72%-a közcsatornába, 5%-a más tárolón keresztül gondoskodik a szennyvíz elvezetéséről.

13 település haladja meg a 10%-ot a komfort nélküli lakások aránya, Iliny települést leszámítva a többi 12 településen a 15%-os arányt nem haladja meg. A komfort nélküli lakások aránya 12 település esetén az országos 6% -os átlag alatt van. Ez a települések kevesebb, mint fele.

A járás településein a lakások 95%-ban van vezetékesvíz, és szennyvízelvezetés. Iliny után Cserhátsurány és Csitár két olyan település, ahol a vezetékes vízellátás kisebb arányú, mint a járás többi településén, a lakások 85%-ban itt is elérhető a folyóvíz, és a szennyvízelvezetés is ugyanilyen arányban megoldott.

15 településen van olyan lakás, ahol az egy lakóra jutó terület kisebb, mint 10m^2. Ezekben a településeken is csupán a lakások 1-2%-a érintett. A 2%-os arány 3 településen látható, Csitár, Cserháthaláp és Nógrádmarcal.

Szegregátumról Hugyag település számol be a 2020-2025 időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programjában. Ugyanakkor azt írják, veszélyeztetett lakhatási helyzetről nem tud az önkormányzat. Sok család él nehéz anyagi körülmények között, sokan részesülnek lakásfenntartási támogatásban.

A települések mindegyike biztosít támogatást a lakásfenntartással összefüggő nehézségekkel küzdő családoknak. Magyarnándor és Szécsénke településen tűzifa támogatást nyújtanak. Herencsényben a lakhatással összefüggő adósság rendezésében nyújtanak segítséget. Balassagyarmat, Magyarnándor és Nógrádkövesd településen szociális bérlakást is biztosítanak a rászorulóknak.

Gázfűtéssel a 2022-es adatok alapján a lakások 59%-a rendelkezik a járásban. A legkisebb arányt az említett Hugyagon (34%), Terényben (40%), Ilinyben (41%), Nógrádmarcalon (43%) találjuk. 17 településen nem éri el a járási 59%-ot a gázfűtéses lakások aránya.

Bátonyterenyei járás

238. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Lakások száma	Nem lakott lakások száma	Szociális bérlakások száma	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások száma	Vízvezetékkel ellátott lakások száma	Csatornával rendelkező lakások száma	Lakások száma, ahol 10 négyzetméternél kisebb terület jut egy lakóra	Vezetékes internettel ellátott lakások száma	Háztartási villamos energiafogyasztók	Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Távfűtésbe bekapcsolt lakás	Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások
Bátonyterenye	5 740	863	187	295	5 461	5 454	71	3 370	6 224	4 127		5 707
Dorogháza	564	148		61	503	501		224	541	254		424
Mátramindszent	425	137	na	66	365	359	6	181	443	205		340
Mátranovák	1 042	329	2	131	920	910	6	424	1 004	505		671
Mátraterenye	875	160		110	770	765	6	420	846	397		642
Mátraverebély	811	106	7	52	764	761	8	405	787	347		608
Nemti	428	114		43	389	386	3	195	418	226		314
Szuha	372	143		31	341	340		125	536	243		340

A Bátonyterenyei járás 8 településében összesen 10257 lakás található.[124] A nem lakott lakások aránya 19%. A legmagasabb arányban a legkevesebb lakásszámmal rendelkező Szuha községben találjuk. Itt a 372 lakás 38%-a üresen áll. Mátranovák a járás második legtöbb lakást számláló települése, de a lakások 32%-át nem lakják.

[124] 2022-es adatok alapján

A lakások között a komfort nélküli és szükséglakások aránya 8% a járásban, a legmagasabb értéket Mátramindszenten látjuk, ahol 425 lakásnak 16%-a érintett. Egyedül Bátonyterenyén marad az országos átlag (6%) alatt a komfort nélküli lakások aránya. (5%)

A lakások 93%-ban van vezetékesvíz, és 92%-ban megoldott a szennyvíz elvezetése, a lakások 88%-ban közcsatornás megoldással. Az említett Mátramindszenten találjuk a legkisebb arányszámot a vezetékes vízellátottságot illetően (86%), de a lakások több, mint ¾-ében van víz és csatorna (84%).

Szuha községben nincs olyan lakás, amelyben az egy lakóra jutó terület kisebb mint 10 m^2. Dorogháza település esetében nem áll rendelkezésünkre erről adat. A további 6 településen 1%-os azon lakások aránya, amelyben 10 m^2-nél kisebb a lakók egy főre jutó terület.

Szegregátumról 5 település is beszámol a 2020-2025 időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programjában. Mátranovák, Mátraterenye és Mátraverebély 1-1 szegregációval érintett területet jelöl meg, Dorogháza 2-t, Bátonyterenye pedig 5 ilyen területet a településen.

Mátranovákon a bezárt bánya korábbi bányász munkásainak lakásait közrefogó úgynevezett bányatelep szegregálódott, a munkájukat elvesztő bányászok elszegényedése, vagy elköltözése okán. A lakások nagy része állami, majd a későbbiekben önkormányzati tulajdonba került és bérlakásként funkcionált. Sok lakás elhanyagolt, leromlott állapotú ezen a területen, általában komfort nélküliek.

Mátraterenye szegregátuma szintén a valamikori bánya munkásainak otthonai voltak. A bánya bezárása utáni elszegényedés és az elvándorlás indukálta itt is a szegregációs folyamatot. A komfort nélküli és szükséglakások ¾-e ezen a területen található.

Mindkét településen a szegregációval érintett településrész infrastrukturális szempontból jól ellátott, a különböző közszolgáltatásokhoz való hozzáférés maradéktalanul biztosított.

Mátraverebély szegregációval érintett településrészén a rossz lakásviszonyok, az elhanyagolt lakókörnyezetek jellemzőek, komfort nélküli, vagy félkomfortos lakások találhatók itt. Lakói főként gazdaságilag inaktív népesség, anyagi szempontból kiszolgáltatott, jellemzően eladósodott családok. A Komplex Telep Program adott némi

mozgásteret a terület fejlesztéséhez, főként a romos, életveszélyes épületek elbontását, és közösségi tér kialakítását tudta biztosítani.

Dorogháza egyik szegregátuma közvetlenül a belterületi rész mellett van, de ennek ellenére a közműves vízellátás, szennyvízcsatorna-hálózat és a gázellátás nem biztosított Helyi kútból történik az ivóvízellátás. A közszolgáltatások és tömegközlekedés könnyen elérhető a település ezen részéről. A másik szegregátum azonban 3 km távolságra van a település belterületi részétől, csak az áramszolgáltatás megoldott, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés a tömegközlekedés segítségével megoldott. Itt 2 ház található, ahol összesen 7 fő lakik. A terület felszámolását a település vezetése nem tervezi, a természetes demográfiai és népmozgalmi folyamatokban predesztinálják a telep megszűnését.

Bátonyterenyén az elmúlt 11 évben[125] a szegregációs folyamat erősödött. Az ipar és a bányászat hanyatlása intenzíven kihatott a vasút ipari funkciójának beszűkülésére, a vasúti kereskedelem folyamatos leépülésére. A lakosság közel 6%-a él a szegregátumokban. A közösségi közlekedés megoldott, ennek köszönhetően a szegregátumokban élők egyaránt hozzáférnek a közszolgáltatásokhoz, bölcsődei, óvodai, iskolai és egyéb oktatási ellátásokhoz, valamint az egészségügyi és szociális alapellátásokhoz is.

A járás települései lakhatási és települési támogatást nyújtanak a szociálisan rászorulók részére, a lakásfenntartási problémák enyhítése céljából. Szuha településen bár az önkormányzat biztosítja a támogatást, igény nem érkezett rá 2022-ben. Bátonyterenye, Mátraverebély és Mátranovák szociális bérlakással is segíti a rászorulókat.

Gázfűtés a járás lakásállományának 61%-ban áll rendelkezésre. Legkisebb arányban Mátraverebélyen (43%), Mátraterenyén (45%) és Dorogházán (45%) fűtenek gázzal. A 8 településből 6 településen a járási átlag alatti a gázfűtéssel rendelkező lakások arányszáma.

[125] 2011-es népszámlálás és 2022-es népszámlálás közti időszak

Pásztói járás

239. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Pásztói járás településein

A járási települések	Lakások száma	Nem lakott lakások száma	Szociális bérlakások száma	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások száma	Vízvezetékkel ellátott lakások száma	Csatornával rendelkező lakások száma	Lakások száma, ahol 10 négyzetméternél kisebb terület jut egy lakóra	Vezetékes internettel ellátott lakások száma	Háztartási villamosenergia fogyasztók	Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Távfűtésbe bekapcsolt lakás	Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások
Alsótold	113	21		8	105	105		66	122	67		
Bér	203	62		49	155	155		93	223	92		
Bokor	66	23		5	62	62		24	73	24		
Buják	918	167		77	851	842	7	554	882	547		612
Csécse	411	65		30	387	381		241	397	238		
Cserhátszentiván	114	58		11	106	103		41	157	57		
Ecseg	512	61	5	52	467	459	6	274	503	269		
Egyházasdengeleg	214	43		15	205	200		118	209	148		176
Erdőkürt	266	36		12	256	252		151	276	180		
Erdőtarcsa	230	27		23	213	208	3	135	227	157		
Felsőtold	103	42		7	99	96		39	99	49		
Garáb	38	17		3	35	35		23	68	34		38
Héhalom	402	37	1	33	371	369		252	378	272		297
Jobbágyi	820	74		29	796	791	7	502	845	590		
Kálló	515	22		32	491	483	15	312	477	290		

Kisbágyon	195	44		11	184	183		113	189	145		156
Kozárd	127	49		10	117	116		61	144	84		105
Kutasó	69	28		4	66	65		28	76	25		69
Mátraszőlős	663	75		35	629	628	5	406	685	371		599
Palotás	767	144		37	743	736	8	462	1 000	566		598
Pásztó	4 170	581	14	102	4 076	4 071	15	2 735	4 763	3 227		3 943
Szarvasgede	207	38		7	202	200		129	213	148		
Szirák	427	49		54	385	373	18	241	400	207		291
Szurdokpüspöki	891	119		49	855	846	5	542	1 114	674		
Tar	833	105		46	791	786	7	474	840	450		693
Vanyarc	499	68		43	461	457	5	311	473	306		

A Pásztói járás 26 településén összesen 13773 lakás található. A nem lakott lakások aránya 15%. A legnagyobb arányban a legkevesebb lakásszámmal rendelkező Bokor községben találunk üresen álló lakásokat, itt a 66 lakás 35%-át nem lakják. Cserhátszentiván településen a lakások felében (51%) nincs lakó. Kállón 515 lakásból csupán 4% áll üresen.

A komfort nélküli, szükséglakások aránya a járásban összességében 6%-os. A legrosszabb minőségi mutató Bér településen tapasztalható, ahol a 203 lakásból 49, azaz 24% komfort nélküli. Szintén magas az arány Szirákon (13%). A járásban 16 település esetében haladja meg a komfort nélküli és szükséglakások aránya a járási átlag arányszámot, ez a települések közel ⅔-a. A legalacsonyabb arányszámokat a városi rangú Pásztón (2%) a községek közül pedig Szarvasgedén (3%) és Jobbágyiban (4%) látjuk.

A lakások 95%-a van ellátva vezetékes vízzel, és a szennyelvezetéssel rendelkező lakások aránya is kiemelkedően magas 95%. A lakások 55%-a csatlakozik a közcsatornához. Majdnem 100%-os a vízellátás és szennyvízelvezetés Pásztón (98%) és Szarvasgedén (98%). Egyedül Bér település van e tekintetben lemaradásban, 76%. Minden más járási településen eléri, vagy meghaladja a lakások 90%-át a vezetékes vízellátottság, a szennyvízelvezetés pedig Bér és Szirák településeken nem éri el a 90%-os arányt.

A rendelkezésre álló adatok alapján a 10 m²-nél kevesebb egy főre jutó lakóterületű lakás a járásban 12 településen található, de arányuk az összes lakásállományban szinte mindenhol 1% körüli, csupán két település haladja meg ezt az arányt: Szirákon 18 lakás (4%), Kállón 15lakás (3%) érintett.

Szegregátumokról a települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjai alapján 6 település, Pásztó, Buják, Ecseg, Szirák, Kálló és Tar számol be. Szirák kivételével mindenhol egy szegregált terület található.

Bujákon 28 házból álló két egymást keresztező utca alkotja a szegregátumot a település központjától 1,5 km-es távolságra. A lakóterületen van vezetékes gáz és vezetékes ivóvíz, szennyvízhálózat, de a szolgáltatást anyagi lehetőségek hiányában a lakosok nagyobb része nem tudja igénybe venni. Az épületek állapotát az Önkormányzat többségében kielégítőnek ítéli meg.

Kálló településen egy utca 32 alap nélküli, múlt század elején vályogból épített, s azóta felújítással nem érintett, több generáció által lakott épületek alkotják a szegregált területet. Az utca lakói jellemzően mélyszegénységben élnek, az ingatlan állagmegóvására nem tudnak költeni, ennek következtében 15 ház romos állapotban van.

Pásztó déli részén található egy városrész, ahol a szegregációs mutatók elérik a szegregációval érintettség kritériumait. A területen jelentős mértékű a lakásfenntartással kapcsolatos adósságfelhalmozás, a közüzemi tartozások. A közüzemi szolgáltatások elérhetőek a területen, de a tartozások miatt a szolgáltató bontotta a szerződést a nem fizetőkkel, így a víz, villany és gázszolgáltatás a lakások egy részében nem biztosított. Az önkormányzat az állami adósságrendezési eljárásban anyagi erőforrás hiányában nem tud részt venni.

Tar településen több utcából áll a szegregátum, ahol a házak többsége az ötvenes években épült szoba-konyhás, éléskamrával ellátott épület, a WC-k a csatornázás hiánya miatt az udvarban találhatók. A lakásokban élőknek a felújításra, tereprendezésre nincs anyagi forrásuk. A korábbi szociálpolitikai támogatásból épült lakások műszaki állapota is kifogásolt, az üresen álló lakások állaga is folyamatosan romlik. A közművesítés, víz és az elektromos hálózati gerincvezeték rendszer kiépített a területen, azonban a víz bekötésére

anyagi okok miatt több esetben nem került sor. A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés Taron biztosított.

Szirák településen két egymáshoz igen közel eső belterületi szegregátum található, összesen 63 lakással, a település központjától kevesebb mint 1 km-re. A lakóterület kevesebb mint felében van vezetékes ivóvíz, bár a hozzáférés biztosított ugyan, de a szolgáltatást anyagi lehetőségek hiányában a lakosok nem tudják igénybe venni. Elektromos áram csaknem minden háztartásban van, de sok helyen a közüzemi tartozások miatt nem tudják használni a közszolgáltatást.

A lakhatási, lakásfenntartási problémák enyhítésére 19 település biztosít települési, vagy lakásfenntartási támogatást. 7 településen az Önkormányzat nehéz anyagi helyzetére hivatkozva ilyen típusú támogatást nem biztosít. Ezen települések legtöbbje a legkisebb lakásszámú települések közé tartoznak, ahol a nem lakott lakások aránya is magas, mint például Bokor, Garáb, Kutasó esetében. Cserhátszentiván és Felsőtold esetében a lakások száma nem a legkisebb értéken áll, de a nem lakott lakások aránya a legmagasabb értékek között található. Cserhátszentivánon a komfort nélküli lakások aránya 10%-os, a harmadik legmagasabb értékű százalékarány ebben a kategóriában. A szegregátumból érintett települések biztosítanak támogatást a rászorulóknak.

A járás települései közül 3 biztosít szociális bérlakást a rászorulóknak: Pásztó, Héhalom, Ecseg.

A fűtési módokat tekintve a gázfűtés a lakások 67%-ban található. Garáb (89%) Szurdokpüspöki (76%) Palotás (74%) és Pásztó (77%) településeken kiemelkedően magas arányú, míg Bokor (36%) és Kutasó (36%) településeken a legalacsonyabb a gázfűtéssel rendelkező lakások aránya.

Rétsági járás

240. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Rétsági járás településein

A járási települések	Lakások száma	Nem lakott lakások száma	Szociális bérlakások száma	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások száma	Vízvezetékkel ellátott lakások száma	Csatornával rendelkező lakások száma	Lakások száma, ahol 10 négyzetméternél kisebb terület jut egy lakóra	Vezetékes internettel ellátott lakások száma	Háztartási villamosenergia fogyasztók	Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Távfűtésbe bekapcsolt lakás	Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások
Alsópetény	303	54		9	295	295		189	350	206		257
Bánk	406	102		13	404	403		237	835	391		224
Berkenye	299	21		3	296	296		207	365	232		291
Borsosberény	381	37		15	366	366	7	218	392	179		297
Diósjenő	1 183	99		42	1 154	1 145	13	741	1 503	698		939
Felsőpetény	264	40		10	255	253		158	269	186		218
Horpács	97	26		5	93	92		45	94	38		72
Keszeg	309	37		9	300	300		193	341	225		282
Kétbodony	238	44		11	229	227		136	306	138		
Kisecset	152	54		20	134	132		52	278			
Legénd	248	58		23	238	225	5	115	251	126		182
Nagyoroszi	840	68		40	804	802	3	537	930	381		576
Nézsa	495	49	4	26	477	472		276	508	319		
Nógrád	734	96		28	707	707	5	471	964	418		603
Nógrádsáp	376	41	2	11	366	365	3	237	416	289		323

Nőtincs	523	71		15	508	508		324	567	412		470
Ősagárd	162	32		15	149	146		91	157	112		130
Pusztaberki	115	40		7	109	108		65	160	78		81
Rétság	1 171	107		13	1 162	1 160	3	836	1 323	876		1 102
Romhány	925	70		28	902	898	8	595	946	627		772
Szátok	167	10		14	156	153	6	78	159	44		86
Szendehely	658	50		12	649	647		525	732	493		610
Szente	160	38		12	152	149		75	162	85		118
Tereske	307	45		27	283	280		188	308	126		239
Tolmács	343	48	1	15	329	328		236	357	196		

A járás 10856 lakással rendelkezik, melynek 12%-a nem lakott. A legnagyobb arányban Kisecset (36%) és Pusztaberki (35%) lakásállománya üres, továbbá a legkevesebb lakás-számmal (97 db) rendelkező Horpács településen magas ez az arány, 27%-os.

Rétság a járás városa, lakásállománya a járások városi lakásállományának összehasonlításában a legkevesebb számosságot képviseli a maga 1171 lakásával, a járásban is van olyan település, Diósjenő község, ami több lakással rendelkezik. (1183 db).

A lakásállomány minőségi mutatója szerint az összkomfortos lakások aránya 57%, a komfort nélküli és szükséglakások aránya a vármegye legkedvezőbb értékét mutatja, mindössze 4%-os. A járás 25 településéből 5 esetében közelíti meg a 10%-os határt (8-9%), és a harmadik legkevesebb lakás-számú településen, Kisecseten (152 lakás) haladja meg a 10 %-ot (13%).

Kisecset kivételével a járás minden településén 90% feletti azon lakások aránya, ahol vezetékes víz és szennyvízelvezetés is van. Az összesített 97%-os vízvezeték ellátottsági és 96%-os szennyvízelvezetési aránnyal a járási ranglista élén áll.

Kisecseten a vízvezetékkel rendelkező lakások aránya 88%, és a lakások 87%-ban megoldott a szennyvízelvezetés is. 4 településen egyetlen lakás sincs a közcsatorna hálózatra csatlakoztatva.

9 településen van olyan lakás, ahol az 1 főre jutó lakóterület 10 m2-nél kisebb, ugyanakkor ezen lakások aránya 1-2 %-os, Szátok településen 4%-os, ami a település 167 lakásából 6 lakást jelent.

Szegregációról egyetlen település sem számolt be a Helyi Esélyegyenlőségi Programjában.

A települések szinte mindegyikében az Önkormányzat úgy ítélte meg, hogy nincs veszélyeztetett lakhatási helyzet. A felmerülő problémákat lakásfenntartási és települési támogatással segítik megoldani. A járás 25 településéből 23 biztosít ilyen segítséget a rászorulóknak. Az igénylők száma nem jelentős. Kisecseten nincs ilyen jellegű támogatás, Nógrádsápon pedig igénylő nincs a támogatásra. 3 település segíti a rászorulókat szociális bérlakással, Tolmács (1db) és Nézsa (4db) mellett Nógrádsáp (2db) is.

A települések lakásállományának 63%-ban gázfűtés adja a meleget. Kisecseten ez a szolgáltatás nem jelenik meg.

Salgótarjáni járás

241. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Lakások száma	Nem lakott lakások száma	Szociális bérlakások száma	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások száma	Vízvezetékkel ellátott lakások száma	Csatornával rendelkező lakások száma	Lakások száma, ahol 10 négyzetméternél kisebb terület jut egy lakóra	Vezetékes internettel ellátott lakások száma	Háztartási villamosenergia fogyasztók	Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Távfűtésbe bekapcsolt lakás	Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások
Bárna	452	92	0	59	399	393	4	259	446	192		0
Cered	548	124	1	30	518	518	3	276	550	354		481
Egyházasgerge	359	77	0	49	311	310	4	178	356	63		264
Etes	686	172	na	157	545	533	17	313	625	226		406
Ipolytarnóc	199	33	0	19	181	180		97	190	0		163
Karancsalja	625	59	0	24	604	601		408	660	382		540
Karancsberény	379	81	0	25	354	353	0	220	388	173		306
Karancskeszi	798	127	0	73	734	725	5	441	785	348		655
Karancslapujtő	1036	84	0	45	995	989	4	651	1042	553		847
Karancsság	413	15	0	25	387	386	12	250	406	106		311
Kazár	761	101	8	86	679	677	9	440	710	406		580
Kisbárkány	101	35	0	3	98	98	0	64	90	52		73
Kishartyán	252	21	0	20	233	232	4	151	264	134		213
Litke	330	52	0	50	282	281	3	165	318	86		237
Lucfalva	214	11	0	20	199	194	5	144	237	98		179

Márkháza	110	20	0	6	104	104	0	66	112	52		96
Mátraszele	465	85	0	38	429	425	0	267	464	233		400
Mihálygerge	281	62	0	24	257	256	0	144	294	140		250
Nagybárkány	242	23	0	8	234	234	8	169	231	108		180
Nagykeresztúr	102	9	0	6	96	96	0	64	81	54		88
Rákóczibánya	301	60	0	30	272	269	5	165	289	0		0
Ságújfalu	374	35	0	40	338	334		219	363	181		283
Salgótarján	18055	3089	147	539	17574	17555	237	11158	21318	10319	3975	15613
Sámsonháza	152	55	0	21	131	131		54	151	57		0
Somoskőújfalu	1069	175	0	103	974	966	4	636	1183	649		819
Sóshartyán	301	30	több	38	264	263	7	180	270	92		182
Szilaspogony	167	50	0	18	152	149	4	63	153	70		129
Vizslás	538	69	0	28	510	510		337	528	346		464
Zabar	220	56	0	37	182	182	7	84	220	79		170

A vármegye legnagyobb lakás állományával rendelkező járása. Összesen 29530 lakás található itt, 61%-a Salgótarjánban, a székhely városban van. A nem lakott lakások aránya 17% a járásban. A 29 településből 14 esetében ez az arány meghaladja a járási átlagot. A legmagasabb arányt Sámsonházán (36%) és Kisbárkányban (35%) találunk, ez utóbbi a legkevesebb lakás-számmal rendelkező település (101db), de Sámsonháza (152db) is a 4 legutolsó település között van a járási rangsorban.

A járás lakásállományának 57%-a összkomfortos. A komfort nélküli és szükséglakások aránya 6%-os. 15 településen az arány eléri vagy meghaladja a 10%-ot. Az átlagtól való nagy eltérést Etes településen látunk 23%-os a komfort nélküli vagy szükséglakások aránya. Zabaron is 17%-ot mutat ez az arány. Ezt közelíti Litke 15%-kal, továbbá Egyházasgerge és Sámsonháza 14-14%-kal.

A járásban 95%-os a lakások vezetékes víz és szennyvízelvezető csatorna ellátottsága. A legalacsonyabb arány Egyházasgerge mutatja 79%. Zabar településen 83% ez az arány. 7 településen van 90% alatt a lakások vezetékes vízellátottsági aránya.

18 településen van olyan lakás, ahol az egy főre jutó lakóterület kisebb, mint 10 m2. Zabar, Nagybárkány és Karancsság településeken éri el a 3%-ot ezen lakástípusok aránya. A többi településen 1-2%.

Szegregátumot Etes, Karancsság, Márkháza és Salgótarján Önkormányzata említ a Helyi Esélyegyenlőségi Programjában.

Etes településen a korábbi bányászat okán felépített többlakásos kolónia lakások területein alakultak ki a bányászat megszűnése után szegregációs állapotok. Az ingatlanok állapota nagymértékben elhanyagolt, az itt élők alacsony jövedelmű családok nem tudják finanszírozni a karbantartást, a szükséges felújításokat. Bár a településen elérhető a közműellátottság számos ingatlanba nem került bevezetésre a vezetékes ivóvíz, szennyvíz, sok helyen az áramot is lekapcsolta a szolgáltató a tartozások miatt. Az itt élők a közösségi közlekedéssel minden közszolgáltatást elérnek.

Az eladósodottság komoly probléma a településen, az önkormányzat lakásfenntartási, települési támogatással segít a rászorulókon.

Karancsság település külterületén három lakóház található, amelyből kettőben életvitelszerűen élnek. Ezek a lakások komfort nélküliek, közműszolgáltatások közül csupán áramellátással rendelkeznek. A szegregációval érintett családokat lakásfenntartási és egyéb települési támogatással segíti az Önkormányzat.

Márkházán egy félutca képezi a szegregátumot 30 lakóházzal. Az itt lévő épületek jellemzően elhanyagoltak, erősen felújítandók, de van amelyik már bontásra ítélt. A rossz lakóházakban élő családok a felújítás költségeit nem tudják előteremteni, jellemzően még a közműszámlákat sem képesek kifizetni, részletfizetés nélkül a létfenntartásuk kerül veszélybe. Az önkormányzat igyekszik települési támogatással segíteni. A CSOK által kínált lehetőség több család számára jelenthet megoldást a lakhatási nehézségek kiküszöbölésére. Nyílászáró csere és hőszigetelés az állagmegóvás mellett csökkentheti a fűtési költségeket is. Az Önkormányzat abban bízik, hogy a lakossági átrendeződési folyamatokkal, és az életkörülmények javításával a szegregációs jellegét a terület el fogja veszíteni.

Salgótarján 11 szegregátumot azonosított. Általánosan jellemző, hogy a közszolgáltatások ezeken a területeken hiányosak, a lakások leromlott állapotúak, az utak és kiépített járdák állapota szintén rosszak. Egyes helyeken a tömegközlekedés időszakosan vagy teljes mértékben megoldatlan. A szegregátumokat differenciálja a lakáshelyzet és az utak állapota mellett egyéb szocio-kultúrális jellemzők is, a munkanélküliség, eladósodás, szegénység mellett a bűnözés vagy droghasználat megjelenése. Van olyan terület, ahol a közszolgáltatások teljes mértékben hiányoznak, a lakások életveszélyes állapotúak, míg másik területeken a közszolgáltatások helyben is elérhetőek. Egyes szegregátumok csak gyalogosan érhetőek el, az utak hiánya miatt tömegközlekedés nincs. Egy településrészen a lakások komfort fokozata a városi átlagnál is kiemelkedőbb, a szegregáció jelleget más indikátorok okán viseli a településrész.

Salgótarján szociális bérlakásokkal és települési támogatással próbál segíteni a háztartások lakhatással összefüggő problémáin. Az anyagi, megélhetési problémákat elsősorban a hiteltartozások, a közüzemi számlák miatt kialakult tartozások, a munkanélküliség, a kedvezőtlen munkaerő-piaci kép összefonódása okozza.

Lakhatást segítő támogatás Vizslás településen kívül minden járási település biztosít a rászorulóknak. Vizsláson egyéb települési támogatást nyújtanak, amely nem kötődik közvetlenül a lakhatási kiadásokhoz.

Salgótarján mellett Cered, Kazár és Sóshartyán rendelkezik szociális bérlakással.

Gázfűtéssel Ipolytarnócon és Rákóczibányán egyáltalán nem fűtöttek 2022-ben. Alacsony a gázfűtéses lakások aránya Egyházasgerge (18%), Karancsság (26%) és Litke (26%), valamint Sóshartyán (31%), Zabar (36%), Sámsonháza (38%) településeken is. Távfűtés csak Salgótarjánban elérhető, a lakások 22%-ban van ilyen típusú fűtés.

Szécsényi járás

242. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Szécsényi járás településein

A járási települések	Lakások száma	Nem lakott lakások száma	Szociális bérlakások száma	Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakás lakások száma	Vízvezetékkel ellátott lakások száma	Csatornával rendelkező lakások száma	Lakások száma, ahol 10 négyzetméternél kisebb terület jut egy lakóra	Vezetékes internettel ellátott lakások száma	Háztartási villamosenergia fogyasztók	Háztartási gázfogyasztókból fűtési fogyasztók	Távfűtésbe bekapcsolt lakás	Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások
Endrefalva	444	49		50	396	395	4	224	439	152		320
Hollókő	218	85			216	216		97	215	171		178
Ludányhalászi	469	61	na	42	435	429	3	267	488	244		376
Magyargéc	287	19		30	257	257	6	157	289	141		234
Nagylóc	683	119	na	86	604	597	8	310	675	336		519
Nógrádmegyer	575	40		65	516	509	11	264	566	264		379
Nógrádsipek	303	47	1	20	285	283	3	152	341	139		264
Nógrádszakál	249	31		38	213	209	3	123	317	68		156
Piliny	273	55		30	243	243		150	266	138		223
Rimóc	675	103		73	606	602	12	382	639	389		538
Szalmatercs	187	26		13	174	173		91	182	46		161
Szécsény	2 475	290	30	66	2 419	2 413	14	1 629	2 724	1 624		2 179
Szécsényfelfalu	220	57		24	196	196		92	207	110		177
Varsány	630	58		13	619	617		359	636	415		553

A járás a legkevesebb lakás-számmal rendelkezik a vármegyében. Összesen 7688 lakás található a területén. Ebből 1040 lakásban nincs lakó, ez 14%-os arányt jelent. Kimagaslóan sok a nem lakott lakások aránya Hollókőn (39%), Szécsényfelfalun (26%) és Pilinyben (20%). 6 településen haladja meg a nem lakott lakások aránya a járási átlagot.

Komfort nélküli és szükséglakások aránya járási szinten 7%. Hollókőn nincs ilyen típusú lakás, Szécsény és Varsány települések is csupán 1-2 %-ban érintettek. A járás leginkább érintett települései Nógrádszakál (15%) és Nagylóc (13%).

Vezetékes vízellátás és szennyvízelvezetés a járás lakásainak 93%-ban kiépített. Mértéke Nógrádszakál településen a legalacsonyabb, vezetékes vízellátás a lakások 86%-ban érhető el, a szennyvízelvezetés a lakások 84%-ban megoldott. Nagylócon picit kedvezőbb az arány, vízvezeték a lakások 88%ban, szennyvízelvezetés 87%-ban található. Hollókő és Varsány településeken a legkedvezőbbek a mutatók, itt a lakások közel 100%-a rendelkezik mindkét infrastrukturális elemmel.

A rendelkezésre álló adatok alapján a járásban található lakások közül 1%, ahol az egy főre jutó lakóterület 10m2-nél kevesebb. Hollókő ebben tekintetben is kivételt képez, itt nincs ilyen lakás. Magyargéc és Rimóc településeken 2% az arány.

Magyargéc, Nógrádmegyer és Varsány települések számoltak be szegregációval érintett településrészről a Helyi Esélyegyenlőségi Programban.

Magyargécen a félkomfortos és komfort nélküli lakások a jellemzőek. Az áramhoz, gázhoz, vezetékes vízhez, szennyvízhálózathoz, hulladékgazdálkodáshoz való hozzáférés, valamint a közvilágítás a település egészén, így a szegregátumban is megoldott, ugyanakkor az itt élők nem tudnak élni az alacsony anyagi lehetőségeik okán. A közszolgáltatásokhoz való hozzájutás az itt élők számára is megoldott.

Nógrádmegyer településen a szegregátumokban élők jelentős része elfogadható lakáskörülmények között él. A szegregátumokhoz tartozó utcák szilárd burkolattal rendelkeznek, jól megközelíthetőek. A község minden közterületén kiépültek a közműhálózatok, az infrastruktúra vonatkozásában tehát nincsenek különbségek az egyes falurészek között. A lakásépítéshez felvett kölcsönök, és magas rezsitartozások miatt

azonban nagyobb mértékben fordul elő ezeken a területen az energia-szolgáltatásból való kizárás. A lakások állagmegóvására a lakóknak nem futja az alacsony családi bevételből, így az amortizáció veszélye az itt található épületeket jobban fenyegeti.

Varsányban belterületen található egy néhány utcából álló szegregált terület, ahol a lakásállomány egy része leromlott állapotban van, az alacsony jövedelem miatt az itt lakók nem tudnak az épületek karbantartására, állagmegóvására költeni. Némely épület megérett a lebontásra.

A járás minden településén elérhető önkormányzati támogatás a lakhatással összefüggő nehézségek mérséklése érdekében. A téli tüzelő beszerzését segítik, vagy hozzájárulnak a közszolgáltatások költségeihez. Szociális bérlakással Szécsény és Nógrádsipek rendelkezik.

Gázfűtés a lakások 55%-ban van, legkevésbé Szalmatercs (25%), Nógrádszakál (27%) és Endrefalva (34%) lakásait fűtik így. Hollókő településen a lakások 78%-ban választották ezt a fűtési módot.

4.2. Közszolgáltatások

Nógrád vármegye közművelődési intézményhálózata jelentős területi egyenlőtlenségeket mutat. Míg a városokban, például Salgótarjánban és Balassagyarmaton, működnek jól felszerelt művelődési házak, filmszínházak, elérhetők közösségi programok, addig a kisebb településeken gyakran hiányoznak az alapvető kulturális szolgáltatások. Ez a helyzet különösen a hátrányos helyzetű térségekben élő lakosság kulturális életét korlátozza.

Erre reflektál a Nógrád Megyei Területfejlesztési Koncepció (2021–2027) [126] . A kapcsolódó programok a kulturális infrastruktúra fejlesztésére és a közművelődési szolgáltatások bővítésére koncentrálnak, építve a helyi gazdasági és környezeti adottságok kiaknázására, hangsúlyozva a helyi közösségek és civil szervezetek szerepét a fejlesztési

[126] Nógrád megye Területfejlesztési koncepciója 2021-2027, 2020.

folyamatokban, továbbá kiemeli az együttműködések és partnerségek fontosságát az eredményesség és fenntarthatóság érdekében.

Főbb kihívások, a gazdasági versenyképesség növelése, a társadalmi kohézió és életminőség javítása, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációjának elősegítése, a természeti erőforrások megőrzése, a települési infrastruktúra fejlesztése, a kulturális örökség védelme.

Bankautomaták száma a vármegyében 2022-ben 16 településen volt elérhető. A nagyobb községekben, és városokban akár több automata is rendelkezésre áll, de a kistelepülések lakossága számára a postahivatalokban van lehetőség készpénz felvételre, amennyiben az elérhető a településen.

2025 változást hoz ebben a tekintetben, mert egy friss kormányhatározat alapján "Magyarország valamennyi településén biztosítani kell legalább egy automata bankjegykiadó gép (ATM) üzemeltetését a lakosság pénzügyi szolgáltatásokhoz való akadálytalan hozzáférése érdekében".[127]

[127] 1073/2025. (III. 19.) Korm. határozat az automata bankjegykiadó gépek országos lefedettségének biztosításáról

Balassagyarmati járás

243. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta
Balassagyarmat	X	X		X	X	X	X
Becske	X			X			X
Bercel	X			X		X	X
Cserháthaláp	X			X			
Cserhátsurány	X			X			X
Csesztve	X			X			
Csitár	X			X			
Debercsény	X			X			
Dejtár	X			X			X
Drégelypalánk	X			X		X	X
Érsekvadkert	X			X		X	X
Galgaguta	X			X			X
Herencsény	X			X			X
Hont	X			X			X
Hugyag	X			X			
Iliny	X			X			
Ipolyszög	X			X			
Ipolyvece				X			
Magyarnándor	X			X			X
Mohora	X			X			X
Nógrádkövesd	X			X			X
Nógrádmarcal	X			X			
Őrhalom	X			X			X
Patak	X			X			X
Patvarc	X			X			X
Szanda	X			X			X
Szécsénke	X			X			
Szügy	X			X			X
Terény	X			X			

A járás szinte valamennyi településén van könyvtár, az eltérések a könyvtári szolgáltatások és programok mennyiségi és minőségi kínálatában tapasztalhatók. Közművelődési házak, közösségi házak is minden településen elérhetők. A nyitvatartási időkeret, a programok gyakorisága, hossza, látogatottsága a településeken eltérők.

Mozi Balassagyarmaton van. Színházi előadások a városi művelődési házban havi egy-két alkalommal elérhetők a lakosság számára.

A járásban 7 olyan település is van, ahol 2022-ben 10-nél kevesebb közösségi programot kínált a helyi művelődési ház. Rendszeres művelődési foglalkozás 5 település esetében egyáltalán nem elérhető, 19 településen érhető el évente több alkalommal ilyen foglalkozás.

Balassagyarmat város kulturális élete gazdag, programkínálata színes, megfelelő infrastruktúrával rendelkezik a beltéri és szabadtéri eseményekhez is. A városi Művelődési Központ fenntartásáról gondoskodik az önkormányzat, de az intézmény „kinőtte" a kötelező feladatellátás adta kereteket, sokkal inkább kulturális bázisként, a civil kezdeményezések befogadójaként, generátorként működik. Több civil szervezet is kínál kulturális, sport és szabadidős programokat a településen. Különös tekintettel az idős lakosság aktivitásának megtartására kínálják a célcsoport számára a közösségi együttlét színes palettáját.

A gyermekek számára táborokat szerveznek, ahol kulturális programokat is kínálnak. A községekre jellemző, hogy neves alkalomhoz kötötten szerveznek kulturális programokat, falunapok, szüreti felvonulás, gyermeknap, idősek napja, családi nap, templomi búcsúk keretében biztosítanak kulturális programokat. Nagy hangsúlyt fektetnek a helyi hagyományok ápolására.

A községi önkormányzatok a kulturális tevékenységeket és eseményeket illetően az idősek bevonását a helyi idősklubbokra bízzák. A hátrányos helyzetű gyermekek és családok bevonását pedig többnyire a civil szervezetek, vagy a szociális és gyermekjóléti szolgáltatást biztosító szervezetek feladatai közé sorolják.

A fogyatékkal élők részvételi lehetőségét a közlekedés és akadálymentesítés fejlesztésében látják.

Postai szolgáltatás 18 településen érhető el. Bankautomata szolgáltatás 2022-es adatok szerint 4 településen van. Helyi közösségi közlekedés csak a városban, Balassagyarmaton elérhető. A vendéglátás, szálláshelyek és élelmiszer boltokra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre hiteles adat.

Bátonyterenyei járás

244. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta
Bátonyterenye	X			X	X	X	X
Dorogháza	X			X			X
Mátramindszent	X			X			X
Mátranovák	X			X		X	X
Mátraterenye	X			X			X
Mátraverebély	X			X			X
Nemti	X			X			X
Szuha	X			X			X

A járás mind a 8 települése rendelkezik könyvtárral és művelődési házzal. Mozi és színház nem található a járásban. Minden településen évente több alkalommal rendeznek kulturális eseményt. Rendszeres művelődési foglalkozásokat Szuha település kivételével mindenhol kínálnak.

Bátonyterenye városban különböző sportolási tevékenységre alkalmas sportlétesítmény is rendelkezésre áll a szabadidő eltöltéséhez. Uszoda, tekepálya, focipályák, szabadtéri fitness pálya is elérhető. A közösségi ház és a könyvtár is kínál rendszeres kulturális programot, emellett majális, városnap, gyereknap is színesíti a kulturális kínálatot.

A járás községei is évente több alkalommal kínálnak kulturális programokat, szerveznek kulturális eseményeket. Kiemelten kezelik a hátrányos helyzetű családok és az idős korosztály kulturális programokon keresztül történő integrációját. A szabadidő hasznos eltöltését célzó törekvések megvalósításába a célcsoporttal foglalkozó szakemberek bevonását is kiemelik. Jellemzően falunapok, gyermeknap és idősek napja szerepelnek a községek éves kulturális program-terveiben.

Postai szolgáltatás minden településen elérhető. Bankautomata szolgáltatás 2022-es adatok szerint 2 településen van. Helyi közösségi közlekedés csak a városban elérhető. A vendéglátás, szálláshelyek és élelmiszer boltokra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre hiteles adat.

Pásztói járás

245. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Pásztói járás településein

A járási települések	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta
Alsótold	X			X			
Bér	X			X			
Bokor	X			X			
Buják	X			X			X
Csécse	X			X			X
Cserhátszentiván	X			X			

Ecseg	X			X			X
Egyházasdengeleg	X			X			
Erdőkürt	X			X			X
Erdőtarcsa	X			X			X
Felsőtold	X			X			
Garáb	X			X			
Héhalom	X			X			X
Jobbágyi	X			X			X
Kálló	X			X			X
Kisbágyon	X			X			
Kozárd	X			X			
Kutasó	X			X			
Mátraszőlős	X			X			X
Palotás	X			X		X	X
Pásztó	X			X		X	X
Szarvasgede	X			X			
Szirák	X			X			X
Szurdokpüspöki	X			X			X
Tar	X			X			X
Vanyarc	X			X		X	X

A járás minden településén van könyvtár és művelődési ház.

Bér település 2022-es adatai szerint nem volt a településen kulturális rendezvény, és rendszeres közművelődési foglalkozást sem tartottak.[128] Ennek ellentmond azonban a Helyi Esélyegyenlőségi Programban megfogalmazott a közösségi életről szóló nyilatkozat: "A településen működik egy közösségi színtér. A falu szinte összes rendezvénye itt zajlik. Legyen az közmeghallgatás, vagy kulturális programok. Az Önkormányzat és a települési Nemzetiségi Önkormányzatok, évente több kulturális és szórakoztató programot is szerveznek, a gyermeknaptól, majálistól a farsangi, szilveszteri bálokon át a színházi előadásig." A településen két nemzetiségi önkormányzat is működik. Mindkettő szervezi a saját, roma és szlovák nemzetiségi hagyományőrző programjaikat. Falunap, falukarácsony, gyermekek és idősek napja is színesíti az éves programot.

Pásztón mozi és színház nincs, a város kulturális életét jelentősen befolyásoló intézmény a Városi Könyvtár és Művelődési Központ, mely több civil szervezetnek is otthont ad,

[128] TEIR tábla települési szintű adatokkal a kulturális rendezvények és rendszeres művelődési foglalkozások számáról 2022 évben

továbbá rendszeres családi- és gyermekprogramok színtere. Múzeumok és turisztikai látványosságok érhetők el a városban, és ehhez kapcsolódóan számos művészeti kiállítás, programok állnak rendelkezésre. A templomok koncertekkel vonódnak be a település kulturális életébe.

A sportklubok és sportlétesítmények különböző profi és szabadidős sporttevékenységet kínálnak. Az évente megrendezett közösségi esemény, a "Fut a Suli" futóverseny már városi sportnappá nőtte ki magát.

A civil szervezetek a tudomány, művészet, hagyományőrzés területeit felölelő, további szabadidős programokat is kínálnak. A városban minden lakos, és minden kiemelt célcsoport számára elérhetők a programok.

A községek kihasználják a helyi adottságokat, a szokványos jeles napi rendezvények (falunap, gyermeknap, búcsú, idősek napja, karácsony), és a hagyományőrző programok mellett helyi kirándulások, időseknek közös gyógyfürdőzés is a programok között szerepelnek.

Vanyarc településen például kiemelt rendezvénye a településnek a Haluskafesztivál – mely sztrapacska-főző versennyel, folklór műsorral, kézműves vásárral és számos háttér rendezvénnyel várja a vendégeket. Ez a hagyományőrzésre alapozó gasztro-kulturális és turisztikai program immáron 18 éve népszerűsíti is a települést a turisták számára.

A községekben a kiemelt célcsoportok közül főként a fogyatékkal élők bevonása okoz problémát, az akadálymentesítés hiánya miatt. A civil szervezetek jelenléte segíti, hogy olyan kulturális, művészeti és szabadidős programok is megvalósulhassanak a községi településeken, amelyek egyébként kevésbé lennének elérhetők a helyi lakosok számára.

Postai szolgáltatás 15 településen érhető el. Bankautomata szolgáltatás 2022-es adatok szerint 3 településen van. Helyi közösségi közlekedés egyik településen sincs. A vendéglátás, szálláshelyek és élelmiszer boltokra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre hiteles adat.

Rétsági járás

246. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Rétsági járás településein

A járási települések	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta
Alsópetény	X			X			
Bánk	X			X			X
Berkenye	X			X			X
Borsosberény	X			X			
Diósjenő	X			X			X
Felsőpetény	X			X			X
Horpács	X			X			
Keszeg	X			X			X
Kétbodony	X			X			
Kisecset	X			X			
Legénd	X			X			
Nagyoroszi	X			X			X
Nézsa	X			X			
Nógrád	X			X			X
Nógrádsáp	X			X			X
Nőtincs	X			X			X
Ősagárd	X			X			
Pusztaberki	X			X			
Rétság	X			X		X	X
Romhány	X			X		X	X
Szátok				X			
Szendehely	X			X			X
Szente	X			X			
Tereske	X			X			X
Tolmács	X			X			X

A járásban minden településen van művelődési ház, könyvtár is csak Szátok település esetében hiányzik. Ez utóbbi település esetében a 2022-es KSH adattábla több rendszeres

művelődési foglalkozást, de nulla megvalósult kulturális rendezvényt mutat. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat kétévente rendezi meg a Romanapot, amely zenés-táncos kulturális program a roma kulturális identitás megőrzése és bemutatása célját is szolgálja.

A járásban található város Rétság sportélete igen különleges, a hagyományos sport tevékenységek, mint a futball, küzdősportok mellett a Sportlövő és Íjász Egylet és Extrém Légisport Egyesület is működik. A szabadidő hasznos eltöltése mellett céljuk a tradíciók ápolása és az idegenforgalom erősítése.

A kulturális központok, mint a könyvtár és művelődési ház mellett a kulturális programok szervezésével a szociális alapszolgáltatók is foglalkoznak, mint a család- és gyermekjóléti szolgálat és az idősek klubja. Ez utóbbiak célcsoport specifikusan kínálják a lehetőségeket. A helyi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat hagyományőrző programokkal gazdagítja a kulturális kínálatot.

Bár egyetlen település sem rendelkezik filmszínházzal, Alsópetényben azért elérhető egy hasonló szolgáltatás, a kertmozi a kulturális repertoár része.

A községek a többi járás településeihez hasonlóan falunapokat, gyermek és idősek napját, búcsúkat tartanak, a hagyományőrzés a Rétsági járás településeiben is fontos. A Szlovák, roma és Német Nemzetiségi Önkormányzatok, Egyesületek ebben nagy szerepet vállalnak.

Kiemelt eseménysorozat például a Bánki Nyár rendezvénysorozat, koncertekkel, vásárokkal és fesztivállal színesítve. Horpács, a térség legkisebb települése, de jelentős értékekkel büszkélkedik, a faluház és a szabadtéri színpad kínál rendszeres programlehetőségeket. A természeti adottságokhoz kötődően horgászverseny, favágóverseny, túraprogramok, különböző találkozók, fesztiválok találhatók a térség településein.

Postai szolgáltatás 14 településen érhető el. Mozgóposta szolgáltatásról is beszámol néhány kistelepülés. Bankautomata szolgáltatás 2022-es adatok szerint 2 településen van. Helyi közösségi közlekedés egyik településen sincs. A vendéglátás, szálláshelyek és élelmiszer boltokra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre hiteles adat.

Salgótarjáni járás

247. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta
Bárna	X			X			X
Cered	X			X			X
Egyházasgerge	X			X			X
Etes	X			X			X
Ipolytarnóc	X			X			X
Karancsalja	X			X			X
Karancsberény	X			X			
Karancskeszi	X			X			X
Karancslapujtő	X			X			X
Karancsság	X			X			X
Kazár	X			X		X	X
Kisbárkány	X			X			
Kishartyán	X			X			X
Litke	X			X			X
Lucfalva	X			X			
Márkháza	X			X			
Mátraszele	X			X			X
Mihálygerge	X			X			X
Nagybárkány	X			X			X
Nagykeresztúr	X			X			
Rákóczibánya	X			X			X
Ságújfalu	X			X			X
Salgótarján	X	X	X	X	X	X	X
Sámsonháza	X			X			
Somoskőújfalu	X			X		X	X
Sóshartyán				X			X
Szilaspogony	X			X			
Vizslás	X			X			X
Zabar	X			X			

A Salgótarjáni járás minden településén van művelődési ház, és Sóshartyán település kivételével mindenhol könyvtár is működik.

A vármegye székhely városában színház és mozi is található. A járásban nincs olyan település, amely ne kínálna kulturálisrendezvényt, vagy rendszeres művelődési foglalkozást.

Salgótarján kimondottan épít a helyi adottságokra, melyek révén úgy válik a természetközeli és kulturális turizmus a jövőben hatékony fejlesztési lehetőséggé válhat a helyi gazdaság számára. A városra a sokszínű kulturalitás jellemző. Az Értéktár Bizottság több mint 40 települési értéket vett fel az értéktárába. Számos szobrász, festő és zenész gazdagította a város kultúráját. Kiemelt ünnepek kapcsán, nemzetközi és nemzeti neves emléknapok mentén mindenki számára ingyenesen látogatható programokat szerveznek. A közművelődési feladatok ellátását a REMEK Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft végzi. A helyi művelődési ház helyet biztosít számos civil szervezetnek is. A megyeszékhely számtalan sportolási, turisztikai és kulturális lehetőséget kínál.

A községekben tipikusan falunapok, szüreti felvonulás, gyermeknap, majális, karácsonyi programok valósulnak meg. Általában minden lakos, és kiemelt célcsoport számára elérhetők ezek a programok. A civilek és kisebbségi önkormányzatok a helyi programok repertoárját gazdagítják. Ságújfalun, Karancsságon, Litkén, és még néhány településen minden évben megrendezik a Romanapot, hogy a kulturális örökségüket ápolják, és bemutassák. Ságújfalun faluszépítő tábort is rendeznek 1991 óta minden évben, melynek keretében közösen cselekszenek a település közterületeinek megújításáért. Mátraszele településen egy napot szentelnek a bányászati múltra való emlékezésre. Kazáron laska-fesztivált rendeznek, ahol a főzőversenyt szórakoztató kulturális programok kísérik. Márkházán és Kisbárkányban az önkormányzat a gyermekek, mint kiemelt csoport esetében tárta fel a programok hiányát, és erre intézkedési tervet is készített. Lucfalva a kulturális programok szervezésében támaszkodik a szociális ellátórendszer intézményeire és a településen jelen lévő civilek aktivitására. A Romani Fashion Stúdió rendezvénysorozat és a település további rendezvényei segítségével az önkormányzat fokozni kívánja a község lakosság-megtartó erejét.

Postai szolgáltatás 21 településen érhető el. Bankautomata szolgáltatás 2022-es adatok szerint 3 településen van. Helyi közösségi közlekedés Salgótarjánban elérhető. A vendéglátás, szálláshelyek és élelmiszer boltokra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre hiteles adat.

Széchenyi járás

248. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Szécsényi járás településein

A járási települések	Nyilvános könyvtári ellátás	Filmszínház, mozi	Színház	Közművelődési intézmény (művelődési ház, közösségi ház)	Helyi közösségi közlekedés	Bankautomata	Posta
Endrefalva	X			X			X
Hollókő	X			X		X	X
Ludányhalászi	X			X			X
Magyargéc				X			X
Nagylóc	X			X			X
Nógrádmegyer	X			X			X
Nógrádsipek	X			X			
Nógrádszakál	X			X			X
Piliny	X			X			X
Rimóc	X			X			X
Szalmatercs	X			X			
Szécsény	X			X		X	X
Szécsényfelfalu	X			X			
Varsány	X			X			X

A Szécsényi járás minden településén van művelődési ház, illetve művelődési tér, és Magyargéc kivételével mindenhol könyvtár is működik.

Fent nevezett településen az Önkormányzat a közművelődési alapszolgáltatások folyamatos hozzáférhetősége érdekében közösségi színteret biztosít a településen, mert hiányzik egy korszerűen felújított művelődési ház.

A KSH adatok között Szalmatercs településen mutatkozik hiány a kulturális programokban.[129]

A Helyi Esélyegyenlőségi Program ugyanakkor nevesít éves rendezvényeket: majális, gyermeknap, idősek napja, mikulás, karácsonyi ünnepség, egyéb kulturális és zenés rendezvények. Ezekből többet is közösen szervez az Önkormányzat a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal. A mozgókönyvtárnak Művelődési Ház ad helyet.

Szécsény város kulturális program lehetőségeiről kevés információt nyerünk a Helyi Esélyegyenlőségi Programból. Szűkszavúan dicsekszik a helyi értékekkel: "Városunk ereje múltjának tiszteltében gyökerezik, dinamizmusa a megújulás képességéből fakad…E közösség óvja és megőrzi épített és természeti környezetét, megéli ünnepeit, élményt nyújtó, színes programokkal, kulturális eseményekkel gazdagítja a várost." A városban sportolásra is van lehetőség.

A községek feladatuknak tekintik a kulturális programok szervezése során a kulturális javak védelmét, továbbá a helyi értékek megőrzését, nem csak a hagyományok, de a muzeális intézmények megóvását is. Endrefalván az olyan emberi értékek, mint az egészség is beépülnek a helyi programokba, így a dohányzás, alkohol, drogfogyasztás nélküli programok is hangsúlyosak. Hollókőn a hagyományőrzés részeként büszkék az 1973-ban alakult és azóta is aktív Hollókői Asszonykórusra, és annak eddigi eredményeire.

Szécsényfalun, Nógrádsipeken, Varsányban és Szalmatercsen az idősek klubja megszűnt. Az idősek bevonása a helyi programokba így ezen a szolgáltatáson keresztül nem megoldható.

A községekben tevékenykedő civil szervezetek részben a hagyományőrzéssel kapcsolatos eseményeket, programokat szervezik, de kiveszik a részüket a kiemelt célcsoportok

[129] TEIR tábla települési szintű adatokkal a kulturális rendezvények és rendszeres művelődési foglalkozások számáról 2022 évben

kulturális programokhoz való hozzáférésének biztosításából is. A községek egy részében a kulturális programoknak helyet adó épület akadálymentesítése még nem történt meg.

Posta szolgáltatás 11 településen érhető el. Bankautomata szolgáltatás 2022-es adatok szerint 2 településen van. Helyi közösségi közlekedés nincs a településeken. A vendéglátás, szálláshelyek és élelmiszer boltokra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre hiteles adat.

4.3. Infrastruktúra

Nógrád megye közlekedési helyzete összetett képet mutat, amelyre a földrajzi adottságok, a történelmi fejlődés és a gazdasági struktúra egyaránt hatással vannak. A megye domborzati viszonyai, különösen a Cserhát és a Mátra hegység közelsége, jelentősen befolyásolják az infrastruktúra kiépítését és a közlekedési hálózat sűrűségét.

A közúti közlekedés a domináns. Nógrád megye közúthálózata 2023-as adatok szerint 961 km hosszú.[130] A 2-es főút, amely Budapestet köti össze Szlovákiával, áthalad a megye nyugati részén, jelentős tranzitforgalmat bonyolítva le. Emellett több másodrendű és mellékút biztosítja a kapcsolatot a települések között. Azonban a hegyvidéki területeken a kanyargós, keskeny utak és a rosszabb minőségű burkolat nehezíti a közlekedést, különösen a teherforgalom számára. A közutak minőségének javítása a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz 2021-2027) keretében folyamatos.[131]

A vasúti közlekedés szerepe a megyében korlátozottabb. A Budapest-Salgótarján vasútvonal a legfontosabb vasúti tengely, de a vonal állapota és a menetidők nem teszik igazán versenyképessé a közúti közlekedéssel szemben. A mellékvonalak egy része pedig már megszűnt vagy kihasználatlan.

A közösségi közlekedés terén a Volánbusz Zrt. biztosítja a regionális és helyközi járatokat, azonban a ritkább lakott területeken a járatok gyakorisága és elérhetősége korlátozott lehet.

[130] Magyar Közlekedési Térinformatikai Adatbázis (MKTA)

[131] Nógrád Vármegye Integrált Területi Programja 2021-2027

2023-ban napi 1170 helyközi járat közlekedett, míg hétvégi forgalomban ez a szám 510-re csökkent.

A kerékpáros közlekedés és a gyalogos közlekedés feltételei a településeken belül változóak. A nagyobb városokban (pl. Salgótarján, Balassagyarmat) vannak kiépített kerékpárutak, de a vidéki területeken ez kevésbé jellemző.

Balassagyarmati járás

249. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Önkormányzati tulajdonú összes zöldterület (m2)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)
Balassagyarmat	83.1	57.6	45.8	0.1	0	112172	6
Becske	3.1	5.7	1.0	3.9	0	2358	7
Bercel	12.1	71.2	2.4	5.6	0	22043	1
Cserháthaláp	1.4	4.7	1.6	0.0	0	0	0
Cserhátsurány	9.9	36.7	8.0	1.6	0	32016	0
Csesztve	2.8	10.8	1.4	0.3	0	7225	0
Csitár	9.4	106.4	4.8	0.0	0	422	1
Debercsény	1.4	10.4	0.0	0.0	0	0	0
Dejtár	11.3	12.4	1.7	4.1	0	3023	1
Drégelypalánk	9.8	8.4	4.6	24.2	0	0	0
Érsekvadkert	19.2	119.3	21.6	11.4	0	14530	1
Galgaguta	3.8	8	2.7	1.6	0	1209	0
Herencsény	4.1	55.1	5.8	2.4	0	18181	0
Hont	5.1	32.2	2.7	4.0	0	0	0
Hugyag	12.3	19.2	0.3	0.0	0	2612	1
Iliny	2.2	30.6	1.8	0.0	0	2924	0
Ipolyszög	1.3	20.3	0.3	0.6	0	7928	0
Ipolyvece	4.9	5.3	4.9	2.6	0	23	0
Magyarnándor	6.1	20.3	4.5	0.0	0	5407	6

Mohora	5.5	40	4.6	3.8	0	0	0
Nógrádkövesd	4.6	8.2	3.5	3.8	0	4172	1
Nógrádmarcal	3	27.2	0.5	2.8	0.4	5052	1
Őrhalom	5.6	28	0.8	0.0	0	12024	0
Patak	4	20.1	3.2	4.2	0	0	0
Patvarc	6	17.4	2.0	0.0	0	3530	0
Szanda	6	68.2	0.0	0.0	0	14136	0
Szécsénke	2.3	4.6	0.6	4.1	0	10438	2
Szügy	9.4	11.1	6.6	0.5	1.9	11140	0
Terény	4.7	53.4	1.5	3.4	0	1668	0

A járás városa Balassagyarmat földrajzi elhelyezkedése, megközelíthetősége a közlekedés szempontjából ideális. A város főútvonal mellett, Budapest-Vác vonzáskörzetében fekszik, rendszeres autóbusz- és vasúti közlekedése biztosított. Helyi autóbuszjárat is elérhető, de a városokban különösen fontos, hogy a lakosság számára rendelkezésre álló parkolóhelyek száma az elmúlt öt évben megduplázódott és a parkolás továbbra is ingyenes. A folyamatos karbantartásra, felújításra az önkormányzat saját és pályázati forrásokat is fordít, illetve a zöld közlekedésre való áttérést a kerékpárutak bővítésével támogatja.

A város biztosítja a járási közintézmény-hálózatot, így a járási hivatalok, szakosított ellátások, kórház, rendőrség, járásbíróság, törvényszék, városi- és főügyészségi szervezet, fegyház és börtön, középfokú oktatási intézmények is megtalálhatók a településen.

A város a zöldterületek karbantartására, parkosításra is ügyel. Több játszótér és park is található itt.

A járás községeinek többsége főként helyközi buszjáratokkal éri el a járási központot. Legnagyobb távolságra Galgaguta (30,14 km), Szécsénke (29.43 km) és Bercel (28 km) vannak a járás-székhelytől. 13 település esetében a távolság meghaladja az átlagos 16,33 km-t. Galgagutáról a vasúti közlekedés is alternatívát jelent. Szanda település említi a nehéz közlekedést, a kátyus közutakat, amelyek a települést összekötik a környékbeli településekkel.

Jellemzően az Önkormányzatok a települési infrastruktúra-fejlesztési stratégiában a fókuszt az utak, településközpontok, középületek, iskolák állapotának javítására, a

szolgáltatások színvonalának emelésére helyezik. Szügy település a település úthálózatának teljes aszfaltozottságát és a meglévő kerékpárutat emeli ki a Helyi Esélyegyenlőségi Programjában. Bercel településen is szinte 100%-os az utak burkoltsága. Minden településen mutatkozik kiépítetlen út vagy köztér, 20 településen látunk még kiépítetlen járdával rendelkező területet.

Önkormányzati tulajdonú zöldterület 6 településen nincs, játszótereket, kialakított pihenő helyeket összesen 11 településre vonatkozóan mutat a KSH adattábla.

Bátonyterenyei járás

250. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Önkormányzati tulajdonú összes zöldterület (m2)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)
Bátonyterenye	61.9	118.9	29.7	0.6	0	611676	12
Dorogháza	5.9	14.1	0.8	5.8	0	4775	1
Mátramindszent	8	19.7	0.3	0.0	0	8292	3
Mátranovák	16.9	50.7	5.4	5.5	0	0	0
Mátraterenye	11.8	19.7	5.2	0.0	0	8870	0
Mátraverebély	5.4	13.8	10.9	0.1	0	28796	2
Nemti	4.6	12.4	1.4	5.2	0	9886	6
Szuha	5	8.2	6.2	12.0	0	455	1

A járásszékhely városa Bátonyterenye, a közúti tömegközlekedést a helyközi és helyi buszjáratok adta lehetőségeket az egy fő vasútvonal is kiegészíti, a 81-es számú Hatvan-Salgótarján-Somoskőújfalu viszonylatban.

A buszközlekedés szolgáltatásainak színvonala megfelelő, a nap folyamán folyamatosan indulnak és érkeznek a járatok. A megállók többsége megfelelő rendezettségű. A helyközi és a helyi járatokat a Nógrád Volán üzemelteti.

A településen önálló kerékpárút kiépítésére 2023-ban-ban került sor.

A város feladata járásközpontként biztosítani a járási közintézményi-hálózatot. A járási hivatalok, egészségügyi szakellátások - ez utóbbi elég hiányos a városban, fekvőbeteg ellátást nem biztosít. Rendőrkapitányság, mentőállomás, középfokú oktatás van a városban.

Az önkormányzatok a járdák és utak karbantartását, továbbá a parkosítást emelik ki fejlesztendő infrastrukturális területként.

A járás 7 községe 18 km-es távolságon belül van a járásszékhelytől. Jellemzően buszközlekedés elérhető, ami viszonylag gyakori, de különböző mértékben elérhető a települések és település-részekről. Dorogházán a szegregált területeiről is könnyen elérhető a tömegközlekedés. Mátranovákon a szegregátumot a helyközi járat nem érinti, innen nehezebb a közszolgáltatások elérése. Mátraterenyéről azonban csak néhány járat elérhető a járásszékhely felé.

Minden településen mutatkozik kiépítetlen út vagy köztér, 4 településen látunk még jelentékeny kiépítetlen járdával rendelkező területet.

Önkormányzati tulajdonú zöldterület 1 településen nincs, játszótereket, kialakított pihenő helyeket összesen 6 településre vonatkozóan mutat a KSH adattábla.

Pásztói járás

251. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Pásztói járás településein

A járási települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Önkormányzati tulajdonú összes zöldterület (m2)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)
Alsótold	1.6	12.4	2.8	2.0	0	7071	2
Bér	2.4	43.3	2.0	3.0	0	12895	0
Bokor	0.4	13.5	1.2	1.0	0	0	0
Buják	9.6	87	9.6	3.7	0	33559	1
Csécse	6.1	31.3	6.3	0.4	0	14321	0
Cserhátszentiván	1.6	21.7	1.3	2.9	0	0	1
Ecseg	9.2	36.1	6.5	0.0	0	25671	0
Egyházasdengeleg	1.6	33.2	5.0	1.9	0	914	0
Erdőkürt	4.6	53.4	3.4	0.0	0	7365	0
Erdőtarcsa	4.6	28	0.1	2.9	0	0	0
Felsőtold	0.3	15.1	1.2	0.6	0	1	1
Garáb	2.7	13.2	1.0	1.2	0	7312	2
Héhalom	4.8	31.8	8.1	0.0	0	20623	2
Jobbágyi	14	23.3	5.7	0.0	0	31795	2
Kálló	7.9	57.7	5.2	1.0	0	0	0
Kisbágyon	2.6	14.1	2.0	0.0	0	23748	1
Kozárd	2.2	9	2.5	9.6	0	2357	0
Kutasó	1.6	18.9	0.7	1.7	0	0	0
Mátraszőlős	8.9	62.3	7.4	1.9	0	12246	0
Palotás	11.3	39.6	12.4	0.0	0	21677	4
Pásztó	44.7	131.9	38.3	4.2	0.7	209167	86
Szarvasgede	2.5	9.7	2.5	0.6	0	21506	1
Szirák	7.6	37.7	4.4	7.6	0	3848	0
Szurdokpüspöki	13	47.2	7.5	0.4	2	4805	2
Tar	14.5	46	8.4	0.0	0	4703	2
Vanyarc	5.4	74.2	3.6	5.4	0	8478	4

A Pásztói járás Nógrád vármegye déli részén fekszik, 552 km^2 területével, a vármegye legnagyobb térsége.

Területének nagyobb részén a Cserhát hegység terül el, a keleti oldalon pedig a Mátra vonulatai húzzák meg a határt.

Járás székhelye Pásztó, a 21-es főközlekedési úthoz kapcsolódó településekkel szerves térkapcsolatot alkot és működtet. Földrajzi fekvése kedvező, a megyeszékhelytől 30 km-re helyezkedik el a megyeszékhelytől, de a környező városoktól (Hatvan, Gyöngyös, Szécsény) is hasonló távolságra található. Közel van az M3-as autópálya, így akár a Fővárost is 1 órán belül el lehet érni innen. A belterületi és külterületi utak minősége kifogásolható, a település tervezi azok felújítását. A 81-es vasútvonal elérhető. Kerékpárút csak a város egy részén elérhető.

Járási központként kórház, szakrendelő, szakellátások, Kormányhivatal, Járási Hivatal, Bíróság, valamint középiskola is található itt.

A járás községei átlagosan 23-24 km-es távolságra vannak a járás-székhelytől. A legtávolabbi települések Erdőkürt (43,04 km), Kálló (38,82 km), Vanyarc (36,63 km), Erdőtarcsa (34,11 Km) Bér (33,77 km), és Buják (32,74 km). További 7 település Pásztótól mért távolsága haladja meg a járási átlagértéket. Erdőkürt esetében a tömegközlekedés Pest megye irányába jobban megoldott, így az itt élők hivatalos ügyeiket, egészségügyi és oktatási ellátásukat inkább a számukra közelebbi Pest megyei városokban intézik, mint a járásszékhelyen. Kálló és Erdőtarcsa településről tömegközlekedéssel a megyeszékhely Salgótarján átszállással, nagyon viszontagságosan érhető el, a járás székhelyre is csak úgy jutnak el, ha nagyon korán indulnak, mert Pásztóra a kora reggeli órákban egy járat indul, és egy jön közvetlenül vissza, így akinek hosszabb ideig tartó elintéznivalója van, az visszafelé már nem tud közvetlenül utazni.

Az önkormányzatok a járdák és utak karbantartását, és a parkosítást emelik ki fejlesztendő infrastrukturális területként. Kerékpárút Pásztón és Szurdokpüspökin elérhető. Minden településen mutatkozik kiépítetlen út, vagy köztér, 19 településen látunk még kiépítetlen járdával rendelkező területet.

Önkormányzati tulajdonú zöldterület 5 településen nincs, játszótereket, kialakított pihenő helyeket összesen 14 településre vonatkozóan mutat a KSH adattábla.

Rétsági járás

252. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Rétsági járás településein

A járási települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Önkormányzati tulajdonú összes zöldterület (m2)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)
Alsópetény	6.9	18.1	0.0	0.0	0	6082	0
Bánk	9.7	15	1.3	11.8	0	3354	0
Berkenye	11	10	0.2	0.0	0	0	0
Borsosberény	6.6	47.8	3.6	8.1	0	16249	1
Diósjenő	16.5	109.1	17.8	4.2	0	2918	0
Felsőpetény	3.9	31	4.7	1.0	0	6610	1
Horpács	1.1	7.8	0.8	2.0	0	9112	0
Keszeg	2.8	32.8	4.7	4.7	0	24214	1
Kétbodony	2.3	23.9	0.5	0.0	0	5681	1
Kisecset	5.9	32.8	0.0	2.3	0	0	0
Legénd	5.5	28.8	0.1	0.0	0	2019	1
Nagyoroszi	9.4	12.6	11.9	16.5	0	30002	0
Nézsa	4.1	26.9	2.5	0.0	0	1706	0
Nógrád	12.8	31.5	12.9	8.3	0	0	0
Nógrádsáp	4	48.5	1.7	5.3	0	0	0
Nőtincs	8.7	32.6	6.1	9.0	0	3941	1
Ősagárd	1.3	29.9	2.8	1.1	0	0	0
Pusztaberki	1	14.6	0.4	2.3	0	0	0
Rétság	10.3	46	5.3	11.5	0	57756	4
Romhány	13.3	68.2	17.6	11.8	0	37436	1
Szátok	2	67.2	3.0	1.3	0	0	0
Szendehely	12.4	16.3	9.2	0.0	1.5	0	0
Szente	7.4	48.7	0.7	2.8	0	16606	0
Tereske	3.9	48.7	6.6	2.7	0	0	0

Tolmács	4.7	9.7	6.0	2.2	0	2379	0

A Rétsági járás Nógrád megye délnyugati részén található, területe 435 km2. A vármegye nyugati részén helyezkedik el, így földrajzi helyzetéből adódóan élénkebbek a Közép-magyarországi régió Váci és Szobi kistérségekkel fenntartott kapcsolatai. A járás központja Rétság város. Járási központként járási hivatalok, Szakellátások, egészségügyi szakellátások találhatók itt. a Budapesttől Szlovákiába vezető 2-es számú főútvonal (E77) áthalad a kisvároson, közel fekszik a M3-as autópályához. A 76. sz. Diósjenő – Romhány közötti vonalon, a MÁV a vasúti forgalmat megszüntette. A rendelkezésre álló adatok szerint kerékpárút nem elérhető.

A járás községei nincsenek nagyon távol a járásszékhelytől, a legnagyobb távolságra Nógrádsáp (23,3 km), Legénd (23,06 km) települések találhatók. 24 községből 14 távolsága a székhely várostól a járási átlagon (11,63 km) belül van.

A helyközi buszjáratok a legtöbb helyen biztosítják a tömegközlekedést a települések között, van ahol a vasúti szolgáltatás is elérhető. Berkenye települést a Vác-Balassagyarmati vasútvonal szeli át, itt a vasúti közlekedés a preferáltabb a lakosok körében. Borsosberény is elérhető ezen a vasútvonalon, de a 8 km-re fekvő Rétság felé csak közúton lehet eljutni, így a tömegközlekedést választók az útiránytól függően választhatják meg a közlekedési eszközt.

A vármegye legkisebb településén, Horpácson a tömegközlekedési lehetőséget csak a ritkán közlekedő autóbuszjáratok kínálnak. A falugondnoki szolgálat által működtetett mikrobusz nagy segítséget jelent az itt élőknek a környező településekre való eljutásban, és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben.

Kerékpárút Szendehelyen található. Minden településen mutatkozik kiépítetlen út vagy köztér, 19 településen van kiépítetlen járda szakasz.

Önkormányzati tulajdonú zöldterület 9 településen nincs, játszótereket, kialakított pihenő helyeket összesen 8 településre vonatkozóan mutat a KSH adattábla.

Salgótarjáni járás

253. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Önkormányzati tulajdonú összes zöldterület (m2)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)
Bárna	7.9	26.1	0.2	9.8	0	10799	0
Cered	8.8	77.2	1.4	6.1	0	3080	1
Egyházasgerge	4.3	46	5.6	1.8	0	10750	1
Etes	12.8	31.9	2.2	16.7	0	8973	0
Ipolytarnóc	2.7	38.5	2.4	1.6	0	966	2
Karancsalja	9.2	7.1	3.5	5.1	1.8	14136	0
Karancsberény	5.5	11.6	0.0	7.1	0	9299	1
Karancskeszi	13.5	15.8	5.8	7.6	1	2624	0
Karancslapujtő	18.7	43.1	4.5	11.5	0.9	26799	2
Karancsság	11.3	38.3	1.6	0.0	0	1727	0
Kazár	7.9	30.2	3.4	6.4	0	18023	0
Kisbárkány	3.7	5.7	0.2	0.6	0	317	0
Kishartyán	4.3	24	3.5	4.4	0	2454	1
Litke	2.4	18.6	2.7	2.1	0	4576	0
Lucfalva	2.5	46	0.2	3.8	0	6272	0
Márkháza	0.6	7.4	0.0	1.4	0	1958	1
Mátraszele	6.2	12.4	1.2	0.9	0	18385	0
Mihálygerge	3.9	22.1	4.5	3.5	0	4604	0
Nagybárkány	2.6	20.2	0.1	0.0	0	933	0
Nagykeresztúr	2.9	5.9	0.3	0.9	0	4020	0
Rákóczibánya	6.7	8.2	5.9	1.4	0	10272	0
Ságújfalu	3.8	34.2	2.8	0.0	0	0	0
Salgótarján	124.7	90.2	111.2	79.0	9.9	1220515	24
Sámsonháza	1.8	28.9	0.7	1.1	0	5518	1
Somoskőújfalu	43.9	46.1	7.0	0.0	0	12230	4
Sóshartyán	8.6	24.2	4.2	3.2	0	300	1
Szilaspogony	1.8	34.6	4.4	1.1	0	9738	1
Vizslás	19.3	0.4	0.5	4.8	0	28845	4
Zabar	5.1	25.3	0.5	2.8	0	17919	2

Salgótarján, Nógrád vármegye székhelyeként, közigazgatási, gazdasági, oktatási és innovációs központ. A Szlovák határ közvetlen közelében fekszik. Közúton, a 21-es főúton és a 22-es főúton, vasúton pedig a MÁV 81-es Hatvan–Somoskőújfalu vasúti fővonalán közelíthető meg a város. Az M3-as autópálya kb. 50 km-re van a várostól.

Megyei jogú városként Salgótarjánnak kiemelt szerepe van a közszolgáltatások biztosításában, elérhetők a közigazgatási megyei és járási hivatalok, a felső és középfokú oktatás, egészségügyi szakellátás, szociális szakszolgáltatások, és igazságszolgáltatási intézmények.

A települési fejlesztési törekvések a szolgáltatásokra, az utak és járdák állapotának javítására, az akadálymentesítésre, és a parkosításra fókuszálnak. Kerékpárút van a településen.

A járás településeinek távolsága a várostól átlagosan 18,5 km. A legtávolabbi települések: Ipolytarnóc (30,83 km), Zabar (30,15 km), Szilaspogony (27,9 km), Litke (26,99 km). Összesen 10 település távolsága haladja meg a járási átlagot.

A tömegközlekedést a buszjáratok, és néhány helyen vasút is biztosítja. Az Önkormányzatok többsége az úthálózat minőségét kifogásolja. Fejlesztendő területként a járdák állapotának javítását, akadálymentesítést emelik ki. Kishartyán Önkormányzata a hivatali ügyek megkönnyítése érdekében a Kormányablak-busz igénylését is beillesztette a cselekvési tervbe.

Kerékpárút Karancsalja, Karancskeszi és Karancslapujtő településeken is elérhető. Minden településen mutatkozik kiépítetlen út vagy köztér, 25 településen van kiépítetlen járda szakasz. Önkormányzati tulajdonú zöldterület 1 településen nincs, játszótereket, kialakított pihenő helyeket összesen 14 településre vonatkozóan mutat a KSH adattábla.

Szécsényi járás

254. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Szécsényi járás településein

A járási települések	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	Önkormányzati tulajdonú összes zöldterület (m2)	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek (db)
Endrefalva	4	27.6	4.1	3.6	0	1323	1
Hollókő	4.1	16.3	3.9	0.0	0.2	15630	6
Ludányhalászi	2.6	44.2	1.2	0.8	0	13750	1
Magyargéc	5.7	25.3	1.8	0.1	0	1041	0
Nagylóc	10.3	63.2	9.8	5.0	0	5974	0
Nógrádmegyer	10.2	40.7	2.2	7.0	0	8028	0
Nógrádsipek	5.3	44.7	5.8	3.1	0	27191	4
Nógrádszakál	6.9	26.4	2.7	5.7	0	0	0
Piliny	8	38.1	1.6	0.0	0	348	0
Rimóc	13.1	40.4	11.3	0.0	7	22312	0
Szalmatercs	3	16.5	1.7	1.5	0	3971	1
Szécsény	25.7	41.5	44.6	17.1	1.1	48584	1
Szécsényfelfalu	2.9	22.3	0.2	3.8	0	6676	1
Varsány	11.4	67.9	8.1	0.1	0	70660	2

Szécsény járás területe megközelítőleg 255 km², amely 14 települést foglal magában, köztük a járásközpontot, Szécsényt. Járásszékhely városként biztosítja a járás települései számára a közszolgáltatási feladatokat, egészségügyi és szociális szakellátásokat nyújt, és középszintű oktatást is kínál. Megtalálható a városban a járási hivatal, kormányablak, okmányiroda, rendőrség. Szécsényt közúton lehet megközelíteni a 22-es főúton keresztül Balassagyarmat felől, illetve a 2119-es és 2121-es számú mellékutak kapcsolják össze a környező településekkel (pl. Nógrádszakál, Ludányhalászi, Hollókő). Szécsényt nem érinti közvetlenül autópálya vagy gyorsforgalmi út, vasúton MÁV 78-as számú Aszód-Balassagyarmat vonalán érhető el.

Kerékpárút van a városban.

A községek átlagtávolsága a várostól 10 km. Legtávolabbi települések: Hollókő (16,82 km), Nógrádmegyer (12,91 km), Nógrádszakál (12,61 km), Szalmatercs (12,43 km).

Összesen 6 település távolsága haladja meg a járási átlagtávolságot.

A legtávolabbi településről is buszjáratokkal könnyen elérhető a járásszékhely. Hollókőről Pásztó és Budapest is közvetlen járattal elérhető. Szalmatercsből Szécsénybe, Salgótarjánba és Balassagyarmatra is könnyen, és viszonylag gyorsan eljutnak a lakosok. Nógrádmegyer településről is rendszeres buszjáratokkal könnyen elérhetők a Szécsényben található szolgáltatások. Nógrádszakál településen korábban a vasúti közlekedés is segítette a lakosok mobilitását, de a települést érintő szakaszon a MÁV leállította a vasúti forgalmat. Rimócról a hétvégi, leginkább a vasárnapi buszközlekedés kritikus, ilyenkor csak 4 buszjárat van, amivel a város elérhető.

A települések jellemzően az úthálózat és járdák burkolatának javítását célozzák fejlesztési törekvéseikben. Rimócon a buszjáratok sűrítését szeretnék elérni.

Kerékpárút Hollókőn és Rimócon található.

Minden településen mutatkozik kiépítetlen út vagy köztér, 11 településen van kiépítetlen járda szakasz. Önkormányzati tulajdonú zöldterület 1 településen nincs, játszótereket, kialakított pihenő helyeket összesen 8 településre vonatkozóan mutat a KSH adattábla.

4.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok

Az országban történt bűnelkövetések 2%-a történt Nógrád vármegyében 2022-ben. A 2%-os arányszámmal a vármegye Tolna, Vas és Zala vármegyékkel a legkedvezőbb mutatóval rendelkező vármegye. Lakosságarányosan is a középmezőnyben található, bár pontos bűnözési ráta adat nem áll rendelkezésre, de a lakosságszámhoz viszonyított bűnelkövetési számok arányaiban, a vármegye rangsorban oda pozícionálja.

A lopások a legjellemzőbbek a megyében. Megyei átlagban 54%-os az arány. A Salgótarjáni járásban jellemző leginkább ez a típusú bűncselekmény (61%). A csalások aránya vármegyei összesítésben 13%, de a Szécsényi (26%) és Balassagyarmati (21%)

járásban ezt az arányt a járási adat erősen meghaladja. A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények a Pásztói járásban erősebbek (13%) a vármegyei átlag 8%-hoz képest. Az elkövetők jellemzően a felnőtt (25-59 éves) korosztályból kerülnek ki (60%). A fiatal felnőttek (18-24 éves) aránya az elkövetők között a Bátonyterenyei járásban a legmagasabb 30%-os, de Salgótarjáni járásban (26%) is túllépi a vármegyei 23%-os arányt.

A megelőzésre fókuszáló települési programok többsége a felvilágosító előadásokon, a polgárőrség és a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésén és a szociális alapszolgáltatásokon belüli támogatáson túl további specifikus prevenció orientált lehetőséget nem nyújtanak. A szabadidő hasznos eltöltésének sport és művelődési programjai kapcsán kevésbé jelölik a települési Helyi Esélyegyenlőségi Programok, hogy azok a bűnmegelőzési és sértetté válás esélyének csökkentésére is szolgálnának, vagy ilyen típusú elemeket tartalmaznak. A kiemelt célcsoportok közül az idősek veszélyeztetettségét említik a leggyakrabban, mint az elkövetés potenciális áldozatait, a nőket csak néhány település emeli ki, mint a családon belüli erőszak áldozatait. A gyermekek esetében leginkább az elkövetővé válást látják rizikófaktornak. A fogyatékkal élőket egyetlen település sem emelte ki, mint lehetséges elkövető vagy áldozat. Arra nézve adattal nem rendelkezünk, hogy a kínált programokon hányan vettek részt, és milyen volt a részvételi arány a megszólított célcsoportból és a fogyatékkal élők közül.

Balassagyarmati járás

255. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó programok a településen
Balassagyarmat	X	na
Becske	na	na
Bercel	X	na
Cserháthaláp	na	na
Cserhátsurány	na	na

Csesztve	X	na
Csitár	na	na
Debercsény	na	na
Dejtár		na
Drégelypalánk		na
Érsekvadkert	X	na
Galgaguta	na	na
Herencsény	na	na
Hont		na
Hugyag	na	na
Iliny	na	na
Ipolyszög	X	na
Ipolyvece		na
Magyarnándor	X	na
Mohora	X	na
Nógrádkövesd	na	na
Nógrádmarcal	X	na
Őrhalom	X	na
Patak		na
Patvarc	X	na
Szanda		na
Szécsénke	na	na
Szügy	X	na
Terény	na	na

A járás 29 települése közül 17 településen találtunk adatot a Helyi Esélyegyenlőségi Programokban arra vonatkozóan, hogy találhatók-e a településen a bűnmegelőzést vagy áldozattá válást csökkentő prevenciós programok. A 6 településen, ahol nincs konkrét intézkedés nevesítve, az önkormányzatok a gyermekvédelmi jelzőrendszer megelőző funkciójában és a szociális alapszolgáltatások feladatkörében látják megoldottnak ezt a kérdést.

Szanda község az idősek szociális szolgáltatáshoz való hozzáférését emeli ki, mint az áldozattá válás esélyét csökkentő tényező, illetve a gyermekeket illetően a Család- és Gyermekjóléti szolgáltatást. Patak községben a nők elleni erőszak, mint bűncselekmény megelőzését és az áldozattá válás csökkentését a jelzőrendszer tagjainak együttműködése mentén, a jelzési kötelezettség teljesítése és a hivatalos intézkedés megindítása jelenti.

A 11 település konkrét intézkedési tervben fogalmazta meg a bűnmegelőző és áldozattá válást csökkentő programjait. 7 településen a Polgárőrség feladatkörébe sorolják, bűnmegelőző és figyelemfelkeltő tájékoztató előadásokat szerveznek, egyes települések a Rendőrséget is bevonják. Az előadások az idősebb korosztályt célozzák. Csesztve településen ezt a feladatot a Rendőrség végezte 2023-2024-ben az idősek körében.

Balassagyarmaton a Segítő Kezek Infokommunikációs Modellprogram nyújt prevenciós jellegű képzési programot a 65 év felettieknek. Őrhalom településen a térfigyelő kamera rendszer fejlesztését sorolják a bűnmegelőző tevékenységek közé.

Érsekvadkert célozza a fiatal korosztályt a bűnmegelőző koncepció részeként szabadidős programok szervezésével.

2022-es adatok alapján a járásban 580 bűncselekmény elkövetés történt.[132] A legtöbb bűncselekmény lopás volt (41%), a csalás bűntette (21%) követi. Az elkövetők 67%-ban a felnőtt (25-59 éves) korosztályból került ki, fiatal felnőtt (18-24 éves) 20%-ban, fiatalkorú (14-17 éves) és gyermek (14 év alatti) 3-3%.

367 esetben vált sértetté 2022-ben járási lakos. A sértetté válás korcsoporti bontása nem áll rendelkezésünkre. A Helyi Esélyegyenlőségi Programok az idősek kitettségét említi ebben a tekintetben.

A legtöbb bűncselekmény a városban történt (298db), a települések között Érsekvadkert (37db) áll az élen, Drégelypalánk (34db) és Dejtár (24) előtt. Debercsényen és Ilinyben nem regisztráltak elkövetést. A települési lakosságszámhoz viszonyítva a bűncselekmények számát az egy főre jutó bűncselekmények aránya Őrhalom településen a legmagasabb (6%).

A sértetté válás a város után szintén Érsekvadkerten a legmagasabb számú (28db). Ebben a rangsorban is Drégelypalánk követi (21db). Nem regisztráltak sértettet Debercsényen, Ilinyben és Csitáron.

[132] TEIR települési adatbázis KSH települési adatok

Bátonyterenyei járás

256. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó programok a településen
Bátonyterenye	X	na
Dorogháza		na
Mátramindszent	X	na
Mátranovák		na
Mátraterenye		na
Mátraverebély	X	na
Nemti	na	na
Szuha	na	na

A járás 8 településéből 2 esetben nem tért ki a Helyi Esélyegyenlőségi Programok arra, hogy van-e a településen a bűnmegelőzést vagy áldozattá válást csökkentő prevenciós program. 3 településen nincs kimondottan erre irányuló tevékenység, de Mátranovák és Mátraterenye Önkormányzata utalt arra, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése, az ennek keretében megvalósuló együttműködések a bűnmegelőzés célját is szolgálják.

Bátonyterenyén a rendőrség általános iskolai bűnmegelőzési programja a DADA, illetve szakközépiskolai bűnmegelőzési programja az ELLEN-SZER van jelen, 2022 évben az Ovi-zsaru program is megvalósult a legfiatalabbak számára nyújtott prevenciós programot. Az idősek számára bűnmegelőzési jellegű előadásokat tartottak.

Mátramindszenten szabadidős programok szervezésével igyekeztek megelőzni a gyermekeknek elkövetővé vagy sértetté válását. Az ifjúságot bűnmegelőző és drogprevenciós programokkal szólították meg. Az idősek áldozattá válását a térfigyelő kamerarendszer kiépítésével, a polgárőrség fejlesztésével és támogatásával szeretnék megelőzni.

2022-es adatok alapján a járásban 455 bűncselekmény elkövetés történt.[133]

A bűncselekmények 56%-a lopás volt, ezt követte a garázdaság (13%) és ittas járművezetés (12%). Az elkövetők 53%-a felnőtt (25-59 éves) korosztályból került ki, fiatal felnőtt (18-24 éves) 30%-ban, fiatalkorú (14-17 éves) 11% és gyermek (14 év alatti) 4%.

Járási adatok szerint 285 sértetté válási esetet regisztráltak 2022-ben. A sértetté válás korcsoporti bontása nem áll rendelkezésünkre. A Helyi Esélyegyenlőségi Programok az idősek áldozattá válásának kitettségét említi.

A legmagasabb számban a városban történt bűncselekmény (268 db), a községek közül Mátraverebélyen (109 db) regisztrálták a legtöbb esetet. A többi településen jóval kevesebb volt, például Nemti (23 db), Dorogháza (20 db). Legkevesebb Szuha településen volt (4 db). A települési lakosságszámhoz viszonyítva a bűncselekmények számát az egy főre jutó bűncselekmények aránya Mátraverebély településen a legmagasabb (13%).

A sértetté válás a város után szintén Mátraverebélyen történt a legmagasabb számban (58 db). Ebben a rangsorban Nemti a következő (15 db). Nincs olyan település, ahol nem regisztráltak sértettet.

[133] TEIR települési adatbázis KSH települési adatok

Pásztói járás

257. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Pásztói járás településein

A járási települések	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó programok a településen
Alsótold		na
Bér	X	na
Bokor		na
Buják		na
Csécse		na
Cserhátszentiván		na
Ecseg		na
Egyházasdengeleg		na
Erdőkürt		na
Erdőtarcsa	X	na
Felsőtold		na
Garáb		na
Héhalom		na
Jobbágyi	X	na
Kálló	X	na
Kisbágyon		na
Kozárd		na
Kutasó		na
Mátraszőlős		
Palotás		na
Pásztó	X	na
Szarvasgede		na
Szirák	X	na
Szurdokpüspöki		na
Tar	X	na
Vanyarc		na

A járás 26 települése közül 7 tért ki a Helyi Esélyegyenlőségi Programokban arra, hogy a településen milyen bűnmegelőzést vagy áldozattá válást csökkentő prevenciós program található. 2 településen nincs kimondottan erre irányuló tevékenység, de Kutasó és

Mátraszőlős Önkormányzata szerint a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése, az ennek keretében megvalósuló együttműködések a bűnmegelőzés célját is szolgálják.

Az idősek áldozattá válásának megelőzését Erdőtarcsa, Kálló, Pásztó, Szirák és Tar települések figyelemfelkeltő felhívással, megelőzésről szóló előadásokkal, fórumokkal támogatják. A nők, mint lehetséges áldozatok felé Bér település fordult olyan programmal, amivel a társadalmi szerepüket, megbecsültségüket hangsúlyozzák. Pásztón a gyermekek elkövetővé válásának megelőzése érdekében drogprevenciós, bűnmegelőzési, közlekedési és az internet veszélyeit taglaló témakörökben tartottak számukra előadásokat, illetve kiemelték iskolaőrök szerepét.

2022-es adatok alapján a járásban 536 bűncselekmény elkövetést regisztráltak.[134] 55%-a lopás, ezt követi a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények (13%). Közelítik ezt az arányt a garázdaság (11%) és csalás (10%) cselekmények. Az elkövetők többsége, 62%-ban felnőtt (25-59 éves), a fiatal felnőttek (18-24 éves) aránya 19%, fiatalkorúaké (14-17 éves) 12% és gyermekeké (14 év alatti) 6%.

A legtöbb bűncselekmény Pásztó városban történt (129 db), de Kálló településen is közel olyan mennyiségű (120 db) bűncselekmény történt 2022-ben. Jobbágyi (50 db) és Szirák (36 db) települések folytatják a sort. A települési lakosságszámhoz viszonyítva a bűncselekmények számát az egy főre jutó bűncselekmények aránya Kálló településen a legmagasabb (23%). Bokor, Garáb, Kozárd és Kutasó településeken nem regisztráltak bűncselekmény elkövetést.

A sértetté válás tekintetében Kálló település áll az élen (82 db), megelőzve a várost, Pásztót (72 db). A harmadik helyen ebben a tekintetben is Jobbágyi (41 db) áll.

[134] TEIR települési adatbázis KSH települési adatok

Rétsági járás

258. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Rétsági járás településein

A járási települések	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó programok a településen
Alsópetény	X	na
Bánk	X	X
Berkenye		na
Borsosberény	X	X
Diósjenő	X	na
Felsőpetény		na
Horpács	X	na
Keszeg	X	na
Kétbodony	X	na
Kisecset		na
Legénd	X	na
Nagyoroszi		na
Nézsa	X	na
Nógrád	X	na
Nógrádsáp	X	na
Nőtincs		na
Ősagárd		na
Pusztaberki		na
Rétság	X	na
Romhány	X	na
Szátok	X	na
Szendehely		na
Szente		na
Tereske	X	na
Tolmács	X	X

A járás 16 településén van olyan program, aminek célja a bűnmegelőzés vagy áldozattá válás csökkentése. A prevenciót 13 település delegálja a polgárőrség feladatkörébe. Az időseknek szóló programok a tájékoztató előadások, amelyeket néhol a rendőrség bevonásával végzik. Nézsán a térfigyelő kamerák elhelyezése is ezt a célt szolgálta.

Tereske településen a gyerekeknek szerveztek bűnmegelőző előadást, Nógrádsápon a Szomszédok Egymásért Mozgalom (SZEM) bevonásával kínáltak a korosztálynak programot a bűnmegelőzés témakörében.

A 2022-es járási adatok 344 regisztrált bűncselekmény elkövetést mutatnak.[135] Főként a lopás (46%) és csalás (20%) a jellemző elkövetési kategóriák, de 12%-kal a garázdaság is jelen volt. Az elkövetők 59%-a a felnőttek (25-59 éves) közül került ki, 17%-a fiatal felnőtt (18-24 éves), és 13% a fiatalkorú (14-17 éves). 4%-ban megjelennek a gyermekek (14 év alatti) is.

A legtöbb bűncselekmény Rétság városban történt (57 db), a községek közül pedig Diósjenőn (46 db) és Romhányban (37 db). 15 településen a bűncselekmények száma 10 alatti a regisztrált bűncselekmények száma. Ezt az alacsony lakosságszám is indukálhatja. Szátok településen a kevés lakosra viszonylag magas arányú bűncselekmény elkövetés jutott 22%.

A sértetté válás esete Diósjenőn mutatkozik legnagyobb számban (38 db), ezt követi Rétság (35 db). Szátok településen a sértetté válás száma 26 db, ezzel Romhány (28 db) után a negyedik helyen áll. Bánk, Borsosberény és Tolmács települések nevesítik a bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó intézkedésüket, pénzbeli támogatást nyújtanak az áldozatoknak.

Salgótarjáni járás

259. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó programok a településen
Bárna		na
Cered		na

[135] TEIR települési adatbázis KSH települési adatok

Egyházasgerge	X	na
Etes	X	na
Ipolytarnóc		na
Karancsalja	X	na
Karancsberény		na
Karancskeszi	X	na
Karancslapujtő		na
Karancsság		na
Kazár		na
Kisbárkány		na
Kishartyán	X	na
Litke		na
Lucfalva		na
Márkháza		na
Mátraszele	X	na
Mihálygerge	X	na
Nagybárkány	X	na
Nagykeresztúr		na
Rákóczibánya	X	na
Ságújfalu		na
Salgótarján	X	na
Sámsonháza		na
Somoskőújfalu	X	na
Sóshartyán	X	na
Szilaspogony		na
Vizslás		na
Zabar		na

A járás 12 településén jelölt a Helyi Esélyegyenlőségi Program bűncselekmény elkövetését vagy áldozattá válást megelőző, vagy annak csökkentésére törekvő tevékenységet, programot. 5 településen a polgárőrség tevékenységéhez kapcsolódik ez a feladat, melynek része a felvilágosító előadások, fórumok. 3 település a térfigyelő kamerák telepítését is megelőző céllal végeztette. Ezek az intézkedések a legtöbb helyen az időseket célozzák, de Salgótarjánban és Karancsalján a nők elleni erőszakra is felhívják a figyelmet a bűnmegelőzést célzó fórumokon. Karancskeszin a nők ellen elkövetett erőszakról történő adatgyűjtés a megnevezett intézkedés a bűncselekmények megelőzése érdekében.

A 2022-es évben 1353 bűncselekmény elkövetést regisztráltak a járásban.[136] 1%-ban a lopás, 10% garázdaság, 9-9%-ban család és ittas vezetés a leggyakoribb elkövetési formák. Az elkövetők 60%-a felnőtt (25-59 éves) volt, 26% fiatal felnőtt (18-24 éves), a fiatalkorúak (14-17 éves) aránya az elkövetők között 9%-os, gyermekek (14 év alatti) 2%.

A bűncselekmények száma a megyeközpontra, Salgótarjánra összpontosul, itt 2022-ben 1038 db bűncselekményt követtek el. Jóval kevesebb, 30-30 db regisztrációt jelöl a KSH Karancsberény és Karancskeszi településeken. Kisbárkányról és Márkházáról a teljes évre 1db bűncselekményt regisztráltak. Lakosságarányosan Zabar településen mutatkozik a legmagasabb arány, 9%. Ipolytarnóc 8%, majd Salgótarján 6%. A sértetté legtöbbször szintén Salgótarjánban váltak, 621 alkalommal. Karancskeszi (25) és Karancslapujtő (22) követi.

Szécsényi járás

260. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Szécsényi járás településein

A járási települések	Bűnmegelőzését és/vagy áldozattá válását csökkentő prevenciós programok	Bűnözés okozta káros hatások csökkentését és az áldozatok segítését célzó programok a településen
Endrefalva		na
Hollókő		na
Ludányhalászi		na
Magyargéc	X	na
Nagylóc	X	na
Nógrádmegyer	X	na
Nógrádsipek	X	na
Nógrádszakál	X	na
Piliny		na
Rimóc	X	na
Szalmatercs	X	na
Szécsény		na
Szécsényfelfalu	X	na

[136] TEIR települési adatbázis KSH települési adatok

Varsány	X	na

A járás 9 települése nevesített intézkedést, programot a bűnmegelőzés és áldozattá válás megelőzése vagy csökkentése érdekében. 6 település a polgárőrséghez rendeli a feladatot. Hollókő önkormányzata a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjait tekinti a prevencióért felelősnek. Nógrádmegyer a Biztonságban nevű program keretében a gyermekek és idősek számára nyújt lehetőségeket. Felvilágosítás, hírlevél és a térfigyelő kamerarendszer kiépítése a fő fókusz. 4 település az idősek biztonságát helyezi programja előterébe.

A járásban 357 bűncselekményt regisztráltak 2022-ben.[137] A legjellemzőbb cselekmények a lopás (41 %) és a csalás (26 %), ittas járművezetés (12%), garázdaság (10 %) voltak. Az elkövetők megoszlása a korcsoportokban a felnőttek (25-59 éves) dominanciáját mutatja (57%), 24%-ban a fiatal felnőttek (18-24 éves) és 10%-ban a fiatalkorú (14-17 éves) korosztály is érintett. Gyermekek 5%-ban voltak az elkövetők.

A legtöbb eset Szécsényben történt (121 db), Rimóc (52 db), Nógrádmegyer (36 db) követte a sorban. Szécsényfelfaluban nem jelentettek bűnesetet. Ha az elkövetések számát a lakosságszámhoz viszonyítjuk, akkor Rimóc 8%-kal áll az élen, és Szécsény a harmadik legnagyobb értéket 5%-ot képvisel. A sértetté válás leggyakoribb esete a városban történt (59 db), Nógrádmegyeren 28 db, Endrefalván 17 db, Nagylócon és Rimócon 16-16 db esetet regisztráltak.

A Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra vármegyei szintű összegzése

Nógrád vármegye lakhatási, közszolgáltatási és infrastrukturális képét erősen befolyásolják a természeti, társadalmi és gazdasági adottságok. Járásonként eltérőek a lehetőségek.

[137] TEIR települési adatbázis KSH települési adatok

Általánosságban elmondható, hogy a turisztikai szempontból kiemelt helyeken, a Pest megyéhez közelebb eső területeken, és a főútvonalak mentén elhelyezkedő települések kedvezőbb helyzetben vannak.

Nógrád vármegye lakásállománya stagnál, új építésű lakások száma csökkenő tendenciát mutat. A lakások 15%-a nem lakott (2022), ami országosan az egyik legmagasabb arány. Az összkomfortos lakások aránya javult ugyan a népszámlálások éveit összehasonlítva, de a vármegye így is az utolsó előtti helyen áll a vármegyék között. A komfort nélküli és szükséglakások aránya átlagosan 6%, de járásonként jelentős eltérések tapasztalhatók. Bátonyterenyei járás: 8%, Pásztói járás: 6%, de több településen 10% feletti értékkel, Rétsági járás a legkedvezőbb 4%-os aránnyal, Salgótarjáni járás: 5%, de 15 településen 10% feletti az érték, Szécsényi járás: 7%, Balassagyarmati járásban 5%, de Ilinyen eléri a 23%-ot.

A települések infrastrukturális ellátottsága megfelelőnek mondható, villany, víz és csatornahálózat kevés kivétellel a települések teljes területén elérhetők. A szolgáltatások igénybevétele azonban a településen élők jövedelmi helyzetéből adódóan eltérő mértékű. A települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjai gyakori problémaként említi a rezsi és lakáshitelek emelkedését, mint az eladósodottság egyik fő okát, illetve a lakásállomány romlásának fő generátorát. A szegregátumokban ez a probléma halmozottan jelentkezik, és van, ahol társul az utak és járdák kritikus állapotával, a megközelíthetőség, tömegközlekedés hiányosságával, a közszolgáltatások korlátozott elérhetőségével.

A legtöbb önkormányzat biztosít lakásfenntartási támogatást, téli tüzelőt, nyújt segítséget az adósságrendezéshez. Néhány településen szociális bérlakás is elérhető.

Kulturális programok és szolgáltatók kevés kivétellel a vármegye minden településén elérhetők, a városok a kulturális élet központjai, és a közszolgáltatások (egészségügyi és szociális szakellátások, járási hivatalok, közép és felsőoktatási kínálat) itt koncentrálódnak. A járási települések lakói a járás területi nagyságától és a tömegközlekedés kiépítettségétől függően jutnak ezekhez a szolgáltatásokhoz. A legtöbb település az utak és járdák állapotát emelik ki, mint fejlesztendő területet. A vasúti közlekedés versenyképtelen a menetidők és szűk járathálózat miatt.

A bűnmegelőzés és áldozatsegítés területén a települési programok többsége a felvilágosító előadásokra, a polgárőrség és a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésére és a szociális alapszolgáltatásokra épül. A bűncselekmények többsége lopás bűntette, amit a kihelyezett térfigyelő kamerák segítségével kívánnak visszaszorítani. A bűnelkövetések terén is mutatkozik területi eltérés. Salgótarján nagysága és vármegyei központi szerepe okán koncentráltabban terhelt, mint a többi város. A bűnelkövetési típusok tekintetében is eltérések mutatkoznak az egyes területek között. Pásztói járásban például a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények mértéke nagyobb, mint a többi járásban, a Szécsényi járás a csalások tekintetében vezeti a járási rangsort.

A vármegye főbb kihívásai a gazdasági versenyképesség növelése, a társadalmi kohézió és életminőség javítása, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációjának elősegítése, a természeti erőforrások megőrzése, a települési infrastruktúra fejlesztése, a kulturális örökség védelme.

5. Közösségi programok

5.1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

A jelölt célcsoportokba tartozó személyek részére a szociális, gyermekvédelmi, oktatási és egészségügyi rendszerek számos szolgáltatást nyújtanak. A létező szolgáltatások széles palettájából ide első sorban azokat a szolgáltatásokat értettük, ahol kifejezetten a gyermekekre, szegénységben élőkre irányul a segítő, támogató tevékenység. Ide soroltuk a fiatal felnőtt szülők és kisgyermekeik részére biztosított óvodai, bölcsődei szolgáltatásokat, különösen a kisgyermekek esélynövelő szolgáltatásait és a védőnői ellátást, gyermekorvosi ellátást. A tartós mélyszegénységben élő gyermekek között nagy számban találunk roma származásúakat. Részükre és az őket gondozó család részére alapvető fontosságú segítő tevékenységet látnak el a családsegítő szolgálat munkatársai. Sok esetben az egyetlen meleg étkezésüket a szociális, iskolai és szünidei étkezés biztosítja.

A fent jelölt célcsoportba tartoznak azok a súlyosan hátrányos helyzetűnek tekintett, sok esetben roma gyermekek, akik nem nőhetnek fel saját családjukba, akik részére születésüktől fogva, vagy súlyos veszélyeztetésüktől kezdődően otthont nyújtó ellátások jelentenek megoldást.

Balassagyarmati járás

261. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Becske		X	
Bercel		X	

Cserháthaláp		X	
Cserhátsurány		X	
Csesztve		X	
Csitár		X	
Debercsény			X
Dejtár		X	
Drégelypalánk		X	
Érsekvadkert		X	
Galgaguta		X	
Herencsény		X	
Hont		X	
Hugyag		X	
Iliny		X	
Ipolyszög		X	
Ipolyvece		X	
Magyarnándor		X	
Mohora		X	
Nógrádkövesd		X	
Nógrádmarcal		X	
Őrhalom		X	
Patak		X	
Patvarc		X	
Szanda		X	
Szécsénke			X
Szügy		X	
Terény		X	

A Balassagyarmati járás településein szociális étkeztetés a járás minden településén elérhető, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Házi segítségnyújtást biztosító szolgáltató Balassagyarmat, Bercel és Szügy településen működik.

A Magyar Vöröskereszt egyik legfontosabb szolgáltatása a népkonyha fenntartása. Az ételadagokat a Balassagyarmati Fegyház- és Börtön főzőkonyhája készíti el. Nógrádkövesd és Szécsénke települések szociális étkeztetését a nógrádkövesdi óvodakonyhájáról biztosítják. Utcai szociális munka szolgáltatást Balassagyarmaton a Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete biztosít.

Balassagyarmat korábban is élt a társulás adta kedvezőbb fenntartási és működtetési helyzettel a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait illetően. 2004-ben 29

település összefogásával, Balassagyarmat központi szerepével jött létre a Balassagyarmat Kistérség Többcélú Társulása, amely kezdetben sokszínű szerepet vállalt magára az önkormányzati feladat- és hatáskörökből. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat három településen (Balassagyarmat, Patvarc, Ipolyszög), balassagyarmati székhellyel látja el feladatait. A rászoruló gyermekek számára a költségtérítéses táborok, foglalkozások nem elérhetőek. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a nyári szünidőben legalább kétszer egy hetes tábort szervez a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára.

Őrhalom község Iliny, Csitár és Hugyag településekkel közösen 2013-ban hozta létre az Őrhalmi Családsegítő és Gyermekjóléti Intézményfenntartó Társulást, a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások biztosítására. A Társulás Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálata egyszemélyes szolgálatként működik, egy fő szakképzett családsegítő alkalmazásával.

Bercel és Terény községben a „Belső-Cserhát" Család- és Gyermekjóléti Társulás végzi a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatot.

A Balassagyarmati járásban Csesztve, Dejtár, Drégelypalánk, Hugyag, Ipolyszög és Patak településeken magas a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya. Különösen Hugyag településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya. A balassagyarmati Család- és Gyermekjóléti Központ intézményvezetőjének elmondása szerint a látókörükbe került családokban a veszélyeztetettség jelenthet gazdasági vagy mentális veszélyeztetettséget.

Balassagyarmaton a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek részére az étkezés szünidőben is térítésmentesen biztosított. A városban működő roma nemzetiségi önkormányzat tevékenysége részét képezi a hátrányos helyzetű családok megsegítése. A téli hónapokban ezért tartós élelmiszert, meleg ételt, ruhaneműt osztanak, karácsonyi csomagot állítanak össze számukra.

Dejtáron a veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma 2019-2022 között csökkenést mutatott, 2019-ben 52 veszélyeztetett kiskorú gyermek volt, ez a szám 2022-ben 29 főre csökkent és a 2023-as adatok is hasonlóak (31 fő). A településen a veszélyeztetett, illetve

védelembe vett gyermekek családjára jellemző, hogy általában a szülők alacsony iskolai végzettségűek, maximum általános iskolai végzettségű, munkanélküli vagy közfoglalkoztatott. Hugyag településen a gyermekek közel 70%-a halmozottan hátrányos helyzetű, szüleik legmagasabb iskolai végzettsége sokszor a 8 általánost sem éri el. Az itt élők közül sokan, a 2023-as adatok szerint 163 fő részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben. Ennek ellenére az elmúlt években a védelembe vett, illetve veszélyeztetett kiskorúak száma alacsony maradt.

A járás településeinek többségében, így Magyarnándoron, Szügyön, Patakon a települési önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a déli meleg főétkezést a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére ingyenesen biztosítja.

A Balassagyarmati járásban a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat fenntartásában működik Dejtáron a Boldog Ceferino Napközbeni Gyermekfelügyelet Hálózat Néri Szent Fülöp Napközbeni Gyermekfelügyelet ellátása 7 fős férőhellyel. Alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató nincs a járásban. A járás 5 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 134 férőhellyel.

A járás településein a szociális alapszolgáltatások működtetése és fenntartása esetén problémát okoz, hogy Balassagyarmaton a Szent Erzsébet Idősek Otthona főzőkonyhája a magas üzemidő miatt felújításra szorul. További nehézséget jelent a járás településein az alapszolgáltatások fenntartásában, hogy 2022. december 31-én megszűnt a Szügyi Szociális és Gyermekjóléti Társulás, ami a szociális alapellátásokat, mint a házi segítségnyújtást, az étkeztetést és a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatást Csesztve, Nógrádmarcal és Szügy községekkel társulva biztosította. Ezt követően a települési önkormányzatok saját maguk látják el a közétkeztetési feladatokat, főzőkonyha hiányában vásárolt szolgáltatás igénybevételével.

Bátonyterenyei járás

262. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye	X		
Dorogháza		X	
Mátramindszent		X	
Mátranovák		X	
Mátraterenye		X	
Mátraverebély		X	
Nemti		X	
Szuha		X	

A Bátonyterenyei járásban Dorogháza, Mátramindszent, Mátraterenye, Mátraverebély és Nemti településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya meghaladta a megyére jellemző átlagot. Az adatok szerint Mátraterenye, Mátraverebély településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma, aránya főként Nemti településen minősíthető magasnak.

A Bátonyterenyei járás településein Szociális étkeztetés a járás mind a 8 településén működik, önállóan, társulás keretében, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Bátonyterenyén az önkormányzat az általa fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között biztosítja az étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatásokat. A Mátrai Önkormányzati Társulás szintén Mátraterenye és Mátranovák községek társulásával közös feladatok, mint házi segítségnyújtás, család-és gyermekjólét, szociális- és gyermekétkeztetés, óvoda és bölcsőde fenntartása, céljából jött létre.

A Bátonyterenyei járásban a járásszékhely város önkormányzata az általa fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között biztosítja a család és gyermekjóléti szolgáltatásokat.

Bátonyterenyén a teljes lakosság közel 6 százaléka 647 fő él a szegregátumokban, ennek is a kétötöde Várhegy és a Dankó utcában. A hátrányos, halmozottan hátrányos gyermekek közül 119 él szegregátumban. A roma kisebbség szempontjából is fontos, hogy Bátonyterenyén a szegregációs terület szociális ellátását a Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ látja el. A városban az óvoda nagy hangsúlyt fektet és pedagógiai programjában is megjeleníti, működteti a „Sokan sokfélék vagyunk" - Integrációs Óvodai Fejlesztő Programot, melyben cél a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek településen belüli teljes körű óvodáztatásával biztosítani az esélyegyenlőség, továbbá a gyermekcsoportokban a hátrányos helyzetű gyermekek egyenlő elosztásával biztosítani a szegregációmentességet. Mátraterenyén a település gyermekkorú lakosságának kb. 20-30%-a a szegregátumként kezelt Jánosakna településrészen él. Közülük 50 fő részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, melyek közül mind hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű.

A Bátonyterenyei járásban nem működik sem napközbeni gyermekfelügyeletet, sem pedig alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató. A járás 3 településén érhető el bölcsődei ellátás, összesen 86 férőhellyel.

A járás településein a szociális alapszolgáltatások fenntartása és működtetése esetén nehézséget jelent, hogy magas a szegregált lakókörnyezetben, elégtelen lakáskörülmények között élő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma.

Pásztói járás

263. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Pásztói járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Alsótold			X
Bér		X	
Bokor		X	
Buják		X	
Csécse		X	
Cserhátszentiván		X	
Ecseg		X	
Egyházasdengeleg		X	
Erdőkürt		X	
Erdőtarcsa		X	
Felsőtold		X	
Garáb		X	
Héhalom		X	
Jobbágyi		X	
Kálló		X	
Kisbágyon		X	
Kozárd			X
Kutasó		X	
Mátraszőlős		X	
Palotás		X	
Pásztó		X	
Szarvasgede		X	
Szirák		X	
Szurdokpüspöki		X	
Tar		X	
Vanyarc		X	

A Pásztói járásban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma 1678 fő volt. A járásban Bér, Buják, Ecseg, Jobbágyi, Kálló és Szirák településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek 1000 lakosra vetített értéke meghaladta a megyére jellemző átlagot. Az adatok szerint különösen Kálló, Szirák és

Ecseg településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma, aránya főként Kálló településen minősíthető magasnak.

A Pásztói járás településein Szociális étkeztetés a járás minden településén elérhető, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Alsótold jelenleg a közétkeztetést Jobbágyi, Szurdokpüspöki és Térsége Szociális Társulás keretében szolgáltatási szerződéssel biztosítja. Bér településen a szociális alapszolgáltatási feladatokat (szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, nappali ellátás), szintén a Kistérségi Társulás munkaszervezetével kötött feladatellátási szerződéssel működtetik. Kozárd településen a közétkeztetést szintén feladatellátási szerződés keretében tudja biztosítani az önkormányzat.

Pásztó Város Önkormányzata a Pásztói Gondozási Központ keretein belül biztosítja a szociális alap- és szakellátásokat. A Pásztói Gondozási Központ Család és Gyermekjóléti Központja 26 településére kiterjedően látja el feladatait Pásztói Család- és Gyermekjóléti Szolgálat a Család- és Gyermekjóléti Központon belül külön szakmai egységként működik és Pásztó közigazgatási területén látja el integráltan a család- és gyermekjóléti feladatokat.

Tar településen a szociális alapszolgáltatásokat az a Jobbágyi-Szurdokpüspöki és Térsége Szociális Társulás, valamint Szurdokpüspöki Község Önkormányzata Család és Gyermekjóléti Szolgálata útján biztosítja. Bujákon a település önállóan látja el a család és gyermekjóléti szolgáltatás feladatait. Ecseg településen az önkormányzat biztosítja a szociális igazgatás hatósági feladatait és a település szociálpolitikai ellátórendszerének koordinálását. Mátraszőlősön is a Gyermekjóléti szolgáltatás feladatait az önkormányzat önállóan látja el.

Pásztón telepszerű szegregált lakókörnyezetben élő gyermekek iskolai, óvodai ellátása biztosított. Az önkormányzat a gyermekek családja jövedelmi és vagyoni helyzetének figyelembevételével rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesíti őket, illetve a szülők kérelmére megállapítja a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetüket. A városban a szünidei gyermekétkeztetést az önkormányzat az étel elvitelével biztosítja.

Ecsegen a gyermekek nagy része rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül. A szegregált, telepszerű, vagy szegregációval veszélyeztetett környezetben élő gyermekek aránya a lakónépességhez viszonyítva 25% körül mozog, ami magasabb a nem veszélyeztetett környezetben élő gyermekek arányánál. A településen élő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek nagy része hátrányos helyzetű, de jelentős a halmozottan hátrányos helyzetűek száma is. Ezeknek a gyermekeknek tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézségei vannak, valamint hajlamosak az agresszióra és a tiltott dolgok (dohányzás, alkohol, drog) használatára. Bujákon is magas a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya. Buják Község Önkormányzata szünidei gyermekétkeztetés keretében a déli meleg főétkezést ingyenesen biztosítja a hátrányos helyzetű és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére a tavaszi, nyári, őszi és téli szünidőben, munkanapokon. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma a kiskorú gyermekek számához képest magas és a védelembe vett 18 év alattiak aránya magas Bujákon.

A járásban van példa azonban a társulás keretében történő működtetésre is. Palotás községben az önkormányzat szociális alapellátás tekintetében fennálló feladatait és intézményeit többségében társulás vagy közösfeladat-ellátásos formában működteti, így Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltató a család és gyermekjóléti feladatokat is így valósítja meg. A társulások többségének székhelye Palotás.

A járásban újabb négy települést összefogva Szurdokpüspöki székhellyel működik a család és gyermekjóléti szolgálat 1 fő családsegítő alkalmazásával. A család és gyermekjóléti szolgáltatást ez a szervezet négy településen (Szurdokpüspöki, Alsótold, Kozárd, Tar) nyújtja. Vanyarc községben a települési önkormányzat társulási formában működteti a Családsegítő Szolgálatot, mely társulás a családsegítést és a gyermekjóléti tevékenységet foglalja magába, a társulás székhelye Vanyarc, tagjai még Bér, Szirák Kálló és Erdőtarcsa települések.

Kállón a szegregált, telepszerű lakókörnyezetben minden gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű. A munkanélküliség, az alacsony bérek, a magas lakásfenntartási költségek, a nehéz helyzetben lévő emberek életvezetési hibái következtében a gyermekek ellátatlanokká, hátrányos helyzetűvé, esetleg veszélyeztetetté

válnak. Egyre gyakrabban előfordul az elhanyagolás, bántalmazás. A kiskorú gyermekeket folyamatosan, figyelemmel kíséri a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat, a Védőnői Szolgálat, valamint a gyámhatóság.

Szirákon a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek háromnegyede a település valamelyik szegregált területen él. A Család és Gyermekjóléti Szolgáltatási Társulás szerint egyre magasabb a 18 év alattiak aránya a lakosságban, melynek oka jellemzően a roma nők korai gyermekvállalása.

A Pásztói járásban Kálló településen a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat fenntartásában működik a Boldog Ceferino Napközbeni Gyermekfelügyelet Hálózat Szent Pál Napközbeni Gyermekfelügyelet ellátása 7 fős férőhellyel. Ez az ellátás az egyházmegye cigánypasztorációs hálózatának részeként működik. A Ceferino-háznak nevezett helyen az evangelizációs közösség tagjai önazonosságot erősítő tánccsoportot, ima közösséget és családi napközihez hasonló napközbeni gyermekfelügyeletet biztosítanak.

A veszélyeztetett gyermekek többsége a mélyszegénységben élő családokból kerül ki, viszont a védelembe vett gyermekek közül sokan nem a mélyszegénységben élő családok gyermekei. Jobbágyi településen is probléma, hogy a mélyszegénységben élő gyermekek közül otthon sokan nem jutnak megfelelő mennyiségű egészséges táplálékhoz. Ezért nagy jelentőségű az önkormányzat által szervezett intézményekben történő közétkeztetés.

A szünidei gyermekétkeztetés biztosítása nehézséget jelenthet azokon a kistelepüléseken, ahol helyben nem működik iskola. Csécse községben az intézményi étkeztetés tanítási időszakban megoldott. A nyári étkeztetés az óvodába járó gyermekek körében helyben biztosított, a többieknek más településen.

Rétsági járás

264. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Rétsági járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Alsópetény		X	
Bánk		X	
Berkenye		X	
Borsosberény		X	
Diósjenő		X	
Felsőpetény		X	
Horpács		X	
Keszeg		X	
Kétbodony		X	
Kisecset		X	
Legénd		X	
Nagyoroszi		X	
Nézsa		X	
Nógrád		X	
Nógrádsáp		X	
Nőtincs		X	
Ősagárd		X	
Pusztaberki		X	
Rétság		X	
Romhány		X	
Szátok		X	
Szendehely		X	
Szente		X	
Tereske		X	
Tolmács		X	

A Rétsági járásban Tereske és Szátok településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek 1000 lakosra vetített értéke meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Szátok településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek aránya, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya.

A Rétsági járás településein Szociális étkeztetés a járás mind a 25 településén működik, önállóan, társulás keretében, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével. Rétságon a közétkeztetést vállalkozási szerződéssel látja el az önkormányzat. Bánkon a szociális étkeztetést főzőkonyha hiányában külső beszállító útján, az óvoda tálalókonyháján biztosítja az önkormányzat.

Keszegen az önkormányzat vásárolja az ételt a Vác és Vidéke Nonprofit Kft-től, saját főzőkonyhát nem üzemeltet. Nógrádon az önkormányzat a közétkeztetést az Angyalvár Óvoda épületében működtetett saját fenntartású konyhával oldja meg. Nógrádsápon az önkormányzat az általános iskolában, óvoda és mini bölcsődében szervezi a közétkeztetést.

A járás településein tehát a szociális alapszolgáltatások közül az étkeztetés, házi segítségnyújtás elérhetőnek tekinthető minden településen akkor is, ha a településen nincs önálló szolgáltató. A szünidei gyermekétkeztetés biztosítása jogszabályokban előírt feladata a településeknek, azonban ezt a szülők kérelmére kell biztosítani. Az iskolával nem rendelkező kistelepülések esetén előfordulhat, hogy szünidőben is az iskola településén biztosítják az étkezés lehetőségét. Az alacsony, hiányzó étkeztetésben részesülő létszámok mögött más települések esetén is a szülői igények hiánya, az étkezés igénybevételének nehézségei állhatnak. Legénd esetén a szünidei gyermekétkeztetést az önkormányzat a nézsai főzőkonyhából szállítja, más települések is szállítással, vásárolt szolgáltatással oldják meg a szünidei étkeztetést.

A Rétsági járásban nem működik sem napközbeni gyermekfelügyeletet, sem pedig alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató. A járás 10 településén érhető el bölcsődei ellátás, összesen 113 férőhellyel. Rétságon 2017-től vette kezdetét a Rétsági Család- és Gyermekjóléti Központ működése. A Nyugat-Nógrád Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat társulási megállapodás alapján látja el gyermekjóléti ellátást, illetve a családsegítést a járás települései. A Szolgálatnál jelenleg kilenc fő látja el a 25 településen lévő feladatokat. A Társulást alapító községek közül Alsópetény, Felsőpetény, Nézsa, Nőtincs, Ősagárd, Szendehely községeket az „Együtt a gyermekekért” Nonprofit Közhasznú Gyermekjóléti Szolgálat Betéti Társaság látja el ellátási szerződés keretében.

A Rétsági járás településein a szociális alapszolgáltatások működtetése esetén megfigyelhető, hogy a szociális ellátásokat igénylők száma folyamatosan csökken a romák és mélyszegénységben élők között is, a szociális étkezést is egyre kevesebben veszik igénybe. A járásközpont település a szociális alapszolgáltatások biztosítását külső partnerek, vállalkozó bevonásával tudja biztosítani. A járási, kistérségi társulás keretébe biztosított házi segítségnyújtás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás több településen térítési díjas szolgáltatásként érhető el, ami csökkentette az igénybevételt és az érdeklődést ezen szolgáltatások iránt.

A Nagyoroszi Közös Szociális Szolgáltató Központ a Társulás ellátási területéhez tartozó településeken működik (Alsópetény, Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Felsőpetény, Horpács, Kétbodony, Kisecset, Legénd, Nagyoroszi, Nézsa, Nógrád, Nógrádsáp, Nőtincs, Ősagárd, Pusztaberki, Rétság, Szátok, Szendehely, Szente és Tereske községek).

Tereske községben a helyi gyermekvédelemben dolgozó szakemberek tapasztalata szerint különös odafigyelést igényelnek a rossz szociális és lakhatási körülmények közt, széthulló családokban élő, a család életmódja miatt veszélyeztetett, bántalmazott, törődés és szeretethiányban felnővő, a családban súlyos beteget ápoló, mentálisan és személyiségükben sérült, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek.

Szátokon a nyilvántartásban szereplő gyermekek és családok a lakhatási nehézségek, családok eladósodása, a társadalmi értékek és értékrend súlyos zavara, a család gyermekre ható pozitív befolyásának csökkenése miatt kerülnek a szolgáltatás látókörébe.

Salgótarjáni járás

265. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Bárna		X	

Cered		X	
Egyházasgerge		X	
Etes		X	
Ipolytarnóc		X	
Karancsalja		X	
Karancsberény			X
Karancskeszi		X	
Karancslapujtő		X	
Karancsság		X	
Kazár		X	
Kisbárkány		X	
Kishartyán		X	
Litke		X	
Lucfalva		X	
Márkháza		X	
Mátraszele		X	
Mihálygerge		X	
Nagybárkány		X	
Nagykeresztúr		X	
Rákóczibánya		X	
Ságújfalu		X	
Salgótarján	X		
Sámsonháza		X	
Somoskőújfalu		X	
Sóshartyán		X	
Szilaspogony		X	
Vizslás		X	
Zabar		X	

A Salgótarjáni járásban Egyházasgerge, Ipolytarnóc, Karancsság, Litke, Lucfalva, Márkháza, Nagybárkány, Ságújfalu, Sóshartyán, Szilaspogony és Zabar településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesített lakosokra vetített aránya meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Karancsság, Sóshartyán és Litke településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek száma, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya.

A Salgótarjáni járás településein Szociális étkeztetés a járás minden településén elérhető, helyben működő konyhával, vagy más településsel társulva, vagy vásárolt szolgáltatás igénybevételével.

A Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott a Salgótarján és Térsége Egészségügyi-Szociális Központ (ESZK) székhelyén és telephelyein látja el a szociális törvényben meghatározott szociális alapszolgáltatásokat. Bárna község a Hegymenet Club Térségi Szociális Intézménnyel együttműködve népkonyha szolgáltatást biztosít.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulás az Önkormányzat konzorciumi partnerségével sikeresen pályázott gyermekeket sújtó nélkülözés újra termelődésének megakadályozására és a gyermekek esélyeinek növelésére irányuló helyi projektek megvalósítására. A program során a Társulás, mint kedvezményezett egy széles körű összefogáson, helyi szükségleteken alapuló, integrált térségi programot valósított meg a járás településein élő gyermekek és családjaik, különösen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózási esélyének növelése érdekében. A pályázat keretében hat vidéki, és kettő salgótarjáni jelenlétházat működtetett a Társulás.

Salgótarjánban az önkormányzat a Baptista Szeretetszolgálat Országos Szociális Segítő Központ útján 9 osztóponton működtet népkonyhát. Utcai szociális munka szolgáltatást Salgótarjánban a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott Horizont Nappali Ellátó Központ biztosít.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása 2016-tól működik és 29 tagönkormányzatból áll. A Társulás általa fenntartott intézmény a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központja (ESZK) és telephelyei látja el a törvényekben meghatározott szociális alapszolgáltatásokat és egyes szakosított ellátásokat

Ipolytarnócon az önkormányzat saját konyháján kapacitás hiánya miatt a szünidei étkeztetés nem megoldható, így a meleg étkeztetést vásárolt szolgáltatással látják el. A meleg ebéd helyben történő elfogyasztására nincs lehetőség.

Zabar és Szilaspagony településeken is emelkedik a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak száma. Az elszegényedést, a képzetlenséget, a rossz lakhatási körülményeket, a foglalkoztatottság hiányát mutatja, hogy a jogosult gyermekek többsége hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül. Zabar településen 87 gyermek részesül rendszeres gyermekvédelmi támogatásban, többségük halmozottan

hátrányos helyzetűnek minősül. Sóshartyánban is magas a halmozottan hátrányos gyermekek aránya, ezen belül a veszélyeztetett gyerekek száma, ezért az önkormányzat pályázati forrásból Jelenlét-házát hozott létre a gyermekeket érő hátrányok csökkentése érdekében.

Nagybárkány településen majdnem minden gyermek hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű, akik elsősorban anyagi, családi, lakhatási okok miatt felelnek meg a besorolási kritériumoknak, vagy azért, mert a szüleik aluliskolázottak, a legtöbbnek nincs meg a 8 befejezett osztály sem. Karancsság községben a szegregátumban élő gyermekek mindegyike hátrányos helyzetű (HH), illetve halmozottan hátrányos helyzetűek, az iskolás és óvodás gyermekek 90%-ban roma származásúak. A településen a szünidei étkeztetésről az önkormányzat által fenntartott konyha gondoskodik, valamint együttműködik a helyi Magyar Máltai Szeretet Szolgálat által működtető FETE megvalósítókkal.

A Salgótarjáni járásban nem működik sem napközbeni gyermekfelügyeletet, sem pedig alternatív napközbeni ellátást biztosító szolgáltató. A járás 5 településén élhető el bölcsődei ellátás, összesen 159 férőhellyel.

A járás területén a szociális alapszolgáltatások biztosítása és fenntartása tekintetében nehézséget jelent, hogy a járás településen sok esetben a Salgótarjánnal kötött Társulási Megállapodás alapján biztosítják a szociális alapszolgáltatásokat. Ezért sok településen helyben nem működik szolgáltató. A társulási megállapodással az egyes települések törvényi kötelezettségeiknek ugyan megfelelnek, de a szolgáltatás települési igénybevétele alacsonyabb, mint a szolgáltatásokat helyben üzemeltető településeken.

Szécsényi járás

266. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Szécsényi járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Endrefalva		X	
Hollókő		X	
Ludányhalászi		X	
Magyargéc		X	
Nagylóc		X	
Nógrádmegyer		X	
Nógrádsipek		X	
Nógrádszakál		X	
Piliny		X	
Rimóc		X	
Szalmatercs		X	
Szécsény		X	
Szécsényfelfalu		X	
Varsány		X	

A Szécsényi járásban Endrefalva, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádszakál, Rimóc, Szalmatercs és Varsány településeken a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek lakosokra vetített aránya meghaladta a megyére jellemző átlagot. Különösen Nógrádszakál, Endrefalva és Nógrádmegyer településen magas a rossz jövedelmi helyzetű családban élő gyermekek száma, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya.

Szécsény és Térsége Humánszolgáltató Központ vezetésével működik a Szécsény településen a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat. A szécsényi járásban a Család és gyermekjóléti szolgálatok a hátránykompenzáló szolgáltatások közül a településen a szünidei étkeztetést, valamint a család- és gyermekjóléti szolgáltatást biztosítják. Szécsény településen hátránykompenzáló szolgáltatásnak tekinthető a családsegítő szolgálat, és az iskola által szervezett nyári tábor is. Ludányhalászi településen működik a Volent Lajos

Család- és Gyermekjóléti Szolgálat családsegítő szolgálat, amely 2021-ben kezdte el a feladatellátását.

Endrefalván a veszélyeztetett gyermekek közül mindenki hátrányos helyzetűek csoportjába tartozik. Vannak köztük halmozottan hátrányos helyzetűek is. Ezek a családok alacsony iskolai végzettséggel, kevés jövedelemmel rendelkeznek, a védelembe vettek többségét ők adják. Szalmatercs településen nem működik szociális étkeztetést biztosító szolgáltató, azonban a szociális étkeztetés Karancsság Község Önkormányzata által biztosítottnak tekinthető.

Nógrádmegyeren a védelembe vett kiskorúak száma hullámzó tendenciát mutat. A településen működő Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat társulási formában működik, a Szécsény Térsége Humánszolgáltató Társulás keretében látja el feladatát. A korábbi években inkább iskolai hiányzás miatt került sor védelembe vételre. A sok hiányzás miatt az iskolában nem osztályozhatók, így még a magántanulói státusz ad lehetőséget tanulmányaik folytatására. Ma már egyre inkább elhatalmasodó probléma a családok megélhetési gondja, a gyermekek elhanyagoltsága, és a fiatalkorúak által elkövetett szabálysértések számának emelkedése. Szalmatercs községben a gyermekjóléti és családsegítési feladatokat a Szécsényi Kistérség Humánszolgáltató Intézményfenntartó Társulása látja el. A védelembe vett kiskorúak száma 2021-es évtől kiugró emelkedést mutatott.

A Szécsényi járásban Ludányhalászi településen működik a helyi önkormányzat fenntartásában a Kuckó Játszóház és Ifjúsági Klub, ahol alternatív napközbeni ellátást biztosít a település kisgyermekes lakói részére. A szolgáltatás keretében délelőtt a 6 év alatti gyermekkel érkező szülők részére, délután pedig a 6-18 éves korú gyermekek részére biztosítanak szocializációt elősegítő, preventív foglalkozásokat. A járás 3 településén érhető el bölcsődei ellátás, összesen 32 férőhellyel.

A járás családsegítő és gyermekjóléti szakembereinek meglátása szerint a korábbi években inkább iskolai hiányzás miatt volt szükség a védelembevételre, a jelenlegi helyzetben már felmerülő probléma, a családok megélhetése, az egyéb családi konfliktusok, és felmerül a

gyermekek elhanyagoltsága is. A környezet és a szakemberek odafigyelése, a jelzőrendszer azonnali, több lábon álló működésének szinten tartása, javítása elengedhetetlen.

5.2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

Balassagyarmati járás

267. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Balassagyarmati járás településein

A járás települései	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Bercel	X		
Csesztve	X		
Csitár		X	
Érsekvadkert	X		
Nógrádkövesd		X	
Patak		X	
Patvarc		X	
Szanda	X		
Terény	X		

A Balassagyarmati járás településein a sajátos nevelési igényű (SNI) és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára biztosított szolgáltatások elérhetősége változó. A legtöbb településen a gyermekek támogatását logopédusok, gyógypedagógusok és utazó pedagógusok biztosítják, akik rendszeresen foglalkoznak a gyerekekkel. Az utazó pedagógusok lehetővé teszik, hogy a kisebb települések is részesüljenek a szükséges szakmai támogatásban. Több település is jelezte, hogy a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek oktatása integráltan történik.

Balassagyarmat, mint a járás központi települése, teljeskörűen biztosítja a sajátos nevelési igényű és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokat. Bercel, Csesztve, Érsekvadkert, Szanda és Terény településein szintén helyben elérhetők a

közösségi programok és a speciális ellátások. Ezeken a helyszíneken a gyermekek számára leggyakrabban gyógypedagógusok és logopédusok biztosítanak fejlesztést, ami lehetővé teszi, hogy a gyerekek helyben, megszokott környezetükben részesüljenek a szükséges támogatásban.

Csitár, Nógrádkövesd, Patak és Patvarc településein a szolgáltatások részben helyben érhetők el. Ez azt jelenti, hogy az érintett gyermekek egy része helyben kap támogatást, míg mások számára utazó szakemberek biztosítják a fejlesztést, akik rendszeresen ellátogatnak a településre.

Példák a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására a Balassagyarmati járás településein

- Balassagyarmat**:** A városban az SNI gyermekek ellátása mind integrált, mind szegregált formában biztosított. Az óvodákban és iskolákban gyógypedagógusok, logopédusok és fejlesztő pedagógusok segítik a gyermekek fejlődését. A Balassagyarmat Városi Bölcsőde integráltan fogad SNI gyermeket, akik külső szakemberek (gyógypedagógus, konduktor) segítségével részesülnek fejlesztésben. A Reménysugár Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény súlyos fogyatékossággal élő gyermekeknek nyújt támogatást. A Mosoly EGYMI óvodai csoportot biztosít a nem integrálható SNI gyermekek számára. A városban működő Pedagógiai Szakszolgálat logopédiai, korai fejlesztési és egyéb szakmai ellátást nyújt.
- Csitár: Az SNI gyermekek oktatása integráltan zajlik a helyi köznevelési intézményben, ahol speciálisan képzett szakemberek segítik őket.
- Nógrádkövesd: A gyermekek korai fejlesztését utazó szakemberek, logopédusok biztosítják, akik rendszeresen látogatják a települést. Az óvodai pedagógusok részt vesznek fejlesztést segítő képzéseken.
- Patak: A településen nagy hangsúlyt fektetnek a korai fejlesztésre. Az általános iskolában gyógypedagógus és fejlesztő pedagógus segíti az SNI gyermekeket. Az utazó pszichológus és művészetterapeuta szintén részt vesz a fejlesztésben, míg a logopédus heti két órában foglalkozik a gyerekekkel.

- Terény: Az óvodában és iskolában a sajátos nevelési igényű gyermekek számára helyben biztosított a logopédiai, fejlesztő- és gyógypedagógiai ellátás, amelyet a helyi intézmények pedagógusai nyújtanak.

Bátonyterenyei járás

268. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Bátonyterenyei járás településein

A járás települései	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye	X		
Dorogháza	X		
Mátraverebély		X	
Nemti	X		
Szuha		X	

A Bátonyterenyei járás településein a sajátos nevelési igényű (SNI) és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára biztosított szolgáltatások leginkább logopédusokkal, gyógypedagógusokkal és utazó szakemberekkel valósulnak meg. A gyermekek fejlődését rendszeres szűrések, korai fejlesztés és célzott terápiák segítik.

Példák a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására a Bátonyterenyei járás településein

- Bátonyterenye: A Bátonyterenyei Pedagógiai Szakszolgálat fontos szerepet játszik a korai fejlesztés, logopédiai ellátás és iskolapszichológiai szolgáltatások biztosításában, amelyeket a járás valamennyi oktatási intézményében elérhetővé tesznek. A gyógypedagógusok és logopédusok heti rendszerességgel látogatják a helyi óvodákat és iskolákat, ahol a gyerekek év eleji felméréseken és szűréseken vesznek részt. Az év eleji logopédiai szűrés minden gyermek számára kötelező, míg a gyógypedagógiai vizsgálat a szülők beleegyezésével történik.

- Mátraverebély: A gyermekek fejlesztését utazó szakemberek biztosítják, köztük gyógypedagógus, pszichológus és logopédus. Az óvodában alapozó terápia és logopédia is elérhető, amelyek célzottan segítik a gyermekek fejlődését. Amennyiben szükséges, további vizsgálatokat kérhetnek a szülők számára, például nevelési tanácsadótól.

- Szuha: A Bátonyterenyei Szakszolgálat hetente egyszer biztosít gyógytornászt és logopédust a gyermekek számára. A helyi SNI gyerekeket megbízási szerződés alapján gyógypedagógus is támogatja.

A járás településein tehát a gyermekek számára biztosított támogatások szakszolgálati ellátáson, helyben elérhető fejlesztési programokon és utazó szakemberek szolgáltatásain keresztül valósulnak meg.

Pásztói járás

269. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Pásztói járás településein

A járás települései	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek, de nem helyben
Bér		X	
Bokor			X
Buják		X	
Cserhátszentiván			X
Egyházasdengeleg		X	
Erdőkürt	X		
Felsőtold			X
Garáb			X
Jobbágyi	X		
Kálló	X		
Kutasó			X
Mátraszőlős	X		
Palotás	X		
Pásztó	X		
Szirák	X		

Szurdokpüspöki	X		
Tar			X

A Pásztói járás településein a sajátos nevelési igényű (SNI) és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára biztosított szolgáltatások elsősorban logopédusok, gyógypedagógusok és utazó szakemberek közreműködésével valósulnak meg. A gyermekek fejlesztése helyben vagy utazó szakemberek segítségével történik, akik rendszeresen látogatják az érintett településeket, és egyénre szabott fejlesztést biztosítanak a gyermekek számára. Több település is jelezte, hogy a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek oktatása integráltan történik.

Erdőkürt, Jobbágyi, Kálló, Mátraszőlős, Palotás, Pásztó, Szirák, Szurdokpüspöki: Ezeken a településeken helyben biztosítottak a sajátos nevelési igényű gyermekek számára nyújtott szolgáltatások. A gyermekek fejlesztését gyógypedagógusok, logopédusok és fejlesztő pedagógusok segítik, akik egyénre szabott fejlesztést nyújtanak.

Bér, Buják, Egyházasdengeleg: A szolgáltatások részben elérhetők helyben. Az érintett gyermekek egy része helyben kap támogatást, mások számára utazó szakemberek biztosítanak fejlesztést.

Bokor, Cserhátszentiván, Felsőtold, Garáb, Kutasó, Tar: Ezeken a településeken a sajátos nevelési igényű gyermekek számára szükséges szolgáltatások nem helyben érhetők el. Az érintett családoknak más településekre kell utazniuk a fejlesztéshez.

Példák a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására a Pásztói járás településein

- Bér: A településen a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését utazó logopédus és gyógypedagógus biztosítja, akik heti rendszerességgel látogatják az intézményeket.
- Bokor és Cserhátszentiván: Amennyiben sajátos nevelési igény merül fel, a gyermekek oktatását biztosító köznevelési intézmények szükség esetén biztosítják a megfelelő ellátást.
- Egyházasdengeleg: A fejlesztő és rehabilitációs ellátások helyben nem érhetők el, de a közeli városokban, mint Pásztó és Hatvan, igénybe vehetők. A Palotási

Mikrotérségi Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat biztosítja az utazó szakembereket (logopédus, fejlesztő pedagógus), míg a Pásztói Pedagógiai Szakszolgálat további támogatást nyújt.

- Jobbágyi: A fejlesztő és rehabilitációs ellátásokhoz való hozzáférés helyben nem biztosított, a legközelebbi ellátás Pásztón érhető el.
- Pásztó: A sajátos nevelési igényű gyermekek gyógypedagógiai nevelése és fejlesztése a Pásztói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben valósul meg. Itt működik a Nógrád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Pásztói Tagintézménye is, amely logopédiai, fejlesztőpedagógiai és egyéb speciális szolgáltatásokat biztosít.
- Tar: A Nógrád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Pásztói Tagintézménye látja el a gyermekek fejlesztését. Az intézmény 5 km-re található Tartól, és közösségi közlekedéssel is könnyen megközelíthető.

Rétsági járás

270. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Rétsági járás településein

A járás települései	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek, de nem helyben
Bánk			X
Berkenye	X		
Borsosberény	X		
Horpács	X		
Nagyoroszi		X	
Nógrád	X		
Nógrádsáp	X		
Rétság	X		
Romhány	X		
Szente		X	
Tereske	X		
Tolmács	X		

A Rétsági járás településein a sajátos nevelési igényű (SNI) és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára biztosított szolgáltatások elsősorban logopédusokkal, gyógypedagógusokkal és utazó szakemberekkel valósulnak meg. A gyermekek fejlesztését célzott foglalkozások, szűrések és terápiák segítik. Több településen is jelezték, hogy biztosítanák az SNI-s gyermekek számára szükséges szolgáltatásokat, de jelenleg nincs ilyen gyermek az adott településen.

Példák a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására a Rétsági járás településein

- Bánk: A sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek számára helyben nincs ellátás. Az érintett gyermekek Salgótarjánban részesülhetnek a szükséges szolgáltatásokban.
- Rétság: Az óvodában jelenleg egy sajátos nevelési igényű gyermeket tartanak nyilván. Az óvodapedagógusok logopédus segítségével javítják a gyermekek beszédhibáit, valamint a szakszolgálat munkatársai mozgásfejlesztő és korai fejlesztő foglalkozásokat biztosítanak az iskolára készülő gyermekek számára. A szakemberek heti rendszerességgel látogatják az óvodát.

A járás többi településén a szolgáltatások elérhetősége változó. Néhány helyen helyben biztosítanak fejlesztő és támogató szolgáltatásokat (Berkenye, Borsosberény, Horpács, Nógrád, Nógrádsáp, Tereske, Tolmács), míg más településeken (Nagyoroszi, Szente) ezek csak részben elérhetők. Azokon a településeken, ahol a szolgáltatások nem érhetők el, az érintett családoknak más településekre kell utazniuk, hogy gyermekeik megfelelő fejlesztésben részesülhessenek.

Salgótarjáni járás

271. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Salgótarjáni járás településein

A járás települései	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek, de nem helyben
Bárna	X		
Cered	X		
Egyházasgerge		X	
Etes	X		
Ipolytarnóc	X		
Karancsalja	X		
Karancsberény			X
Karancskeszi	X		
Karancslapujtő	X		
Karancsság	X		
Kazár		X	
Kishartyán	X		
Litke	X		
Lucfalva	X		
Mihálygerge		X	
Nagybárkány	X		
Rákóczibánya		X	
Ságújfalu		X	
Salgótarján	X		
Somoskőújfalu		X	
Szilaspogony			X
Vizslás		X	
Zabar			X

A Salgótarjáni járás településein a sajátos nevelési igényű (SNI) és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára biztosított szolgáltatások elsősorban logopédusok, gyógypedagógusok és utazó szakemberek közreműködésével valósulnak meg. A gyermekek fejlesztését célzott foglalkozások, szűrések és terápiák segítik, amelyek egy része helyben, más része utazó szakemberek közreműködésével érhető el. Több település is jelezte, hogy a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek oktatása integráltan történik.

A járás többi településén a szolgáltatások elérhetősége változó:

- Bárna, Cered, Etes, Ipolytarnóc, Karancsalja, Karancskeszi, Karancslapujtő, Karancsság, Kishartyán, Litke, Lucfalva, Nagybárkány, Salgótarján: Ezeken a településeken helyben biztosított a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése, amelyet helyi, vagy utazó szakemberek végeznek.

- Egyházasgerge, Kazár, Mihálygerge, Rákóczibánya, Ságújfalu, Somoskőújfalu, Vizslás: A szolgáltatások részben elérhetők helyben, tehát a gyermekek egy része helyben kap támogatást, míg mások számára utazó szakemberek biztosítják a fejlesztést.

- Karancsberény, Szilaspogony, Zabar: Ezeken a településeken a sajátos nevelési igényű gyermekek számára szükséges szolgáltatások nem helyben érhetők el, ezért az érintett családoknak más településekre kell utazniuk, hogy igénybe vehessék a szükséges fejlesztést.

Példák a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására a Salgótarjáni járás településein

- Kazár: A helyi Napraforgó Óvodában nincs állandó gyógypedagógus vagy fejlesztő pedagógus, de a Nógrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Salgótarjáni Tagintézményének logopédusai rendszeresen biztosítanak logopédiai fejlesztést. Az ellátás helyben történik, de a szülők kérhetik ambuláns formában is.

- Mihálygerge: A helyi óvodában utazó logopédus biztosít fejlesztést az SNI-s gyermekek számára. Az ellátás helyben elérhető, így a gyermekek megszokott környezetükben vehetnek részt a foglalkozásokon.

Szécsényi járás

272. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Szécsényi járás településein

A járás települései	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek, de nem helyben
Hollókő	X		
Magyargéc	X		
Nagylóc		X	
Nógrádsipek	X		
Nógrádszakál		X	
Rimóc	X		
Szécsény	X		
Varsány	X		

A Szécsényi járás településein a sajátos nevelési igényű (SNI) és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára biztosított szolgáltatások elsősorban logopédusokkal, gyógypedagógusokkal és fejlesztő pedagógusokkal valósulnak meg. Több település is jelezte, hogy az SNI-s gyermekek oktatása integráltan történik, vagyis a gyermekek a többségi intézményekben vesznek részt az oktatásban, ahol szükség esetén egyénre szabott támogatást kapnak.

A járás többi településén a szolgáltatások elérhetősége változó:

- Hollókő, Magyargéc, Nógrádsipek, Rimóc, Szécsény, Varsány: Ezeken a településeken helyben elérhetők a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését célzó programok, amelyeket logopédusok, gyógypedagógusok és fejlesztő pedagógusok biztosítanak.
- Nagylóc, Nógrádszakál: Itt a szolgáltatások részben helyben érhetők el, vagyis az érintett gyermekek egy része helyben kap támogatást, míg mások számára utazó szakemberek biztosítanak fejlesztést

Példák a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására a Szécsényi járás településein

- Nógrádszakál: A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét pontján kéthetente biztosítanak korai mozgásfejlesztést és támogatást. Az óvodában logopédus és fejlesztő pedagógus segíti a gyermekek fejlődését, amelyet a Szeretetszolgálat támogat. Emellett mesepedagógiai foglalkozásokat is szerveznek az óvodás korú gyermekek számára.

5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek

Nógrád vármegye szinte minden települése kínál programokat, könyvtárak és művelődési házak állnak rendelkezésre. A vármegye városaiban a kulturális élet gazdag, a programkínálat színes, általában megfelelő infrastruktúrával rendelkezik a beltéri és szabadtéri eseményekhez is. A községek jellemzően neves alkalomhoz kötötten szerveznek kulturális programokat, falunapok, szüreti felvonulás, gyermeknap, idősek napja, családi nap, templomi búcsúk keretében biztosítanak kulturális programokat. és nagy hangsúlyt fektetnek a területi hagyományok ápolására. Általában a programok a lakosság egészére vonatkoznak.

A kimondottan az ifjúságot [138] célzó programok tekintetében tapasztalhatók területi eltérések.

A kisebb falvakban, különösen a hátrányos helyzetű térségekben, a rendszeres ifjúsági programok hiánya, az infrastrukturális korlátok (pl. akadálymentesítés, közlekedés), és a fiatalok közösségi életének szervezetlensége korlátozhatja a fejlődési és közösségi lehetőségeiket.

A megyeszékhelyen színház, mozi, sportlétesítmények és a REMEK Nonprofit Kft által szervezett események révén széles programkínálat érhető el a fiataloknak. A rendezvények többsége ingyenesen látogatható, és több nemzetiségi, közösségi, ifjúsági és művészeti program is rendszeresen megszervezésre kerül. A járási központok szintén számos lehetőséget kínálnak a fiatalok számára, a településeken élők fiatalok azonban a városok kínálta lehetőségeket a helyi közösségi közlekedéssel eltérő mértékben tudják kihasználni.

[138] Fiatal korosztályon az útmutató alapján a 15-29 éves lakónépességet értjük.

Kistelepüléseken jellemzően a civil szervezetekre és a nemzetiségi önkormányzatokra hárul a fiatalok bevonása a helyi kulturális életbe, az önkormányzatok egy része kapacitáshiány miatt nem tudja felvállalni ezt.

Balassagyarmati járás

273. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Balassagyarmati járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Becske	X		
Bercel	X		
Cserháthaláp		X	
Cserhátsurány	X		
Csesztve		X	
Csitár	X		
Debercsény			X
Dejtár	X		
Drégelypalánk	X		
Érsekvadkert	X		
Galgaguta	X		
Herencsény	X		
Hont		X	
Hugyag		X	
Iliny		X	
Ipolyszög	X		

Ipolyvece	X		
Magyarnándor	X		
Mohora	X		
Nógrádkövesd	X		
Nógrádmarcal		X	
Őrhalom	X		
Patak	X		
Patvarc	X		
Szanda	X		
Szécsénke	X		
Szügy	X		
Terény		X	

A járásban a legtöbb helyen helyben is vannak minden korosztály számára elérhető programok. Debercsény településen fiatalok száma alig néhány fő, a programokat ők a szomszédos falvakban és városokban tudják elérni. A sportlétesítmények szintén lehetőséget kínálnak a fiatalok számára a szabadidő hasznos eltöltésére, de erről csak Balassagyarmat város esetében olvashatunk a Helyi Esélyegyemlőségi Programban.

Bátonyterenyei járás

274. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Bátonyterenyei járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye	X		
Dorogháza	X		

Mátramindszent		X	
Mátranovák	X		
Mátraterenye	X		
Mátraverebély	X		
Nemti		X	
Szuha		X	

A járás településein a kulturális infrastruktúra biztosított, működik könyvtár és művelődési ház, a programkínálat általában minden korosztálynak szól. A járás székhely a színes kulturális programokon kívül sportolási lehetőségeket is kínál, uszoda, tekepálya, focipályák, szabadtéri fitness park is rendelkezésre áll. A községek programjai a gyerekekre és idősekre fókuszálnak, ezért a fiatal korosztály nem mindenhol találja meg helyben a célzott programokat, azonban a tömegközlekedés a járásban kielégítő, így a távolságok könnyen leküzdhetők, így a fiatal korosztály is hozzájuthat a más településen szervezett célzott programokhoz.

Pásztói járás

275. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Pásztói járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Alsótold		X	
Bér		X	
Bokor			X
Buják	X		
Csécse	X		

Cserhátszentiván			X
Ecseg	X		
Egyházasdengeleg		X	
Erdőkürt		X	
Erdőtarcsa		X	
Felsőtold			X
Garáb			X
Héhalom	X		
Jobbágyi	X		
Kálló	X		
Kisbágyon	X		
Kozárd		X	
Kutasó		X	
Mátraszőlős	X		
Palotás	X		
Pásztó	X		
Szarvasgede	X		
Szirák	X		
Szurdokpüspöki	X		
Tar	X		
Vanyarc	X		

A járásban sok olyan település van, ahol a fiatal korosztály néhány fővel képviseli magát, ezeken a településeken a célzott programok kevésbé relevánsak. Minden település kínál kulturális programot a lakosok egésze számára, amelyhez a fiatalok is csatlakozhatnak.

A város, Pásztó, ahol a kulturális élet szinte minden aspektusa a kínálati repertoáron szerepel. Sportolásra a helyi sportlétesítmény biztosít helyszínt. A „Fut a suli” rendezvény már városi szintű esemény lett, ahová a környékbeli településekről is csatlakoznak résztvevők. Kiemelt esemény Vanyarc Haluska fesztiválja is, és néhány település, ha nem is tudja a helyszínen biztosítani a programokat, közös utazással szervezi azok elérését.

Kálló és Erdőtarcsa települések esetében a tömegközlekedés kritikus, így az itt élő fiatalok számára a programok elérése nehézkes.

Rétsági járás

276. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Rétsági járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Alsópetény	X		
Bánk	X		
Berkenye	X		
Borsosberény	X		
Diósjenő	X		
Felsőpetény	X		
Horpács		X	
Keszeg	X		
Kétbodony	X		
Kisecset		X	
Legénd	X		
Nagyoroszi	X		
Nézsa	X		
Nógrád	X		
Nógrádsáp	X		
Nőtincs	X		
Ősagárd	X		
Pusztaberki		X	

Rétság	X		
Romhány	X		
Szátok	X		
Szendehely	X		
Szente		X	
Tereske	X		
Tolmács	X		

A járás fiatalsága a legtöbb településen helyben hozzáfér a célzott programokhoz. A települések kulturális élete nagyon színes, a járás hiányszolgáltatásait, mint pl. a filmszínház is igyekeznek lehetőségekhez mérten pótolni. Gondolunk itt az Alsópetény települési kertmozi kezdeményezésre. A Bánki Nyár nevű rendezvénysorozattal helybe viszik a koncerteket, fesztiválokat, vásárokat. A roma, szlovák és német nemzetiségi önkormányzatok rendszeresen hagyományőrző programjaik (pl. Romanap, szlovák néptáncnap) az ifjúság részvételével zajlanak, különösen ott, ahol hagyományőrző művészeti csoportok működnek. Rétság város a kulturális programok mellett a hagyományos sporttevékenységeken túl a fiatalok körében népszerű extrém jellegű sportokat is kínálják. A természeti adottságokhoz kapcsolódó túrák, horgászversenyek, favágóversenyek fiatalok számára élménygazdag lehetőséget nyújtanak. A tömegközlekedés sok településről segíti a fiatalok hozzáférését a nem helyi szervezésű célzott programokhoz. Horpács településről ritkán közlekedik a busz, az itt élő néhány fiatal számára korlátozottabb a lehetőség.

Salgótarjáni járás

277. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Salgótarjáni járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Bárna	X		
Cered	X		
Egyházasgerge	X		
Etes	X		
Ipolytarnóc	X		
Karancsalja	X		
Karancsberény	X		
Karancskeszi	X		
Karancslapujtő	X		
Karancsság	X		
Kazár	X		
Kisbárkány		X	
Kishartyán	X		
Litke	X		
Lucfalva	X		
Márkháza	X		
Mátraszele	X		
Mihálygerge	X		
Nagybárkány	X		
Nagykeresztúr	X		
Rákóczibánya	X		
Ságújfalu	X		

Salgótarján	X		
Sámsonháza	X		
Somoskőújfalu	X		
Sóshartyán	X		
Szilaspogony	X		
Vizslás	X		
Zabar	X		

A Salgótarjáni járás kulturális-infrastrukturális szempontból talán a legfejlettebb járás a vármegyében, minden településen működik művelődési ház, Sóshartyán kivételével könyvtár is elérhető. A járás központja, Salgótarján városa, kiemelkedik a színházi, mozi-, sport- és közösségi programkínálatával. A községek is aktívan szerveznek hagyományőrző és közösségi programokat, amelyek jó lehetőséget teremtenek a fiatalok elérésére. Ságújfalun célzott tevékenység az 1991 óta minden évben megrendezett faluszépítő tábor. A résztvevők együtt tesznek a közterületek, közösségi terek megújításáért. Lucfalván a Romani Fashion Stúdió szólítja meg kimondottan a roma fiatalokat, de a település egyéb programokkal kívánja a fiatal lakosokat a településen megtartani. Kazáron laska-fesztivált rendeznek, ahol a gasztronómia mellett helybe viszik a szórakoztató kulturális programot.

Jellemzően a lakosság egészére fókuszálnak a települési programok, de a jelen lévő civilek kínálnak a fiatal korosztály számára célzott programokat is.

Szécsényi járás

278. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Szécsényi járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Endrefalva	X		
Hollókő	X		
Ludányhalászi	X		
Magyargéc	X		
Nagylóc	X		
Nógrádmegyer	X		
Nógrádsipek	X		
Nógrádszakál	X		
Piliny	X		
Rimóc	X		
Szalmatercs	X		
Szécsény	X		
Szécsényfelfalu	X		
Varsány	X		

A járás települései viszonylag kis lélekszámúak, kulturális programjaik többnyire hagyományőrző eseményekhez (pl. falunap, gyermeknap, karácsony) kapcsolódnak. A fiatalokat célzó programok ritkán különülnek el célcsoportként, de több kezdeményezés mégis kedvező lehetőségeket kínál számukra is. Endrefalván például kiemel figyelmet szentelnek az egészséges életmódra való nevelésre, így több rendezvényt is alkohol-, dohány- és drogmentesre hirdetnek. A településeken működő civil szervezetek nemcsak hagyományőrző eseményeket szerveznek, hanem segítenek a kiemelt célcsoportok, például

a hátrányos helyzetű fiatalok kulturális hozzáférésének biztosításában is. Szécsény városban a kulturális programok és sportlétesítmények kínálnak a fiatalok számára lehetőségeket. Ezek elérése a települések közelsége, és a jó tömegközlekedésnek köszönhetően könnyen megoldható.

5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok

Nógrád vármegye a különböző nemzetiségek együttélésének kiváló példáját szolgálja. A szlovák, német és roma nemzetiségek a saját kulturális örökségüket ápolják és képviselik. A hagyományőrző csoportok komoly közösségépítő szerepet töltenek be.

A főként katolikus vallású lakónépesség életében a helyi vallási közösségek is fontos közösségfejlesztő munkát végeznek. Kistelepüléseken jellemzően a civil szervezetek jelenléte segíti helyi kulturális és közösségi élet dinamizmusait.

A települési események szinte mindegyike a település valamennyi lakosa, csoportja számára nyújt részvételi lehetőséget. A falunapok, fesztiválok, jeles ünnepekhez kötődő programok, szüreti felvonulás, gyermeknap, idősek napja, családi nap, templomi búcsúk mind a közösségi kohézió színterei.

A szegregációs területeken a közösségfejlesztési folyamatok nehézségekbe ütközhetnek, az infrastrukturális korlátok, és a települési önkormányzat forrás- és kapacitáshiánya nehezítheti a fejlődési és közösségi lehetőségeket.

A generációk közti kommunikáció, kapcsolat a szociális és oktatási intézmények együttműködése által valósul meg.

Balassagyarmati járás

279. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Balassagyarmati járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Becske		X	
Bercel	X		
Cserháthaláp	X		
Cserhátsurány	X		
Csesztve	X		
Csitár	X		
Debercsény		X	
Dejtár	X		
Drégelypalánk	X		
Érsekvadkert	X		
Galgaguta		X	
Herencsény	X		
Hont		X	
Hugyag	X		
Iliny	X		
Ipolyszög	X		
Ipolyvece	X		
Magyarnándor	X		
Mohora	X		
Nógrádkövesd	X		
Nógrádmarcal		X	

Őrhalom	X		
Patak	X		
Patvarc		X	
Szanda	X		
Szécsénke	X		
Szügy	X		
Terény	X		

A járásban a legtöbb helyen helyben is vannak minden korosztály számára elérhető programok. Debercsény településen fiatalok száma alig néhány fő, a programokat ők a szomszédos falvakban és városokban tudják elérni. A sportlétesítmények szintén lehetőséget kínálnak a fiatalok számára a szabadidő hasznos eltöltésére, de erről csak Balassagyarmat város esetében olvashatunk a Helyi Esélyegyemlőségi Programban.

Bátonyterenyei járás

280. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Bátonyterenyei járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye	X		
Dorogháza	X		
Mátramindszent	X		
Mátranovák	X		
Mátraterenye	X		
Mátraverebély	X		
Nemti	X		
Szuha		X	

A járás településein a kulturális infrastruktúra intézményei, a könyvtár és művelődési ház, kínál programokat és rendszeres művelődési foglalkozásokat. A programkínálat általában minden korosztálynak szól, de a közösségi programok fő célcsoportja a gyerekek és idősek. A generációs kapcsolatokat a neves napok ünnepségei mentén is ápolják. Rendszeres művelődési foglalkozásokat Szuha település kivételével mindenhol kínálnak.

Pásztói járás

281. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Pásztói járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Alsótold			X
Bér			X
Bokor			X
Buják	X		
Csécse	X		
Cserhátszentiván			X
Ecseg	X		
Egyházasdengeleg			X
Erdőkürt	X		
Erdőtarcsa	X		
Felsőtold			X
Garáb			X
Héhalom	X		
Jobbágyi	X		
Kálló	X		

Kisbágyon	X		
Kozárd	X		
Kutasó	X		
Mátraszőlős			X
Palotás	X		
Pásztó	X		
Szarvasgede	X		
Szirák	X		
Szurdokpüspöki	X		
Tar	X		
Vanyarc	X		

Minden település kínál kulturális programot a lakosok egésze számára, de rendszeres művelődési foglalkozásokat már nem tud mindegyik biztosítani. Pásztó városa a kulturális élet járási központja. Művelődési intézményei a helyi civil szervezetnek is otthont ad, így biztosítva a közösségi fejlesztés lehetőségeit. A civil szervezetek a tudomány, művészet, és hagyományőrzés terén is kínálnak közösségi lehetőségeket. A községek közösségépítő és fejlesztő feladatait a célcsoportokkal foglalkozó szolgáltatók, idősek klubja, család- és gyermekjóléti szolgálatok, és a településeken jelenlévő civil szervezetek biztosítják.

A generációs szakadékokat a közös ünnepi megemlékezéseken próbálják csökkenteni.

Rétsági járás

282. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Rétsági járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Alsópetény	X		
Bánk	X		
Berkenye	X		
Borsosberény	X		
Diósjenő	X		
Felsőpetény	X		
Horpács	X		
Keszeg	X		
Kétbodony	X		
Kisecset	X		
Legénd	X		
Nagyoroszi	X		
Nézsa	X		
Nógrád	X		
Nógrádsáp	X		
Nőtincs	X		
Ősagárd	X		
Pusztaberki	X		
Rétság	X		
Romhány	X		
Szátok	X		
Szendehely	X		

Szente	X		
Tereske			X
Tolmács	X		

A járás legtöbb településen helyben elérhetők rendszeres közösségépítő tevékenységek. Jellemzően a községben a művelődési házak és könyvtárak kínálják ezeket, de a célcsoport specifikus programokat a civilek és a szolgáltatók (iskola, óvoda, idősek klubja) kínálja. A roma, szlovák és német nemzetiségi önkormányzatok hagyományőrző művészeti csoportjai a közösségfejlesztés kiváló terepei. A természeti adottságokhoz a szabadidős és sportprogramok széles kínálatával nyújt lehetőséget a társadalmi kapcsolódásokhoz. A vallási közösségek szerepe is kiemelten fontos a járásban.

Salgótarjáni járás

283. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Salgótarjáni járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Bárna	X		
Cered	X		
Egyházasgerge	X		
Etes	X		
Ipolytarnóc			X
Karancsalja			X
Karancsberény	X		
Karancskeszi	X		
Karancslapujtő	X		
Karancsság	X		

Kazár	X		
Kisbárkány	X		
Kishartyán	X		
Litke	X		
Lucfalva	X		
Márkháza	X		
Mátraszele			X
Mihálygerge	X		
Nagybárkány			X
Nagykeresztúr	X		
Rákóczibánya	X		
Ságújfalu	X		
Salgótarján	X		
Sámsonháza	X		
Somoskőújfalu	X		
Sóshartyán			X
Szilaspogony	X		
Vizslás	X		
Zabar	X		

A járás minden településén működik művelődési ház, Sóshartyán kivételével könyvtár is elérhető. A községek hagyományőrző és közösségi programokat szerveznek. Az együtt mozdulás legkiemelkedőbb példája Ságújfalui faluszépítő tábor. Jellemzően a lakosság egészére fókuszálnak a települési programok, a célcsoportoknak pedig a települési alapszolgáltatók kínálnak további lehetőségeket. Vannak települések, ahol a rendszeres közösségfejlesztő tevékenységek helyben nem elérhetők, de a vallási közösségek itt is kínálnak közösség építő lehetőségeket.

Szécsényi járás

284. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Szécsényi járásban

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek, de nem helyben
Endrefalva	X		
Hollókő	X		
Ludányhalászi			X
Magyargéc	X		
Nagylóc	X		
Nógrádmegyer	X		
Nógrádsipek	X		
Nógrádszakál			X
Piliny	X		
Rimóc	X		
Szalmatercs	X		
Szécsény	X		
Szécsényfelfalu	X		
Varsány	X		

Ahogy az előző fejezetben említettük, a járás települései viszonylag kis lélekszámúak, kulturális programjaik többnyire hagyományőrző eseményekhez (pl. falunap, gyermeknap, karácsony) kapcsolódnak. A településeken működő civil szervezetek közösségfejlesztő munkája fontos a járásban. A járásszékhely szerepe a közösségformáló tevékenységekben jelentős nem csak a saját területén élők, de a közeli kistelepülések lakói is itt találhatnak számukra megfelelő kulturális és művelődési tevékenység kínálatot.

5.5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

Nógrád vármegye az elmúlt években számos identitáserősítő és térségfejlesztési kezdeményezést indított, amelyek célja a helyi közösségek összetartozásának erősítése, a kulturális örökség megőrzése és a fiatalok helyben tartása.

Identitáserősítő programok és térségi együttműködések:

1. „Vedd a nógrádit!" program: Ez a kezdeményezés a helyi termelők és kézművesek támogatására jött létre, elősegítve termékeik piacra jutását és népszerűsítését. A program célja a helyi gazdaság élénkítése és a nógrádi identitás erősítése.
2. „Mátranovák és környéke kulturális maraton"**:** A projekt keretében 13 település összefogásával rendezvényeket szerveztek, amelyek a helyi kultúra és hagyományok bemutatását szolgálták. A program célja a közösségi élet fellendítése és a helyi identitás erősítése volt.
3. „A közösség erősítése Nógrádtól Kállóig"**:** Ez a projekt a Cserhát dombvidékének településeit fogta össze, célja a helyi hagyományok ápolása és a közösségi összetartozás erősítése volt. A program során rendezvényeket és közösségi eseményeket szerveztek, amelyek elősegítették a térségi identitás kialakulását.
4. „Identitáserősítő és felzárkóztató programok Nógrád vármegyében"**:** A 2024-ben indult projekt célja a társadalmi kohézió erősítése, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportokra. A program keretében közösségi eseményeket, képzéseket és felzárkóztató programokat szerveznek.

Balassagyarmati járás

285. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Becske			X
Bercel			X
Cserháthaláp			X
Cserhátsurány			X
Csesztve			X
Csitár			X
Debercsény			X
Dejtár			X
Drégelypalánk		X	
Érsekvadkert		X	
Galgaguta			X
Herencsény			X
Hont			X
Hugyag			X
Iliny			X
Ipolyszög			X
Ipolyvece			X
Magyarnándor			X
Mohora		X	
Nógrádkövesd			X
Nógrádmarcal			X
Őrhalom			X

Patak			X
Patvarc			X
Szanda			X
Szécsénke			X
Szügy		X	
Terény			X

Bátonyterenyei járás

286. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye	X		
Dorogháza			X
Mátramindszent			X
Mátranovák		X	
Mátraterenye		X	
Mátraverebély		X	
Nemti			X
Szuha			X

Pásztói járás

287. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Pásztói járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások elérhetőek, de nem helyben
Alsótold			X
Bér			X
Bokor			X
Buják		X	
Csécse			X
Cserhátszentiván			X
Ecseg			X
Egyházasdengeleg			X
Erdőkürt			X
Erdőtarcsa			X
Felsőtold			X
Garáb			X
Héhalom			X
Jobbágyi		X	
Kálló		X	
Kisbágyon			X
Kozárd			X
Kutasó			X
Mátraszőlős			X
Palotás		X	
Pásztó	X		
Szarvasgede			X
Szirák		X	

Szurdokpüspöki		X	
Tar		X	
Vanyarc		X	

Rétsági járás

288. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Rétsági járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások elérhetőek, de nem helyben
Alsópetény			X
Bánk			X
Berkenye			X
Borsosberény			X
Diósjenő		X	
Felsőpetény			X
Horpács			X
Keszeg			X
Kétbodony			X
Kisecset			X
Legénd			X
Nagyoroszi		X	
Nézsa		X	
Nógrád		X	
Nógrádsáp			X
Nőtincs		X	
Ősagárd			X
Pusztaberki			X
Rétság	X		

Romhány		X	
Szátok			X
Szendehely		X	
Szente			X
Tereske			X
Tolmács			X

Salgótarjáni járás

289. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások elérhetőek, de nem helyben
Bárna			X
Cered			X
Egyházasgerge			X
Etes			X
Ipolytarnóc			X
Karancsalja		X	
Karancsberény			X
Karancskeszi		X	
Karancslapujtő		X	
Karancsság			X
Kazár		X	
Kisbárkány			X
Kishartyán			X
Litke			X
Lucfalva			X
Márkháza			X

Mátraszele			X
Mihálygerge			X
Nagybárkány			X
Nagykeresztúr			X
Rákóczibánya			X
Ságújfalu			X
Salgótarján	X		
Sámsonháza			X
Somoskőújfalu		X	
Sóshartyán			X
Szilaspogony			X
Vizslás		X	
Zabar			X

Szécsényi járás

290. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Szécsényi járás településein

A járási települések	Közösségi programok, szolgáltatások, ellátások elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Közösségi programok, szolgáltatások részben elérhetőek helyben	Közösségi programok, szolgáltatások elérhetőek, de nem helyben
Endrefalva		X	
Hollókő	X		
Ludányhalászi		X	
Magyargéc			X
Nagylóc		X	
Nógrádmegyer		X	
Nógrádsipek			X
Nógrádszakál			X
Piliny			X

Rimóc		X	
Szalmatercs			X
Szécsény	X		
Szécsényfelfalu			X
Varsány		X	

5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok

A vármegyében kifejezetten a hátrányos helyzetű, romák és roma nők képzési és foglalkoztatási problémáinak kezelését szolgálja az EFOP-1.1.2-16 azonosítószámú Nő az esély - képzés és foglalkoztatás című kiemelt projekt. A kiemelt projekt elsődleges célja az, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű romák, különösen a roma nők képzettségi és foglalkoztatási szintjét hatékonyan, hosszú távon, kimutathatóan növelje, a velük szemben fennálló társadalmi és munkaerő-piaci előítéleteket, diszkriminációt csökkentse, társadalmi befogadásukat és foglalkoztathatóságukat javítsa. A projekttől elvárt eredmény a piacképes tudás megszerzése, a munkaerőpiacon helyt álló roma nők elhelyezkedési esélyeinek és foglalkoztatásának növekedése.

A hátrányos helyzetű, roma célcsoportok munkaerő-piaci integrációjának lehetőségét jelentősen javítja a piaci igényeknek megfelelő képzettségek, végzettségek megszerzése; a munkavállalást és munkában maradást támogató kompetenciákkal való rendelkezés, valamint a megszerzett képesítésekkel betölthető álláshelyek, munkakörök jelenléte a munkaerő-keresleti oldalon. Az EFOP-1.1.2-16 kiemelt projekt egyedülálló módon képes integrálni azokat a legfontosabb programelemeket, amelyek a célcsoport valós és hosszú távú foglalkoztatását ténylegesen támogatják.

Az EFOP-1.1.2-16 projektbe bevont célcsoport olyan képzésben vehet részt, amellyel azonnal foglalkoztatottá is válik/válhat. A képzési tartalmak és módszerek alkalmasak az elméleti és gyakorlati tudás megszerzésére, a feladatellátás gyakorlati színtéren való megismerésére, megtapasztalására.

A munkahelyi beilleszkedés, munkavégzés napi rutinná válása kihívás elé állítja mind a projektben résztvevőket, mind családjaikat, ezért fontos, hogy a foglalkoztatás első szakaszában odafigyelő, védett környezetben kezdhessék meg a munkát. A Szociális és

Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) kiterjedt országos hálózatával és a célcsoport fogadására felkészült munkahelyekkel támogatni tudja a munkahelyi integráció és beilleszkedés folyamatát, a valós és értékteremtő foglalkoztatást, a célcsoport önazonosságának megszilárdítását.

A vármegyében élő, kisgyermeket nevelő roma és nem roma szülők foglalkoztatását segíti és támogatja a kisgyermekek nappali ellátását biztosító szolgáltatások. Azok a programok tehát, melyek ezt a célt szolgálják, tehát a bölcsődei, napközbeni gyermekfelügyelet részben a roma nők foglalkoztatását segítő ellátásnak minősülnek. A roma nők foglalkoztatását segítő programok elérhetőségeinek feltárásakor tehát ezeket is figyelembe vettük. Az óvodai ellátást itt nem vettük figyelembe.

Balassagyarmati járás

291. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein

A járási települések	Felzárkózási programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Felzárkózási programok részben elérhetőek helyben	Felzárkózási programok elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Becske			X
Bercel		X	
Cserháthaláp			X
Cserhátsurány			X
Csesztve			X
Csitár			X
Debercsény			X
Dejtár		X	
Drégelypalánk			X
Érsekvadkert		X	
Galgaguta			X
Herencsény			X
Hont			X
Hugyag			X
Iliny			X
Ipolyszög			X
Ipolyvece			X

Magyarnándor			X
Mohora			X
Nógrádkövesd			X
Nógrádmarcal			X
Őrhalom			X
Patak			X
Patvarc		X	
Szanda			X
Szécsénke			X
Szügy		X	
Terény			X

Balassagyarmaton a családsegítő szolgálat ügyfelei között a képzetlen, a nagycsaládos, de a gyermekét egyedül nevelő anyák is szép számban képviseltetik magukat a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat beszámolója alapján. A roma nők munkába állását a képzési programokkal segítik. A GYES-ről, GYED-ről visszatérő anyák foglalkoztatását az állam járulékkedvezménnyel támogatja, valamint megalkotta a részmunkaidős foglalkoztatás jogszabályi hátterét. A civil szervezetek önkéntesként szívesen látják a gyakorlattal nem rendelkező, esetleg álláskereső nőket a szervezetükben, illetve a programjaikon. Az egyének jelentkezése esetén a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat is támogatást tud nyújtani a vele kapcsolatban lévő szakemberek, illetve a tanácsadóik révén.

A 180 napnál hosszabb ideje munkanélküliek körében jellemzően magasabb számban vannak a női munkavállalók, melynek kiküszöbölésére nőket támogató helyi képzésekre lenne szükség, kiváltképp a szociális területen, mivel mind a középfokú, mind a felsőfokú szociális szakemberekre munkaerőigény jelentkezik a városban.

Az EFOP-1.1.2-16 Nő az esély – képzés és foglalkoztatás kiemelt projekt Balassagyarmaton a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság irányításával a Nógrád Vármegyei Reménysugár Egyesített Szociális Intézmény szervezésében működött.

Balassagyarmat évtizedek óta folyamatosan biztosítja a bölcsődei ellátást az itt élő családok számára. Az önkormányzati fenntartású bölcsőde jelenleg két feladat-ellátási helyen működik, a város két szélső keleti-nyugati pólusán. Bercel településen működik a Berceli Csemete-kert Óvoda, Bölcsőde és Mini Bölcsőde pedig 3 óvodai, 2 bölcsődei és 1

mini bölcsődei csoporttal önkormányzati fenntartásban. Bercelen 2019-ben nyitotta meg kapuit a mini bölcsőde az óvoda részeként 7 férőhellyel.

Érsekvadkert önkormányzata a korábban két helyszínen működő óvoda helyett egy korszerű, jól felszerelt és minden igényt kielégítő óvodát alakított ki, önálló, nagy épületben. Az óvoda mellett mini bölcsőde is üzemel, ami nagymértékben megkönnyíti a kisgyermekes roma és nem roma édesanyák visszatérését a munkába. Szügy településen 2017. szeptember 1-től a bölcsődei és az óvoda ellátást a két intézmény egyesítésével létrehozott közös igazgatású Szügyi Csupa kaland Óvoda és Bölcsőde biztosítja a településen. Patvarcon 2022-ben nyitott meg a 12 férőhelyes Patvarci Mesesziget Bölcsőde.

Bátonyterenyei járás

292. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein

A járási települések	Felzárkózási programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Felzárkózási programok részben elérhetőek helyben	Felzárkózási programok elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye		**X**	
Dorogháza			**X**
Mátramindszent			**X**
Mátranovák		**X**	
Mátraterenye		**X**	
Mátraverebély			**X**
Nemti			**X**
Szuha			**X**

A bölcsődei ellátás, mint szolgáltatás funkciója már nemcsak a szülők munkavégzésének támogatása, hanem a gyermekek egészséges fejlődésének segítése, jóllétének biztosítása, a szocializáció, a közösségi létre való felkészítés, az esélykiegyenlítés, hanem esetenként a környezeti kockázati tényezők felismerése és kezelése is.

Bátonyterenyén a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását a Városi Bölcsőde biztosítja két telephellyel Napsugár Bölcsőde (Nagybátony településrészen), Mesekert Bölcsőde (Kisterenye településrészen). Mátranovák településen 2022. október 1-jétől működik bölcsőde. A településen a Mátrai Önkormányzati Társulás keretében működteti a 24 férőhelyes 2 csoportos Kerekerdő Bölcsődét. Mátraterenye, Nádújfalu település részén 2020 szeptemberében kezdte meg működését az 12 fős Aprajafalva Bölcsőde.

Pásztói járás

293. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Pásztói járás településein

A járási települések	Felzárkózási programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Felzárkózási programok részben elérhetőek helyben	Felzárkózási programok elérhetőek, de nem helyben
Alsótold			X
Bér			X
Bokor			X
Buják			X
Csécse			X
Cserhátszentiván			X
Ecseg			X
Egyházasdengeleg			X
Erdőkürt			X
Erdőtarcsa			X
Felsőtold			X
Garáb			X
Héhalom			X
Jobbágyi		X	
Kálló			X
Kisbágyon		X	
Kozárd			X
Kutasó			X
Mátraszőlős			X
Palotás		X	
Pásztó		X	
Szarvasgede			X
Szirák			X
Szurdokpüspöki		X	

Tar			X
Vanyarc		X	

A nők foglalkoztatását elősegítő és ezzel a felzárkózási esélyeket növelő bölcsődei és óvodai ellátás a járás több településén megoldott, azonban további bővítésekre továbbra is igény mutatkozik. A pásztói gyermekek bölcsődei és óvodai nevelése a Pásztó Városi Óvoda és Bölcsődében folyik. A városban a 0-3 éves korú gyermekek száma folyamatosan növekszik, ezért szükséges a bölcsődei férőhelyek számának növelése. Pásztón jelenleg két önkormányzati fenntartású bölcsőde működik. Szurdokpüspöki Kincseskert Óvoda és Bóbita Bölcsőde látja el a településen a kisgyermek nevelés intézményes feladatait. Az intézményben a maximálisan felvehető gyermekek száma 50 fő. A településen működik a Váci Egyházmegye fenntartásában a Bárka Bölcsőde (családi bölcsőde). 2022. évben befejeződött a kétcsoportos Bóbita Bölcsőde építése. Jobbágyi településen a 12 férőhelyes Jobbágyi Tipegő Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Palotáson a Váci Egyházmegye Szamaritánus Szolgálat fenntartásában 2024. június 1-jétől nyitott meg a Pitypang Mini Bölcsőde, amely 2 mini bölcsődei csoportban összesen 16 kisgyermek bölcsődei gondozását tudja biztosítani. Kálló községben óvoda, bölcsőde, mini bölcsőde is működik.

Rétsági járás

294. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Rétsági járás településein

A járási települések	Felzárkózási programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Felzárkózási programok részben elérhetőek helyben	Felzárkózási programok elérhetőek, de nem helyben
Alsópetény			X
Bánk			X
Berkenye		X	
Borsosberény			X
Diósjenő		X	
Felsőpetény			X
Horpács			X

Keszeg			X
Kétbodony			X
Kisecset			X
Legénd			X
Nagyoroszi		X	
Nézsa			X
Nógrád			X
Nógrádsáp		X	
Nőtincs		X	
Ősagárd			X
Pusztaberki			X
Rétság		X	
Romhány		X	
Szátok			X
Szendehely		X	
Szente		X	
Tereske		X	
Tolmács			X

Diósjenő településen a 12 férőhelyes Aranydió Óvoda – Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Berkenyén 2021 szeptemberében került átadásra az egy csoportos Berkenyei Wunderland Óvoda és Bölcsőde 14 férőhelyes bölcsődei részlege. Tereskén 2021-től 8 személyes mini Bölcsőde várja a piciket. Szente község önkormányzata Kétbodony és Kisecset önkormányzataival társulásban a Szentei Bóbita Óvoda, Bölcsőde és Konyha fenntartásával biztosítja a bölcsődés korú és hároméves kortól az óvodás gyermekek napközbeni ellátását, továbbá egészséges étkezésüket. Nézsán 2020 évtől bölcsőde is működik. Szendehely településen a Szendehelyi Német Nemzetiségi Önkormányzat fenntartásában álló 12 férőhelyes Szendehelyi Német Nemzetiségi Meserét Óvoda és Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Rétságon 2024-től a város önkormányzatának fenntartásában álló Rétsági Minimanó Bölcsőde biztosítja a kisgyermekek ellátását 12 fős intézményében. Nagyorosziban 2021-től működik bölcsőde 12 férőhellyel. Az intézmény a Nagyoroszi Nefelejcs Óvoda és Bölcsőde összevonásával jött létre. Romhányban a települési Esélyegyenlőségi Programban már korábban is jelentős hiányosságnak tekintett bölcsődei ellátás 2023-tól valósult meg. Romhány Község Önkormányzata fenntartásában álló 14 férőhelyes Aranyalma Óvoda és Bölcsőde biztosítja a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Nógrádsápon a Hétszínvirág Óvoda és Mini

Bölcsőde hét bölcsődei férőhellyel rendelkezik, megfelelő létszámban tudja fogadni valamennyi 1-6 éves korú kisgyermeket, rugalmas nyitvatartási idővel segíti a munkavállaló édesanyákat. Nőtincs településen a Nőtincsi Vár- Lak Óvoda és Bölcsőde működik, az alapító okirat szerint12 fő férőhellyel.

Salgótarjáni járás

295. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Salgótarjáni járás településein

A járási települések	Felzárkózási programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Felzárkózási programok részben elérhetőek helyben	Felzárkózási programok elérhetőek, de nem helyben
Bárna		X	
Cered			X
Egyházasgerge			X
Etes			X
Ipolytarnóc			X
Karancsalja			X
Karancsberény			X
Karancskeszi			X
Karancslapujtő		X	
Karancsság			X
Kazár			X
Kisbárkány			X
Kishartyán			X
Litke			X
Lucfalva			X
Márkháza			X
Mátraszele		X	
Mihálygerge			X
Nagybárkány			X
Nagykeresztúr			X
Rákóczibánya			X
Ságújfalu			X
Salgótarján	X		
Sámsonháza			X
Somoskőújfalu			X
Sóshartyán		X	
Szilaspogony			X

Vizslás			X
Zabar			X

A Salgótarjáni járásban, a vármegye egészéhez hasonlóan a munkanélküliség kiemelkedően magas az alacsony végzettségű nők, roma származású nők között. A helyi szakemberek szerint is problémát jelent, hogy állásinterjú alkalmával nem tudják magukat kellőképpen kifejezni, sokszor a tesztek megírása is problémát jelent számukra.

Salgótarjánban a hátrányos helyzetű, romák és roma nők képzési és foglalkoztatási problémáinak enyhítését célozta a Nő az esély program. Az EFOP-1.1.2-16 Nő az esély – képzés és foglalkoztatás kiemelt projekt Salgótarjánban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság irányításával a Nógrád Vármegyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat szervezésében működött.

Salgótarjánban a roma nők foglalkoztatásának növelése, ennek eredményeképpen a családok anyagi körülményeinek javítása a munka világába visszajutással részét képezi a járási spektrumú Foglalkoztatási Paktumnak, a város 2020-2024. közötti időszakra vonatkozó gazdasági programjának és a Salgótarján 2030 – Gazdaságfejlesztési Stratégiának is. A tervezett intézkedések közé tartozik a pályázati lehetőségek felkutatása, pályázatok benyújtása, a bölcsődei férőhelyek számának bővítése, valamint a helyben/vonzáskörzetben lévő foglalkozást segítő programok feltérképezése. Családbarát munkahelyi intézkedések bevezetése, népszerűsítése az önkormányzat intézményeiben.

Salgótarján az ESZK szervezeti keretein belül működő Százszorszép bölcsődben 52 férőhelyen tudnak bölcsődei ellátást igénybe venni. A Salgótarjáni Összevont Óvoda és Bölcsőde keretein belül két mini bölcsőde működik.

A Futrinka-meseház Nonprofit Kft. által fenntartott családi bölcsőde 5 férőhelyen, az „Éljünk Együtt Alapítvány” fenntartásában működtetett családi bölcsődékben 16 férőhelyen nyújt szolgáltatást. Mindkét bölcsőde működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt. Mátraszelén 2021 decemberétől a Mátraszelei Gárdonyi Géza Óvoda és Mini Bölcsőde 7 fős férőhellyel nyújt ellátást a kisgyermekes családoknak.

Karancslapujtő községben 2023-ban egy pályázati támogatásból a 24 férőhelyes Karancslapujtői Kastélykert Óvoda és Bölcsőde kezdte meg működését. Az intézmény teljes kihasználtsággal működik. Ez is bizonyítja, hogy nagyon nagy segítséget jelent azoknak a szülőknek, akik munkájuk miatt nem tudják megoldani 3 év alatti gyermekük napközbeni felügyeletét, gondozását. Bárna községben a Bárnai Csicsergő Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha 7 fős férőhelyen nyújt ellátást a kisgyermekek részére.

Sóshartyánban 2018 óta működik egy 12 férőhelyes bölcsőde, közös intézményt alkotva a korábbi óvodával. Így jött létre a Sóshartyáni Szivárvány Óvoda és Bölcsőde. A bölcsődei ellátás segíti a kisgyermekes anyukák munkába való elhelyezkedését, ezzel is csökkentve esetleges kiszolgáltatottságukat, anyagi függőségüket.

Szécsényi járás

296. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Szécsényi járás településein

A járási települések	Felzárkózási programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Felzárkózási programok részben elérhetőek helyben	Felzárkózási programok elérhetőek, de nem helyben
Endrefalva			X
Hollókő			X
Ludányhalászi			X
Magyargéc		X	
Nagylóc			X
Nógrádmegyer		X	
Nógrádsipek			X
Nógrádszakál			X
Piliny			X
Rimóc			X
Szalmatercs			X
Szécsény		X	
Szécsényfelfalu			X
Varsány			X

Szécsényben a gyermekek napközbeni ellátása a Manóvár Gyerekház feladatkörébe tartozik. A bölcsődei ellátást a Szécsény Cseperedő Óvoda és Bölcsőde intézmény keretében működik. A városban a bölcsőde teljes kihasználtsággal működik.

Nógrádmegyer Község Önkormányzata 2021. évben a Nógrádmegyeri Napsugár Óvoda átszervezéséről döntött és többcélú óvoda-bölcsőde köznevelési intézményt hozott létre. A maximum 7 fő ellátását biztosító mini bölcsőde 2021. szeptember 1. naptól Nógrádmegyeri Napsugár Óvoda és Mini Bölcsőde néven működik.

5.7. Digitális kompetenciafejlesztés

Balassagyarmati járás

297. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Balassagyarmati járás településein

A járás települései	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Balassagyarmat	X		
Bercel	X		
Cserháthaláp	X		
Érsekvadkert			X
Galgaguta	X		
Ipolyszög	X		
Magyarnándor	X		
Mohora	X		
Nógrádkövesd	X		
Patvarc	X		
Szanda	X		
Szécsénke	X		
Szügy	X		
Terény	X		

A Balassagyarmati járás településein a digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetősége jelentős eltéréseket mutat. Balassagyarmat, mint a járás központi települése, kiemelkedik, hiszen itt a digitális kompetenciafejlesztési programok teljes körűen és széles

célcsoport számára elérhetők. Ez azt jelenti, hogy a lakosság számára rendelkezésre állnak azok a képzési lehetőségek, amelyekkel fejleszthetik digitális készségeiket. Hasonlóan kedvező a helyzet több kisebb településen is, mint például Cserháthaláp, Galgaguta, Nógrádkövesd, Mohora, Patvarc, Szanda, Szécsénke, Szügy és Terény, ahol szintén teljes mértékben elérhetők a digitális kompetenciafejlesztési programok az érintett célcsoportok számára.

A Balassagyarmati járás számos településén eltérő módon és formában érhetők el digitális kompetenciafejlesztési programok. Az alábbiakban néhány konkrét példát mutatunk be, amelyek jól szemléltetik a különböző megoldásokat és kihívásokat:

- Balassagyarmat már 2017-ben bekapcsolódott a Segítő Kezek Infokommunikációs Modellprogramba, amelynek célja az időskori magány enyhítése, a biztonságérzet növelése és az idősek digitális készségeinek fejlesztése volt. Az idősek laptopot kaptak, ingyenes informatikai képzést vehettek igénybe, és megtanulhatták a Skype használatát a kapcsolattartás érdekében. A program összekapcsolódott a közfoglalkoztatással is, munkalehetőséget biztosítva informatikai vagy szociális végzettségű álláskeresők számára. Évente átlagosan 60 fő 65 év feletti lakos részesült oktatásban.
- Bercelen a helyi önkormányzat több digitális képzést is megvalósított az elmúlt években. Az EFOP-3.7.3 projekt keretében 2018 és 2019 között ingyenes informatikai alapképzéseket szerveztek. A jelenleg futó TOP_PLUSZ projekt keretében digitális kompetenciafejlesztő tréningeket biztosítanak, különösen a mélyszegénységben élők számára. Emellett a helyi könyvtárban, amely korszerűen felújított művelődési házban kapott helyet, a lakosok ingyenesen férhetnek hozzá számítógépekhez és internethez.
- Érsekvadkerten a digitális kompetenciafejlesztési programok nem közvetlenül a településen, hanem Balassagyarmaton érhetők el. Ez azt jelenti, hogy az itt élők számára elérhetőségük biztosított, de a programokhoz való hozzáféréshez utazásra van szükség.
- Ipolyszögön 2019-ben a Digitális Jólét Koordinációs Központ „A digitalizáció az aktív idősekért” programja keretében idősek számára szerveztek képzéseket, ahol

megtanulhatták a biztonságos internethasználatot, az e-mailküldést és a közösségi oldalak használatát. Mohorán két alkalommal is lehetőség nyílt digitális ismeretek megszerzésére pályázati program keretében.

- Szandán 2022-ben az optikai hálózat bővítése révén a megfizethető internet-hozzáférés széles körben elérhetővé vált. Emellett a helyi Digitális Jólét Pont lehetőséget kínál a digitális ismeretek megszerzésére. Patvarcon az önkormányzat 2019-ben ingyenes digitális képzést szervezett, amelyen a 30-65 év közötti korosztály vehetett részt. A tanfolyam hétvégenként zajlott, és a résztvevők tanúsítványt, valamint egy táblagépet kaptak.
- Szécsénkén azonban az alacsony internetsebesség komoly hátrányt jelent. Bár az elmúlt években egy új mobiltorony telepítésével a mobilinternetes lefedettség és sebesség javult, a vezetékes hálózat továbbra is gyenge. Ez különösen problémás, mivel számos munka és ügyintézés már otthonról, online is végezhető, amelyhez stabil és nagy sávszélességű internet szükséges. Szécsénkén az infrastruktúra fejlesztése lenne szükséges, hogy a lakosok is kihasználhassák a digitális világ nyújtotta lehetőségeket.

Általánosan elmondható, hogy a digitális kompetencia fejlesztése a legtöbb település számára kiemelten fontos. Különösen az idősebb korosztály van jelentős hátrányban, hiszen ők digitálisan gyakran lemaradnak, és a mindennapi életben is nehezebben boldogulnak digitális eszközök nélkül. Több település célzottan az idősek támogatására fókuszál vagy szeretne programokat biztosítani számukra, hogy ők is megtanulhassák az alapvető digitális készségeket.

A települések többsége hangsúlyozza, hogy a digitális képzettség elengedhetetlen a munkaerőpiacon való boldoguláshoz. Ma már szinte minden munkakörben szükség van legalább alapvető digitális készségekre, ezért a digitális kompetenciák fejlesztése nemcsak az idősek, hanem a fiatalok és a középkorúak számára is nélkülözhetetlen. Bár több településen jelenleg nincs szervezett digitális kompetenciafejlesztési program, sokan megemlítették, hogy a helyi művelődési házban vagy könyvtárban lehetőség van digitális eszközök használatára. Továbbá számos település jelezte, hogy ha valaki vállalna digitális

oktatást, akkor számára ingyenesen biztosítanának helyszínt, például a művelődési házban, vagy más közösségi térben.

Bátonyterenyei járás

298. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Bátonyterenyei járás településein

A járás települései	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Bátonyterenye	X		
Nemti			X

A Bátonyterenyei járás településein a digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetősége jelentős eltéréseket mutat. A járásban jelenleg két település biztosít ilyen lehetőséget.

- Bátonyterenye**:** A településen a Digitális Jólét Program (DPJ) Hálózat keretében kiemelt figyelmet fordítanak az idősek digitális készségeinek fejlesztésére. A "Digitalizáció az aktív idősekért" program révén a 65 év feletti, nyugdíjas korú lakosság mentorok segítségével sajátíthatja el az infokommunikációs eszközök (okostelefon, tablet, laptop) magabiztos és biztonságos használatát. A DPJ pontok számos helyszínen elérhetők a városban, ahol ingyenes wifi, eszközök és képzések állnak rendelkezésre. Különösen a COVID-időszakban bizonyult hasznosnak, hiszen segítettek az online ügyintézésben és tanulásban. Az érdeklődés folyamatosan magas a képzések iránt.
- Nemti**:** A Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja támogatott képzéseket kínál, különösen a számítógép-kezelés terén. Ezek a képzések elsősorban a közfoglalkoztatottak számára elérhetők, akik közül többen éltek is a lehetőséggel, és részt vettek a tanfolyamokon.

A járás többi településén jelenleg nincs elérhető digitális kompetenciafejlesztési program, ami jelentős kihívást jelenthet a lakosság számára a digitális készségek fejlesztésében. Más településeken biztosítanák ennek a lehetőségét, ha lenne, aki oktassa (pl.: Mátraverebélyben), azonban a térségben az oktatók hiánya komoly akadályt jelent a digitális kompetenciák fejlesztésében.

Pásztói járás

299. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Pásztói járás településein

A járás települései	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Alsótold	X		
Buják	X		
Ecseg	X		
Egyházasdengeleg	X		
Erdőkürt	X		
Kálló		X	
Kozárd	X		
Pásztó	X		
Vanyarc	X		

A Pásztói járás településein a digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetősége változatos képet mutat. A járásban több településen is biztosítottak a helyi digitális kompetenciafejlesztési lehetőségek, míg más helyeken a programok csak részben, vagy egyáltalán nem elérhetők helyben. Alsótold, Buják, Ecseg, Egyházasdengeleg, Erdőkürt, Kozárd, Pásztó és Vanyarc településein a digitális kompetenciafejlesztési programok helyben is rendelkezésre állnak. Ezeken a helyszíneken a lakosság számára közvetlenül elérhetők a digitális készségek fejlesztésére irányuló képzések, amelyeket jellemzően közművelődési intézményekben, könyvtárakban vagy közösségi házakban szerveznek. A programok célcsoportjai elsősorban az idősebb korosztály, akik számára lehetőséget biztosítanak a digitális eszközök és az online szolgáltatások magabiztos használatának elsajátítására.

Kálló településén a digitális kompetenciafejlesztési programok csak részben érhetők el helyben. Ez azt jelenti, hogy bizonyos képzések elérhetők a településen, de az érintetteknek esetenként más helyszínekre kell utazniuk a teljes körű képzések igénybevételéhez.

Az alábbiakban néhány konkrét példát mutatunk be, amelyek jól szemléltetik a különböző megoldásokat és kihívásokat:

- Alsótold: A helyi könyvtárban biztosított a digitális eszközökhöz való hozzáférés, és 2020-ban digitális oktatás is zajlott. Az önkormányzat támogatná a jövőbeni képzéseket térítésmentes helyszín biztosításával, amennyiben lenne oktató.
- Buják: Az elmúlt években pályázati forrásból szervezett internethasználói tanfolyamok zajlottak, amelyek különösen az idősek körében voltak népszerűek.
- Egyházasdengeleg: Korábban több program keretében, például a Vodafone támogatásával, elsősorban az idősebb korosztály számára biztosítottak digitális képzéseket. Az önkormányzat a jövőben is nyitott az ilyen jellegű kezdeményezésekre.
- Kozárd: Hasonlóan Alsótoldhoz, a könyvtárban biztosított a digitális eszközökhöz való hozzáférés, és 2020-ban digitális oktatás is volt. Az önkormányzat itt is ingyenes helyszínt biztosítana oktatási programokhoz, ha lenne oktató.
- Pásztó: A digitális kompetenciák fejlesztése felnőttképzés formájában érhető el, az iskolákban pedig már alsó tagozattól beépítették a digitális oktatást. A városi könyvtárban ingyenes internet-hozzáférés biztosított, és 2022-ben a Magyar Vöröskereszt, a Yettel támogatásával pályázati programot indított gyermekek és idősek számára digitális eszközök (laptop, okostelefon) beszerzésére.

Rétsági járás

300. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Rétsági járás településein

A járás települései	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Bánk	X		
Berkenye	X		
Kisecset	X		
Nógrád	X		
Nógrádsáp	X		
Pusztaberki			X
Rétság	X		
Szente	X		

A Rétsági járás településein a digitális kompetenciafejlesztési programok hozzáférhetősége eltérő. Bánk, Berkenye, Kisecset, Nógrád, Nógrádsáp, Rétság és Szente településein a digitális kompetenciafejlesztési programok helyben is rendelkezésre állnak, míg Pusztaberki esetében a programok nem helyben érhetők el. A járás lakói számára így eltérő mértékben biztosítottak a digitális készségeik fejlesztésére irányuló lehetőségek.

Az alábbiakban néhány konkrét példát mutatunk be, amelyek jól szemléltetik a különböző megoldásokat és kihívásokat a Rétsági járás településein:

- Bánk: Az önkormányzat 2020-ban ingyenes tanfolyamot szervezett az elektronikus ügyintézés elsajátítására, amelyre a 16-65 év közötti lakosok jelentkezhettek. A képzés 2x35 órában, hétvégenként zajlott, és a résztvevők tanúsítványt és táblagépet kaptak. A program két csoportban, összesen 30 fő számára volt elérhető.
- Kisecset: A Digitális Jólét Program (DJP) keretében a helyi lakosok ingyenesen használhatják a kültéri és beltéri internet-hozzáférést, valamint DJP Mentor segíti őket a digitális készségek fejlesztésében és az információszerzésben.

- Pusztaberki: A digitális kompetenciafejlesztés itt nem helyben érhető el. A munkaügyi központ szervez tanfolyamokat, amelyekre a helyi lakosok is jelentkezhetnek, de az oktatás más településen zajlik.

Bár több településen jelenleg nincs szervezett digitális kompetenciafejlesztési program, sokan megemlítették, hogy a helyi művelődési házban vagy könyvtárban lehetőség van digitális eszközök használatára.

Salgótarjáni járás

301. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Salgótarjáni járás településein

A járás települései	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Bárna		**X**	
Egyházasgerge	**X**		
Etes	**X**		
Karancskeszi	**X**		
Karancslapujtő	**X**		
Litke	**X**		
Mátraszele		**X**	
Mihálygerge		**X**	
Salgótarján	**X**		
Vizslás			**X**

A Salgótarjáni járás településein a digitális kompetenciafejlesztési programok hozzáférhetősége változó. Egyes településeken helyben is elérhetők a programok, míg másokon csak részben vagy egyáltalán nem biztosítottak. Egyházasgerge, Etes, Karancskeszi, Karancslapujtő, Litke és Salgótarján településein helyben elérhetők a digitális kompetenciafejlesztési programok, amelyek a lakosság különböző csoportjait célozzák. Bárna, Mátraszele és Mihálygerge esetében a programok csak részben hozzáférhetők helyben, míg Vizsláson csak más településeken érhetők el a digitális készségek fejlesztését szolgáló képzések.

Az alábbiakban néhány konkrét példát mutatunk be, amelyek jól szemléltetik a különböző megoldásokat és kihívásokat a Salgótarjáni járás településein:

- Bárna: A Balassi Bálint Megyei Könyvtár szervezésében folyamatosan elérhetők digitális kompetenciafejlesztő tanfolyamok, ahol a résztvevők elsajátíthatják a számítógép-kezelést és az Office programok használatát.
- Egyházasgerge: A településen pályázatok keretében rendszeresen indítottak digitális képzéseket, amelyek elsősorban az idősebb korosztály számára biztosítottak tanúsítványt nyújtó oktatást. Az önkormányzat ingyenes internet-hozzáférést biztosít a könyvtárban és nyilvános wifi-hálózatot a községházán.
- Karancslapujtő: A településen több projekt is támogatta a digitális kompetenciafejlesztést. A TÁMOP és a GINOP programok keretében informatikai tanfolyamok zajlottak, amelyek iránt nagy volt az érdeklődés. A helyi DJP pont korszerű digitális eszközöket kapott, amelyeket bárki használhat, és DJP mentor segíti a digitális készségek elsajátítását.
- Mátraszele: A digitális ismeretek megszerzésére a Salgótarjáni Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya által szervezett képzéseken van lehetőség.
- Vizslás: A digitális kompetenciák fejlesztése itt nem helyben érhető el, hanem a munkaügyi központ által szervezett tanfolyamokon, amelyek más településeken zajlanak.

A legtöbb település számára kiemelt fontosságú a digitális kompetenciák fejlesztése, különösen az idősebb korosztály esetében, akik gyakran hátrányba kerülnek a digitális világban való eligazodásban. Az idősek számára a mindennapi élet is nehezebb lehet digitális ismeretek nélkül, ezért számos település kifejezetten nekik szóló programokat kínál, vagy tervezi ilyenek indítását. Céljuk, hogy az idősebb generáció is megtanulhassa az alapvető digitális készségeket, mint az eszközhasználat, az online ügyintézés vagy a közösségi média használata.

A digitális készségek azonban nem csak az idősek számára fontosak. A települések többsége hangsúlyozza, hogy a munkaerőpiacon való érvényesüléshez már alapvető követelmény a digitális jártasság. Szinte minden munkakörben elvárás a digitális eszközök és alkalmazások magabiztos használata, így a fiatalok és a középkorúak számára is elengedhetetlen a digitális ismeretek bővítése.

Annak ellenére, hogy számos településen jelenleg nincs szervezett digitális kompetenciafejlesztési program, sok helyen lehetőség van digitális eszközök használatára a helyi művelődési házban, könyvtárban vagy közösségi térben. Több önkormányzat jelezte, hogy nyitottak lennének további programok befogadására, és térítésmentesen biztosítanának helyszínt azoknak, akik vállalnák a digitális oktatás megszervezését.

Szécsényi járás

302. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Szécsényi járás településein

A járás települései	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek helyben az érintett célcsoport számára	Digitális kompetenciafejlesztési programok részben elérhetőek helyben	Digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetőek, de nem helyben
Endrefalva	X		
Hollókő	X		
Magyargéc	X		
Nógrádmegyer	X		
Rimóc	X		
Szalmatercs	X		
Szécsény	X		

A Szécsényi járás településein a digitális kompetenciafejlesztési programok széles körben elérhetők, több településen is helyben biztosítják a digitális készségek fejlesztését szolgáló lehetőségeket. Endrefalva, Hollókő, Magyargéc, Nógrádmegyer, Rimóc, Szalmatercs és Szécsény településein a digitális kompetenciafejlesztés könnyen hozzáférhető, különösen az idősebb korosztály számára, akik a leginkább rászorulnak ezekre az ismeretekre.

Az alábbiakban néhány konkrét példát mutatunk be, amelyek jól szemléltetik a különböző megoldásokat és kihívásokat a Szécsényi járás településein:

- Hollókő: Az önkormányzat a Balassi Bálint Megyei Könyvtárral közösen működteti a Hollókői Könyvtári, Információs és Közösségi Helyet, ahol a lakosok számítógépet és internetet használhatnak. Bár rendszeresen végeznek igényfelmérést informatikai képzések iránt, jelenleg nincs érdemi érdeklődés a lakosság részéről.

- Magyargéc: A településen Digitális Jólét Program Pont (DJP Pont) működik, ahol a helyiek ingyenesen férhetnek hozzá digitális eszközökhöz, és igénybe vehetik a DJP Mentor segítségét. 2018-ban elindították a "Digitalizáció az aktív idősekért" programot, amely az idősebb korosztály számára biztosít digitális ismereteket.

- Nógrádmegyer: Korábban a J.L. Seagull Felnőttképzési Központ közreműködésével informatikai képzések is zajlottak a településen, amelyek során a résztvevők alapvető digitális készségeket sajátíthattak el.

- Rimóc: A településen az elmúlt öt évben több digitális tanfolyam is indult a digitális szakadék csökkentése érdekében, és mintegy 30 fő vett részt ezeken a képzéseken, amelyeken alapvető digitális ismereteket szerezhettek.

A közösségi programok vármegyei szintű összegzése

Nógrád vármegye közösségi programjait az erőteljes társadalmi érzékenység, a szociális ellátórendszer kiépítettsége, valamint a hátrányos helyzetű – különösen roma – gyermekek és családjaik támogatására irányuló törekvések jellemzik. A közösségi programok sokszínű formában jelennek meg: a szociális alapszolgáltatásoktól kezdve a kulturális eseményeken és gyermekétkeztetéseken át egészen a közösségfejlesztési és identitáserősítő kezdeményezésekig. A programok célcsoportjai elsősorban a mélyszegénységben élők, gyermekek, fiatal felnőttek és roma származású lakosok.

A vármegye minden járásában biztosított valamilyen szintű hozzáférés a közösségi programokhoz, azonban jelentős területi egyenlőtlenségek mutatkoznak az infrastruktúra, a hozzáférhetőség, a szolgáltatások minősége és a részvételi lehetőségek tekintetében.

Járási szintű sajátosságok és eltérések

- Balassagyarmati járás: A közösségi programok itt a legátfogóbbak közé tartoznak. A járásban működnek népkonyhák, táborok, gyermekétkeztetési programok, valamint aktív a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat is. A városban és több községben is rendszeres étkeztetés, házi segítségnyújtás és közösségi események vannak jelen. A roma lakosságra irányuló támogatás is kiemelt. Jelentős a társulásban működtetett szolgáltatások aránya, melyek hatékonyabb hozzáférést tesznek lehetővé. Balassagyarmat központi szerepe markáns, innen irányított szolgáltatások kiterjednek a környező településekre is.
- Bátonyterenyei járás: A járásban jól kiépített intézményrendszer működik. A járási székhely, Bátonyterenye a közösségi és szociális szolgáltatások bázisa, ahol az integrációs óvodai programtól kezdve az uszodáig sokféle infrastruktúra áll rendelkezésre. Ugyanakkor kisebb településeken (pl. Szuha) a közösségi programok csak részben elérhetők, és sokszor nem célzottak az ifjúság irányába. A hátrányos helyzetű gyermekek szegregált lakókörnyezetben élnek, ami a közösségi integrációt korlátozza.
- Pásztói járás: Széles a közösségi programkínálat, különösen Pásztó városában, amely sporteseményeket, kulturális rendezvényeket és intézményi szolgáltatásokat biztosít a régió számára. A kisebb községekben (pl. Kozárd, Alsótold) a programok gyakran más településeken elérhetőek, vagy utazás igénybevételével látogathatók. A járásra jellemző a közös utazások szervezése más településeken zajló eseményekre. A családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok társulási formában működnek több településen.
- Rétsági járás: Itt figyelhető meg az egyik legnagyobb elérés a közösségi programok tekintetében: a legtöbb településen elérhetők a szolgáltatások. A kulturális élet rendkívül színes (pl. Bánki Nyár), sok a nemzetiségi program. Az ifjúság részére szervezett események több településen helyben is hozzáférhetők. A térségi

identitásépítés különösen aktív, a vallási közösségek és hagyományőrző csoportok meghatározó szereplők.

- Salgótarjáni járás: A járás központja, Salgótarján gazdag kulturális és közösségi kínálattal bír, emellett a legfejlettebb szociális hálóval rendelkezik. A közösségi programok az egész lakosságot célozzák, emellett számos célzott program is elérhető. Vidéki településeken több helyen működik Jelenlét-ház, amelyek kulcsszerepet játszanak a közösségszervezésben. A kisebb falvakban jellemzően utazó szolgáltatások biztosítják az elérést.
- Szécsényi járás: A járásban a közösségi programok döntően a hátránykompenzálásra és a közösségfejlesztésre fókuszálnak. Szécsény város kiemelkedő kulturális központként funkcionál, számos civil és vallási kezdeményezés működik itt. A járás több kisebb településén alternatív napközbeni ellátás is elérhető (pl. Ludányhalászi). A hátrányos helyzetű gyermekek ellátása szervezett, de a közösségi infrastruktúra fejlesztésre szorul.

Nógrád vármegyében a közösségi programok rendszere széles körű, különösen a szociális és gyermekjóléti ellátások, valamint az ifjúsági, kulturális és közösségfejlesztő programok tekintetében. A megyére jellemző az alacsony iskolázottságú, munkanélküli rétegek célzott segítése, különösen roma közösségek körében. A programok sikeressége elsősorban a társulási formában működő szolgáltatások, valamint az együttműködő önkormányzatok és civil szervezetek tevékenységén múlik.

Jelentős eltérés mutatkozik azonban a városi és falusi térségek közötti hozzáférhetőségben. A szegregációval érintett településeken sokszor csak részben vagy egyáltalán nem elérhetők a célzott közösségi programok. Ezeken a helyeken különösen fontos az alternatív és utazó szolgáltatások fejlesztése, a közösségi közlekedés támogatása, és a civil szervezetek megerősítése.

A vármegyei fejlesztési stratégiák célzott programjai (pl. „Vedd a nógrádit!”, „Mátranovák kulturális maraton”) jó gyakorlatként szolgálnak, de szükség lenne azok szélesebb körű elterjesztésére a kisebb, hátrányos helyzetű településekre is.

IV. Melléklet

1.1. Ábrajegyzék

1. ábra Magyarország és Nógrád vármegye lakónépességének változása 2001 és 2025 között, a 2001 értékek arányában, január 6
2. ábra A 7 éves és annál idősebb népesség aránya a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, Magyarországon és Nógrád vármegyében 2022-ben 16
3. ábra A 7 évesnél idősebb népesség aránya Nógrád vármegyében a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben 18
4. ábra A 7 évesnél idősebb népesség aránya Nógrád vármegye járásaiban a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint (2022) 20
5. ábra A 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása Nógrád vármegyében, 2010-2024 (fő) 21
6. ábra: Telepek, szegregátumok száma és elhelyezkedése 38

1.2. Táblajegyzék

1. táblázat: A lakónépesség nem, Nógrád vármegye és országos adatok szerint 2001 és 2025 között, január 1. 6
2. táblázat A lakónépesség korcsoport, Nógrád vármegye és országos adatok eloszlása szerint, január 1. 7
3. táblázat Nógrád vármegye és az országos lakónépesség adatai korcsoport bontásban, január 1 7
4. táblázat A 15 éves és annál idősebb népesség, családi állapot szerinti eloszlása - Nógrád vármegyében és országosan, január 1 8
5. táblázat Nógrád vármegyében és országosan a 15 éves és annál idősebb népesség nem, családi állapot, szerinti bontásban, január 1 9
6. táblázat: Eltartottsági ráták, öregedési index Nógrád vármegyében és országosan, január 1. 9
7. táblázat A népmozgalom főbb arányszámai Nógrád vármegyében és országosan 11
8. táblázat Állandó belföldi vándorlás Nógrád vármegyében és országosan 12
9. táblázat A romák száma az országos, Nógrád vármegye és járásainak bontásában ... 13
10. táblázat A romák arányai az országos, Nógrád vármegye és járásainak vonatkozásában 14
11. táblázat Foglalkoztatási mutatók Nógrád vármegyében - 1 22
12. táblázat Foglalkoztatási mutatók Nógrád vármegyében - 2 23
13. táblázat Foglalkoztatási mutatók Nógrád vármegyében - 3 25
14. táblázat A településtípusok száma Nógrád vármegyében és országosan 30
15. táblázat A lakónépesség eloszlása településtípus szerint Nógrád vármegyében és országosan 31
16. táblázat: Nógrád vármegyei járásianak jellemzői 31
17. táblázat: Balassagyarmati járás jellemzői 32
18. táblázat: Bátonyterenyei járás jellemzői 33
19. táblázat: Pásztói járás jellemzői 33
20. táblázat: Rétsági járás jellemzői 34
21. táblázat: Salgótarjáni járás jellemzői 35
22. táblázat: Széchényi járás jellemzői 36
23. táblázat: Iskolavédőnői vizsgálatok során szűrt/megvizsgált tanulók létszáma szűrővizsgálati típusonként, Nógrád vármegyében és országosan (2023/2024. tanév) 1. 40
24. táblázat: Iskolavédőnői vizsgálatok során szűrt/megvizsgált tanulók létszáma szűrővizsgálati típusonként, Nógrád vármegyében és országosan (2023/2024. tanév) 2. 41
25. táblázat: Iskolavédőnői vizsgálatok során szűrt/megvizsgált tanulók létszáma szűrővizsgálati típusonként, Nógrád vármegyében és országosan (2023/2024. tanév) 3. 42
26. táblázat: Háziorvosi és házi gyermekorvosi praxisok száma Nógrád vármegyében .. 44
27. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 44

28. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein 45
29. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Pásztói járás településein 45
30. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Rétsági járás településein 46
31. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Salgótarjáni járás településein 47
32. táblázat A háziorvosi és gyermekorvosi körzetek, valamint a gyógyszertárak elérhetősége a Szécsényi járás településein 47
33. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Balassagyarmati járás településein 48
34. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Bátonyterenyei járás településein 48
35. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Pásztói járás településein 49
36. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Pásztói járás településein 49
37. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Salgótarjáni járás településein 50
38. táblázat A betöltetlen háziorvosi és gyermekorvosi körzetek adatai a Szécsényi járás településein 50
39. táblázat: Háziorvosok és házi gyermekorvosok száma Nógrád vármegyében 51
40. táblázat: Háziorvoshoz és házi gyermekorvoshoz bejelentkezések száma Nógrád megyében 51
41. táblázat Fogorvosi alapellátás a Balassagyarmati járás településein (2025.04.) 52
42. táblázat Fogorvosi alapellátás a Bátonyterenyei járás településein (2025.04.) 52
43. táblázat Fogorvosi alapellátás a Pásztói járás településein (2025.04.) 52
44. táblázat Fogorvosi alapellátás a Rétsági járás településein (2025.04.) 53
45. táblázat Fogorvosi alapellátás a Salgótarjáni járás településein (2025.04.) 53
46. táblázat Fogorvosi alapellátás a Szécsényi járás településein (2025.04.) 54
47. táblázat Hiányzó fogorvosi ellátások száma és típusa Nógrád vármegyében, járásonként és településenként (2025.04.) 54
48. táblázat Azon települések (járásonként), ahol betöltetlen védőnői státusz található (2025.04 55
49. táblázat Azon települések (járásonként), ahol többfajta védőnői szolgálat működik (2025.04) 56
50. táblázat Azon települések, ahol területi/vegyes típusú szolgálat működik (2025.04.) 56
51. táblázat A védőnői körzetekben nyilvántartott 0-6 évesek gondozása 59

52. táblázat Védőnői körzetekben nyilvántartott várandós anyák és 0-6 éves gyermekek gondozása (2023) - 1 60
53. táblázat Védőnői körzetekben nyilvántartott várandós anyák és 0-6 éves gyermekek gondozása (2023) - 2 60
54. táblázat: Fokozott gondozást igénylő várandós anyák száma (fő) 61
55. táblázat: Iskolaorvosi jelentéseket beküldő orvosok és védőnők száma vármegyei és régiós bontásban (2023/2024. tanév) 61
56. táblázat Azon oktatási intézmények száma járásonként és településenként, ahol nincsen iskolaorvos (2025.04.) 62
57. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Balassagyarmati járás településein 63
58. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Bátonyterenyei járás településein 64
59. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Pásztói járás településein 65
60. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Rétsági járás településein 66
61. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Salgótarjáni járás településein 67
62. táblázat Hospice szolgálatok és otthoni szakápolás a Szécsényi járás településein .. 68
63. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Balassagyarmati járás településein 68
64. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Bátonyterenyei járás településein 70
65. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Pásztói járás településein 71
66. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Rétsági járás településein 72
67. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Salgótarjáni járás településein 73
68. táblázat Az otthoni szakápolást nyújtó szolgáltatók a Szécsényi járás településein... 75
69. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Balassagyarmati járás településein 76
70. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Bátonyterenyei járás településein 77
71. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Pásztói járás településein 78
72. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Rétsági járás településein 79
73. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Salgótarjáni járás településein 80
74. táblázat Az otthoni Hospice ellátást nyújtó szolgáltatók a Szécsényi járás településein 82
75. táblázat A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 1 83
76. táblázat A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 2 84
77. táblázat A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 3 84

78. táblázat: A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 4 85
79. táblázat: A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 5 85
80. táblázat: A járóbeteg ellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 6 86
81. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 1 86
82. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 2 87
83. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 3 87
84. táblázat A fogorvosi szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásiban - 4 87
85. táblázat: Fogorvosi szakellátás Nógrád vármegye településein (2025.04.) 88
86. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 1 89
87. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 2 90
88. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 3 90
89. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 4 91
90. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 5 91
91. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 6 92
92. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 7 92
93. táblázat A szakellátás adatai Nógrád vármegyében és járásaiban - 8 93
94. táblázat Fekvőbeteg-gyógyintézetek ágyszáma és betegforgalma - 1 93
95. táblázat Fekvőbeteg-gyógyintézetek ágyszáma és betegforgalma - 2 94
96. táblázat: Nógrád vármegye szülészeti ellátásának fontosabb adatai 2023 95
97. táblázat: Nógrád vármegye orvosi rehabilitációs ellátásának fontosabb adatai 2023 95
98. táblázat: A betegszállítás adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (1) 96
99. táblázat: A betegszállítás adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (2) 96
100. táblázat: A mentőfeladat adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (1) 97
101. táblázat: A mentőfeladat adatai Magyarországon, az Észak-Magyarországi Régióban és Nógrád vármegyében (2) 98
102. táblázat A Balassagyarmati járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat 99
103. táblázat A Bátonyterenyei járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat 99
104. táblázat A Pásztói járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat 100
105. táblázat A Rétsági járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat 100
106. táblázat A Salgótarjáni járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat 101

107. táblázat A Szécsényi járás településein elérhető gyermekgyógyászat és nőgyógyászat 101
108. táblázat Települési alapszolgáltatások a Balassagyarmati járás településein, 2024 105
109. táblázat Települési alapszolgáltatások a Bátonyterenyei járás településein, 2024 108
110. táblázat Települési alapszolgáltatások a Pásztói járás településein, 2024 109
111. táblázat Települési alapszolgáltatások a Rétsági járás településein, 2024 111
112. táblázat Települési alapszolgáltatások a Salgótarjáni járás településein, 2024 113
113. táblázat Települési alapszolgáltatások a Szécsényi járás településein, 2024 115
114. táblázat A Családsegítő szolgáltatás főbb adatai Nógrád vármegyében 117
115. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Balassagyarmati járás, 2023 118
116. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Bátonyterenyei járás, 2023 119
117. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Pásztói járás, 2023 .. 120
118. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Rétsági járás, 2023 .. 122
119. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Szécsényi járás, 2023 124
120. táblázat Nappali ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023 125
121. táblázat Nappali ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023 127
122. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Bátonyterenyei járás településein, 2023 128
123. táblázat Nappali ellátások a Pásztói járás településein, 2023 129
124. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Pásztói járás településein, 2023 129
125. táblázat Nappali ellátások a Rétsági járás településein, 2023 130
126. táblázat Nappali ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023 131
127. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Salgótarjáni járás településein, 2023 132
128. táblázat Nappali ellátások a Szécsényi járás településein, 2023 134
129. táblázat Nappali ellátások demens személyek részére a Szécsényi járás településein, 2023 134
130. táblázat Közösségi ellátások Nógrád vármegyében 136
131. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2024 139
132. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2024 . 140
133. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Pásztói járás településein, 2024 141
134. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Rétsági járás településein, 2024 142
135. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2024 143
136. táblázat Tartós bentlakásos ellátások a Szécsényi járás településein, 2024 144
137. táblázat Átmeneti elhelyezés a Balassagyarmati járás településein, 2023 146

138. táblázat Átmeneti elhelyezés a Salgótarjáni járás településein, 2023 147
139. táblázat Lakóotthonok a Balassagyarmati járás településein, 2023 149
140. táblázat Lakóotthonok a Salgótarjáni járás településein, 2023 150
141. táblázat Lakóotthonok a Szécsényi járás településein, 2023 151
142. táblázat Rehabilitációs intézmények a Balassagyarmati járás településein, 2023. 153
143. táblázat Rehabilitációs intézmények a Rétsági járás településein, 2023 154
144. táblázat Támogatott lakhatás a Balassagyarmati járás településein, 2024 155
145. táblázat Települési alapszolgáltatások Nógrád vármegye járásaiban, 2024 158
146. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Nógrád vármegyében, 2023 159
147. táblázat Nappali ellátások Nógrád vármegyében, 2023 160
148. táblázat Tartós bentlakásos ellátások Nógrád vármegyében, 2024 161
149. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023 162
150. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023 .. 165
151. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Pásztói járás településein, 2023 167
152. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Rétsági járás településein, 2023 170
153. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023 173
154. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Szécsényi járás településein, 2023 176
155. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Balassagyarmati járás, 2023 179
156. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Bátonyterenyei járás, 2023 180
157. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Pásztói járás, 2023 .. 181
158. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Rétsági járás, 2023 .. 182
159. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Salgótarjáni járás, 2023 183
160. táblázat Család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok Szécsényi járás, 2023 184
161. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Balassagyarmati járás településein, 2023 (fő) 186
162. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Bátonyterenyei járás településein, 2023 (fő) 187
163. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Pásztói járás településein, 2023 (fő) 189
164. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Rétsági járás településein, 2023 (fő) 190
165. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Salgótarjáni járás településein, 2023 (fő) 192
166. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek a Szécsényi járás településein, 2023 (fő) .. 194
167. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Balassagyarmati járás településein, 2023 195
168. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Bátonyterenyei járás településein, 2023 196
169. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Pásztói járás településein, 2023 196

170. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Rétsági járás településein, 2023 197
171. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Salgótarjáni járás településein, 2023 ... 198
172. táblázat Gyermekek napközbeni ellátása Szécsényi járás településein, 2023 199
173. táblázat Gyermekek átmeneti gondozása a Salgótarjáni járás településein, 2024 200
174. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Balassagyarmati járás településein, 2023 201
175. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Bátonyterenyei járás településein, 2023 202
176. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Pásztói járás településein, 2023.. 203
177. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Salgótarjáni járás településein, 2023 204
178. táblázat Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai Szécsényi járás településein, 2023 206
179. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023..... 209
180. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023 210
181. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Pásztói járás településein, 2023 211
182. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Rétsági járás településein, 2023 211
183. táblázat Otthont nyújtó ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023 212
184. táblázat Utógondozói ellátások a Balassagyarmati járás településein, 2023 214
185. táblázat Utógondozói ellátások a Bátonyterenyei járás településein, 2023 214
186. táblázat Utógondozói ellátások a Pásztói járás településein, 2023 215
187. táblázat Utógondozói ellátások a Rétsági járás településein, 2023 215
188. táblázat Utógondozói ellátások a Salgótarjáni járás településein, 2023 216
189. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Nógrád vármegye járásaiban, 2023 217
190. táblázat Működő bölcsődei férőhelyek Nógrád vármegye járásaiban, 2023 (fő)... 218
191. táblázat Óvodai ellátás a Balassagyarmati járás településein 220
192. táblázat Óvodai ellátás a Bátonyterenyei járás településein 223
193. táblázat Óvodai ellátás a Pásztói járás településein 225
194. táblázat Óvodai ellátás a Rétsági járás településein 228
195. táblázat Óvodai ellátás a Salgótarjáni járás településein 230
196. táblázat Óvodai ellátás a Szécsényi járás településein 233
197. táblázat Általános iskolai ellátás a Balassagyarmati járás településein 236
198. táblázat Általános iskolai ellátás a Bátonyterenyei járás településein 239
199. táblázat Általános iskolai ellátás a Pásztói járás településein 241
200. táblázat Általános iskolai ellátás a Rétsági járás településein 243
201. táblázat Általános iskolai ellátás a Salgótarjáni járás településein 245
202. táblázat Általános iskolai ellátás a Szécsényi járás településein 248
203. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 1 250
204. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 2 251
205. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 3 252

206. táblázat Középfokú oktatás a Balassagyarmati járás településein - 4 252
207. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 1 254
208. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 2 255
209. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 3 255
210. táblázat Középfokú oktatás a Bátonyterenyei járás településein - 4 256
211. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 1..... 257
212. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 2..... 258
213. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 3..... 259
214. táblázat Középfokú oktatás a Pásztói járás településein - 4..... 259
215. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 1 261
216. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 2 261
217. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 3 262
218. táblázat Középfokú oktatás a Salgótarjáni járás településein - 4 262
219. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 1 264
220. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 2 265
221. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 3 265
222. táblázat Középfokú oktatás a Szécsényi járás településein - 4 266
223. táblázat További köznevelési feladatok a Balassagyarmati járás településein..... 268
224. táblázat További köznevelési feladatok a Bátonyterenyei járás településein..... 271
225. táblázat További köznevelési feladatok a Pásztói járás településein 273
226. táblázat További köznevelési feladatok a Rétsági járás településein 275
227. táblázat További köznevelési feladatok a Salgótarjáni járás településein 277
228. táblázat További köznevelési feladatok a Szécsényi járás településein..... 279
229. táblázat Felnőttoktatás a Balassagyarmati járás településein 281
230. táblázat Felnőttoktatás a Salgótarjáni járás településein 283
231. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Balassagyarmati járás településein.. 285
232. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Bátonyterenyei járás településein..... 287
233. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Pásztói járás településein 288
234. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Rétsági járás településein..... 290
235. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Salgótarjáni járás településein..... 291
236. táblázat Egyéb oktatási-képzési feladatok a Szécsényi járás településein..... 293
237. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Balassagyarmati járás településein 301
238. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Bátonyterenyei járás településein 304
239. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Pásztói járás településein 307
240. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Rétsági járás településein 311

241. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Salgótarjáni járás településein 314
242. táblázat A lakásállomány és közműellátottság jellemzői a Szécsényi járás településein 318
243. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Balassagyarmati járás településein . 322
244. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein 324
245. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Pásztói járás településein..... 325
246. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Rétsági járás településein 328
247. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Salgótarjáni járás településein 330
248. táblázat A közszolgáltatások elérhetősége a Szécsényi járás településein 332
249. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Balassagyarmati járás településein 335
250. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Bátonyterenyei járás településein 337
251. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Pásztói járás településein..... 339
252. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Rétsági járás településein..... 341
253. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Salgótarjáni járás településein 343
254. táblázat Közlekedési és közterületi infrastruktúra a Szécsényi járás településein . 345
255. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 347
256. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 350
257. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 352
258. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 354
259. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 355
260. táblázat Bűnmegelőzési és áldozatsegítő programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 357
261. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Balassagyarmati járás településein 361
262. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Bátonyterenyei járás településein 365
263. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Pásztói járás településein 367
264. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Rétsági járás településein 371

265. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Salgótarjáni járás településein 373
266. táblázat Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások a Szécsényi járás településein 377
267. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Balassagyarmati járás településein 379
268. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Bátonyterenyei járás településein 381
269. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Pásztói járás településein 382
270. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Rétsági járás településein 384
271. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Salgótarjáni járás településein 386
272. táblázat Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások a Szécsényi járás településein 388
273. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Balassagyarmati járásban 390
274. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Bátonyterenyei járásban 391
275. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Pásztói járásban 392
276. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Rétsági járásban 394
277. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Salgótarjáni járásban 396
278. táblázat Az ifjúság (15-29 évesek) számára nyújtott szolgáltatások elérhetősége a Szécsényi járásban 398
279. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Balassagyarmati járásban 400
280. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Bátonyterenyei járásban 401
281. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Pásztói járásban 402
282. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Rétsági járásban 404
283. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Salgótarjáni járásban 405
284. táblázat A közösségi programok területi hozzáférhetősége a Szécsényi járásban . 407
285. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Balassagyarmati járás településein 409

286. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Bátonyterenyei járás településein 410
287. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Pásztói járás településein 411
288. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Rétsági járás településein 412
289. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Salgótarjáni járás településein 413
290. táblázat Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések a Szécsényi járás településein 414
291. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Balassagyarmati járás településein 416
292. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Bátonyterenyei járás településein 418
293. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Pásztói járás településein 419
294. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Rétsági járás településein 420
295. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Salgótarjáni járás településein 422
296. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok elérhetősége a Szécsényi járás településein 424
297. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Balassagyarmati járás településein 425
298. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Bátonyterenyei járás településein 428
299. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Pásztói járás településein 429
300. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Rétsági járás településein 431
301. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Salgótarjáni járás településein 432
302. táblázat Digitális kompetenciafejlesztési programok a Szécsényi járás településein 434

A 66/2025. (VIII. 18.) Kgy. határozat 2. sz. melléklete

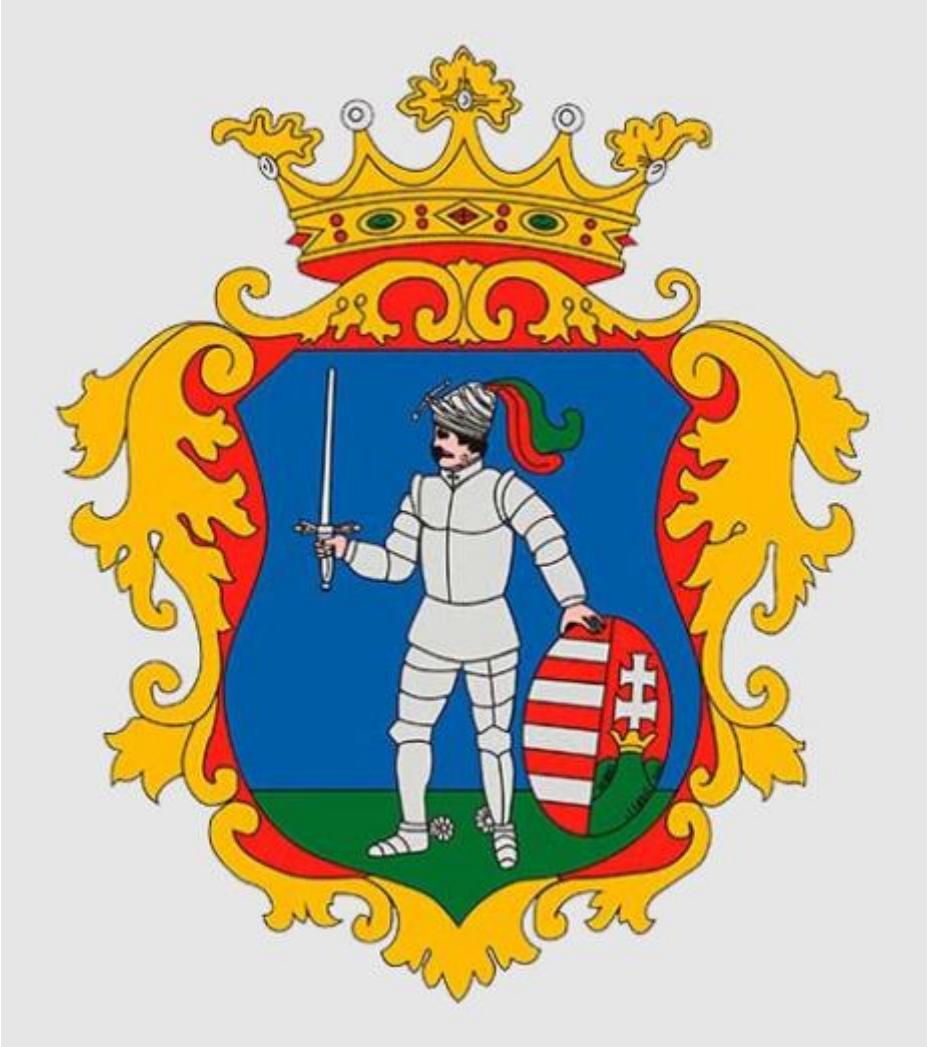

Nógrád vármegye

Vármegyei Esélyteremtő Paktum

2025

Készítette: Nógrádi Fejlesztési Ügynökség

Tartalomjegyzék

I. Egészségügyi alap- és szakellátások 4

1. Egészségügyi alapellátások 4

2. Egészségügyi szakellátások 17

3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások 21

II.1 Szociális alap- és szakellátások 24

1. Szociális alapszolgáltatások 24

2. Szociális szakellátások 50

II.2 Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás 58

1. Gyermekjóléti alapellátások 59

2. Gyermekvédelmi szakellátások 78

III. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre 80

1. Köznevelési alapfeladatok 80

2. Felnőttképzés 95

3. Egyéb oktatási, képzési feladatok 105

IV. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra 111

1. Lakhatás, lakásállomány 111

2. Közszolgáltatások 117

3. Infrastruktúra 125

4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok 132

V. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítésére 136

1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 136

2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 146

3. Ifjúságot célzó tevékenységek 152

4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat 153

5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések 154

6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok 158

7. Digitális kompetenciafejlesztés 162

VI. Összegzés – A vármegyében élő hátrányos helyzetű csoportok körében feltárt szolgáltatási hiányok, megoldási/beavatkozási lehetőségek átfogó, összegző bemutatása 170

VII. Melléklet 176
1. Táblajegyzék 176

I. Egészségügyi alap- és szakellátások

1. Egészségügyi alapellátások

Az egészségügyi alapellátások hiányosságai – általános áttekintés

Nógrád vármegye egészségügyi alapellátása – különös tekintettel a háziorvosi, fogorvosi és védőnői szolgálatokra – számos strukturális nehézséggel küzd. Az egyik legsúlyosabb probléma a humánerőforrás hiánya, különösen a háziorvosi és fogorvosi praxisok terén. Számos körzet hosszú ideje betöltetlen, így ezek az ellátási egységek csupán helyettesítéssel tudnak működni, ami jelentős kihívást jelent az ellátás folyamatossága és minősége szempontjából. A helyettesítések különösen a kisebb települések esetében jelentenek komoly problémát, mivel ezekben a térségekben még nehezebb orvost találni.

További nehézséget jelent az orvostársadalom elöregedése. A praxisok jelentős részét már nyugdíjhoz közeli életkorú, vagy akár már nyugdíjas orvosok működtetik, ami hosszú távon fenntarthatatlan ellátási modellt vetít előre. A fiatal orvosok letelepedési hajlandósága alacsony, különösen a hátrányosabb helyzetű, kisebb településeken.

A területi egyenlőtlenségek is érezhetők: míg a megye városaiban, például Salgótarjánban vagy Balassagyarmaton, viszonylag jól elérhetőek az alapellátási szolgáltatások, addig a kisebb, elzártabb falvakban az egészségügyi jelenlét gyakran korlátozott, vagy csak időszakosan biztosított.

A védőnői szolgálat szinte minden településen elérhető, még a legkisebb falvakban is. Ennek ellenére sok esetben egy védőnő egyszerre több település ellátásáért felelős, ami túlterheltséghez vezethet. A védőnői hálózatot szintén az elöregedés és a pályaelhagyás jellemzi, így a szakemberhiány ezen a területen is egyre égetőbb problémává válik.

Nógrád vármegyében az egészségmegőrzés és megelőzés területén is jelentős hiányosságok tapasztalhatók. A szűrőprogramok és lakossági egészségfejlesztő programok száma alacsony, és ezek a kezdeményezések csak ritkán valósulnak meg rendszeres, szervezett formában. Ennek következtében a megelőző ellátásokhoz való hozzáférés korlátozott, különösen a kisebb, hátrányos helyzetű településeken élők számára.

Az egészségtudatosság szintje általánosságban is alacsony, amely tovább súlyosbítja a helyzetet. Sok lakos nem rendelkezik elegendő információval az egészséges életmódról, a betegségek megelőzésének lehetőségeiről vagy a rendszeres szűrések fontosságáról. Ez

különösen jellemző a társadalmi-gazdaságilag elmaradott térségekre, ahol az alacsony iskolázottság és a szegénység együttesen rontják az egészségügyi tudatosságot és az ellátáshoz való hozzáférés esélyeit.

A prevenciós szemlélet hiánya hosszú távon nemcsak az egyének egészségi állapotára, hanem az egészségügyi rendszer terhelésére is negatív hatással van. A betegségek késői felismerése gyakran súlyosabb állapotokhoz és költségesebb kezelésekhez vezet, ami tovább fokozza az ellátórendszer egyébként is jelentős leterheltségét.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

Nógrád vármegyében az egészségügyi alapellátáshoz való hozzáférés különösen problémás a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára, köztük az alacsony jövedelműek, a munkanélküliek, az idősek, valamint a roma közösségek tagjai számára.

A térségben gyakori jelenség a tartósan betöltetlen háziorvosi praxis, amelyet hosszú távon helyettesítéssel próbálnak megoldani. Ez a probléma különösen azokon a területeken jelentkezik, ahol a hátrányos helyzetű lakosság aránya magas. Emellett a gyermekorvosok, fogorvosok és védőnők elérhetősége is korlátozott, ami további nehézségeket okoz azoknak, akik egyébként is kiszolgáltatott helyzetben élnek, és korlátozottan tudják igénybe venni a szükséges egészségügyi szolgáltatásokat.

A lakosság jelentős része alacsony jövedelmű, és a munkanélküliségi ráta is meghaladja az országos átlagot. Számukra már az egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó közvetett költségek – például az utazás, a gyógyszerek vagy a vizsgálatok önrésze – is súlyos anyagi terhet jelentenek. A szakellátás hosszú várólistái miatt gyakran csak magánszolgáltatás keretében lenne elérhető az időben történő ellátás, amit viszont ezek a családok nem tudnak megfizetni.

Sok hátrányos helyzetű ember nincs tisztában a preventív vizsgálatok jelentőségével vagy azzal, hogy milyen ingyenesen elérhető egészségügyi szolgáltatások állnak rendelkezésükre. Az alacsony iskolázottság, a digitális eszközök hiánya, valamint a hivatalos tájékoztatás gyakran bonyolult, nehezen érthető formája mind hozzájárulnak ahhoz, hogy ezek az emberek kiszorulnak az egészségügyi rendszerből. Emellett a nyelvi hátrányban lévő csoportok – például egyes roma közösségek – számára a kommunikációs akadályok még súlyosabb kihívást jelentenek.

A vármegye településszerkezete széttagolt, nagyszámú aprófalvas településsel, amelyek közül sok nehezen megközelíthető. A tömegközlekedési lehetőségek korlátozottak, ritkán közlekedő járatokkal és rossz menetrendi illeszkedéssel, ami különösen a vidéken élő, hátrányos helyzetű lakosok számára jelent komoly akadályt az orvosi ellátás elérésében. Az érintett személyek gyakran nem rendelkeznek saját gépjárművel, így az orvosi rendelők, különösen rossz időjárási körülmények esetén, szinte elérhetetlenné válhatnak számukra.

Nógrád vármegyében jelentős probléma a túlsúly és az elhízás gyermekkorban. A túlsúlyos gyermekek aránya sokkal magasabb, mint az alultápláltaké, ami a mozgáshiányos életmódot és a rossz táplálkozási szokásokat jelzi a megyében.

A szűrési rendszer hatékony, a kiszűrt esetek nagy részét valóban megerősítik az orvosok. Fontos az egészséges életmódot támogató iskolai programok erősítése, sportolási lehetőségek bővítése, valamint a családok egészségtudatosságának fejlesztése a védőnői és iskolai szintű tanácsadáson keresztül.

Nógrád vármegye több kistelepülésén komoly problémát jelent az egészségügyi szolgáltatások hiánya, elérhetőségének korlátozottsága, valamint az infrastrukturális feltételek elavultsága. A következő példák jól mutatják a jelenlegi hiányosságokat és a szükséges fejlesztési irányokat.

Szécsénke és Ipolyvece településeken az egészségügyi szolgáltatások részleges vagy teljes hiánya tapasztalható. A falugondnoki szolgálat folyamatos működtetése kulcsfontosságú ezekben a falvakban, mivel ez segítheti az alapellátások elérését és szűrőprogramokhoz való hozzáférést a lakosság számára.

Etesen a meglévő orvosi rendelő korszerűtlen, a fogorvosi rendelő pedig teljesen hiányzik. A lakosság ellátásbiztonsága érdekében szükséges lenne az orvosi rendelő felújítása, valamint egy új fogorvosi rendelő kialakítása.

Rétságon működik gyermekorvosi rendelés, míg Nagyorosziban van elérhető gyógyszertári szolgáltatás. Ezzel szemben több környező település – mint például Borsosberény – küzd a körzeti és gyermekorvosi praxis betöltetlenségével, és helyben nincs elérhető gyógyszertár. Ennek megoldására fiókgyógyszertár létesítése, valamint háziorvos és gyermekorvos alkalmazása indokolt.

Kisecset településen az orvosi ellátás jelenleg csak heti egy alkalommal történik, a rendelő mérete pedig nem felel meg a szükséges követelményeknek. A probléma hosszú távú orvoslása érdekében szükséges lenne egy új orvosi rendelő kialakítása, illetve egy egészségügyi szolgáltató ház létrehozása, amely több alapellátási funkciót tudna integrálni.

Rákóczibányán az egészségügyi alapellátás egy elavult, korszerűtlen épületben zajlik, amely a Polgármesteri Hivatalban kapott helyet. Itt az orvosi rendelő felújítása sürgető feladat.

Erdőkürt esetében jelenleg helyettesítéssel biztosított a háziorvosi és védőnői szolgálat, azonban hosszú távon állandó háziorvosra és védőnőre lenne szükség a stabil ellátás érdekében.

Magyargéc településen szintén betöltetlen az orvosi és gyermekorvosi praxis, amely az alapellátás súlyos hiányát jelzi. A megfelelő szakemberek alkalmazása itt is kiemelten fontos.

Karancslapujtő esetében a védőnői hálózat elöregedése jelent problémát. A védőnők nagy része már 50 év feletti, és magas a betöltetlen álláshelyek száma is. A fiatal szakemberek bevonzása és az üres pozíciók betöltése elengedhetetlen a hosszú távú fenntarthatóság érdekében.

1. táblázat Az egészségügyi alapellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

Az *egészségügyi alapellátások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az egészségügyi alapellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Korszerűtlen orvosi rendelő, fogorvosi rendelő hiánya	Hiányzó és rossz infrastrukturális környezet nehezíti az egészségügyi szolgáltatások nyújtását.	Orvosi rendelő felújítása, fogorvosi rendelő kialakítása	2028.12.31.	képviselőtestület	polgármester	nem
2	Fiókgyógyszertár kialakítása	Nehézkes a gyógyszerhez hozzájutása	Új fiókgyógyszertár kialakítása	2028.12.31.	képviselőtestület	polgármester	nem
3	Humánerőforrás hiánya	Nem áll rendelkezésre a védőnő/háziorvos, ezáltal nem biztosítható a prevenció/gyógyítás helyben	Az üres védőnői és háziorvosi státuszok betöltése	2028.12.31.	képviselőtestület	polgármester	nem

2. táblázat Az egészségügyi alapellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

Az *egészségügyi alapellátások* hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* körében (VEP)							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az egészségügyi alapellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Speciális vizsgálatok elmaradása a gyermekeknél	A speciális vizsgálatok elmaradása késlelteti a diagnosztizálást és ezáltal a gyógyulást/kezelést	Helyben végezzék el a speciális vizsgálatokat	2028.12.31.	egészségügyi ellátók, védőnő	polgármester	nem
2	pszichológiai tanácsadás, drogprevenció	Hátrányos helyzetű gyermekek nem kapnak időben állapotuknak megfelelő információt a szellemi és testi fejlődésükhöz.	pszichológiai tanácsadás, drogprevenció nyújtása	2028.12.31.	egészségügyi ellátók, védőnő	polgármester	nem
3	Mezítlábas park	A tartása és lúdtalp probléma kezelése	Mezítlábas park létrehozása	2028.12.31.	képviselőtestület	polgármester	nem
IDŐSEK							

1	Egészségügyi szolgáltatások elérése	Kis települések esetén a tömegközlekedés és a jövedelmi szegénység okán nehezebb a központi településeken elérhető eü. szolgáltatás elérése	Önkormányzati busz /falugondnok felhasználása az idős személyek eü. intézményekbe juttatásához	2028.12.31.	falu és tanyagondnok, képviselőtestület	polgármester	nem
2	Szűrővizsgálatok hiánya	A szűrővizsgálatokelmaradása késlelteti a diagnosztizálást és ezáltal a gyógyulást/kezelést	Szűrőbusz alkalmazása, szűrések helyben történő szervezése	2028.12.31.	egészségügyi ellátók	polgármester	nem
NŐK							
1	Szűrővizsgálatok hiánya	A szűrővizsgálatokelmaradása késlelteti a diagnosztizálást és ezáltal a gyógyulást/kezelést	Szűrőbusz alkalmazása, szűrések helyben történő szervezése	2028.12.31.	egészségügyi ellátók, védőnő	polgármester	nem
2	Információhiány a fiatal felnőttek és anyák körében	A családtervezési, kapcsolaterőszaki információk hiánya miatt nem kellően átgondolt döntések meghozása	Felvilágosító program, tanácsadás biztosítása, tájékoztató készítése	2028.12.31.	védőnő, család és gyermekjóléti szolgálat/központ	polgármester	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							

1	Szűrővizsgálatok hiánya	A szűrővizsgálatok elmaradása késlelteti a diagnosztizálást és ezáltal a gyógyulást/kezelést	Szűrőbusz alkalmazása, szűrések helyben történő szervezése	2028.12.31.	egészségügyi ellátók, védőnő	polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Szűrővizsgálatok hiánya	A szűrővizsgálatok elmaradása késlelteti a diagnosztizálást és ezáltal a gyógyulást/kezelést	Szűrőbusz alkalmazása, szűrések helyben történő szervezése	2028.12.31.	egészségügyi ellátók, védőnő, család és gyermekjóléti szolgálat/központ	polgármester	nem
2	Információhiány a felnőttek körében	Az egészségügyi információk hiánya miatt egészségtelen élet	Felvilágosító program, tanácsadás biztosítása, tájékoztató készítése	2028.12.31.	védőnő, család és gyermekjóléti szolgálat/központ	polgármester	nem
ROMÁK							
1	Szűrővizsgálatok hiánya	A szűrővizsgálatok elmaradása késlelteti a diagnosztizálást és ezáltal a gyógyulást/kezelést	Szűrőbusz alkalmazása, szűrések helyben történő szervezése	2028.12.31.	egészségügyi ellátók, védőnő, család és gyermekjóléti szolgálat/központ	polgármester	nem
2	Információhiány a felnőttek körében	Az egészségügyi információk hiánya miatt egészségtelen élet	Felvilágosító program, tanácsadás biztosítása, tájékoztató készítése	2028.12.31.	védőnő, család és gyermekjóléti szolgálat/központ	polgármester	nem

Gyermekek

Nógrád vármegye több településén is kiemelt figyelmet kap a gyermekek egészségügyi ellátásának javítása, valamint az egészségmegőrzést szolgáló programok és infrastruktúra fejlesztése. A térségben jelentkező demográfiai változások – például a gyereklétszám lokális növekedése – új kihívásokat állítanak a helyi egészségügyi és oktatási intézmények elé.

Nézsa településen az orvosi rendelő zsúfoltsága egyre nagyobb problémát jelent, különösen a gyermekek számára. A megnövekedett gyereklétszám miatt a váróterem nem tud megfelelő körülményeket biztosítani, ezért a település pályázati forrásból kívánja megvalósítani a rendelő bővítését.

Bujákon a gyermekek egészségtudatosságának fejlesztése került előtérbe. Az „Egészséges gyerekek" program célja, hogy már óvodás kortól kezdve, egészen az általános iskolai szintig beépüljenek az oktatás-nevelés gyakorlatába az egészségvédelmi szempontok. Ennek megvalósítása segíti a megelőzést, és hozzájárul a hosszú távú életminőség javításához.

Erdőtarcsa településen gondot jelent, hogy a speciális gyermekvizsgálatok gyakran elmaradnak a távolság és az ellátáshoz való nehéz hozzáférés miatt. A javasolt megoldás az, hogy a szükséges vizsgálatokat helyben végezzék el, így a gyermekek nem kényszerülnek hosszú utazásokra. Ehhez hasonlóan Egyházasgergén a falubusz szolgáltatás segíti a gyermekek eljutását egészségügyi vizsgálatokra, ami nagyban növeli az ellátáshoz való tényleges hozzáférést.

Nagyorosziban a gyermekek mentális egészsége került fókuszba. Itt pszichológiai tanácsadás és drogprevenciós programok elindítása szükséges, hogy időben felismerhetők és kezelhetők legyenek a mentális problémák, illetve megelőzhető legyen a szerhasználat kialakulása.

Kishartyánban a mozgásszervi problémák, különösen a lúdtalp megelőzése érdekében egy mezítlábas park létrehozását tervezik. Ez a prevenciós létesítmény lehetőséget biztosít a gyermekek számára a természetes mozgásformák gyakorlására, ami elősegíti a lábboltozat egészséges fejlődését.

Idősek

Nógrád vármegye több településén is jelentős kihívást jelent az időskorú lakosság egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésének biztosítása. Az elöregedő népesség, a földrajzi elzártság és a korlátozott közlekedési lehetőségek miatt sok esetben az idősek nem tudnak időben és rendszeresen részt venni a szükséges szakorvosi vizsgálatokon, vagy prevenciós szűréseken.

Mátraverebély és Somoskő településein a helyi önkormányzat saját tulajdonú buszával segíti a rászoruló idős emberek szakorvosi rendelőbe és kórházba történő szállítását. Ez a gyakorlat jó példaként szolgál arra, hogyan tud a helyi közösség aktívan hozzájárulni a lakosság egészségi állapotának megőrzéséhez.

Alsótoldon a szűrővizsgálatokra való eljutás szintén nehézkes, főként az idősebb korosztály számára. A falugondnoki busz bevonásával lehetőség nyílik ezen ellátásokhoz való hozzáférés megkönnyítésére, csökkentve ezzel a prevenciós ellátás területi egyenlőtlenségeit.

Bujákon és Kállón az „Egészséges idősek” program keretében felnőtt prevenciós célú, ingyenesen elérhető szűrővizsgálatokat szerveznek. Ezek a kezdeményezések kiemelten fontosak a betegségek korai felismerésében és kezelésében, különösen az időskorú lakosság esetében, akik számára gyakran ezek az alkalmak jelentik az egyetlen kapcsolatot az egészségügyi ellátórendszerrel.

Csécse település szűrőbusz biztosításával kívánja megoldani a rendszeres prevenciós vizsgálatok elérhetőségét. A mobil egészségügyi ellátás bevezetése hatékony eszköz lehet a térségben élők ellátásához, azonban ennek fenntartható működtetéséhez megfelelő forrásokra van szükség, amelyhez jelenleg támogatási lehetőségek felkutatása zajlik.

Nők

Nógrád vármegye több kistelepülésén komoly kihívások tapasztalhatók a nők egészségügyi ellátáshoz, prevenciós szolgáltatásokhoz és hiteles információkhoz való hozzáférése terén. A társadalmi érzékenyítés és a nőket érintő egészségügyi, szociális problémák kezelése komplex megközelítést igényel.

Litke településen felmerült annak szükségessége, hogy a nőket ért erőszak kérdéskörében sokkal több figyelmet kapjon a tájékoztatás és a megelőzés. Mivel kevés hivatalos adat áll rendelkezésre, javasolt felvilágosító programok indítása már iskolai szinten, illetve a terhesgondozásba ágyazva. A társadalmi tudatformálás érdekében plakátkampányokat is célszerű indítani, akár a rendőrség bevonásával.

Zabar és Szilaspogony településeken tapasztalat, hogy a fiatal lányok, fiatal nők kevés információval rendelkeznek a családtervezésről, a gyermekvállalásról és a fogamzásgátlási lehetőségekről. Fontos cél a hiteles tájékoztatás biztosítása, olyan formában, amely könnyen elérhető és érthető a célcsoport számára.

Számos településen – mint például Alsótold, Bokor, Buják, Garáb, Kutasó, Kétbodony – az egészségügyi szűrővizsgálatokra való eljutás nehézségekbe ütközik. Ennek oka elsősorban a földrajzi elzártság és a közlekedési lehetőségek hiánya. A falugondnoki buszok bevonása, valamint pályázatok útján falubuszok beszerzése jelentős segítséget nyújthat a nők számára a megelőző vizsgálatokhoz való hozzáférés biztosításában.

Egyes településeken – így például Cserhátszentiván, Felsőtold, Cered, Márkháza, Mátraszele és Zabar – célzott egészségügyi szűrések szervezése és azokhoz történő hozzájutás is fontos fejlesztési irány. A mobil szűrőbuszok bevezetése, illetve a helyben történő szűrések lehetőségének megteremtése (mint Szécsényfelfaluban) különösen indokolt a hátrányos helyzetű térségekben.

Kozárdon komoly probléma, hogy a szűrővizsgálatok helyben nem elérhetők, a védőnői és orvosi feladatellátás pedig helyettesítéssel történik. A szakszemélyzet biztosítása mellett fejleszteni szükséges a dologi feltételeket is, hogy a helyi ellátás hosszú távon fenntartható és színvonalas legyen.

Szécsényben példaértékű kezdeményezésként jelenik meg a rendszeres szűrőprogramok szervezése, az anyatejes táplálás népszerűsítése, valamint a védőnői nyomon követés erősítése. Emellett képzési programok is indulnak, melyek hozzájárulnak a nők egészségtudatosabb életviteléhez, és támogatják őket a gyermekvállalás, anyaság és prevenció kérdésköreiben.

Fogyatékkal élők

Az egészségügyi prevenció és a szűrővizsgálatokhoz való hozzáférés biztosítása minden társadalmi csoport számára alapvető fontosságú, különös tekintettel a fogyatékkal élő, valamint mozgásukban korlátozott személyekre. Nógrád vármegyében e csoportok egészségügyi ellátáshoz való hozzáférése azonban számos akadályba ütközik, amelyek célzott intézkedéseket igényelnek.

A Debercsény, Szátok és Rétság települések tapasztalatai rámutatnak arra, hogy a mozgásukban erősen korlátozott személyek számára jelentős nehézséget jelent a szűrővizsgálatokon való részvétel. A közlekedési, infrastrukturális akadályok és a megfelelő kísérőszolgálatok hiánya gyakran megakadályozza őket abban, hogy részt vegyenek ezekben az egészségmegőrző programokban. Ennek orvoslása érdekében elengedhetetlen olyan támogatási formák bevezetése, amelyek célzottan segítik ezen csoportok eljutását a szűrővizsgálatok helyszíneire, akár speciálisan kialakított járművek, akár falugondnoki szolgálat révén.

A cél nemcsak az akadálymentes fizikai elérés biztosítása, hanem az is, hogy minél nagyobb számban vehessenek részt a fogyatékkal élők a megelőző egészségügyi szűréseken. Ez hosszú távon hozzájárulhat egészségi állapotuk javításához, valamint az ellátórendszer egyenlő esélyű hozzáférésének megvalósulásához.

Ezzel párhuzamosan fontos szerepet kapnak a célzott egészségügyi programok, melyekre Erdőtarcsa és Bárna települések példái mutatnak rá. Ezeken a helyeken olyan egészségügyi kezdeményezések elindítása javasolt, amelyek figyelembe veszik a helyi lakosság speciális igényeit, így személyre szabottabb megelőzési lehetőségeket biztosítanak a sérülékeny csoportok számára is.

Mélyszegénységben élők, romák

A vármegyében a mélyszegénységben élő lakosság egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférése továbbra is jelentős kihívást jelent. Különösen kritikus probléma, hogy e társadalmi csoportok nem, vagy csak korlátozottan jutnak el szűrővizsgálatokra, egészségügyi tanácsadásokra, illetve nem rendelkeznek kellő ismeretekkel az egészségtudatos életmód alapjairól.

A Bercel és Tar településeken tervezett fejlesztések célja, hogy pályázati forrásokból helyben tegyék elérhetővé a szűrővizsgálatokat és egészségügyi tanácsadási lehetőségeket. Ezáltal csökkenhet az egyik legfőbb akadály – a szolgáltatások fizikai elérhetetlensége –, és nőhet a prevencióban való részvétel aránya.

A megelőzés hatékonyságának növelése érdekében kulcsfontosságú a felnőtt lakosság szemléletformálása is. Mátramindszent és Bokor községekben ennek egyik eszközeként családi napokat szerveznek, amelyek az egészségtudatos életmódra való nevelést célozzák meg. Az ilyen közösségi programok segítik a bizalom kialakítását, és közvetlen módon járulnak hozzá az ismeretek terjedéséhez.

Különösen fontos az egészségügyi-családvédelmi ismeretek bővítése, amelyre Pásztón került hangsúly. A lakosság gyakran nincsen tisztában az egészségmegőrzés alapjaival, a megelőzés fontosságával vagy azzal, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésükre. Ennek orvoslására célzott oktatási, felvilágosító programok bevezetése szükséges.

A Cserhátszentiván, Garáb, Kutasó és Mátraszőlős településeken megvalósuló kezdeményezések célja, hogy megszervezzék és elérhetővé tegyék az egészségügyi szűréseket, különös figyelmet fordítva a rászorulók eljutásának biztosítására is. Ezek a programok hozzájárulnak ahhoz, hogy a mélyszegénységben élők is nagyobb eséllyel vehessenek részt az egészségmegőrző ellátásokban.

2. Egészségügyi szakellátások

Az egészségügyi szakellátások hiányosságai – általános áttekintés

Nógrád vármegye egészségügyi szakellátási rendszere számos strukturális és működési nehézséggel küzd, amelyek közvetlen hatással vannak a lakosság egészségi állapotára és az ellátórendszerhez való hozzáférés egyenlőségére. A megye hátrányos demográfiai és földrajzi adottságai – például az elöregedő népesség, a szórványosan elhelyezkedő kistelepülések – tovább súlyosbítják a problémákat.

A vármegye egészségügyi szakellátási rendszere számos kihívással küzd, amelyek az ellátáshoz való hozzáférés szűkülését, a szolgáltatások minőségének csökkenését és az egészségügyi esélyegyenlőtlenségek erősödését eredményezik.

Az egyik legsúlyosabb probléma a kórházi és szakrendelői kapacitáshiány. A megye legnagyobb fekvőbeteg-ellátó intézményei, mint például a salgótarjáni Szent Lázár Megyei Kórház, jelentős terhelés alatt működnek. Az orvos- és ápolóhiány miatt egyes kórházi osztályok működése időszakosan szünetel, ami a betegellátás folyamatosságát veszélyezteti. A szakrendelőkben szintén hosszú előjegyzési időkkel kell számolni, különösen a népszerűbb és nélkülözhetetlen szakterületeken, mint a kardiológia, neurológia vagy pszichiátria.

A helyzetet tovább súlyosbítják a területi egyenlőtlenségek. Míg a nagyobb városokban, például Salgótarjánban, Balassagyarmaton vagy Rétságon viszonylag jól elérhetők a szakellátási szolgáltatások, addig a megye aprófalvas, rurális térségeinek lakói gyakran jelentős távolságokat kénytelenek megtenni egy-egy szakorvosi vizsgálat érdekében. A hiányos és nem megfelelően időzített tömegközlekedés különösen az idős, mozgáskorlátozott, illetve szociálisan hátrányos helyzetű személyek számára jelent komoly akadályt.

Emellett több szakterület teljesen hiányzik a megyéből, vagy csak megyén kívüli intézményekben érhető el. Ilyen például a gyermekpszichiátria, egyes onkológiai kezelések vagy speciális diagnosztikai vizsgálatok. Bár a mobil ellátási formák – mint a szűrőbuszok vagy telemedicina – részben enyhíthetnék az ellátási hiányokat, ezek rendszerszintű alkalmazása még nem valósult meg a megyében.

A problémák hátterében jelentős humánerőforrás-krízis is áll. A szakorvosok és egészségügyi szakdolgozók létszáma évről évre csökken, különösen azokon a szakterületeken, ahol már eleve

kevés a szakember. A meglévő dolgozók jelentős része nyugdíjközeli korú, utánpótlásuk pedig nem biztosított. Az alacsony ápolói és asszisztensi kapacitás szintén negatívan befolyásolja a betegellátás minőségét.

Végül, jelentős problémát okoz az elavult infrastruktúra és a korszerű technikai eszközök hiánya is. A legtöbb egészségügyi intézmény műszaki állapota elavult, és bár az elmúlt években több felújítás és eszközbeszerzés is történt pályázati támogatásokkal, ezek nem minden esetben jelentettek átfogó modernizációt. A modern diagnosztikai és terápiás eszközök hiánya korlátozza az ellátás hatékonyságát és színvonalát.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

Nógrád vármegyében a hátrányos helyzetű lakosság számára az egészségügyi szakellátásokhoz való hozzáférés több ponton is akadályozott. A területi, társadalmi és gazdasági különbségek, valamint az egészségügyi ellátórendszer strukturális hiányosságai együtt súlyosbítják az esélyegyenlőtlenséget.

A vármegyében az egészségügyi szakellátáshoz való hozzáférés számos hátrányos helyzetű társadalmi csoport számára komoly kihívást jelent, melyet több, egymással összefüggő tényező súlyosbít. Az egyik legfőbb akadályt a földrajzi távolság és a közlekedési nehézségek jelentik. A megye kistelepülésein, különösen a zsáktelepüléseken élők számára a szakellátó intézmények fizikai elérhetősége nehézkes. Az alacsony járatszámú és rosszul időzített tömegközlekedési lehetőségek, valamint a személygépkocsi hiánya következtében sok rászoruló, különösen az idősek, mozgáskorlátozottak és alacsony jövedelmű családok nem tudnak eljutni a szükséges vizsgálatokra, kezelésekre.

Ezekhez a földrajzi akadályokhoz szorosan kapcsolódnak az anyagi korlátok. A mélyszegénységben élők számára nemcsak az utazás, hanem az egészségügyi ellátással járó közvetett költségek – például gyógyszerek, vizsgálati díjak, étkezés vagy a kísérő jelenléte – is megfizethetetlenek, ami gyakran a szükséges egészségügyi beavatkozások elmaradását eredményezi.

További akadályt jelent az információhiány és az alacsony egészségtudatosság. A hátrányos helyzetű csoportok sok esetben nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel a megelőzés, a

betegségek korai felismerése vagy az ellátórendszer működése terén. Ez csökkenti a szűrővizsgálatokon való részvételi hajlandóságot, és hátráltatja az egészségügyi szolgáltatások igénybevételét.

Jelentős hiányosság mutatkozik a szervezett szűrések és a mobil egészségügyi szolgáltatások terén is. A mobil szűrőprogramok és szűrőbuszok rendszerszintű, rendszeres működtetése még nem valósult meg, így a helyben elérhető prevenciós vizsgálatok elérhetősége korlátozott. Noha egyes településeken falubusz vagy falugondnoki szolgálat segíti a rászorulókat, ezek kapacitása és működési hatékonysága nem egységes.

Különösen nehéz helyzetben vannak a fogyatékossággal élő emberek. Számukra az ellátáshoz való hozzáférés akadályozott, mivel gyakran nincs akadálymentesített rendelő, hiányzik a kísérő személy támogatása, és az ellátásokra való rendszeres eljutás sem biztosított. Továbbá hiányoznak a számukra célzott prevenciós és egészségmegőrző programok is.

Végül, a kisebbségi és marginalizált társadalmi csoportok, különösen a romák, esetében fokozott kirekesztődés tapasztalható. Az intézményrendszerrel szembeni bizalmatlanság, korábbi diszkriminációs élmények, valamint a strukturális hozzáférési hiányosságok tovább növelik az egészségi állapotban már meglévő különbségeket, és rontják a szakellátásokhoz való hozzáférés esélyét.

Mindezek a tényezők komplexen, egymást erősítve hatnak, és hosszú távon fenntartják, sőt, mélyítik az egészségügyi egyenlőtlenségeket Nógrád vármegyében. Ennek kezelése integrált, célzott, területi sajátosságokra épülő beavatkozásokat igényel.

Az *egészségügyi szakellátások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások[1]							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az…** (*ellátás, szolgáltatás neve*)	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**

[1] A HEP-ek nem tartalmaznak javaslatokat az egészségügyi szakellátások vonatkozásában

3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

Az egyéb egészségügyi ellátások hiányosságai – általános áttekintés

Nógrád vármegyében az alapellátáson túlmutató egészségügyi szolgáltatások – mint a szülészeti ellátás, orvosi rehabilitáció, betegszállítás, mentés, mozgó szakorvosi szolgálat és egészségfejlesztés – súlyos hozzáférési és ellátási egyenlőtlenségekkel küzdenek. A szolgáltatások koncentráltak, kevéssé mobilisak, és nem igazodnak kellően a megye aprófalvas, földrajzilag széttagolt szerkezetéhez.

Az elmúlt években több szülészeti osztály megszűnt vagy összevonásra került a vármegyében, így például Balassagyarmaton is bezárt a szülészet. Ennek következtében a kismamák többsége jelenleg csak Salgótarjánban, vagy a szomszédos Heves vármegye intézményeiben (például Gyöngyösön vagy Hatvanban) tud szülni. Ez jelentősen megnöveli a terhesgondozásra és a szülésre történő utazás idejét és költségeit, ami különösen a hátrányos helyzetű, alacsony jövedelmű nők számára jelent súlyos terhet. Emellett a szülészeti ellátás biztonságát a személyi feltételek hiányosságai és a szakorvosok elérhetőségének korlátozottsága is nehezíti.

A megyében kevés a fekvőbeteg-ellátó rehabilitációs kapacitás, ezért a betegek gyakran más megyék intézményeibe kényszerülnek. A járóbeteg-rehabilitációs szolgáltatások, mint például a gyógytorna és fizioterápia, több járásban egyáltalán nem érhetők el, különösen a kisebb falvakban. Ennek következtében a rehabilitációhoz való hozzáférés hosszú várakozási idővel, valamint jelentős utazási nehézségekkel jár, ami csökkenti az ellátás hatékonyságát és elérhetőségét.

A mentőállomások elérhetősége nem egységes a megyében: a kisebb, nehezen megközelíthető településeken gyakran hosszabb a kiérkezési idő. A betegszállítás szolgáltatása nem elég rugalmas, a kapacitások korlátozottak, és nehézkes az időpont-egyeztetés is. A mentőszolgálat terhelése térségi szinten változó, és nem minden esetben biztosított a sürgős esetek optimális időn belüli ellátása.

A megyében jelenleg nem működik rendszeres, szervezett mozgó szakorvosi szolgáltatás, ami különösen hátrányosan érinti a szakellátástól távol élő, nehezen megközelíthető települések lakóit. Bár korábban előfordultak mobil szűrővizsgálati programok (például nőgyógyászati szűrések), ezek napjainkban többnyire csak alkalomszerűen, pályázati forrásokból valósulnak meg, rendszerszintű működtetésük nem biztosított.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A fenti problémák együttesen azt eredményezik, hogy Nógrád vármegye lakossága – különösen a vidéki, hátrányos helyzetű csoportok – jelentős egészségügyi ellátási hátrányt szenvednek el, amely hosszú távon a megbetegedési és halálozási mutatók romlásához is hozzájárulhat. A helyzet kezelése célzott fejlesztéseket, közösségi alapú egészségügyi programokat, valamint az egészségügyi mobilitás és infrastruktúra javítását igényli. Továbbá e problémák rendszerszintű megközelítést, célzott fejlesztési programokat és mobilizálható, elérhető szolgáltatási formákat igényelnek annak érdekében, hogy az egészséghez való jog mindenki számára egyenlően biztosított legyen.

Az *egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások* **LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások**[2]							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az…** (*ellátás, szolgáltatás neve*)	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**

[2] A HEP-ek nem tartalmaznak javaslatokat az egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások vonatkozásában

II.1 Szociális alap- és szakellátások

1. Szociális alapszolgáltatások

A szociális alapszolgáltatások esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Nógrád vármegyében egy évben közel 13 ezer ember kerül kapcsolatba a szociális alapellátásokkal. Ez a létszám a vármegye teljes lakosságának több mint 7 százaléka. Az igénybe vevők és igénybevételi esetek száma főként a szolgáltatások és ellátások elérhetőségének függvénye. A településeken összeállított Helyi Esélyegyenlőségi Programok sok esetben utalnak arra, hogy egy időseket, fogyatékkal élőket célzó, vagy bármilyen más ellátás hiányzik, nem elérhető a településen, ami értelemszerűen csökkenti az ellátórendszer által elért személyek számát.

A szociális alapszolgáltatásnak minősülő falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatásnak számos településen jelentős szerepet gondolnak a nőket, gyermekeket, időseket érintő szűrővizsgálatok elősegítésében. A szükséges és hasznos szűrővizsgálatokra történő eljutás segítésében azonban gátat jelent a falugondnoki szolgáltatás szűkös kapacitása. Az egyre több és több közlekedéssel, eljutással kapcsolatos feladat kimeríti a falu és tanyagondnoki szolgálat kapacitásait ott is, ahol helyben rendelkezésre áll ez a szociális alapszolgáltatás. Azokon a településeken pedig, ahol ezeket még nem tudták megszervezni nagy szükség mutatkozik egy ilyen szolgáltatás felállítására. Azokon a településeken, ahol működik ilyen szolgáltatás, felmerül a falugondnoki szolgálat tevékenységének kiterjesztése a rászorulók segítése céljából. Például Ságújfalu Szécsénke Ipolyvece Esélyegyenlőségi Programjában szerepel ilyen terv.

A vármegye településeinek többsége biztosítja az étkeztetési szolgáltatást a rászorulók részére. Azonban sok esetben a gyermekétkeztetés biztosítása van a fókuszban, ami a nem iskoláskorú rászorulók esetén, illetve iskolai szünetekben jelent ellátási problémát. A szünidői étkezés az iskolával nem rendelkező településeken is az iskola településén áll rendelkezésre, ami gátolja a rászorulók hozzáférését. Az iskolai szünetek idejére a hátrányos helyzetű gyermekek étkeztetése gondot okoz a szülőknek, a nyári étkezés nem megoldott Diósjenő, Felsőpetény, Legénd, Nézsa és Romhány településen.

A gyermekek és más rászorulók, jogosult igénylők részére az étkeztetés biztosítását kiszállítással, a falu és tanyagondnoki szolgálatokkal tudják biztosítani. Patak, Szátok

településen igényfelmérést végeznek a nyári étkeztetésre vonatkozóan és pályázat keretében fogják ezt a szolgáltatást is biztosítani.

A településen élő idős személyek ellátása minden Nógrád vármegyei település Esélyegyenlőségi programjában szerepel. A helyben élő idősek esetén az esélyegyenlőségi tervekben az idősek nappali ellátásának hiánya jelenik meg. Ezáltal nagyobb esély az elmagányosodásra, izolációra, ami további egészségügyi, szociális és mentális problémákhoz vezethet. Demográfiai okok miatt is folyamatosan emelkedik azon idősek száma, akik önálló életvitelük fenntartásához segítségre szorulnak. Számukra a háztartás fenntartása is évről évre egyre növekvő gondot okoz, a téli hólapátolásban, tavaszi nyári fűnyírás, kaszálás tekintetében segítségre szorulnak.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A Nógrád vármegyei településeken mélyszegénységben élők, roma népesség általános, alapvető problémáját a magas munkanélküliség, jövedelmi szegénység jelenti. A súlyos szociális problémákat, nélkülözést jelentő helyzetek gyökerét a legtöbb települési HEP szerint az érintettek alacsony iskolázottsága és ebből fakadó állástalansága jelenti.

A megoldást a települések többségében a közmunkaprogramok folytatása, a korábbi éveket jellemző csökkenő tendencia megállítása jelenti a települési programokban. A teljesség igénye nélkül Dorogháza, Bér, Szarvasgede, Palotás, Tar, Alsópetény, Diósjenő, Felsőpetény Borsosberény, Nógrádsáp, Tolmács, Tereske, Rétság, Ipolytarnóc település programjában szerepel a közmunkaprogram folytatása, kapcsolat felvétele a Kormányhivatal járási foglalkoztatási osztályával és a helyi foglalkoztatási lehetőségek feltárása, állásbörze szervezése. A hozzáférés akadályozó tényezőit a települések a járásközpontokban működő foglalkoztatási szervezetekhez, illetve a konkrét munkahelyekre történő eljutás nehézségében látják.

A rossz jövedelmi helyzetű lakosság körében fokozottan jelentkeznek a közlekedéssel, szolgáltatások eléréséhez kapcsolódó nehézségek. Az érintettek közül sokan nem rendelkeznek autóval, a saját autó fenntartási költségei meghaladják a lehetőségeiket, a települések tömegközlekedése pedig ritka, szórványosnak tekinthető. A településeken helyben nem elérhető szolgáltatások, mint szűrővizsgálatok, szakellátások elérésében-esetükben fokozott szerepe lehet a falu és tanyagondnoki szolgálatoknak. Ezek kapacitása azonban azokon a

településeken is korlátozott, ahol egyáltalán rendelkezésre áll ilyen szolgáltatás. Nógrád vármegye közel 80 településén van ilyen szolgáltatás, azonban számos teleülésen ez még nem működik.

Egyes települések esélyegyenlőségi programjukban olyan esetekben is beszámolnak az igénybevétel csökkenéséről, amikor a házi segítségnyújtás, vagy a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatás a költségek növekedése miatt ingyen igénybe vehető helyett költségtérítéses lett. Az alacsony jövedelműek körében ez gátolja a szolgáltatás igénybe vételét.

A hátrányos helyzetű, nagyon alacsony jövedelemmel rendelkező családok tagjainak részéra a vármegye településeinek többsége biztosítja az étkeztetési szolgáltatást. Azonban sok esetben az iskolai gyermekétkeztetés biztosítása van a fókuszban, ami a nem iskoláskorú rászorulók esetén, illetve iskolai szünetekben jelent ellátási problémát a roma, szegénységben élő lakosok számára. A szünidői étkezés az iskolával nem rendelkező településeken is az iskola településén áll rendelkezésre, ami gátolja a rászorulók hozzáférését. A települések igényfelmérés után mérik fel a szükségleteket az iskolások körében.

A szociális alapszolgáltatások között fontosak a természetben nyújtott szolgáltatások. Nagybárkány Esélyegyenlőségi programjában is megjelenik a fűtési nehézségekkel rendelkező lakosok érdekében a szociális tűzifában részesítettek számának növelése. Mátraverebély, Vizslás, Magyargéc települések beszámoltak arról, hogy a Belügyminisztérium által évről-évre meghirdetett szociális tüzelőanyag pályázatra minden alkalommal sikeresen pályáztak. A szegénységben élők esetén a lakásfenntartáson túl a szükséges ruházat biztosítása is nehézséget jelent.

3. táblázat A szociális alapszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *szociális alapszolgáltatások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a szociális alapszolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Nappali ellátások, egészségügyi szűrővizsgálatok elérésének nehézségei.	Az érintetteknek nincs lehetőségük saját autóval, vagy tömegközlekedéssel eljutni az ellátásokat biztosító helyszínekre	Falugondnoki szolgálat létrehozása, falubusz beszerzésre kiírt pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.	2026.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
2	Nappali ellátások, egészségügyi szűrővizsgálatok elérésének nehézségei.	Az érintetteknek nincs lehetőségük saját autóval, vagy tömegközlekedéssel eljutni az ellátásokat biztosító helyszínekre.	Falugondnoki hálózat kapacitásainak bővítése, falubusz beszerzésre kiírt pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.	2026.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
3	A korábban térítésmentes házi segítségnyújtás a fenntartási költségek emelkedése miatt költségtérítéses lett	A költségtérítéses formában biztosított házi segítségnyújtás nem érhető el az alacsony jövedelemmel rendelkezők esetén.	Az alapvető megélhetési, gondozási szolgáltatások szociálpolitikai eszközökkel való, térítésmentes biztosítása	2027.12.31	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
4	Szünidei gyermekétkeztetés helyben biztosítása minden településen.	Az iskolával nem rendelkező településeken problémát okoz a szünidei gyermekétkeztetés biztosítása.	Az étkeztetés helyben megoldása vásárolt szolgáltatás, vagy étel kiszállítás formájában.	2027.12.31	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem

5	A szociális étkeztetés helyben biztosítása minden településen	A konyhával, iskolával nem rendelkező településeken problémát okoz az étkeztetés biztosítása.	Az étkeztetés helyben megoldása vásárolt szolgáltatás, vagy étel kiszállítás formájában.	2027.12.31	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
6	A házi segítségnyújtás hétvégén nem érhető el.	A házi segítségnyújtási szolgáltatási kapacitása csak hétköznapi működtetést tesz lehetővé.	A házi segítségnyújtási szolgáltatási kapacitásainak növelése és a hétvégi szolgáltatás biztosítása.	2028.12.31	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
7	A lakhatási és jövedelmi szegénységben élők részére természetben nyújtott támogatások szükségessége.	A szolgáltatás biztosítása korlátozott, az igények száma magas.	Szociális tűzifa és használt ruha biztosítása a rászorulók részére.	2027.12.31	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
8	Az idős személyek a ház körüli feladataik ellátásában nehézségekkel küzdenek.	Nem áll rendelkezésükre helyben segítő személy.	Önkéntes segítségnyújtás, ház körüli feladatok ellátására pl., hólapátolás, fűnyírás) társadalmi összefogás keretében.	2027.12.31	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester	polgármester	nem

4. táblázat A szociális alapszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *szociális alapszolgáltatások* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, szociális alapszolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Szünidei gyermekétkeztetés helyben biztosítása minden településen.	Az iskolával nem rendelkező településeken problémát okoz a szünidei gyermekétkeztetés biztosítása.	Az étkeztetés helyben megoldása vásárolt szolgáltatás, vagy étel kiszállítás formájában.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
2	A szociális étkeztetés helyben biztosítása minden településen.	A konyhával, iskolával nem rendelkező településeken problémát okoz az étkeztetés biztosítása.	Az étkeztetés helyben megoldása vásárolt szolgáltatás, vagy ételkiszállítás formájában.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
IDŐSEK							
1	Nappali ellátások, egészségügyi szűrővizsgálatok elérésének nehézségei	Az érintetteknek nincs lehetőségük saját autóval, vagy tömegközlekedéssel eljutni az ellátásokat biztosító helyszínekre.	Falugondnoki szolgálat létrehozása, falubusz beszerzésre kiírt pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
2	A házi segítségnyújtás hétvégén nem érhető el	A házi segítségnyújtási szolgáltatás csak hétköznapi működtetést tesz lehetővé.	A házi segítségnyújtási szolgáltatás kapacitásainak növelése és a hétvégi szolgáltatás biztosítása.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem

3	Az idős személyek a ház körüli feladataik ellátásában nehézségekkel küzdenek.	Nem áll rendelkezésükre helyben segítő személy.	Önkéntes segítségnyújtás ház körüli feladatok ellátására pl., hólapátolás, fűnyírás) társadalmi összefogás keretében.	2028.12.31.	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester	polgármester	nem
NŐK							
1	Nappali ellátások, egészségügyi szűrővizsgálatok elérésének nehézségei.	Az érintetteknek nincs lehetőségük saját autóval, vagy tömegközlekedéssel eljutni az ellátásokat biztosító helyszínekre.	Falugondnoki szolgálat létrehozása, falubusz beszerzésre kiírt pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1	Nappali ellátások, egészségügyi szűrővizsgálatok elérésének nehézségei.	Az érintetteknek nincs lehetőségük saját autóval, vagy tömegközlekedéssel eljutni az ellátásokat biztosító helyszínekre.	Falugondnoki szolgálat létrehozása, falubusz beszerzésre kiírt pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
2	A házi segítségnyújtás hétvégén nem érhető el.	A házi segítségnyújtási szolgáltatás csak hétköznapi működtetést tesz lehetővé.	A házi segítségnyújtási szolgáltatási kapacitásainak növelése és a hétvégi szolgáltatás biztosítása.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Nappali ellátások, egészségügyi szűrővizsgálatok elérésének nehézségei.	Az érintetteknek nincs lehetőségük saját autóval, vagy tömegközlekedéssel eljutni az ellátásokat biztosító helyszínekre.	Falugondnoki szolgálat létrehozása, falubusz beszerzésre kiírt pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
2	A korábban térítésmentes házi segítségnyújtás a fenntartási költségek emelkedése miatt költségtérítéses lett.	A költségtérítéses formában biztosított házi segítségnyújtás nem érhető el az alacsony	Az alapvető megélhetési, gondozási szolgáltatások szociálpolitikai eszközökkel való, térítésmentes biztosítása.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem

		jövedelemmel rendelkezők esetén.					
3	A lakhatási és jövedelmi szegénységben élők részére természetben nyújtott támogatások szükségessége.	A szolgáltatás biztosítása korlátozott, az igények száma magas.	Szociális tűzifa és használt ruha biztosítása a rászorulók részére.	2028.12.31.	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
ROMÁK							
1	A korábban térítésmentes házi segítségnyújtás a fenntartási költségek emelkedése miatt költségtérítéses lett.	A költségtérítéses formában biztosított házi segítségnyújtás nem érhető el az alacsony jövedelemmel rendelkezők esetén.	Az alapvető megélhetési, gondozási szolgáltatások szociálpolitikai eszközökkel való, térítésmentes biztosítása.	2027.12.31	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A településen mélyszegénységben élő, roma lakosság munkavállalását, a foglalkoztathatóságot növelő képzési programokhoz nem, vagy csak nehezen jut hozzá a közlekedési, eljutási nehézségek miatt. A megoldást a foglakoztatási lehetőségeket, alapkompetencia-képzéseket bemutató tájékoztatásban, tanácsadásban látják, amiben fontos szerepet látnak el a velük szoros kapcsolatban álló családsegítők.

A szűrővizsgálatokra való eljutás segítése falugondnoki busz bevonásával sok település Esélyegyenlőségi programjában szerepel, Alsótold, Bokor, Buják, Garáb, Kutasó település Intézkedési Tervében is szerepel. Kétbodony község pályázattal kíván falugondnoki buszhoz jutni.

Az iskolai szünetek idejére a hátrányos helyzetű gyermekek étkeztetése gondot okoz a szülőknek, a nyári étkezés nem megoldott Diósjenő, Felsőpetény, Legénd, Nézsa és Romhány településen. Azokon a településeken, ahol ez még nem biztosított teljeskörűen, a gyermekek és más rászorulók, jogosult igénylők részére az étkeztetés biztosítását kiszállítással, a falu és tanyagondnoki szolgálatokkal tudják biztosítani. Patak, Szátok településen igényfelmérést végeznek a nyári étkeztetésre vonatkozóan és pályázat keretében fogják ezt a szolgáltatást is biztosítani. A megoldást a vásárolt étkeztetési szolgáltatás és a kiszállítás lehetőségének megteremtése jelenti. A vásárolt szolgáltatás a helyben meleg ételt biztosító vendéglátó bevonásával, vagy más településről történő kiszállítással biztosítható. Ebben a falu és tanyagondnoki szolgáltatás ad segítséget.

A vármegye egyes településein a házi segítségnyújtás csak hétköznapokon elérhető el. Karancslapujtő esélyegyenlőségi programjában megjeleni a szolgáltatás hétvégi biztosítása, pályázati források igénybevételével. Galgagután is magas azon idősek száma, akik önálló életvitelük fenntartásához segítségre szorulnak és számukra a hétvégi gondoskodás biztosítása szükséges. Nemti településen a házi segítségnyújtás fejlesztése, mentális segítségnyújtás, beszélgető partnerhálózat kialakítása szerepel a helyi esélyegyenlőségi programban.

Az idős, gondoskodásra szoruló lakosok esetén a ház körüli feladatok ellátására (pl., hólapátolás, fűnyírás) társadalmi összefogás, önkéntes segítségnyújtás szervezése szerepel Hont, Dejtár, Patak, Alsópetény, Diósjenő, Felsőpetény, Borsosberény, Keszeg, Legénd és

Szátok programjába. Mátranovákon az időskorúakkal „napi kapcsolattartó közmunkások” felvételi lehetőségének elérése szerepel a helyi esélyegyenlőségi programban.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A házi segítségnyújtás, vagy a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatás esetében az igénybevételeket csökkentő költségtérítéses helyett pályázati források felhasználásával újra térítésmentes szolgáltatásként kívánják nyújtani ezeket.

A falu és tanyagondnoki szolgáltatás kapacitásainak növelése főként a kisebb települések mélyszegénységben élő lakosai körében jelenthet segítséget a szociális, egészségügyi és ezeken túlmutató, helyben nem elérhető szolgáltatások igénybevételében. Bokor, Cserhátszentiván, Felsőtold, Szécsénke és Ipolyvece település a falugondnoki szolgáltatás bővítését, Cered falubusz beszerzését tervezi pályázati támogatásból.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére az iskolai szünetek idejére az étkeztetést a települések többsége helyben tudja biztosítani. A főzőkonyhával, iskolai találókonyhával nem rendelkező településeken ez nehézséget okoz. A megoldást a vásárolt étkeztetési szolgáltatás és a kiszállítás lehetőségének megteremtése jelenti. A vásárolt szolgáltatás a helyben meleg ételt biztosító vendéglátó bevonásával, vagy más településről történő kiszállítással biztosítható.

A szociális alapszolgáltatások között fontosak az olyan természetben nyújtott szolgáltatások, mint a szociális tűzifa biztosítása, illetve a használt ruha. Nagybárkány Esélyegyenlőségi programjában is megjelenik a fűtési nehézségekkel rendelkező lakosok érdekében a szociális tűzifában részesítettek számának növelése. Mátraverebély, Vizslás, Magyargéc települések beszámoltak arról, hogy a Belügyminisztérium által évről-évre meghirdetett szociális tüzelőanyag pályázatra minden alkalommal sikeresen pályáztak.

Somoskőújfalu esetén a települési igénybevételi adatokból látszott, hogy a lakhatási támogatás igénylőnek száma csökkent. A település ezért felülvizsgálja a lakhatási támogatás igénybevételére vonatkozó helyi rendeletét az igénybevételek bővítése érdekében.

A mélyszegénységben élőknek az élelmiszer és ruha megvásárlása is gondot jelent. Bujákon a „Segíts a rászorulókon” program keretében a mélyszegénységben élők részére tartós élelmiszer

és ruhagyűjtés szerveztek. Érsekvadkerten a helyi Családgondozó és Gyermekjóléti Szolgálat, intézményvezetők és helyi civil szervezetek összefogásával használtáru börze jött létre.

Családsegítés

A családsegítés esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A vármegye több településén az önkormányzat nem rendelkezik pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről. A helyi esélyegyenlőségi programokból kiderül, hogy Kálló, Szurdokpüspöki, Karancsság településeken sem állnak rendelkezésre az hatékony beavatkozás alapfeltételének tekinthető információk.

A családsegítő szolgálatok munkatársai a vármegye sok településén tapasztalhatták, hogy tájékozatlanság és érdektelenség miatt csökken a rendelkezésre álló szociális szolgáltatások iráni érdeklődés, igény. A településen élők segítségnyújtásra és tanácsadásra szorulnak a számukra elérhető szolgáltatás tekintetében is.

A természetbeni támogatások közül kiemelkedő fontosságú a téli tüzelőanyag biztosítása. A családsegítők bevonásával a vármegye településein rendszeresen felmérik a téli tüzelőanyagra vonatkozó szükségleteket. A települések a lakhatási támogatásokra vonatkozó szabályokkal is az igénybe vevők körének bővítésére törekednek.

A vármegye településein komoly problémát jelent a szenvedélybetegségek fokozódó elterjedése. Az alkoholizmus mellett a helyi közösségek életét egyre inkább a drogfogyasztás változatos formái forgatják fel. A helyi családsegítők szinte általánosan tapasztalták a településeken a drogfogyasztás jelenlétét.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A településen élők között nagy számban vannak lakhatási problémákkal küzdők. A családsegítők ismeretei alapján szükséges a szociális tűzifában részesítettek számának növelése. A mélyszegénységben élőknek az élelmiszer és ruha megvásárlása is gondot jelent, ebben is segítségre szorulnak.

A rossz kereskedelmi infrastruktúrával rendelkező kistelepüléseken mélyszegénységben élő személyek megélhetését veszélyeztetik a szűkös helyben elérhető beszerzési források. A helyi esélyegyenlőségi programok alapján több helyen indokolt lehet az alapvető élelmiszerekre vonatkozóan kedvezőbb beszerzési lehetőségeket kínáló önkormányzati boltok üzemeltetése.

A vármegye településein a mélyszegénységben élőknek az élelmiszer és ruha megvásárlása is gondot jelent. A családsegítők bevonásával lehet megállapítani a szükséglettel rendelkezők körét.

5. táblázat A családsegítés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *családsegítés* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a családsegítés esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Nincsenek pontos adatok a településen élő mélyszegényekről	Nem tervezhetők megfelelő szolgáltatások a településen élő mélyszegények részére.	Pontos, megbízható, naprakész adatbázisok kialakítása a a településen élő mélyszegényekről.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
2	Csökken a rendelkezésre álló szociális szolgáltatások iráni érdeklődés, igény.	A rendelkezésre álló szolgáltatások is kihasználatlanok.	Családsegítő szolgálat bevonásával tanácsadás, tájékoztatás.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
3	A lakhatási és jövedelmi szegénységben élők részére természetben nyújtott támogatások szükségessége.	A szolgáltatás biztosítása korlátozott, az igények száma magas.	Szociális tűzifa és használt ruha biztosítása a rászorulók részére.	2028.12.31.	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
4	A településeken terjedő szenvedélybetegségek problémája.	Az érintettek ismeretei korlátozottak.	A családsegítők, szociális, gyermekjóléti szakemberek bevonásával célzott tanácsadás, felvilágosítás és a prevenció.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem

6. táblázat A családsegítés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *családsegítés* hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások **a HÁTRÁNYOS helyzetűek *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a családsegítés esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	A településeken terjedő szenvedélybetegségek problémája.	Az érintettek ismeretei korlátozottak.	A családsegítők, szociális, gyermekjóléti szakemberek bevonásával célzott tanácsadás, felvilágosítás és a prevenció.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
IDŐSEK							
1	Csökken a rendelkezésre álló szociális szolgáltatások iránti érdeklődés, igény.	A rendelkezésre álló szolgáltatások is kihasználatlanok.	Családsegítő szolgálat bevonásával tanácsadás, tájékoztatás.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1	Nincsenek pontos adatok a településen fogyatékkal élőkről	Nem tervezhetők megfelelő szolgáltatások.	Pontos, megbízható, naprakész adatbázisok kialakítása a településen fogyatékkal élőkről.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Nincsenek pontos adatok a településen élő mélyszegényekről.	Nem tervezhetők megfelelő szolgáltatások a településen élő mélyszegények részére.	Pontos, megbízható, naprakész adatbázisok kialakítása a településen élő mélyszegényekről.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
2	Csökken a rendelkezésre álló szociális szolgáltatások iránti érdeklődés, igény.	A rendelkezésre álló szolgáltatások is kihasználatlanok.	Családsegítő szolgálat bevonásával tanácsadás, tájékoztatás.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem

3	A településeken terjedő szenvedélybetegségek problémája.	Az érintettek ismeretei korlátozottak.	A családsegítők, szociális, gyermekjóléti szakemberek bevonásával célzott tanácsadás, felvilágosítás és a prevenció.	2028.12.31.	polgármesteri hivatal, önkormányzati referens pályázatíró munkatárs	polgármester	nem
4	A lakhatási és jövedelmi szegénységben élők részére természetben nyújtott támogatások szükségessége.	A szolgáltatás biztosítása korlátozott, az igények száma magas.	Szociális tűzifa és használt ruha biztosítása a rászorulók részére.	2028.12.31	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
ROMÁK							
1	Csökken a rendelkezésre álló szociális szolgáltatások iránti érdeklődés, igény.	A rendelkezésre álló szolgáltatások is kihasználatlanok.	Családsegítő szolgálat bevonásával tanácsadás, tájékoztatás.	2028.12.31.	családsegítő szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem
2	A lakhatási és jövedelmi szegénységben élők részére természetben nyújtott támogatások szükségessége.	A szolgáltatás biztosítása korlátozott, az igények száma magas.	Szociális tűzifa és használt ruhabiztosítás a rászorulók részére.	2028.12.31.	házi segítségnyújtó szolgálatok, polgármester, humán szolgáltató	családsegítő szolgálatok, polgármester	nem

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

Azokon a településeken, ahol az önkormányzat nem rendelkezik pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről információkat és adatokat biztosító helyzetfeltárásra van szükség. A helyi esélyegyenlőségi programokból kiderül, hogy Kálló, Szurdokpüspöki, Karancsság településeken sem állnak rendelkezésre a hatékony beavatkozás alapfeltételének tekinthető információk, ezért felmérést terveznek a pontos, megbízható, naprakész adatbázisok kialakítása érdekében.

Azokon a településeken, ahol családsegítő szolgálatok munkatársai azt tapasztalhatták, hogy tájékozatlanság és érdektelenség miatt csökken a rendelkezésre álló szociális szolgáltatások iránti érdeklődés, a Családsegítő szolgálat bevonásával tanácsadást végeznek. Nógrád, Tolmács, Rétság településen szükséges ilyen tanácsadó tevékenység a helyi esélyegyenlőségi programok alapján, ahol a településen élők segítségnyújtásra és tanácsadásra szorulnak a számukra elérhető szolgáltatás tekintetében is.

Az alkoholizmus mellett a helyi közösségek életét egyre inkább a drogfogyasztás változatos formái forgatják fel. A helyi családsegítők szinte általánosan tapasztalták a településeken a drogfogyasztás jelenlétét, ami ellen a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások célzott tanácsadással. felvilágosítással és a prevenció biztosításával, bővítésével tudnak fellépni. Nógrádsipek esélyegyenlőségi programjának hangsúlyos eleme a drogprevenciós tanácsadás. Kisecset községben szakember bevonásával alkohol és drog rehabilitációs tanácsadást, továbbá kiscsoportos probléma-megoldó beszélgetéseket terveznek. Bátonyterenye, Salgótarján, Tar, Horpács települések esélyegyenlőségi programjaiban szerepet kap a szerhasználóvá válást megelőző prevenciós programok szervezése, kortárs segítők toborzása, képzése, bevonása a problémás családok segítésébe.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A települések mélyszegénységben élő lakói között a családsegítők információi alapján lehet megadni a fűtési nehézséggel rendelkezők körét. Nagybárkányban programot indítottak a fűtési nehézségekkel küzdők részére a szociális tűzifában részesítettek számának növelése érdekében. Mátraverebély, Vizslás, Magyargéc települések önkormányzatai rendszeresen, sikeresen

pályáznak a Belügyminisztérium által évről-évre meghirdetett szociális tüzelőanyag pályázatra a településen élő személyek lakhatási problémáinak enyhítése érdekében.

A mélyszegénységben élőknek az élelmiszer és ruha megvásárlása is gondot jelent, ezért Buják községben elindították a „Segíts a rászorulókon" programot, melynek keretében részükre tartós élelmiszereket és ruhaneműt gyűjtenek.

A rossz kereskedelmi infrastruktúrával rendelkező kistelepüléseken mélyszegénységben élő személyek megélhetését veszélyeztetik a szűkös, helyben elérhető beszerzési források. Magyargéc településen önkormányzati bolt működtetését tervezik pályázati források bevonásával. A helyi esélyegyenlőségi programok alapján több helyen indokolt lehet az alapvető élelmiszerekre vonatkozóan kedvezőbb beszerzési lehetőségeket kínáló önkormányzati boltok üzemeltetése.

Nappali ellátások

A nappali ellátások esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A vármegye sok településén helyben nem érhetők el olyan nappali ellátást biztosító intézmények, mint a házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet, családi napközi. A települések esélyegyenlőségi programjaikban többféle fontos ismeret és témakör tekintetében javasoltak nappali foglalkozások keretében végezhető ismeretterjesztéseket. Ilyen programként került fel a gyermeknevelési-, gondozási ismeretek bővítésére, baba-mama klubbok szervezése, valamint előadások, workshopok szervezése szakemberek bevonásával.

Az idősek klubjának hiányát a vármegye sok településén jelezték az esélyegyenlőségi programokban. Az idősek nappali ellátásának hiánya, nagyobb esélyt jelent az elmagányosodásra, izolációra. Komoly igény látszik az idősek nappali ellátását támogató szociális rendszer megerősítésére.

Bercelen az időskorúak nappali ellátását hosszú éveken keresztül a Gondozási Központ végezte a községben, mely 2017-től humánerőforrás hiány miatt befejezte működését. Az önkormányzat hosszabb távú tervei között szerepel ennek újraindítása megújuló keretek között.

Azonban nem lehet elmenni a mellett sem, hogy azokon a településeken, ahol elérhető az idősek nappali ellátása, mint Nagyorosziban, ott a nappali ellátás vonzóbbá tétele, programok,

előadások szervezése, szűrővizsgálatok szervezése van a feladatok fókuszában az igénybe vevők alacsony számának növelése érdekében.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A nappali ellátások esetén az önkormányzatok közreműködése szükséges ahhoz, hogy a fogyatékkal élők számára is elérhetővé váljanak olyan szociális alapszolgáltatások, mint a nappali ellátás, támogató szolgáltatás. A vármegyében a fogyatékosok nappali intézményének elhelyezkedése szórványosnak tekinthető, ami komoly nehézséget jelent a potenciális igénybevevők számára.

Sok településre igaz, hogy helyben nincs a fogyatékkal élők nappali ellátását nyújtó helyi szolgáltatás, ami főként a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők segítése érdekében lenne szükséges. Balassagyarmaton a HEP megalkotását megelőző, szociális, gyermekjóléti, köznevelési szakemberek részvételével zajló Fórumon szintén elhangzott, hogy nemcsak a felnőtt korú fogyatékosok nappali ellátására lenne szükség, a 18 éven aluliakat fogadó nappali ellátás valódi segítséget jelentene sok család számára.

7. táblázat A nappali ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *nappali ellátások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a nappali ellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Helyben nem érhető el idősek nappali ellátását biztosító intézmények.	Az idős személyek nappali gondozása nem biztosított.	Idősek otthona létesítése.	2028.12.31.	polgármester, önkormányzati munkatárs, humán szakember	polgármester	nem
2	Helyben nem érhető el fogyatékkal élők nappali ellátását biztosító intézmények.	A fogyatékkal élő személyek nappali gondozása nem biztosított.	Fogyatékos személyek nappali ellátásának létesítése	2028.12.31.	polgármester, önkormányzati munkatárs, humán szakember	polgármester	nem

8. táblázat A nappali ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *nappali ellátások* hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a nappali ellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
IDŐSEK							
1	Helyben nem érhető el idősek nappali ellátását biztosító intézmények.	Az idős személyek nappali gondozása nem biztosított.	Idősek otthona létesítése.	2028.12.31.	polgármester, önkormányzati munkatárs, humán szakember	polgármester	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
2	Helyben nem érhető el fogyatékkal élők nappali ellátását biztosító intézmények.	A fogyatékkal élő személyek nappali gondozása nem biztosított.	Fogyatékos személyek nappali ellátásának létesítése.	2028.12.31.	polgármester, önkormányzati munkatárs, humán szakember	polgármester	nem

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A vármegye települései közül sok helyen a helyi esélyegyenlőségi program kiemelten foglalkozik az idősek nappali ellátásának hiányaival. Szuha település programjában szerepel nappali ellátást biztosító intézmények létrehozása, az idősek otthona mellett házi gyermekfelügyelet, családi gyermekfelügyelet, családi napközi is.

Balassagyarmaton a civil kezdeményezésből született Napsugár Nyugdíjas Klub aktív közössége mellett intézményes formában a Szent Erzsébet Idősek Otthona keretei között működik az idősek nappali ellátása, azonban a város esélyegyenlőségi programja az idősek nappali ellátását támogató szociális rendszer megerősítését tűzte ki célul.

Idősek klubjának újraszervezése Hugyagon is bekerült a település intézkedési tervébe. A helyben élő lakosok részére életmód klub, testmozgást elősegítő klub működésének elősegítése Tar település programjának a része. Szügy, Karancsberény és Ipolytarnóc esetén a Nyugdíjas Klub újraszervezése és az időskorúak bevonása a hagyományőrző csoportokba adja a nappali ellátásokra vonatkozó települési terveket.

Azokon a településeken, ahol már működik idősek nappali ellátása, mint Nagyorosziban, ott a nappali ellátás vonzóbbá tétele a fenntartó önkormányzat célja. Mivel jelenleg a nappali ellátásban kevés idős vesz részt, ezért a szolgáltatás vonzóbbá tétele érdekében programokat, előadásokat terveznek és a tervekben szűrővizsgálatok szervezése is szerepet kapott.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

Balassagyarmaton nagyon szűkös és korlátozott lehetőség van fogyatékkal élő személyek nappali ellátására.

Bátonyterenyén az önkormányzat az általa fenntartott Bátonyterenye Városi Egészségügyi, Szociális és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretei között ötféle nappali ellátás biztosít a személyes gondoskodást nyújtó alapellátások közül. Az intézményben időskorúak nappali ellátása és ezen belül a demenciában szenvedők ellátása, fogyatékkal élők nappali ellátása, hajléktalanok nappali ellátása, pszichiátriai betegek nappali ellátása és szenvedélybetegek

nappali ellátása működik. Gyermeknevelési-, gondozási ismeretek bővítésére szervezett programok biztosítása.

A fogyatékosok nappali intézményének távolsága Karancsberény esetén is jelentős, ezért az esélyegyenlőségi program fejlesztési lehetőségei között megjelenik a fogyatékosok nappali intézményének létesítése szükséges helyben vagy a környező településeken.

Karancsságon sincs a fogyatékkal élők nappali ellátását nyújtó helyi szolgáltatás, a települési önkormányzat kiemelt céljának tekinti a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők segítését.

Közösségi ellátások

A közösségi ellátások esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Közösségi ellátás keretében közösségi alapellátások nyújthatók a pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek részére. A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén életvitelük önállóságának megőrzése mellett.

Nógrád vármegyében pszichiátriai betegek részére nyújtott közösségi alapellátást Bátonyterenye, Salgótarján és Balassagyarmat településeken biztosított. Ezt az ellátási formát a 2024-ben összesen 129 különböző személy vette igénybe legalább egy alkalommal.

Szenvedélybetegek részére nyújtott közösségi alapellátás Bátonyterenye, Salgótarján, Balassagyarmat mellett Szécsény településen is működik. A szolgáltatást igénybe vevő személyek száma 141 volt a 2024-es adatok szerint. Salgótarjánban e mellett szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás is elérhető. Itt pontosabb létszámadatokat a szolgáltatás jellege miatt nem lehet megadni.

Támogató szolgáltatásokat működtető szervezet Nógrád vármegyében Salgótarján, Bercel, Érsekvadkert, Balassagyarmat és Bátonyterenye településen működik. Ebben a szolgáltatási formában az érintettek, a szolgáltatást legalább egyszer igénybe vevők szám közel 400 fő volt a 2024-es adatok szerint.

A közösségi ellátásokat biztosító szolgáltatók tehát a vármegye nagyobb városaiban működnek. A szolgáltatások ugyan lakóhelytől függetlenül igénybe vehetők, azonban a nagyobb városokra koncentrálódó ellátási helyek miatt a kistelepüléseken élők hozzáférése a közösségi szolgáltatásokhoz erősen korlátozott.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

Mivel a vármegyében csak a nagyvárosokban vannak jelen a közösségi ellátások szolgáltatói a kisebb településeken a formális szolgáltatások helyett a fennálló szükségleteket alternatív úton tudják enyhíteni. A támogató szolgáltatások kiépítettlensége miatt a mozgásukban korlátozott személyek vizsgálatokra, szűrésekre eljutása a falugondnoki, tanyagondnoki ellátókra hárul. A véges kapacitások miatt ez a megoldás csak kis mértékben szolgálhatja ki a felmerülő igényeket.

9. táblázat A közösségi ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *közösségi ellátások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a közösségi ellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Kevés településen érhető el szenvedélybetegek részére nyújtott közösségi ellátások.	Nincs megfelelő számú szenvedélybetegek részére közösségi ellátást biztosító szolgáltat.ó	Közösségi ellátás biztosítása szenvedélybetegek részére, pályázati lehetőségek felhasználásával.	2028.12.31.	polgármester. humán szakemberek, önkormányzati munkatársak	polgármester	nem
2	Kevés településen érhető el a pszichiátriai betegek részére nyújtott közösségi ellátások.	Kevés a pszichiátriai betegek részére közösségi ellátást biztosító szolgáltató.	Közösségi ellátás biztosítása pszichiátriai betegek részére, pályázati lehetőségek felhasználásával.	2028.12.31.	polgármester. humán szakemberek, önkormányzati munkatársak	polgármester	nem
3	Kevés településen érhető el a fogyatékkal élők részére nyújtott támogató szolgáltatás.	Nincs megfelelő számú fogyatékkal élők részére nyújtott támogató szolgáltatást biztosító szolgáltató	Támogató szolgáltatások biztosítása fogyatékkal élők részére, pályázati lehetőségek felhasználásával.	2028.12.31.	polgármester. humán szakemberek, önkormányzati munkatársak	polgármester	nem

10. táblázat A közösségi ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *közösségi ellátások* hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a közösségi ellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							

1	Kevés településen érhető el a fogyatékkal élők részére nyújtott támogató szolgáltatás.	Nincs megfelelő számú fogyatékkal élők részére nyújtott támogató szolgáltatást biztosító szolgáltató.	Támogató szolgáltatások biztosítása fogyatékkal élők részére, pályázati lehetőségek felhasználásával.	2028.12.31.	polgármester. humán szakemberek, önkormányzati munkatársak	polgármester	nem

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A szenvedélybetegség a vármegye sok településén okoz komoly társadalmi problémákat. Kisecset településen a helyi esélyegyenlőségi program tervei között szerepel a szakemberek bevonásával végzett alkohol és drog rehabilitáció, esetlegesen kiscsoportos problémamegoldó beszélgetések, tanácsadás nyújtása. A drog és alkohol-problémákkal érintett személyek részére biztosított ilyen típusú lehetőség akkor is elérheti a célját, ha nem a közösségi szolgáltatás szabályozottabb formái között működtetik.

Nógrádsipeken a szenvedélybetegségek terjedése miatt a helyi szakemberek és felelős személyek szükségesnek látják a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bevonásával végzett tanácsadást, felvilágosítást. A megfelelő prevenció biztosítása és bővítése az egyre súlyosabb helyzetek megelőzése érdekében válik egyre fontosabbá.

Ludányhalászi és Piliny településeken a települési esélyegyenlőségi program kiemeli, hogy szükséges kialakítani a településen a szenvedélybetegek közösségi ellátását, a Szécsényi Humánszolgáltató bevonásával a környezetükben élő szenvedélybetegek, valamint alkohol, drogfüggők ellátása érdekében.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A fogyatékkal élő személyek részére biztosított támogató szolgáltatások megjelennek Őrhalom esélyegyenlőségi intézkedési terveiben. A helyi önkormányzat vállalja a szükséges közreműködést a fogyatékkal élők részére biztosítható szolgáltatás helyben történő kialakításához.

A fogyatékkal élők nappali ellátásának vármegyei hiányosságai, nehéz elérhetőségük miatt Karancsberény önkormányzata a településen helyben, vagy a környező települések valamelyikén elérhető fogyatékosok nappali intézményének kialakítását vette be intézkedési tervébe. Karancsságon is megjelenik a települési tervek között a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők segítése.

Debercsény, Szátok és Rétság települések esélyegyenlőségi programja kiemeli az egészségügyi prevenciós szolgáltatások, szűrővizsgálatok igénybevételének elősegítését. A megfogalmazott

terv segíti a mozgásukban erősen korlátozott személyeket a szűrőprogramokra történő eljutásukban és hozzájárul, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon.

2. Szociális szakellátások

A szociális szakellátások esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Nógrád vármegyében egy évben közel 13 ezer ember kerül kapcsolatba a szociális alap és szakosított ellátásokkal. Ez a létszám a vármegye teljes lakosságának több mint 7 százaléka. Az igénybe vevők és igénybevételi esetek száma főként a szolgáltatások és ellátások elérhetőségének függvénye. A településeken összeállított Helyi Esélyegyenlőségi Programok sok esetben utalnak arra, hogy egy időseket, fogyatékkal élőket célzó, vagy bármilyen más ellátás hiányzik, nem elérhető a településen, ami értelemszerűen csökkenti az ellátórendszer által elért személyek számát.

Az évben legalább egy alkalommal valamilyen szociális alap, vagy szakosított ellátást igénybe vevőknek a járás lakosságához viszonyított aránya a Rétsági és a Salgótarjáni járásban 5,5 százalékos volt, a Balassagyarmati és a Bátonyterenyei járásokban 7,2 – 7,3 százalék között volt ez az arány. A Szécsényi járásban a lakosság 9,5 százalékát tették ki az igénybevevők, a Pásztói járásban pedig 10,5 százalékra volt tehető ez az arány.

Tartós bentlakást biztosító intézmények a vármegye minden egyes járásában megtalálhatók. Idősek otthona minden járásban működik, a Salgótarjáni és a Szécsényi járásban három településen is van Idősek Otthona, a megyében pedig összesen 12 településen érhető el ez a szolgáltatás. Azonban a vármegye elöregedő lakossága ennél több intézmény működését igényelné már ma is, a demográfiai kilátások pedig egyértelműen növekvő igénylő számot prognosztizálják.

Salgótarján Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája megállapítja, hogy az önkormányzati kezelésben lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények kapacitás kihasználtsága 1101,1 ezrelék. Ezek az értékek az országos átlaghoz viszonyítva nem kirívók, az önkormányzatra mégis jelentős terhet rónak. A demográfiai trendek alapján az ellátásra szoruló idősek száma a jövőben is növekedni fog, ezáltal az idősotthoni férőhelyek iránti igény egyre égetőbb problémává válik. Az idősellátás terén keresni kell tehát a megoldást a magára maradt idős emberek számára elérhető nyugodt, biztonságos éveket kínáló nyugdíjas otthonok, lakópark(ok) kialakítására. A városban számos kihasználatlan, jelenleg funkció nélkül álló épület áll rendelkezésre, amelynek átalakításával, felújításával biztosítható lenne a Salgótarjánban élő szépkorúak bentlakásos ellátása.

A szociális szakellátásokat működtető szolgáltatók sok esetben nagy létszámú, széles szolgáltatási palettával rendelkező szervezetek, mint a Balassagyarmaton a Szent Erzsébet Idősek Otthona, Ludányhalásziban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működő Ipolypart Integrált Szociális Intézmény, a Gondviselés Háza - Baglyaskő Időskorúak Otthona Salgótarjánban, vagy a Dr. Göllesz Viktor Otthon Diósjenőn.

Az átmeneti elhelyezést nyújtó ellátások tekintetében is látszanak lefedettségi hiányosságok, hiszen a vármegyében csak idősek és hajléktalan személyek részére működnek átmeneti otthonok, ezek is csak Salgótarjánban és Balassagyarmaton érhetők el. Az idős személyek tartós ellátása sok településen elérhető, azonban a demens ellátás ennél jóval kevesebb helyen biztosított. Nógrádsipek és Varsány esélyegyenlőségi programjában is megjelenik a demens idősellátás biztosításának szükségessége. Alsótoldon az esélyegyenlőségi program szerint nem megoldott az idősek tartós bentlakásos elhelyezése.

A Balassagyarmaton működő Szent Erzsébet Idősek Otthonának egyes ellátások tekintetében a vármegye valamennyi településére kiterjed a működése. Ezért kiemelt fontosságú, hogy a Szent Erzsébet Idősek Otthona főzőkonyhája technikailag elavult, a több település rászorulóinak ellátását biztosító szociális konyha infrastruktúrájának fejlesztése szükségessé vált.

A szociális szakellátások intézményi lefedettségi hiányosságait jelzi, hogy a krízishelyzetbe került családok elhelyezése nem megoldott Balassagyarmat térségében. Ahogy Bátonyterenyén is problémát okoz, hogy a családi, vagy más okból bekövetkező válsághelyzetek miatt krízishelyzetbe került nők részére átmeneti elhelyezés nem megoldható.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A vármegyében fogyatékos személyek otthona három járás összesen négy településén érhető el, ami azt eredményezi, hogy a vármegye felén, a másik három járásban nincs ilyen szakosított ellátás. Pszichiátriai betegek otthona a vármegye két településen érhető el, ami szűkös ellátottságnak, hiányos lefedettségnek tekinthető ebben az ellátási formában. Lakóotthoni ellátás három járásban, rehabilitációs intézmény pedig két járásban érhető el. Fogyatékos személyek gondozóháza, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek átmeneti otthona nem működik a vármegyében

A Balassagyarmat Kistérség Szociális Szolgáltató Központ vezetőjének jelzése alapján a városban hiányzó, de indokolt, nem kötelező szociális ellátási forma a támogatott lakhatás a fogyatékkal élők célcsoportja számára.

11. táblázat A szociális szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *szociális szakellátások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a szakellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Az idős személyek bentlakásos ellátásainak férőhelyei szűkösek.	A vármegye települései elöregednek, jelentősen emelkedik a tartós gondoskodást nyújtó ellátási formák iránti igény.	A jelenleg is működő ellátási helyeken szükséges a férőhelyek bővítése, az ellátatlan településeken szükséges új ellátási helyek kialakítása.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
2	A fogyatékkal élők támogatott lakhatásának biztosítása nem megoldott.	Szociális szakemberek jelzése alapján hiányzó, de indokolt ellátási forma a támogatott lakhatás a fogyatékkal élők számára.	A vármegye nagyobb településein indokolt megteremteni a támogatott lakhatás feltételeit a fogyatékkal élők számára.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
3	A szenvedélybetegséggel élők tartós bentlakásos, vagy lakóotthoni elhelyezése nem megoldott.	A vármegye településein folyamatosan növekszik a szenvedélybetegségben érintettek száma, a korábban is létező alkohol-problémák mellett egyre több a droghasználó .	Jelenleg nem áll rendelkezésre elegendő tartós bentlakásos, vagy lakóotthoni férőhely a szenvedélybetegek részére, ezek létrehozása indokolt.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek		nem
4	A pszichiátriai betegeket érintő szakellátások közül nagyon kevás áll rendelkezésre.	A pszichiátriai betegek ellátására a vármegyében két helyen van lehetőség, ami a szükségleteknél alacsonyabb.	További férőhelyek létrehozása meglévő intézményekben, vagy új szolgáltatási helyeken pszichiátriai betegek ellátására.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek		nem

5	A krízishelyzetbe került nők és családok átmeneti ellátása nem megoldott.	A vármegyében csak Salgótarjánban van lehetőség krízishelyzetbe került nők és családok átmeneti elhelyezésére.	A jelenleg is működő ellátási helyeken szükséges a férőhelyek bővítése, az ellátatlan településeken szükséges új ellátási helyek kialakítása.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
6	Az idősellátás mellett szükséges, de nem megoldott a demens ellátás.	A vármegye településein az egyedül élő demens személyek száma magas, ellátásuk nem biztosított.	Szükséges és indokolt a demens idősellátás biztosítása, ahol még ez nem érhető el.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
7	A Balassagyarmaton működő Szent Erzsébet Idősek Otthona főzőkonyhája a konyha a folyamatos üzemidő és nagyfokú igénybevétel miatt fejlesztésre szorul.	A Szent Erzsébet Idősek Otthona főzőkonyhája havonta átlagosan 5625 adag ételt készít a szociális étkezők számára. Ellátásuk a fejlesztés nélkül nem biztosítható.	A szociális konyha infrastruktúrájának fejlesztése, burkolatcsere, berendezések, új konyhai gépek és felszerelések beszerzése.	2028.12.31.	polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek	polgármester	nem

12. táblázat A szociális szakellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *szociális szakellátások* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a szakellátások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	A krízishelyzetbe került nők és családok átmeneti ellátása nem megoldott.	A vármegyében csak Salgótarjánban van lehetőség krízishelyzetbe került nők és családok átmeneti elhelyezésére.	A jelenleg is működő ellátási helyeken szükséges a férőhelyek bővítése, az ellátatlan településeken		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem

			szükséges új ellátási helyek kialakítása.				
IDŐSEK							
1	Az idős személyek bentlakásos ellátásainak férőhelyei szűkösek.	A vármegye települései elöregednek, jelentősen emelkedik a tartós gondoskodást nyújtó ellátási formák iránti igény.	A jelenleg is működő ellátási helyeken szükséges a férőhelyek bővítése, az ellátatlan településeken szükséges új ellátási helyek kialakítása.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
2	Az idősellátás mellett szükséges, de nem megoldott a demens ellátás.	A vármegye településein az egyedül élő demens személyek száma magas, ellátásuk nem biztosított.	Szükséges és indokolt a demens idősellátás biztosítása, ahol még ez nem érhető el.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
NŐK							
1	A krízishelyzetbe került nők és családok átmeneti ellátása nem megoldott.	A vármegyében csak Salgótarjánban van lehetőség krízishelyzetbe került nők és családok átmeneti elhelyezésére.	A jelenleg is működő ellátási helyeken szükséges a férőhelyek bővítése, az ellátatlan településeken szükséges új ellátási helyek kialakítása.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1	A fogyatékkal élők támogatott lakhatásának biztosítása nem megoldott.	Szociális szakemberek jelzése alapján hiányzó, de indokolt ellátási forma a támogatott lakhatás a fogyatékkal élők számára.	A vármegye nagyobb településein indokolt megteremteni a támogatott lakhatás feltételeit a fogyatékkal élők számára.		polgármester, szociális ellátás felügyeleti szervei, humán szakemberek, vármegyei kormányhivatal		nem

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

Tartós bentlakást biztosító intézmények a vármegye minden egyes járásában megtalálhatók, azonban csak az idősek részére nyújtott ellátások állnak rendelkezésre még minden járásban. Idősek otthona minden járásban működik, a Salgótarjáni és a Szécsényi járásban három településen is van idősek otthona. Fogyatékos személyek otthona három járás négy településén, pszichiátriai betegek otthona pedig két járás két településén érhető el.

A szolgáltatók sok esetben nagy létszámú, széles szolgáltatási palettával rendelkező szervezetek, mint a Balassagyarmaton a Szent Erzsébet Idősek Otthona, Ludányhalásziban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működő Ipolypart Integrált Szociális Intézmény, a Gondviselés Háza - Baglyaskő Időskorúak Otthona Salgótarjánban, vagy a Dr. Göllesz Viktor Otthon Diósjenőn.

Az átmeneti elhelyezést nyújtó ellátások tekintetében is látszanak lefedettségi hiányosságok, hiszen a vármegyében csak idősek és hajléktalan személyek részére működnek átmeneti otthonok, ezek is csak Salgótarjánban és Balassagyarmaton érhetők el. Az átmeneti elhelyezés feltételeinek megteremtése minden járásban indokolt, legalább az időskorúak és a fogyatékkal élők esetén.

Az idős személyek tartós ellátása sok településen elérhető, azonban a demens ellátás ennél jóval kevesebb helyen biztosított. Nógrádsipek és Varsány esélyegyenlőségi programjában is megjelenik a demens idősellátás biztosításának szükségessége. Alsótoldon az esélyegyenlőségi program szerint nem megoldott az idősek tartós bentlakásos elhelyezése, a férőhelyek bővítése, vagy új ellátó intézmény kialakítása ezeken a településeken is indokolt.

A Balassagyarmaton működő Szent Erzsébet Idősek Otthonának egyes ellátások tekintetében a vármegye valamennyi településére kiterjed a működése, azonban főzőkonyhája technikailag elavult, a több település rászorulóinak ellátását biztosító szociális konyha infrastruktúrájának fejlesztése szükségessé vált. A fenntartó Balassagyarmat város önkormányzata pályázati forrásokból tervezi a konyha felújítását, burkolatcserét, berendezések és új konyhai gépek és felszerelések beszerzését.

A krízishelyzetbe került családok és nők részére a sürgősségi, átmeneti elhelyezés intézményi kereteinek megteremtése szerepel Balassagyarmat és Bátonyterenye esélyegyenlőségi terveiben. A válsághelyzetbe került családok elhelyezése nem megoldott Balassagyarmat

térségében, ahogy Bátonyterenyén is kialakítani szükséges a családi, vagy más okból bekövetkező válsághelyzetek miatt krízishelyzetbe került nők, családok átmeneti elhelyezését.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A vármegyében fogyatékos személyek tartós bentlakásos és lakóotthoni ellátása három járás összesen négy településén érhető el, részükre átmeneti ellátás egyáltalán nincs és rehabilitációs intézményük is csak két településen működik. A szűkös ellátási paletta bővítésre szorul, a meglévő ellátási helyeken új férőhelyek kialakításával, illetve új ellátási helyek kialakításával.

Balassagyarmat térségében indokolt a támogatott lakhatás intézményi feltételeinek megteremtése a fogyatékkal élők célcsoportjai számára.

II.2 Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás

A gyerekekre vonatkozó adatokból látható települési/járási/vármegyei jellemzők

A vármegye egészét tekintve a gyermekjóléti alap és szakellátások tekintetében figyelembe vehető népességi adatok szerint 32,7 ezer főre tehető a 18 év alatti fiatalkorú lakosok száma és ebből 5,5 ezer főre a 3 év alatti kisgyermek száma.

A vármegye járásai közül a Szécsényi és a Pásztói járásban a megyei átlag felett volt a 18 év alattiak aránya, a Salgótarjáni és a Bátonyterenyei járásban pedig elmaradt a fiatalok aránya a vármegye egészére jellemző értéktől.

Nógrád vármegyében a 2023-as adatok szerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma 9,1 ezer fő volt, ami 18 év alatti állandó népesség 27,9 százalékát érte el. Ezt az értéket a Szécsényi járásban a kedvezményben részesítettek aránya jelentősen meghaladta (44,5%). Magasabb volt a megyei értéknél a Salgótarjáni járásra (33,9%) és a Pásztói járásra (30,9%) jellemző érték. A Bátonyterenyei járásban (29,1%) a megyei átlagnak megfelelő volt a kedvezményben részesítettek átlaga, a Rétsági (11,3%) és a Balassagyarmati járásokban (18,2%) pedig a megyei átlag alatt maradt ez az érték.

13. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Nógrád vármegye járásaiban, 2023

A járások	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos létszáma (fő)	Szünidei étkeztetésben részesült gyermekek (fő)	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek (fő)	Védelembe vett gyermekek (fő)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek (2016-tól érvényes módszertan) (fő)
Balassagyarmati	1 164	496	497	372	107	234
Bátonyterenyei	964	494	315	367	152	215
Pásztói	1 678	845	627	561	112	376
Rétsági	502	250	173	145	39	142
Salgótarjáni	3 272	1 651	798	1 863	263	791
Szécsényi	1 561	1 253	630	679	112	211
Összesen	**9 139**	**4 989**	**3 040**	**3 987**	**785**	**1 969**

A nyilvántartások szerint a szünidei étkezésben részesített gyerekek száma a vármegyében az 5000 főt közelítette, ami 1000 lakosra vetítve 27,6 fős arányszámot eredményez. A nyilvántartás pontossága azonban megkérdőjelezhető, mert sok település a HEP-ben az itt feltüntetett számnál lényegesen magasabb számú gyermek szünidei étkeztetéséről számolt be.

A vármegyében a megállapított hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma meghaladta a 7 ezer főt. Különösen magas a hátrányos helyzetben élő gyermeke aránya a teljes fiatalkorú lakossághoz viszonyítva a Salgótarjáni és a Szécsényi járásokban.

A védelembe vett gyermekek száma a 800 főt közelítette a vármegye egészét tekintve, arányuk a 18 év alatti gyermekekhez viszonyítva 2.4 százalékos. A Bátonyterenyei járásban ennél lényegesen magasabb (4,6%) volt a védelembe vett gyermekek aránya, a Pásztó járásban pedig messze elmaradt ettől az értéktől (0,9%). A veszélyeztetett gyermekek aránya ugyancsak a Pásztói járásban volt a legalacsonyabb, a legmagasabb arányszámot pedig a Salgótarjáni járásban láthatunk.

1. Gyermekjóléti alapellátások

Gyermekjóléti szolgáltatások

A Gyermekjóléti szolgáltatások esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Családsegítő és jelzőrendszer

A vármegye család és gyermekjóléti szolgáltatóinak célja a gondozási területükön élő lakosok körében részt venni a mentális és szociális ellátásában, illetve a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében lehetőség szerint megszüntetésében. A legnagyobb veszélyeztető tényezők közé sorolandó a gyermekek kapcsán az igazolatlan iskolai és óvodai hiányzások, magatartási problémák, intézménybe való beilleszkedési gondok, mentális-pszichés problémák. Nógrád megyére jellemző, hogy a nyilvántartott veszélyeztetett kiskorúak aránya felülreprezentált az országos átlaghoz képest. A gyermekek jelentős része anyagi és környezeti okból, lakáskörülmények miatt veszélyeztetett, magas az elhanyagolások, az iskolai hiányzások, iskolaelhagyások száma és a szenvedélybetegség jelenléte is egyre erőteljesebb.

A vármegye járásaiban a család és gyermekjóléti szolgáltatók jellemzően társulás keretében, több települést ellátva működnek. Egy családsegítő munkatársra több település juthat, ellátási területén nagy számban élnek gondozásra szoruló gyermekek, családok, ami kapacitási problémákhoz, túlterheltséghez vezet.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer fontos elemét adják az iskolai gyermekvédelmi felelősök. A gyermekvédelmi felelős közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. A vármegye nem minden iskolájában van gyermekvédelmi felelős, ami a gyermekek körében növekvő szociális, mentális problémák miatt növeli a veszélyeztetettséget.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A vármegye több településén megjelenik az esélyegyenlőségi programokban, hogy az önkormányzat nem rendelkezik pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről. A gyermekjóléti szolgáltatók hatékony megelőző tevékenységéhez, megfelelő beavatkozáshoz elengedhetetlen a települési problémák pontos, részletes és naprakész ismerete. Családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat bővítése a vármegye több településén szükséges a növekvő ellátási igények lefedése érdekében.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer egy korai észlelő és figyelmeztető rendszer. Olyan szakemberekből áll, mint a pedagógusok, orvosok, szociális segítők, akik észlelik, ha egy gyermek veszélyben van. Ők jelzik a problémát a család- és gyermekjóléti szolgálatoknak vagy a hatóságoknak, akik utána megteszik a szükséges lépéseket. A települési esélyegyenlőségi programokban megjelenik, hogy a meglévő jelzőrendszer tagjai tegyék intenzívebbé egymás között az információáramlást, proaktív módon tájékoztassák a potenciálisan érintett családokat a rendelkezésre álló hátránykompenzáló lehetőségekről.

14. táblázat A gyermekjóléti szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *gyermekjóléti szolgáltatások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a gyermekjóléti szolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Nem elegendő a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat kapacitása.	Egy családsegítő munkatársra több település juthat, ellátási területén nagy számban élnek gondozásra szoruló gyermekek, családok, ami kapacitási problémákhoz, túlterheltséghez vezet.	Szükséges bővíteni a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat kapacitásait.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	polgármester	nem
2	Nincsenek pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről.	A gyermekjóléti szolgáltatók hatékony megelőző tevékenységéhez, megfelelő beavatkozáshoz elengedhetetlen a települési problémák pontos, részletes és naprakész ismerete.	Pontos, megbízható, naprakész adatbázis kialakításá és fenntartása a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	polgármester	nem
3	Nem minden iskolában van gyermekvédelmi felelős	A gyermekvédelmi felelős közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében.	A vármegye iskoláiban szükséges iskolai a gyermekvédelmi felelős alkalmazása.	2028.12.31.	intézményvezető, Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	intézményvezető, polgármester	nem
4	A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése nem optimális	A jelzőrendszer tagjainak feladata, hogy tegyék intenzívebbé egymás között az információáramlást,	Szükséges a jelzőrendszeri működés átalakítása, megújítása, az intenzívebbé tétele egymás között az	2028.12.31.	gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ, jelzőrendszer tagjai		nem

		tájékoztassák a potenciálisan érintett családokat a rendelkezésre álló hátránykompenzáló lehetőségekről.	információáramlás kialakítása.				

15. táblázat A gyermekjóléti szolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *gyermekjóléti szolgáltatások* hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* körében (VEP)							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a gyermekjóléti szolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Nem elegendő a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat kapacitása.	Egy családsegítő munkatársra több település juthat, ellátási területén nagy számban élnek gondozásra szoruló gyermekek, családok, ami kapacitási problémákhoz, túlterheltséghez vezet.	Szükséges bővíteni a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat kapacitásait.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	polgármester	nem
2	Nem minden iskolában van gyermekvédelmi felelős.	A gyermekvédelmi felelős közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében.	A vármegye iskoláiban szükséges iskolai a gyermekvédelmi felelős alkalmazása.	2028.12.31.	intézményvezető, gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	intézményvezető, polgármester	nem
3	A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése nem optimális.	A jelzőrendszer tagjainak feladata, hogy tegyék intenzívebbé egymás	Szükséges a jelzőrendszeri működés átalakítása, megújítása, intenzívebbé	2028.12.31.	gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ, jelzőrendszer tagjai		nem

		között az információáramlást, tájékoztassák a potenciálisan érintett családokat a rendelkezésre álló hátránykompenzáló lehetőségekről.	tétele egymás között az információáramlás kialakítása.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Nincsenek pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről.	A gyermekjóléti szolgáltatók hatékony megelőző tevékenységéhez, megfelelő beavatkozáshoz elengedhetetlen a települési problémák pontos, részletes és naprakész ismerete.	Pontos, megbízható, naprakész adatbázis kialakítása és fenntartása a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	polgármester	nem
ROMÁK							
2	Nincsenek pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről.	A gyermekjóléti szolgáltatók hatékony megelőző tevékenységéhez, megfelelő beavatkozáshoz elengedhetetlen a települési problémák pontos, részletes és naprakész ismerete.	Pontos, megbízható, naprakész adatbázis kialakításá és fenntartása a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális szolgáltató központ	polgármester	nem

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A gyermekjóléti szolgáltatók hatékony megelőző tevékenységéhez, megfelelő beavatkozáshoz elengedhetetlen a települési problémák pontos, részletes és naprakész ismerete. A vármegyében más települések mellett Márkháza, Nagykeresztúr jelezte, hogy a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat bővítése szükséges a növekvő ellátási igények lefedése érdekében.

A települési gyermekjóléti szolgáltatások esetén több településen jelentkezik, hogy a veszélyeztetett gyermekek esetén veszélyeztetettség felülvizsgálata, Litke községben magas a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma, ami fokozott figyelmet igényel a gyermekjóléti szolgáltatás munkatársai részéről.

A gyermekek körében a hátrányos és halmozottan hátrányos minősítés rendszeres felülvizsgálatának igénye felmerül Litke mellett Legénd, Alsópetény, Szendehely esélyegyenlőségi programjában is. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmények éves határidőinek lejárta sok gyermeknek és családjuknak jelent problémát. Diósjenőn a szülők rendszeres tájékoztatását, figyelmük felhívását tartják fontosnak.

Jelenleg a vármegye nem minden iskolájában van gyermekvédelmi felelős, ami a gyermekek körében növekvő szociális, mentális problémák miatt növeli a veszélyeztetettséget. Bárna esélyegyenlőségi programjában hangsúlyosan jelenik meg, hogy szükséges gyermekvédelmi felelős biztosítása minden nevelési oktatási intézményben.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A vármegye több településén megjelenik az esélyegyenlőségi programokban, hogy az önkormányzat nem rendelkezik pontos adatokkal a településen élő mélyszegényekről, romákról és a szegregátumban élő személyekről. Mivel a gyermekjóléti szolgáltatók hatékony megelőző tevékenységéhez, megfelelő beavatkozáshoz elengedhetetlen a települési problémák pontos, részletes és naprakész ismerete, ezért Kálló, Szurdokpüspöki, Karancsság esélyegyenlőségi programjában megjelenik egy pontos, megbízható, naprakész adatbázis kialakításának és fenntartásának szándéka.

Egyházasdengeleg esélyegyenlőségi programjában fontos szerepet kap, hogy a meglévő jelzőrendszer tagjai tegyék intenzívebbé egymás között az információáramlást, proaktív módon tájékoztassák a potenciálisan érintett családokat a rendelkezésre álló hátránykompenzáló lehetőségekről.

Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátása esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Nógrád vármegyében az állandó lakosság száma 188,5 ezer fő volt 2023-ban, ebből 5,5 ezer fő volt a 3 év alatti gyermekek száma. A vármegye járásai közül a Szécsényi és a Pásztói járásokban a vármegyei átlag felett volt a 0-2 évesek teljes lakossághoz viszonyított aránya, a Salgótarjáni és a Rétsági járásban megfelelt a megyei átlagnak, a Balassagyarmati és a Bátonyterenyei járásban pedig a vármegyei átlag alatt volt a kisgyermekek aránya.

A vármegyében a 2023-as adatok szerint összesen 589 bölcsődei férőhely működött, a családi és mini bölcsődei férőhelyeket is figyelembe véve. A vármegyében az egy bölcsődei férőhelyre jutó 3 év alatti gyermekek száma 9,3 volt. A Rétsági és a Bátonyterenyei járásokban a vármegyei átlag alatt maradt az egy férőhelyre jutó gyerekek száma (6,1 – 6,2 fő), és a Balassagyarmati járásban sem volt ez az érték sokkal magasabb (7,7). A Salgótarjáni járásban már 10,3 gyerek jutott egy bölcsődei férőhelyre, a Szécsényi és a Pásztó járásokban pedig meghaladta a 17 főt ez a mutató.

A vármegye 131 településéből összesen 33 helyen érhető el bölcsődei ellátás, vagy napközbeni gyermekfelügyelet, vagy alternatív napközbeni ellátás, ami a vármegyére jellemző településszerkezetet figyelembe véve nem tekinthető megfelelőnek. A kisgyermekek számát figyelembe véve a Szécsényi és a Pásztói járás tekinthető a kisgyermekek nappali ellátása tekintetében kevéssé ellátott területeknek. Ezekben a járásokban a szolgáltatások további fejlesztése indokolt.

A GYED-ről, GYES-ről való visszatérés nehézsége a munkaerő piacra növeli a szegénység kialakulásának a kockázatát. A gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény (bölcsőde) biztosítása a munkavállalás egyik fontos alapfeltétele. A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében, magas a szegénység kockázata. A szociális, gyermekjóléti

szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása megjelenik a települések esélyegyenlőségi programjaiban.

A kisgyermekek napközbeni ellátása esetén a hozzáférést korlátozó tényezőként jelentkezik a szűk nyitvatartási idő. A településen kívül vállalt munkavégzés esetén az utazási idővel növelt munkaidőhöz sok esetben nem igazodnak a kisgyermekeket ellátó szolgáltatók.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A vármegye településeinek többségében a fogyatékkal élő gyermekek nappali ellátása nem biztosított. Azok részére, akiknek a bölcsődei ellátás, a napközbeni gyermekfelügyelet nem biztosít megfelelő ellátást, így a fogyatékkal élő gyermeket nevelő családok részére, specializált szolgáltatásra lenne szükség.

Sok településre igaz, hogy helyben nincs a fogyatékkal élők nappali ellátását nyújtó helyi szolgáltatás, ami főként a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők segítése érdekében lenne szükséges. Balassagyarmaton a HEP megalkotását megelőző, szociális, gyermekjóléti, köznevelési szakemberek részvételével zajló Fórumon szintén elhangzott, hogy nemcsak a felnőtt korú fogyatékosok nappali ellátására lenne szükség, a 18 éven aluliakat fogadó nappali ellátás valódi segítséget jelentene sok család számára.

A nappali ellátások esetén az önkormányzatok közreműködése szükséges ahhoz, hogy a fogyatékkal élők számára is elérhetővé váljanak olyan szociális alapszolgáltatások, mint a nappali ellátás, támogató szolgáltatás. A vármegyében a fogyatékosok nappali intézményének elhelyezkedése szórványosnak tekinthető, ami komoly nehézséget jelent a potenciális igénybevevők számára.

16. táblázat A gyermekek napközbeni ellátásai LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *gyermekek napközbeni ellátásai* **LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az gyermekek napközbeni ellátásainál**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Nem áll rendelkezésre helyben bölcsődei férőhely, illetve az igények száma meghaladja a férőhelyeket.	A bölcsődei elhelyezés hiánya megnehezíti a munkavállalást.	Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat	polgármester	nem
2	Nem áll rendelkezésre helyben családi bölcsődei férőhely.	A családi bölcsődei elhelyezés hiánya megnehezíti a munkavállalást.	Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat	polgármester	nem
3	Nem áll rendelkezésre helyben mini bölcsődei férőhely, illetve az igények száma meghaladja a férőhelyeket.	A mini bölcsődei elhelyezés hiánya megnehezíti a munkavállalást.	További férőhelyek kialakítása.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat	polgármester	nem
4	Nem áll rendelkezésre helyben házi gyermekfelügyelet.	A házi gyermekfelügyelet, családi bölcsőde lehetőséget ad munkavállalásra.	További férőhelyek kialakítása.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat	polgármester	nem
5	A működő ellátóhelyek nyitvatartása nem igazodik a munkahelyekhez.	Igénybevétel esetén elvárható, hogy a szülők munkavégzésének ideje és munkából való hazautazásának ideje	Intézményi nyitvatartási idő meghosszabbítása a könnyebb munkavállalás érdekében.	2028.12.31.	polgármester, Gyermekjóléti Szolgálat	polgármester	nem

		alatt is biztosított legyen gyermekének felügyelete.					

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A kisgyermekek nappali ellátására vonatkozó kapacitások és férőhelyek bővítése a vármegye sok településén fontos településfejlesztési prioritást jelent és az esélyegyenlőségi intézkedési tervekben is fontos szerepet kapott.

A tervekben a nappali ellátás különböző formái a vármegye 131 településéből összesen 33 helyen érhetők el, azonban kapacitás és férőhely hiányok nem csak az ellátatlan településeken mutatkoznak, hanem azokon a településeken is, ahol már elérhető valamilyen ellátás.

Dorogházán a GYED-ről, GYES-ről a munkaerőpiacra visszatérés nehézségeit kívánják könnyíteni gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény (bölcsőde) biztosításával. Tar településen bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítés érdekében indult el a TOP-1.4.1-19-NG1-2019-00001 program keretében a Pöttöm Panna bölcsőde kialakítása.

Családi napközi, gyermekfelügyelet kialakítása szerepel a települési esélyegyenlőségi tervekben Mohorán, Kazáron és Szuha településen. Bánk településen a környékbeli bölcsődei férőhelyek növelése szerepel. A családi napközi és házi gyermekfelügyelet hiánya Cserhátsurányon, is azt eredményezte, hogy terveikben, megfelelő igény esetén szerepel a családi napközi létrehozására. Herencseny és Rákóczibánya településeken is bekerült az esélyegyenlőségi programba a családi napközi és házi gyermekfelügyelet hiánya. Becskén sem tekinthető megoldottnak a 0-3 éves korú gyermekek ellátása, ezért családi bölcsőde indítását tervezik.

A helyben működő bölcsőde hiánya és a 0-3 év közötti gyermekek növekvő száma miatti Magyarnándor, Buják, Erdőkürt, Borsosberény, Nézsa, Ságújfalu és Endrefalva településeken is a tervek között szerepel új bölcsőde építése, valamint a kialakításra kerülő férőhelyek gyermekekkel történő megtöltése. A települési ellátási hiányokat és a helyben élő kisgyermekek nappali ellátását mini bölcsőde kialakításával tervezik megoldani Kállón és Nógrád községben.

A vármegyében azokon a településeken is tervezik a férőhelyek bővítését, ahol már jelenleg is működik ilyen ellátás. Szügy és Bátonyterenye esetén is láthető, hogy bölcsődei felvételre várólistán szerepelnek gyermekek, tehát a gyermeklétszám alakulásának vizsgálata és igényfelmérés után szükséges újabb bölcsődei csoportok megnyitása.

A gyermekek szüleinek, gondozóinak könnyebb munkavállalásának érdekében Béren és Szirákon az intézményi nyitvatartási idő meghosszabbítására van szükség. Bárna településen is megfogalmazták, hogy a nők munkavégzésének ideje és munkából való hazautazásának ideje alatt is biztosított legyen gyermekének felügyelete, ellátása.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A kisgyermekek nappali ellátása a hátrányos helyzetű célcsoportok közül első sorban a fogyatékkal élőkre, így a fogyatékos gyermeket nevelő családokra vonatkoztatható. A vármegye településein jelenleg négy helyen van fogyatékkal élők nappali ellátását nyújtó helyi szolgáltatás, de ezek főként nem gyermekek ellátását szolgáló intézmények, amire pedig a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők segítése érdekében szükség lenne. Balassagyarmaton a HEP megalkotását megelőző, szociális, gyermekjóléti, köznevelési szakemberek részvételével zajló Fórumon szintén elhangzott, hogy nemcsak a felnőtt korú fogyatékosok nappali ellátására lenne szükség, a 18 éven aluliakat fogadó nappali ellátás valódi segítséget jelentene sok család számára.

A roma népesség foglalkoztatási mutatói rendre a többségi társadalom hasonló mutatói alatt járnak. Minden olyan beavatkozás, ami a munkavállalás esélyeit növeli a romanépesség számára kiemelten hasznosnak tekinthető. A sok roma lakossággal rendelkező településen már működő férőhelyek tervezett bővítése, valamint a tervezett új intézmények beállítása várhatóan javítani fogja a roma lakosság hozzáférését a kisgyermekek ellátásaihoz és ezzel több esélyük lesz a munkát vállalni a munkaerőpiacon.

<u>Gyermekek átmeneti gondozása</u>

A gyermekek átmeneti gondozása esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Gyermekek átmeneti otthonában az a családban élő gyermek helyezhető el, aki átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül marad, vagy elhelyezés hiányában ezek nélkül maradna, valamint akinek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett. A gyermekek átmeneti otthona segítséget nyújt - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - a gyermek családjába

történő visszatéréséhez. Gyermekek átmeneti gondozását biztosító ellátások Nógrád vármegye járásai közül csak a Salgótarjáni járás három településén, Salgótarjánban, Etesen és Zabaron működnek.

Etes településen, a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása keretein belül a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központ fenntartásában működik a 16 férőhelyes Családok átmeneti otthona. A gyerekek átmeneti otthona hasonló formában Zabar településen működteti a Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központ. Ezekben az intézményekben a krízishelyzetben lévő gyermekek és szükség szerint az anya rendkívüli elhelyezése biztosítható.

A megyeszékhelyen a gyermekek átmeneti gondozását az ESZK keretein belül a Családok Átmeneti Otthona és a Gyermekek Átmeneti Otthona, valamint a Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona biztosítja. A Magyar Vöröskereszt Menedék Családok Átmeneti Otthona működéséhez Közgyűlési döntéssel elfogadott ellátási szerződés alapján az Önkormányzat pénzbeli támogatást nyújt. Ezek az otthonok ún. várólistát nem vezetnek, hiszen a bejelentkezők akut problémával küzdenek, melynek orvosolására azonnal szükség van.

A vármegyében gyermekek átmeneti gondozását végző szolgáltatók beszámolója szerint előfordul, hogy telítettség miatt az otthonok nem tudják befogadni a segítségre szorulókat, ami a szükséges kapacitások hiányát mutatják. Más, az ellátások tervezését érdemben alátámasztó adat nem áll rendelkezésre, mert a családjukban kilátástalan krízishelyzetbe jutó gyermekek száma demográfiai, társadalmi mutatók alapján nem jelezhető előre. Salgótarján esélyegyenlőségi programjának Intézkedési Terve rögzítette, hogy a Gyermekek Átmeneti Otthonában és a Családok Átmeneti Otthonában is a férőhelyek bővítése szükséges. A vármegye jelenlegi ellátási kapacitásai tehát szűkösnek tekinthetők és bővítésük indokolt, nemcsak a járásszékhelyeken, hanem a nagyobb településeken is.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A gyermekek átmeneti gondozását végző intézményekben ellátott gyermekek többsége hátrányos helyzetűnek tekinthető. Az átmeneti ellátás a krízishelyzetben lévő, lakhatás és ellátás nélküli személyek részére nyújthat segítséget. A vármegyében az átmeneti ellátási formákban látható kapacitás és férőhelyhiány a hátrányos helyzetűnek tekintett célcsoport esetében is fennállónak tekinthető.

17. táblázat A gyermekek átmeneti gondozása LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *gyermekek átmeneti gondozása* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a gyermekek átmeneti gondozása esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Nem áll rendelkezésre elegendő férőhely a gyermekek átmeneti gondozására.	A krízishelyzetbe került gyermekek gyors ellátása nem biztosítható.	Sükséges bővíteni a férőhelyek számát a gyermekek átmeneti ellátásában, Gyermekek Átmeneti Otthona kialakítása.	2028.12.31.			
2	Nem áll rendelkezésre megfelelő számú helyettes szülő.	A krízishelyzetbe került gyermekek gyors ellátása nem biztosítható.	Szükséges bővíteni a férőhelyek számát a helyettes szülői ellátásában.	2028.12.31.			
3	A gyermekek elhelyezésére is alkalmas családok átnmeneti otthonában kevés az elérhető férőhely.	A krízishelyzetbe került gyermekek gyors ellátása nem biztosítható.	Szükséges bővíteni a férőhelyek számát a családok átmeneti ellátásában.	2028.12.31.			

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A Salgótarján és Térsége Egészségügyi- Szociális Központ látja el a Salgótarjáni járásba tartozó településeken a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat, amely az idősellátásra, a fogyatékos személyek ellátására, a hajléktalan ellátásra, valamint a család- és gyermekjóléti ellátásokra terjed ki. A területen folyamatosan nő a halmozottan veszélyeztetett családok, illetve kisgyermekek száma. Ezen a területen problémaként jelentkezik, hogy - bár az ellátási területen működő Családok Átmeneti Otthona és a Gyermekek Átmeneti Otthona un. várólistát nem vezetnek, hiszen a bejelentkezők akut problémával küzdenek, melynek orvoslására azonnal szükség van – a segítségre szoruló gyermekeket, családokat az otthonok telítettsége miatt nem tudják befogadni, ezért a kapacitásbővítés mindenféleképpen indokolt.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

Salgótarján Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája bemutatja, hogy a szegregátumok lakossága számára évről-évre problémát jelent a téli időszakban a fűtés megoldása, sokan rongyokkal, hulladékkal fűtenek, mely egészségükre is ártalmas. Főként a komfort nélküli lakások esetében a vezetékes víz hiányában állandósultak a higiénés problémák. A higiénés és a szintén gyakran fellépő szemétkezelési gondok miatt a rovarok, rágcsálók jelenléte is veszélyezteti a lakosság egészségét. Több esetben előfordult már, hogy egyes családok lakhatási körülményeik miatt újszülött gyermeküket sem tudták hazavinni otthonukba. Esetükben csak albérlet vagy a Családok Átmeneti Otthona (Etes, Művelődés út 2.) jelenthet átmeneti megoldást, ám utóbbi kapacitásai végesek, bővítésre szorulnak.

Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai a vármegye 131 településéből 19-ben érhetők el. A bölcsődékkel kevéssé ellátott Szécsényi járás 7 településén is működik Biztos Kezdet Gyermekház. A Bátonyterenyei és a Salgótarjáni járásokban három településen is elérhető a tanoda. Azonban ezekre az esélynövelő szolgáltatásokra továbbra is sokkal több településen lenne szükség.

A Balassagyarmati járás területén Mohora községben működik a Rácz Aladár Tanoda, 30 gyermek bevonásával. A járás más településein nincs ilyen szolgáltatás, a bővítés sok helyen indokolt. A Bátonyterenyei járás nagyobb településein van tanoda, Dorogházán és Mátraterenyén pedig Biztos Kezdet Gyermekház is működik, azonban sok kisebb településen nincsenek ilyen szolgáltatások. A Pásztói járásban Kállón és Ecsegen működik Biztos Kezdet gyermekház, tanoda nincs, ahogy a Rétsági járásban sincs ilyen szolgáltató. Ezekben a járásokban jelentős hiány mutatkozik az esélynövelő ellátások tekintetében.

A Salgótarjáni járásban három településen van Biztos Kezdet Gyermekház, további két helyen Tanoda, ami járás 29 települését tekintve nem tekinthető megfelelő lefedettségnek. A kisebb Szécsényi járásban tanoda ugyan nem működik, de az itt található települések felében van Biztos Kezdet Gyermekház.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Salgótarján Önkormányzatával konzorciumban valósította meg az „Esély gyermekeinknek” című pályázatot. A projekt 2017-től 2022-ig tartott. A projekt eredményeként 7 településen/településrészen 8 jelenlétház működik. A projekt célkitűzése jövőkép kialakítása, a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, cselekvőhelyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése, megerősítése. Kiemelten fontos az önkéntesek és civil szerveztek szerepvállalása a jelenlétházak működésében.

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásaira azokban a térségekben van fokozott szükség, ahol az oktatási intézmények, valamint a bölcsődei ellátás lefedettsége nem ideális. Nógrád vármegye sok szempontból ilyen területnek tekinthető. A társadalmi kirekesztődés megelőzésének kulcsa a kora gyerekkori fejlődés támogatása, a Gyermekházak lehetőséget adnak arra, hogy a szociális hátrányokkal küzdő családok gyermekei ne maradjanak el

fejlettségben kortársaiktól, így nagyobb eséllyel állják meg helyüket az iskolában, többen szereznek szakmát és lesznek képesek elhelyezkedni a munkaerőpiacon.

A vármegyében jelenleg működő elérhető esélynövelő szolgáltatások, a Tanodák, Biztos Kezdet Gyermekházak és Jelenlétházak száma és elérhetősége nem tekinthető megfelelőnek. A vármegye településein sok esetben megjelenik az esélynövelő szolgáltatások működtetésének, bővítésének igénye.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A Biztos Kezdet Gyermekház célja a szociokulturális hátrányokkal küzdő, elsősorban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató és az óvodába még nem járó gyermek számára együttesen nyújtott társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás biztosítása. A tanoda elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, vagy hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok számára nyújtott, önkéntesen igénybe vehető társadalmi felzárkózást segítő prevenciós szolgáltatás.

Mindkét szolgáltatás ügyfeleinek többsége hátrányos helyzetűnek tekinthető. A gyerekek esélynövelő szolgáltatás tekintetében bekövetkező kapacitásbővítés tehát értelemszerűen főként az itt is hátrányos helyzetűnek tekintett roma, mélyszegénységben élő személyek helyzetét javítja.

A helyi esélyegyenlőségi programok romákra, mélyszegénységben élőkre vonatkozó részei a szegénység egyik legfontosabb okai közé az alacsony iskolázottságot, a szakképzettség hiányát, az iskolai lemorzsolódást teszik. A már működő, vagy tervezett Tanodák ezeket a hátrányokat igyekeznek csökkenteni a roma, mélyszegénységben élő lakosok között.

18. táblázat Az esélynövelő szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

Az *esélynövelő szolgáltatások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az esélynövelő szolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	A települések többségében nem működik Tanoda.	A tanulást, felzárkózást segítő programok hozzájárulnak a lemorzsolódás elkerüléséhez.	Tanodát működtető szervezetek támogatása, tevékenységük bővítése.	2028.12.31.			
2	Sok településen nem érhető el a Biztos Kezdet Gyermekház.	A társadalmi kirekesztődés megelőzésének kulcsa a kora gyerekkori fejlődés támogatása.	Szükséges a Biztos Kezdet Gyermekházak müködtetését támogatni, létesítésüket pályázatokkal elősegíteni.	2028.12.31.			
3	A Jelenlétház program folytatása indokolt.	A Jelenlétházak célja a jövőkép kialakítása, a szegény családokban élő gyermekek fokozott támogatása, szocializációjuk segítése, cselekvő helyi közösségek kialakítása, önszerveződések ösztönzése, megerősítése.	A Jelenlétház program folytatása indokolt.	2028.12.31.			

A lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A vármegye településein az esélynövelő szolgáltatások egyenlőtlenül oszlanak el jelentős ellátási hiányokat mutatnak A települési esélyegyenlőségi dokumentunokban sok helyen megjelennek olyan esélynövelő, korai fejlesztést célzó programok, melyek nem a rögzített szolgáltatási keretek között nyújtják a szolgáltatásaikat.

A Salgótarjáni Társulás Jelenlétház programja is ide sorolható, ezen kívül Jobbágyi településen tanulmányok befejezését segítő klubokat, tanulói csoportokat terveznek működtetni.

Szuha településen megjelenik az Intézkedési tervben, hogy a településen élő gyerekek korai fejlesztése nem megoldott. A problémát délutáni foglalkozások szervezésével, utazó szakember igénybevételével tudják enyhíteni. Héhalom településen a korai fejlesztésből a beszédkészség javítását kívánják támogatni.

Endrefelván a Jelenlétház szolgáltatásainak igénybevételét tekintik megfelelőnek a gyermekeket érő hátrányok csökkentésére, tervezetükben szerepel a Gyermekház felújítása és szolgáltatásainak fejlesztése is.

Magyargécen már működik az állami támogatásból, pályázati forrásból létrehozott Biztos Kezdet Gyermekház, terveikben ehhez kapcsolódó Tanoda működtetése, fejlesztése is szerepel.

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozások, lehetséges megoldások

A roma lakosság hátrányos helyzetének generációkon átörökítését Egyházasgerge, Karancskeszi életvezetési tréningekkel, jó gyakorlatok bemutatásával, képességeiknek megfelelő munkahely felkutatásával kívánja csökkenteni.

2. Gyermekvédelmi szakellátások

A gyermekvédelmi szakellátások esetén feltárt települési/járási/vármegyei szolgáltatási hiányosságok, a lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A gyermekvédelmi szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, a nevelésbe vett gyermek otthont nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását.

A gyermekvédelmi szakellátások vármegyei szinten lefedik a teljes ellátási palettát, járási szinten a szolgáltatások különböző formáinak egy-egy eleme jelenik meg.

A Balassagyarmati járásban a járásszékhelyen működő Reménysugár Gyermekotthon a fogyatékos és halmozottan sérült gyerekek számára nyújt bentlakásos elhelyezést. Az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermekek számára az Ipolypart Fészek Lakásotthonban való elhelyezésre van lehetőség. A krízishelyzetbe jutott családok, édesanyák elhelyezésére azonban nem működik a városban intézmény. A gyermekek átmeneti gondozásának ellátásait bemutató részben volt szó erről a hiányosságról.

Bátonyterenyén két lakásotthon működik gyermekek részére, összesen 24 férőhellyel. Pásztón működik a 20 férőhelyes, különleges gyermekotthoni szolgáltatást nyújtó Liliom Gyermekotthon. Szátok településen gyermekotthon és különleges gyermekotthon működik. Mátraszelén lakásotthon működik, Ságújfalun lakásotthoni ellátásban speciális és különleges szükségletű fiúk ellátását biztosítják. Salgótarjánban 12 fős gyermekotthon üzemel. A Fészek Befogadó Gyermekotthon 2024-től ideiglenesen befogadó gyermekotthoni szolgáltatást nyújt a krízishelyzetbe került gyermekek részére, biztosítva ezzel a korábbi fejezetben már hiányként jelzett átmeneti ellátási formát is a vármegye egésze számára.

Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A gyermekvédelmi szakellátásokban gondozott gyermekek helyzetükből, körülményeikből fakadóan hátrányos helyzetűnek tekinthetők. Jövedelmi, anyagi helyzetüket nem minősíthetjük, mert intézményi háztartásban élnek, roma származásúak aránya jelentős a körökben. A szolgáltatásokhoz, ellátáshoz való hozzáférésüket nem hátrányos helyzetük befolyásolja, hanem az elérhető férőhelyek, ellátóhelyek szűkössége. A helyi esélyegyenlőségi

programokban és más vizsgált dokumentumban nincs utalás a valamilyen szempontból hátrányos helyzetűnek tekintett személyekkel szembeni diszkriminációra.

III. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre

1. Köznevelési alapfeladatok

A köznevelési alapfeladatok szolgáltatási hiányosságai – általános áttekintés

A SZÚT 3.1. pontjában bemutatott adatok alapján a köznevelési alapfeladatok ellátása terén jelentős szolgáltatási hiányosságok azonosíthatók az óvodai ellátás, az általános iskolai ellátás, a középfokú oktatás és a további köznevelési feladatok terén.

Az óvodai ellátás területén a legfőbb probléma a szolgáltatások térbeli egyenlőtlensége. Míg a nagyobb településeken, például a járási központokban (Balassagyarmat, Bátonyterenye, Pásztó, Salgótarján, Szécsény) az óvodai intézmények jól kiépítettek, stabil személyi állománnyal és megfelelő férőhelyekkel rendelkeznek, addig a kisebb, periférikus településeken az óvodai ellátás gyakran alacsony kapacitású, és a csoportok létszáma változó. A kisebb falvakban – mint Szanda, Nógrádkövesd, vagy Csitár – az óvodai csoportok kihasználtsága alacsony, a gyermeklétszám csökkenő tendenciát mutat, ami az intézmények fenntarthatóságát veszélyezteti. Az intézmények elérhetősége mellett a szakmai támogatás is hiányos: a fejlesztőpedagógusok, logopédusok és gyógypedagógusok többnyire térségi szinten, utazó rendszerben dolgoznak, ami nem teszi lehetővé a rendszeres és célzott fejlesztést a gyermekek számára. Emellett a korai nevelési formák, mint a bölcsődei ellátás, sok helyen egyáltalán nem érhetők el, vagy csak minimális kapacitással működnek, különösen a kisebb településeken, ami a kisgyermekes szülők munkavállalását is nehezíti.

Az általános iskolai ellátásban a legjelentősebb probléma a települések közötti egyenlőtlenség és a bejáró tanulók magas aránya. A járások központi településein – például Balassagyarmaton, Bátonyterenyén, Pásztón, Salgótarjánban és Szécsényben – stabil intézményhálózat működik, ahol az iskolák magas tanulói létszámmal és megfelelő szakmai háttérrel rendelkeznek. Ugyanakkor a kisebb településeken az iskolák kis létszámúak, gyakran csupán néhány osztállyal működnek, ami gazdaságtalan és pedagógiailag is kihívást jelent. Terényben például mindössze 49 tanuló van, míg Nógrádkövesden egyetlen osztályban 18 gyermek tanul. Az alacsony létszám miatt ezek az intézmények gyakran a bezárás vagy a körzetesítés veszélyével néznek szembe. Az iskolai infrastruktúra és a pedagógiai szakember-ellátottság is egyenlőtlen: míg a központi iskolákban logopédus, fejlesztőpedagógus és pszichológus is elérhető, addig a kisebb falvakban ezek a szolgáltatások vagy teljesen hiányoznak, vagy csak utazó szakemberek

révén biztosítottak. A tanulói mobilitás jelentős: számos településen a diákok jelentős része más településről jár be, például Balassagyarmaton a tanulók 47%-a bejáró.

A középfokú oktatás területén az ellátás erősen központosított. A járásokban szinte a központi városokban – Balassagyarmaton, Bátonyterenyén, Pásztón, Salgótarjánban és Szécsényben – érhetők el középfokú intézmények, míg a kisebb településeken nincs középfokú oktatási lehetőség (ez alól csak Szirák kivétel). A középfokú iskolák közül a gimnáziumok, technikumok és szakképző intézmények a nagyobb városokra koncentrálódnak, ahol a diákok nagy része bejáróként vesz részt az oktatásban. Például Balassagyarmaton a középfokú oktatásban tanulók 48%-a, Bátonyterenyén 72%-a más településről érkezik. Ez nemcsak a tanulók számára jelent komoly kihívást – hiszen napi szinten utazniuk kell –, hanem a kisebb települések fiataljai számára is hátrányos, akik az utazási költségek, az alacsony iskolai motiváció és a családi támogatás hiánya miatt gyakran kiesnek az oktatási rendszerből. A középfokú intézmények között jelentős különbségek vannak a tanulói létszám, a pedagógusok száma és a szakmai háttér tekintetében is.

A további köznevelési feladatok terén a legnagyobb probléma a szolgáltatások elérhetőségének földrajzi egyenlőtlensége. A pedagógiai szakszolgáltatások (logopédia, fejlesztőpedagógia, pszichológiai tanácsadás) szinte kizárólag a központi városokban érhetők el, mint Balassagyarmat, Bátonyterenye és Salgótarján. Az utazó gyógypedagógusi és konduktori hálózat formálisan ugyan a járás egész területét lefedi, de a valóságban a szakemberek kapacitáshiánya miatt a kisebb települések gyermekei gyakran nem jutnak hozzá a szükséges fejlesztéshez. A kollégiumi ellátás is kizárólag a központi városokban működik, ami a vidéki diákok számára a középfokú oktatáshoz való hozzáférést tovább nehezíti. Az alapfokú művészetoktatás szintén csak néhány nagyobb településen érhető el, és a hátrányos helyzetű gyermekek számára gyakran anyagi okok miatt sem hozzáférhető. A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek oktatása is problémás: bár Balassagyarmaton formálisan biztosított, a kisebb településeken élő beteg gyermekek számára a rendszeres fejlesztés szinte lehetetlen.

A hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók helyzete a köznevelésben

A hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók esetében a köznevelési alapfeladatok ellátása során feltárt szolgáltatási hiányosságok különösen súlyos következményekkel járnak, mivel a társadalmi és gazdasági hátrányok tovább mélyítik az oktatási egyenlőtlenségeket.

Az óvodai ellátás terén a hátrányos helyzetű gyermekek hozzáférése rendkívül egyenlőtlen a vizsgált térségben. A kisebb településeken, ahol a gyermeklétszám eleve alacsony és az óvodai csoportok kihasználtsága ingadozó, a hátrányos helyzetű gyermekek aránya sokszor kiugróan magas. Például Hugyagon a hátrányos helyzetű óvodások aránya 69%, míg Bercelen és Patakon gyakorlatilag nincs regisztrált hátrányos helyzetű gyermek. Az ilyen magas koncentráció jelentős kihívást jelent az intézmények számára, mivel az óvodapedagógusok gyakran egyedül kénytelenek megbirkózni a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nevelési, szocializációs és fejlesztési feladataival. Ezeken a településeken a gyermekek sokszor nem kapják meg a szükséges fejlesztést, mivel a gyógypedagógiai ellátás térségi szinten, utazó rendszerben működik, és a szakemberek kapacitáshiánya miatt a fejlesztések rendszertelenek. A hátrányos helyzetű családok esetében az óvodai beíratás is problémás lehet, mivel a szülők gyakran bizalmatlanok az intézményekkel szemben, vagy nem ismerik fel az óvodai nevelés fontosságát. Különösen a roma családok körében gyakori ez a bizalmatlanság, amelyet a dokumentum is hangsúlyoz.

Az általános iskolai ellátásban a hátrányos helyzetű tanulók koncentrációja egyes településeken extrém magas, ami komoly kihívást jelent az intézmények számára. A dokumentum alapján Drégelypalánkon a hátrányos helyzetű tanulók aránya 75%, míg Dejtáron 32%, Őrhalmon 31%. Ezeken a településeken az oktatási intézmények nemcsak tanulási feladatot látnak el, hanem szociális gondozói szerepet is kénytelenek vállalni. A hátrányos helyzetű tanulók számára az iskolai sikeresség kulcsfontosságú tényezője lenne a megfelelő szociális támogatás és fejlesztés, azonban ezek gyakran hiányoznak. Az integrált oktatás formálisan biztosított, de a hátrányos helyzetű tanulók esetében ez sokszor nem jelent tényleges befogadást vagy személyre szabott támogatást. A fejlesztőpedagógusok, iskolapszichológusok és logopédusok elsősorban a központi településeken állnak rendelkezésre, míg a kisebb falvakban a tanulók gyakran csak minimális vagy semmilyen fejlesztést nem kapnak. Az ingyenes étkeztetés és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény ugyan formálisan biztosított, de ezek nem elegendőek az oktatási hátrányok csökkentéséhez, különösen ott, ahol a szülők nem tudják támogatni gyermekeik tanulását.

A középfokú oktatásban a hátrányos helyzetű tanulók számára az elsődleges probléma a hozzáférés és a továbbtanulási lehetőségek korlátozottsága. A hátrányos helyzetű tanulók többsége a középfokú oktatásban nem a gimnáziumi képzést választja, hanem a szakképző iskolákat vagy technikumokat, ahol a képzési színvonal gyakran alacsonyabb, és a végzettség megszerzése nehezebb. Balassagyarmaton a gimnáziumokban mindössze 12 hátrányos helyzetű

tanuló található, míg a technikumokban és szakképző iskolákban egyaránt 36 fő. A tanulók többsége tehát a szakirányú képzéseket választja, ami részben a továbbtanulási esélyek hiányát, részben pedig a rövidebb képzési idő és az azonnali munkaerőpiaci elhelyezkedés reményét tükrözi. A hátrányos helyzetű fiatalok számára a középfokú intézmények elérése is problémás: a középfokú oktatás szinte kizárólag a nagyobb városokban érhető el, mint Balassagyarmat, Salgótarján vagy Szécsény és a bejárás sok család számára anyagi vagy logisztikai akadályt jelent. A lemorzsolódás különösen magas a hátrányos helyzetű tanulók körében, mivel a családok nem képesek támogatni a tanulásukat, és az iskolai kudarcok könnyen végzettség nélküli iskolaelhagyáshoz vezetnek.

A további köznevelési feladatok elérhetősége különösen korlátozott a hátrányos helyzetű tanulók számára. A pedagógiai szakszolgáltatások, mint a logopédiai ellátás, fejlesztőpedagógiai szolgáltatás és pszichológiai tanácsadás, jellemzően a központi településekhez kötődnek, mint Balassagyarmat, Bátonyterenye vagy Salgótarján, míg a periférikus települések gyermekei csak utazó szakemberek révén juthatnak fejlesztéshez. Az utazó gyógypedagógiai szolgáltatás formálisan ugyan elérhető, de a szakemberek kapacitáshiánya miatt a fejlesztések rendszertelenek és gyakran rövid időtartamúak. A hátrányos helyzetű gyermekek számára az alapfokú művészetoktatás is nehezen hozzáférhető, hiszen ez többnyire térítési díjhoz kötött, amelyet sok család nem tud megfizetni. A kollégiumi ellátás szintén kizárólag a nagyobb városokban biztosított, így a vidéki, hátrányos helyzetű fiatalok számára a középfokú oktatáshoz való hozzáférés tovább nehezül. A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek fejlesztése és oktatása is problémás, mivel a kisebb településeken nincs lehetőség a folyamatos és szakszerű fejlesztésre.

A hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók számára a köznevelési szolgáltatásokhoz való hozzáférés tehát nemcsak földrajzi és infrastrukturális kérdés, hanem szociális probléma is. Az alacsony iskolai végzettségű szülők, a szegénység, a munkanélküliség és a roma közösségek elszigeteltsége mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek számára a köznevelési szolgáltatások csak korlátozottan elérhetők. Az egyenlőtlenségek leküzdése érdekében a szolgáltatások földrajzi és szakmai elérhetőségének bővítése, a hátrányos helyzetű gyermekek célzott támogatása és a szülők tudatosságának növelése nélkülözhetetlen.

19. táblázat Az oktatás (köznevelési) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

Az *oktatás (köznevelési)* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok, a köznevelési feladatok esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Tanulmányi ösztönzés, iskoláztatás támogatása hátrányos helyzetű gyermekek számára.	Sok család számára gondot okoz az iskolakezdés költsége, a tanulmányi előmenetel támogatása, illetve a tehetséges tanulók iskoláztatása. A motivációhiány és a gyenge tanulmányi eredmények is hozzájárulnak a lemorzsolódáshoz.	Beiskolázási támogatás, ösztöndíjak (pl. Bursa Hungarica, helyi ösztöndíj), tanulásra ösztönző programok. Korrepetálás, példaképekkel való találkozások, tanoda jellegű programok indítása. Tájékoztatás. továbbtanulási lehetőségekről, pályázati források bevonása.	2028.12.31.	önkormányzati munkatárs, pedagógus, tankerületi igazgató, intézményvezető, családgondozó	polgármester, intézményvezető	nem
2	Az óvodai infrastruktúra fejlesztése és a	Az óvoda kihasználtsága magas, az épület bővítésre nem	Új óvoda építése pályázati forrásból, a meglévő udvar és kert	2028.12.31.	önkormányzati munkatárs,	polgármester, óvodavezető	nem

	kötelező eszközök biztosítása.	alkalmas. Az udvar, kert és sportolási lehetőségek elavultak, az előírt kötelező eszközök egy része hiányzik.	parkosítása, felújítása. Tornaterem és elkülönítő kialakítása a tetőtér beépítésével. Kötelező eszközök beszerzése, a törvényi előírások teljesítése, szolgáltatási színvonal emelése.		projektmenedzserek, tervezők, kivitelezők		
3	A gyermekek iskolai lemorzsolódásának csökkentése.	A gyerekek jelentős része nem fejezi be az általános iskolát, és szakmát sem szerez, ami hosszú távon korlátozza munkaerőpiaci és társadalmi érvényesülésüket.	Kapcsolatok kiépítése az érintett szakmai és civil szereplőkkel, a komplex telepprogram folytatása, tanodák működtetése. A tanulók támogatása személyre szabott foglalkozásokkal, mentorálással, pályaorientációval. Az eredmények mérésére a résztvevő gyerekek számának, tanulmányi előmenetelének és képzettségszerzésének nyomon követése javasolt.	2028.12.31.		A Polgármesteri Hivatal érintett szakirodája. Az érintett alpolgármester	nem
4		A helyi középiskolások nem tudják teljesíteni az 50 órás kötelező közösségi szolgálatot, mivel hiányzik az	Az érintett tanulók és iskolák beazonosítása, információgyűjtés, majd kapcsolatfelvétel és együttműködési	2028.12.31.		polgármester, jegyző	nem

		intézményekkel való formális együttműködés.	megállapodás megkötése a középfokú köznevelési intézményekkel a lehetőségek biztosítása érdekében.				
5		Sok tehetséges és szorgalmas gyermek nem tudja folytatni tanulmányait közép- vagy felsőfokú intézményben, mert a családjuk nem tudja finanszírozni a továbbtanulást.	Pályázati lehetőségek folyamatos figyelése, beadási határidők nyomon követése, pályázatok összeállítása és benyújtása. A diákok és szüleik tájékoztatása különböző csatornákon keresztül a támogatási lehetőségekről.	2028.12.31	polgármester, intézményvezető	polgármester	nem
6	A hátrányos helyzetű gyermekek eljutásának biztosítása köznevelési és kiegészítő szolgáltatásokhoz	Az érintett gyermekek számára nehézséget jelent a más településen elérhető oktatási intézményekhez vagy kiegészítő szolgáltatásokhoz (pl. logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus) való eljutás. Sok család nem tudja megoldani az utaztatást.	Falubusz vagy egyéb szállítási megoldások biztosítása a gyermekek számára. Igényfelmérés, időpont-egyeztetés a szolgáltató intézményekkel. Helyi szervezési kapacitás kialakítása a rendszeres hozzáférés érdekében.	2028.12.31.	falugondnok, önkormányzati munkatárs	polgármester	nem
NŐK							

1	A nők alacsony iskolai végzettségének és tartós munkanélküliségének problémája.	A településen sok nő legfeljebb 8 általános osztályt végzett, ami szorosan összefügg a tartós munkanélküliséggel. A női munkanélküliség aránya magas, különösen a gyermekvállalás után nehéz a visszatérés a munkaerőpiacra. A helyzet javításához elengedhetetlen a végzettség növelése és a munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzések biztosítása, amelyek hozzájárulnak a nők elhelyezkedéséhez és a település fejlődéséhez.	A településen élő alacsony végzettségű nők munkaerőpiaci esélyeinek javítása érdekében szükséges a 8 osztály megszerzésének támogatása és hiányszakmákra irányuló képzések indítása. A programok megvalósítása a Foglalkoztatási Osztály és a Munkaügyi Központ együttműködésével, pályázati forrásból történne. Fontos a rendszeres tájékoztatás az elérhető lehetőségekről, valamint a közfoglalkoztatás és a START program fenntartása, hogy a nők hosszú távon az elsődleges munkaerőpiacon találjanak megélhetést.	2028.12.31.	önkormányzati munkatárs, foglalkoztatási osztály munkatársai	polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							

1	Alacsony iskolai végzettség és szakképzettség a mélyszegénységben élők körében.	A településeken magas azoknak az aránya, akik nem rendelkeznek általános iskolai végzettséggel vagy szakképesítéssel. A tartós munkanélküliség oka gyakran a nem piacképes képzettség, motivációhiány, illetve a tanulási lehetőségek hiánya.	Általános iskolai végzettség megszerzésének támogatása, alapkompetencia-fejlesztő és szakképesítést nyújtó tanfolyamok szervezése. Pályaválasztási tanácsadás, a foglalkoztatási osztállyal és köznevelési intézményekkel való együttműködés, folyamatos tájékoztatás. Hiányszakmákhoz igazodó képzések indítása, közfoglalkoztatás fenntartása, munkahelyteremtés támogatása pályázati és helyi gazdaságfejlesztési eszközökkel. Résztvevők és igények felmérése, képzőintézmények bevonása, programok lebonyolítása és	2023.03.30 / 2028.12.31. / 2029.12.28.	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, pedagógus, tankerületi igazgató, intézményvezető, védőnő, családsegítő, felnőttképző intézmények, foglalkoztatási osztály munkatársai	polgármester, oktatási intézmények vezetői	nem

			visszacsatolás biztosítása.				
ROMÁK							
1	Alacsony iskolai végzettség, iskolai lemorzsolódás és a szakmaszerzés hiánya a roma fiatalok körében.	A tanulási motiváció hiánya, iskolázatlanság, nehéz szociális háttér, információhiány a továbbtanulási és munkaerőpiaci lehetőségekről.	Folyamatos kapcsolat a munkaügyi kirendeltséggel, alapítványokkal, képzésszervezőkkel. Pályázati lehetőségek felkutatása képzések indítására, hiányszakmákhoz igazított tanfolyamok szervezése. Adatgyűjtés, motiválás, fórumok és tájékoztatás szervezése. Rövid és középtávú célok: 8 osztály megszerzése, szakmaszerzés, önéletrajzírás, vizsgára felkészítés, támogatási lehetőségek ismertetése. Hosszú távon: valós piaci értékkel bíró szakmákhoz való hozzáférés biztosítása.	2025.09.30 / 2025.12.31. / 2028.11.30	iskolatitkár	polgármester, intézményvezető, önkormányzati referens	nem

Gyermekek

A hátrányos helyzetű gyermekek számára az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés számos tényező miatt sérül. A családok anyagi nehézségei, az alacsony szülői iskolázottság, az intézményi infrastruktúra hiányosságai és a kiegészítő szolgáltatások elérhetetlensége egyaránt hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekek tanulmányi előmenetele már az óvodáskortól kezdve kedvezőtlen pályára állhat.

Sok gyermek már az óvodai nevelés során is korlátozott lehetőségek között szocializálódik: az udvar és kert fejletlensége, a kötelező eszközök hiánya, vagy éppen a nem bővíthető óvodai épület mind-mind a nevelési környezet minőségét csökkenti. Ugyanakkor a köznevelési intézményekkel való kapcsolatfelvétel és az utazási nehézségek – például más településen lévő logopédus, fejlesztőpedagógus, pszichológus elérhetetlensége – szintén megnehezítik, hogy a gyermekek időben hozzájussanak a szükséges támogatásokhoz. Ezek az akadályok különösen érvényesülnek azoknál a családoknál, ahol nincs saját közlekedési eszköz vagy kellő információ az igénybe vehető szolgáltatásokról.

Az iskolás korosztály esetében a motiválatlanság, a tanulmányi lemaradás és az anyagi okokra visszavezethető iskolai lemorzsolódás jelent komoly problémát. Számos család nem tudja finanszírozni az iskolakezdéshez vagy a továbbtanuláshoz szükséges kiadásokat, miközben a tehetséges gyermekek is gyakran támogatás nélkül maradnak. Az ösztönző programok hiánya és az alacsony tanulási kedv gyakran vezet korai iskolaelhagyáshoz, ami hosszú távon a társadalmi egyenlőtlenségek konzerválódását okozza.

Megoldásként a települési önkormányzat komplex és egymásra épülő beavatkozási csomagban gondolkodik. A Bursa Hungarica és más ösztöndíjak elérhetővé tétele, tanodai programok beindítása, felzárkóztató foglalkozások és példaképekkel történő motiváló találkozások lehetőséget nyújtanak a tanulmányi előmenetel javítására. Pályázati források bevonásával bővülhet az óvodai kapacitás és korszerűsödhet az eszközpark is. Kiemelten fontos továbbá a középiskolák bevonása, hogy a helyi diákok teljesíteni tudják a kötelező közösségi szolgálatot – ehhez együttműködési megállapodásokra van szükség.

Az önkormányzat aktív szerepet vállal a pályázatok figyelésében és a támogatási lehetőségek közvetítésében, miközben a családokat is igyekszik bevonni a döntési és szervezési folyamatokba. Jó gyakorlatként megemlíthető a „Jelenlét program” vagy a különböző Tanoda-

modellek, amelyek célzott mentorálással és közösségfejlesztéssel képesek hosszú távon javítani a hátrányos helyzetű gyermekek oktatási esélyeit.

Nők

A nők oktatáshoz és képzésekhez való hozzáférését több egymással összefüggő tényező is akadályozza, különösen azokban a térségekben, ahol a munkanélküliség és az alacsony iskolai végzettség halmozottan van jelen. Sok településen a munkaképes korú nők jelentős része legfeljebb nyolc általános osztályt végzett, és hosszabb ideje távol van a munkaerőpiactól. Ez a helyzet elsősorban a gyermekvállalás utáni időszakban válik kritikussá, mivel a kisgyermekes nők esetében a munkába való visszatérés esélye alacsonyabb, különösen akkor, ha nem rendelkeznek piacképes végzettséggel vagy naprakész készségekkel.

A nők tartós munkanélküliségének hátterében tehát nemcsak az iskolai végzettség hiánya, hanem az információhoz és képzési lehetőségekhez való korlátozott hozzáférés is áll. Emellett a szociális környezet, a közlekedési lehetőségek hiánya, a családi szerepek egyenlőtlen eloszlása, illetve a gyermekek elhelyezésének megoldatlansága tovább nehezíti az aktív munkavállaláshoz vezető utat. Ezek a tényezők nemcsak az egyéni életminőséget befolyásolják, hanem a települések gazdasági fejlődését is hátráltatják.

A beavatkozási javaslatok fókuszában ezért a végzettség megszerzésének támogatása, valamint a munkaerőpiac igényeihez igazodó képzések megvalósítása áll. Első lépésként elengedhetetlen a 8 osztályos általános iskolai végzettség megszerzésének lehetővé tétele azok számára, akik ezzel még nem rendelkeznek. Ezzel párhuzamosan olyan tanfolyamokat szükséges szervezni, amelyek hiányszakmákra készítenek fel – ezáltal valódi, hosszú távon is fenntartható elhelyezkedési lehetőségeket teremtenek. A programokat a Foglalkoztatási Osztály és a Munkaügyi Központ szakmai közreműködésével, pályázati és állami források bevonásával lehet megvalósítani.

Fontos beavatkozási terület a nők számára elérhető tájékoztatás javítása is. A különféle támogatásokról, képzési lehetőségekről, közfoglalkoztatási programokról való rendszeres információszolgáltatás segíthet abban, hogy a nők jobban eligazodjanak a lehetőségek között, és aktívabban kapcsolódjanak be a munka világába. Ennek része lehet a közösségi fórumok szervezése, személyes tanácsadások, valamint az online információs csatornák (települési honlap, közösségi média) tudatosabb használata is.

A közfoglalkoztatási programok – mint például a START program – fenntartása szintén szerepet játszhat az átmeneti foglalkoztatás biztosításában, különösen azok számára, akik hosszabb ideje munkanélküliek, vagy akik számára első lépésként szükség van strukturált napi munkavégzésre, tapasztalatszerzésre. A cél azonban hosszú távon egyértelműen az elsődleges munkaerőpiacra való beilleszkedés, amely csak képzési és fejlesztési lehetőségek biztosításával, illetve a munkaadókkal való együttműködés révén valósítható meg.

Mélyszegénységben élők

A mélyszegénységben élő lakosság számára az oktatáshoz való hozzáférés számos strukturális és szociális akadályba ütközik, amelyek rendszerszintű beavatkozásokat és komplex programokat igényelnek. A legfőbb problémát a rendkívül alacsony iskolai végzettség, a szakképesítés hiánya, valamint a tartós munkanélküliség és motivációhiány együttes jelenléte jelenti. Az érintettek körében gyakori az általános iskolai tanulmányok idő előtti megszakítása, a középiskolai tanulmányok el nem kezdése vagy be nem fejezése, illetve az, hogy hiányoznak azok az alapkészségek, amelyek az élethosszig tartó tanuláshoz és a munkaerőpiaci beilleszkedéshez szükségesek.

Az oktatáshoz való hozzáférést a tanulási nehézségeken és a szociális problémákon túl gyakran az is akadályozza, hogy az érintettek nem rendelkeznek elegendő információval a tanulási lehetőségekről, a képzésekelérhetőségéről, és az ezekhez kapcsolódó támogatási formákról. A közlekedési nehézségek, a digitális írástudás hiánya, a családi háttérben tapasztalható negatív minták, valamint a tanulásba vetett bizalom elvesztése tovább súlyosbítják a helyzetet.

A beavatkozási javaslatok első lépése a résztvevők és az igények alapos felmérése. Ennek alapján szükséges az alapkompetenciák fejlesztésére irányuló, alacsony belépési küszöbű programok elindítása, amelyek célja a tanuláshoz szükséges alapvető készségek (írás, olvasás, számolás, digitális alapismeretek) megerősítése. Ezeket követhetik olyan szakképesítést nyújtó tanfolyamok, amelyek a munkaerőpiacon valóban keresett, helyi szinten is hasznosítható végzettségeket biztosítanak – például építőipari, szociális, mezőgazdasági vagy logisztikai területeken.

A lemorzsolódás csökkentése érdekében szükséges olyan támogató elemek beépítése is, mint a tanulási motiváció erősítése, mentorálás, pályaorientáció, valamint szociális és pszichológiai támogatás biztosítása. Fontos a tanulási sikerélmények megteremtése, akár rövid ciklusú

képzések révén, valamint a fokozatos haladás lehetősége. A tanfolyamokhoz kapcsolódhatnak munkaerőpiaci programok, amelyeken keresztül a résztvevők gyakorlati tapasztalatokat is szerezhetnek.

A közfoglalkoztatás fenntartása – például a START program keretében – átmeneti megoldásként továbbra is fontos szerepet játszhat, de hosszabb távon a cél az elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedés. Ehhez a munkahelyteremtést célzó programok (pl. önkormányzati és civil pályázatok, vállalkozások bevonása) elengedhetetlenek, különösen akkor, ha adókedvezményekkel vagy egyéb ösztönzőkkel sikerül a munkáltatókat a foglalkoztatásra motiválni.

Romák

A roma közösségek tagjai, különösen a fiatalok, jelentős mértékben ki vannak téve az oktatási hátrányok halmozódásának. A korai iskolai lemorzsolódás, az általános iskolai végzettség hiánya, a szakmaszerzés elmaradása, valamint a középfokú és felsőfokú tanulmányokban való alulreprezentáltság a hátrányos szociális körülményekkel és a tanulási motiváció gyengeségével együtt súlyos esélykülönbségeket eredményez.

A leggyakoribb akadályok között szerepel az iskolázatlanság többgenerációs jelenléte a roma családokban, amely miatt a tanulás társadalmi hasznossága és presztízse alacsonyabb, mint más társadalmi csoportokban. Ehhez gyakran társul a nehéz anyagi helyzet, a zsúfolt lakókörnyezet, a tanulást nem támogató otthoni környezet, valamint az információhiány a továbbtanulás és a képzések lehetőségeiről. A rendszeres tanulás, a felkészülés és a vizsgák teljesítése olyan kompetenciákat kíván, amelyeket az iskolai rendszer nem mindig képes megfelelően fejleszteni a leghátrányosabb helyzetű tanulók körében.

A beavatkozások kulcsa a motiváció erősítése, az információk elérhetővé tétele és az oktatási rendszerhez való kapcsolódás támogatása. Ennek érdekében a következő lépések indokoltak:

Rendszeres és célzott kapcsolatépítés a munkaügyi kirendeltségek, alapítványok, civil szervezetek és képzésszervezők között annak érdekében, hogy a roma fiatalok számára ténylegesen elérhető és releváns képzések indulhassanak. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hiányszakmákra épülő tanfolyamokra, amelyek hosszabb távon a munkaerőpiacon is értékesíthetők.

Pályázati források felkutatása a képzési lehetőségek finanszírozására, valamint olyan kísérő programok bevezetése, amelyek a résztvevők tanulási kedvét, önismeretét és elköteleződését is fejlesztik (pl. mentorálás, egyéni tanulási tervek).

Adatgyűjtés és motivációs fórumok szervezése a célcsoport pontosabb elérése, aktivizálása és bevonása érdekében. Ezek a fórumok lehetőséget adnak arra, hogy a résztvevők első kézből értesüljenek a lehetőségeikről, valamint találkozzanak sikeres példákkal, amelyek követendő mintaként szolgálhatnak.

Rövid és középtávú célok meghatározása a fokozatos előrehaladás érdekében, például a nyolc osztály megszerzése, a hiánypótló szakképzések elvégzése, önéletrajz-írás és állásinterjúra való felkészítés. Ezeket gyakorlatorientált, kis lépésekre épülő programokkal célszerű támogatni.

Hosszú távú célként pedig biztosítani kell, hogy a roma fiatalok valódi munkaerőpiaci értéket képviselő végzettségekhez jussanak, melyek révén nem csupán foglalkoztathatóságuk nő, de hosszabb távon közösségeik gazdasági és társadalmi megerősödése is elindulhat.

Jó gyakorlatként érdemes említeni a tanoda típusú programokat, ahol kiscsoportos, személyre szabott fejlesztésre van lehetőség, és ahol nemcsak a tanulmányi támogatás, hanem a közösségépítés és az identitás megerősítése is előtérbe kerül. További példa a „Tanulva dolgozni, dolgozva tanulni” elvén működő munkaalapú képzések, amelyek az elméleti tanulást gyakorlati munkával ötvözik – ezzel egyszerre kínálnak jövedelmet, szakmát és jövőképet a fiatalok számára.

2. Felnőttképzés

A felnőttképzési szolgáltatás hiányosságai – általános áttekintés

Nógrád vármegye felnőttoktatási rendszere[3] rendkívül koncentrált és egyenlőtlen. A vármegye többi járásában, a Balassagyarmati és Salgótarjáni járások kivételével, egyáltalán nincs elérhető felnőttoktatás. A felnőttképzési lehetőségek kizárólag e két járási központban, azaz Balassagyarmaton és Salgótarjánban érhetők el. A kisebb településeken – beleértve a falvakat és a kisebb városokat – nincs helyben felnőttoktatási intézmény vagy képzési program, ami azt jelenti, hogy a felnőtt korú lakosság számára a továbbtanulás és a képzettségi szint javítása gyakorlatilag elérhetetlen, ha nem tudják rendszeresen meglátogatni a központi városokat.

A központosított oktatási struktúra azt eredményezi, hogy a felnőttképzési szolgáltatásokhoz való hozzáférés rendkívül egyenlőtlen. A járási központokban élők számára – akik könnyen és gyorsan elérhetik az oktatási intézményeket – a továbbtanulás és a szakképzettség megszerzése reális opció. Ezzel szemben a kisebb településeken élők számára az oktatási lehetőségekhez való hozzáférés rendkívül korlátozott. A közlekedési nehézségek, az utazási költségek és az időráfordítás mind jelentős akadályt jelentenek, különösen azok számára, akiknek nincs saját közlekedési eszközük, vagy akik munkavállalás mellett szeretnének tanulni.

Az információáramlás is hiányos: sokan nem tudnak a felnőttképzési lehetőségekről, vagy ha tudnak is, nem rendelkeznek elegendő információval a beiratkozás, a követelmények vagy a támogatási lehetőségek kapcsán. Az oktatási intézmények és a helyi közösségek közötti kommunikáció gyenge, ami tovább növeli az információhiányból fakadó akadályokat.

A térségben kiemelt célként jelenik meg a digitális kompetenciák fejlesztése, amely magában foglalja:

- A felnőttek digitális kompetenciáinak fejlesztését a teljes életút során.
- Az informatikai szakmai képzéseken való sikeres részvétel növelését.

[3] Fontos, hogy néhány mondatban megfogalmazzuk a Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja (2023–2028) alapján, hogy mi is a különbség a felnőttképzés és a felnőttoktatás között. Felnőttképzés: Olyan iskolarendszeren kívüli képzési forma, ahol a résztvevők nem állnak tanulói jogviszonyban az intézménnyel. Piaci alapon működik, és a képzési jogviszonyt a résztvevő és a felnőttképzést szervező intézmény közötti szerződés szabályozza. A cél a munkaerő versenyképességének növelése, a társadalmi részvétel és a digitális írástudás fejlesztése. Felnőttoktatás: Az új szakképzési rendszer részeként a felnőttek számára is lehetőség van két szakma és egy szakképesítés ingyenes megszerzésére. Ez általában esti képzés formájában, heti 2-3 nap délutáni oktatásként zajlik, de lehetőség van e-learning formában is részt venni. A képzési idő rugalmasan csökkenthető a résztvevők előzetes tudása alapján.

- Színvonalas digitális tartalmak folyamatos elérhetőségét.
- Az információs és kommunikációs technológiák gyakorlati alkalmazásának széleskörű elterjesztését.

Különös figyelmet fordítanak az idősek és a hátrányos helyzetűek oktatására. Az idősek számára a felnőttoktatás támogatja az elektronikus ügyintézés és a számítógép-használat elsajátítását, míg a hátrányos helyzetűek számára a digitális írástudás növelése kiemelt cél.

Nógrád vármegye felnőttoktatási és felnőttképzési rendszerének központjai elsősorban Balassagyarmaton és Salgótarjánban találhatók. A térségben elérhető felnőttoktatási intézmények közül kiemelkedik a Nógrád Megyei Szakképzési Centrum, amely a felnőttképzés és felnőttoktatás fő központja, valamint a J.L. Seagull Szakképző Iskola és Felnőttképzési Központ, amely különféle szakmai képzéseket kínál az érdeklődők számára.

A Balassagyarmaton és Salgótarjánban elérhető képzési lehetőségek szorosan igazodnak a helyi munkaerőpiaci igényekhez, és széles körű oktatási programokat kínálnak. Balassagyarmaton a következő intézményekben érhetőek el ezek:

- Mikszáth Kálmán Gimnázium és Szakgimnázium: Ez az intézmény rendszeresen indít felnőttképzési programokat, amelyek hozzájárulnak a munkaerőpiaci kereslet és kínálat egyensúlyának fenntartásához.
- Szent-Györgyi Albert Technikum: Egészségügyi, sport, informatika és távközlési ágazatokban kínál szakmai képzéseket, amelyek hozzájárulnak a helyi egészségügyi és szociális ellátási szektor utánpótlásához.
- Szondi György Technikum és Szakképző Iskola: Széles körű képzési kínálattal rendelkezik, beleértve a gépészetet, elektronikát, építőipart, fa- és bútoripart, valamint kreatív szakmákat. Az iskola modern infrastruktúrával rendelkezik, amely biztosítja a magas színvonalú oktatást.

Ezek az intézmények és képzési programok a térség felnőttképzési rendszerének alapjait jelentik, és fontos szerepet játszanak a helyi munkaerőpiaci igények kielégítésében, valamint a felnőttek szakmai és személyes fejlődésének támogatásában

A hátrányos helyzetűek érintettsége a felnőttképzésben

A hátrányos helyzetű csoportok számára a felnőttképzéshez való hozzáférés még nagyobb kihívást jelent, mint a lakosság többi része számára. Ezek a csoportok, különösen a roma lakosság és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező felnőttek, többféle akadállyal szembesülnek. Az egyik legnagyobb kihívás a közlekedési nehézségek. A hátrányos helyzetű településeken – például Hugyag, Őrhalom, Szanda – élők számára az utazás a központi városba anyagilag és időben is megterhelő. Sok esetben az utazási költségek fedezése is problémát jelentene, nem beszélve az időráfordításról, különösen, ha a tanulmányok mellett munkavállalási kötelezettségeik is vannak.

Az anyagi korlátok különösen nagy problémát jelentenek a hátrányos helyzetűek számára. A képzési programok díjai, az utazási költségek és a tanulással járó egyéb kiadások sok esetben meghaladják a hátrányos helyzetű családok lehetőségeit. Azok számára, akik már eleve alacsony jövedelemmel rendelkeznek, a továbbtanulás anyagi terhe nem vállalható.

A szociális hátrányok is jelentős szerepet játszanak a felnőttoktatásból való kimaradásban. Az alacsony iskolai végzettségű felnőttek, különösen a roma közösségek tagjai, gyakran bizalmatlanok az intézményes oktatási formákkal szemben. Nem rendelkeznek pozitív tanulási tapasztalatokkal, és nem látják a továbbtanulásban rejlő lehetőségeket. Az oktatási rendszerhez való hozzáférés hiánya és a személyes támogatás, mentorálás hiánya azt eredményezi, hogy sokan már a beiratkozás gondolatát is elvetik.

Összességében a hátrányos helyzetű csoportok számára a felnőttképzéshez való hozzáférés nem csupán oktatási, hanem társadalmi kérdés is. Az oktatási lehetőségek hiánya tovább növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket, és hozzájárul a szegénység újratermelődéséhez. A felnőttképzéshez való hozzáférés javítása elengedhetetlen a társadalmi mobilitás biztosítása érdekében.

20. táblázat Az oktatás (felnőttképzés) LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

Az *oktatás (felnőttképzés)* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a felnőttképzés esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Alacsony képzettségi szint.	A településen élők körében jellemzően alacsony a képzettségi szint, miközben kevés a helyben elérhető képzési lehetőség. Ez különösen hátrányosan érinti azokat, akik nem tudnak más településekre utazni tanulás céljából.	A munkaügyi központtal és egyéb szakmai szervezetekkel együttműködve helyi képzési lehetőségek biztosítása; tájékoztatás a részvételi lehetőségekről; pályázatok felkutatása a tanfolyamok finanszírozására.	2028.12.31	polgármester, munkaügyi központ, munkaügyi előadó	polgármester, munkaügyi központ	nem

Lakossági hozzáférés

A járás több települését is érinti az alacsony iskolai végzettségű felnőttek magas aránya, ami jelentősen rontja az érintettek munkaerőpiaci esélyeit és társadalmi mobilitását. A probléma súlyát tovább növeli, hogy a legtöbb településen kevés vagy egyáltalán nincs helyben elérhető képzési lehetőség, így azok, akik anyagi, családi vagy közlekedési okok miatt nem tudnak más településekre utazni, tartósan kiszorulnak a tanulásból és az átképzésből. Ez különösen jellemző a mélyszegénységben élőkre, nőkre, romákra, idősebb munkanélküliekre és más hátrányos helyzetű csoportokra.

A hozzáférés javítása érdekében elengedhetetlen a felnőttképzések helyi elérhetőségének megteremtése. Ezt egyrészt a **munkaügyi központokkal, felnőttképzési intézményekkel és civil partnerekkel való együttműködés** révén lehet előmozdítani, másrészt a **pályázati források folyamatos felkutatásával** szükséges támogatni a tanfolyamok indítását.

Kiemelt fontosságú a lakosság **tájékoztatása az elérhető képzési lehetőségekről**, a részvételi feltételekről, a jelentkezés módjáról, illetve a tanulást támogató egyéb juttatásokról (pl. utazási támogatás, eszközhasználat, ösztöndíj). A programok sikerességét növeli, ha a tanfolyamok tematikája igazodik a térség gazdasági adottságaihoz és munkaerőpiaci igényeihez, például hiányszakmák betöltésére irányulnak.

21. táblázat Az oktatás (felnőttképzés) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

Az *oktatás (felnőttképzés)* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az…** (*ellátás, szolgáltatás neve*)	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
IDŐSEK							
1	Rendszeres tájékoztatás a kistérségben elérhető felnőtt-, és szakképzési programokról.	A munkakeresők között veszélyeztetetett életkorúak az 56-60 éves korosztály.	Kapcsolatfelvétel és annak erősítése a megyei és járási Foglalkoztatási Osztállyal, - az érintettek tájékoztatása rendszerességének, módjának, felelősének meghatározása, - a publikus tájékoztatás helyének, módjának meghatározása, felelős kijelölése, - tájékoztatás szórólapon, a helyi újságban, honlapon.	2027.12.31		polgármester	nem
NŐK							

1	A kistérségben elérhető felnőtt-, és szakképzési programokról rendszeres tájékoztatás.	A munkakeresők között felülreprezentáltak a nők.	Kapcsolatfelvétel és annak erősítése a megyei és járási Foglalkoztatási Osztállyal, - az érintettek tájékoztatása rendszerességének, módjának, felelősének meghatározása, - a publikus tájékoztatás helyének, módjának meghatározása, felelős kijelölése, - tájékoztatás szórólapon, a helyi újságban, honlapon	2027.12.31		polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Képzési adatbázis kialakítása	Az alacsony képzettséggel rendelkezők részére egy olyan adatbázis kialakítása, mely segítségével továbbképzési lehetőségeket kínálhatunk a számukra, ezáltal segítve a munkanélküliek számának csökkenését.	felmérés, adatbázis létrehozása, frissítése	2024.09.30	önkormányzat munkatársai	önkormányzat munkatársai	nem

Idősek

A kistérségben számos olyan munkakereső él, akik az 56–60 éves korosztályhoz tartoznak, és különösen hátrányos helyzetbe kerülnek az elhelyezkedés során. Ennek egyik oka, hogy számukra kevés az elérhető és számukra is megfelelő felnőttképzési program, másrészt gyakran nem rendelkeznek elegendő információval a térségben működő képzésekről, átképzési lehetőségekről.

A hozzáférés javításának kulcsa a célzott, rendszeres és érthető tájékoztatás biztosítása, amelynek alapja a megyei és járási foglalkoztatási osztályokkal való aktív együttműködés. Ennek során szükséges meghatározni:

- a tájékoztatás rendszerességét és formáját (pl. havonta frissített információk),
- a felelős személy(eke)t, akik biztosítják a folyamatos adatfrissítést és kapcsolattartást,
- valamint az információközlés csatornáit, például szórólap, helyi újság, települési honlap.

A kezdeményezés célja, hogy az idősebb korosztály is esélyt kapjon az újrakezdésre, és bekapcsolódhasson a helyi gazdasági életbe akár átképzés, akár kompetenciafejlesztés révén. Fontos, hogy a tájékoztatás során figyelembe vegyék a korosztály technológiai és kommunikációs sajátosságait is – például ne kizárólag digitális felületen történjen az információközlés, hanem papíralapú formákban is.

Ez az egyszerű, de strukturált beavatkozás segíthet megelőzni az idősebbek tartós munkanélküliségét, és hozzájárulhat ahhoz, hogy felnőttképzésen keresztül még aktív éveikben új perspektívához jussanak.

Nők

A kistérségi adatok alapján a munkakeresők körében kiemelkedően magas a nők aránya, ami arra utal, hogy számukra különösen fontos lenne a képzési programokhoz való hozzáférés. Ennek egyik alapvető feltétele a megfelelő és rendszeres tájékoztatás, amely segítheti őket a számukra releváns képzési lehetőségek megtalálásában és kihasználásában.

A beavatkozás fő célja a kommunikációs csatornák fejlesztése és rendszeresítése annak érdekében, hogy a nők – különösen az alacsonyabb végzettségű, vagy kisgyermeket nevelő

csoportok – időben és érthető formában jussanak hozzá az információkhoz. Ehhez kapcsolódó javasolt lépések:

- Kapcsolatfelvétel és együttműködés a megyei és járási foglalkoztatási osztályokkal.
- A tájékoztatás rendszerességének és felelőseinek kijelölése.
- Az információk publikus és célzott elérhetővé tétele: szórólapokon, a helyi újság hasábjain, valamint a települési honlapokon.

Ez a fajta információszolgáltatás nem csupán a programok ismertségét növeli, hanem a részvételi hajlandóságot is ösztönzi – különösen azok körében, akik jelenleg távol állnak a munkaerőpiactól. A helyi szereplők – polgármesteri hivatal, civil szervezetek, családsegítők – együttműködése kulcsfontosságú a hatékony eléréshez.

Mélyszegénységben élők

A mélyszegénységben élők foglalkoztathatóságát jelentősen korlátozza az alacsony iskolai végzettség és a piacképes tudás hiánya. A települések szintjén tapasztalható, hogy nincsenek kellően rendszerezett, naprakész információk az elérhető képzési és átképzési lehetőségekről, így a lakosság gyakran nem értesül időben a számukra releváns programokról. Ez különösen azok számára jelent akadályt, akiknek digitális kompetenciája is alacsony, vagy akik információs elszigeteltségben élnek.

A beavatkozás célja, hogy önkormányzati szinten egy folyamatosan frissülő, jól hozzáférhető képzési adatbázis jöjjön létre. Ez az adatbázis összegyűjtené a térségben vagy digitálisan elérhető felnőttképzéseket, szakképzéseket, átképzéseket – külön figyelmet fordítva a hiányszakmákra irányuló lehetőségekre.

A javasolt lépések:

- Lakossági igényfelmérés a képzési szükségletek feltérképezésére.
- A továbbképzési lehetőségek rendszerezett gyűjtése és adatbázisba rendezése.
- Az adatbázis elérhetővé tétele nyomtatott és digitális formában, a helyi ügyfélszolgálatokon, közösségi tereken, könyvtárakban.

- Az adatbázis rendszeres frissítése az önkormányzati munkatársak közreműködésével.

Ez az eszköz lehetővé tenné, hogy a mélyszegénységben élők informált döntéseket hozzanak a jövőjüket illetően, és könnyebben elinduljanak a képzésen keresztüli munkaerőpiaci integráció felé. Emellett a munkanélküliség csökkenéséhez is hozzájárulhat, különösen akkor, ha a képzésekhez kapcsolódó motiváló és támogató szolgáltatások is társulnak.

3. Egyéb oktatási, képzési feladatok

Az egyéb oktatási, képzési feladatok hiányosságai – általános áttekintés

A SZÚT 3.2. pontjában szereplő adatok szerint a Nógrád vármegyében biztosított egyéb oktatási és képzési szolgáltatások – mint a korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai és iskolai pszichológiai ellátás, tehetséggondozás, valamint a pályaválasztási tanácsadás – súlyos területi egyenlőtlenségeket mutatnak. Ezek a szolgáltatások döntően a járási központokban koncentrálódnak, amely komoly akadályt jelent a kisebb településeken élő gyermekek és családjaik számára. A járási központok – Balassagyarmat, Bátonyterenye, Pásztó, Rétság, Salgótarján és Szécsény – az egyetlen helyszínek, ahol ezek az oktatási és képzési szolgáltatások intézményesített formában elérhetők. A kisebb településeken élők számára ezekhez a szolgáltatásokhoz való hozzáférés gyakran lehetetlen, mivel a helyi intézményekben ezek a szakmai támogatások nem biztosítottak, és az ellátás csak utazó szakemberek révén, ritkán és rendszertelenül érhető el.

A központosított szolgáltatási struktúra miatt a kisebb települések lakói rendszeresen utazni kényszerülnek a járási központokba, ha fejlesztésre, terápiára vagy tanácsadásra van szükségük. Ez az utazás időigényes és költséges, különösen azok számára, akik a periférikus, alacsony népsűrűségű településeken élnek, ahol a közösségi közlekedés ritka és megbízhatatlan. A szülőknek saját költségen kell biztosítaniuk a gyermekek szállítását, amely sok család számára megoldhatatlan feladat. Az ilyen módon központosított szolgáltatási rendszer valójában azt eredményezi, hogy a kisebb településeken élő gyermekek jelentős része nem tudja igénybe venni az egyébként elérhető szolgáltatásokat, így a fejlődésükben, tanulásukban és pályaorientációjukban komoly hátrányt szenvednek.

A SZÚT 3.2. pontjában szereplő adatok szerint különösen problémás, hogy a pályaválasztási tanácsadás kizárólag Salgótarjánban érhető el rendszeresen. Ez azt jelenti, hogy a többi járási központban – ahol szintén jelentős számú tanuló él – ilyen szolgáltatás egyáltalán nem biztosított. A pályaválasztási tanácsadás hiánya különösen a középiskolás korú fiatalok esetében kritikus, hiszen ők azok, akik számára az iránymutatás, a képzési lehetőségek bemutatása és a karriertervezés alapvető fontosságú. A tanulók a szülői háttér és az iskolai támogatás hiányában sok esetben nem rendelkeznek elegendő információval a továbbtanulási vagy szakmaválasztási lehetőségeikről, ami gyakran rosszul megalapozott döntésekhez, lemorzsolódáshoz és hosszú távú munkaerőpiaci problémákhoz vezet.

A szolgáltatási hiányosságok okai elsősorban a földrajzi koncentrációban, a szakemberhiányban és a finanszírozási nehézségekben keresendők. A járási központokban koncentrálódik a szakszolgáltatások humánerőforrása, mivel a kisebb településeken nincs elegendő forrás saját szakemberek alkalmazására. Az utazó szakemberek alkalmazása ugyan részleges megoldást jelent, de ezek a szakemberek gyakran túlterheltek, és csak rendszertelenül tudják ellátni a településeket. A finanszírozási problémák miatt az intézmények sok esetben nem képesek a szükséges ellátások biztosítására, míg a szülők információhiánya és a szociális támogatás hiánya tovább súlyosbítja a helyzetet.

A hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók helyzete az egyéb oktatási, képzési feladatok terén

A SZÚT 3.2. pontjában szereplő adatok egyértelműen rámutatnak arra, hogy a szolgáltatási hiányosságok különösen súlyosan érintik a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekeket. Noha elvileg számukra is nyitottak ezek a szolgáltatások, a gyakorlatban számos akadály miatt gyakran nem tudnak részt venni a fejlesztésekben. A legjelentősebb akadályt az anyagi körülmények jelentik. A hátrányos helyzetű családok számára a rendszeres utazás a járási központokba jelentős költségekkel jár, amelyeket gyakran nem tudnak vállalni. A közlekedési költségek, az időveszteség és a szülői jelenlét biztosítása mind olyan terhek, amelyek sok család számára megoldhatatlanok. Azok a gyermekek, akiknek leginkább szükségük lenne ezekre a szolgáltatásokra – például a korai fejlesztésre vagy a logopédiai terápiára –, gyakran éppen azok, akiknek a legkevesebb esélyük van ezekhez hozzájutni.

A szociális akadályok szintén komoly problémát jelentenek. A hátrányos helyzetű családok gyakran nincsenek tisztában azzal, hogy milyen szolgáltatások állnak rendelkezésre, illetve nincs megfelelő támogatásuk ahhoz, hogy gyermekeik részt vegyenek ezekben a fejlesztésekben. Az alacsony iskolai végzettségű szülők sok esetben nem látják a fejlesztő szolgáltatások fontosságát, vagy nem képesek támogatni gyermeküket az ezekben való részvételben. A periférikus településeken élő gyermekek számára a közösségi közlekedés hiánya további súlyos akadályt jelent. A napi néhány járatra korlátozódó buszközlekedés és a nagy távolságok miatt sok gyermek számára egyszerűen lehetetlen eljutni a járási központokba.

A tehetséggondozás szintén problémás a hátrányos helyzetű tanulók számára. Noha ezek a programok elvileg a járási központok középfokú oktatási intézményeiben működnek, a HH és

HHH gyermekek számára ezek a lehetőségek szinte elérhetetlenek. Az anyagi és közlekedési nehézségek miatt a tehetséges, de hátrányos helyzetű tanulók kimaradnak ezekből a programokból, így képességeik kibontakoztatása meghiúsul.

A pályaválasztási tanácsadás elérhetetlensége különösen súlyos probléma a hátrányos helyzetű fiatalok számára. A SZÚT 3.2. pontjában szereplő adatok szerint a pályaválasztási tanácsadás kizárólag Salgótarjánban érhető el, így a vidéki, hátrányos helyzetű településeken élő fiatalok gyakorlatilag nem kapnak megfelelő iránymutatást. Az információhiány, a szülői támogatás hiánya és a közlekedési nehézségek miatt sok hátrányos helyzetű fiatal nem ismeri a továbbtanulási lehetőségeket, és gyakran olyan döntéseket hoznak, amelyek nem szolgálják hosszú távú érdekeiket.

22. táblázat Az oktatás (egy oktatási, képzési feladatok) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

Az *oktatás (egyéb oktatási, képzési feladatok)* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az egyéb oktatási képzési feladatok esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Gyermekek mentális támogatásának hiánya az iskolai környezetben.	A térség legtöbb általános iskolájában nincs jelen iskolapszichológus, így a gyermekek nem jutnak hozzá a szükséges mentális és pszichológiai támogatáshoz. Különösen érintettek a csonka családban élő vagy lelki nehézségekkel küzdő tanulók.	Iskolapszichológusi hálózat kialakítása vagy külső szakemberek bevonása önkormányzati közreműködéssel. Rendszeres pszichológiai tanácsadás és prevenciós programok (pl. drogprevenció) szervezése. Hosszú távon cél egy helyben elérhető szakmai támogatási struktúra kiépítése.	2028.12.31	intézményvezető, tanárok, Gyermekjóléti Szolgálat, vendégelőadók, iskolapszichológus	intézményvezető, polgármester	Nem
2	Tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézségekkel küzdő HH/HHH-s	A problémákkal küzdő gyermekek fokozott figyelmet, egyéni bánásmódot	Családi életre nevelés az iskolákban, pedagógusok továbbképzése	2028.12.31		intézményvezető	nem

	gyermekek támogatásának hiánya.	igényelnek, amit az oktatási intézmények jelenleg nem tudnak teljes mértékben biztosítani.	(differenciálás, agressziókezelés, mentálhigiéné). Közösségfejlesztő foglalkozások, szakkörök indítása, a DADA program elindítása a rendőrség bevonásával.				

Gyermekek

A térség oktatási intézményeiben jelentős hiányosság mutatkozik a gyermekek mentális és pszichológiai támogatásában. Különösen kritikus ez azon gyermekek esetében, akik csonka családban élnek, vagy érzelmi, beilleszkedési nehézségekkel küzdenek. A legtöbb általános iskolában nincs jelen iskolapszichológus, így a tanulók nem férnek hozzá időben a szükséges segítséghez. Ez hosszú távon súlyosbíthatja az iskolai lemorzsolódást, rontja a tanulmányi előmenetelt, és gyengíti a tanulók önértékelését és társas kapcsolatait.

Az egyik legfontosabb beavatkozási cél egyhelyben is elérhető iskolapszichológusi hálózat kialakítása vagy külső szakemberek rendszeres bevonása az önkormányzat támogatásával. Ennek keretében szükséges pszichológiai tanácsadások, egyéni és csoportos foglalkozások biztosítása, valamint prevenciós programok (pl. drogprevenció, mentálhigiénés tréningek) megszervezése az iskolai közösség számára.

Ezzel párhuzamosan figyelmet kell fordítani a HH/HHH-s tanulók tanulási, magatartási és beilleszkedési problémáira is, mivel az oktatási intézmények gyakran nem rendelkeznek elegendő eszközzel és képzett szakemberrel az egyéni bánásmód biztosítására. A beavatkozások több szinten zajlanának:

- Pedagógusok továbbképzése olyan témákban, mint a differenciált oktatás, agressziókezelés, mentálhigiéné.
- Közösségfejlesztő foglalkozások és tematikus szakkörök elindítása az iskolai közösség kohéziójának erősítésére.

A komplex intézkedéscsomag hozzájárul ahhoz, hogy a nehézségekkel küzdő tanulók számára biztonságos, támogató iskolai környezet alakuljon ki, amely elősegíti nemcsak a tanulmányi eredményesség javulását, hanem a sikeres társadalmi beilleszkedést is.

IV. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra

1. Lakhatás, lakásállomány

A lakásállomány alakulását a terület gazdasági, a környezeti, társadalmi mutatói befolyásolják. A vármegye lakásállományában mennyiségi és minőségi javulás nem számottevően tapasztalható. Nagyon kevés új lakás épült az elmúlt években. A lakások 15%-a nem lakott (2022), ami országosan az egyik legmagasabb arány. A lakások komfortfokozatát tekintve volt előrelépés a legutóbbi (2011-es) népszámlálási adatokhoz képest. A komfort nélküli és szükséglakások aránya átlagosan 6%, de járásonként jelentős eltérések tapasztalhatók. Bátonyterenyei járás: 8%, Pásztói járás: 6%, de több településen 10% feletti értékkel, Rétsági járás a legkedvezőbb 4%-os aránnyal, Salgótarjáni járás: 5%, de 15 településen 10% feletti az érték, Szécsényi járás: 7%, Balassagyarmati járásban 5%, de Ilinyen eléri a 23%-ot. A települések Helyi Esélyegyenlősségi Programja több helyen is jelzi a lakások állapotának romlását, főként azokon a településeken, ahol a nem lakott lakások száma magasabb, illetve ahol magas az egyedül élő idősek száma, vagy a mélyszegénység jellemzőbb. Ezeken a területeken az állagmegóvásra tett erőfeszítések kevésbé figyelhetők meg. Tovább nehezíti a beruházásokat a rezsiköltségek drasztikus emelkedése és a lakáshitelek törlesztőrészletének inflációja okozta forráshiányok. A települések infrastrukturális ellátottsága megfelelőnek mondható, villany, víz és csatornahálózat kevés kivétellel a települések teljes területén elérhetők. Az igénybevétele azonban a térségben élők jövedelmi helyzetéből adódóan eltérő mértékű.

Vannak olyan települések, ahol az önkormányzatok lakásállománya sem megfelelő minőségű. Magyargéc, Ludányhalászi jelezte, hogy egyes intézményei felújításra szorulnak. A közintézmények és közszolgáltatások ingatlanjai is felújításra vagy fejlesztésre szorulnak. A települések többsége tervez a lakásállomány megújítására irányuló programokat, az alapvető közművek kiépítését, bővítését, és a fiatal családok letelepedésének ösztönzését. Balassagyarmat, Kétbodony, Nógrád, Pásztó a bérlakás állomány fejlesztését, bővítését tervezi, Karancsság az első lakáshoz jutáshoz nyújt segítséget a fiataloknak. Jellemző a rendelőintézetek, óvodák, bölcsődék épületének felújítására vagy bővítésére tervezett programok is. Például: Buják, Endrefalva, Kazár, Romhány településeken. Endrefalva a bontásra érett lakások megvásárlását, lebontását is tervezi, az ilyen lakásban élőknek albérlethez, vagy ingatlan vásárláshoz nyújtana támogatást.

Szegregátumok a Bátonyterenyei járás 5 településén, Pásztói járás 6 településén, Salgótarjánban több területen, és a Salgótarjáni járás 3 településén, a Szécsényi járás 2 településén, és a Balassagyarmati járás 1 településén található. A szegregátumok jellemzője, hogy a lakásállomány komfortfokozata és minősége alulmarad a települések átlagos állapotához képest, helyenként kritikusak, akár életveszélyesek is. A villany, víz és szennyvízelvezetés ezeken a területeken a szolgáltatás hiánya, vagy a felhasználók tartozás-felhalmozásai miatt a lakások egy részében nem találhatók. Itt a legnehezebb lakásminőség javító programokat tervezni, hiszen a fenntarthatósága ezen programoknak nem biztosított. Karancsság településen komplett telep programot terveznek, melynek része szociális bérlakások építése, és a lakosok képzettségi szintjének emelése, szemléletformálás és közösségi programok szervezése is. Ahol a szegregátum külterületen található, a terület megközelíthetősége is problémás, és a felzárkóztatási folyamat lassabb és nehézkesebb.

23. táblázat A minőségi lakhatási körülmények LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *minőségi lakhatási körülmények* **LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a minőségi lakhatási körülmények esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Elégtelen lakáskörülmények, komfort nélküli, vagy alacsony komfort fokozatú lakások.	Alacsony jövedelemmel rendelkező családok, az épületek felújítására, karbantartására nem tudnak költeni.	Pályázati források felkutatása, lakásfenntartási költségekhez hozzájárulás, energetikai fejlesztések támogatása.	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, pályázatfigyelő szakemberek, építészeti szakemberek, civil szereplők	polgármester	nem
2	Bérlakások, szociális bérlakások hiánya.	Önkormányzati ingatlanok száma, vagy minősége.	Ingatlanfejlesztések által növelni a bérlakások számát, ingatlan vásárlás, felújítás.	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak	polgármester	nem
3	Növekedtek a lakhatási költségek és a hiteltörlesztések miatti eladósodottak száma, de erről nincs teljes képe az önkormányzatnak.	Nincs adatbázis arról, hány családot érint a probléma.	Az érintett családok feltérképezése, egy adatbázis létrehozása, amely a segítségnyújtás, támogatások és a megelőzés alapja lehet. (Kishartyán)	2024.09.30	Családsegítő szolgálat munkatársai	Családsegítő szolgálat vezetője	nem

4	A település lakónépességének elöregedése, a fiatalok más településekre költöznek.	A fiatalok lehetőségei szűkösek.	Letelepedési támogatás, első lakáshoz jutás támogatásának szabályozása, kedvezmények rendszerének kidolgozása (Karancsság).	2025.12.31.	önkormányzati munkatársak	polgármester	nem

24. táblázat A minőségi lakhatási körülmények hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *minőségi lakhatási körülmények* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a minőségi lakhatási körülmények esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
IDŐSEK							
1	Lakások és lakókörnyezet rendben tartásában segítségre szorulnak.	Egyedül élő idősek nem tudják saját maguk elvégezni vagy megszervezni a ház körüli felújítási,	Önkéntesek bevonásával segítségnyújtás az időseknek. Szakemberek felkutatása.	2028.12.31	szociális szolgáltatók, civilek, vállalkozók	polgármester	nem

		karbantartási feladatokat.					
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1	A közintézmények akadálymentesítése nem mindenhol komplex. A fogyatékkal élők számára a közszolgáltatások ezért nehezen, vagy egyáltalán nem elérhetők.	Az eddigi beruházások és fejlesztések során nem minden közintézményi ingatlant sikerült teljes mértékben akadálymentessé tenni.	Pályázati források bevonása mellett a feltárt hiányosságok mentén az akadálymentesítés kivitelezése.	2028.12.31.	szociális szolgáltatók munkatársai, vállalkozók	polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Rendezetlen, elhanyagolt lakókörnyezet, rossz állapotú, komfort nélküli lakások.	Az alacsony jövedelmű családok a karbantartásra, felújításra, korszerűsítésre nem tudnak forrást teremteni. A rezsiköltségek megemelkedése adósság spirálba taszítja őket. Nehezíti ezt, ha társul alacsony iskolai végzettséggel és	Pénzbeli és természetbeni támogatások, tájékoztatások a pályázati és szolgáltatási lehetőségekről. Szolgáltatói központ létrehozása: fuvarozás, fűnyírás, kisebb barkács munkák; kisjavítás; gépkölcsönzés, kertészeti termékek/szolgáltat	2028.12.31.	szociális szolgáltatok munkatársai, önkormányzati munkatársak	polgármester	nem

		munkanélküliséggel is.	ások (Mátraterenye).				

2. Közszolgáltatások

A vármegye kulturális és infrastrukturális adottságait tekintve a térség egyenlőtlenségeket mutat. A turisztikai szempontból kiemelt helyeken, a Pest megyéhez közelebb eső területeken, és a főútvonalak mentén elhelyezkedő települések kedvezőbb helyzetben vannak. A városok és nagyobb községek közszolgáltatásokkal és kulturális intézményhálózattal jól ellátott területek, a kulturális élet központjai, és a közszolgáltatások (egészségügyi és szociális szakellátások, járási hivatalok, közép és felsőoktatási kínálat) itt koncentrálódnak A kisebb települések bár mindegyike rendelkezik művelődési, vagy közösségi házzal - a KSH adatai szerint, - annak állapota vagy kihasználtsága eltérő. A városok, mint Salgótarján vagy Balassagyarmat, jól felszerelt kulturális létesítményekkel rendelkeznek, színházakat, mozikat és közösségi programokat kínálva, míg a kisebb településeken gyakran hiányoznak ezek az alapvető szolgáltatások, ami korlátozza a kulturális élet lehetőségeit, különösen a hátrányos helyzetű lakosság számára. A községek eseményei főként alkalomszerűek, neves napokhoz kötődnek, az egyéb kulturális programokat gyakran az oktatási és szociális szolgáltatók, vagy civil szervezetek kezdeményezik vagy bonyolítják le. A hagyományőrzés ápolását főleg a kisebbségi önkormányzatok vagy az erre a célra alakult egyesületek végzik, de az ehhez kötődő események, fesztiválok minden lakos számára nyitottak.

Egyéb közintézmények, közszolgáltatások is eltérő mértékben érhetők el a települések lakói számára. Bölcsődei férőhelyek hiányát több település is említi, néhol az óvoda és iskola is csak korlátozottan, vagy egyáltalán nem elérhető helyben. Egészségügyi és szociális ellátások, illetve a kulturális szolgáltatások is eltérő módon és mértékben adottak. A területi egyenlőtlenségek főként a hátrányos helyzetű családokat és a mobilitásukban korlátozottabb idős korosztályt, és a fogyatékkal élőket érintik. A települések lakói a járások területi nagyságától és a tömegközlekedés kiépítettségétől függően jutnak a nem helyben nyújtott szolgáltatásokhoz. Szécsénke település Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében erre is kíván megoldást találni, és a települést érintő buszjáratok racionalizálásának kezdeményezésére a képviselő testületet jelölték ki. Az intézkedési tervek törekvései, a területfejlesztési koncepciók célja a hátrányok csökkentése, a kulturális infrastruktúra fejlesztésével, a közösségek és civil szervezetek aktív bevonásával, a fejlesztési törekvések a helyi közösségek megerősítésére, az infrastruktúra korszerűsítésére, valamint a társadalmi felzárkóztatásra irányulnak.

Megtaláljuk a közösségi terek és kulturális intézmények fejlesztésére tett törekvéseket (pl.: Mohora, Bátonyterenye), és a közintézmények (bölcsődék, óvodák, orvosi rendelők, könyvtár, templomok) felújítására, korszerűsítésére tett intézkedéseket (pl.: Mohora, Etes, Kazár, Magyargéc, Szécsényfalu), de a programok színesítését és bővítését, a résztvevői kör szélesítését is több településen tervezik. (pl.: Mátraterenye, Mátraverebély, Egyházasdengeleg – Dengelegen élni jó! Kisecset, Nagyoroszi, Bárna, Szécsényfalu). Sportlétesítmény felújítása, a sportolási lehetőségek kiszélesítése is szerepel a tervek között Magyarnándor, Mátraszele települések nevezték meg külön az intézkedési tervükben.

A települések többsége csak pályázati forrásra tud támaszkodni, az intézkedési tervek megvalósításának feltétele a pályázati források elérése.

25. táblázat A közszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *közszolgáltatások* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a közszolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Könyvtárépület, óvoda épület állagának javítása, az épület felújítása szükséges.	Az épület külső és belső adottságai befolyásolják a szolgáltatás igénybevételi kedvét.	Épület szigetelés, tetőcsere, nyílászárók cseréje, fűtés korszerűsítés. Felmérés, tervezés, költségvetés szükséges. (Mohora)	2025.12.31.	önkormányzati munkatársak, intézményvezetők, vállalkozók	polgármester	nem
2	Templomok épületének felújítása szükséges.	A templomok a közösség színterei, a felújítás a közösség érdekét szolgálja.	Korszerűsítés, felmérés, tervezés (Mohora).	2025.12.31	egyházi képviselők, önkormányzati munkatársak, vállalkozók	polgármester	nem
3	Hiányzik a településről a bölcsődei szolgáltatás.	Bölcsőde hiánya a családok életére kihatással van. A szülők munkavállalása nehezített.	Bölcsőde építése és felszerelése. Pályázati forrás feltérképezése. (Kazár)	2025.12.31.	önkormányzati munkatársak	polgármester	nem
4	Az orvosi rendelő épülete felújításra	Az orvosi alapellátások elérhetősége fontos	Orvosi rendelő felújítása, korszerűsítése,	2028.12.31.	egészségügyi szolgáltató, önkormányzati	polgármester	nem

	szorul, nincs fogorvosi rendelő.	a települések lakosainak egészségmegőrzése szempontjából.	fogorvosi rendelő kialakítása, fogorvosi eszközök beszerzése. Pályázati források felkutatása. (Etes, Kazár)		munkatársak, vállalkozók		
5	Rekreációs területek, ifjúsági közösségi terek hiánya. Kulturális központ hiánya.	Cél, hogy a lakosság körében minden korosztály megtalálhassa a szabadidejének hasznos eltöltésére alkalmas helyet, programot.	Szabadidős tevékenységek körének bővítésérhez közösségi tér, kulturális központ kialakítása Felmérés, forrásteremtés, kivitelezés. (Magyargéc, Bátonyterenye, Szécsényfalu)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, civil szervezetek, szakemberek	polgármester	nem
6	Sportolási lehetőségek szűkösek, a sportlétesítmények felújításra szorulnak.	A sport a lakosság egészségmegőrzésének és a közösségépítésnek fontos eszköze.	Sportöltöző felújítása, átalakítása (Magyargéc) Új műfüves sportpálya, futókör kialakítása, kültéri tornaeszközök telepítése (Magyarnándor), Sportnap szervezése	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, intézményvezetők, sportvezetők, vállalkozók	polgármester	nem

			(Mátraszele). Forrásteremtés, kivitelezés.				
7	Kevés kulturális program van a településeken.	Minden korosztály és a település minden lakója számára vonzó és érdekes programok kellenek, ami segíti a generációk közötti kapcsolatokat, és erősíti a helyi identitást.	Forrásteremtés és programszervezés (Keszeg, Kisecset, Bárna, Mátraszele)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, civil szervezetek	polgármester	nem
8	Turizmus fellendítése a helyi természeti adottságok kiaknázásával.	A turizmus fellendítése a helyi lakosok számára is lehetőségeket biztosít.	Kilátó építése pályázati forrásból (Szécsényfalu)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, vállalkozók	polgármester	nem

26. táblázat A közszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A közszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a közszolgáltatások esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Csellengő gyerekek az iskola után és az iskolai szünetekben, nincs elegendő program a szabadidejük hasznos eltöltésére. Kevés a gyermekeknek szóló program. Nincs megfelelő tér a szabadidős tevékenységekhez.	A család működését zavaró és akadályozó okok miatt, a gyermekek iskolaszünetben való felügyeletének megoldása, veszélyeztetettség.	Szabadidős programok szervezése, (Szanda, Szuha, Bátonyterenye, Pusztaberki, Márkháza) Természeti környezet megismerését célzó programok, (Bér) Nyári táborok szervezése (Erdőkürt, Héhalom, Berkenye)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, civil szervezetek, egyházak, intézményvezetők	polgármester	nem

			Játszótér kialakítása, bővítése (Nézsa, Szanda)				
IDŐSEK							
1	Generációs különbségek a településeken, az idősek elszigetelődése.	A települések kulturális programjainak elérése az idősek számára sokszor a családon vagy a szociális alapellátáson múlik.	Olyan programok szervezése, amelybe minden korosztály bevonása megoldható.	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, intézményvezetők, civil szervezetek	polgármester	nem
NŐK							
1	Kevés olyan program van, amely a nőket szólítja meg.	Problémát okoz a kisgyermekes anyáknak a helyi programok és kulturális intézmények látogatása, mert nem megoldott a gyermekeik felügyelete.	Gyermekfelügyelet biztosítása (Legénd).	2028.12.31	önkormányzati munkatársak, intézményvezetők	polgármester	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1	Fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés hiánya.	A fogyatékkal élők igényeinek ismerete hiányos. A közszolgáltatások intézményei részben	Az igények feltérképezése, a közszolgáltatások infokommunikációs fejlesztése, online elérés biztosítása.	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, szakemberek, rendszergazdák, tervezők, kivitelező vállalkozók	polgármester	nem

		vagy egyáltalán nem akadálymentesítettek.	A közintézmények akadálymentesítésé-hez: tervezés, forrásteremtés, kivitelezés.				

3. Infrastruktúra

A vármegye infrastruktúráját a gazdasági tényezők mellett a földrajzi adottságok, településszerkezet és közlekedési hálózat is befolyásolja. A természeti és turisztikai szempontból vonzó dombos és hegyvidéki környezet az utak állapotára és a közlekedési kapcsolatokra kedvezőtlenül hatnak. A fő közlekedési mód a közúti közlekedés, a vasút korlátozottan elérhető. A vármegye közlekedési és infrastrukturális helyzete jelentős területi különbségeket mutat. A városok e tekintetben is kedvezőbbek, de még a járásszékhelyek között is van különbség. Balassagyarmat földrajzi elhelyezkedése, megközelíthetősége a közlekedés szempontjából ideális, Rétságon a Budapest és Szlovákia összeköttetését biztosító 2-es főút áthalad, míg Salgótarján bár kétsávos főúton megközelíthető, de az M3-as autópálya kb. 50 km-re van a várostól, ez biztosítja a főváros megközelítését. Az egyes járások településeinek távolsága a járásszékhelytől szintén különbségeket mutat. A Pásztói járás egyes települése akár 38-43 km távolságra is lehetnek a székhelytől, míg Bátonyterenye településeinek átlagos távolsága18 km, a Szécsényi járás legtávolabbi települése Hollókő csupán 17 km-re van a várostól.

Kerékpárút még nagyon kevés településen volt megtalálható 2022-ben a KSH adatai szerint. Minden településen mutatkozik kiépítetlen út vagy köztér, és a Helyi Esélyegyenlőségi Programok szinte mindegyike jelenti a járdák és utak minőségi problémáit. Hiány mutatkozik a zöldterületek és játszóterek tekintetében, összesen 67 településen találunk a KSH adatokban kiépített játszótereket, tornapályákat vagy pihenőhelyeket.

A települések intézkedési terveiben ezekre a problémákra próbálnak megoldásokat biztosítani az Önkormányzatok, 30%-uk pályázati forrásból szeretné megvalósítani a szükséges fejlesztéseket.

Csécse és Ecseg települések az autóbusszal való közlekedés minőségének javítása érdekében egyeztetéseket kezdeményez az üzemeltető társasággal. Cered település falubuszra keres pályázati forrást. Szécsényfalu több parkolót alakítana ki a településen, a személygépjárművek megállását és várakozását segítve. Az utak és járdák állapotának javítását, karbantartását az infrastrukturális fejlesztést tervező 124 település 31%-a említette a tervében. Közvilágítási beruházás és parkosítás is szerepel a települési tervek között.

27. táblázat A megfelelő minőségű infrastruktúra LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *megfelelő minőségű infrastruktúra* **LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a megfelelő minőségű infrastruktúra esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Szükséges a meglévő belterületi utak javítása, új járdák kialakítása és a meglévők állapotának javítása.	Lakosság közlekedésének megkönnyítése, biztonságosabbá tétele.	A javításra szoruló utak, járdák felmérése, új járdák kialakításának kijelölése. Pályázati lehetőségek feltérképezése, kivitelezés.	2028.12.31.	közútkezelő, önkormányzati munkatársak, tervező szakemberek, kivitelezők.	polgármester	nem
2	Távolsági közlekedés minőségének javítása vált szükségessé.	A lakosság mobilitásának segítése.	Egyeztetés a szolgáltatókkal. (Csécse, Ecseg)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak	polgármester	nem
3	Csapadékelvezetés hiányos, a meglévő tisztításra szorul.	A nem megfelelő csapadékelvezetés a lakosság életét is megnehezítik, a házakhoz befolyik a víz, és jelentős károkat tud okozni.	Felmérés, forrásteremtés, kivitelezés. (Kisbágyon, Palotás, Szarvasgede, Tar, Szalmatercs)	2027.12.31.	jegyző, szakemberek, önkormányzati munkatársak	polgármester	nem

4	Az intézmények energia költségként jelentkező kiadásai jelentősek.	Az energetikai költségek csökkentése a költségvetés átstrukturálását eredményezheti.	A település intézményeinek minél gazdaságosabb működtetése, a fenntartási költségek csökkentése. Az energetikai beruházások lehetőségének feltérképezése, forrásteremtés, kivitelezés. (Bátonyterenye, Kazár)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, energetikai szakember, kivitelezők	polgármester	nem
5	Buszmegálló és gyalogosátkelőhely hiánya.	A biztonságos közlekedés feltételei a gyalogos átkelőhely, és a megfelelő minőségű, az időjárási viszonyoknak is megfelelő buszmegálló.	Buszmegálló és gyalogos átkelőhely kialakítása. (Bánk)	2027.12.31.	önkormányzati munkatársak, kivitelezők	polgármester	nem
6	Közösségi tér fejlesztés, település szépítés, örökségvédelem hiányos.	A közösségi élet fontos színtereinek karbantartása, a településeken fellelhető, a település múltját	Forrásteremtés, pályázatfigyelés, közös cselekvés, programszervezés,	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, intézményvezetők, helyi lakosok,	polgármester	nem

		megjelenítő alkotások, helyszínek gondozása a közösséghez tartozás, és települési identitást erősítik.	kivitelezés. (Szente, Magyargéc) Gyommentesítés (Nagylóc) Illegális szemétlerakóhelyek megszüntetése. (Nógrádmegyer)		vállalkozók, közfoglalkoztatottak		
7	Játszótér hiánya, vagy játszótéri játékok hiányosak, elavultak.	A játszótér a település lakosainak számára közösségi térként, találkozási pontként szolgál.	Állapotfelmérés, forrásteremtés, kivitelezés. (Magyargéc, Debercsény, Ipolyvece, Szurdokpüspöki, Alsópetény, Somoskőújfalu, Endrefalva)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, szakemberek, kivitelezők.	polgármester	nem

28. táblázat A megfelelő minőségű infrastruktúra hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *megfelelő minőségű infrastruktúra* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a megfelelő minőségű infrastruktúra esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Oktatási, nevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése, korszerűsítése, felújítása szükséges.	A gyermekek biztonsága érdekében szükséges az intézmények karbantartása, fejlesztése.	Vizesblokkok és egyéb kiszolgáló helyiségek felújítása (Balassagyarmat, Romhány) Intézményi udvar parkosítása, modernizált eszközökkel való ellátása (Balassagyarmat, Dejtár,) Tornaszoba kialakítása (Romhány, Szécsényfalu)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, intézményvezetők, vállalkozók	polgármester	nem
IDŐSEK							

1	A rossz utak és járdák balesetveszélyesek az idősek számára	Az idősek érdekeit szem előtt tartva szükséges a járdák burkolatának karbantartása.	Felmérés, forrásteremtés, kivitelezés (Nagyoroszi)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, kivitelezők	polgármester	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1	Épületek, járdák, terek, buszmegállók akadálymentesítése hiányos.	A fogyatékkal élők számára az akadálymentesítés életminőségi javulást jelent.	Az akadálymentesítést szolgáló programok, pályázati lehetőségek figyelése. Felmérés, forrásteremtés, kivitelezés. (61 település)	2029.12.31.	önkormányzati munkatársak, szakértők, kivitelezők, szociális ügyintéző, közfoglalkoztatottak, önkéntesek	polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Ipari park hiánya.	A kevés munkalehetőség a szegénység egyik faktora. Az ipari parkok több vállalkozásnak adnak helyet, ami a munkalehetőségeket szélesíti.	Az ipari park kialakításához az előkészítő munkálatokat követően különböző vállalkozások letelepednek, megkötik a szerződést a működtetésre vonatkozóan. (Kazár)	2025.01.01.	önkormányzati munkatársak, képviselő-testület	polgármester	nem

2	Parkosítás, utak, terek felújítása, karbantartása.	A szegregált és szegregációval fenyegetett településrészek felzárkóztatásának egyik eleme a közösségi terek, utak, járdák felújítása, karbantartása. Az elszegényedés megelőzésének is fontos eszköze.	Közművesítés, utak és járdák felújítása, új járdák építése. Feltérképezés, forrásteremtés, kivitelezés. (Rákóczibánya, Mátraterenye, Kazár)	2028.12.31.	önkormányzati munkatársak, közfoglalkoztatottak, vállalkozók	polgármester	nem

4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok

A vármegye bűnelkövetési statisztikája országos viszonylatban kedvező. Az országban történt bűnelkövetések 2%-a történt Nógrád vármegyében 2022-ben. Lakosságarányosan is a középmezőnybe pozícionálható, pontos bűnözési ráta adat hiányában, a lakosságszámhoz viszonyított bűnelkövetési számok aránya mentén vizsgálva.

Legjellemzőbb bűnelkövetési forma a lopás (54%). Területi különbségek ezen a téren is megfigyelhetők. A legtöbb lopás Salgótarjáni járásban történt, itt a bűnesetek 61%-át teszi ki a lopások aránya. A csalások a következő legjellemzőbb bűncselekmény, a vármegyei bűnesetek 13%-a. Legmagasabb arányban Szécsényi (26%) és Balassagyarmati (21%) járásban fordult elő csalás. A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények a Pásztói járásban erősebbek (13%) a vármegyei átlag 8%-hoz képest. Az elkövetők jellemzően a felnőtt (25-59 éves) korosztályból kerülnek ki (60%). A fiatal felnőttek (18-24 éves) aránya az elkövetők között a Bátonyterenyei járásban a legmagasabb 30%-os, de Salgótarjáni járásban (26%) is túllépi a vármegyei 23%-os arányt.

A bűnmegelőzés és áldozatsegítés területén a települési programok többsége a felvilágosító előadásokra, a polgárőrség és a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésére és a szociális alapszolgáltatásokra épül. A lopások ellen a polgárőrség és rendőrség fokozott jelenlétét, és a térfigyelő kamerarendszer kiépítését, a meglévő bővítését látják megoldási lehetőségként.

Az áldozattá válás esélyét az idősek vonatkozásában magasabbnak ítélik a települések, ezért a bűnmegelőzési tevékenységet tervező 69 település 58%-ka az idősek áldozattá válásának megelőzését tűzte ki célul a intézkedési tervében. A gyerekek esetében a csellengést, és az alkohol és drogok jelentette veszélyt emelik ki. A nőket a családon belüli erőszak kontextusában említik. A mélyszegénységben élőket egyetlen település nevesíti, Varsány, ahol a szenvedélybetegségek visszaszorítására terveznek programok és tájékoztató előadások szervezését, mint intézkedést.

29. táblázat A bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok* **LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Megnövekedett a lopások, és a rongálások száma. A drogos fiatalok veszélyeztetik a közbiztonságot.	A közbiztonság növelése a település szociokulturális és gazdasági fejlődésének is alapja.	Figyelemfelhívó előadások, szórólapok (Magyargéc, Nógrádmegyer, Nógrádsipek) Térfigyelő-kamerarendszer kiépítése, bővítése (Egyházasgerge, Etes, Kishartyán)	2028.12.31.	rendőrség, polgárőrség	polgármester	nem

30. táblázat A bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Csellengő gyerekek az iskolai szünetekben. Nincs jövőképük, rossz példákat látnak maguk körül.	A gyerekek könnyen befolyásolhatók, könnyen keverednek rossz társaságba, így bűncselekmények (lopás, testi sértés, állatkínzás) elkövetőivé válhatnak.	Bűnmegelőző és drogprevenciós előadások, programok, nyári táborok szervezése. (Jobbágyi, Pásztó, Horpács, Tereske, Salgótarján, Endrefalva, Szalmatercs)	2028.12.31.	jelzőrendszer tagjai, civil szervezetek, rendőrség	polgármester	nem
IDŐSEK							
1	Az idősek könnyen válnak bűncselekmények áldozatává.	Az idősek biztonságérzetének növelése az aktivitásuk megőrzését, a	Felmérés, elégedettségi felmérés az idősek körében, prevenciós előadások, felvilágosító	2028.12.31.	falu- és tanyagondnokok, polgárőrség, rendőrség, szociális szolgáltatók	polgármester	nem

		kapcsolataik szélesítését is segíti.	szórólapok, többgenerációs programok szervezése, gyors segítségnyújtás. (40 település)				
NŐK							
1	Nincs teljes körű ismeret a nők ellen elkövetett erőszakos cselekedetek, családon belüli erőszak jelenlétéről.	A nők ellen elkövetett erőszakos bűncselekmények, főként a családon belüli erőszak gyakran a gyermekek veszélyeztetése kapcsán kerül felszínre.	Felvilágosító, tájékoztató előadások, füzetek készítése. A jelzőrendszer működtetése, célzott programok szervezése. (Karancskeszi, Litke, Salgótarján, Szalmatercs, Szécsényfalu)	2028.12.31.	rendőrség, jelzőrendszer tagjai	polgármester	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	Szükségessé vált a Szenvedélybetegségek visszaszorítása.	A mélyszegénység gyakori kísérő jelensége a szenvedélybetegségek jelenléte, amely generátora a szegénységi állapot mélyülésének, és gátja a kitörésre tett kísérleteknek.	Drogprevenciós programok, tájékoztatók. (Varsány)	2028.12.31.	szakemberek, rendőrség	polgármester	nem

V. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítésére

1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára a szociális, gyermekvédelmi, oktatási és egészségügyi, foglalkoztatási rendszerek számos szolgáltatást nyújtanak.

Kifejezetten a gyermekekre, szegénységben élőkre irányul a segítő, támogató tevékenységnek gondoljuk a fiatal felnőtt szülők és kisgyermekeik részére biztosított óvodai, bölcsődei szolgáltatásokat, különösen a kisgyermekek esélynövelő szolgáltatásait és a védőnői ellátást, gyermekorvosi ellátást. A tartós mélyszegénységben élő gyermekek között Nógrád vármegyében is nagy számban találunk roma származásúakat. Részükre és az őket gondozó család részére alapvető fontosságú segítő tevékenységet látnak el a családsegítő szolgálat munkatársai. Sok esetben az egyetlen meleg étkezésüket a szociális, iskolai és szünidei étkezés biztosítja, aminek esetleges elmaradása súlyosan érinti a szegénységben élő gyerekeket.

A fent jelölt célcsoportba tartoznak azok a súlyosan hátrányos helyzetűnek tekintett, sok esetben roma gyermekek, akik nem nőhetnek fel saját családjukban, akik részére születésüktől fogva, vagy súlyos veszélyeztetésüktől kezdődően otthont nyújtó ellátások jelentenek átmenti, vagy tartós megoldást.

A gyermekeket érintő problémák közül kiemelendő, hogy a változó társadalmi szokások miatt nőtt a gyermekeket veszélyeztető tényezők köre. Növekszik a gondoskodás alá kerülő gyermekek száma iskolai problémák, csavargás, iskolakerülés, súlyos magatartási, beilleszkedési zavarok miatt. A vármegyében a család és gyermekjóléti szolgálat munkatársai tevékenységüket térségi integrációban, jellemzően több települést ellátva végzik. A növekvő számú, súlyosbodó problémák kimerítik a családsegítők kapacitásait.

A mélyszegénységben élő, gyakran roma származású gyerekek, fiatalok körében a munkanélküliség, alulképzettség generációkon át öröklődik, akik az alulszocializáltság jegyeit átörökítik. A vármegye szinte összes településeinek esélyegyenlőségi programjában hangsúlyos részt kap az iskolázatlanság hatásait enyhítő szándék és törekvés. A településeken magas az

iskolai lemorzsolódás, a 8 általánost sem befejező gyerekek aránya. A szakképzettség hiánya alapjában kérdőjelezi meg későbbi munkavállalásuk sikerességét.

A települési esélyegyenlőségi programok is láttatják az iskoláskorú gyermekek érdektelenségét, motivációvesztését az oktatás, iskolai képzés iránt. A gyerekek nem tartják fontosnak az iskola elvégzését, szakmák elsajátítását.

A vármegye 131 településéből összesen 33 helyen érhető el bölcsődei ellátás, vagy napközbeni gyermekfelügyelet, vagy alternatív napközbeni ellátás, ami a vármegyére jellemző településszerkezetet figyelembe véve nem tekinthető felelőnek. A kisgyermekek számát figyelembe véve a Szécsényi és a Pásztói járás tekinthető a kisgyermekek nappali ellátása tekintetében kevéssé ellátott területeknek. Ezekben a járásokban a szolgáltatások további fejlesztése indokolt.

Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai a vármegye 131 településéből 19-ben érhetők el. A bölcsődékből kevéssé ellátott Szécsényi járás 7 településén is működik Biztos Kezdet Gyermekház. A Bátonyterenyei és a Salgótarjáni járásokban három településen is elérhető a tanoda. Azonban ezekre az esélynövelő szolgáltatásokra továbbra is sokkal több településen lenne szükség.

A GYED-ről, GYES-ről való visszatérés nehézsége a munkaerő piacra növeli a szegénység kialakulásának a kockázatát. A gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény (bölcsőde) biztosítása a munkavállalás egyik fontos alapfeltétele. A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében, magas a szegénység kockázata. A szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása megjelenik a települések esélyegyenlőségi programjaiban.

A kisgyermekek napközbeni ellátása esetén a hozzáférést korlátozó tényezőként jelentkezik a szűk nyitvatartási idő. A településen kívül vállalt munkavégzés esetén az utazási idővel növelt munkaidőhöz sok esetben nem igazodnak a kisgyermekeket ellátó szolgáltatók.

Az óvodai ellátás terén a hátrányos helyzetű gyermekek hozzáférése rendkívül egyenlőtlen a vizsgált térségben. A kisebb településeken, ahol a gyermeklétszám eleve alacsony és az óvodai csoportok kihasználtsága ingadozó, a hátrányos helyzetű gyermekek aránya sokszor kiugróan magas. Például Hugyagon a hátrányos helyzetű óvodások aránya 69%, míg Bercelen és Patakon gyakorlatilag nincs regisztrált hátrányos helyzetű gyermek. Az ilyen magas koncentráció jelentős kihívást jelent az intézmények számára, mivel az óvodapedagógusok gyakran egyedül

kénytelenek megbirkózni a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nevelési, szocializációs és fejlesztési feladataival. Ezeken a településeken a gyermekek sokszor nem kapják meg a szükséges fejlesztést, mivel a gyógypedagógiai ellátás térségi szinten, utazó rendszerben működik, és a szakemberek kapacitáshiánya miatt a fejlesztések rendszertelenek. A hátrányos helyzetű családok esetében az óvodai beíratás is problémás lehet, mivel a szülők gyakran bizalmatlanok az intézményekkel szemben, vagy nem ismerik fel az óvodai nevelés fontosságát. Különösen a roma családok körében gyakori ez a bizalmatlanság, amelyet a dokumentum is hangsúlyoz.

A további köznevelési feladatok terén a legnagyobb probléma a szolgáltatások elérhetőségének földrajzi egyenlőtlensége. A pedagógiai szakszolgáltatások (logopédia, fejlesztőpedagógia, pszichológiai tanácsadás) szinte kizárólag a központi városokban érhetők el, mint Balassagyarmat, Bátonyterenye és Salgótarján. Az utazó gyógypedagógusi és konduktori hálózat formálisan ugyan a járás egész területét lefedi, de a valóságban a szakemberek kapacitáshiánya miatt a kisebb települések gyermekei gyakran nem jutnak hozzá a szükséges fejlesztéshez

Nagyon alacsony szegénységben élő, különösen a roma nők foglalkoztatása. A szülés utáni időkiesés miatt nehéz az újra elhelyezkedés, a munkáltatóknak fenntartásai vannak a kisgyermekes anyák alkalmazásával szemben. Nagyarányú a munkanélküliség az alacsony végzettségű roma származású nők között. Állásinterjú alkalmával nem tudják magukat kellőképpen kifejezni, sokszor a tesztek megírása is problémát jelent számukra.

A vármegye területén folyamatosan nő a halmozottan veszélyeztetett családok, illetve kisgyermekek száma, egyre gyakrabban kerülnek azonnali beavatkozást igénylő krízishelyzetbe gyerekek és családjuk, jellemzően anyák, kisgyermekekkel. Ezen a területen komoly hiányosságnak tekinthető a gyermekek átmeneti ellátásának kapacitáshiánya. A Salgótarjánban működő Családok Átmeneti Otthona és a Gyermekek Átmeneti Otthona sok esetben a segítségre szoruló gyermekeket, családokat telítettsége miatt nem tudja befogadni, ezért a kapacitásbővítés a városban mindenféleképpen indokolt, ahogy a szolgáltatás feltételeinek megteremtése is a vármegye többi, nagyobb településén.

A fiatalok, a mélyszegénységben élő gyermekek között is egyre növekvő probléma a könnyen elérhető drogok, kábítószerek fogyasztása. A súlyos, potenciálisan végzetes egészségügyi problémákat okozó szerhasználat pár éves távlaton is szinte kilátástalanná teszi az érintettek iskolai , azt követően munkavállalási lehetőségeit. A megelőzés, prevenció szerepét nem lehet

elégé kiemelni, azonban a települések egy részén, szegregátumokban élők körében az ártalomcsökkentés és a tartós szerhasználat súlyos következményeinek enyhítése válik szükségessé.

Mátramindszent esélyegyenlőségi programja megjeleníti, hogy a nem lekötött, csavargó gyermekek célpontjai lehetnek a különböző bandáknak, szektáknak, drogkereskedőknek. Ezért látszólagos hasznosságukon is túlmutatnak a szabadidős programok szervezésére, biztonságos, kulturált színterek működtetésére irányuló törekvések. Sok településen hiányoznak a gyermekek, fiatalok biztonságos sportolását, szórakozását lehetővé tevő terek, létesítmények, játszóterek.

A szegénységben élő gyerekek esetén az infokommunikációs hátrányok is egyre nagyobb figyelmet érdemelne. A számítógép egyre kevésbé csak a játék és szórakozás eszköze és egyre inkább válik a mindennapok ügyintézéseinek, ismeretszerzésének és a munkavégzésnek alapvető eszközéve. Sok szegény családban élő gyermeknek nincs otthon számítógépe, ennek a hátránynak az enyhítése érdekében több település művelődési háza beszerzett számítógépeket. A számítógépek elérhetőségének biztosítása enyhíti a szegénységben élők infokommunikációs lemaradását, azonban a jelenleginél több helyen van szükség az elérhetőség megteremtésére.

31. táblázat A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok a mélyszegénységben élő és roma gyermekek esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Alacsony iskolázatlanság, lemorzsolódás és képzetlenség jellemzi sok település fiataljait.	Nem áll rendelkezésre elegendő iskolai felzárkóztató program, Tanodák.	Iskolai felzárkóztató programok, Tanodák létrehozása.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, intézmények, családsegítő	polgármester	nem
2	Magas a munkanélküliség a képzetlenül iskolát elhagyó fiatalok körében.	Nincsenek ismeretek az elérhető továbbképzések, tanfolyamok, munka mellett is elvégezhető képzésekről.	Továbbképzések, tanfolyamok, munka mellett is elvégezhető képzések, teljes körű képzési, foglalkoztatási projekt megvalósítás	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, pedagógus, foglalkoztatási osztály	polgármester	nem
3	A településeken nincs megfelelő, a gyermekek veszélyeztetettségét csökkentő program, elfoglaltság az iskolaidőn kívül.	Nincs megfelelő játszótér, sportolási lehetőség létrehozása, délutáni kézműves, fejlesztő programok.	Játszótér, sportolási lehetőség létrehozása, délutáni kézműves, fejlesztő programok kialakítása.	2028.12.31	polgármester, civil szervezetek	polgármester	nem
4	Nem minden településen megoldott a szünidei étkeztetés elérése a gyermekek részére.	A településen helyben nincs szünidei gyermekétkeztetés.	A településen helyben igénybe vehető szünidei gyermekétkeztetés feltételeinek megteremtése.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, intézmények, családsegítő	polgármester	nem

5	Sok településen hiányzik a kisgyermekek ellátását biztosító bölcsődei szolgáltatás.	Nincs, vagy nem elegendő a bölcsödei férőhely.	A bölcsödei ellátás kialakítása, bővítése a településen.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, intézmények, családsegítő	polgármester	nem
6	Sok településen nem áll rendelkezésre semmilyen korai fejlesztés támogató szolgáltatás a gyermeket nevelők részére.	Nincs Biztos Kezdet Gyermekház, Jelenlét-ház a településen.	Biztos Kezdet Gyermekhát, Jelenlét-házak kialakítása, férőhelyeik bővítése.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, családsegítő	polgármester	nem
7	Egészségügyi szűrővizsgálatok nem érhetők el a településeken .	Az egészségügyi szűrővizsgálatokhoz eljutás nem biztosított.	Az egészségügyi szűrővizsgálatokhoz eljutás biztosítása falubusszal, szűrővizsgálatok helyi megszervezése.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, családsegítő, falugondnok	polgármester	nem
8	Iskolai oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások nem érhetők el a településen.	A pedagógiai szakszolgáltatások helybeli igénybevételének nem biztosított.	Pedagógiai szakszolgáltatások helybeli igénybevételének biztosítása, más településeken működő szolgáltatás elérésének biztosítása falubusszal.	2028.12.31	nevelési, oktatási intézmények intézményvezető	polgármester	nem
9	A településen élő gyermekek, fiatalok körében súlyos problémákat okoz az elterjedt alkohol és droghasználat.	Nem érhető el helyben szakszerű segítségnyújtás.	Alkohol és drog rehabilitációs szolgáltatás, kis csoportos problémamegoldó foglalkozások.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, családsegítő	polgármester	nem
10	A krízishelyzetbe került gyermekek és családok átmeneti elhelyezése a	Nem megfelelő a gyermekek és családok átmeneti ellátásának kapacitása.	A gyermekek és családok átmeneti ellátásának bővítése.	2028.12.31	polgármester, TEGYESZ, SZGYF	polgármester, TEGYESZ, SZGYF	nem

	vármegye nagy részén megoldatlan.						
NŐK							
1	A gyermeknevelési támogatásokból visszatérők nem találnak munkát.	Nincs, vagy nem elegendő a bölcsödei férőhely.	A gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény (bölcsőde) biztosítása.	2028.12.31	polgármester, nevelési, oktatási intézmények intézményvezető	polgármester	nem
2	A krízishelyzetbe került nők akut elhelyezése, átmeneti ellátása kapacitásai nem megfelelőek.	Nem megfelelő a gyermekek és családok átmeneti ellátásának kapacitása.	A gyermekek és családok átmeneti ellátásának bővítése.	2028.12.31	polgármester, TEGYESZ, SZGYF	polgármester, TEGYESZ, SZGYF	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	A képzetlenség, iskolaelhagyás és munkanélküliség generációkon át öröklődik.		A családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat kapacitásbővítése a településen, komplex program keretében a szegregátumok felszámolása.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, intézmények, védőnő, családsegítő	polgármester	nem
ROMÁK							
1	A képzetlenség, iskolaelhagyás és munkanélküliség generációkon át öröklődik.		A családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat kapacitásbővítése a településen, komplex program keretében a szegregátumok felszámolása.	2028.12.31	önkormányzati munkatárs, civil szervezetek, intézmények, védőnő, családsegítő	polgármester	nem

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozásokat, lehetséges megoldások

A Nógrád vármegye sok településére jellemző képzetlenség, iskolaelhagyás, munkanélküliség enyhítése érdekében sok település esélyegyenlőségi programjában megjelenik a helyben élők iskolai képzésének támogatása, képzettségi szintjének lehetőség szerinti emelése. Tar és Mátraverebély településeken is magas az iskolai lemorzsolódás, a 8 általánost sem befejező gyerekek aránya. A szakképzettség hiánya alapjában kérdőjelezi meg későbbi munkavállalásuk sikerességét. Az iskolázatlanság felszámolása érdekében indítottak felzárkóztató programot indítottak a hátrányok csökkentésére. Mátraterenyén Tanoda kezdte meg működést ennek érdekében.

Salgótarjánban tanoda és mentorprogram indul az iskolai lemorzsolódások csökkentése érdekében. Kisebb településeken is megjelent az a probléma, hogy a gyerekek nem tartják fontosnak az iskolába járást. Jobbágyi programjában hangsúlyozta, hogy ez a probléma különösen 13 éves kortól növekszik és ennek érdekében a szülőkkel kellene beszélgetni, tanácskozni, hogy követeljék meg a gyermekeiktől, hogy fejezzék be az iskolát. A településen tanuló csoportokat hoztak létre a felzárkóztatás segítésére. Más önkormányzatok a tanulási kedv és családi kényszer hiányát önkormányzati ösztöndíj programmal kívánják erősíteni. Csitár települése, továbbá Őrhalom, Iliny, Endrefalva esélyegyenlőségi programjában szerepel ez az előremutató kezdeményezés.

A gyermekek körében látható motivációvesztés, továbbá az igazoltalan hiányzások csökkentése érdekében Mátranovákon szülői értekezleteket, felzárkóztató órákat szerveznek.

Nagybárkányon a települési programjában a 8. osztály befejezésének segítése szerepel ingyenes tanfolyamok segítségével. Jobbágyin tanulmányok befejezését segítő klubbokat kívánnak alakítani.

Az alacsony iskolázottság, szakképzettség csökkentése szinte minden településen a programok központi elemét adja. Bátonyterenye, Mátranovák, Szirák, Bánk, Bárna, Karancskeszi és Ságújfalu esetében a település programja tartalmazza a tanulói lemorzsolódás csökkentését az általános iskolai tanulmányok befejezésének segítését, szakképzettséget adó képzések, átképzések, tanfolyamok szervezését és pályaválasztási tanácsadás biztosítását.

A munkanélküliség, alulképzettség miatt generációkon keresztül viselik a családok a szegénység, alulszocializáltság jegyeit és ezeket átörökítik. Sok településen a roma és nem roma származású, szakképzetlen fiatalok esetén is a közmunkaprogram folytatását, korábbi magas

szintjeinek közelítését tekintik elfogadható megoldásnak. Ennek érdekében Dorogháza, Bér, Szarvasgede, Palotás, Tar, Alsópetény, Diósjenő, Felsőpetény, Borsosberény, Nógrádsáp, Tolmács, Tereske, Rétság, Ipolytarnóc, Karancskeszi és Litke esélyegyenlőségi terveu között szerepel a kapcsolat erősítése a Kormányhivatal Foglalkoztatási osztályával, a közdoglalkoztatási lehetőségek feltárása, lehetőség szerinti bővítése. A fiatalok képzését a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó ingyenes továbbképzések keretében tervezik elérhetővé tenni Egyházasdengeleg, Kisbágyon, Legénd, Kazár és Mátraterenye községben is.

A jellemzően roma lakosságú, rendkívül rossz életfeltételeket jelentő szegregátumok esetén a jelenleg ott élni kényszerülők számára is a komplex felszámolási programok vezetnek eredményre, amit Salgótarján a Fenntartható Városfejlesztési Programjában bemutat. A vármegye más településein, mint Bátonyterenyén külön programmal igyekeznek enyhíteni a szegregátumok hátrányait és elérni, hogy új szegregátum már ne alakuljon ki a városban, valamint másodlagos célként, hogy a meglévő szegregátumok területe, lakosságszáma ne növekedjen.

A kisgyermekek nappali ellátásának megteremtése, bővítése a vármegye sok településen megjelent. A 3 év alatti gyermekek növekvő száma miatti Magyarnándor, Buják, Erdőkürt, Borsosberény, Nézsa és Endrefalva esetén is igény van új bölcsőde építésére, továbbá a kialakításra kerülő férőhelyek gyermekekkel történő megtöltésére. A települési ellátási hiányokat és a helyben élő kisgyermekek nappali ellátását mini bölcsőde kialakításával tervezik megoldani Kállón és Nógrád községben.

A vármegyében azokon a településeken is tervezik a férőhelyek bővítését, ahol már jelenleg is működik ilyen ellátás. Szügy és Bátonyterenye esetén is látható, hogy bölcsődei felvételre várólistán szerepelnek gyermekek, tehát a gyermeklétszám alakulásának vizsgálata és igényfelmérés után szükséges újabb bölcsődei csoportok megnyitása.

A gyermekek szüleinek, gondozóinak könnyebb munkavállalásának érdekében Béren és Szirákon az intézményi nyitvatartási idő meghosszabbítására van szükség. Bárna településen is megfogalmazták, hogy a nők munkavégzésének ideje és munkából való hazautazásának ideje alatt is biztosított legyen gyermekének felügyelete, ellátása.

A szenvedélybetegségek, drogfogyasztás terjedése Nógrádsipeken a szociális, gyermekjóléti szolgáltatók bevonásával a tanácsadás, felvilágosítás, prevenció biztosításával kívánják megelőzni. Kisecseten szakember bevonásával alkohol és drog rehabilitációs programot

terveznek, ahol kis csoportos problémamegoldó beszélgetések, tanácsadás szolgálná a kívánt cél elérését.

Minden korosztály, de különösen a fiatalok, gyerekek esetén fontos az egészségtudatos életvitel kialakítása. Ennek alapfeltételét a szűrővizsgálatok, szakellátások elérése jelenti. A vármegye sok településén jelent problémát a mélyszegénységben élő roma és nem roma származású lakosoknak a szűrővizsgálatok, kezelések elérése. Erdőtarcsa programjában a speciális vizsgálatok helyben ellátására megvalósítására törekednek, Egyházasgerge esetében a vizsgálatokhoz falubusszal szállítják a rászorulókat. Más települések mellett Zabar, Szilaspogony kiemelt problémaként említi programjában a fiatal nők/lányok ismeretének hiányait a családtervezéssel, gyermekvállalással kapcsolatban. Ennek enyhítésére tájékoztatás, információk elérhetővé tételét tervezik.

A Buják településen indított „Egészséges gyerekek" program az oktatásnevelés minden szintjén, óvodától az általános iskoláig egészségvédelmi programok megvalósításának ösztönzését tartalmazza. Nagyorosziban a helyben élő gyerekeknek részére pszichológiai tanácsadást, drogprevenciót működtetnek. Kishartyánban a gyermekek közül sokakat érintő lúdtalp megelőzése érdekében Mezítlábas parkot hoztak létre.

Az iskolai szünetek idejére a hátrányos helyzetű gyermekek étkeztetése gondot okoz a szülőknek, a nyári étkezés nem megoldott Diósjenő, Felsőpetény, Legénd, Nézsa és Romhány településen. Azokon a településeken, ahol ez még nem biztosított teljes körűen, a gyermekek és más rászorulók, jogosult igénylők részére az étkeztetés biztosítását kiszállítással, a falu és tanyagondnoki szolgálatokkal tudják biztosítani. Patak, Szátok településen igényfelmérést végeznek a nyári étkeztetésre vonatkozóan és pályázat keretében fogják ezt a szolgáltatást is biztosítani. A megoldást a vásárolt étkeztetési szolgáltatás és a kiszállítás lehetőségének megteremtése jelenti. A vásárolt szolgáltatás a helyben meleg ételt biztosító vendéglátó bevonásával, vagy más településről történő kiszállítással biztosítható. Ebben a falu és tanyagondnoki szolgáltatás ad segítséget.

Sok szegény családban élő gyermeknek nincs otthon számítógépe, ezért Nagyorosziban a helyi Művelődési Házban van lehetőségük ezek használatára. A település az elavult géppark megújítását tervezi pályázati forrásból.

2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hiányosságai – általános áttekintés

Nógrád vármegye számos járásában az SNI és BTMN gyermekek számára nyújtott szolgáltatások részben biztosítottak, azonban jelentős eltérések mutatkoznak az egyes települések között az ellátás szintjében, minőségében és hozzáférhetőségében. A nagyobb központi településeken, például Balassagyarmaton, Salgótarjánban vagy Pásztón komplex és teljes körű ellátás érhető el, beleértve a logopédiai, gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai és pszichológiai szolgáltatásokat, valamint a speciális intézményi formákat is. Ezek a települések szakszolgálatokkal és módszertani intézményekkel is rendelkeznek, amelyek rendszeres szűréseket, egyéni fejlesztéseket és prevenciós programokat biztosítanak.

A kisebb települések azonban gyakran kizárólag utazó szakemberek – logopédusok, gyógypedagógusok, pszichológusok – révén tudják biztosítani az alapellátást. Ezek a szakemberek heti néhány órában látogatják az intézményeket, így korlátozott kapacitással és időkerettel tudják csak ellátni a gyermekeket. Számos helyszínen hiányzik a helyi jelenlétű szakmai támogatás, vagy nem teljes körű a hozzáférés a szűrésekhez, fejlesztésekhez.

További problémát jelent, hogy egyes településeken nincs állandó fejlesztő szakember, vagy ha elérhető is az ellátás, a családoknak másik településre kell utazniuk, ami különösen a kisgyermekes, szegényebb háztartások esetében jelent nehézséget. A szakemberek közötti utánpótlás is nehézkes: több járásban is kevés az elérhető gyógypedagógus, logopédus, fejlesztőpedagógus, pszichológus, illetve gyakran nem biztosított a megfelelő helyiség és eszköz a fejlesztésekhez.

Összességében elmondható, hogy a térségben az SNI és BTMN gyermekek támogatási rendszere széttöredezett, földrajzi, intézményi és humánerőforrás-hiányosságokkal küzd.

A hátrányos helyzetűek érintettsége a sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokban, ellátásokban

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű (HH/HHH) gyermekek esetében az SNI és BTMN ellátásokhoz való hozzáférés számos akadályba ütközik, különösen a kistelepüléseken.

Ezek a gyerekek gyakran olyan családi háttérből érkeznek, ahol a szülők alacsony iskolázottsága, rossz szociális helyzete, információhiánya, valamint a közlekedés és a digitális elérhetőség nehézségei is korlátozzák az ellátások igénybevételét. Sok esetben maga a probléma-felismerés is késik, mert a szülők nem tudják beazonosítani gyermekeik eltérő fejlődését, vagy nincsenek tisztában a rendelkezésre álló szolgáltatásokkal.

Jellemző, hogy a hátrányos helyzetű családok nem tudják megoldani a gyermekek más településre történő szállítását logopédushoz, fejlesztő pedagógushoz vagy pszichológushoz. Az ellátás gyakran utazó szakemberekre épül, akik heti egy-két alkalommal látogatják a településeket, így a fejlesztés gyakorisága és időtartama nem mindig elegendő a szükséges előrelépéshez. Emellett a várólisták hosszúak, a helyben elérhető szolgáltatások kapacitása pedig szűkös.

Ezek a körülmények azt eredményezik, hogy a HH/HHH gyermekek közül sokan már az óvodás kor elején hátránnyal indulnak, amely később tanulási nehézségekben, magatartási problémákban és iskolai lemorzsolódásban csúcsosodik ki. Az érintett gyermekek iskolai beilleszkedése gyakran nehézkes, alacsonyabb tanulmányi eredményeket érnek el, és fokozott pszichés terhelésnek vannak kitéve.

A hátrányok csökkentéséhez elengedhetetlen a korai fejlesztés és az egyéni támogatási formák megerősítése. Kiemelt jelentőségű a fejlesztő pedagógusok és logopédusok helyi biztosítása, valamint a gyermekekhez való eljutásuk logisztikai támogatása (pl. falubusz, utazási támogatás). Emellett fontos lenne a szülők célzott tájékoztatása, érzékenyítése, valamint a helyi közösségi intézmények bevonása a prevenciós és fejlesztő tevékenységekbe.

32. táblázat A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a sajátos nevelési igényű és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Korai fejlesztés és speciális szakemberek biztosítása a hátrányos helyzetű gyermekek számára.	A gyermekek fejlődési elmaradásait gyakran nem ismerik fel időben. Sok gyermek nem jut el szűrővizsgálatokra, fejlesztő ellátásra, vagy logopédushoz, különösen hátrányos helyzetű családokban.	Fejlesztő pedagógus és logopédus biztosítása helyben. Korai azonosítás és célzott egyéni/csoportos fejlesztés biztosítása. Hátránykompenzáló programok, mentori támogatás, SNI és BTM gyermekek támogatása. Anyagi forrás biztosítása a szolgáltatás bevezetéséhez.	2028.12.31	védőnő, pedagógusok, szakszolgálatok munkatársai, oktatási intézmények pedagógusai	polgármester, bölcsőde-, óvodavezetők	nem
2	A hátrányos helyzetű gyermekek eljutásának biztosítása	Az érintett gyermekek számára nehézséget jelent a más településen elérhető oktatási	Falubusz vagy egyéb szállítási megoldások biztosítása a gyermekek számára. Igényfelmérés,	2028.12.31	falugondnok, önkormányzati munkatárs	polgármester	nem

	köznevelési és kiegészítő szolgáltatásokhoz.	intézményekhez vagy kiegészítő szolgáltatásokhoz (pl. logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus) való eljutás. Sok család nem tudja megoldani az utaztatást.	időpont-egyeztetés a szolgáltató intézményekkel. Helyi szervezési kapacitás kialakítása a rendszeres hozzáférés érdekében.				

Gyermekek

A sajátos nevelési igényű (SNI), illetve beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő (BTMN) gyermekek ellátása Nógrád vármegye településein számos akadályba ütközik, amelyek elsősorban az ellátórendszer kapacitáshiányából, a szakemberek hiányából és a hozzáférés földrajzi korlátjaiból erednek. A probléma különösen a hátrányos helyzetű gyermekeket sújtja, akik számára sok esetben már az is kihívást jelent, hogy időben eljussanak a szűrővizsgálatokra.

Gyakori, hogy a gyermekek fejlődési elmaradásai csak későn kerülnek felismerésre, vagy egyáltalán nem azonosítják azokat, így nem történik meg a korai intervenció. A megfelelő támogatás elmaradása pedig tartós hátrányt eredményez az érintett gyermekek iskolai előmenetelében, társas beilleszkedésében, hosszú távon pedig a munkaerőpiaci esélyeik is csökkennek.

A fejlesztést leginkább akadályozó tényező az, hogy rendkívül kevés a logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, akik helyben biztosítani tudnák a szükséges foglalkozásokat. Bár a járási szakszolgálatok formálisan elérhetők, a települések közötti távolság, az utazás megszervezésének nehézségei és a szülők anyagi, időbeli korlátai miatt sok gyermek nem jut el rendszeresen a szolgáltatásokra.

E probléma orvoslására a következő beavatkozások szükségesek:

- Fejlesztő szakemberek helyi biztosítása: Elsődleges cél a logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus és más speciális szakemberek helyben történő jelenlétének megteremtése, akár részmunkaidőben, mozgó szolgáltatás formájában vagy települések közötti megosztással.

- Korai azonosítás és célzott fejlesztés: A korai szűrés, mentori támogatás, egyéni és kiscsoportos fejlesztések megszervezése, valamint a szülők felkészítése és tájékoztatása a fejlesztés lehetőségeiről kulcsfontosságú.

- Szállítási támogatás biztosítása: Olyan falubusz- vagy egyéb helyi közlekedési megoldások bevezetése, amelyek segítik az SNI/BTMN gyermekek rendszeres eljutását a közeli ellátóhelyekre.

- Pályázati források felkutatása: A szükséges humán és infrastrukturális források biztosítása elsősorban pályázati úton történhet, a szakszolgálatokkal, tankerületekkel és önkormányzatokkal szoros együttműködésben.

- A hátrányos helyzetű gyermekek számára az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása az SNI/BTM ellátásokhoz nemcsak oktatási, hanem esélyegyenlőségi és társadalmi integrációs kérdés is. A probléma komplexitása miatt csak több ágazat (köznevelés, szociális szolgáltatások, önkormányzatok) együttműködésével valósítható meg hatékony és fenntartható megoldás.

3. Ifjúságot célzó tevékenységek

A települések többségében vannak minden korosztály számára elérhető kulturális programok, sportesemények. A programok többségében neves ünnepekhez kötődnek, vagy a hagyományőrzés részeként jelennek meg. A Helyi Esélyegyenlőségi Programok Intézkedési Tervei kimondottan az ifjúságot (15-29 éves korosztály) célzó intézkedéseket nem tartalmaznak. A generációs szakadék csökkentése érdekében főként az idős emberek segítése és azokkal közös programok szervezése terén említik a fiatalokat, mint bevonható önkénteseket.

Sportprogramok lehetnek olyanok, amik a fiatalok számára jó időtöltést, a szabad energiák lekötését jelenthetik. A közszolgáltatások széleskörű elérhetősége mentén és az infrastrukturális beruházások során említődnek, közvetetten sorolhatjuk ide ezeket. Például Magyarnándor településen a megvalósítani kívánt fejlesztések, új műfüves sportpálya, futókör, kültéri tornaeszközök mindenképpen a fiatal korosztály érdekét is szolgálják.

Nagylócon szerepel egyetlen intézkedés, amelynek tartalma, hogy a 15-25 év közötti fiatalok szabadidejének hasznos eltöltése érdekében a megalakult Ifjúsági Klub számára támogatást nyújtanak.

Lakhatással kapcsolatban Karancsság község tervez fiatalokat célzó intézkedést azzal, hogy segíti az elsőlakáshoz jutásukat.

Bűnmegelőzéssel kapcsolatban a gyermekeket érintő, illetve település szintű problémaként Tereske, Salgótarján, Nógrádmegyer és Nógrádsipek említi a fiatalokat, mint a drogproblémával érintett korosztályt. Intézkedési tervük a célzott programok, tájékoztatók, és figyelemfelhívás a rendőrség bevonásával.

4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat

A kulturális események színtere részben a településeken lévő közösségi házak, de a minden korosztályt megszólító események, települési programok szintúgy teret adnak a közösségi élményeknek. A vármegyében több, színes kulturális örökséggel rendelkező kisebbségi nemzetiség képviseli magát. A német, szlovák és roma kisebbségi közösségek, a kisebbségi önkormányzatok és egyesületek a hagyományőrzés keretében több településen kínál kulturális programokat, és a közösség életében, tevékenységében résztvevők számára fejlődési lehetőségeket. A településeken jelen lévő egyházak és a civil szervezetek szintén kínálnak közösségfejlesztő programokat. A sportszervezetek bár külön nem jelennek meg a Helyi Esélyegyenlőségi Programokban, nagyon fontos jellemformáló és közösségépítő tevékenységet folytatnak.

A generációk közti kapcsolódás többnyire a szociális és oktatási intézmények együttműködése által valósul meg.

Az intézkedési tervekben a közszolgáltatások fejlesztése és a szolgáltatások szélesítése mentén találunk közösségfejlesztő tevékenységre utaló terveket. Az idősek aktív bevonása, tevékeny időskor segítése a kulturális programok, az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése, képzések szervezése mentén. (Dorogháza, Bátonyterenye, Szuha, Buják, Felsőtold stb.) Összesen 32 településen találunk ilyen törekvést.

A nők bevonását a közösségi programokba Alsótold települése emeli ki. Mátraverebély "NEM VAGY EGYEDÜL" akcióprogramja a nők elleni erőszak megfékezésére összpontosít, de a sorstárs kapcsolatoknak is van közösségfejlesztő ereje és hatása.

Célzottan a fiatalokat csak a bűnmegelőzéssel kapcsolatban szólítják meg programokkal az intézkedési tervekben. A kortárscsoportok szerepét a körükben szinte egyáltalán nem hangsúlyozzák közösségfejlesztő tevékenységekkel összefüggésben. A szabadidős tevékenységek jelentős részét a gyerekekre, mint célcsoportra tervezik a dokumentumokban, a nyári szünidő, iskolai szünetek és iskola utáni szabadidő hasznos eltöltésére tett intézkedésekkel.

Az infrastrukturális fejlesztések és a programok szélesítésére tett törekvések a kulturális közösségfejlesztési célok meglétére enged következtetni.

5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

A vármegyei és térségi identitás és térségfejlesztési együttműködések hiányosságai – általános áttekintés

Nógrád vármegye társadalmi és kulturális szerkezetét erőteljes széttagoltság jellemzi, amely számos tényező összefüggéseként alakult ki. A vármegye települései között általában laza, esetleges kapcsolatok figyelhetők meg, miközben hiányzik az egységes térségi gondolkodás és a közös jövőkép – a vármegyei/térségi identitás érzése, tudata.

E széttagoltság egyik alapvető oka az aprófalvas településszerkezet, amely a megyében meghatározó: a települések többsége kis lélekszámú, gyakran elöregedő közösségekből áll, ahol a helyi erőforrások és együttműködési lehetőségek korlátozottak.

Tovább nehezíti az összefogást a földrajzi és közlekedési elszigeteltség, mivel sok falu nehezen, vagy csak hosszabb utazással érhető el, tömegközlekedési kapcsolataik gyengék, és hiányzik a megfelelő infrastrukturális összeköttetés a megye központi települései között.

A gazdasági perifériára szorulás szintén jelentős tényező: Nógrád a kevésbé fejlett magyarországi vármegyék közé tartozik, alacsony a beruházási arány, és kevés a munkahely, ami gyengíti a társadalmi kohéziót és a helyi közösségek önszerveződő képességét.

Mindezt súlyosbítja a fiatalabb generációk elvándorlása: a munkalehetőségek és továbbtanulási opciók hiánya miatt a fiatalok gyakran más megyékbe vagy külföldre költöznek, így a helyi közösségek megújulása és hosszú távú fejlődése tovább gyengül.

Ennek eredményeként a megye térségi identitása gyenge, az együttműködési hajlandóság alacsony, és a közös térségfejlesztési kezdeményezések csak korlátozottan tudnak gyökeret verni. A jövőben kulcsfontosságú lenne olyan térségi programok támogatása, amelyek erősítik a lokális kötődést, fejlesztik az intézményesített együttműködéseket, és hosszú távon képesek megalapozni egy erősebb, közös „nógrádi” identitást.

A közös értékek, hagyományok és érdekek mentén történő összefogás alacsony szintű, és a helyi közösségek gyakran elszigetelten működnek, ami csökkenti az önszerveződő kezdeményezések és a közösségi érdekérvényesítés erejét.

A Nógrád vármegyei kistérségek, járások és települések közötti fejlesztéspolitikai együttműködések jellemzően esetlegesek és projektalapúak, ami gátolja a térség hosszú távú és fenntartható fejlődését.

Problémát jelent, hogy hiányzik az összehangolt, térségi szintű stratégiai tervezés. A települések gyakran saját, szűk érdekük mentén gondolkodnak, nem pedig a térség egészének javát szolgáló célok mentén. Emellett ritkák a hosszú távon is fenntartható, partnerségen alapuló együttműködések. A kooperációk többnyire pályázati forrásokhoz kötődnek, és azok lezárultával megszűnnek, a közös tanulás, tapasztalatmegosztás és hálózatosodás lehetőségei kevéssé hasznosulnak.

További gondot jelent, hogy a települések gyakran inkább versengenek a fejlesztési forrásokért, mintsem, hogy egymást erősítő, szinergikus programokat dolgozzanak ki. Ez különösen jellemző az erőforráshiányos környezetben, ahol minden település a saját túlélésére fókuszál.

Végül, a térségi intézmények, civil szervezetek és gazdasági szereplők közötti koordináció gyenge. A szereplők közötti kommunikáció és információáramlás esetleges, nincsenek kialakult együttműködési fórumok vagy közös platformok, amelyek elősegítenék a térségi szintű gondolkodást és cselekvést.

Nógrád vármegyében az elmúlt években néhány identitáserősítő és térségfejlesztési kezdeményezést indított, amelyek célja a helyi közösségek összetartozásának erősítése, a kulturális örökség megőrzése és a fiatalok helyben tartása[4].

Identitáserősítő programok és térségi együttműködések:

1. **„Vedd a nógrádit!" program**: Ez a kezdeményezés a helyi termelők és kézművesek támogatására jött létre, elősegítve termékeik piacra jutását és népszerűsítését. A program célja a helyi gazdaság élénkítése és a nógrádi identitás erősítése.
2. **„Mátranovák és környéke kulturális maraton":** A projekt keretében 13 település összefogásával rendezvényeket szerveztek, amelyek a helyi kultúra és hagyományok bemutatását szolgálták. A program célja a közösségi élet fellendítése és a helyi identitás erősítése volt.
3. **„A közösség erősítése Nógrádtól Kállóig":** Ez a projekt a Cserhát dombvidékének településeit fogta össze, célja a helyi hagyományok ápolása és a közösségi összetartozás erősítése volt. A program során rendezvényeket és közösségi eseményeket szerveztek, amelyek elősegítették a térségi identitás kialakulását.

[4] SZUT 5.5 (2025)

4. **„Identitáserősítő és felzárkóztató programok Nógrád vármegyében”:** A 2024-ben indult projekt célja a társadalmi kohézió erősítése, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportokra. A program keretében közösségi eseményeket, képzéseket és felzárkóztató programokat szerveznek.

A vármegyei és térségi identitás erősítése, térségi együttműködés javításához **tervezett beavatkozások**[5]							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az…** (*ellátás, szolgáltatás neve*)	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**

[5] A HEP-ek nem tartalmaznak javaslatokat az egészségügyi szakellátások vonatkozásában

6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok

Nógrád vármegyében, az ország más területeihez hasonlóan rendkívül alacsony a roma nők foglaloztatási rátája. Körükben magas a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező, tartósan munkanélküli személyek száma és aránya. Salgótarján FVS is kiemeli, hogy a városban alacsony a nők foglalkoztatása, a szülés utáni időkiesés miatt nehéz számukra az újra elhelyezkedés, a munkáltatóknak fenntartásai vannak a kisgyermekes anyák alkalmazásával szemben. Nagyarányú a munkanélküliség az alacsony végzettségű roma származású nők között. Állásinterjú alkalmával nem tudják magukat kellőképpen kifejezni, sokszor a tesztek megírása is problémát jelent számukra.

A munkahelyi beilleszkedés, munkavégzés napi rutinná válása kihívás elé állítja mind a projektben résztvevőket, mind családjaikat, ezért fontos, hogy a foglalkoztatás első szakaszában odafigyelő, védett környezetben kezdhessék meg a munkát. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) kiterjedt országos hálózatával és a célcsoport fogadására felkészült munkahelyekkel támogatni tudja a munkahelyi integráció és beilleszkedés folyamatát, a valós és értékteremtő foglalkoztatást, a célcsoport önazonosságának megszilárdítását.

A települési esélyegyenlőségi programok alapján a helyben élő nők foglalkoztatási esélyeit számos beazatkozás módosíthatja eredményesen. Ilyen, a helyben élő roma nők foglakoztatását elősegítő tényezőnek tekinthetjük az iskolai és iskolán kívüli oktatást segítő programokat. A kisgyermekek ellátását biztosító szolgáltatások áttételesen, a munkavállalás családi feltételeinek biztosításán keresztül eredményezhetik a női munkavállalás növekedését.

33. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a roma nők foglalkoztatását elősegítő programok esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
NŐK							
1	Alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek.	Sok esetben lemorzsolódnak, kiesnek az általános iskolából.	Az általános iskola 8 osztályának befejezését célzó programok.	2028.12.31.	polgármester, nevelési, oktatási intézmények intézményvezető	polgármester	nem
2	Nem rendelkeznek szakképzettséggel.	Az általános iskola elvégzését követően a távolabbi helyeken elérhető szakképzés részükről vállalhatatlan.	Szakképzettséget adó képzések szervezése helyben.	2028.12.31.	polgármester, nevelési, oktatási intézmények intézményvezető	polgármester	nem
3	Nincsenek helyben elérhető kisgyermeket ellátó szolgáltatások.	A gyermekek gondozása, ellátása mellett nem tudnak munkát vállalni.	Bölcsődei, óvodai férőhelyek bővítése.	2028.12.31.	polgármester, bölcsőde-, óvodavezetők	polgármester	nem
4	Nincsenek helyben megfelelő munkahelyek.	Helyben nincs számukra is megfelelő munkahely.	A helyi foglalkoztatási lehetőségek feltárása, a közfoglalkoztatás bővítése.	2028.12.31.	önkormányzati munkatárs, foglalkoztatási osztály munkatársai	polgármester	nem
5	A munkahelyek esetén nagyon magas a lemorzsolódás.	Nehezen illeszkedek be munkahelyi környezetbe.	A munkahelyi integrációt elősegítő mentori program.	2028.12.31.	önkormányzati munkatárs, foglalkoztatási osztály munkatársai	polgármester	nem

A hátrányos helyzetűek hozzáférését nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozásokat, lehetséges megoldások

A vármegyében kifejezetten a hátrányos helyzetű, romák és roma nők képzési és foglalkoztatási problémáinak kezelését szolgálja az EFOP-1.1.2-16 azonosító számú Nő az esély - képzés és foglalkoztatás című kiemelt projekt. A kiemelt projekt elsődleges célja az, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű romák, különösen a roma nők képzettségi és foglalkoztatási szintjét hatékonyan, hosszú távon, kimutathatóan növelje, a velük szemben fennálló társadalmi és munkaerő-piaci előítéleteket, diszkriminációt csökkentse, társadalmi befogadásukat és foglalkoztathatóságukat javítsa. A projekttől elvárt eredmény a piacképes tudás megszerzése, a munkaerőpiacon helyt álló roma nők elhelyezkedési esélyeinek és foglalkoztatásának növekedése.

Az EFOP-1.1.2-16 projektbe bevont célcsoport olyan képzésben vehet részt, amellyel azonnal foglalkoztatottá is válik/válhat. A képzési tartalmak és módszerek alkalmasak az elméleti és gyakorlati tudás megszerzésére, a feladatellátás gyakorlati színtéren való megismerésére, megtapasztalására.

A munkahelyi beilleszkedés, munkavégzés napi rutinná válása kihívás elé állítja mind a projektben résztvevőket, mind családjaikat, ezért fontos, hogy a foglalkoztatás első szakaszában odafigyelő, védett környezetben kezdhessék meg a munkát. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) kiterjedt országos hálózatával és a célcsoport fogadására felkészült munkahelyekkel támogatni tudja a munkahelyi integráció és beilleszkedés folyamatát, a valós és értékteremtő foglalkoztatást, a célcsoport önazonosságának megszilárdítását.

A települések többsége, így Mihálygerge, Magyargéc, Nőtincs, Mátraszele a roma nők foglalkoztatását a saját eszközeit tekintve a közfoglalkoztatásba történő bevonással tudja elősegíteni. A közfoglalkoztatás az utóbbi években jelentősen csökkenő létszámok mellett nőtöbbségűvé alakult át. A települések programjai egyre inkább a helyben élő, más munkát nem találó, idősebb női munkavállalók alkalmazásának formájává vált.

Egyházasdengeleg, Kisbágyon, Legénd, Kazár és Mátraterenye települések programjában a női, ezen belül a roma foglalkoztatás problémáinak megoldására a tájékoztatás és közfoglalkoztatás szervezése, ingyenes továbbképzés szerepel. Más települések esélyegyenlőségi programjukban a munkanélküli regisztrációról, állásbörzékről szóló tájékoztatókat említik. A hivatalos foglalkoztatáspolitika eszközeit említi Héhalom, Bánk,

Diósjenő, Felsőpetény, Legénd, Rétság, Salgótarján, Karancsberény, Ipolytarnóc, Karancskeszi, Zabar, Szilaspagony, Ságújfalu és Sóshartyán is.

7. Digitális kompetenciafejlesztés

A digitális kompetenciafejlesztés hiányosságai – általános áttekintés

A Nógrád vármegyei járásokban – így a Balassagyarmati, Bátonyterenyei, Pásztói, Rétsági, Salgótarjáni és Szécsényi járásban – a digitális kompetenciafejlesztési lehetőségek elérhetősége jelentős eltéréseket mutat a települések között. Míg néhány városban (pl. Balassagyarmat, Bátonyterenye, Pásztó, Salgótarján) komplex, szervezett programok működnek, addig sok kisebb községben a digitális készségek fejlesztése, vagy csak részlegesen, vagy egyáltalán nem elérhető.

A programok hiányosságai leggyakrabban a következő okokra vezethetők vissza:

- Oktatók hiánya: több település jelezte, hogy szívesen biztosítanának térítésmentesen helyszínt, de nincs, aki vállalná az oktatást.
- Infrastruktúra hiányosságai: főként a kisfalvakban alacsony az internetsebesség (pl. Szécsénke), hiányzik a megfelelő sávszélesség, vagy a digitális eszközpark korszerűsítése (pl. Vizslás).
- Programok elérhetősége más településen: számos helyen (pl. Érsekvadkert, Pusztaberki) a lakosságnak utaznia kell a digitális képzések eléréséhez, ami gyakran akadály a hátrányos helyzetű csoportok számára.
- Alacsony érdeklődés vagy tájékozatlanság: több önkormányzat igényfelmérést végzett (pl. Hollókő), de érdemi jelentkezés nem történt. Ez utalhat az információhiányra, vagy a motiváció alacsony szintjére.
- Digitális pontok részleges kihasználtsága: egyes településeken (pl. Karancslapujtő, Kisecset) működnek DJP pontok vagy közösségi internet-elérési helyek, de ezek nem kapcsolódnak össze rendszeres képzésekkel.

Mindazonáltal számos jó gyakorlat is megfigyelhető, például:

- Balassagyarmat 2017-től részt vesz az idősek digitális felzárkóztatására létrehozott Segítő Kezek programban.
- Bánkon tanúsítványt és eszközt (pl. táblagép) is kaptak a résztvevők.

- A Pásztói térség több településén (pl. Kozárd, Alsótold, Egyházasdengeleg) a könyvtárak aktív digitális hozzáférési pontként működnek.

A megye több térségében tapasztalható a közművelődési intézmények pozitív szerepvállalása (pl. könyvtárak, közösségi házak), azonban ezek csak akkor hatékonyak, ha szorosabb együttműködés jön létre a szakmai szereplőkkel (DJP, munkaügyi központ, civil szervezetek).

A hátrányos helyzetűek érintettsége a digitális kompetenciafejlesztésben

A digitális kompetenciahiány súlyosabb formában jelenik meg a hátrányos helyzetű csoportok körében, akik gyakran halmozott akadályokkal szembesülnek.

Idősek: Ők a leginkább érintettek, mivel az alacsony digitális tudás mellett gyakran szociális izolációban élnek. Számukra már több célzott program is indult (pl. "Digitalizáció az aktív idősekért" Balassagyarmaton, Magyargécen), amelyek jó gyakorlatként említhetők. Ezekben mentorok segítették az eszközhasználatot, a Skype vagy email elsajátítását.

Mélyszegénységben élők, romák: E csoportok számára a hozzáférés legnagyobb akadályát a pénzügyi és közlekedési nehézségek jelentik. Sok esetben sem eszközhöz, sem stabil internethez nem férnek hozzá, és az alapkészségek hiánya miatt még a legalapvetőbb digitális műveletek is akadályt jelentenek. Pozitív példák Bercel, vagy Rimóc településéről ismertek, ahol célzott képzéseket biztosítottak számukra.

Gyermekek: Bár az iskolai digitális oktatás előrehaladottabb, a hátrányos helyzetű gyermekek gyakran nem rendelkeznek otthoni eszközökkel vagy támogatással. A Pásztói járásban a Vöröskereszt és a Yettel együttműködésében eszközöket osztottak ki, ami jelentős előrelépés.

Nők: Több település jelezte, hogy a nők felülreprezentáltak a munkakeresők körében. Számukra fontos lenne a digitális tudás erősítése, hiszen az otthoni munkavégzés, vagy az online ügyintézés lehetőséget kínálna számukra a munkaerőpiacra való visszatéréshez. Ilyen programról konkrét példa kevesebb jelent meg, ami további fejlesztési igényt jelez.

Fogyatékkal élők: Számukra az akadálymentesített eszközök és tartalmak hiánya jelenthet komoly nehézséget (ennek megoldását azonban több HEP is jelezte). A DJP programok vagy a művelődési házak fejlesztésekor fontos lenne ezt a szempontot is figyelembe venni.

34. táblázat A digitális kompetenciafejlesztés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások

A *digitális kompetenciafejlesztés* LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, a digitális kompetenciafejleszt és esetén**	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
1	Digitális tájékozottság és kompetencia fejlesztése.	A lakosság – különösen az idősebb és alacsony jövedelmű rétegek – digitális jártassága elmarad a járási és megyei átlagtól. Nem ismerik, vagy nem használják az online ügyintézési felületeket, hiányoznak a technikai feltételek és az alapvető digitális készségek.	Információgyűjtés és igényfelmérés a településen; technikai feltételek vizsgálata; tanfolyamok szervezése különböző portálok (pl. Ügyfélkapu) használatának megismerésére; digitális kompetenciafejlesztés minden korosztály számára; közösségi internet-hozzáférés biztosítása a közművelődési intézményben; pályázati források felkutatása a képzések támogatására.	2027.12.15 / 2028.12.31		polgármester, önkormányzat, művelődési házak vezetője	nem

Lakossági hozzáférés

Nógrád vármegye több járásában a digitális jártasság és tájékozottság szintje elmarad a kívánatostól, különösen az idősebb generációk és az alacsony jövedelmű, hátrányos helyzetű rétegek körében. A lakosság jelentős része nem rendelkezik alapvető digitális ismeretekkel, így nem tudja hatékonyan használni az online ügyintézési felületeket (pl. Ügyfélkapu, e-Egészségügy, NAV-felületek, digitális oktatási platformok), vagy egyáltalán nem fér hozzá az ezekhez szükséges technikai eszközökhöz és internetkapcsolathoz.

A probléma összetett: egyrészt tudáshiányból, másrészt infrastrukturális elmaradottságból fakad. Több településen nincs megfelelő sávszélességű internetkapcsolat, vagy a háztartások jelentős részében nincs számítógép, okoseszköz. Emellett hiányoznak a rendszeres, strukturált oktatások és támogatások, amelyek lehetővé tennék a digitális készségek elsajátítását.

A fejlesztéshez első lépésként átfogó információgyűjtés és igényfelmérés szükséges minden érintett településen, különös tekintettel a technikai feltételek, az elérhető infrastruktúra, valamint a lakossági szükségletek feltérképezésére. Ezt követően célzott, életkorra és szociális helyzetre szabott digitális kompetenciafejlesztő tanfolyamok szervezése indokolt – különösen az olyan alapfelületek, mint az Ügyfélkapu, e-mail-kezelés, vagy elektronikus ügyintézés megismerésére.

Fontos beavatkozás lehet a közösségi internet-hozzáférés biztosítása – például művelődési házakban, könyvtárakban, közösségi házakban –, ahol azok is használhatnak digitális eszközöket, akik otthon nem rendelkeznek ezekkel.

A programok fenntartható működtetéséhez elengedhetetlen a pályázati források felkutatása, valamint az önkormányzat, a közművelődési intézmények és helyi közösségi szereplők (pl. könyvtárosok, DJP mentorok, civil szervezetek) aktív együttműködése.

35. táblázat A digitális kompetenciafejlesztés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében

A *digitális kompetenciafejlesztés* **hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások** **a HÁTRÁNYOS helyzetűek** *(gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák)* **körében (VEP)**							
Sorszám	**A SZÚT-ben feltárt szolgáltatási hiányok, az…** (*ellátás, szolgáltatás neve*)	**A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében**	**Beavatkozási, intézkedési javaslatok**	**Ütemezés a beavatkozás végrehajtásának határideje**	**Közreműködő szakemberek, szervezetek**	**A megvalósításért felelős személy(ek)**	**Több vármegye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e**
GYERMEKEK							
1	Korlátozott számítógép-hozzáférés az egyes településeken a gyermekek számára.	Sok gyermekotthon nem rendelkezik számítógéppel, így nem tud tanulni, vagy gyakorolni digitálisan.	Pályázati lehetőségek figyelése és kihasználása a számítógép állomány bővítése érdekében, hogy minél több gyermek számára biztosított legyen a tanuláshoz szükséges eszköz.	2028.12.31	könyvtáros, önkéntes	polgármester	nem
IDŐSEK							
1	Időskorúak informatikai képzése.	A tevékeny időskor nem jellemző a településen. A felgyorsult informatika fejlődésével az idősek nehezen tudnak lépést tartani, az új informatikai fejlesztésektől a modern elektronikai	Idősebb korosztály informatikai jártasságának javítása. Az internet és a számítógép felhasználó szintű kezelésének elsajátítása. A 65 év feletti emberek is képesek legyenek arra az információszerzésre, amelyre egy mai kor	2028.12.31 / 2029.04.30. / 2025.06.30.	önkormányzati munkatárs	polgármester	nem

		eszközöktől idegenkednek.	emberének szüksége van. Az alap informatikai, és elektronikai eszközök használatának elsajátítása, az idősek informatikai jártasságának segítése, ismereteik bővítése, hogy az elektronikus ügyintézésben könnyebben boldoguljanak. Informatikai képzések, előadások, foglalkozások megszervezése szakemberek segítségével. Alapszintű informatikai jártasság megszerzése. Korszerű elektronikai eszközök biztonságos, alapszintű használat elsajátítása, digitális kompetenciák elsajátítása. Internet veszélyeinek figyelem felvilágosító, megelőző előadások szervezése, az áldozattá válás ellen. Biztonságos internet használat megtanítása.				

Gyermekek

A digitális világban való eligazodás és a tanulási folyamatokhoz szükséges eszközhasználat már a gyermekkorban alapvető készséggé vált. Ennek ellenére több településen – különösen a hátrányos helyzetű térségekben – továbbra is korlátozott a gyermekek hozzáférése a számítógépekhez és az internethez, különösen az otthoni környezetben. Sok család nem rendelkezik digitális eszközökkel, így a gyermekek nem tudnak bekapcsolódni a digitális tanulásba, nem tudnak gyakorolni vagy fejleszteni a készségeiket, különösen a tanórán kívüli időszakokban.

Ez a hiányosság nemcsak az iskolai teljesítmény romlását eredményezheti, hanem hosszabb távon a digitális szakadék elmélyülését is, amely szociális és munkaerőpiaci hátrányokat vetít előre. A tanulásban való lemaradás különösen a mélyszegénységben élő és hátrányos helyzetű gyermekek esetében jelent veszélyt, akik a formális oktatási rendszeren kívül más módon nem jutnak eszközökhöz.

A probléma enyhítésére javasolt beavatkozás a számítógép állomány bővítése, különösen a közösségi terek – például könyvtárak, művelődési házak – eszközparkjának fejlesztése révén. A helyi önkormányzatok, könyvtárosok és önkéntes segítők közreműködésével, pályázati források bevonásával lehetne biztosítani, hogy minél több gyermek férjen hozzá a digitális tanulást támogató környezethez.

A közösségi terek ilyen célú használata nemcsak az eszközhasználatot biztosítja, hanem egyúttal tanulási és közösségi élményt is nyújthat a gyermekeknek, hozzájárulva a digitális írástudás erősítéséhez és az iskolai sikeresség javításához. Ezért a digitális kompetenciafejlesztés egyik alappillére a gyermekek számára az infrastruktúra elérhetőségének javítása és az esélyteremtő közösségi támogatási formák kiépítése.

Idősek

A digitális világ rohamos fejlődése következtében az idősebb korosztály – különösen a 65 év felettiek – gyakran szembesül azzal a kihívással, hogy nehezen tudnak lépést tartani az új technológiákkal és az elektronikus ügyintézés mindennapossá válásával. A Balassagyarmati és más járásokban tapasztalható, hogy a tevékeny időskor kevéssé jellemző, sok esetben az idősek elzárkóznak a digitális eszközök használatától, mivel azokat idegennek érzik, vagy egyszerűen nincs lehetőségük elsajátítani azok kezelését.

A szolgáltatási hiányok egyik fő oka, hogy hiányoznak a helyben szervezett, életkorhoz igazított informatikai képzések, illetve nem áll rendelkezésre elegendő oktató vagy mentor, aki segítené az időseket a digitális világban való eligazodásban. Ugyanakkor az idősebb generáció digitális bevonása nélkülözhetetlen a társadalmi egyenlőség és a mindennapi életben való önálló boldogulás szempontjából – legyen szó orvosi időpontfoglalásról, banki ügyintézésről, vagy akár családi kapcsolattartásról.

A megoldás egyik kulcseleme az alapszintű informatikai képzések szervezése önkormányzati támogatással és szakértők bevonásával. Ezeknek a programoknak célja, hogy az idősek elsajátíthassák a legfontosabb digitális kompetenciákat: a számítógép, a tablet és az okostelefon használatát, az interneten történő biztonságos böngészést, a közösségi oldalak és a levelezőrendszerek használatát, valamint az elektronikus ügyintézési lehetőségek kihasználását.

Kiemelten fontos a tudatosítás és prevenció: tájékoztató előadások szervezése az internet veszélyeiről, az áldozattá válás megelőzéséről (pl. adathalászat, online csalások), és arról, hogyan ismerhetik fel a kockázatos helyzeteket. Ezzel párhuzamosan növelhető az idősek önbizalma és biztonságérzete az online térben.

Az idősek digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán informatikai képességfejlesztés, hanem az önállóság megőrzésének, a társadalmi kapcsolódásnak és az aktív életminőség fenntartásának kulcsa is. Ezért a programok kiterjesztése és rendszeres, fenntartható működtetése a jövő egyik alapvető közösségi feladata.

VI. Összegzés – A vármegyében élő hátrányos helyzetű csoportok körében feltárt szolgáltatási hiányok, megoldási/beavatkozási lehetőségek átfogó, összegző bemutatása

Egészségügy

Nógrád vármegye egészségügyi alap- és szakellátási rendszere jelentős strukturális nehézségekkel küzd, amelyek különösen élesen érintik a hátrányos helyzetű lakosságot. A legkritikusabb problémát a humánerőforrás hiánya jelenti: sok háziorvosi és fogorvosi praxis betöltetlen, és ezeket csak helyettesítéssel tudják fenntartani. Ez főként a kisebb, hátrányos helyzetű településeket sújtja, ahol a rendszeres és folyamatos ellátás biztosítása komoly nehézségekbe ütközik. A helyettesítések nemcsak az ellátás minőségét rontják, hanem a páciensek egészségügyi biztonságát is veszélyeztethetik.

Az orvosok elöregedése is egyre súlyosbodó probléma, különösen a hátrányosabb térségekben, ahol a fiatal szakemberek letelepedési hajlandósága minimális. A védőnői hálózat működése hasonló gondokkal terhelt: bár formálisan szinte minden településen jelen van, a túlterheltség és az utánpótlás hiánya itt is érzékelhető. Egy-egy védőnő gyakran több településen is dolgozik, ami csökkenti a szolgáltatás elérhetőségét és hatékonyságát.

A megelőzés és egészségfejlesztés terén szintén súlyos hiányosságok mutatkoznak. A szűrőprogramok ritkák és rendszertelenek, különösen a kisebb, elszigeteltebb falvakban, ahol a hátrányos helyzetű csoportok zöme él. Ez a helyzet fokozza az egészségügyi egyenlőtlenségeket, mivel ezek az emberek nem jutnak időben diagnózishoz vagy megelőző ellátáshoz. Az egészségtudatosság alacsony szintje – amit az alacsony iskolázottság és a szegénység tovább súlyosbít – különösen hátrányosan hat az érintettek egészségi állapotára. Ennek következményei hosszú távon nemcsak az egyéni életminőséget rontják, hanem az egészségügyi rendszerre is jelentős terhet rónak.

A megoldási lehetőségek között szerepel az orvosi praxisok betöltését ösztönző programok bővítése, például letelepedési támogatások vagy bérlakásprogramok formájában, valamint a szűrőprogramok rendszeres és célzott szervezése, különösen a hátrányos helyzetű településekre koncentrálva. A védőnői szolgálat megerősítése, a mobil egészségügyi egységek kiépítése és az egészségtudatosságot fejlesztő közösségi programok elindítása is nélkülözhetetlen a hátrányos helyzetűek ellátásának javítása érdekében.

Szociális szolgáltatások

Nógrád vármegyében a szociális szolgáltatások rendszere különösen fontos szerepet tölt be a hátrányos helyzetű csoportok életminőségének alakításában, azonban a rendszer számos ponton alulfejlett, illetve egyenlőtlen hozzáférést biztosít. A megye területi sajátosságai – például az aprófalvas településszerkezet és az infrastruktúra hiányosságai – jelentős mértékben nehezítik a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A szegénységben élő, alacsony jövedelmű családok, romák, idősek és fogyatékossággal élők különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak, mivel a szolgáltatások elérése gyakran fizikai, közlekedési és információs akadályokba ütközik.

A családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok hálózata formálisan lefedi a vármegyét, de az ellátás minősége és intenzitása rendkívül változó. A szakemberek túlterheltek, a fluktuáció magas, és több térségben tartós a szakemberhiány, különösen a kisebb, peremhelyzetű településeken. Ez oda vezet, hogy a szolgáltatások gyakran nem proaktívak, hanem reaktív módon, problémakezelésként működnek, holott a hátrányos helyzetű családok esetében a megelőző, támogató jellegű munka lenne kiemelten fontos.

A bentlakásos szociális intézmények, például az idősek otthonai vagy fogyatékossággal élőket ellátó otthonok kapacitása szűkös, várólistákkal terhelt, és területi koncentrációjuk miatt sok érintett egyszerűen nem tud hozzáférni ezekhez. A nappali ellátások – például idősek klubjai, közösségi pszichiátriai ellátás vagy fogyatékkal élők nappali ellátása – sem egyenletesen elérhetők, és hiányoznak az olyan szolgáltatási formák, amelyek a szegregált, elszigetelt településeken is jelen tudnának lenni. A házi segítségnyújtás területén mutatkozó hiányok is különösen élesen érintik az időseket, akik közül sokan magányosan élnek, és nem jutnak megfelelő támogatáshoz.

A szolgáltatásokkal szembeni bizalmatlanság – különösen a roma közösségekben – további akadályt jelent. A hatóságként értelmezett intézményekkel szembeni félelem, valamint az információhiány csökkenti a részvételi hajlandóságot, ami még inkább visszaveti a szociális integráció esélyét.

A megoldási lehetőségek között szerepel a helyi szinten elérhető, mobil szociális szolgáltatások fejlesztése, a szakember-utánpótlás biztosítása ösztöndíjprogramokkal, képzésekkel és lakhatási támogatásokkal, valamint a helyi közösségekkel való bizalomépítés – különösen a roma lakosság esetében – civil és egyházi partnerek bevonásával. Kiemelten fontos a

szolgáltatások célzott fejlesztése azokon a területeken, ahol az ellátatlanság halmozott hátrányokat idéz elő.

Oktatás

Nógrád vármegye oktatási rendszere komoly kihívásokkal küzd, amelyek leginkább a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok esetében mutatkoznak meg élesen. A megye számos településén magas a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya, különösen a roma lakosság körében. Az ő oktatási esélyeik szoros összefüggésben állnak a szegénységgel, az alacsony szülői iskolázottsággal, a lakókörnyezet elszigeteltségével, valamint az oktatási rendszer strukturális hiányosságaival.

Az óvodai ellátás terén általánosan jellemző, hogy az elérhetőség javult az elmúlt években, de a minőség és a gyermekekkel való egyéni foglalkozás sok helyen nem kielégítő. Különösen a szegregált, roma többségű településeken fordul elő, hogy az intézmények nem tudják érdemben csökkenteni a társadalmi hátrányokat, sőt, egyesesetekben azok újratermeléséhez is hozzájárulnak. Az alacsony óvodába járási arány a korai szocializáció és fejlesztés szempontjából súlyos hátrányokat eredményez, amelyeket az iskolai évek alatt már nehezen lehet kompenzálni.

Az iskolai szegregáció továbbra is jelen van, akár települési, akár intézményi szinten, és ez jelentősen rontja a hátrányos helyzetű tanulók integrációs esélyeit. A hátrányos helyzetű diákok gyakran alacsonyabb presztízsű, kevesebb erőforrással rendelkező iskolákba járnak, ahol kevésbé érvényesülnek a kompenzáló pedagógiai módszerek. A lemorzsolódás aránya magas, különösen az általános iskola felső tagozatán és a középfokú képzések első éveiben. A szakképzésben részt vevők között is sok a hátrányos helyzetű fiatal, de ezek az intézmények gyakran nem kínálnak valós esélyt a munkaerőpiacra való belépéshez.

Komoly gondot jelent a tanulók és családjaik motivációjának hiánya, amelyet a rossz szociális körülmények, az oktatásba vetett bizalom megingása, valamint a negatív iskolai élmények táplálnak. A pedagógushiány – különösen a kisebb, hátrányos helyzetű településeken – tovább súlyosbítja a helyzetet, mivel ezekben az iskolákban kevesebb a speciális nevelési igényekkel foglalkozni tudó, illetve felzárkóztatásban jártas szakember.

A beavatkozási lehetőségek közé tartozik a korai fejlesztés és a minőségi óvodai nevelés megerősítése, a tanodák, tanulást segítő programok és mentorálási rendszerek bővítése, valamint a családok bevonását elősegítő iskolai programok indítása. Emellett szükséges lenne a szegregáció csökkentését célzó intézkedések bevezetése, például körzethatárok újragondolásával vagy iskolai együttműködések ösztönzésével, valamint a pályaelhagyás csökkentését célzó komplex támogatási csomagok bevezetése a középfokú oktatásban.

Lakhatás / infrastruktúra / bűnözés

Nógrád vármegye lakhatási viszonyait erős területi különbségek jellemzik, amelyeken belül a hátrányos helyzetű csoportok – elsősorban a roma közösségek, mélyszegénységben élők és alacsony iskolázottságú háztartások – rendkívül kedvezőtlen körülmények között élnek. A lakásállomány minősége sok esetben rossz: elöregedett, alacsony komfortfokozatú, közművektől részben vagy egészben elzárt ingatlanok jellemzik a legszegényebb települések szélén vagy a szegregált falurészeken található lakókörnyezetet. Ezek az ingatlanok gyakran nem felelnek meg az alapvető egészségügyi és biztonsági követelményeknek sem.

Különösen súlyos probléma a szegregált lakókörnyezetek jelenléte, ahol az ott élők – leggyakrabban roma családok – elszigetelten, a közszolgáltatásokhoz való hozzáféréstől jelentős mértékben elzárva élnek. Ezekben a településrészekben gyakori a közlekedési nehézség, a tömegközlekedés hiánya vagy ritkasága, az egészségügyi és szociális ellátások nehéz elérhetősége, illetve az oktatási intézményekhez való fizikai és szimbolikus távolság is. A közműellátottság – különösen a víz, csatorna és gáz – több szegregátumban hiányos, ami tovább rontja a lakhatási körülményeket.

Az infrastruktúra hiányosságai egyenes következményei a területi hátrányoknak: a mellékutak állapota rossz, az internetelérés sok esetben nem biztosított, és a szolgáltatások – például banki, hivatali, posta vagy gyógyszertár – teljesen hiányoznak egyes kistelepüléseken. Mindez azt eredményezi, hogy a hátrányos helyzetű lakosok kiszolgáltatottá válnak, mindennapi ügyeik intézése és életvitelük is nehezítetté válik.

A bűnözés kérdése szintén nem hagyható figyelmen kívül. Bár a vármegyében nem kiugróan magas a regisztrált bűncselekmények száma, a hátrányos helyzetű településeken élők gyakran kevésbé érzik magukat biztonságban. Az önkormányzati, rendészeti és lakossági visszajelzések alapján ezekben a közösségekben jellemzőbb a kisértékű vagyon elleni bűncselekmények

előfordulása, valamint a lakosság biztonságérzetét csökkentő szabálysértések – például garázdaság, közterületi konfliktusok. Az áldozattá válás kockázata is nagyobb azokban a közösségekben, ahol alacsony az együttműködés, gyenge a közösségi kohézió, és nincs stabil jelenléte a hatóságoknak.

A beavatkozási lehetőségek között elsődleges fontosságú a szegregált lakókörnyezetek felszámolása vagy integrálása, például szociális bérlakásprogramokkal, célzott infrastrukturális beruházásokkal és közösségi fejlesztésekkel. A közszolgáltatások helyi elérhetőségének biztosítása, például mobil szolgáltató pontokkal, szintén enyhítheti a földrajzi elszigeteltséget. A közbiztonság megerősítése, helyi bűnmegelőzési programok indítása – különösen a fiatalok körében –, valamint közösségi rendészeti modellek bevezetése hozzájárulhat a biztonságérzet növeléséhez és a társadalmi kohézió erősítéséhez.

Közösségi programok

A közösségi programok és fejlesztések kulcsszerepet játszanának a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi integrációjában, azonban Nógrád vármegyében ezek az eszközök csak korlátozottan és egyenetlen módon érhetők el. A megye hátrányos helyzetű településein – különösen azokon, ahol magas a roma lakosság aránya – gyakran hiányoznak az olyan közösségi terek, amelyek lehetőséget biztosítanának a társas kapcsolatok, közösségi részvétel és önszerveződés erősítésére. A meglévő művelődési házak, faluházak, közösségi központok sok helyen leromlott állapotúak, alulfinanszírozottak, vagy egyszerűen nem működnek.

A közösségi programok elérhetősége is egyenlőtlen. A kisebb falvakban szinte egyáltalán nincs szabadidős, kulturális vagy fejlesztő célú program, így az ott élő hátrányos helyzetű emberek számára kevés lehetőség kínálkozik az önkifejezésre, az értelmes szabadidő eltöltésére vagy épp a készségek fejlesztésére. A fiatalok különösen érintettek ebben, mivel számukra alig akad olyan rendszeres, szervezett program, amely segíthetné a tanuláshoz, munkaerőpiaci belépéshez vagy közösségi részvételhez szükséges képességek kialakulását.

A közösségi aktivitás általánosságban is alacsony a hátrányos helyzetű lakosság körében, amit az információhiány, a motiváció hiánya, valamint a társadalmi bizalom és az intézményekbe vetett hit meggyengülése is súlyosbít. Az önkéntesség, civil szerveződés, részvételi demokrácia formái ritkán jelennek meg ezekben a közösségekben. A roma közösségek esetében az önszerveződés és a belső kohézió megerősítésének lehetőségeit számos akadály nehezíti,

ideértve az alulról jövő kezdeményezések támogatásának hiányát és az együttműködés hiányát az önkormányzatokkal vagy más intézményekkel.

A fejlesztési lehetőségek között kiemelkedő szerepe lehetne a közösségi terek fizikai és funkcionális megerősítésének, például felújítási programokkal, új közösségi házak létrehozásával, vagy többfunkciós, integrált szolgáltató pontok kialakításával. Fontos lenne olyan programok indítása, amelyek nemcsak szórakozást, hanem tanulást, készségfejlesztést, közösségépítést is szolgálnak – különösen fiatalok, nők és romák számára. A közösségszervezés helyi kapacitásainak fejlesztése, közösségfejlesztő szakemberek képzése és alkalmazása, valamint a civil szervezetek támogatása hozzájárulhatna ahhoz, hogy ezek a közösségek megerősödjenek és képesek legyenek saját ügyeiket képviselni, alakítani.

VII. Melléklet

1. Táblajegyzék

1. táblázat Az egészségügyi alapellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 8
2. táblázat Az egészségügyi alapellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 9
3. táblázat A szociális alapszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 27
4. táblázat A szociális alapszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 29
5. táblázat A családsegítés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 36
6. táblázat A családsegítés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 37
7. táblázat A nappali ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 42
8. táblázat A nappali ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 42
9. táblázat A közösségi ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 46
10. táblázat A közösségi ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 46
11. táblázat A szociális szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 53
12. táblázat A szociális szakellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 54
13. táblázat Gyermekjóléti alapellátások a Nógrád vármegye járásaiban, 2023 58
14. táblázat A gyermekjóléti szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 61
15. táblázat A gyermekjóléti szolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 62
16. táblázat A gyermekek napközbeni ellátásai LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 67

17. táblázat A gyermekek átmeneti gondozása LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 72
18. táblázat Az esélynövelő szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 76
19. táblázat Az oktatás (köznevelési) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 84
20. táblázat Az oktatás (felnőttképzés) LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 98
21. táblázat Az oktatás (felnőttképzés) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 100
22. táblázat Az oktatás (egy oktatási, képzési feladatok) hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 108
23. táblázat A minőségi lakhatási körülmények LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 113
24. táblázat A minőségi lakhatási körülmények hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 114
25. táblázat A közszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 119
26. táblázat A közszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 122
27. táblázat A megfelelő minőségű infrastruktúra LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 126
28. táblázat A megfelelő minőségű infrastruktúra hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 129
29. táblázat A bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások 133
30. táblázat A bűnmegelőzés és közbiztonság javítását célzó programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 134
31. táblázat A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 140
32. táblázat A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 148

33. táblázat Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében 159
34. táblázat A digitális kompetenciafejlesztés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások..... 164
35. táblázat A digitális kompetenciafejlesztés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS helyzetűek körében..... 166

68/2025. (VIII.18.) Kgy. h. Tárgy: a Karancs-kápolna Alapítvány támogatása

NÓGRÁD VÁRMEGYE ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÖZGYŰLÉSE
68/2025. (VIII.18.) KGY. HATÁROZATA

Nógrád Vármegye Önkormányzatának Közgyűlése, Nógrád Vármegye Önkormányzata 2025. évi költségvetéséről szóló 1/2025. (II. 13.) önkormányzati rendelet 4. sz. melléklete IV.3.1.4. sorában lévő elkülönített keret terhére a Karancs-kápolna Alapítvány 42.000 Ft-os támogatásáról dönt, melyet Trianoni megemlékezés és szentmise megrendezésére fordíthat.

A közgyűlés utasítja elnökét a vonatkozó támogatási szerződés előkészítésére és aláírására.

Határidő: értelemszerű
Felelős: Skuczi Nándor, a közgyűlés elnöke

Salgótarján, 2025. augusztus 18.

Skuczi Nándor s.k.
Nógrád Vármegye
Közgyűlésének Elnöke

Dr. Bagó József s.k.
Nógrád Vármegye Jegyzője

Nógrád Vármegye Önkormányzatának Közlönye

Felelős kiadó: Nógrád Vármegye Önkormányzata
3100 Salgótarján, Rákóczi út 36.
Kiadásért felelős: Skuczi Nándor
Szerkesztésért felelős: Dr. Bagó József

ISSN 3094-2624 (Online)
URL: https://nograd.hu/onkormanyzat/kozlonytar